

Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2

ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Харків
ХНУВС
2021

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Швець Д. В. – доктор юридичних наук, доцент, заслужений працівник освіти України (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Бортник С. М. – доктор юридичних наук, доцент (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Безпалова О. І. – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Комісаров О. Г. – доктор юридичних наук, професор (Національна академія Національної гвардії України);
Камаєв О. І. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор (Харківська державна академія фізичної культури);
Євдокімова О. О. – доктор психологічних наук, професор (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Федоренко О. І. – доктор педагогічних наук, професор (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Шендрик В. В. – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Моргунов О. А. – доктор юридичних наук, доцент, заслужений тренер України (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Ярещенко О. А. – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Устименко О. С. – кандидат юридичних наук, доцент (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Ларіонова І. Т. – Харківський національний університет внутрішніх справ.

*Друкується згідно з рішенням оргкомітету за дорученням
Харківського національного університету внутрішніх справ № 44 від 12.03.2021*

П62 **Підготовка** поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. – Харків : ХНУВС, 2021. – 324 с.

До збірника увійшли праці науковців, правоохоронців-практиків, курсантів, студентів, викладачів закладів вищої освіти, оприлюднені на VI міжнародній науково-практичній конференції «Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України» (м. Харків, 28 травня 2021 р.) і присвячені проблемам та перспективам професійної підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України.

УДК [351.74:37](477)(062.522)

*Матеріали викладено в авторській редакції з незначними коректорськими правками.
За достовірність наукового матеріалу, професійного формулювання, фактичних даних, цитат, власних назв, географічних назв, а також за розголошення фактів, що не належать відкритому друку, тощо відповідають автори публікацій та їх наукові керівники.
Електронна копія збірника розміщується у відкритому доступі на сайті Харківського національного університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>) у розділі «Наука», сторінка «Конференції, семінари та круглі столи», а також у репозитарії ХНУВС (<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>).*

ЗМІСТ

СОКУРЕНКО В. В. ВІТАЛЬНЕ СЛОВО	13
--	----

<p style="text-align: center;">СЕКЦІЯ 1 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ</p>

КАСХУНСКА М. О. SOME ASPECTS OF LAW REGULATION FOR PROTECTING GENDER-RIGHTS IN UKRAINE.....	14
KOŠČ I., ODLER R. NEW EXPERIMENTAL METHOD OF VEHICLE AND TRANSPORT ACCIDENTS INVESTIGATION FOR MODERN POLICING	15
БАСАРАБ О. Т., БАСАРАБ О. К., ЛАРІОНОВА І. Т. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ КІБЕРБЕЗПЕКИ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	20
БЕЗПАЛОВА О. І. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ІНСПЕКТОРІВ ІЗ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ВНУТРІШНІХ СПРАВ	21
БОДИРЄВ Д. А., ЛУКОМСЬКА А. А. ДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ УКРАЇНИ.....	23
БУГАЙЧУК К. Л. ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯПОНІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ	25
БУЛАТІН Д. О., СМОЛА Р. М. ДО ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ ГРОМАДОЮ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЄЮ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄС (НІМЕЧЧИНА)	28
ВЕЛИКИЙ Ю. М., ГУЛАК М. В. ДО ПРОБЛЕМИ ПЕРЕОЗБРОЄННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КРІЗЬ ПРИЗМУ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ	30
ІНШЕКОВ М. В. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗМЕНШЕННЯ ТРАВМАТИЗМУ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	32
КОБКО Є. В., КОБКО В. А. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	33

КОВАЛЬОВ І. В., ВОЛОБУЄВ Р. В. МЕХАНІЗМ СИНТЕЗУ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ.....	36
КРЕПАКОВА М. Ю. ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ ЗА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ	37
КУДІНОВ В. А. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИКОРИСТАННЯ КУРСАНТАМИ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА РІВЕНЬ ШВИДКІСНОГО НАБОРУ ТЕКСТУ	39
МІРОШНІЧЕНКО В. І. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПОКАЗОВОГО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ У ПРИКОРДОННОМУ ПІДРОЗДІЛІ	41
НІКІТІН А. А. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ	42
ОСТАПОВИЧ І. П. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІОГРАФІЧНОГО ВИВЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІДРОЗДІЛУ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ	45
ПАМПУРА І. І. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ (ОПЕРАЦІЙ).....	47
ПРОКОПЕНКО О. Ю. ДО ПИТАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЄЮ В БАГАТОНАЦІОНАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	49
ПЧЕЛІН В. Б. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПОЛІЦІЄЮ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОСОБАМИ, ЗВІЛЬНЕНИМИ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ	50
СЕРДЮК О. О., МАРКОВСЬКА Г. О. ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ПРАВООХОРОНЦЯ: ОЧІКУВАННЯ МЕШКАНЦІВ ХАРКІВЩИНИ ВІД ПОЛІЦІЇ	54
СИЗОНЕНКО А. С. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	56
СКЛЯР О. С. ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПОЧАТКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ДІАЛОГУ В УКРАЇНІ	58
СОКУРЕНКО В. В. ЩОДО ВАЖЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗА НАПРЯМОМ «ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ»	63

СОКУРЕНКО В. В. ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ.....	65
СУКОНЬКО С. М., ШЕРСТЮК А. Д., ЛУНЬОВ О. Ю. МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ МОНІТОРИНГУ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ	68
ЧИШКО К. О. УПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ КОЛЕГІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КОМІСІЙ ЛОС- АНДЖЕЛЕСУ ЩОДО ОПРИЛЮДНЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ВІДЕО ФІКСАЦІЇ КРИТИЧНИХ ІНЦИДЕНТІВ	69
ШЕВЧЕНКО О. О., СИНОВИЦЬКА Т. В. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПЕРВИННОЇ ПІДГОТОВКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	70
ШЕВЧЕНКО Т. В., ВЛАСЕНКО І. В. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ПРАВООХОРОНЦІВ	73
ШЕВЧЕНКО Т. В., ЄВТУШОК В. А. ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ НПУ ТА НАНГУ ПРИ ЗАЛУЧЕННІ ДО ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ	77
УЛЬЯНОВ О. І., НІКОЛАЄВ О. Т. НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ	78

<p style="text-align: center;">СЕКЦІЯ 2 АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ</p>

БОРТНИК С. М. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ЗАКОРДОННИХ КРАЇН	81
МЕЛЬКОВСЬКИЙ О. В. ДЕЯКІ ПИТАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБИ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ МВС УКРАЇНИ	83
РОЖЕНКО О. В. ВИЗНАЧЕННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДРОЗДІЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....	85
РЯЗАНЦЕВА І. М. ЩОДО ПИТАННЯ ПРИНЦИПІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ПОЛІЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.....	87

<p style="text-align: center;">СЕКЦІЯ 3 СУЧАСНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ</p>

БОРОВИК М. О., КОНСТАНТИНОВ Д. В. СУЧАСНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	89
--	----

ЗУБЧЕНКО Л. В., ГОЛИК В. А. ЧЕРЛІДІНГ ЯК НОВА ФОРМА РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДОНЕЦЬКОГО ЮРИДИЧНОГО ІНСТИТУТУ МВС УКРАЇНИ	93
ПЛЄВА К. В., АРСЕНЕНКО О. А., КРИМЕЦЬ О. І. ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ СПОРТУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ МВС	96
ТИХИЙ О. В., МАРТИШКО А. Ю. РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ ЗАСОБАМИ БОРОТЬБИ САМБО	98
ТЬОРЛО О. І., КОТОВ С. М., ДОМІНЮК М. М. ЗАСТОСУВАННЯ ПРИЙОМІВ БОРОТЬБИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА».....	100

СЕКЦІЯ 4

ДОСВІД УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ, ВОГНЕВОЇ, ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

БАНАХ С. М. СТРІЛЕЦЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ У РОЗРІЗІ РЕФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ	103
БОНДАРЕНКО В. В., РЕШКО С. М., ХУДЯКОВА Н. Ю., ЧУКРЕСЬ П. В. ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСОБІВ ВІДНОВЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	105
ВАЙДА Т. С., СТЕПАНЕНКО В. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ КУРСАНТАМИ ЗВО МВС УКРАЇНИ ВПРАВ ІЗ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В ДИНАМІЧНОМУ ПОЛОЖЕННІ (НА ПРИКЛАДІ ВПРАВ 15 ТА 16 ДРУГОЇ КАТЕГОРІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО КУРСУ СТРІЛЬБ ДЛЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ)	108
ВЛАСЕНКО І. В. ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ОБСТАНОВКИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ЗА СКАНДИНАВСЬКОЮ МОДЕЛЛЮ.....	116
ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ І. В. ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ СТРІЛЕЦЬКИХ ТРЕНАЖЕРІВ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	121
ГІРЕНКО С. П. ДО ПИТАННЯ СИСТЕМНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ЗВО МВС КОНФЛІКТОЛОГІЧНОГО КОМПОНЕНТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	123
ГНИП І. Я., ЧЕРВОНОШАПКА М. О., ГОЛОДІВСЬКИЙ М. Ф. УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ ТА РЕАГУВАННЯ НА ЗАГРОЗУ ВІДПОВІДНО ДО РІВНЯ НЕБЕЗПЕКИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА».....	125

ДІДКОВСЬКИЙ В. А. УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ КУРСАНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИХ ПОЄДИНКІВ	127
ЗАХАРЕНКО Л. М. ПЕРФЕКЦІОНІЗМ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	129
ЗУРОВ Ф. Ф. ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЇЇ В УКРАЇНІ	132
КИЙКО А. С., МОРГУНОВ О. А. ПОКАЗНИКИ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ МВС ПІД ЧАС РОЗРОБКИ АЛГОРИТМУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	134
КОВАЛЬОВ І. М., БУТЕНКО К. В. ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІСЛЯ ЛІКУВАННЯ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ	138
КОЛІСНІЧЕНКО В. В., БУРХАЙЛО В. А. МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ СЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ, ЯКІ СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ В ОДНОБОРСТВАХ	143
КОТЕЛЮХ М. О., ГУРБИЧ А. О. УРАХУВАННЯ УМОВ ВЕДЕННЯ ВОГНЕВОГО КОНТАКТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ	148
КРУШЕЛЬНИЦЬКА К. О. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СТРІЛЬЦІВ-СПОРТСМЕНІВ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ВПРАВ ПРАКТИЧНОЇ СТРІЛЬБИ	151
КУЩЕНКО В. О., ВОДОЛАЗСЬКИЙ Я. О. ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ НА ПРИКЛАДІ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ	153
ЛУЦЕНКО І. С., ПАБАТ О. В. ЦИФРОВІ ОПТИЧНІ ПРИЦІЛИ	156
ЛУЦЕНКО І. С., ТВЕРДОХЛІБ В. С. РОЛЬ МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕДЕРАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ СТРІЛЬБИ В СИСТЕМІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	158
НАЗАРЕНКО О. М. АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ	160
ПОЛИВАНЮК В. Д. НЕОБХІДНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗВО МВС УКРАЇНИ	161
РОСЛЯКОВ О. В., ПРОХОРЕНКОВ Д. В. МОДЕЛЬ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ: ДОСВІД СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ	163

СЕЛЮКОВ В. С.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ
ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ФУТБОЛЬНИХ МАТЧІВ 164

СОКОЛОВ О. А., ЛУКІН Б. П.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДО СЛУЖБОВО-ОПЕРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАСОБАМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
З УРАХУВАННЯМ ТИПУ ТЕМПЕРАМЕНТУ 165

ТКАЧУК О. А., КИЙКО А. С.

СПЕЦІАЛЬНІ ФІЗИЧНІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ АДАПТАЦІЇ ДО СТРЕСОВИХ УМОВ
БОЙОВОЇ ТА НАВЧАЛЬНО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ 170

ТУЗ Н. Д.

ТЕХНІКИ ЗАТРИМАННЯ ОКРЕМИХ ОСІБ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ІЗ
ЗАСТОСУВАННЯМ СИЛ ПОЛІЦІЇ ЗГІДНО ЗІ СКАНДИНАВСЬКОЮ МОДЕЛЛЮ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ
ПІД ЧАС МИРНИХ ЗІБРАНЬ ГРОМАДЯН 173

ФЕДОРОВ В. В., ПІСКУНОВА О. Б.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ
У ПОЛЬЩІ 175

МОРГУНОВ О. А., ХАЦАЮК О. В.

ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИКЛАДНОЇ ВПРАВИ «СПЕЦІАЛЬНА СМУГА
ПЕРЕШКОД З ТЕСТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ» ПОЛІЦЕЙСЬКИХ РІЗНИХ
КАТЕГОРІЙ І ВІКОВИХ ГРУП 176

ЧЕРВОНОШАПКА М. О., ГНИП І. Я.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ
УДАРІВ РУКАМИ ТА НОГАМИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА» 182

ЧЕРВОНОШАПКА М. О., КМИЦЯК М. В., ЛПАТОВ В. Г.

ОСНОВИ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ ВИКОНАННЯ
ЗАХИСНИХ ДІЙ ВІД УДАРІВ РУКАМИ ТА НОГАМИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА» 185

ГАРБУЗІЮК К. Г., КУШНІРЕНКО Р. О.

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ Й УДОСКОНАЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ
ПІДГОТОВЛЕНOSTІ КУРСАНТІВ ХНУВС, ЯКІ СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ НА
ОДНОБОРСТВАХ, ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ
ЗАСОБІВ СУМІЖНОГО ТРЕНІНГУ 187

СЕКЦІЯ 5

**ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ ТА ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

MILOŠEVIĆ M., AMANOVIĆ Đ.

KNOWLEDGE AND SKILLS NEEDED FOR SUCCESSFUL COMPLETION OF POLICE
TASKS PROVIDED BY SPECIAL PHYSICAL EDUCATION 192

ВАЛЄСВ Р. Г. МОДЕЛЬ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ПОЛІЦЕЙСЬКИМ: СПРОБА ВДОСКОНАЛЕННЯ ГРАФІЧНОГО ЗОБРАЖЕННЯ.....	200
ІВАНЦОВ В. О. СПОРТИВНЕ ПРАВО ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА.....	203
ИОНАШКУ В. В., ЗАВАТИН В. Б. НОВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПОДГОТОВКИ ПОЛИЦИИ	205
ІНШЕКОВ М. В., АЛІЄВ Е. К. АНАЛІЗ РІВНЯ ТА ВАЖКОСТІ ТРАВМАТИЗМУ СЕРЕД ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ЗА 2020 РІК ЯК ШЛЯХ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НПУ	214
КАЗНАЧЕСЬКА Д. В. ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПІДГОТОВЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	215
КАЗНАЧЕСЬКА В. М., ПАВЛОВ Р. В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ	217
КОЛЕСНИКОВ В. В., КАЛЮЖНИЙ М. Г., ГУНІНА Л. М., ВИСОЧІНА Н. Л. ПСИХОФІЗИЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ	220
МАРТИШКО А. Ю., РЯБУХА О. С., ТИХИЙ О. В. РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНИХ ПРИНЦИПІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ.....	226
МОШЕНСЬКИЙ О. С. ПРО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНУ І ПРАКТИЧНУ ДОЦІЛЬНІСТЬ ПОВЕРНЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ» ДО НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ З ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ – БАКАЛАВРІВ З ПРАВА У ЗВО МВС УКРАЇНИ	229
ПОЛИВАНЮК В. Д., ЛУКОМСЬКА А. А. ПОЛІЦЕЙСЬКА ОСВІТА: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ.....	232
СІФОРОВ О. І., СТРОЯ Д. Д. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ВІДОМЧОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	234
СУШКОВ О. О. НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА СЛУЖБІ СПЕЦІАЛЬНИХ І ВІЙСЬКОВИХ ДИСЦИПЛІН.....	236
ШВЕЦЬ Д. В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНИХ ПРОГРАМ З ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ	237
ЧИЧКАН О. А., МУЗИКА Б. Ю., КОСТОВСЬКИЙ М. Г. ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	241

СЕКЦІЯ 6
НАУКОВІ ПРАЦІ КУРСАНТІВ, СТУДЕНТІВ, СЛУХАЧІВ МАГІСТРАТУРИ

АЛЬОШИНА М. С. ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	243
БАБ'ЯК А. О. ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСАДИ ҐЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СТРУКТУРІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ	245
БОГДАНОВСЬКА Н. П. ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ГРУЗІЇ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	247
ВІВЧАРЕНКО Є. Г. АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ	250
ВОБЖА Д. А. ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ.....	253
ВОЛОШИНА Ю. В. МІСЦЕ ПОЛІГРАФУ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	255
ГОЛУБ В. Ю. РОЛЬ ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНИХ ІГОР У ФОРМУВАННІ І РОЗВИТКУ РУХОВО- КООРДИНАЦІЙНИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	257
ГУЛАК М. В., НЕМЕШ А. В. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	260
ДАНИЛЕНКО А. В. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	262
ЄЛІСЄЄВА О. С. ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ В РІЗНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВО-ОПЕРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	264
ЖУРАВЛЬОВА Д. О. ПОЛІЦЕЙСЬКЕ ПІКЛУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....	266
ІВАНЧУК О. С. ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА НАВЧАННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ	268
КОВАЛЬ К. О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	270

ЛАБУНЕЦЬ К. С.	
ВІДЕОФІКСАЦІЯ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	271
МАКРУХА Є. О.	
ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	273
МІНЧЕНКО О. В.	
ДОСВІД УДОСКОНАЛЕННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В УКРАЇНІ	276
МІНЧЕНКО О. В., УШПИК В. В.	
ТАКТИКА ЗАТРИМАННЯ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ОСІБ, ЯКІ ПІДОЗРЮЮТЬСЯ У СКОЄННІ ОСОБЛИВО ТЯЖКИХ ЗЛОЧИНІВ І КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	278
МИРГОРОДСЬКА В. Г.	
ОПИТУВАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ ЯК ПРЕВЕНТИВНИЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ЗАХІД.....	280
МІНЧЕНКО О. В.	
СПОРТ І ПРАВО	281
МОРГАЙ К. С.	
ПРОБЛЕМИ ПОЛІПШЕННЯ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА» КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ.....	283
МОРОЗ Д. В.	
ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ.....	284
РОМАНЕНКО А. Л.	
СЛУЖБОВІ СОБАКИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМАННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ	286
САДОВИЙ Р. О.	
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ	288
САДОВИЙ Р. О.	
ВИСОКОІНТЕНСИВНИЙ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ.....	290
СИТНИК В. О.	
УПРОВАДЖЕННЯ НОРМАТИВІВ ІЗ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ІЗ ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ	292
СЕРГІЙЧУК К. М.	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ	295
СЕРГІЙЧУК К. М.	
РОЗВИТОК СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	298

СКУРІДІН Р. М.	
ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВИМОГИ ДО ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ: УКРАЇНСЬКИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД.....	299
РЕЗАНОВ Д. С.	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦІЄЮ НОРМ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПОРУШЕННЯ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ	301
РУБАН І. Р.	
ПРОТИДІЯ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ ЯК НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	304
ТОГОБИЦЬКИЙ І. Е.	
ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕХНІКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ (СИЛИ) МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	306
ТРЕНЬ Т. О.	
ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ.....	310
ТУПОТІНА Д. А.	
ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ НАВИЧКАМ НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ	312
УРБАН В. А.	
ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ	314
УСТЮЩЕВА К. В.	
СУЧАСНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ І СТУДЕНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ	316
ЧИРВА В. С.	
ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	318
ШЕВЦОВА А. С.	
ЗАСОБИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗВО МВС УКРАЇНИ	320

**ВІТАЛЬНЕ СЛОВО РЕКТОРА ХАРКІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ДОКТОРА
ЮРИДИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРА, ЧЛЕН-
КОРЕСПОНДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОЇ
АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ,
ЗАСЛУЖЕНОГО ЮРИСТА УКРАЇНИ
ВАЛЕРІЯ ВАСИЛЬОВИЧА СОКУРЕНКА**

Шановні учасники конференції!

Від імені ректорату та Вченої ради Харківського національного університету внутрішніх справ вітаю вас із початком VI Міжнародної науково-практичної конференції «Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України», яка вже стала традиційною науковою подією у стінах нашого навчального закладу.

Керівництво держави, МВС України та Національної поліції приділяє велику увагу підготовці поліцейських. Із року в рік проблема вдосконалення підготовки поліцейських не втрачає свої актуальності, оскільки поліцейський за своїм соціальним призначенням стоїть на сторожі законності та правопорядку в державі. Більш того, в умовах проведення операції Об'єднаних сил на окремих територіях України роль і значення МВС України та Національної поліції значно посилюються. Головними проблемними питаннями, які на сьогодні потребують нагального вирішення, є забезпечення належної координації діяльності органів Національної поліції щодо протидії злочинності, спрямування зусиль на боротьбу з корупцією і щодо завчасного виявлення тяжких та особливо тяжких злочинів, особливо тих, що вчиняються організованими групами або злочинними організаціями.

Ураховуючи зазначені обставини, не викликає жодних сумнівів те, що саме перед закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання стоїть надзвичайно важливе завдання – здійснювати підготовку висококваліфікованих фахівців, які зможуть професійно захищати права громадян. Тому сьогоднішня науково-практична конференція має стати майданчиком для висловлення учасниками власного бачення щодо напрямів розвитку процесу підготовки правоохоронців у нашій державі.

Від щирого серця бажаю кожному, хто долучився до наукового заходу, наснаги, плідних дискусій, дієвих результатів і подальших наукових досліджень!

Секція 1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

UDC 342.9:343.62

KACHYNSKA M. O.,

PhD, associate professor, doctorant,

Kharkiv National University of Internal Affairs

SOME ASPECTS OF LAW REGULATION FOR PROTECTING GENDER-RIGHTS IN UKRAINE

The thesis focuses on the law regulation for protecting the rights of women and men in Ukraine. The author provides a definition of this term.

Keywords: *gender equality, women's rights, government protection of gender equality.*

Law regulation for protecting gender-rights in Ukraine – it is a set of normative legal acts, norms and principles that regulate the activities of state and non-state bodies, institutions, organizations and the public in the field of prevention, detection and cessation of gender-based violence, as well as bringing perpetrators to justice and identifying, eliminating causes and conditions that contribute to the commission of these offenses.

The main legal normative document, which lays down the principles of legal regulation not only in the field of prevention and counteraction to gender-based violence, but also the state system in general, is the Basic Law [1]. It states that Ukraine is a sovereign and independent, democratic, social, legal state. The highest social value in the country is the life and health of a person and a citizen. Everyone is equal in their rights and responsibilities, regardless of their social background, race, skin color, beliefs, gender or age, and so on.

The provisions of the Constitution of Ukraine prohibit any privileges and restrictions on the above grounds, as well as on political, religious and other beliefs, ethnic origin, property status, place of residence, language or other grounds. In Art. 24 of the Basic Law, equality between women and men is guaranteed by:

- guaranteeing and granting equal rights and opportunities to men and women in the political, social, cultural sphere of society, in receiving education and various kinds of professional training, in work and receiving adequate and fair remuneration for it;
- establishment of special measures on labor protection and health of women, establishment of pension benefits;
- creating working conditions that enable women to combine work with motherhood;
- legal and material protection and moral support of motherhood and childhood, including the provision of paid leave, other benefits to pregnant women and mothers [1].

The Constitution of Ukraine has the highest legal force, all normative documents must be based on and clearly comply with its provisions. Therefore, the Law of Ukraine “On Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men” of September 8, 2005 was adopted in order to ensure equality of legal status of all persons regardless of gender, elimination of any kind of discrimination on the grounds of gender [2].

Under current law, sex discrimination should be understood as a specific act (inaction), distinction (exclusion), exception, advantage or privilege obtained in connection with a person's belonging to a particular sex, if they are aimed at restricting or preventing the recognition, use, and

implementation on an equal basis of human rights and freedoms for women and men [2].

The legislator points out that equal legal status and real opportunities for its proper implementation by women and men, which creates equal participation for representatives of both sexes in all spheres of society in Ukraine without exception, is gender equality [2].

In order to properly ensure the equality of rights and freedoms of women and men, Ukraine pursues state policy in order to achieve:

- definition and consolidation of gender equality;
- non-discrimination on the grounds of sex;
- application of positive actions;
- ensuring parity of participation of representatives of both sexes in making important public and state decisions;
- ensuring equal opportunities for work and family reconciliation for women and men;
- establishing responsible fatherhood and motherhood, as well as family support;
- propaganda, education and implementation of educational activities among the population of Ukraine in order to form a culture of gender equality;
- protection of the population from any kind of information aimed at sex discrimination [2].

In order to enact and implement the above-mentioned tasks of state policy in the field of gender equality, the "Concept of the State Program for Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men for the Period until 2021" was adopted [3].

References

1. Конституція України : закон України від 28 червня 1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс] : Режим доступу [http : zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80)
2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : закон України від 08 вересня 2005 року [Електронний ресурс] : Режим доступу [http : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-15](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-15)
3. Про затвердження Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року: постанову Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2018 року №273. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273-2018-%D0%BF#Text>

Отримано 15.05.2021

UDC 332.2.021.8.001.25(477)

KOŠČ I.,

PhD., Lecturer, Researcher;

ODLER R.,

*Associated professor, PhD, Lecturer, Researcher,
Academy of the Police Force in Bratislava (Slovakia)*

NEW EXPERIMENTAL METHOD OF VEHICLE AND TRANSPORT ACCIDENTS INVESTIGATION FOR MODERN POLICING

The content of this work is focused on the possibilities of using new methods and technologies for determining the trajectory of objects. The proposed experimental system exhibits increased reliability and efficiency in detecting and interpreting the trajectory of the studied moving objects. Inclusion and clarification of the real time objects tracing issues, especially in critical moments as crashes and collisions, represents a significant positive contribution to the detection, proving and documentation of traffic accidents.

Keywords: *traffic accident, trajectory, tracing, collision, crash, vibrations.*

1. Introduction

In Slovakia, the National Security Authority is the central government body for Protection of Classified Information, Cryptographic Services, Trust Services and Cyber Security. The establishment of

the National Security Authority has historical connections to the negotiations for Slovakia's accession into the European Union (EU) and the North Atlantic Treaty Organisation (NATO), which required the creation of an independent institution responsible for protecting classified information and cryptographic protection of information. The National Security Authority directs the methods of security and protection and specifies selected categories of security: mechanical barriers, technical security device, physical protection, and regime measures [1]. A complex chain of security requires the appropriate interconnection and mutual integration of the tools, processes and procedures that are contained in each of these categories.

The development of computing technology and its affordability together with the miniaturization and minimization of material and energy requirements opens the issues of using innovative and sophisticated methods, elements, and systems in areas where it has not been possible yet. Our designed experimental system for determining the trajectory and subsequent objects tracing represents possible example of such technology. General inspiration by the financially and technologically advanced systems and solutions for the aerospace industry can greatly enrich and profiles direction and development of the common commercial and inexpensive methods for standard vehicle transport systems.

2. Experimental

The investigation of traffic accidents has been a current issue since the beginning of the motor vehicles transportation. Detection, proving, and documentation of traffic accidents requires the deployment of trained professionals with appropriate equipment. The proposed system uses simplified procedures and methods to obtain useful information from vehicles during the operation with the focus on the conditions of accidents.

For our experimental system, a device myRIO [2] produced by the National Instruments, that contains Xilinx FPGA and Dual-core ARM® Cortex A -A9 processor and having 10x analog input, 6x analog output, 40x digital input / output, which fully meets the requirements of modern sensor elements and systems, was evaluated as a suitable solution. The essential advantage of the myRIO device is its programmability, versatility and compatibility with sensors and actuators. A standard PC, which can meet the criteria to operate the LabVIEW software (National Instruments), is used for process control, programming, and data storage. Figure 1 shows a block diagram of a proposed experimental system for collecting and analysing data from sensory elements and systems.

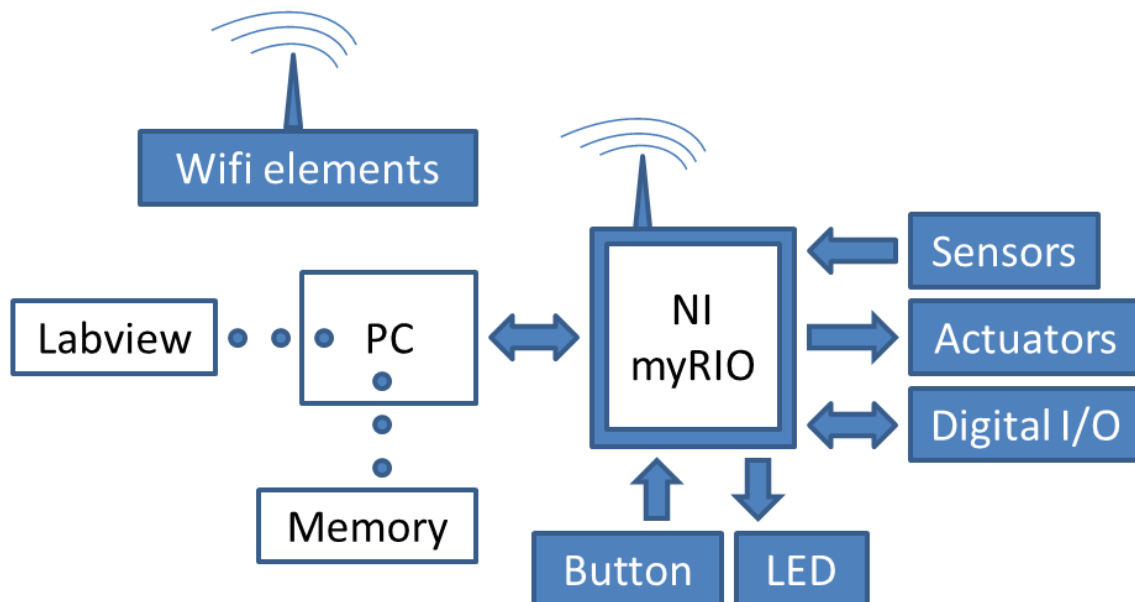

Fig. 1: Block diagram of the data collecting, and analysing system proposed for experimental vehicle and transport accident investigation.

Intelligent MEMS (Micro-Electro-Mechanical System) accelerometer sensory device was selected, for the proposed experimental system, to determine the vehicles trajectory and tracing objects during the transport. The MEMS accelerometer is connected to the inputs of the specified analytical and

computational system. To determine changes in the trajectory during standard driving, but especially in the situation of an impact and possible spinning, or deformation of the car, it is necessary to process and evaluate the measurements in all three directions (axis). A built-in three-axis accelerometer is suitable for this purpose. Selected features of the built-in accelerometer: number of axis 3, range ± 8 g Resolution 12 bits, sample rate 800 S/s, noise 3.9 mg_{rms} typical at 25°C [3].

The software of the proposed experimental system requires a functional design of the program operating in the LabVIEW programming environment (Fig. 2) and its implementation into the computing core of the myRIO device (or another device from the RIO group by National Instruments).

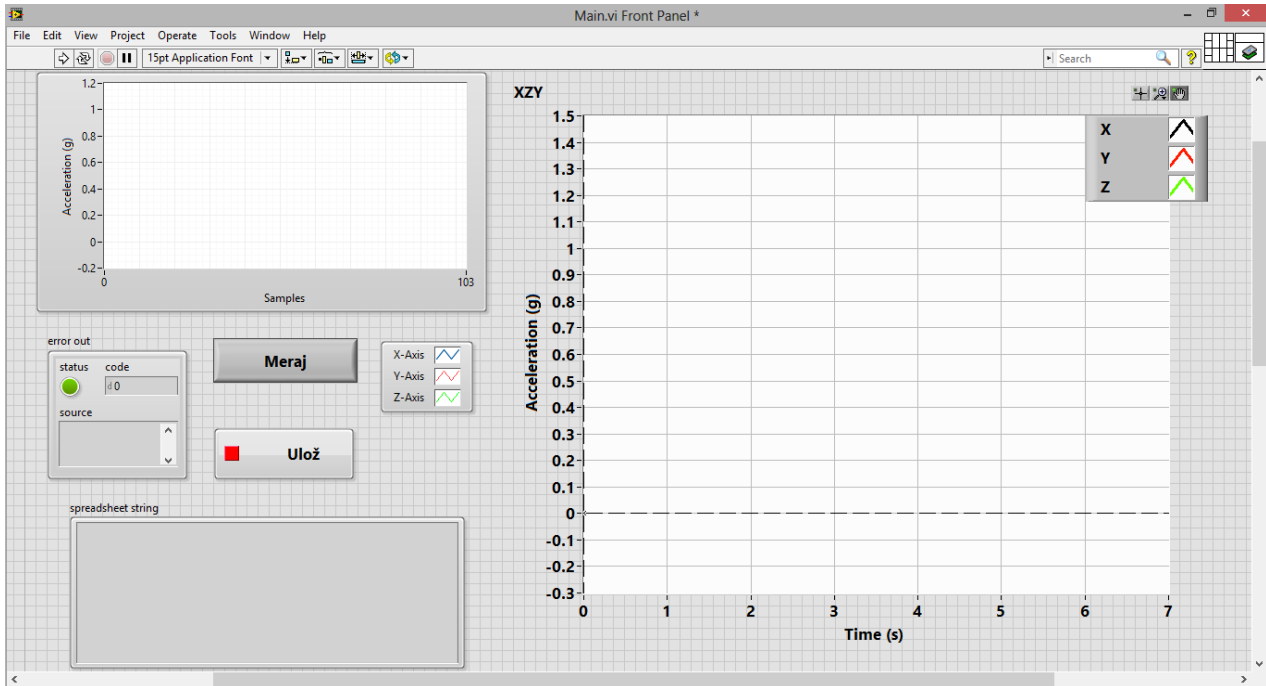

Fig. 2: Software environment and front panel of a virtual measuring device for measuring acceleration in all three axes. The button “Meraj” is for starting the measurement and button “Ulož” is for saving the data.

3. Results and discussion

The aims of the research are the elastic collisions of moving objects (vehicles) and the collisions of objects (in future also subjects) that are transported and subsequent interpretation of the measured results. Using a three-axis accelerometer, it is possible to interpret:

- acceleration and deceleration of the vehicle and inner objects, in the main direction of movement, which means forwards and backwards,
- leaving a lane (intentional and unintentional),
- taking-off or falling.

The examined object is in our case a remote-controlled car model with a connected and fixed myRIO device with integrated three-axis accelerometer.

Figure 3 consists of the 2d and 3d plot (acceleration in time) of the sensitive three-axis accelerometer response to the examined stimuli. The captured stimuli in x, y, z axis represent the reaction to the obstacle passed through by the investigated car model.

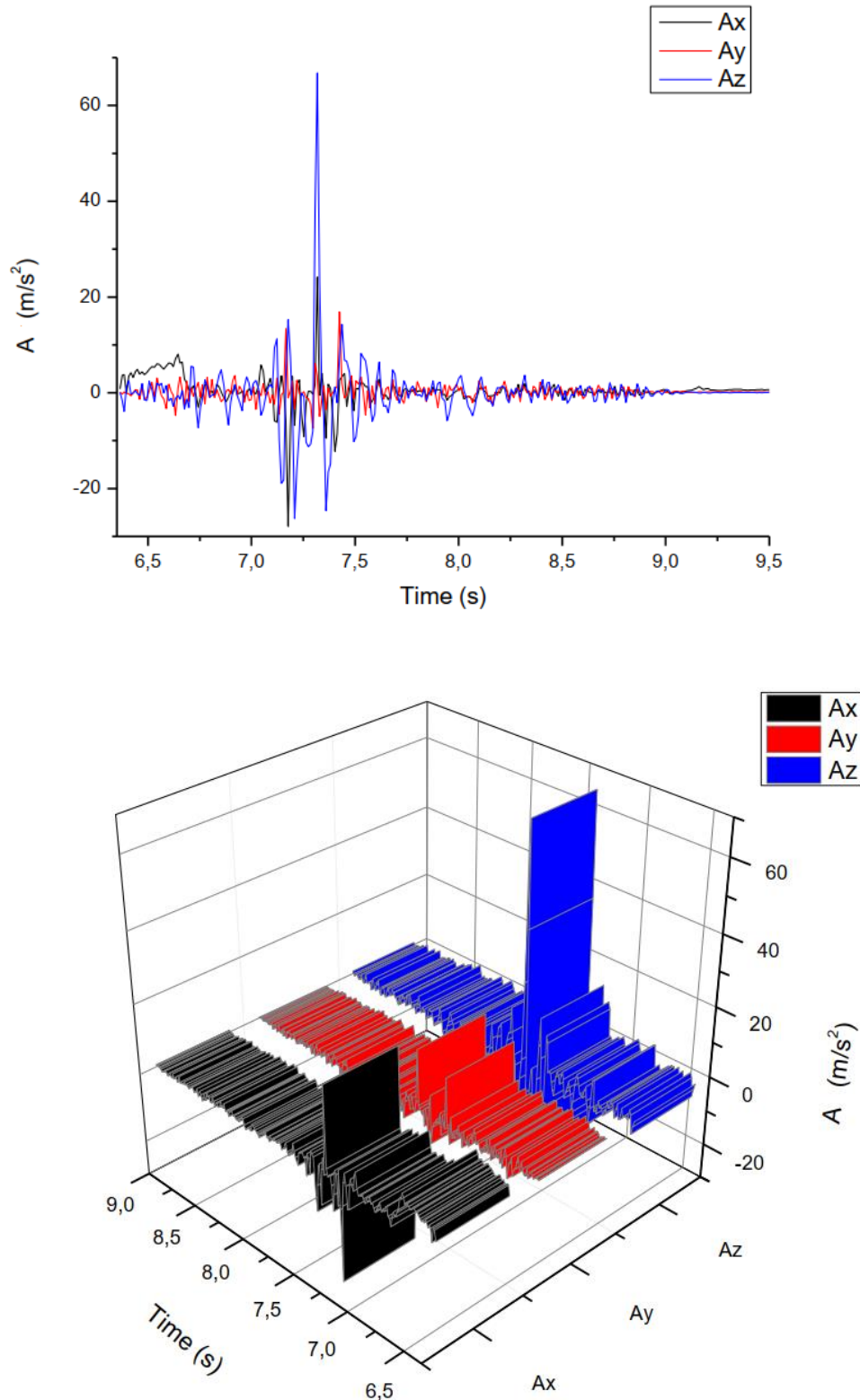

Fig. 3: 2d diagram of acceleration in time (Fig. 3 - up) and 3d diagram of acceleration in time (Fig. 3 – down). Both diagrams show the response to the obstacle passed through by a car.

It is the area of the three-axis accelerometer vibration that is directly related to the stimuli. This fact was also confirmed by the independent measurement of the stimuli time by a separate measurement using a digital timer. From the result comparison of the different types of time measurements, it is possible to confirm the time scope of the passing through the obstacle.

4. Conclusion

The accelerometer based on micro-electro-mechanical structures (MEMS) is a very sensitive and accurate sensory element characterized by an excellent long-term stability of the measurement and use.

For the dynamic measurements of acceleration, especially in the case of rapid changes of acceleration such as shocks, or if the acceleration is also accompanied by secondary vibrations (tires with a high tread or protrusions, such as off-road or ice tires), it is appropriate to use in practice together with the MEMS accelerometer also a gyroscope and a magnetometer.

The results of the measurements revealed further possibilities of supplementing and modifying the experimental system. One of them is to increase the sampling frequency. For example, according to the Shannon's theorem for an elastic collision with a duration of 2 ms, it is necessary to set the sampling time to the maximum of 1 ms, that represents a sampling frequency of 1 kHz. Another possibility of the proposed system modification is to design filters to eliminate the integration error in a discrete time. The calculation of the speed and subsequently the path by integration method introduces a certain error, which is over time continuously increasing. We can imagine this feature as a continuous increase in the calculated distance after the stimuli, even though the car was already stopped in that time. Suitably defined filter contained in the computational logic is capable of this error effective elimination.

The proposed experimental system, consisting of the MEMS accelerometer and the National Instruments myRIO computing system, for trajectory determination and objects tracing, meets the anticipated parameters to obtain additional relevant information about critical moments before, during, and after the collisions, which can significantly help detecting, proving, and documenting the traffic accidents. Advances and miniaturization in both the sensory and computational part of the system, together with the reduction of consumption and price of selected elements of the proposed system, creates suitable preconditions for the early deployment of such systems in real practice. The proposed solution of the system for trajectory determination and subsequent tracing of objects represents a considerably simplified and economically undemanding experimental variant of the so-called black boxes (aircrafts), intended mainly for basic use in land transport.

Another possible use of these types of devices is monitoring and documenting the vibrations during transport and storage, mainly of the materials and products that are very fragile, or generally objects with high sensitivity to mechanical damage. To solve these subtasks, it is necessary to extend the experimental equipment with a more powerful mobile power source, needed both for the sensory and analytical and evaluation subsystems. Finally, it is necessary to precisely determine the critical limit of the amplitude and frequency of vibrations in the interval below the limit of transported objects deformation. It is needed to make changes also in storage media and in the automated generation of suitable timeline markers that represent intelligent search tools and subsequent analysis of vibrations above the set critical limit of deformation.

The proposed and studied experimental system properly complements the profile of the scientific research in the areas of committing, detecting, documenting, proving, and preventing crime in ensuring public order, safety, and continuity of road transport. The obtained results exhibit remarkable benefits for the potential future police practice.

Acknowledgments

This work was supported by the project Development of data analysis and data collection from sensory systems of the Slovak University of Technology in Bratislava and by the Academy of the Police Force in Bratislava (Slovakia) and by the scientific research project VÝSK. 245, Modern technologies in committing, detecting, documenting, proving, and preventing crime in ensuring public order, safety, and continuity of road transport: Technical, forensic, criminological, penological, legal, public-administrative, social, psychological and security aspects of the Academy of the Police Force in Bratislava.

List of References

1. The National Security Authority (Slovakia). URL: <https://www.nbu.gov.sk/en/index.html> (Accessed 14 April 2021).
2. Engage Students in Hands-On Experimentation // The National Instruments. URL: <https://www.ni.com/cs-cz/shop/engineering-education/portable-student-devices/myrio-student-embedded-device/what-is-myrio.html> (Accessed 15 April 2021).
3. User Guide and Specifications NI myRIO-1950 // The National Instruments. URL: <https://www.ni.com/pdf/manuals/376099b.pdf> (Accessed 15 April 2021).

Отримано 21.04.2021

УДК 340.13:004.056.5

БАСАРАБ О. Т.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри теорії права та кримінально-процесуальної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького (м. Хмельницький);

 <https://orcid.org/0000-0001-7839-6955>;

БАСАРАБ О. К.,

кандидат технічних наук, доцент кафедри телекомунікаційних та інформаційних систем Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького (м. Хмельницький);

 <https://orcid.org/0000-0002-2852-9534>;

ЛАРІОНОВА І. Т.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7006-6476>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ КІБЕРБЕЗПЕКИ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

У роботі аналізуються організаційно-правові основи підготовки фахівців сектору безпеки і оборони України, з огляду на сучасні виклики сьогодення.

Ключові слова: кібербезпека, організаційні основи, правові основи, сектор безпеки і оборони.

Активне застосування комп'ютерних технологій у сучасному світі обумовлює необхідність підготовки висококваліфікованих кадрів у цій сфері.

Особливо важливого значення набуває означена проблема, коли мова йде про фахівців кібербезпеки сектору безпеки і оборони України, оскільки від професійної компетентності зазначеної категорії персоналу залежить Національна безпека держави. З огляду на зазначене, метою і завданням запропонованого наукового повідомлення є дослідити організаційні та правові основи підготовки фахівців кібербезпеки сектору безпеки і оборони України та визначити актуальні питання, що потребують вирішення.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», кібербезпека – це захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі [1].

Цілком очевидно, що ефективне забезпечення кібербезпеки інформаційно-телекомунікаційних систем органів сектору безпеки і оборони неможливе без запровадження цілої низки взаємопогоджених організаційних та правових заходів з питань підготовки фахівців у цій галузі.

У науковій літературі під організаційними заходами, частіше всього розуміють сукупність різноманітних за своєю природою конкретних організаційних дій, покликаних організувати ефективну діяльність організації [2]. Серед форм організаційної діяльності визначають колективні, чи індивідуальні дії, що знаходять свій прояв у оперативно-організаційних, чи матеріально-технічних операціях [3, с.11].

У питанні підготовки фахівців кібербезпеки сектору безпеки і оборони, організаційна компонента, на нашу думку, повинна в себе включати сукупність правил, процедур та заходів щодо: проектування загальної системи підготовки фахівців кібербезпеки сектору безпеки і оборони; формування кадрового ресурсу фахівців у зазначеній галузі діяльності; створення

необхідної технічної бази у сфері підготовки фахівців з кіберзахисту та кібероборони; розробка відповідного науково-методичного забезпечення щодо підготовки фахівців з кібербезпеки.

Основним завданням правового забезпечення підготовки фахівців з кібербезпеки сектору безпеки і оборони, на нашу думку, є створення якісної системи законодавства з питань навчання фахівців з кібербезпеки з метою впровадження необхідних управлінських та організаційних рішень.

Результати нашого дослідження не вичерпують проблематики у сфері підготовки фахівців сектору безпеки і оборони України, тому перспективи подальших наших розвідок будуть спрямовані на дослідження актуальних питань у цій галузі.

Список бібліографічних посилань

1. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> (дата звернення: 11.04.2020).

2. Назарчук Т. В., Косіюк О. М. Менеджмент організацій : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2016. 560 с.

3. Надолішній П. І. Теорія та історія державного управління. Опорний конспект лекцій : навч. посіб. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2006. 132 с.

Отримано 26.04.2021

УДК 342.9:[351.74:343.34](477)

БЕЗПАЛОВА О. І.,

доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України,

завідувач кафедри поліцейської діяльності та

публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2886-695X>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ІНСПЕКТОРІВ ІЗ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В ХАРКІВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Розкрито особливості підготовки інспекторів з дотримання прав людини.

Розкрито основні моменти, пов'язані з функціонуванням інформаційної підсистеми обліку затриманих осіб інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України».

Ключові слова: права людини, поліцейські, інформаційна підсистема, CUSTODY RECORDS, підготовка поліцейських

Сучасний етап реформування органів Національної поліції характеризується тенденцією до оновлення підходів до організації діяльності поліції, створенням нових органів та підрозділів поліції. У рамках такого реформування першочергова увага приділяється створенню належних умов для забезпечення дотримання прав і свобод громадян в діяльності поліцейських, недопущення випадків насильства, першочергово з боку поліцейських, недопущення необґрунтованих звинувачень поліцейських у перевищенні наданих їм повноважень. Тобто сьогодні особливої уваги потребує вирішення питання щодо забезпечення прав і свобод тих осіб, що звернулися до відділу поліції по допомогу, тих, що безпосередньо перебувають у відділах поліції в якості затриманих осіб, а також прав поліцейських, які виконують покладені на них завдання.

До недавнього часу наявні письмові форми обліку фактів затримання осіб поліцейськими не повною мірою створювали умови для збору, накопичення, зберігання та аналізу інформації, що стосувалась контролю за дотриманням прав і свобод громадян в діяльності органів поліції, перебуванням осіб у приміщеннях поліції. Саме це і зумовило необхідність створення інформаційної підсистеми обліку затриманих осіб інформаційно-телекомунікаційної системи

«Інформаційний портал Національної поліції України» (інформаційної підсистеми «CUSTODY RECORDS»). Особливість даної системи полягає у запровадженні обов'язкового інтерв'ю під час доставлення до органу поліції, електронної фіксації всіх дій щодо затриманого (фіксація, накопичення, зберігання) та пошуку інформації про затриманих осіб, які перебувають під контролем поліції з моменту фактичного затримання.

Важливою передумовою ефективного функціонування інформаційної підсистеми «CUSTODY RECORDS» є навчання поліцейських, які будуть безпосередньо працювати з нею. Так, на базі Харківського національного університету внутрішніх справ розпочато підготовку інспекторів з дотримання прав людини, зміст якої полягає в ознайомленні поліцейських зі специфікою роботи системою «CUSTODY RECORDS» та стандартами роботи з затриманими особами. Така підготовка проводиться на базі «Навчального відділу поліції», в якому обладнано спеціальні приміщення: кімната прийому громадян; чергова частина; кімната інтерв'ю; кімната (зона) для очікування спілкування зі службовою особою, відповідальною за перебування затриманих; кімната для конфіденційного побачення з адвокатом; кімната слідчих дій; кімната затриманих. Вказані приміщення обладнані засобами відеофіксації, встановленими відповідно до міжнародних стандартів захисту прав затриманих осіб та прав працівників поліції від можливих неправдивих звинувачень у неправомірних діях. Це дозволяє під час підготовки та підвищення кваліфікації інспекторів з дотримання прав людини наочно демонструвати процедурні питання, пов'язані із фіксацією всього періоду перебування затриманої особи під контролем поліції, починаючи з моменту її фактичного затримання, та запровадженням зовнішнього незалежного контролю за процесами, що відбуваються у територіальних органах поліції.

Система навчання інспекторів з дотримання прав людини включає в себе декілька блоків:

1) теоретичний блок, який містить інформацію про призначення системи, роль і завдання інспектора з дотримання прав людини, стандарти захисту прав людини як національні, так і міжнародні, безпекові питання по відношенню до поліцейського, так і до затриманої особи, питання балансу приватності і безпеки, робота з чутливими даними, передусім це інформація медичного характеру, але також може бути особиста інформація, з приватного життя людини, яка не може бути розголошена;

2) Спеціальний блок – робота з інтерв'ю, що є важливим елементом роботи системи і відповідно навчання інспектора з дотримання прав людини. У рамках даного блоку проводиться практична робота з електронною базою, застосування всіх карток програмного забезпечення, починаючи від реєстрації затриманого, його переміщень, харчування, всіх подій, які з ним відбуваються під час перебування у підрозділі поліції, медична картка, як її правильно вводити, як правильно зберігати цю чутливу інформацію. Також розглядаються питання щодо листування і речей затриманої особи. І, звісно, практикум з інтерв'ю: як правильно проводити його, як налаштувати людину на спілкування з інспектором щодо інформації про обставини затримання, не щодо процесу вини затриманого, а саме щодо можливих порушень прав людини по відношенню до затриманої особи з боку працівників поліції;

3) спеціальні питання, які стосуються домедичної підготовки (реагування поліцейських на кризові ситуації, де потрібно діяти швидко для того, щоб врятувати життя затриманої особи, всі інші факультативні питання, які можуть бути цікавими в майбутньому інспекторам з прав людини).

Під час підготовки інспекторів з дотримання прав людини ключова увага приділяється питанням заповнення таблиць, що містяться в інформаційній підсистемі «CUSTODY RECORDS»: «Затримання»; «Очевидці затримання»; «Фотозображення»; «Опитування поліцейського»; «Опитування затриманої особи»; «Картка затриманого»; «Переміщення особи»; «Документування особи»; «Проведення медичного огляду»; «Харчування»; «Інформування РЦБВПД (Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги)». Заповнення вказаних таблиць та збереження даних, що в них внесені, є можливим завдяки тому, що комп'ютери, які знаходяться у «Навчальному відділі поліції» підключені на сервері ІПНІ по мережі ЄЦБМТ у підсистемі «CUSTODY RECORDS».

Крім цього в межах підготовки слухачі ознайомлюються з особливостями: а) здійснення дистанційного зовнішнього контролю за дотриманням прав затриманих осіб уповноваженими Управління дотримання прав людини Національної поліції України; б) електронної фіксації всіх

дій щодо затриманої особи з моменту її фактичного затримання і до поміщення в слідчий ізолятор або звільнення з під варти; в) опитування затриманої особи та поліцейського, який здійснив затримання про обставини та підстави затримання; г) процедури повідомлення центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про факт затримання особи; д) інформування відповідальних осіб про завершення терміну тримання затриманої особи тощо.

За результатами навчання інспектори з дотримання прав людини матимуть змогу: а) створити єдине електронне досьє на кожну затриману особу; б) здійснити фіксацію всіх аспектів, пов'язаних із затриманням; в) забезпечити дотримання основних гарантій, які надаються затриманим особам; г) акумулювати відеофіксацію усіх дій, що мали місце в підрозділах поліції, а також інформацію з бодикамер поліцейських. З цією метою під час навчання особлива увага повинна приділятися необхідності постійного здійснення відео- та аудіофіксації дій поліцейських безпосереднього з моменту виникнення підстав для затримання особи. Така необхідність зумовлена тим, що у результаті це дозволить істотно зменшити кількість незадокументованих затримань, маніпуляцій ними, вирішити певні спірні питання та конфліктні ситуації, уникнути необґрунтованих звинувачень представників поліції у вчиненні ними неправомірних дій, а також уникнути катувань, що, на жаль, й досі мають місце в діяльності поліції.

Варто зазначити, що в освітньому процесі з особливостями функціонування інформаційної підсистеми «CUSTODY RECORDS» можуть знайомитись не лише ті поліцейські, що будуть безпосередньо працювати з вказаною підсистемою, а і слухачі курсів підвищення кваліфікації усіх категорій поліцейських, а також курсанти. Це дозволить створити передумови для своєчасного ознайомлення курсантів та слухачів із правилами роботи з інформаційною підсистемою, завданнями, для виконання яких вони функціонує, та результатами, яких можна досягти під час роботи з нею. У результаті як у курсантів, так і у слухачів курсів підвищення кваліфікації будуть завчасно сформовані уявлення та отримано необхідний комплекс знань щодо важливості дотримання прав громадян в діяльності поліції, у тому числі дотримання стандартів дотримання прав затриманих осіб.

Отримано 09.04.2021

УДК 342.531.41:351.741

БОДИРЄВ Д. А.,

*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;*

ЛУКОМСЬКА А. А.,

*курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;*

Науковий керівник:

Поливанюк В. Д.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0003-3295-4434>

ДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ УКРАЇНИ

Нами було розглянуто та проаналізовано норми Закону України «Про Національну поліцію», які вбачають використання такої категорії як «конкурс» та «добір» відповідно до поліцейських. Також проведений розгляд співвідношення даних категорій.

Ключові слова: національне законодавство, Національна поліція, вдосконалення, конкурс, добір, Закон України «Про Національну поліцію».

Сучасні правові держави акцентують увагу державних інституцій та суспільства на безпосередній якості законів. Україна, будучи правовою державою, необхідна розвиватися у такому ж напрямі. Адже на сьогоднішній день, у сучасній українській державі існує досить суттєва проблема якості законів, яка знаходить своє відображення у дублюванні норм, колізії між різного роду законами, наявності відповідних прогалин у законодавстві тощо.

Досить відомим є той факт, що безпосередня якість законів повинна насамперед забезпечуватися завдяки залученню науковців до розробки законопроектів, а також відповідної їх апробації. Досить цікаву думку висуває А. О. Селіванов, який звертає увагу на правничий нігілізм як одну із суттєвих ознак законотворчого процесу. Науковець наголошує на тому, що саме ця причина тягне за собою наслідки дедалі меншого звернення на принципи права, безпосередньо у процесі законотворення, яких повинен дотримуватися кожен законодавець. Насамперед дана проблема стосується конституційних принципів під час створення того чи іншого «продукту» законодавчого процесу. Щодо прикладів існування доктринального права у законопроектній роботі, то їх незначна кількість, що, у свою чергу, є цілком притаманним й законодавцям європейських країн. Це все відбувається через те, що законодавець зазвичай дуже рідко звертає увагу на загальну думку юристів і, як зазначають вчені і галузі правознавства, спостерігається втрата безпосередньої актуальності використання науково-практичних позицій у відповідній взаємодії із законотворенням [1].

Не виступає виключенням з даного правила й Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580. Так, наприклад, відповідно до частини 1 ст. 51 Закону передбачено, що для забезпечення цілком прозорого добору (конкурсу), а також просування по службі працівників правоохоронних органів на підставах об'єктивного оцінювання професійного рівня й унікальних якостей кожного правоохоронця, відповідності щодо їх посади в органах Національної поліції утворюються постійні поліцейські комісії.

Безпосередній аналіз відповідної норми дає підставу засвідчити те, що законодавець застосовує слова «конкурс» та «добір» надаючи їм синонімічний характер. З відповідним підходом можемо не погодитися, адже у словниковій літературі слово «конкурс» є безпосереднім синонімом до слів «змагання» та «олімпіада» [2, с. 690], проте зовсім не «добір», що означає змагання, яке надає можливість визначити найбільш гідних із його учасників або найкраще з того, що було надіслано на певний огляд, а в юриспруденції слово «конкурс» - це змагання, що має за мету виявити кращих учасників [3, с. 264]. Вищезазначене дає нам підстави виокремити те, що ознаками категорії «конкурс» є:

- 1) змагання;
- 2) має за мету виявлення найкращих з учасників, а обсяг – усі види змагань: від активних (поєдинок, боротьба тощо) до неактивних видів (суперництво (в ролі прагнення) тощо), у яких виявляється найкращий.

Розглядаючи теорію трудового права можна наткнутися на наступні тлумачення поняття конкурсу. Так, наприклад, К. Ю. Мельник наголошує на тому, що конкурс у сфері трудового права є змаганням, що проводиться з обов'язковим дотриманням відповідного порядку у випадках, які є передбаченими чинним законодавством чи безпосереднім рішенням законодавця, з метою визначення найкращого для зайняття відповідної посади серед осіб, які беруть у ньому участь [4, с. 225]. Не менш цікаву думку з приводу даного питання має В. Н. Смирнова, яка вважає, що конкурс – це винятковий та особливий порядок підбору кадрів, що містить у собі підвищенні вимоги до осіб, які безпосередньо претендують на якусь вакантну посаду [5, с. 45]. А ось, наприклад, О. В. Гоц тлумачить конкурс як певний соціально-правовий метод, який полягає у оцінюванні ділових якостей претендентів, в основі якого лежать демократичні принципи гласності, об'єктивності та змагальності [6, с. 156].

На основі вищевикладеного, можна зробити висновок про те, що наведені категорії «конкурс» та «добір» необхідно розуміти як різні поняття як за обсягом, так і за змістом. Також можна зазначити, що дані категорії певним чином співвідносяться між собою, як видова та родова.

Список бібліографічних посилань

1. Селіванов А. О. Проблеми законотворення і Конституційний Суд України // Голос

України : сайт. 07.09.2004. URL: <http://www.golos.com.ua/article/231443> (дата звернення: 18.04.2021).

2. Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1974. Т. 5. 840 с.

3. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 2001. Т. 3: К–М. 792 с.

4. Мельник К. Ю. Проблеми правового регулювання трудових відносин службовців правоохоронних органів : монографія. Харків : Вид-во Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 360 с.

5. Смирнов В. Н. Конкурс в советском трудовом праве. Л. : Ленинград. гос. ун-т, 1960. 108 с.

6. Гоц О. В. Правове регулювання виникнення трудових правовідносин з науково-педагогічними працівниками : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2004. 180 с.

Отримано 20.04.2021

УДК 37:004

БУГАЙЧУК К. Л.,

доктор юридичних наук, доцент,

завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2429-5010>

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯПОНІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

У доповіді аналізується сучасний стан організації професійної підготовки та післядипломної освіти поліцейських Японії. Окрему увагу приділено вимогам, що пред'являються до поліцейських при вступі до професійних закладів поліцейської освіти та відповідним процедурам відбору поліцейських в Японії.

Ключові слова: Японія, освітній процес, поліція, поліцейський, поліцейська освіта.

На сьогодні Японія є країною, де спостерігається одна з найменших криміногенних ситуацій в світі. Керівництво держави, насамперед, пояснює це тим, що в системі поліції здійснюється якісний відбір, підготовка та реалізація подальшої поліцейської кар'єри, які у своїй сукупності впливають на якісне кадрове забезпечення правоохоронної системи країни.

Загальна процедура підготовки поліцейських виглядає наступним чином:

1) Першопочаткова підготовка – це підготовка поліцейських, що претендують подальше просування по службі. Новобранці-поліцейські проходять першопочаткову підготовку в школах поліції префектур. Сержанти та інспектори поліції проходять підготовку в регіональних поліцейських школах.

2) Навчання в Національній академії поліції – претенденти на посаду головних інспекторів, вступають до Національної академії, де отримують, окрім спеціальних поліцейських знань, навички управління та лідерства.

3) Післядипломна освіта – співробітники поліції у разі необхідності проходять спеціалізовану підготовку з криміналістики, іноземних мов, а також на постійній основі удосконалюють навички та вміння володіння зброєю, дзюдо, кендо та іншими бойовими мистецтвами [1].

До поліцейських шкіл префектур приймаються:

– особи з вищою освітою (категорія А), загальний цикл навчання триває 15 місяців: основний курс першопочаткової підготовки – 6 місяців, практична підготовка – 3 місяці, просунутий курс першопочаткової підготовки – 2 місяці, стажування – 4 місяці;

– особи із середньою освітою (категорія Б), загальний цикл навчання триває 21 місяць: основний курс першопочаткової підготовки – 10 місяців, практична підготовка – 3 місяці, просунутий курс першопочаткової підготовки – 3 місяці, стажування – 5 місяців.

В регіональних поліцейських школах реалізується два спеціалізованих курси: курс на здобуття посади сержанта тривалістю 6 тижнів та курс на здобуття посади інспектора термін реалізації якого складає 8 тижнів [2].

Не можуть бути допущені до складання вступних іспитів до поліцейських шкіл префектур наступні особи:

- 1) які не мають громадянства Японії;
- 2) які підпадають під дію статті 16 Закону «Про місцеву державну службу»: мають судимість; мають дисциплінарне стягнення у вигляді звільнення з державної служби і з цього часу не минуло 2 роки; що мають членство у політичній партії чи організації, яка має на меті повалення державного строю, застосування радикальних насильницьких заходів; особи яким протипоказана робота в поліції згідно з вимогами Цивільного кодексу Японії.

Вступні випробування до поліції Японії складаються з двох етапів [3]:

I. Перший етап

Іспит	Зміст		
Тест загальних компетентностей	Письмове випробування на вибір варіантів відповідей. 50 питань, час відповіді -120 хвилин.		
Професійний іспит	Його проходять особи, які претендуватимуть на посади, що пов'язані із застосуванням інформаційних технологій та іноземної мови		
	Тестова категорія	Метод	Особливості питань
	Мова	12 питань, час відповіді - 60 хвилин	Граматика кожної мови екзамену, переклад з іноземної мови, переклад з японської на іноземну.
	Інформаційні технології	50 питань, час відповіді - 100 хвилин	Апаратне / програмне забезпечення, структура даних, мережі зв'язку, захист інформації тощо.
Тест есе	Письмове випробування на основі певних завдань. Поліцейський (категорія А). Письмовий іспит, час відповіді 90 хвилин. Поліцейський (категорія В). Письмовий іспит, час відповіді 60 хвилин.		
Тест на здатність до служби (Лише загальна категорія вступників)	Перевірка на придатність до служби в поліції (мотивація, психологічні особливості)		

II. Другий етап

Іспит	Зміст
Усний іспит	Співбесіда або дискусія.
Тест на здатність до служби (Лише особи, які склали спеціалізований іспит на першому етапі)	Перевірка на придатність до служби в поліції (мотивація, психологічні особливості)

Медичний огляд	Перевіряється відповідність стану здоров'я медичним стандартам (зір, слух, кольорове бачення та ін.)
Фізична підготовка	Виконання спеціальних фізичних вправ

У поліцейських школах префектур Японії освітній процес здійснюється за типовим навчальним планом, а до його структури входять наступні модулі та предмети:

- 1) Модуль загальних дисциплін: етика, культура, соціальна культура, японська мова, іноземна мова, мова жестів.
- 2) Базові юридичні предмети: конституційне право, адміністративне право, кримінальне право, цивільне право, кримінально-процесуальне право.
- 3) Поліцейська підготовка: поліцейські операції, безпека дорожнього руху, превентивна діяльність, водіння автомобіля та мотоцикла, спеціальний зв'язок.
- 4) Спеціальна підготовка: фізична підготовка, вогнева підготовка, тактика арешту, дзюдо, кендо, медична допомога.
- 5) Додаткові дисципліни: біг, гірська підготовка [4].

В Національній академії поліції Японії, що здійснює підготовку вищого командного складу поліції, поліцейських, які претендують на зайняття посади начальника відділення поліції та інших працівників органів поліції, що займають керівні посади, викладаються наступні навчальні курси:

- 1) Управління органами поліції (термін навчання 2-3 тижні, цільова аудиторія – кандидати на керівні посади та посади начальника відділення поліції).
- 2) Курс для новопризначених інспекторів поліції (термін 4 місяці, цільова аудиторія – поліцейські, які отримали звання інспектора поліції).
- 3) Курс новопризначених помічників начальників відділів (термін навчання 2 тижні, цільова аудиторія – поліцейські та цивільні працівники, які призначені на посади помічників начальників підрозділів або зараховані до кадрового резерву на підвищення).
- 4) Курс курсанта (термін навчання 6 місяців, цільова аудиторія – нещодавно набрані працівники поліції з числа цивільних осіб, які склали іспит на зайняття посади державної служби I категорії).
- 5) Курс адміністративної практики (термін навчання 3 тижні, цільова аудиторія – цивільні особи, які склали іспит на зайняття посади державної служби II категорії та отримали звання інспектора поліції).
- 6) Курс інструкторів з фізичної підготовки (термін навчання 4 місяці, цільова аудиторія – особи, які є інструкторами з фізичної підготовки, включаючи тих, хто очікує призначення на посаду інструктора).
- 7) Курс для інструкторів поліцейських шкіл (термін навчання 1 місяць, цільова аудиторія – особи, які мають звання інспектора поліції або помічника інспектора поліції (включаючи цивільний персонал поліції, який має відповідні звання) і, очікує призначення на посаду інструктора у префектурній або регіональній поліцейській школі) [5].

У якості висновку маємо відмітити, що система першопочаткової підготовки поліцейських Японії є більш ґрунтовною та тривалішою, ніж в Україні. В той же час просування по службі потребує додаткової освіти, які здійснюється за принципом спеціалізації у конкретній сфері професійної діяльності поліцейського.

Таким чином вважаємо що досвід відбору та підготовки поліцейських в Японії заслуговує на вивчення та запровадження в частині перегляду строків першопочаткової підготовки, запровадження в систему відбору тесту загальних компетентностей та есе на визначену тему тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Police of Japan // National Police Agency : сайт. URL: <https://tinyurl.com/yfuqcgva> (дата звернення: 10.04.2021).

2. Police Academy // Kagawa Prefectural Police : сайт. URL: <https://tinyurl.com/ygfsajso> (дата звернення: 10.04.2021).
3. Outline of Examination for Candidates for Recruiting Police Aichi Prefectural Police School // Aichi Police : сайт. URL: <https://tinyurl.com/yjnbvrn6> (дата звернення: 10.04.2021).
4. Curriculum // Kagawa Prefectural Police School : сайт. URL: <https://tinyurl.com/y6rbz2oo> (дата звернення: 10.04.2021).
5. Education and Training Courses // The National Police Academy : сайт. URL: <https://www.npa.go.jp/keidai/english/about/katei.html> (дата звернення: 10.04.2021).

Отримано 24.04.2021

УДК 351.74/.76

БУЛАТІН Д. О.,

доктор філософії,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-0200-2822>;

СМОЛА Р. М.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-1265-0313>

ДО ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ІЗ ГРОМАДОЮ ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЄЮ В ОКРЕМИХ КРАЇНАХ ЄС (НІМЕЧЧИНА)

В даних тезах розкривається питання взаємодії поліції з громадою на прикладі Німеччини та короткий огляд програм: «Працівники орієнтовані на громадян», «Поліція та громада пліч-о-пліч», які були впроваджені в діяльність поліції Німеччини та досягнення, які були отримані завдяки цим програмам. Можливість їх впровадження в діяльність Національної поліції України та впровадження в освітній процес при підготовці поліцейських.

Ключові слова: поліція, превенція, превентивна діяльність, правоохоронні органи, громада, Європейський Союз.

Сучасна загальна концепція законодавства країн ЄС щодо поліції ставить за основу взаємодію поліції з громадськістю, як команди, що проводить в першу чергу превенцію правопорушень. Репресивна функція дедалі відходить на другий план. Не є винятком і Німеччина. Поліція цієї держави мала власний досвід взаємодії з населенням при здійсненні превентивної діяльності, наприклад в програмі **«Працівники орієнтовані на громадян»** (Bürgerorientierte Polizeiarbeit). Дана програма призвела до реформації поліції у відносинах с громадянами шляхом реорганізації самої структури поліції. Були ліквідовані бюрократичні процеси, що заважали в прийнятті рішень – компетенція прийняття рішень була посилена на місцях. Це позитивно відобразилось на гнучкості та швидкості виконання рішень на місцях, в тому числі і по розвитку взаємодії з різноманітними верствами населення у конкретному регіоні.

Також завдяки реформі деякі підрозділи були об'єднанні, наприклад загони швидкого реагування та районних органів поліції, що дало змогу громадянам налагодити превентивну діяльність з більш широким контингентом співробітників правоохоронних органів.

Навчання персоналу та прийом на роботу в правоохоронні органи був орієнтований на місце народження та проживання співробітника.

У «своєму» районі співробітник міг більш активно та чітко залучати громаду до співпраці [1].

Відомою є програма Німеччини із взаємодії поліції з населенням «Поліція та громада

пліч-о-пліч» (Bürgernahe Polizeiarbeit) [2]. Програма базується на таких принципах [2, с. 15-17]:

- розвиток взаємодія поліції з громадою при здійсненні превентивної діяльності є першочерговим, невід’ємним завданням не тільки поліції, а і всієї урядової системи. Адже поліція не є повністю ізольованим органом і діє разом з різними виконавчими структурами, на які також позитивно впливає взаємодія з громадою для здійснення ефективної роботи в превентивному напрямку;
- зміна в стилі управління, а саме зменшення опору поліцейської субкультури до реформ та підвищення обізнаності керівництва всіх рівнів про підходи взаємодії поліції та громади при здійсненні превентивної діяльності. Якщо якийсь підхід виявиться не дієвим в конкретному регіоні, то приймається оперативне рішення про його заміну саме в цьому регіоні. Додаткове навантаження підходів повинно розглядатись з позиції ефективності, а не наказу;
- реальна, якісна статистика злочинності та результатів попередження правопорушень, через взаємодію поліції з громадою при здійсненні превентивної діяльності. Результати статистики повинні базуватись на рекомендації громади. Потрібно залучати більше людей до опитування. За проекти ефективного опитування від громадянських організацій або окремих громадян запроваджувати винагороду та різні заохочення, як наприклад, екскурсії до поліцейської академії, з проходженням практичних занять: стрільба, рукопашний бій, тощо;
- наголос на інформації про потреби місцевої громади з питань безпеки. Миттєве реагування на вирішення потреб з залученням ініціаторів їх вирішення від громадськості;
- доступність, ефективність освіти та навчання з питань превентивної діяльності не тільки співробітників поліції, а і громадян, працівників органів місцевого самоврядування та місцевих державних структур всіх рівнів;
- підвищення знайомства працівників поліції з громадою. Збільшення регулярних та ситуативних зустрічей з громадою по питанням превентивної діяльності. Саме особисте знайомство поліції з громадськістю мають критичне значення для якості взаємодії;
- кооперативність в роботі поліції з громадою. Важливо забезпечити роз’яснення та донести до громадян думку про важливість вирішення питань пов’язаних з превентивною діяльністю разом. Краще вирішення питання затягнеться в часі, але пройде в тісній взаємодії поліції з громадою. Це дасть спільне бачення безпеки в конкретному регіоні і в країні в цілому, а також усвідомлення того, що поліція є частиною громадського суспільства та підвищить загальний авторитет взаємодії з поліцією.

Окрім принципів, стратегій та тактичних завдань у питаннях взаємодії поліції з громадою при здійсненні превентивної діяльності, дана програма надає перелік практичних проєктів взаємодії, які вже зарекомендували себе як ефективні.

Список бібліографічних посилань

1. Bürgerbefragungen der Polizei // GRIN : сайт. URL: <https://www.grin.com/document/-103904> (дата звернення: 27.03.2021).
2. Bürgernahe Polizeiarbeit in der Europäischen Union heute // EUCPN : сайт. URL: https://eucpn.org/sites/default/files/document/files/Toolbox%2014_DUI_LR.pdf (дата звернення: 27.03.2021).

Отримано 29.03.2021

УДК 351.74

ВЕЛИКИЙ Ю. М.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

ГУЛАК М. В.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів досудового слідства

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДО ПРОБЛЕМИ ПЕРЕОЗБРОЄННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КРІЗЬ ПРИЗМУ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Ставлення та розвиток сучасної правоохоронної системи України зумовлює проведення цілісного та послідовного комплексу заходів, спрямованих на побудову дієвого механізму захисту прав, свобод та законних інтересів громадян.

Ключові слова: *вогнепальна зброя, Національна поліція, голова Національної поліції, життя людини, вдосконалення зброї.*

Здобутки Революції гідності та євроінтеграційні прагнення нашої країни, які були втілені у багатьох керівних нормативно-правових актах, передбачають і системну реформу Національної поліції України [2].

Після заміни організаційної структури МВС України та створення Національної поліції України одним із основних здобутків реформи стало введення до наукового обігу поняття «поліцейські заходи», які поділяються на превентивні та примусові, визначено правові підстави та обмеження щодо їх застосування. Превентивні і примусові заходи – це дія або комплекс дій, що обмежують певні права і свободи людини, необхідні для припинення протиправних дій, небезпечні для життя та здоров'я поліцейського або інших осіб [1].

У зв'язку з цим виникає потреба визначення того, наскільки готова Національна поліція України реалізовувати передбачений комплекс заходів після новацій законодавства. За допомогою примусових заходів поліцейський під час виконання повноважень, визначених статтею 23 Закону України «Про Національну поліцію» повинен самостійно та оперативно вирішувати конфліктні ситуації й примусово припиняти правопорушення із застосуванням не тільки заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, а й вогнепальної зброї. Аналізуючи озброєння колишньої міліції, можна сказати, що основною автоматичною зброєю, якою вона оснащувалась був автомат Калашникова. За тактико-технічними характеристиками і призначенням автомат Калашникова це зброя армійська, і її основним завданням є ефективно пробивати бронезахист та вражати живу силу супротивника [6].

Для сучасної поліції України необхідна автоматична зброя, якою за технічними характеристиками можна було діяти в містах, серед значного скупчення населення, отже – мала менший ризик для цивільних осіб і її набій менше рикошетив. Вдосконалення озброєння та спорядження поліцейських Національної поліції України шляхом заміни «старих зразків», у яких вийшов ресурс, на нові має бути першою та провідною ціллю керівництва Національної поліції України. Аналіз свідчить, що упродовж 2017 - 2018 років відбулося небагато змін, але вони досить цікаві. Можна вважати це - новим етапом реформування системи та наступний крок до втілення у життя європейських стандартів. Під час презентації переозброєння сучасної поліції в місті Києві колишній голова Національної поліції Сергій Князев заявив, що наряди поліції, які повинні залучатися до забезпечення громадської безпеки та правопорядку, вийдуть на службу з новим для них пістолетом-кулеметом МР-5 [3].

У той же час, головною перевагою цієї зброї, зі слів начальника відділу озброєння Департаменту управління майном Національної поліції Максима Мовчана - це можливість зменшити значну кількість смертей при її застосуванні. Він наголосив, що автомат Калашникова це – армійська зброя, а головним завданням її є ефективно пробивати бронезахист і вражати ворожу силу. Разом з цим, головним завданням Національної поліції є не знищити чи вбити, а

лише зупинити правопорушника. Пістолет кулеметом МР-5 для таких завдань використовує такий патрон, який здатний зберегти вбивчу силу лише на відстані 300-400 метрів (куля для пістолетів Макарова і Форт – до 350 метрів). Використання такого патрону є менш рикошетним і, отже, менш ризикованим для цивільних осіб, а тому цей пістолет буде досить ефективним для виконання завдань поліцейського. Також, Максим Мовчан зазначив, що МР-5 пройшов повний комплекс іспитів, контрольованої роботи, а плани керівництва Національної поліції передбачають оснащення такою зброєю спочатку патрульну поліцію, а тільки після цього - поліцію спеціального призначення. Керівництво Національної поліції не озвучила ніякої інформації щодо термінів, обсягу закупівлі та хто буде виробником і постачальником нової поліцейської зброї [3].

Наприклад, якщо замінити у поліцейського вогнепальну зброю на превентивну (на газові чи з гумовою кулею), це звісно не позбавить злочинця життя, а лише нанесе йому певні тілесні ушкодження. Але й можуть статися випадки, коли застосування зброї превентивного характеру чи нового зразку буде недостатнім заходом примусу для припинення таких протиправних, злочинних дій, як наприклад раптовий напад із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, збройний напад, збройний опір та спробі заволодіти вогнепальною зброєю [3].

Оригінальну модель МР-5 було показано світу ще в 1960 році. Однак, після цього німці одразу ж почали робити нові модифікації для більш потужних набоїв. Зараз сили безпеки та спецпідрозділи США, Канади та європейських країн озброєні новими зразками пістолетів-кулеметів. Аналіз свідчить, що пістолет-кулемет МР-5 стояв і стоїть на озброєнні поліції Німеччини, Австрії, Великобританії, Франції, Італії, Сполучених штатів Америки [4].

Фахівці цих країн неодноразово висували претензії до цієї моделі пістолету-кулемету, а саме вказували на слабку енергію, недостатню відстань враження кулі та пробивну спроможність. Важливою проблемою та невиправданою на наш погляд є і ціна 900 доларів за МР-5. Компанія Heckler & Koch врахувала ці недоліки, розробивши набагато дешевшу модель кулемету-автомату UMP із більш потужними характеристиками [5].

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.04.2021).
2. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; пердм. В. В. Сокурєнка. Харків, 2016. 407 с.
3. Масний В. З новою зброєю для українських поліцейських не все чисто // Укрінформ : сайт. 16.05.2019. Київ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2701772-z-novou-zbroeu-dla-ukrainskih-policejskih-ne-vse-cisto.html> (дата звернення: 20.04.2021).
4. «Зберегти життя порушнику» – поліція відмовляється від автоматів Калашникова // ZBROYA INFO : сайт. 15.05.2019. URL: https://zbroya.info/uk/blog/17581_zberegti-zhittia-porushniku-politsiia-vidmovliaietsia-vid-avtomativ-kalashnikova/ (дата звернення: 20.04.2021).
5. Національна поліція України : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/> (дата звернення: 20.04.2021).
6. Вогнева підготовка : навч.-метод. посіб. / А. В. Жбанчик, О. Г. Комісаров, В. П. Тимофєєв та ін. Дніпро : ДДУВС, 2017. 149 с.

Отримано 22.04.2021

УДК 331.452

ІНШЕКОВ М. В.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7584-1013>

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗМЕНШЕННЯ ТРАВМАТИЗМУ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

На підставі аналізу динаміки рівня та важкості травматизму за 2020 рік серед працівників національної поліції України зростає необхідність наукової розробки аспектів зменшення рівня травматизму у правоохоронній сфері та впровадження цих аспектів у практичну діяльність підрозділів.

Ключові слова: Національна поліція України, травматизм, службова діяльність, виробнича травма.

При дослідженні статистичних даних, що узагальнюють показники виробничого травматизму працівників поліції за 2020 рік можна зробити висновок про необхідність розробки науково-практичних аспектів зменшення травматизму працівників поліції з урахування технічних, економічних, соціальних та епідеміологічних реалій.

Проведений аналіз свідчить про загальне зменшення рівня виробничого травматизму серед населення. Така ситуація частково пояснюється скороченням кількості робочих днів а також роботою у дистанційному режимі на виконання карантинних обмежень в умовах епідемії COVID – 19. Але рівень виробничого травматизму поліцейських збільшуватись і в цей період.

Цей факт свідчить про продовження загальної тенденції росту показників травматизму і недосконалість системи попередження травмування і загибелі працівників поліції при виконанні ними службових обов'язків.

Спираючись на викладене вище, перш за все необхідно визначитись з причинами зростання показників виробничого травматизму серед працівників поліції. Умовно їх можна поділити на технічні, організаційні і психофізіологічні [3]. Згідно даних Державної служби України з питань охорони праці серед причин нещасних випадків пов'язаних з виробництвом зі смертельним наслідком переважають організаційні причини (45,3%). При цьому травматизм виникає найчастіше у соціально-культурній сфері та торгівлі (55,9%) [2]. Така статистика безумовно пов'язана з недосконалістю організаційних заходів охорони праці і рівнем їх впровадження у діяльність органів та установ.

Стосовно діяльності підрозділів Національної поліції України така ситуація повинна бути врегульована перш за все вдосконаленням системи професійної підготовки у рамках існуючого законодавства [1,4]. Впровадженням додаткових занять з охорони праці з обов'язковим вивченням основ пожежної та вибухобезпеки, електробезпеки, санітарії та гігієни праці а також організаційних основ техніки безпеки при виконанні поліцейськими службових обов'язків. Окрім того суттєвого реформування потребує тактична та спеціальна фізична підготовка поліцейських. При удосконаленні вказаних напрямків необхідно враховувати зміни у нормативно-правових актах, що стосуються діяльності Національної поліції, впровадження нових моделей реагування на порушення суспільного порядку та ін.

При цьому система професійної підготовки поліцейських повинна враховувати сезонну динаміку травматизму і нещасних випадків при впровадженні учбового матеріалу. Наприклад, існують сезонні закономірності збільшення пожежонебезпечних ситуацій (грудень – лютий, травень – серпень). Вважаємо раціональним проведення занять за тематикою «пожежна безпека» саме у ці періоди із виділенням характерних причин виникнення пожеж, заходів щодо їх гасіння та локалізації [5].

Також повинна бути оновлена матеріально-технічна база засобів індивідуального захисту, спеціальних засобів а також засобів індивідуального бронезахисту.

Особливої уваги потребують заходи безпеки, пов'язані із пандемією COVID-19. У системі

професійної підготовки поліцейських необхідно передбачити окремі заняття з проти епідеміологічних заходів, з урахуванням динаміки захворюваності в регіоні та впровадженням відповідних заходів реагування на ці зміни.

Виходячи з наведених вище обставин можна зробити такі висновки: підвищення рівня виробничого травматизму працівників поліції потребує уваги з боку керівництва Національної поліції з впровадженням необхідних організаційних заходів у діяльність підпорядкованих підрозділів, а також суттєвим оновленням матеріально-технічної бази; динаміка показників травматизму поліцейських потребує своєчасного детального аналізу з негайним реагуванням на її зміни.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.03.2021).

2. Травматизм. Статистика. Причини // Державної служби України з питань праці : офіц. сайт. URL: <https://dsp.gov.ua/category/diyalnist/travmatyzm-statystyka-prychyny/> (дата звернення: 20.03.2021).

3. Про затвердження Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків, що сталися з поліцейськими : Наказ МВС України від 05.10.2020 № 705 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1139-20> (дата звернення: 20.03.2021).

4. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 20.03.2021).

5. Ларіонова І. Т., Іншеков М. В. Профілактика травматизму та профзахворювань в поліції : лекція.

Отримано 29.03.2021

УДК 342.98(477)

КОБКО Є. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-3121-0823>;

КОБКО В. А.,

кандидат історичних наук, доцент,
професор кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення
Інституту державного управління та наукових досліджень з цивільного захисту (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-3586-8219>

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Акцентовано увагу, що сьогодні держава усвідомлює важливість забезпечення інформаційної безпеки в межах своєї території та робить низку достатньо важливих кроків у цьому напрямі, наприклад розробка нової Стратегії інформаційної безпеки. Разом із тим наголошено, що такі кроки важко визнати об'єктивними, оскільки вони не враховують низку правових і організаційних проблем, що потребують свого оперативного вирішення. Охарактеризовано вказані проблеми та запропоновано шляхи їх вирішення. Підкреслено, що подібні питання повинні вирішуватись не лише на загальнодержавному, а й на локальних рівнях як юридичними, так і

фізичними особами (в останньому випадку можна вести мову про особисту інформаційну безпеку кожної людини). Зроблено висновок, що множинність суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки та відмінність їх повноважень обумовлює необхідність створення відповідного координаційного органу зі спеціальними повноваженнями в названій сфері.

Ключові слова: інформаційна безпека, національна безпека, державна політика, публічна політика, правові засади, інформація.

Сьогодні інформація використовується в різних діаметрально протилежних соціальних сферах, наприклад у сферах підприємництва та національної безпеки. В межах останньої збирання, систематизація, аналіз і інші засоби користування інформацією дозволяють не тільки виявити та попередити правопорушення, а і нейтралізувати суспільно небезпечні дії з боку інших держав, зокрема в умовах гібридної війни, на порозі який опинилась Україна. Наразі для нашої держави важливо оперативно збудувати цілісну та надійну інформаційну сферу, захистити національні бази даних, а також не допустити інформаційних вкидань і атак. Підкреслимо, що інформація є одним із зручних і ефективних засобів дестабілізації суспільства, як у середині, так і ззовні. Поширення тієї чи іншої неправдивої інформації може викликати паніку серед населення, та призвести до необдуманих, а іноді і руйнівних дій з боку громадян, викликати недовіру до органів державної влади і глави держави. Поширення та використання у будь-якій іншій спосіб різних відомостей може становити не меншу суспільну небезпеку, а ніж такі злочини як вбивство чи контрабанда.

Зважаючи на зазначене одним із основних завдань держави в інформаційній сфері є безпековий аспект її функціонування, іншими словами забезпечення економічної безпеки держави, що об'єктивно неможливо без усталеної цілеспрямованої державної стратегії в окресленому напрямі, тобто відповідної державної політики. Остання як чітке комплексне відображення спільних дій органів державної влади, місцевого самоврядування, а також інших фізичних і юридичних осіб, повинна стати основою усестороннього забезпечення інформаційної безпеки. Зі свого боку, така державна політика ґрунтується на низці нормативно-правових актів, що регламентують процеси в межах інформаційної сфери, а отже вона нерозривна пов'язана з відповідними правовими актами, насамперед їх змістом і якістю.

Наявні на законодавчому рівні та у наукових колах визначення поняття «інформаційна безпека» дають можливість сформулювати уявлення про інформаційну безпеку як стан абсолютної захищеності інформаційного простору держави та його стійкість до різних інформаційних загроз. Інформаційну безпеку можна визначити як складне, комплексне поняття, що позначає рівень захищеності інформаційних процесів у державі. Попри те, що така діяльність потребує здійснення різноманітних заходів правового та організаційного характеру, можна говорити про те, що правове забезпечення цієї сфери та втілення відповідної державної політики неможливо від ґрунтовної нормативно-правової бази.

Таким чином, визначення сутності категорії державна політика, встановлення зв'язків між термінами правове забезпечення та правові засади, а також з'ясування юридичної природи поняття «інформаційна безпека» дозволяє визначити систему правових засад державної політики в сфері забезпечення інформаційної безпеки України. Система – це логічне упорядковане розташування окремих складових елементів, а тому, під час визначення вказаних правових засад, пропонуємо взяти за основу класифікацію нормативно-правових актів за юридичною силою, екстраполюючи її на сферу забезпечення економічної безпеки держави можна запропонувати таку її систему.

1. Конституція України (статті 17, 31, 32, 34, 50).

2. Міжнародні документи, закони ратифіковані Верховною Радою України (наприклад, ст. 18 Загальної декларації прав людини 1948 року, Декларація принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті» 2003 року, Резолюція 60/45, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН, «Досягнення у галузі інформатизації та телекомунікацій в контексті міжнародної безпеки» 2005 року).

3. Кодифіковані закони (Кримінальний кодекс України та Кодекс України про адміністративні правопорушення, в частині закріплення окремих статей, що передбачають настання

юридичної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері інформації, наприклад ст. 111 («Державна зрада») та ст. 94-1 («Відмова від надання чи несвоєчасне надання екологічної інформації», відповідно).

4. Ординарні закони (яких сьогодні налічується більше ста, серед них основними є Закони України: «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про державну таємницю», «Про захист персональних даних» тощо).

5. Постанови Верховної Ради України (близько трьохсот правових актів, серед яких слід виокремити: Проведення парламентських слухань щодо проблем інформаційної діяльності, свободи слова, дотримання законності та стану інформаційної безпеки України затверджене постановою Верховної Ради України від 19.10.2000 № 2039-III, Підсумки парламентських слухань "Проблеми інформаційної діяльності, свободи слова, дотримання законності та стану інформаційної безпеки України затверджені постановою Верховної Ради України від 07.06.2001 № 2498-III).

6. Укази Президента України (існує більше двохсот чинних нормативно-правових актів, зокрема: Доктрина інформаційної безпеки України затверджена указом Президента України від 25.02.2017 № 47/2017, Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Щодо окремих заходів із забезпечення інформаційної безпеки» затверджене указом Президента України від 18.05.2021 № 198/2021.

7. Постанови Кабінету Міністрів України (чинна нормативно-правова база включає понад п'ятсот таких документів, наприклад Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про оперативне сповіщення про ядерні аварії та обмін інформацією в галузі ядерної та радіаційної безпеки затверджена постановою Кабінетом Міністрів України від 24.09.2005 № 978).

8. Накази, розпорядження, рішення міністерств, інших, центральних органів виконавчої влади (яких налічується понад трьохсот, зокрема: Вимоги з безпеки та захисту інформації до кваліфікованих надавачів електронних довірчих послуг та їхніх відокремлених пунктів реєстрації затверджені наказом Адміністрації державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 14.05.2020 № 269, Вимоги з ядерної та радіаційної безпеки до інформаційних та керуючих систем, важливих для безпеки атомних станцій затверджені наказом Державної інспекції ядерного регулювання України від 25.11.2019 № 508.

Підсумовуючи, необхідно акцентувати увагу тому, що наша держава сьогодні усвідомлює важливість забезпечення інформаційної безпеки в межах своєї території, та робить низку достатньо важливих кроків у цьому напрямі як от розроблення нової Стратегії інформаційної безпеки. Разом із тим, такі кроки важко визнати об'єктивними, оскільки вони не враховують низку правових і організаційних проблем, що потребують оперативного вирішення. На нашу думку, до вказаних проблем необхідно віднести наступні.

По-перше, наявність розгалуженої нормативно-правової бази в інформаційній сфері взагалі, та забезпеченні економічної безпеки зокрема. Велика кількість різних за своїм змістом і суттю законів і підзаконних правових актів суттєво ускладнюють вироблення комплексних заходів щодо забезпечення інформаційної безпеки України, а тому потребує удосконалення. Останнє можна реалізувати шляхом проведення кодифікації відповідних нормативно-правових актів, та прийняття Кодексу України про інформацію та інформаційні відносини, де окремий розділ присвятити питанням забезпечення інформаційної безпеки.

По-друге, сучасні умови в яких опинилась Україна, вимагають від уряду держави швидкого прийняття нової Стратегії інформаційної безпеки, котра відповідатиме реаліям сьогодення, та міститиме низку заходів спрямованих на підвищення рівня такої безпеки, оскільки остання беззаперечно є однією з важливих складових національної безпеки держави.

По-третє, питання забезпечення тих чи інших аспектів інформаційної безпеки віднесено до завдань різних органів державної влади (парламенту, уряду, органів виконавчої влади, правоохоронних органів тощо). Більш того, такі питання повинні вирішуватись і на локальних рівнях як юридичними так і фізичними особами, в останньому випадку можна вести мову про особисту інформаційну безпеку кожної людини. Така множинність суб'єктів забезпечення

інформаційної безпеки та відмінність їх повноважень обумовлює необхідність створення відповідного координаційного органу зі спеціальними повноваженнями в названій сфері.

Необхідно зауважити, що запропоновані вище шляхи оптимізації правових засад державної політики в сфері забезпечення інформаційної безпеки України не можуть бути вичерпними, адже об'єктивно, безпека такої стратегічно важливої сфери не може бути забезпечена внаслідок реалізації невеликої кількості заходів правового та організаційного характеру. Одночасно, ми переконані, що втілення вказаних кроків зможе підвищити рівень правового забезпечення інформаційної безпеки України.

Отримано 05.05.2021

УДК 355.426.4:623.618

КОВАЛЬОВ І. В.,

кандидат військових наук, доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету

Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);

 <https://orcid.org/0000-0002-7359-5776>;

ВОЛОБУЄВ Р. В.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету

Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);

 <https://orcid.org/0000-0002-4291-8093>

МЕХАНІЗМ СИНТЕЗУ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

В тезах доповіді висвітлене питання щодо зростання потребами Національної гвардії України в інформації та нездатності існуючої системи інформаційно-аналітичного забезпечення надати інформацію з необхідною якістю, а також питання щодо пошуку шляхів адаптації структури та побудови системи інформаційно-аналітичного забезпечення відповідно до її потреб при виконанні завдань за призначенням.

Ключові слова: синтез, інформаційно-аналітичне забезпечення, надзвичайна ситуація.

На сьогодні своєчасне одержання достовірної інформації, її швидкий аналіз і зручне для користування подання результатів стали найважливішими передумовами успішного управління та виконання поставлених завдань за призначенням. Керівними документами, що регламентують діяльність Національної гвардії України (НГУ) передбачено: розвиток інформаційно-аналітичної діяльності у напрямку вдосконалення інформаційного забезпечення Головного управління, оперативно – територіальних об'єднань, з'єднань, військових частин і підрозділів НГУ під час виконання завдань; відповідними програмними продуктами; створення необхідних мереж передачі даних між органами управління.

Слід зауважити, що якщо інформаційно-аналітичному забезпеченню (ІАЗ) виконання завдань військами під час повсякденної діяльності на цей час приділяється дедалі більше уваги (впроваджена у практику інформаційно-телекомунікаційна система «Інформаційний портал Національної поліції України», система управління нарядами, у тому числі з використанням навігаційних систем, автоматизовані засоби з підтримання роботи посадових осіб штабу під час планування діяльності та ін.), то стосовно забезпечення в інформаційному плані підготовки та проведення спеціальних дій (операцій) стан справ не завжди відповідає сучасним вимогам.

Аналізуючи показники повноти, достовірності й оперативності інформації, що надходить від різних джерел у ході участі угруповань НГУ за призначенням під час забезпечення заходів

в умовах надзвичайного стану, можна зробити висновки про те, що на сьогодні не завжди ІАЗ задовольняє головному показнику ефективності, який спрямований на якісне виконання завдань, усунення недоліків, вирішення існуючих проблем з урахуванням наявних сил і засобів та поліпшення остаточних результатів.

У зв'язку з цим існує протиріччя між зростаючими потребами НГУ в інформації та нездатністю існуючої системи ІАЗ надати інформацію з необхідною якістю, що свідчить про актуальність пошуку шляхів адаптації структури та побудови системи ІАЗ відповідно до потреб інформаційно-аналітичного забезпечення угруповань НГУ при виконанні завдань за призначенням.

Отримано 12.03.2021

УДК 342.9.03-053.6:59

КРЕПАКОВА М. Ю.,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри поліцейської діяльності та

публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5705-5027>

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ ЗА ЖОРСТОКЕ ПОВОДЖЕННЯ З ТВАРИНАМИ

Розглянуто проблемні аспекти визначення віку відповідальності неповнолітніх. Запропоновано внесення науково обгрунтованих змін до чинного законодавства щодо відповідальності неповнолітніх за жорстоке поводження з тваринами.

Ключові слова: неповнолітні, відповідальність неповнолітніх, жорстоке поводження, тварини.

Впродовж кількох останніх років в Україні актуальною залишається тема захисту тварин від насильства та навмисного знищення. Такі тенденції пов'язані з істотним збільшенням випадків жорстокого поводження з тваринами.

В Україні жорстоке поводження з тваринами заборонено згідно Закону України «Про захист тварин від жорсткого поводження» від 21.02.2006 р., який спрямований на захист від страждань і загибелі тварин унаслідок жорстокого поводження з ними, захист їх природних прав та укріплення гуманності суспільства. Жорстоке поводження з тваринами визначається як знущання над тваринами, у тому числі безпритульними, що спричинило мучення, завдало їм фізичного страждання, тілесні ушкодження, каліцтво, або призвело до загибелі, нацьковування тварин одна на одну та на інших тварин, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, залишення домашніх чи сільськогосподарських тварин, напризволяще, у тому числі порушення правил утримання тварин [1].

За жорстоке поводження з тваринами встановлено адміністративну та кримінальну відповідальність. Наприклад, у ст. 89 Кодексу України про адміністративні правопорушення відповідальність настає за знущанням над тваринами, завдання побоїв або вчинення інших насильницьких дій, що завдали тварині фізичного болю, страждань і не спричинили тілесних ушкоджень, каліцтва чи загибелі, залишення тварин напризволяще, у тому числі порушення правил утримання тварин [2]. Згідно ст. 299 Кримінального кодексу України жорстоке поводження з тваринами, що відносяться до хребтових, у тому числі безпритульними тваринами, що вчинене умисно та призвело до каліцтва чи загибелі тварин, а також нацьковування тварин одна на одну чи інших тварин, вчинене з хуліганських чи корисливих мотивів, публічні заклики до вчинення діянь, які мають ознаки жорстокого поводження з тваринами, а також поширення матеріалів із закликами до вчинення таких дій [3].

Як ми бачимо, у ст. 299 КК України передбачено кримінальну відповідальність лише за жорстоке поводження з твариною, в результаті якого настало каліцтво або смерть тварини. Усі

ж інші прояви жорстокого поводження з тваринами (які не спричинили каліцтва або смерть тварини) цілком логічно віднесено до числа адміністративних правопорушень, передбачених статтею 89 КУпАП.

Проте, нажаль станом на сьогодні непоодинокими залишаються випадки жорстокого поводження з тваринами, їх мордування та вбивства.

Жорстоке поводження з тваринами у суспільстві, де повинна панувати мораль і гуманність, на жаль, зустрічається нерідко і негативно впливає на свідомість людей, їх моральне обличчя, сприяє поширенню жорстокості та агресивності серед дітей та молоді, які є майбутнім нашої країни та світової спільноти в цілому.

Актуальною залишається проблема вчинення випадків жорстокого поводження з тваринами особами віком від 14 до 16 років, на яких така відповідальність не поширюється.

Чинне законодавство передбачає, що адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку, а кримінальній відповідальності та покаранню підлягають особи, яким до скоєння злочину виповнилось 16 років. Лише за деякі злочини, спеціально вказані в законі, кримінальна відповідальність може настати з 14 років.

Але жорстоке поводження з тваринами стає все більш поширеним серед підлітків, що викликає занепокоєння серед суспільства.

Рівень розумового розвитку, усвідомленості підлітків віком від 14 до 16 років вже є достатньо високим, щоб розуміти суспільну небезпечність діянь у вигляді жорстокого поводження з тваринами.

Якщо людині подобається заподіювати біль будь-якій живій істоті, то вона може вбити і собі подібного. Зупинити це може лише страх покарання.

Таким чином, з метою захисту тварин від знущання, мордування та вбивства, задля превенції вчинення неповнолітніми насильницьких злочинів як по відношенню до тварин, так і по відношенню до людей пропонуємо внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України, якими понизити вік, з якого настає відповідальність за вчинення правопорушень та злочинів, передбачених ст 89 КУпАП (Жорстоке поводження з тваринами) та ст. 299 КК України (Жорстоке поводження з тваринами) до 14 років.

Крім того, необхідність посилення відповідальності щодо даних злочинів обумовлено тим, що жорстокість по відношенню до тварин заподіює глибокі моральні страждання великої кількості людей, завдає значної шкоди суспільної моралі.

Тож Україна повинна приділяти значну увагу захисту тварин від знущання, мордування та вбивства, тим самим виховуючи у всіх членів суспільства повагу не лише до тварин, але і один до одного.

Варто знизити вік з 16 років до 14, оскільки така особа психічно готова і усвідомлює скоєне нею правопорушення та негативні наслідки свого діяння. До того ж, більшість правопорушень, скоєних особами до 16 років залишаються безкарними й породжують ще більше свавілля з боку підлітків.

Список бібліографічних посилань

1. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21.02.2006 № 3447-IV // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15> (дата звернення: 12.04.2021).

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 12.04.2021).

3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 12.04.2021).

Отримано 19.04.2021

УДК 371.388:378.14+351.745.5(477)

КУДІНОВ В. А.,

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
професор кафедри інформаційних технологій та кібербезпеки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-5299-0590>

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИКОРИСТАННЯ КУРСАНТАМИ СПЕЦІАЛІЗОВАНОГО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА РІВЕНЬ ШВИДКІСНОГО НАБОРУ ТЕКСТУ

Аналіз результатів використання курсантами Національної академії внутрішніх справ протягом року під час самостійної роботи спеціалізованого навчально-методичного забезпечення свідчить про зростання рівня (у 62 % – суттєво) щодо швидкісного набору тексту, що дозволить підвищити ефективність процесу навчання поліцейських та у подальшому їх практичної діяльності.

Ключові слова: підготовка поліцейських, швидкісний набір тексту, спеціалізоване навчально-методичне забезпечення.

Як відомо, сучасна діяльність поліцейського нерозривно пов'язана з освоєнням і використанням новітніх інформаційних технологій, а ефективність його роботи дуже часто визначає те, наскільки досконало він володіє тією або іншою комп'ютерною програмою, інформаційно-пошуковою системою [1-3].

Для підвищення ефективності оперативно-службової діяльності поліцейських окремих спеціалізацій (наприклад, досудове розслідування, техніко-криміналістичне забезпечення, кібербезпека, кримінальний аналіз, превентивна діяльність), на наш погляд, є також удосконалення їх навичок швидкісного набору тексту. Про важливість цих навичок для кожної людини детально викладено у роботі [4], зокрема, поліцейського – у роботі [5].

Швидкість набору тексту прийнято вимірювати в “знаках за хвилину”, тобто в кількості символів, що були набрані за 1 хвилину [6]. Одним з критеріїв оцінки швидкості набору тексту є такий: «А» (< 120 зн/хв) – повільна швидкість друку, характерна для людини, яка має невеликий досвід набору тексту на клавіатурі; «Б» (120-160 зн/хв) – швидкість друку середньостатистичної людини, яка набирає текст 2-4 пальцями, підглядаючи на клавіатуру; «В» (160-260 зн/хв) – середня швидкість друку людини, яка володіє навиком сліпого десятипальцевого методу набору; «Г» (260-350 зн/хв) – хороша швидкість друку людини, яка пройшла навчання за курсом сліпого друку більш ніж один раз; «Д» (350-400 зн/хв) – швидкість набору тексту на професійному рівні володіння клавіатурою; «Е» (> 400 зн/хв) – дуже висока швидкість друку, близька до швидкості мови [6].

У 2019/2020 н.р. було запропоновано 140 курсантам 1 курсу Національної академії внутрішніх справ перевірити свою швидкість набору тексту за допомогою програми «Клава» (текст містив 1445 символів, 198 слів, 12 речень). Результат тестування: «А» – 62 (44%); «Б» – 50 (36%); «В» – 28 (20%) [5]. Тобто, 80% курсантам необхідно було підвищити свої навички набору тексту. З цієї метою їм було запропоновано використовувати під час самостійної роботи різноманітні клавіатурні тренажери (наприклад, «Stamina», «Клавіша», «СОЛО на клавіатурі», «POLI», «VerseQ», «Ratatype», «Vse10» тощо) [5].

У 2020/2021 н.р. було запропоновано тим же курсантам, але вже 2 курсу, перевірити свою швидкість набору тексту за допомогою програми «Клава». Результат тестування наведено у таблиці.

Таблиця. Розподіл курсантів за рівнем навичок швидкісного набору

Рівень навичок	2019/2020 н.р.	2020/2021 н.р.	Різниця
«А»	62 (44%)	18 (13%)	– 44 (–31%)
«Б»	50 (36%)	62 (44%)	+ 12 (+ 8%)
«В»	28 (20%)	50 (36%)	+ 22 (+ 16%)
«Г»	0 (0%)	10 (7%)	+ 10 (+ 7%)

Необхідно відмітити, що у всіх курсантів було відмічене зростання навичок швидкісного набору тексту. Розглянемо питання щодо суттєвого зростання у курсантів навичок швидкісного набору тексту, тобто, коли відбувається у них перехід на новий рівень навичок (далі – рівень). Будемо вважати, що найбільш вірогідним є перехід на найближчий рівень.

За даними таблиці рівень «А» зменшився на 44 курсанта (залишилось 18) – вони перейшли на рівень «Б». Таким чином, з 62 курсантів рівня «Б» 2020/2021 н.р. залишилось 18 (2019/2020 н.р.). А їх було 50. Тобто, 32 курсанта рівня «Б» перейшли на рівень «В». Таким чином, з 50 курсантів рівня «В» 2020/2021 н.р. залишилось 18 (2019/2020 н.р.). А їх було 28. Тобто, 10 курсантів рівня «В» перейшли на рівень «Г», на якому в 2019/2020 н.р. не було жодного курсанта. Враховуючи зазначене, 86 (62%) курсантів підвищили суттєво свій рівень, а у 54 (38%) курсантів підвищення відбулось в межах одного рівня.

Якщо вважати рівень «В» – еталоном, то у 2019/2020 н.р. 80% курсантів необхідно було підвищити свої навички набору тексту, а вже у 2020/2021 н.р. – 57%. Необхідно відмітити, що 50 курсантам рівня «В» (враховуючи широкий діапазон цього рівня і те, що їх показники здебільшого знаходяться у нижній межі діапазону) мають також стимул для підвищення своїх навичок.

Висновки: 1) використання курсантами Національної академії внутрішніх справ протягом року під час самостійної роботи спеціалізованого навчально-методичного забезпечення свідчить про зростання рівня (у 62 % – суттєво) щодо швидкісного набору тексту; 2) використання зазначеного спеціалізованого навчально-методичного забезпечення щодо швидкісного набору тексту актуально для всіх закладів вищої освіти системи МВС тому, що дозволяє суттєво підвищити ефективність процесу навчання поліцейських та подальшої їх практичної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Інформатика в юридичній діяльності : підручник : в 2 ч. / за заг. ред. В. А. Кудінова. Київ, 2016. Ч. 1. 256 с. Київ, 2017. Ч. 2. 332 с.
2. Кудінов В. А., Орлов Ю. Ю., Пакриш О. Є. Інформаційні технології в діяльності Національної поліції : навч. посіб. Київ, 2017. 100 с.
3. Кудінов В. А. Інформаційне забезпечення органів Національної поліції: словник термінів. Київ, 2019. 236 с.
4. Як навчитися швидко друкувати сліпим методом: поради та цікаві підказки // ZNAJ.UA : сайт. 10.12.2020. URL: <https://znaj.ua/society/281443-yak-navchitisya-shvidko-drukuvati-slipim-metodom-poradi-ta-cikavi-pidkazki> (дата звернення: 16.04.2021).
5. Кудінов В. А. Використання навчально-методичного забезпечення щодо швидкісного набору тексту для підготовки поліцейських окремих спеціалізацій // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. С. 243–245.
6. Проверка скорости набора текста онлайн // СОЛО на клавиатуре : сайт. URL: <https://solo.nabiraem.ru/ru/overview/typingtest> (дата звернення: 16.04.2021).

Отримано 20.04.2021

УДК 37.032:355.23

МІРОШНІЧЕНКО В. І.,

доктор педагогічних наук, професор,

начальник кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін

Національної академії Державної прикордонної служби

України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький);

 <https://orcid.org/0000-0002-3931-0888>

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ПОКАЗОВОГО ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ У ПРИКОРДОННОМУ ПІДРОЗДІЛІ

У тезах описується методика проведення показового практичного заняття в прикордонному підрозділі. Звертається увага на методику роботи керівника занять та керівників на навчальних місцях.

Ключові слова: *показове практичне заняття, методика, методи, професійна підготовка, прикордонний підрозділ.*

Методику ми розглядаємо як сукупність методів професійної підготовки фахівців. Водночас, методи професійної підготовки (навчання) – це сукупність прийомів і способів доцільного проведення тренування фахівців у прикордонному підрозділі, за допомогою яких, здійснюється передача та засвоєння знань, формування у фахівців навичок і високих морально-психологічних якостей необхідних для виконання оперативно-службових завдань з охорони державного кордону та забезпечення злагодженості підрозділів [1].

До основних методів професійної підготовки (навчання) фахівців у прикордонному підрозділі відносимо такі: розповідь, пояснення, бесіда, показ (демонстрація), вправа (тренування), практична робота, самостійна робота. Згідно з керівними документами, практичне заняття є видом навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд курсантами (слухачами, студентами) окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання курсантами (слухачами, студентами) відповідно сформульованих завдань. Головним його змістом є практична робота кожного військовослужбовця.

Водночас, серед різновидів занять виокремлюється показове заняття, метою якого є показати зразкову організацію і методику проведення занять або результат, якого повинні були досягнути командири під час підготовки особового складу та підрозділів. Методика проведення показового практичного заняття полягає в тому, щоб показати структуру заняття, форми та методи, що застосовуються на цих заняттях керівниками, які організовують або проводять ці заняття, а також які напрями (предмети) підготовки на ньому розглядаються. Особлива увага під час проведення показових занять звертається на методику роботи керівника занять та керівників на навчальних місцях. Тематика комплексних практичних занять, як правило, містить такі розділи, питання з напрямів підготовки: способи несення прикордонної служби; порядок маскуванню прикордонних нарядів; питання топографії (орієнтування на місцевості, рух по азимуту тощо); техніка застосування спеціальних засобів (практичні дії п/н із застосування спеціальних засобів: гумових кийків, наручників, газових балончиків, пістолетів для стрільби патронами з еластичною кулею) з коротким посиланням на наказ про застосування зброї і спеціальних засобів у розділі, що стосується питань, які розглядаються на занятті; тактика дій прикордонного наряду в разі виникнення нестандартних ситуацій (злісна непокоря прикордонному наряду в різних формах тощо), ці питання пов'язувати з фізичною підготовкою, а саме: відпрацювання прийомів рукопашного бою (прийоми самозахисту та атаки правопорушників, конвоювання, надання допомоги у складі прикордонного наряду); підготовка зі зв'язку (практична робота із засобами зв'язку, які є в підрозділі); з вогневої підготовки – практичне виконання вправ стрільб, а також проведення занять на навчальних точках з вивчення заходів безпеки, матеріальної частини зброї, виконання нормативів (вибір положення

для стрільби, правила ведення вогню тощо). Заняття на цьому місці проводити за структурою комплексного вогневого уроку, крім того, включати навчальні точки, де можуть розглядатися й інші напрями підготовки. Під час проведення занять, коли не виконуються практичні стрільби, проводяться стрілецькі тренування; тактична медицина – надання першої медичної допомоги під час отримання травм, використання індивідуальних перев'язувальних пакетів тощо, як варіант можна включити питання з РХБЗ та ЕБ, коли питання з медичної підготовки відпрацьовані.

Проведення комплексних практичних занять доцільно розпочинати з тренувань у діях за сигналами (командами) тривоги. Під час посиленої охорони державного кордону проводяться комплексні тренування. Підготовка персоналу до комплексного практичного заняття полягає у вивченні вимог Інструкції про службу прикордонних нарядів, сигналів взаємодії і управління, тактики дій порушників законодавства з прикордонних питань, інструкції щодо заходів безпеки; порядок застосування зброї та спеціальних засобів і заходів фізичного впливу; у підготовці озброєння, техніки, шанцевого інструменту, засобів захисту від ЗМУ та інших елементів екіпіровки; у вивченні нормативів, які будуть відпрацьовуватись на занятті, і в тренуванні їх виконання. Напередодні заняття проводяться інструктивно-методичні заняття з помічниками (мультиплікаторами), які залучаються до проведення занять.

Варто також згадати про теоретичні заняття як важливу складову підготовки персоналу у прикордонному підрозділі. Вони, як правило, передують практичним заняттям, організовуються для вивчення нормативно-правових актів (законів, постанов, статутів, наказів) та іншого теоретичного матеріалу. Під час підготовки до заняття керівник повинен чітко визначитись, що повинен знати та вміти кожний прикордонник, з якими питаннями їм потрібно тільки ознайомитись і на що потрібно звернути увагу.

Під час проведення теоретичних занять доводяться та роз'яснюються положення матеріалу, після цього надається час для вивчення теоретичних положень і проводиться опитування прикордонників. Крім того приводяться позитивні та негативні приклади, що мали місце у прикордонній службі. Для якісного проведення теоретичного заняття застосовують такі методи навчання: розповідь, пояснення, бесіда, показ (демонстрація).

Отже, під час показового заняття використовуються найефективніші методи організації і проведення занять та використання об'єктів навчальної матеріально-технічної бази, оскільки йдеться про результат, якого необхідно досягти після виконання програм підготовки.

Список бібліографічних посилань

1. Методичні рекомендації щодо організації та проведення заходів з професійної підготовки персоналу підрозділів ДПСУ. Хмельницький, 2016. 104 с.

Отримано 20.03.2021

УДК 342.95(477)

НІКІТІН А. А.,

кандидат юридичних наук,

заступник директора Департаменту персоналу

МВС України – начальник управління

інформаційно-методичного забезпечення

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ

Досліджено організаційні засади забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти МВС України. Звернено увагу на необхідність розроблення міжвідомчого нормативно-правового акта з питань забезпечення якості освітньої діяльності у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Ключові слова: *освіта, вища освіта, заклади вищої освіти, МВС України.*

Проблематика забезпечення якості освіти, зокрема вищої, вже досить давно перебуває у полі зору дослідників, які неодноразово звертали увагу на необхідність її вдосконалення. Про це свідчать державні програми розвитку вищої освіти, а також новий Закон України «Про вищу освіту», в якому вперше з'явився окремий розділ, присвячений проблемам забезпечення якості вищої освіти в Україні [1, с. 65].

Насамперед вважаємо за потрібне звернути увагу на питання ліцензування освітньої діяльності зазначених закладів вищої освіти. Так, відповідно до чинного Закону України «Про вищу освіту» ліцензійні умови провадження освітньої діяльності встановлюють вичерпний перелік вимог, обов'язкових для виконання закладом вищої освіти або науковою установою, та вичерпний перелік документів, що додаються до заяви про отримання ліцензії. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності визначають: 1) кадрові вимоги до працівників, які мають визначену освітню та/або професійну кваліфікацію; 2) технологічні вимоги щодо наявності певної матеріально-технічної бази разом з даними, що дають змогу її ідентифікувати (для освітніх програм, що передбачають присвоєння професійної кваліфікації з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, та з урахуванням необхідності створення умов для осіб з особливими освітніми потребами); 3) інші вимоги, передбачені Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» [2]. Тобто чинний Закон України «Про вищу освіту» містить вимоги до конкретних освітніх програм як обов'язкову умову для отримання ліцензії на здійснення діяльності із надання освітніх послуг закладами вищої освіти, зокрема у системі МВС України.

Сьогодні потребує вдосконалення організація процедури акредитації освітніх програм досліджуваних закладів вищої освіти. Так, згідно з чинним порядком, закріпленим наказом МОН «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 11.07.2019 р. № 977, заклад вищої освіти, який бажає акредитувати освітню програму, подає до Національного агентства такі матеріали для акредитації в електронному вигляді, засвідчені кваліфікованим електронним підписом відповідальної особи або кваліфікованою електронною печаткою закладу вищої освіти: 1) заяву про проведення акредитації освітньої програми; 2) затверджені в установленому порядку освітню програму та навчальний план за цією програмою; 3) відомості про самооцінювання освітньої програми відповідно до Критеріїв та документи, що підтверджують подану в них інформацію; 4) рецензії та відгуки роботодавців (за наявності).

Відомості про самооцінювання освітньої програми готує науково-педагогічний або науковий працівник – гарант освітньої програми, призначений за наказом керівника закладу вищої освіти відповідальним за реалізацію цієї освітньої програми. За відсутності відповідного наказу гарантом освітньої програми вважається керівник відповідної проєктної групи, призначений закладом вищої освіти відповідно до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 р. № 347).

Акредитаційна експертиза передбачає таке: 1) вивчення експертною групою відомостей про самооцінювання, доданих до них матеріалів, а також усіх інших матеріалів та інформації, що стосується освітньої програми і діяльності закладу вищої освіти за цією програмою; 2) виїзд експертної групи до закладу вищої освіти з метою уточнення фактів, указаних у відомостях про самооцінювання, опитування представників зацікавлених сторін про освітню програму та діяльність закладу вищої освіти за цією програмою, формування рекомендацій щодо вдосконалення якості освітньої діяльності за цією програмою; 3) складання звіту про результати акредитаційної експертизи [3].

Запровадження процедури акредитації, з одного боку, забезпечує належний рівень незалежності суб'єктів її проведення, а з іншого, – породжує сумніви щодо її здатності забезпечити об'єктивне оцінювання якості освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти системи МВС України, адже за своєю сутністю ця процедура є нічим іншим, як документальною перевіркою, в процесі якої надані закладом освіти відомості, сформовані під час самооцінювання, вивчаються на предмет їх відповідності критеріям, установленим у чинному

законодавстві. Такий підхід, на нашу думку, можна охарактеризувати хіба що як перевірку мінімально необхідного рівня відповідності освітньої програми встановленим вимогам і стандартам. Втім, він не відображає реальної ефективності та дієвості програми, оскільки оцінюванню не піддаються реально наявні результати запровадження і безпосередньої практичної реалізації освітніх програм. Тому доцільно запровадити критерії акредитації, які передбачатимуть оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів закладів вищої освіти системи МВС України.

На користь запровадження цього критерію свідчать і законодавчі положення щодо періоду проведення акредитації. Так, акредитація вперше проводиться, як правило, впродовж останнього року навчання першого набору здобувачів вищої освіти за освітньою програмою. Заклади вищої освіти у період з 1 червня по 1 серпня щороку в електронній формі попередньо повідомляють Національне агентство про намір акредитувати освітні програми в наступному навчальному році. До 1 вересня щороку Національне агентство складає графік прийняття заяв про акредитацію і відкриває доступ до електронного кабінету, через який заклад вищої освіти подаватиме відповідні матеріали для акредитації. Під час складання графіка Національне агентство враховує кількість програм, які заклад вищої освіти бажає акредитувати, місцезнаходження закладу вищої освіти, чисельність здобувачів вищої освіти, доступність експертів для проведення акредитаційної експертизи тощо. Наступна (чергова) акредитація проводиться впродовж останнього року строку дії сертифіката про акредитацію або протягом строку дії умовної (відкладеної) акредитації. У разі непроведення чергової акредитації до завершення строку дії сертифіката про акредитацію чи строку дії умовної (відкладеної) акредитації вона проводиться у тому самому порядку, що вперше [3]. Той факт, що акредитація має проводитися наприкінці навчального періоду, ніби «натякає» на необхідність оцінювання навчальних результатів.

Ще одним важливим організаційним кроком щодо вдосконалення забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти МВС України є закріплення вимоги щодо особистих (відповідальність, доброчесність тощо) якостей, як мусять мати експерти, та етики їх поведінки під час виконання своїх обов'язків. Крім того, враховуючи специфіку майбутньої професійної діяльності здобувачів освіти у закладах вищої освіти МВС України, представники потенційних роботодавців (тобто правоохоронних органів) мають в обов'язковому порядку залучатися до експертних груп із тим, щоб забезпечити максимальну відповідність змісту освітніх програм практичним потребам правоохоронних органів.

Запропоновані кроки, звісно, не вирішують усіх наявних проблемних питань забезпечення якості освітньої діяльності закладів вищої освіти системи МВС України, але їх реалізація сприятиме підвищенню ефективності організаційних засад забезпечення якості освітньої діяльності у закладах вищої освіти системи МВС України.

Список бібліографічних посилань

1. Клімова Г. П. Забезпечення якості вищої освіти як пріоритетна детермінанта становлення інноваційного суспільства в Україні. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Політологія.* 2017. № 2. С. 65–73.
2. Про внесення змін до Статуту Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1130 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1130-2018-п> (дата звернення: 11.05.2021).
3. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Наказ МОН України від 11.07.2019 № 977 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19> (дата звернення: 11.05.2021).

Отримано 15.05.2021

УДК 342.9(477)

ОСТАПОВИЧ І. П.,

начальник сектору ювенальної превенції

УПД ГУ НП у Волинській області;

 <https://orcid.org/0000-0002-5025-539X>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІОГРАФІЧНОГО ВИВЧЕННЯ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІДРОЗДІЛУ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ

Розглянуто психологічні та правові особливості службової діяльності поліцейського підрозділу ювенальної превенції в контексті виконання ним професійних обов'язків. Обґрунтовується перелік професійно важливих якостей та вимоги до загальних і спеціальних професійних здібностей якими він має володіти.

Ключові слова: поліцейська діяльність, ювенальна превенція, професіограма, професійно важливі якості, професійна придатність.

Соціальні, політичні та економічні перетворення, які відбуваються в сучасному українському суспільстві, ставлять нові вимоги до особистості поліцейського та до його професійних якостей. Особливого значення ці перетворення набувають коли питання розглядається в контексті діяльності поліції у сфері захисту прав і свобод дитини й посилення захисту дитинства.

Дослідження психологічних і правових аспектів службової діяльності поліцейських підрозділів ювенальної превенції необхідні для розробки критеріїв професійного добору під час призначення на посади та є вельми актуальним завданням.

Вітчизняні та зарубіжні науковці приділяли чимало уваги вивченню психологічних та правових аспектів поліцейської діяльності. У наукових працях Д.О. Александрова, О.М. Бандурки, В.І. Барка, О.О. Євдокимової, О.В. Землянської, Я.Ю. Кондратьєва, Т.М. Малкової, В.С. Медведєва, С.І. Яковенко та інших дослідників, розкривається психологічний зміст правоохоронної діяльності, представлені професіограми та психограми за різними спеціалізаціями органів системи МВС та Національної поліції України. Проте психологічні аспекти діяльності поліцейських підрозділів ювенальної превенції, труднощі й проблеми, які виникають у працівників цих підрозділів у процесі виконання ними професійних обов'язків, в українській юридичній психології на сьогоднішній день вивчені недостатньо [2-4].

Діяльність поліцейського підрозділу ювенальної превенції пов'язана з виконанням ряду важливих та специфічних правоохоронних завдань, що перебувають у сфері захисту дитинства, та безпосередньо стосуються питань захисту прав і свобод дитини та висуває підвищені вимоги до його індивідуально-психологічних особливостей, а також професійних знань. Тому вважаємо, що одним з провідних критеріїв ефективного становлення професіонала та обов'язковою передумовою успішності професійної діяльності є проведення відповідного професійно-психологічного відбору з урахуванням науково-обґрунтованих вимог до особистісних якостей, професійних знань, умінь та компетентностей майбутніх працівників ювенальної превенції.

У своїй діяльності поліцейський підрозділу ювенальної превенції повинен керуватися: Конституцією України, Законами України, Указами Президента України, міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, розпорядчими документами МВС України та Національної поліції України, іншими нормативно-правовими актами інструктивними та методичними документами що регулюють діяльність щодо профілактики адміністративних і кримінальних правопорушень серед дітей, захисту дітей від посягань та жорстокого поводження з ними, запобігання дитячій бездоглядності, захистом права дитини на здобуття загальної середньої освіти тощо.

Поліцейській підрозділу ювенальної превенції повинен здійснювати свою діяльність на принципах верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та

прозорості, взаємодії з населенням на засадах партнерства. Для вирішення вище зазначених завдань він має застосовувати, в передбаченому законом порядку, такі методи, як бесіда, спостереження, опитування громадян, психологічний вплив, дослідження предметів і документів, ідентифікацію особистості тощо.

Виконання поліцейським підрозділу ювенальної превенції службових обов'язків потребує правових і психолого-педагогічних знань та багатьох спеціальних умінь. Враховуючи основні завдання підрозділів ювенальної превенції, які визначені Інструкцією з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України (затвердженої наказом МВС України від 19.12.2017 № 1044) виокремимо деякі з них [1].

Поліцейський підрозділу ювенальної превенції повинен уміти: виявляти причини та умови, що призводять до вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень серед дітей, уживати заходів для їх усунення та профілактики; уживати заходи, які спрямовані на усунення загроз життю, здоров'ю фізичних осіб, публічній безпеці й порядку; запобігати та протидіяти домашньому насильству відносно дітей, здійснювати практичну діяльність із соціально-педагогічної, правової та психологічної підтримки сім'ї, дітей і підлітків, захисту їх прав та законних інтересів; аналізувати соціально-педагогічні явища та визначати ефективність психолого-педагогічних умов виховного процесу, соціалізації та розвитку особистості; використовувати засоби соціально-педагогічного та психологічного корекційного впливу на дитину та групу дітей з метою подолання негативних психологічних станів у середовищі їх життєдіяльності, зокрема і неформальному; застосовувати методи формування у дитини установок на здоровий спосіб життя, толерантності у взаємодії з навколишнім світом і продуктивного подолання життєвих труднощів; працювати з інформацією стосовно об'єктів професійної уваги; володіти комплексом професійно важливих комунікативних умінь, володіти навичками конструктивного вирішення конфліктних ситуацій; організовувати спільну діяльність з представниками інших служб та громадських організацій щодо виконання професійних завдань. Також, він повинен мати знання з основ педагогіки, загальної і вікової психології, психології спілкування, які допоможуть йому вести бесіди з дітьми різних вікових категорій, здійснювати на них вплив виховного та превентивного характеру, допитувати правопорушників та свідків подій з урахуванням їх вікових особливостей, попереджувати і вирішувати конфлікти, протистояти негативному впливу стресових чинників тощо.

На підставі виявлених психологічних особливостей можемо визначити такі протипоказання до роботи у підрозділах ювенальної превенції: низький рівень інтелектуального потенціалу, погано розвинена пам'ять, слабка пізнавальна активність; низький рівень сформованості комунікативних здібностей; низький рівень самоактуалізації та мотивації досягнення; агресивність, дратівливість, конфліктність, побоювання труднощів, нездатність брати на себе відповідальність, незібраність, емоційна нестійкість у стресових ситуаціях; низький рівень розвитку спеціальних професійних здібностей.

Актуальність розробки професіограми поліцейського підрозділу ювенальної превенції на сучасному етапі зумовлена необхідністю вирішення ключових питань реалізації сучасного підходу до кадрової політики в Національній поліції України, та надасть можливість вдосконалити ефективність використання кадрового потенціалу, оптимізувати процес добору, підготовки та перепідготовки кадрів, раціоналізувати режим і умови праці та підвищити ефективність діяльності підрозділів ювенальної превенції.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : Наказ МВС України від 19.12.2017 № 1044 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0686-18> (дата звернення: 06.04.2021).
2. Барко В. І. Професійний відбір кадрів до органів внутрішніх справ (психологічний аспект) : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2002. 448 с.
3. Професіограми за основними видами поліцейської діяльності : наук.-метод. посіб. / В. П. Остапович, І. О. Дубова, В. І. Барко та ін. ; за заг. ред. В. О. Криволапчука. Київ : ДНДІ МВС України ; ФОП Кандиба Т. П., 2018. 244 с.

4. Синявський В. В. Психологічні основи профорієнтаційної професіографії : навч. посіб. Київ : ІПК ДСЗУ, 2010. 89 с.

Отримано 20.04.2021

УДК 378.046.4+351.741

ПАМПУРА І. І.,

старший науковий співробітник науково-дослідної
лабораторії психологічного забезпечення

Державного науково-дослідного інституту МВС України;

 <https://orcid.org/0000-0002-7202-1391>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ (ОПЕРАЦІЙ)

Розглянуто особливості підготовки персоналу органів і підрозділів Національної поліції України до участі в спеціальних заходах (операціях). Обґрунтовується актуальність даної проблематики з урахуванням специфіки службових завдань які виконують поліцейські.

Ключові слова: поліцейська діяльність, тактичні й спеціальні заходи, службова підготовка, готовність, професіоналізм.

У службовій діяльності особового складу поліцейських підрозділів доволі часто виникає необхідність застосування конкретно визначених заходів примусу. Зазвичай вид та інтенсивність яких залежать від характеру скоюваних правопорушень, наявності реальних чинників ризику, існуючих небезпек, стану оперативної обстановки, а також професійно-психологічної готовності поліцейських до участі в екстремальних ситуаціях невизначеної спрямованості, особливо спеціальних заходах (операціях).

Враховуючи вітчизняний та зарубіжний досвід щодо вивчення цієї тематики, а також загальний досвід організації, підготовки й проведення спеціальних заходів, висвітлений в окремих наукових роботах, вважаємо за доцільне використання такого визначення, *поліцейський спеціальний захід (операція)* – це комплекс поліцейських, а за необхідності, спільних, змішаних або інших спеціальних дій чи заходів залучених і задіяних сил, підрозділів та засобів посилення потужності, що організовуються й проводяться зі спільною метою, за єдиним планом та під єдиним керівництвом для успішного виконання поставлених завдань [2].

Події останніх років демонструють нам той факт, що результативність поліцейських, спеціальних, військових чи спільних заходів та операцій щодо припинення будь-яких правопорушень і злочинних проявів безпосередньо залежить від індивідуальної та колективної злагоженості, високих морально-вольових якостей, відмінної тактичної, вогневої, фізичної, технічної, домедичної підготовки та психологічної готовності задіяного особового складу, їх умілих, досконалих і впевнених дій у різних обставинах доволі непростой оперативно-службової діяльності. Також слід відмітити, що обсяги, наявність і застосування останнім часом значної кількості холодної та вогнепальної зброї, вибухівки та боєприпасів перетворюють уже звичну повсякденну роботу поліцейських на службові ситуації підвищеної складності, та надзвичайної небезпечності.

На думку переважної більшості вітчизняних і зарубіжних учених, які присвятили свої праці цій тематиці (О.М. Бандурка, С.В. Белай, О.Г. Комісаров, В.Г. Бабенко та ін.) основним завданням службової підготовки поліцейських до участі в спеціальних заходах (операціях) є підвищення загальної стійкості, готовності, а також опанування і вдосконалення вміння перетворювати фактори незнайомих або небезпечних дій правопорушників у добре вивчені, треновані й відпрацьовані, підпорядковані, контрольовані та керовані ситуації.

Відтак, під час організації підготовки особового складу підрозділів поліції до участі в спеціальних заходах (операціях), повинно бути враховано: постійне підвищення рівня особистісної

підготовленості та готовності до успішного виконання поставлених завдань; підвищення психоемоційної стійкості до різних екстремальних стресових впливів, їх профілактика, сприяння успішній професійній адаптації з урахуванням специфіки та умов службової діяльності; забезпечення і збереження психологічного та фізичного здоров'я особового складу, розвиток і зміцнення індивідуальної впевненості, сміливості, рішучості й здатності діяти в складних умовах оперативної обстановки з урахуванням необхідної обережності; розвиток управлінських якостей керівного персоналу; формування позитивної мотивації до службової діяльності; загальне, цільове або вибіркоче злагодження задіяних органів та підрозділів, покращення всебічної взаємодії між працівниками правоохоронних органів та їх групами, об'єднаними за призначенням і завданнями, тощо [4].

Крім того, якщо проаналізувати нормативні документи які регламентують порядок організації службової підготовки поліцейських [5] та врахувати результативність подальшого практичного застосування отриманих знань, ми побачимо, наскільки важливе місце у цьому процесі займають засоби навчання, та змістовне наповнення (мета, завдання, мотиви, прагнення, спрямування), що повинні бути сформовано відповідно до особистісної компетенції та наявних професійних стандартів, які забезпечують успішне й безпечне вирішення завдань поліцейської служби.

Також неабияку роль у системі організації й підготовки персоналу поліції відіграє імітація різних ситуацій оперативно-службової діяльності. Існує правило, що чим більше схожого й реалістичного у навчанні, тим ефективнішим та успішнішим буде результат виконання службових обов'язків.

Отже, важливо пам'ятати, що професіоналізм потребує постійного оновлення і вдосконалення наявних знань, спрямованості на пошук найкращих зразків і найбільш ефективних варіантів дій, відкритості для засвоєння усього нового та перспективного. Усе це забезпечує не тільки успішність службової діяльності поліцейських та сприяє зростанню їх майстерності, а й рятує життя і здоров'я як самих поліцейських, так і громадян, що є найважливішою цінністю і найголовнішим державним пріоритетом.

Список бібліографічних посилань

1. Бабенко В. Г., Пампура І. І. Особливості психолого-педагогічної підготовки до окремих тактичних і спеціальних заходів, які проводить Національна поліція України. *Наука і правоохоронна*. 2020. № 1 (47). С. 356–363.
2. Бабенко В. Г., Пампура І. І., Кирієнко Л. А. Основи тактичної підготовки для проведення спеціальних заходів органів та підрозділів поліції : навч.-метод. посіб. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2020. 236 с.
3. Підрозділи спеціального призначення та їх спеціальні операції: історія, розвиток, заходи, досвід / В. І. Курило та ін. Київ : МП Леся, 2015. 232 с.
4. Психолого-педагогічні особливості підготовки поліцейського до застосування заходів фізичного впливу : навч.-метод. посіб. / за ред. В. О. Криволапчука. Київ : Людмила, 2018. 168 с.
5. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 09.03.2021).

Отримано 10.03.2021

УДК 351.74

ПРОКОПЕНКО О. Ю.,

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5826-7830>

ДО ПИТАННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЄЮ В БАГАТОНАЦІОНАЛЬНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У роботі описано необхідність розуміння міжнародних стандартів при здійсненні превентивних заходів поліцією, обумовлено причини проведення навчання, яке сприятиме налагодженню взаємовідносин з меншинами, етнічними групами з найменшим застосуванням засобів фізичного впливу.

Ключові слова: превентивна діяльність, поліція, національні меншини.

Завдяки швидкому розвитку процесу глобалізації більшість держав є багатонаціональними. Україна не є виключенням. Тому розуміння міжнародних стандартів здійснення превентивної діяльності поліцією в багатонаціональному суспільстві є необхідним для ведення повноцінної ефективної діяльності в даному напрямку.

Вагомий внесок в опис, розуміння і роз'яснення міжнародних стандартів проведення превентивної діяльності в багатонаціональному суспільстві привніс документ підписаний Верховним комісаром Організації з безпеки та співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ) у справах національних меншин «Рекомендації з питань поліцейської діяльності в багатонаціональному суспільстві» [1].

В липні 1992 року ОБСЄ, після конфліктних подій, що стались в колишній Югославії, заснувало посаду Верховного комісара у справах національних меншин (далі – ВКНМ), основною ціллю якого було «бути інструментом запобігання конфліктів на якомого ранньому етапі» [1, с. 1]. Створення даної посади з вказаною метою є прямим прикладом забезпечення превентивної діяльності на міжнародному рівні.

В своїй діяльності ВКНМ звертався до різноманітних проблем, з їх вивченням і наданням відповідних рекомендацій, що знайшли своє відображення, як міжнародні стандарти в різних документах, таких як наприклад, Гаазькі рекомендації про права національних меншин у галузі освіти (1996 р.) [2], Ослівські рекомендації про мовні права національних меншин (1998 р.) [3], Лундські рекомендації про ефективну участь національних меншин у громадському житті (1999 р.) [4]. Враховуючи негативну практику низці держав, відсутності, чи навіть потуранні розвалу механізмів взаємодії поліції з національними меншинами та випадки дискримінації, ВКНМ був вимушений приділити особливу увагу аналізу міжнародних стандартів і практики в області правоохоронної діяльності, в тому числі превентивного характеру. Була створена відповідна експерта міжнародна група, яка поставивши за мету створити практичний документ, що допоможе підвищити ефективність превентивної діяльності у багатонаціональному суспільстві, шляхом встановлення довіри, побудованої на основі регулярних тісних контактів і практичного превентивного співробітництва між поліцією та меншинами. Підсумком даної роботи і став документ «Рекомендації з питань поліцейської діяльності в багатонаціональному суспільстві», на який покладають надії на широке розповсюдження та застосування [1, с. 4].

Загальними принципами вказаними у Рекомендації є прийняття Державами політики, що чітко визнає важливість впливу поліцейської діяльності на міжнаціональні відносини, особливо шляхом превентивної діяльності; поліція повинна виконувати роль зміцнення гармонійних міжнаціональних відносин, шляхом розроблення, разом з державною владою та представниками меншин, плану здійсненню та моніторингу такої політики [1, с. 4].

Згідно Рекомендацій підбір кадрів представників поліції на всіх рівнях, що здійснюють

превентивну діяльність, повинні відображати розмаїтість населення і популяризувати імідж поліції, як етнічно репрезентативний орган. Поліцейський орган при здійсненні превентивної діяльності буде більш ефективним, якщо в своєму складі сам буде багатонаціональним. Окрім вказаного фізичного прояву етносу в поліції, повинні проводитись загальнообов'язкові для всіх спеціальну підготовку для розуміння та адекватного реагування на чутливість певних меншин у конкретних проблемах. Перед органами поліції, що здійснюють превентивну діяльність повинно бути поставлено завдання вироблення методів і практики взаємодії та співробітництва з меншинами, а також спільного створення атмосфери довіри, шляхом механізмів заохочення меншин до співробітництва з поліцією, наприклад, як партнерів в ініціативах з підбору кадрів, або механізмів демократичної підзвітності поліції за свої дії перед всіма групами населення [1, с. 5-7].

Оперативна робота підрозділів поліції, що здійснюють превентивну діяльність повинна проводитись неупереджено та без дискримінації при застосуванні законів, які не вирізняють будь-яку конкретну за расовою ознакою. Заохочувати осіб, належних до національних меншин, повідомляти про наміри чи злочини з метою зміцнення громадської безпеки та проведення ефективних превентивних засобів. Патрулюванню в багатонаціональних районах проводити багатонаціональними команди, для зміцнення довіри та взаємодії між поліцією і громадою [1, с. 9].

Рекомендації висвітлюють основні цілі превентивної діяльності – попередження та врегулювання міжетнічних конфліктів, як причину багатьох правопорушень. З цією метою рекомендується провести навчання на поставити завдання налагодити тісні взаємовідносини з меншинами, бути мирним посередником між етнічними групами з найменшим застосуванням засобів фізичного впливу [1, с. 10].

Список бібліографічних посилань

1. Рекомендації з питань поліцейської діяльності в багатонаціональному суспільстві. Лютий 2006 р. // OSCE : сайт. URL: <https://www.osce.org/uk/hcnm/32236?download=true> (дата звернення: 22.04.2021).

2. Гаазькі рекомендації щодо прав національних меншин на освіту і Пояснювальна записка. Жовтень 1996 р. // OSCE : сайт. URL: <https://www.osce.org/uk/hcnm/32194?download=true> (дата звернення: 22.04.2021).

3. Ословські рекомендації щодо мовних прав національних меншин і Пояснювальна записка. лютий 1998 р. // OSCE : сайт. URL: <https://www.osce.org/uk/hcnm/67545?download=true> (дата звернення: 22.04.2021).

4. Лундські рекомендації про ефективну участь національних меншин у суспільно-політичному житті з пояснювальними примітками. Вересень 1999 р. // OSCE : сайт. URL: <https://www.osce.org/uk/hcnm/30340?download=true> (дата звернення: 22.04.2021).

Отримано 26.04.2021

УДК 351.741

ПЧЕЛІН В. Б.,

доктор юридичних наук, доцент,

доцент кафедри поліцейської діяльності та

публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

 <https://orcid.org/0000-0001-9540-9084>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПОЛІЦІЄЮ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАГЛЯДУ ЗА ОСОБАМИ, ЗВІЛЬНЕНИМИ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Досліджуються правові засади здійснення поліцією адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Аналізуються положення нормативно-правових актів, які в цілому визначають правовий статус Національної поліції, а також окремі напрямки її діяльності.

Ключові слова: поліція, адміністративний нагляд, особи, звільнені з місць позбавлення волі, превентивні поліцейські заходи, поліцейська діяльність.

Конституція України проголосила, що права і свободи людини та громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених нею [1]. Під час своєї щоденної діяльності органи Національної поліції, як ніякий інший державний орган, задля виконання покладених на них законодавством завдань і функцій уповноважені обмежувати права й свободи людини та громадянина. Одним з найяскравіших прикладів таких обмежень є діяльність поліції щодо здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі.

Вичерпний перелік основних повноважень поліції наведено в ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року [2]. Як свідчить аналіз вищенаведеної норми, в ній про здійснення поліцією адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, не вказано жодного слова. Даний напрямок поліцейської діяльності в положеннях зазначеного акта законодавства згадується лише єдиний раз. Так, відповідно до п. 10 ч. 1 ст. 31 Закону України «Про Національну поліцію» перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб є одним з одинадцяти превентивних поліцейських заходів. При цьому цікаво відмітити той факт, що, окрім зазначеного, решті, тобто десяти превентивних поліцейських заходів, присвячено окремі норми закону із ст. 32 до ст. 41 включно [2]. На нашу думку, таке положення справ потребує виправлення шляхом внесення відповідних змін до положень вищенаведеного нормативно-правового акта. Зокрема, ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» повинна бути доповнена п. 31 наступного змісту: «31) на підставах і в порядку, передбачених законом здійснює адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі».

Окрім цього, Закон України «Про Національну поліцію» слід доповнити ст. 39-1, у якій вказати на спеціальний нормативно-правовий акт, на підставі якого поліція здійснює адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі, тобто за способом викладення нормативного матеріалу зробити її бланкетною. Подібних норм вказаний закон містить чимало, що обумовлено специфікою поліцейської діяльності, зокрема застосування превентивних поліцейських заходів. Наприклад, в ч. 4 ст. 37 Закону України «Про Національну поліцію» вказано, що обмеження фактичного володіння річчю здійснюється на підставах та в порядку, визначених Кримінальним процесуальним кодексом України та Кодексом України про адміністративні правопорушення [2]. У досліджуваному ж випадку спеціальним нормативно-правовим актом, який визначає правові засади здійснення поліцією адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, є Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» від 1 грудня 1994 року [3]. У такому разі ст. 39-1 Закону України «Про Національну поліцію» повинна отримати такий зміст: «Поліція на підставах і в порядку, визначених Законом України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» здійснює адміністративний нагляд за особами звільненими з місць позбавлення волі». Внесення таких змін до спеціального закону [2], на рівні якого визначено правовий статус поліції, буде повністю відповідати й приписам ч. 2 ст. 19 Конституції України, відповідно до яких органи державної влади, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та в спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [1]. Також це буде відповідати й приписам ч. 1 ст. 24 Закону України «Про Національну поліцію», відповідно до яких виконання інших (додаткових) повноважень може бути покладено на поліцію виключно законом [2].

Говорячи про вищенаведений спеціальний закон, на рівні якого визначено правові засади досліджуваного напрямку поліцейської діяльності, – Закон України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» [3], слід зазначити, що за час свого існування він мав 9 редакцій. При цьому одна з них була пов'язана з необхідністю корегування понятійно-категоріального апарату в зв'язку з реформування правоохоронного сектору держави, зокрема ліквідацією міліції та створенням Національної поліції. Так, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям

Закону України «Про Національну поліцію» від 23 грудня 2015 року було запропоновано внести зміни до окремих норм згадуваного вище закону, зокрема в усіх відмінках слова «органи внутрішніх справ», «міліції» тощо замінити словами «органи Національної поліції» [4]. Однак і на сьогодні в положеннях вказаного нормативно-правового акта міститься така термінологія. Зокрема, відповідно до ст. 7 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» адміністративний нагляд здійснюється міліцією. Працівники міліції зобов'язані систематично контролювати поведінку цих осіб, запобігати порушенням ними громадського порядку та прав інших громадян і припиняти їх, проводити розшук осіб, які уникають адміністративного нагляду. Також відповідно до п. «г» ч. 1 ст. 10 вказаного акта законодавства до осіб, щодо яких встановлено адміністративний нагляд, за постановою суду можуть бути застосовані частково або в повному обсязі обмеження, пов'язані з їх реєстрацією в міліції від одного до чотирьох разів на місяць [3]. З огляду на що ст. 7 та п. «г» ч. 1 ст. 10 Закону України «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі» потребують корегувань у частині заміни в їх положеннях в усіх відмінках слова «міліція» на слово «поліція».

Окрему групу нормативно-правових актів, на рівні яких закріплено правові засади здійснення поліцією адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, становлять акти кодифікованого законодавства. Мова йде про Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст. 187), Кримінальний кодекс України (ст. 395), Кримінальний процесуальний кодекс (ст. 216). Наступна група нормативно-правових актів, у положеннях яких визначено правові засади здійснення поліцією адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, в своїй сукупності утворює підзаконний рівень нормативної регламентації даної сфери суспільних відносин. Аналіз даного рівня нормативної регламентації досліджуваних суспільних відносин вказує на те, що на сьогодні відсутній спеціальний відомчий нормативно-правовий акт, положення якого визначили б правові засади здійснення поліцією адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Мова може йти лише про вже застарілу протягом декількох років, але досі чинну Інструкцію про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, до положень якої протягом її існування не вносилися жодні зміни та корегування. А тому, звичайно, в положеннях вищенаведеного нормативно-правового акта згадки про поліцію відсутні, а мова йде про міліцію, органи внутрішніх справ та їх працівників, дільничних інспекторів міліції тощо [5]. У цьому контексті також слід вказати й на те, що досі залишається чинним положення «Про адміністративний нагляд органів внутрішніх справ за особами, звільненими з місць позбавлення волі» [6]. Дані нормативно-правові акти, без сумніву, повинні бути скасовані із одночасним прийняттям спеціального відомчого нормативно-правового акта – наказу Міністерства внутрішніх справ України, який закріплював би підзаконні правові засади здійснення поліцією адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі.

Також на сьогодні можна назвати ще ряд підзаконних нормативно-правових актів, які визначають правові засади здійснення поліцією адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі. Так, Інструкцією з організації діяльності дільничних офіцерів поліції передбачено завдання, основні напрямки діяльності та повноваження дільничного офіцера поліції як одного з основних суб'єктів здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі [7]. Інструкцією з формування та ведення інформаційної підсистеми «Атріум» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» передбачено особливості формування та ведення вказаної в її назві інформаційної підсистеми, призначеної для обробки відомостей під час наповнення електронного журналу контролю за прибуттям і поставленням на облік раніше судимих осіб, забезпечення вжиття профілактичних заходів спостереження та контролю за поведінкою окремих осіб, щодо яких встановлено адміністративний нагляд, за прибуттям осіб, звільнених з місць позбавлення волі, до обраного ними місця проживання [8].

Отже, стан нормативно-правової регламентації даної сфери суспільних відносин може бути визначений як вкрай незадовільний, що обумовлено рядом причин. По-перше, в положеннях

спеціального законодавчого акта, який закріплює власне правовий статус поліції та визначає напрямки поліцейської діяльності, правові засади здійснення поліцією адміністративного нагляду визначено доволі поверхнево, можна сказати фрагментарно. По-друге, до положень спеціального закону, що безпосередньо визначає правові засади адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, свого часу зміни, спрямовані на його осучаснення, було внесено вибірково, внаслідок чого він і досі оперує застарілою термінологією. По-третє, підзаконні нормативно-правові акти, які визначають правові засади здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі, не переглядалися протягом значного часу, внаслідок чого є вкрай застарілими й потребують скасування.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 13.04.2021).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 13.04.2021).
3. Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Закон України від 01.12.1994 № 264/94-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/264/94-вр> (дата звернення: 13.04.2021).
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» : Закон України від 23.12.2015 № 901-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/901-19> (дата звернення: 13.04.2021).
5. Про затвердження Інструкції про організацію здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі : Наказ МВС України, Держ. департаменту України з питань виконання покарань від 04.11.2003 № 1303/203 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/901-19> (дата звернення: 13.04.2021).
6. Об административном надзоре органов внутренних дел за лицами, освобожденными из мест лишения свободы : Указ Президиума Верховного Совета СССР от 26.07.1966 № 5364-VI // LIGA 360 : сайт. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/P665364> (дата звернення: 13.04.2021).
7. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17> (дата звернення: 13.04.2021).
8. Про затвердження Інструкції з формування та ведення інформаційної підсистеми «Атріум» інформаційно-телекомунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» : Наказ МВС України від 11.12.2019 № 1032 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0217-20> (дата звернення: 13.04.2021).

Отримано 16.04.2021

УДК [316.354:351.74](477.54)

СЕРДЮК О. О.,

кандидат соціологічних наук, доцент,
заступник завідувача науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-5733-6432>;

МАРКОВСЬКА Г. О.,

доктор філософії,
старший викладач кафедри кримінології
Англія Раскін Університету (Кембридж, Великобританія)

ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ПРАВООХОРОНЦЯ: ОЧІКУВАННЯ МЕШКАНЦІВ ХАРКІВЩИНИ ВІД ПОЛІЦІЇ

Представлено дані щорічного опитування «Безпека та довіра» 2020 року щодо очікувань громадян від правоохоронних органів та професійних якостей правоохоронців, які повинні формуватися у процесі їх підготовки.

Ключові слова: соціологічне опитування, інтернет-опитування, очікування, професійні якості.

Харківським національним університетом внутрішніх справ (науково-дослідною лабораторією з проблем протидії злочинності) щорічно, з 2013 року, проводиться моніторингове дослідження «Безпека та довіра». Дослідження здійснюється Харківським національним університетом внутрішніх справ (науково-дослідною лабораторією з проблем протидії злочинності) спільно із Соціологічною асоціацією України та Головним управлінням Національної поліції в Харківській області за підтримки Консультативної місії Європейського Союзу в межах комплексної регіональної Програми забезпечення публічної безпеки і порядку та протидії злочинності на території Харківської області на 2020–2022 роки та Плану заходів на 2021–2023 роки з реалізації стратегії розвитку Харківської області на 2021–2027 роки [1].

До 2020 року дослідження проводилось у формі паралельного опитування віч-на-віч та інтернет-опитування, а з 2020 року, внаслідок пандемії, використовується лише методика інтернет-опитування. Особливістю методології нашого дослідження є використання контент-аналізу відкритих запитань для визначення місцевих проблем з захистом правопорядку та очікувань громадян від правоохоронних органів. На нашу думку саме очікування є джерелом інформації щодо професійних якостей правоохоронців, які повинні формуватися у процесі їх підготовки. Відповіді на запитання «Чого Ви очікуєте від місцевих правоохоронних органів?», за даними інтернет-опитування 2020 р. наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Розподіл відповідей на запитання: «**Чого ви очікуєте від місцевих правоохоронних органів?**» Відповіді згруповано (відсоток від усіх)

Очікування 2020	м. Харків	Райони Харківської області	Харківська область у цілому
<i>Нічого</i>	5,7	6,5	6,3
Боротьба зі злочинністю (протидія, розслідування, розкриття, притягнення, та конкретні злочини)	32,3	16,0	20,0
у т.ч. боротьба, протидія	10,9	5,1	6,5
у т.ч. розкриття, розслідування	2,5	2,2	2,3
у т.ч. притягнення до відповідальності	2,0	2,2	2,1

Продовження табл. 1

у т.ч. попередження, профілактика	1,8	0,9	1,2
у т.ч. наркотики	8,6	2,3	3,8
у т.ч. алкоголь	3,0	0,9	1,4
у т.ч. майнові злочини	2,4	1,2	1,5
у т.ч. неповнолітні	0,6	1,0	0,9
у т.ч. дорожній рух	0,5	0,4	0,4
у т.ч. хуліганство	0,5	0,2	0,3
Роботи, виконання обов'язків	22,5	20,1	20,7
у т.ч. виконання обов'язків	11,6	9,8	10,3
у т.ч. роботи	9,2	8,7	8,8
Порядку, законності, справедливості	15,6	16,6	16,3
у т.ч. порядку	8,3	8,7	8,6
у т.ч. законності	6,3	4,3	4,8
у т.ч. справедливості	1,1	3,5	2,9
Захисту, охорони, допомоги	14,2	15,3	15,1
у т.ч. захисту	10,2	11,6	11,2
у т.ч. охорони	2,2	1,2	1,4
у т.ч. допомоги	1,8	2,5	2,4
Швидкого реагування	11,0	7,0	8,0
Покращення діяльності (більше, краще, сильніше; дій, результатів, змін)	8,0	7,5	7,6
Патрулювання	5,2	2,4	3,0
Некоруптованості, чесності правоохоронців (щоб не брали хабарі)	2,8	5,5	4,9
Професіоналізму, відданості професії, компетентності	1,6	0,8	1,0
Комунікативні якості правоохоронців (ввічливість, людяність, розуміння, повага)	1,2	2,1	1,9
Співпраці та взаємодії з населенням	1,3	1,4	1,3
Реформи поліції	1,0	0,3	0,5

На рис. 1 наведена хмара ключових слів із формулювання очікувань місцевої громади від правоохоронних органів. Для візуалізації відповідей опитаних у формі хмари слів було використано онлайн-сервіс worditout.com.

Рис. 1. Хмара ключових слів із формулювання очікувань від правоохоронних органів (масив відповідей опитування 2020 р., слова наведені так, як їх написали респонденти)

Насамперед, мешканці Харківщини очікують від поліції захисту, що яскраво відображає хмара ключових слів: слово «захист» – найбільш вживане у відповідях респондентів.

Серед згрупованих очікувань від правоохоронних органів переважають очікування «боротьби зі злочинністю» (протидія, розслідування, розкриття, притягнення та конкретні злочини) – їх висловили 20 % усіх опитаних, причому переважно такі очікування притаманні мешканцям м. Харків (32 %), ніж мешканцям районів Харківської області (16 %). На другому місці очікування «роботи і якісного виконання своїх обов'язків» (21 %). На третьому місці очікування «порядку, законності, справедливості» (16 %) та «захисту, охорони, допомоги» (15 %). Серед іншого – очікування швидкого реагування на виклики громадян (8 %) та бажання налагодження патрулювання (3 %).

Крім цього, жителі Харківської області бажають робітникам поліції змінювати свою діяльність на краще, бути більш професійними, працювати над своїми комунікативними якостями (ввічливість, людяність, розуміння, повага тощо), більше співпрацювати та взаємодіяти з населенням.

Нічого не очікують від поліції близько 6 % опитаних, близько 42 % не відповіли на це запитання взагалі.

Результати дослідження показують першочергову важливість формування трьох груп професійних якостей правоохоронця: 1) професійної компетентності – як ефективного реалізації професійних обов'язків у ході захисту громадян від злочинних посягань та реагуванні на виклики, 2) безумовного дотримання законності при виконанні професійних обов'язків, 3) комунікативних якостей при взаємодії з населенням.

Список бібліографічних посилань

1. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів 2020: за результатами досліджень 2013–2020 років, проведених у Харківській області : монографія / О. О. Сердюк, Н. В. Бобро, І. В. Щербакова та ін. ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2020. 346 с. DOI: <https://doi.org/10.32631/sf2020>.

Отримано 29.04.2021

УДК 342.95(477)

СИЗОНЕНКО А. С.,

кандидат юридичних наук, заслужений юрист України,

перший заступник директора Департаменту персоналу МВС України;

 <https://orcid.org/0000-0001-9428-2974>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Досліджено питання особливостей підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України, пов'язаних із впливом сучасних тенденцій на складність завдань, які постають перед поліцейськими, що обумовлює необхідність модернізації і вдосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації працівників поліції і розширення їх компетентностей.

Ключові слова: *підготовка поліцейських, підготовка кадрів, поліцейська діяльність.*

Перетворення України на державу з міцними демократичними інституціями передбачає дослідження та впровадження найкращого досвіду з питань удосконалення діяльності правоохоронних органів, зокрема Національної поліції України. Важливою умовою у цьому процесі є врахування нових соціально-економічних реалій і завдань, які постають перед нашою державою.

Стратегією національної безпеки України [1] визначено, що реалізація пріоритетів національних інтересів України та забезпечення національної безпеки має здійснюватися, серед іншого, за напрямом розвитку людського капіталу України, зокрема через модернізацію освіти і науки.

Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» наголошує на необхідності дотримання, зокрема, таких цілей, як забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх, сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях, забезпечення безпеки тощо [2].

Отже, враховуючи викладене, слід наголосити на нагальній необхідності формування сучасних підходів до реформування системи підготовки кадрів для органів і підрозділів Національної поліції України. Саме якість та ефективність підготовки поліцейських є запорукою розвитку вітчизняної правоохоронної системи та її основною умовою.

До завдань Національної поліції України належать, зокрема, захист прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, а також протидія злочинності. Важливість і складність завдань, покладених на працівників Національної поліції України, передбачає наявність у них належної фахової юридичної підготовки, адже працівник поліції мусить мати певний перелік компетентностей, без яких здійснення його професійної діяльності є неможливим, серед них:

- здатність критично та системно аналізувати правові явища та застосувати свої знання у практичних ситуаціях;
- повага до честі й гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи;
- знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, зокрема положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини;
- здатність до консультування з правових питань, зокрема можливих способів захисту прав та інтересів громадян відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації тощо.

Сучасні тенденції впливають на складність завдань, які постають перед поліцейськими, що обумовлює необхідність модернізації і вдосконалення системи підготовки та підвищення кваліфікації працівників поліції і розширення їх компетентностей.

Наявні загрози та виклики зумовлюють коригування завдань і функцій правоохоронних органів у цілому та Національної поліції зокрема. Упроваджуються нові засади проходження служби, нові критерії оцінювання роботи правоохоронців для підвищення рівня захисту прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави від протиправних посягань.

Виклики, пов'язані зі збройною агресією на Сході України, залучення та використання сил і засобів Національної поліції України для забезпечення національної безпеки і оборони, зумовлюють збільшення навантаження на працівників поліції та необхідність їх відповідної підготовки.

Загрози інформаційній безпеці та кібербезпеці держави потребують вироблення ефективних механізмів запобігання і протидії, що зумовлює необхідність підготовки фахівців, які зможуть забезпечувати інформаційну та кібербезпеку держави на рівні, що відповідає сучасним вимогам.

Слід також зауважити, що виклики, зумовлені пандемією COVID-19, які постали в усіх сферах суспільного життя в цілому і перед освітньою системою зокрема, вимагають від усіх учасників освітнього процесу оперативної реакції з метою забезпечення якісної освіти.

Реалізація заходів з удосконалення сучасної системи підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України має спиратися на чіткі механізми їх втілення. У процесі розроблення і застосування цих механізмів важливо повною мірою використовувати наявний позитивний досвід у поєднанні з новими підходами до підготовки фахівців для Національної поліції, зумовлені тими завданнями, які наразі стоять перед нашою державою.

Список бібліографічних посилань

1. Стратегія національної безпеки України «Безпека людини – безпека країни» : затв. Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020> (дата звернення: 13.05.2021).

2. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019> (дата звернення: 13.05.2021).

Отримано 16.05.2021

УДК 351.75(477)

СКЛЯР О. С.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6179-3329>

ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПОЧАТКУ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ ДІАЛОГУ В УКРАЇНІ

В роботі розглянуто історико-правовий аспект розвитку і діяльності поліції діалогу в Україні згідно чотирьох принципів Скандинавської моделі, на прикладі подій в Україні та визначено перспективні напрямки майбутніх досліджень в області забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів із залученням поліції діалогу.

Ключові слова: поліція, діалог, масові заходи, громадський порядок, Скандинавська модель.

Останніми роками громадяни України активно реалізують своє конституційне право на мирні зібрання. Так, голова Національної поліції України Сергій Князев повідомив, що протягом 2017 року в Україні відбулося 72 тис. масових заходів, в яких взяли участь 28 млн. громадян. Нажаль, більш ніж у 700 заходах відбувалися зіткнення, під час яких постраждали учасники масових заходів і поліцейські. За звітом Національної поліції у 2019 році було проведено майже 60 тис. масових заходів за участю 22 млн. громадян.

З урахуванням статистичних даних можна встановити основні характеристики масових заходів. За рік в Україні відбувається 60 – 72 тис. масових заходів, з них силова протидія відбувається приблизно у 1% заходів. В середньому на масових заходах залучено 360 – 400 громадян. Під час протидії протиправним проявам на одному масовому заході отримує травми в середньому 2,06 правоохоронців.

Під час масових заходів основною задачею Національної поліції є охорона публічного порядку. Поліція забезпечує безпеку, організує рух учасників масових заходів, корегує дорожній рух, попереджає виникнення надзвичайних подій. Тому порядок та способи організації охорони публічного порядку на масових заходах є вкрай актуальними і необхідними для практичного використання.

З урахуванням напрямків реформування правоохоронної системи України, охорона публічного порядку отримала найбільші зміни. Наказ МВС України №706 від 23 серпня 2018 «Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України Скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів» запровадив новий підхід до забезпечення охорони публічного порядку.

Одним з суттєвим нововведенням нової моделі охорони публічного порядку є створення підрозділу превентивної комунікації, або, як її ще називають – поліція діалогу. Поліція діалогу є унікальний підрозділ Національної поліції України. Основною задачею, якого стали ефективна комунікація і деескалація можливих конфліктних ситуацій, щоб масові заходи та демонстрації залишались мирними і не вели до силового протистояння. Основною зброєю підрозділу є «слово».

«Група превентивної комунікації», «підрозділи превентивної комунікації», «поліція діалогу», «комунікативна група», «антиконфліктна група» — це назви одного і того ж спеціального підрозділу Національної поліції в цивільному одязі, у жовтих чи синіх жилетах з впізнавальним

написом на спинні, без зброї, головне завдання яких перебувати серед натовпу, запобігати конфліктам і насильству словом під час масових заходів. Нормативна назва поліції діалогу – «підрозділ превентивної комунікації», але з часом роботи вказаних груп, більш ефективною і зрозумілою для населення стала назва «поліція діалогу».

Розгляд історично-правового аспекту розвитку і діяльності поліції діалогу дає можливість оцінити важливість застосування даних підрозділів на масових заходах з урахуванням менталітету українців та можливостей правоохоронних органів, визначає функції та повноваження цього підрозділу і в кінцевому випадку встановлює тактику та порядок їх дій.

У світі перші підрозділи поліції комунікації з'явилися після подій в Копенгагені (Данії) в 1993 році та Гетеборзі (Швеція) у 2001 році. Масові заворушення в цих містах призвели до смертельних випадків зі сторони мітингувальників та правоохоронців. Данія та Швеція першими у світі почали формувати «діалогові» підрозділи поліції, які за основу забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів було узятو дослідження англійських психологів, які вивели вдосконалену модель поведінки натовпу під впливом соціальної ідентичності¹.

В нашій державі, у минулому, спілкування з людьми на масових заходах також приділялася увага. За наказом МВС України №1345 від 11.11.2003 «Про затвердження Настанови про дії органів, підрозділів внутрішніх справ, з'єднань, військових частин внутрішніх, вищих навчальних закладів МВС України з ліквідації масових заворушень» (ДСК) було запроваджена група оперативного інформування, яка надавала інформацію громадянам про можливість вирішення конфліктних питань без вчинення протиправних дій.

В кінці 2013 на початку 2014 років в українському суспільстві почав зростати соціальний рівень напруженості. Відбувалося багато масових заходів² (акцій, маршів, демонстрацій, протестів), на яких *страждали* громадяни України: учасники масових заходів (демонстранти, протестуючі тощо), захисники правопорядку (працівники правоохоронних органів, внутрішніх військ тощо), а також мирні громадяни, які мешкали у районі проведення масових заходів.

На численних масових заходах потрібно було запобігати провокаціям та насильству, до подолання яких, тодішня система правоохоронних органів виявилася не готовою, а застосування більш жорсткіших методів, щодо подолання масових заходів, згодом групою консультативної місії ЄС – визнавалися не демократичними, так як згідно з Конституцією ніхто не має права забороняти висловлювати власну думку громадянам України.

Все це залишило значний слід в історії українського суспільства і в системі правоохоронних органів в цілому, що призвело до ряду реформ як в правоохоронній системі (ліквідація міліції – створення Національної поліції України, ліквідація внутрішніх військ – створення Національної гвардії України, тощо) так і в інших державних сферах в цілому. Як наслідок було переосмислено порядок забезпечення та організацію правопорядку, поліцейськими при проведенні масових заходів.

– Поліцейський повинен уміти спілкуватися та налагоджувати діалог між учасниками масових заходів, - неодноразово говорили представники МВС України.

З метою послаблення подібних напружень, Міністр внутрішніх справ України вирішив за європейським прикладом сприяти навчанню поліцейських демократичному методу забезпечення проведення масових заходів, за допомогою комунікації та діалогу. Новим методом

¹ Соціальна ідентичність це переживання і усвідомлення своєї приналежності до тих чи інших соціальних груп і спільнот. Ідентифікація з певними соціальними спільнотами перетворює людину з біологічної особи в соціального індивіда й особистість, дозволяє йому оцінювати свої соціальні зв'язки і приналежності в термінах «Ми» і «Вони».

² *Масові заходи* – це заходи громадсько-політичного, релігійного, спортивного, культурно-видовищного характеру за участю значної кількості громадян, що проводяться з нагоди відзначення офіційних (державних), професійних, релігійних свят, пам'ятних дат, а також з ініціативи політичних партій, рухів, громадських об'єднань, релігійних конфесій, громад, окремих громадян, спортивних організацій, закладів культури тощо.

(системою) роботи стала практика превентивної комунікації, досвід про який, за підтримки консультативної місії ЄС, був перейнятий у країн Скандинавії¹ та Чехії.

У 2017 році, до впровадження вищевказаної Концепції, перші підрозділи поліції діалогу спробували діяти у столиці України до якої постійно приїздять представники громадських організацій та численних асоціацій з різних куточків України, аби висловити свої вимоги до влади й отримати відповіді на поставленні запитання. Тільки в м. Києві, мало не щодня, одночасно проходять дві-три такі події (акції) неподалік Верховної Ради, Офісу Президента та Кабінету міністрів України.

З метою удосконалення, а також покращення ефективності роботи поліцейських під час проведення громадянами мирних зібрань, спортивних і культурних заходів та відповідно до доручення Національної поліції України від 31.07.2017 № 8246/01/20-2017 в головних управліннях Національної поліції в областях та м. Києві упроваджено функціонування постійно діючих робочих груп поліцейських з питань комунікації (групи превентивної комунікації) з організаторами і учасниками масових заходів та визначено порядок їх формування.

Відповідно до п. 5 вказаного доручення, групи превентивної комунікації слід було залучати під час проведення:

- масових заходів підвищеного ступеня ризику відповідно до критеріїв оцінювання;
- мирних зібрань біля органів влади та на об'єктах транспорту незалежно від їх ступеня ризику.

В Україні по Скандинавській моделі, поліцейських діалогу готували чеські спеціалісти. Коли європейські колеги бачили активність цих підрозділів, то не могли приховати подив, так як у Чехії такі ж відділи формувалися близько десяти років. Співробітники поліції діалогу вчилися в прискореному темпі. Упродовж двох тижнів їх навчали, як потрібно працювати на масових заходах без зброї. Нові знання поступово стали застосовувати на практиці.

Згідно Скандинавської моделі ключовими в роботі поліції діалогу є чотири принципи, яких тепер дотримуються і в Україні, це:

- сприяти проведенню масових заходів;
- володіти інформацією;
- комунікація;
- застосовувати диференційований підхід.

Сприяння проведенню масових заходів.

Перше завдання підрозділів превентивної комунікації — всіляко допомагати учасникам зібрання досягти кінцевої мети. Якщо учасники зібрання хочуть поспілкуватися з представниками Офісу Президента, поліція діалогу домовляється про це: до активістів виходять співробітники відповідного органу та згідно зі своєю компетенцією відповідають на питання.

Володіння інформацією.

Сприяння результативності заходу, комунікативна група має попередньо зібрати інформацію про нього. Тільки знаючи мету та проблеми громадян, їм можна допомогти. Збір інформації та оцінка обстановки на першому етапі проводиться виключно поліцією діалогу.

Комунікація – це основний принцип та інструмент поліції діалогу. Співробітники підрозділу постійно перебувають на зв'язку з учасниками масових заходів та спілкуються з ними до, під час і, навіть після події.

Після заходів, поліція діалогу підтримує ділові стосунки з організаторами та учасниками акції, допомагає людям. Якщо в учасників масових заходів виникають якісь питання по закінченню акції, вони можуть телефонувати на пряму керівникам поліції діалогу чи на гарячу лінію 102 для отримання інформації.

Диференційований підхід.

Згідно з удосконаленою моделлю поведінки натовпу він може бути контрольованим. Деякі спеціалісти вважають, що українську міліцію¹ вчили протилежному: вплинути на велику

¹ Скандинавія – історично-культурний регіон на півночі Європи; традиційно включає в себе три країни – Данію, Норвегію і Швецію.

кількість людей неможливо, тому краще застосовувати силу відразу до всіх. Нова модель вправує те, що юрбу потрібно розділяти на жінок, дітей, людей з інвалідністю, радикалів та провокаторів, тощо, а не просто на загальну масу людей. Останніх (провокаторів) варто виявляти й ізолювати, щоб вони не заважали проведенню заходу чи не завдали шкоду оточуючим або собі.

Поліція діалогу повинна постійно перебувати поряд з учасниками масових заходів, серед людей. Якщо бачать когось потенційно небезпечного², поліція діалогу починає з ним спілкуватися: розповідати, хто вони, і просять вийти з натовпу. Пояснюють, що це мирне зібрання, тому треба поводитися спокійно. Як показує практика скандинавська та, вже наша, українська модель охорони публічного порядку, ввічливе конструктивне роз'яснення мети проведення заходу та участі поліції при ньому, приводить до самооцінки осіб необхідності подальшого перебування на певному масовому заході. Якщо інтереси індивіда, так званої «небезпечної особи», не співпадають з інтересами натовпу, то після вказаного роз'яснення він може взагалі піти.

Другим містом, у якому з'явився такий підрозділ, стала Одеса, далі Харків, Львів, Івано-Франківськ, Дніпро, Кривий Ріг та в інших містах України. Усюди новий підрозділ переймав напрацювання колег зі столиці. У 2019 році підрозділи поліції діалогу з'явилися на Донеччині.

Поступово поліція діалогу почала супроводжувати всі масові заходи³ в державі, працювати з різними організаціями та впроваджувати нові методи роботи.

З урахуванням позитивного досвіду роботи груп превентивної комунікації, наказом Національної поліції України від 12.03.2019 № 221 створено штатні *підрозділи превентивної комунікації* в кожному регіоні держави.

У загальному, 2019 рік був насичений важливими для України суспільно-політичними подіями. Зокрема, поліція діалогу забезпечила правопорядок під час виборчої президентської кампанії та виборів народних депутатів України [2].

В Україні поліція діалогу створено з метою апробації європейських стандартів у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку в публічних місцях у зв'язку з проведенням мирних зібрань та інших масових заходів, відповідно до пп. 2 п. 40 «Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року», затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 року № 1393-р [3], п. 60 «Плану заходів Національної поліції України з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року», затвердженого наказом Національної поліції України від 3 червня 2016 року № 466, доручення Національної поліції України «Про реалізацію в окремих територіальних органах і підрозділах Національної поліції пілотного проекту щодо запровадження діяльності *груп комунікації* під час проведення мирних зібрань та інших масових заходів» від 2 лютого 2017 року № 1178/02/20-2017; пп. 16 п. 11 «Положення про Національну поліцію», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877 [4].

У 2020 році серед працівників поліції було проведеного опитування, згідно якого було встановлено, що про наявність Скандинавської моделі забезпечення безпеки і порядку на масових заходах поки знає біля 80 % працівників поліції. Про особливості дій працівників поліції під час масових заходів по Скандинавській моделі знає ще менша кількість атестованих працівників, при цьому інтерес працівників поліції до нових знань по досвіду роботи колег Скандинавії присутній.

Висновок. З 2017 року в системі Національної поліції України створено перші підрозділи озброєні словом, діяльність яких підкріплена дорученнями та наказами Національної поліції України та МВС України. Поліцію діалогу – це новий крок у реформуванні правоохоронної системи України, новий виток з Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів

¹ Міліція в Україні – державний озброєний орган виконавчої влади, який був покликаний захищати життя, здоров'я, права і свободи громадян, власність, природне середовище, інтереси суспільства і держави від протиправних посягань, з 1950-х до 07 листопада 2015 року.

² *небезпечний*, який може заподіяти кому-небудь щось неприємне, якість нещастя.

³ Поліція діалогу зазвичай працює на святах і спортивних подіях, невеликих мітингах тощо.

Національної поліції України Скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів.

Однак популяризація поліції діалогу та впровадження Скандинавської моделі у діяльність Національної поліції України знаходиться на низькому рівні. Обов'язок науковців адаптувати «Скандинавську модель» до українських реалій, законодавства України, менталітету українців та можливостей правоохоронних органів.

На сьогоднішній день подальшими науковими дослідженнями є практичне опрацювання Скандинавської моделі, розробка групових дій поліції діалогу, однострою поліції діалогу та їх засобів захисту, тактичних схем розташування та роботи в натовпі, способи підвищення іміджу поліції діалогу, порядок взаємодії підрозділів, організація ефективного управління та командування силами та засобами поліції діалогу із забезпеченням особистої безпеки особового складу в типових та екстремальних ситуаціях, тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 12.03.2021).
2. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів : Наказ МВС України від 23.08.2018 № 706.
3. Звіт Національної поліції України про результати роботи у 2020 році // Урядовий портал : офіц. сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit2020/-pri-zvit-2020.pdf> (дата звернення: 12.03.2021).
4. План дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року : затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 № 1393-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-2015-p> (дата звернення: 12.03.2021).
5. Оверченко Д. Г. Загальні положення переговорної діяльності поліцейських груп превентивної комунікації під час масових заходів. *Юридична психологія*. 2017. № 2 (21) С. 156–164.
6. Діалог як засіб попередження насильства – КМЄС та чеська поліція провела тренінг з використання переговорів у забезпеченні громадського порядку у Дніпрі // EUAM UKRAINE : сайт. 28.03.2021. URL: http://www.euam-ukraine.eu/ua/public_information/news/1421/ (дата звернення: 12.03.2021).
7. Поліція діалогу: озброєна словом // Антикризисний медіа-центр : сайт. 06.07.2020. URL: <https://acmc.com.ua/policziya-dialogu-ozbroyena-slovom/> (дата звернення: 17.03.2021).

Отримано 13.04.2021

УДК 342.951: 378.016:[657-057.36](477)

СОКУРЕНКО В. В.,

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
ректор Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-8923-5639>

ЩОДО ВАЖЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗА НАПРЯМОМ «ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ»

Акцентовано увагу на важливості вироблення оновленої моделі підготовки поліцейських у закладах вищої освіти системи МВС України з урахуванням потреб цього центрального органу виконавчої влади та тих викликів і загроз, що стоять перед нашою державою на шляху створення безпечного середовища. Обґрунтовано необхідність підготовки поліцейських, які б володіли знаннями та навичками у напрямі організації та методології обліку, оподаткування, аудиту й аналізу діяльності суб'єктів господарювання, враховуючи особливості підприємств малого бізнесу, виробничої, банківської та бюджетної сфер із поглибленим знанням інформаційних систем і технологій в обліку й аудиті. Установлено основні компетентності, якими мають володіти поліцейські за напрямом підготовки «Облік та оподаткування».

Ключові слова: заклади вищої освіти, МВС України, Національна поліція, економічна безпека, підготовка поліцейських, облік, оподаткування, аудит.

Необхідною передумовою забезпечення ефективності виконання покладених на органи та підрозділи МВС України завдань є запровадження якісно нової моделі освіти, орієнтованої на підвищення якості підготовки фахівців (поліцейських). Для якісної підготовки конкурентоспроможних фахівців потрібна відповідна система навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що передбачає отримання сукупності систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних та інших компетентностей, що мають системно і поетапно здобуватися під час виконання навчальних планів за допомогою відповідного методичного забезпечення, в тому числі навчальної літератури. Безумовно, під час вироблення оновленої моделі підготовки поліцейських необхідно обов'язково враховувати потреби самого МВС України, зважати на ті загрози, які сьогодні стоять перед українським суспільством на шляху до створення безпечного середовища, в межах якого кожен громадянин має почуватися у безпеці та довіряти правоохоронним органам. Крім того, необхідно обов'язково прогнозувати потенційні ризики та загрози, що можуть виникнути у майбутньому, що дозволить своєчасно відреагувати на них шляхом оновлення правового інструментарію, який використовується в діяльності правоохоронних органів, зокрема органів поліції.

Одним із завдань, що сьогодні стоять перед системою правоохоронних органів (зокрема, перед підрозділами МВС України, НАБУ, ДБР і новоствореним Бюро економічної безпеки України), є створення умов для забезпечення фінансової та економічної безпеки, чого можна досягти шляхом вироблення ефективного механізму протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам фінансовій та економічній сферам, виявлення адміністративних і кримінальних правопорушень у вказаних сферах та притягнення осіб, винних у їх вчиненні, до юридичної відповідальності.

Незважаючи на створення на початку 2021 року Бюро економічної безпеки України, діяльність якого спрямовано саме на запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, сьогодні важливого значення набуває не лише створення належних умов для його діяльності, а й налагодження взаємодії Бюро з іншими правоохоронними органами, зокрема органами поліції, стосовно забезпечення економічної безпеки держави, збору, акумулювання та використання інформації

щодо економічної злочинності, що вимагає підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних своєчасно виявити факти негативного впливу на національну економіку, сприяння її тінізації, витоку капіталу та інших негативних явищ, які уповільнюють темпи економічного зростання та загрожують національним інтересам у сфері економіки.

Сучасна юридична практика свідчить про те, що важливою частиною професійної компетенції працівників правоохоронних органів, зокрема поліцейських окремих підрозділів органів поліції, є економіко-правові знання та вміння їх вдало застосовувати, зокрема для викриття та доказування фактів вчинення правопорушень економічної спрямованості. У системі органів поліції виконання вказаних завдань належить насамперед до компетенції Департаменту стратегічних розслідувань та Департаменту кримінального розшуку.

Зважаючи на це, сьогодні важливого значення набуває створення умов для підготовки поліцейських, які б мали знання та навички у напрямі організації та методології обліку, оподаткування, аудиту й аналізу діяльності суб'єктів господарювання, враховуючи особливості підприємств малого бізнесу, виробничої, банківської та бюджетної сфер із поглибленим знанням інформаційних систем і технологій в обліку та аудиті. На жаль, у системі закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання вже тривалий час відсутня практика підготовки категорії фахівців, здатних вирішувати складні спеціалізовані завдання та прикладні проблеми у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту й оподаткування, і лише з 2021 року у Харківському національному університеті внутрішніх справ розпочато набір курсантів за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» за освітньою кваліфікацією «бакалавр з обліку і оподаткування».

Особливістю підготовки такої категорії поліцейських є те, що в межах освітньої програми має відбуватися поєднання теоретичних знань та чіткої практичної спрямованості навчання з організації та методології обліку, оподаткування, аудиту й аналізу діяльності суб'єктів господарювання, враховуючи особливості підприємств малого бізнесу, виробничої, банківської та бюджетної сфер із поглибленим знанням інформаційних систем і технологій в обліку та аудиті, а також дисциплін права та поліцейського спрямування. Особливістю програми має стати її спрямованість на гармонійне формування у здобувача вищої освіти компетентностей у сферах обліку й аудиту та правозастосування, а також правоохоронної діяльності.

Основними спеціальними (фаховими, предметними) компетентностями, які мусять мати фахівці з обліку та оподаткування в органах поліції, є такі:

- здатність забезпечувати охорону прав і свобод людини, протидіяти злочинності, підтримувати публічну безпеку і порядок;
- здатність ефективно застосовувати норми права в професійній діяльності;
- здатність застосовувати знання з безпеки життєдіяльності у професійній діяльності;
- здатність демонструвати розуміння процесу розроблення та ухвалення господарських і фінансових рішень у процесі діяльності підприємств, а також особливостей функціонування підприємств у сучасних умовах господарювання.

Підготовка фахівців за напрямом «Облік та оподаткування» дозволить забезпечити відповідні підрозділи органів Національної поліції фахівцями, здатними:

- досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, робити узагальнення стосовно оцінювання прояву окремих явищ, властивих сучасним процесам в економіці;
- використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, вирішення прикладних завдань у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту й оподаткування;
- відображати інформацію про господарські операції суб'єктів господарювання в фінансовому та управлінському обліку, їх систематизувати, узагальнювати у звітності й інтерпретувати для задоволення інформаційних потреб осіб, що ухвалюють рішення;
- застосовувати знання права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання;
- здійснювати аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою ухвалення управлінських рішень;

- здійснювати облікові процедури із застосуванням спеціалізованих інформаційних систем і комп'ютерних технологій;
- застосовувати методики проведення аудиту;
- ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей суб'єкта господарювання, недотримання ним законодавства та регулювання діяльності, недостовірності звітності, збереження й використання його ресурсів;
- здійснювати зовнішній і внутрішній контроль діяльності підприємства та дотримання ним законодавства з бухгалтерського обліку й оподаткування;
- застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків;
- демонструвати розуміння вимог до професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної та правової держави.

Слід зазначити, що підготовка фахівців за напрямом «Облік та оподаткування» дозволить створити належні умови для кадрового забезпечення підрозділів Департаменту стратегічних розслідувань і Департаменту кримінального розшуку, діяльність яких безпосередньо орієнтовано на боротьбу з організованою злочинністю, злочинністю в органах державної влади та місцевого самоврядування, протидію корупції, захист прав і свобод людини та громадянина й об'єктів права власності від протиправних посягань. Крім того, підготовка вказаної категорії поліцейських також дозволить забезпечити практично всі підрозділи органів Національної поліції висококваліфікованими фахівцями, здатними реалізовувати такі функції управління, як прогнозування та планування, аналітичне забезпечення і контроль.

Отримано 18.05.2021

УДК 351.741

СОКУРЕНКО В. В.,

кандидат юридичних наук,

помічник адвоката АТ «Legal Strategy»

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

*Досліджено систему нормативно-правового регулювання діяльності поліції.
Проаналізовано проблеми цього регулювання діяльності поліції, а також
вказано можливі шляхи їх вирішення.*

Ключові слова: поліція, діяльність поліції, нормативно-правове регулювання, система нормативно-правового регулювання, проблеми нормативно-правового регулювання.

Ефективність виконання поліцією своїх завдань і функцій, досягнення нею повсякденних цілей свого функціонування прямо залежать від того, наскільки повно та якісно здійснюється нормативно-правове регулювання діяльності як у цілому цього центрального органу виконавчої влади, так і окремо взятих підрозділу або ж посадової особи. Як свідчить аналіз системи нормативно-правового регулювання діяльності поліції, у цілому вона має завершений вигляд, проте в її межах спостерігається низка проблемних аспектів. Вирішення таких проблем дозволить значно підвищити ефективність діяльності поліції, що, без сумніву, безпосередньо впливатиме і на стан захищеності прав, свобод та інтересів людини і громадянина в нашій державі.

У загальному вигляді систему нормативно-правового регулювання діяльності поліції подано в ст. 3 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року. Як зазначено у вищезгаданій правовій нормі, в своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, цим та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, ухваленими відповідно до Конституції та законів України, актами

Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами [1]. З аналізу зазначених законодавчих положень випливає, що систему нормативно-правового регулювання діяльності поліції побудовано з урахуванням ієрархічності розташування нормативно-правових актів, які є її структурними елементами.

Так, говорячи про Конституцію України від 28 червня 1996 року [2], слід указати, що в ній визначено найголовніші приписи, які є правовим фундаментом для функціонування будь-якої державної інституції, серед іншого і діяльності поліції. Зокрема, в ній вказано основні права людини та громадянина, на захист яких спрямовано діяльність поліції, та загальноправові принципи діяльності поліції; визначено основи правового статусу будь-якого державного органу, серед іншого поліції. Здійснюючи аналіз міжнародних правових актів як складової системи нормативно-правового регулювання діяльності поліції, слід підтримати думку щодо того, що вони в цьому сенсі матимуть дещо схоже з Основним Законом України значення [3, с. 92], зокрема визначатимуть загальноправові аспекти такої діяльності. У такому разі як приклад слід навести Загальну декларацію прав людини від 10 грудня 1948 року [4] та Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року [5]. Також слід виділити й низку міжнародних угод, які визначають правові аспекти співробітництва поліції з іноземними державами-партнерами за окремими напрямками, як-то: Угода про співробітництво у сфері попередження злочинів і в правоохоронній діяльності між Урядом України та Урядом Держави Ізраїль від 16 червня 1994 року [6], Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України і Міністерством внутрішніх справ Республіки Вірменія у боротьбі із злочинністю від 21 жовтня 1992 року [7], Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ Республіки Болгарія від 18 квітня 1994 року [8] тощо.

Основним нормативно-правовим актом, на основі положень якого здійснюється регламентація діяльності поліції, є Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року [1]. Аналіз його положень свідчить про те, що багато з них регламентують діяльність поліції у доволі поверховий спосіб. Наприклад, ст. 2 вищевказаного нормативно-правового акта визначає, що основним завданням поліції є надання поліцейських послуг у чітко окреслених сферах [1]. При цьому власне сутність поняття «поліцейська послуга» не розкривається ані в зазначеному, ані в інших нормативно-правових актах. Як цілком слушно із цього приводу зауважує І. В. Зозуля, такий стан справ побічно впливає як на діяльність Національної поліції, так і на ставлення суспільства до її діяльності [9, с. 31]. Також слід звернути увагу і на недосконале визначення в положеннях зазначеного закону структури поліції. Так, у ч. 3 ст. 13 Закону України «Про Національну поліцію» вказано, що в складі поліції функціонують кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція та поліція особливого призначення [1]. При цьому жодним чином не згадується превентивний сектор, зокрема дільничні офіцери поліції.

І тут може йтися про наступний рівень нормативної регламентації цієї сфери суспільних відносин, представлений численними підзаконними актами законодавства. Зокрема, правовий статус дільничних офіцерів поліції визначено в Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції, затвердженій наказом Міністерства внутрішніх справ України від 28 липня 2017 року № 650 [10]. При цьому слід зазначити, що сьогодні триває процес реформування служби дільничних офіцерів поліції, зокрема створення інституції поліцейських офіцерів громади. Підготовкою поліцейських офіцерів громади займаються заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання. Разом із тим у положеннях чинного національного законодавства немає жодної згадки про поліцейських офіцерів громади.

Увагу також слід звернути на те, що деякі приписи Закону України «Про Національну поліцію» безальтернативно визначають окремі аспекти діяльності поліції. Прикладом цього можуть служити приписи ст. 31 вказаного акта законодавства, в якій подано вичерпний перелік превентивних поліцейських заходів [1]. При цьому серед них відсутні технічні засоби, які використовує поліція, наприклад для виявлення стану сп'яніння. Проте використання таких засобів передбачено

Інструкцією з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі, затвердженою наказом Міністерства внутрішніх справ від 7 листопада 2015 року № 1395 [11].

Отже, аналіз зазначених позицій є свідченням того, що стан нормативно-правової регламентації діяльності поліції на сьогодні потребує вдосконалення. Здебільшого діяльність поліції знайшла свою деталізацію в положеннях підзаконних нормативно-правових актів, які як визначають правовий статус окремих представників поліції, так і регламентують напрями їх діяльності. При цьому основний нормативно-правовий акт у цій сфері – Закон України «Про Національну поліцію» – може не вказувати на таких посадових осіб або ж у цілому на окремі підрозділи поліції, а також не називати напрями їх діяльності, що з огляду на специфіку застосування принципу законності в цій сфері суспільних відносин є недопустимим.

Окрему увагу слід звернути на необхідність належного визначення в положеннях закону понятійно-категоріального апарату.

Звісно, зазначені аспекти вдосконалення нормативно-правової регламентації діяльності поліції є далеко не єдиними, проте їх урахування дасть змогу підвищити ефективність діяльності поліції із забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини й інтересів суспільства і держави.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 15.05.2021).
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 15.05.2021).
3. Пчелін В. Б. Правові засади провадження у справах про адміністративні правопорушення, що підвідомчі органам Національної поліції України. *Правові новели*. 2021. № 13. С. 90–96.
4. Загальна декларація з прав людини : від 10.12.1948 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 15.05.2021).
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : 04.11.1950 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 15.05.2021).
6. Угода про співробітництво у сфері попередження злочинів і в правоохоронній діяльності між Урядом України та Урядом Держави Ізраїль : від 16.06.1994 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/376_008 (дата звернення: 15.05.2021).
7. Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ Республіки Вірменія у боротьбі зі злочинністю : від 21.10.1992 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/051_024 (дата звернення: 15.05.2021).
8. Угода про співробітництво між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством внутрішніх справ Республіки Болгарія : від 18.04.1994 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100_066 (дата звернення: 15.05.2021).
9. Зозуля І. В. Поліцейські послуги в законодавстві України та на практиці. *Форум права*. 2019. № 3. С. 21–38. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3362208>.
10. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції : Наказ МВС України від 28.07.2017 № 650 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17> (дата звернення: 15.05.2021).
11. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі : Наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-15> (дата звернення: 15.05.2021).

Отримано 19.05.2021

УДК 338.486.41

СУКОНЬКО С. М.,

доктор філософії з державної безпеки,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
командно-штабного факультету

Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);

 <https://orcid.org/0000-0003-2224-4068>;

ШЕРСТЮК А. Д.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
командно-штабного факультету

Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);

 <https://orcid.org/0000-0002-7475-0467>;

ЛУНЬОВ О. Ю.,

викладач кафедри тактики командно-штабного факультету

Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);

 <https://orcid.org/0000-0002-6599-5331>;

МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ МОНІТОРИНГУ ОПЕРАТИВНОЇ ОБСТАНОВКИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ

В тезах доповіді висвітлене питання щодо оцінки моніторингу оперативної обстановки, яке вирішене за рахунок моделі оцінювання моніторингу оперативної обстановки під час виконання завдань з охорони громадського порядку військовими частинами Національної гвардії України.

Ключові слова: моніторинг, оперативна обстановка, модель.

Військові частини Національної гвардії України мають правоохоронні функції. При плануванні та виконанні завдань відповідно до цих функцій командиром частини приймається рішення на виконання цих завдань. В процесі прийняття рішення потрібно володіти інформацією щодо оперативної обстановки в районі виконання завдання. З цією метою штабом військової частини організовується моніторинг оперативної обстановки, під яким розуміється система постійного спостереження за процесами та подіями, що проходять у районі виконання завдань, результати якого служать для обґрунтування управлінських рішень по забезпеченню безпеки людей.

В процесі моніторингу інформація отримується з різних джерел, таких як: взаємодіючі структури; мережа Інтернет; підрозділ розвідки цієї частини та інші. Відповідно, чим більше джерел інформації тим достовірніша буде інформація, але і збільшується час на її оброблення. Тому, виникає необхідність в оцінюванні моніторингу оперативної обстановки з урахуванням чинників, які моніторяться та визначають стан оперативної обстановки, та часу який на це затрачається.

З цією метою було розроблено модель оцінювання моніторингу оперативної обстановки під час виконання завдань з охорони громадського порядку військовими частинами Національної гвардії України. Вказана модель враховує важливість чинників, які визначають стан оперативної обстановки, а також час, який необхідний для обробки інформації відповідно до цих чинників. Це може допомогти органам військового управління обрати необхідний при певних обставинах відповідний моніторинг і, як наслідок, достовірно оцінити оперативну обстановку для прийняття рішення на виконання завдання.

Отримано 26.03.2021

УДК 342.95

ЧИШКО К. О.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-8810-7950>

УПРОВАДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ КОЛЕГІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КОМІСІЙ ЛОС-АНДЖЕЛЕСУ ЩОДО ОПРИЛЮДНЕННЯ МАТЕРІАЛІВ ВІДЕО ФІКСАЦІЇ КРИТИЧНИХ ІНЦИДЕНТІВ

Розглянуто основні засади та ключові положення Політики Колегії поліцейських комісій Лос-Анджелесу щодо оприлюднення матеріалів відео фіксації критичних інцидентів, а також з'ясовано види останніх.

Ключові слова: діяльність поліції, застосування вогнепальної зброї, застосування фізичної сили, тілесні ушкодження, відео фіксація, критичний інцидент.

Робота правоохоронних органів, зокрема поліції, завжди була публічною діяльністю, а тому здійснювалась під наглядом не тільки органів державної влади (прокуратури, суду тощо), а громадськістю. Останнім часом, особливого резонансу в суспільстві набувають дії поліцейських щодо громадян, які на думку перших (поліцейських) порушили чинне законодавство. Підтвердженням зазначеного є численна кількість оприлюднених у мережі Інтернет відеороликів, публікація та поширення яких не завжди позитивно позначається на іміджі Національної поліції України, попри те, що повноваження поліцейських в нашій державі, у порівнянні з іншими країнами, наприклад Сполученими штатами Америки (далі – США), суттєво обмежуються.

В такому контексті актуальності набуває вивчення сучасного зарубіжного досвіду роботи поліції в критичних ситуаціях, наприклад аналіз політики Колегії поліцейських комісій Лос-Анджелесу щодо оприлюднення матеріалів відео фіксації критичних інцидентів [1] запровадженої з 2018 року. Нагадаємо, що в США, в тому числі Лос-Анджелесі випадків застосування вогнепальної зброї та інших спеціальних засобів поліцейськими, значно більше, в порівнянні з ідентичними випадками на території України.

Політика Колегії поліцейських комісій Лос-Анджелесу щодо оприлюднення матеріалів відео фіксації критичних інцидентів була запроваджена з метою підвищення прозорості діяльності Департаменту поліції Лос-Анджелеса (далі – Департамент) і тим самим та рівня довіри громадян. Оскільки останні безпосередньо зацікавлені в тому, щоб їх своєчасно і на основі найбільш точної доступної інформації інформували про те, як поліцейські здійснюють свою професійну діяльність, особливо в частині застосування фізичної сили чи вогнепальної зброї, коли це може завдати суттєву шкоду життю та здоров'ю громадян. Іншими словами вона покликана збалансувати два важливих інтереси: зацікавленість громадськості в прозорості і підзвітності поліції, а також інтереси конфіденційності осіб, зображених на таких відеоматеріалах. Тому, її основний зміст здебільшого становлять стандарти і критерії для публічної публікації відеозаписів, які фіксують критичні інциденти за участю офіцерів поліції Лос-Анджелеса.

Під критичними інцидентами в межах реалізації цієї політики необхідно розуміти застосування поліцейськими: вогнепальної зброї, не залежно від наявності факту нанесення шкоди життю чи здоров'ю особи; фізичної сили, які спричинили смерть або тілесні ушкодження, внаслідок отримання яких особа потребує госпіталізації. Також до критичних інцидентів відноситься смерть заарештованої чи затриманої особи, а також будь-який конфлікт між поліцейським і громадянином – за мотивованим рішенням поліцейської комісії чи начальником поліції, в разі коли публікація відеозапису відповідає суспільним інтересам [1].

Наявні в розпорядженні Департаменту відео докази критичних інцидентів за участю співробітників поліції повинні бути опубліковані протягом 45 днів після інциденту. Власне сама публікація повинна включати відео матеріали (відеозаписи і супроводжуючі аудіо записи), на

яких зображені дії і події, які призвели до критичного інциденту, включаючи момент останнього. Публікація відео повинна супроводжуватися додатковою інформацією для надання контексту, заснованого на доказах, доступних на момент публікації.

Джерела відео, які можуть бути оприлюднені в рамках реалізації даної політики, також включають: відео з нагрудних камер поліцейських; цифрове автомобільне відео; відеоспостереження за поліцейськими дільницями; відео, зняті Департаментом за допомогою безпілотної пристрою; дані повітряної системи; відео, зняті третіми сторонами.

Підсумовуючи, необхідно наголосити на актуальності та прикладної цінності впровадження даної політики, а також на реальному результаті, внаслідок її втілення, внаслідок чого громадськість отримує найширший перелік відомостей про події для формування власного об'єктивного уявлення. В той же час, аналіз і дослідження вказаної політики в перспективі може бути використано як позитивний зарубіжний досвід, під час розбудови засад взаємодії органів поліції та громадськості, а також при запровадженні заходів із метою підвищенні позитивного іміджу органів поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Administrative order № 6 approved by the Board of Police Commissioners on March 20 2018 // Official Site of The Los Angeles Police Department. URL: <http://lapd-assets.lapdonline.org/assets/pdf/Administrative%20Order%20No.%206.pdf> (дата звернення: 09.04.2021).

Отримано 13.04.2021

УДК 351.741

ШЕВЧЕНКО О. О.,

начальник циклу професійних дисциплін

Державної установи «Рівненська академія патрульної поліції»;

СИНОВИЦЬКА Т. В.,

старший викладач Державної установи «Рівненська академія патрульної поліції»

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПЕРВИННОЇ ПІДГОТОВКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Освіта і підготовка поліцейських є основою злагодженої системи внутрішньої безпеки. Злочини стають дедалі складнішими, а рівень загроз зростає, саме тому співробітники поліції, відповідальні за підтримання правопорядку, повинні бути відкритими до нових підходів. Система первинної підготовки Національної поліції України стала однією з перших, яка стала об'єктом реформування системи МВС України на сучасному етапі. І це зрозуміло, саме під час цієї підготовки формуються майбутні професіонали правоохоронці, проводиться професійний добір, відбувається створення правоохоронної системи нового типу на найближчий час. Але реформування не може бути закінченим після введення основних положень, необхідно підтримувати її ефективність та підвищувати рівень професійної підготовки.

У статті проаналізовано результати навчання в системі Національної поліції України. Встановлено перевагу практично спрямованих дисциплін. Вказано позитивну роль реформування системи відомчого навчання нового, професійного підходу. Та виявлено певні проблемні питання та шляхи їх вирішення.

Ключові слова: освіта, первинна підготовка, Національна поліція України, система первинної підготовки.

Новим етапом реформування системи професійної підготовки майбутніх поліцейських стало впровадження Державної установи – «Академія патрульної поліції». Таким чином, було

акумульовані основні ресурси та зусилля у певних областях України для інтенсифікації та покращення підготовки патрульних поліцейських.

Академія патрульної поліції це – Державна установа Національної поліції України, що забезпечує первинну професійну підготовку поліцейських, яких вперше прийнято на службу до поліції, підвищення кваліфікації, а також окремі форми службової підготовки патрульних поліцейських.

Державна установа «Рівненська академія патрульної поліції» діє з 2019 року (дата реєстрації 30.05.2019). Рівненська академія патрульної поліції розміщена у селі Городок біля Рівного. Її утворили на базі колишнього училища поліції охорони. Підготовка в Академії здійснюється згідно з передовими міжнародними стандартами, Навчальна програма Академії розроблена за участі канадських, американських партнерів і провідних вітчизняних спеціалістів. Перший випуск Академія здійснила у березні 2020 року. Так, часу з моменту створення Установи пройшло не багато але вже отримані перші результати і ми можемо робити деякі висновки. Нами проводиться постійний моніторинг стану навчання слухачів курсів первинної підготовки з метою покращення навчального процесу та підвищення ефективності підготовки майбутніх поліцейських.

Навчання слухачів відбувається протягом 6 місяців (120 навчальних днів), 5 навчальних днів на тиждень. Навчання складається з трьох блоків: Загально професійна підготовка (12 навчальних дисциплін), професійно-теоретична підготовка (11 навчальних дисциплін) та професійна практична підготовка (3 навчальні дисципліни). Загальне навчальне навантаження складає 450 годин.

Нами було проведено експертне опитування (патрульні поліцейські) та опитування слухачів Академії. Загалом було опитано 128 поліцейських та слухачів Академії. В результаті опитування було встановлено загальне позитивне ставлення до організації навчання та рівня професійної підготовки у Академії.

Задоволені організацією навчального процесу – 75.6% опитуваних.

Задоволені рівнем професійної підготовки – 93.4% опитуваних.

Деякі зауваження щодо організації навчального процесу Академії стосується замалого терміну її роботи (не узгодженість дій, не налагодженість побуту слухачів, недостатня опрацьованість навчальних програм). Інша проблема стосується кадрового забезпечення, на жаль, укомплектованість викладачами знаходиться на рівні 70%. Зараз запрошуємо на заняття спеціалістів-практиків з Рівненського НДЕКЦ МВС України та патрульної поліції.

Наступне опитування стосувалося ефективності навчального процесу з урахуванням дисциплін та якості викладання цих дисциплін. Учасникам опитування надавалося можливість розставити навчальні дисципліни (10 основних на їх погляд) по мірі убування їх значущості. Перша дисципліна у їх переліку отримувала 10 балів, остання 1 бал. Результати опитування наведені у таблиці 1.

Таблиця 1. Результати опитування по навчальних дисциплінах.

№	Назва дисципліни	Середній бал
1	Тактична підготовка	8.36
2	Вогнева підготовка	7.09
3	Дії поліцейського на місці події	5.36
4	Первинна домедична допомога	5.27
5	Ефективна комунікація	4.73
6	Стесостійкість	4.64
7	Правила та безпека дорожнього руху	4
8	Практичне навчання	3.27
9	Охорона праці	2.91
10	Організаційно-правові основи діяльності Національної поліції	2.36

В результаті аналізу можна встановити перевагу практично спрямованих дисциплін. І це зрозуміло, тому що на початку своєї діяльності правоохоронці не маючи практичного досвіду повинні використовувати тільки знання та навички, які отримали під час навчання в Академії. До найбільш частих пропозицій щодо покращення навчального процесу у системі первинної підготовки відмічалися:

1. Чітке знання статті адмінкодексу, але слухачі не можуть зв'язати правила дорожнього руху з конкретною статтею;
2. Інколи теоретична складова на заняттях збільшується за рахунок практичного опрацювання питання;
3. Потребує подальшого удосконалення матеріально-технічної бази Академії та окремих навчальних дисциплін;
4. Взаємозв'язок між навчальними дисциплінами.

Не зовсім зрозуміле місце та відношення опитуваних до «Практичного навчання». Це дуже необхідний елемент навчання, де як раз і опрацьовуються питання взаємозв'язків між дисциплінами, та на практиці вирішуються ситуації, які можуть виникнути під час несення служби. Тому слухачі мабуть відокремлюють цю дисципліну від інших і не розглядають її у порівнянні. Деякі слухачі виразили думку про надання інших навчальних дисциплін таким способом.

Потребує подальшого дослідження та опрацювання порядок проведення та зміст деяких навчальних дисциплін. Наприклад, «Охорона праці» викладається, як обов'язкова дисципліна «Основи охорони праці» та «Безпека життєдіяльності», при чому заняття проводяться суто теоретично. Тому слухачі до неї відносяться не достатньо вірно. Заходи особистої безпеки поліцейського дуже важливий напрямок, тому цей напрямок потребує підвищення рівня навчання за рахунок практичного опрацювання правил техніки безпеки, пожежної та вибухобезпеки, санітарії та гігієни праці. Бажано розглянути засоби та заходи особистої безпеки при виконанні окремих дій поліцейськими (переслідування, групові порушення публічного порядку, затримання, вогневий контакт, тощо). Доцільно покращити розгляд та використання засобів індивідуального захисту (бронежилети, шоломи, перчатки, протигаз, захисні комплекти) та способів визначення небезпек. Майже зовсім не розглядаються дії працівників поліції у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру.

Не сподіваним стало бажання слухачів збільшити навчальне навантаження на деякі навчальні дисципліни. Результати опитування вказані в таблиці 2.

Таблиця 2. Результати опитування по збільшенню навчального навантаження.

№	Навчальна дисципліна	Відсоток опитуваних	Бал по 10-ти бальній системі
1	Практичне навчання	92.3	8.12
2	Тактична підготовка	92.1	7.36
3	Дії поліцейського на місці події	70.1	4.28
4	Ефективна комунікація	66.8	3.16
5	Охорона праці	65.4	2.83
6	Первинна домедична допомога	62.7	2.54
7	Стесостійкість	51.3	2.17

Опитуванні вказали про необхідність збільшення знань, підвищення навичок та вмінь у практично спрямованих дисциплінах.

Результати діяльності Державної установи «Рівненська академія патрульної поліції» вказують на позитивну роль у реформуванні системи відомчого навчання нового, професійного підходу. Але існують певні проблемні питання, які потребують негайного вирішення. Наприклад, корегування організації навчального процесу під час карантинних заходів в Україні. Подальше покращення роботи Академії, це обов'язок її співробітників.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції : Наказ МВС України від 16.02.2016

№ 105 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-16> (дата звернення: 20.03.2021).

2. Положення про Державну установу «Академія патрульної поліції» : затв. Наказом Нац. поліції України від 05.07.2017 №.

Отримано 26.03.2021

УДК 351.741(477)/355/519.688

ШЕВЧЕНКО Т. В.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0366-7217>;

ВЛАСЕНКО І. В.,

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри тактичної та

спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7752-6068>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЄЗДАТНОСТІ ПРАВООХОРОНЦІВ

У статті розглядаються концептуальні питання впровадження логістичного комплексу забезпечення боєздатності правоохоронців. Визначена актуальність його впровадження, наукова новизна та практична значимість для підрозділів поліції, а також визначені переваги запропонованого комплексу перед існуючими в поліції методами, методиками та засобами.

Ключові слова: Національна поліція України.

З 2015 року за різними напрямками продовжується реформування Національної поліції України. У першу чергу реформи торкнулись питань адміністрування новоствореного центрального органу виконавчої влади. У системі Національної поліції активно створюються та функціонують нові підрозділи на заміну старих, міліцейських [1]. Активно йде нормотворча робота: видаються нові накази на заміну застарілих. Затверджене розпорядження Кабінету Міністрів України про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року декларує основну навітрянку розвитку МВС та Національної поліції [2]. Зокрема, відповідно до даної стратегії, декларується розвиток кадрового потенціалу та соціальний захист, який направлений на загальні питання забезпечення працездатності новоствореного органу, забезпечення загальної підготовки особового складу та підтриманні рівня особового складу, хоча б, на рівні не нижче ніж до початку реформування. Зокрема, затверджений Кабінетом Міністрів України план заходів з реалізації Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року зазначає детальний перелік запланованих заходів [3]. Аналізуючи даний план ми можемо зробити висновок, що у розділі 6, пункті 7 зазначено завдання з уніфікації системи управління силами і засобами поліції в межах єдиної території обслуговування шляхом видання відповідних нормативно-правових актів терміном до липня 2019 року [3]. Зокрема, у розділі 7 (Розвиток кадрового потенціалу та соціальний захист працівників) зазначається удосконалення кадрового потенціалу шляхом проведення онлайн-курсів, тренінгів, поглиблення міжнародного співробітництва, проведення анкетувань, обміну досвідом та іншими, вже відомими та опрацьованими способами [3]. Таким чином можна зробити висновок, що даними наказами декларуються лише

загальні принципи, однак способи забезпечення виконання цих наказів (детальні плани, інструкції, способи, методи, заходи та засоби) не визначені. В такому випадку питання забезпечення об'єктивності службово-бойових задач знаходиться на недостатньому рівні та, за умови зростання рівня злочинності та криміногенної ситуації у країні в цілому, потребує негайної та особистої уваги із пропонуванням кардинальних, дієвих та чітких рішень.

Слід зауважити, що у сучасній вітчизняній науці питання покращення екіпірування поліцейського, забезпечення особистої безпеки поліцейського, виконання службово-бойових задач поліцейськими розглядається такими вченими як Бандурка О.М., Гуляєв А.В., Диких О.В., Кисіль М.В., Приходько В.І., Власенко І.В., Моргунов А.О., Скляр О.С., Джафарова О.В., Шатрава С.О., Жданова О.А., Березненко С.М., Бакал В.П., Александров М.Є., Шевченко В.О., Вяткіна Л.П. та інші., однак увагу впровадженню подібних комплексів раніше не розглядалося.

Інший напрям цієї роботи стосується філософського розвитку. Кількісні покращення, які не передбачають матеріальні витрати, вичерпали свою ефективність, необхідне запровадження якісних для подальшого удосконалення системи забезпечення правопорядку.

Таким рішенням повинно стати впровадження **логістичного комплексу забезпечення боєздатності правоохоронців (далі - Комплекс)**. Впровадження даного комплексу є доцільним в реаліях сьогодення тому, що:

1. Рівень злочинності та криміногенна обстановка залишаються незмінними, що негативно впливає на забезпечення виконання покладених на Національну поліцію та МВС обов'язків;

2. Організована злочинність має більш сучасні засоби зв'язку, транспортні засоби, засоби захисту та технологічну озброєність ніж правоохоронні органи;

3. На сучасному рівні розвитку науково-технічного прогресу основі зусилля МВС направлені на удосконалення існуючих технологічних систем, а не розробку нових, відсутнє навіть технічне завдання;

4. Стан розвитку науково-технічного прогресу дає можливість використовувати компактні, легкі, точні та вкрай інформативні прилади та комплектуючі, разом із швидкими та точними системами збору, передачі та обробки даних, що дає змогу реалізувати їх в роботі Національної поліції на рівні, що відповідає всім вимогам та має можливість протистояти усім загрозам, що виникають у роботі поліцейських всіх служб;

5. На озброєнні Національної поліції України відсутні будь-які системи, які хоча б частково виконували функції, передбачені Комплексом;

6. Реалізація Комплексу надасть можливість командирам підрозділів отримувати всебічно та актуальну інформацію про стан особового складу, у тому числі якість виконання покладених завдань, а також надасть змогу оперативно реагувати на будь-які зміни, у тому числі і загрози для життя особового складу з метою забезпечення особистої безпеки поліцейських в службових та екстремальних ситуаціях. Це дає можливість вивести організацію виконання службово-бойових дій на новий рівень;

7. стан забезпечення виконання службово-бойових завдань залишається незмінним, а використання однієї системи (наприклад, контролю за рахунок систем GPS або її аналогів) не забезпечує бажаний результат;

8. Серед нормативної бази системи МВС відсутні чіткі засоби та способи забезпечення виконання службово-бойових завдань;

9. Необхідно кардинально змінити підхід до філософії боротьби зі злочинністю. На сьогоднішній день поліція реагує та адаптується до дій криміналітету, а необхідно навпаки: криміналітет не повинен бути підготовлений або обізнаний до дій поліції, підготовка, обладнання, екіпіровка поліцейських повинні випереджати криміналітет **що виключає попередню готовність злочинців до дій поліції**.

10. Необхідне вдосконалення діючих та розробка нових тактичних та тактико-спеціальних прийомів і способів дій правоохоронців з урахуванням можливостей Комплексу.

Введення у експлуатацію Комплексу суттєво змінить систему професійної підготовки Національної поліції, а також, зокрема, внесе зміни у підготовку командирів та керівників усіх ланок.

Наукова новизна полягає у тому, що представлене дослідження є одним з перших спроб впровадження концепції, яка спрямована на забезпечення службової діяльності з метою оптимізації виконання службово-бойових задач силами правопорядку під час оперативних дій та в процесі службової діяльності за рахунок впровадження логістичного комплексу забезпечення боєздатності правоохоронців. З метою проведення дослідження сформульовано низку наукових положень та впроваджень, а саме:

1. Запропоновано впровадження логістичного комплексу забезпечення боєздатності правоохоронців, визначені його цілі, задачі та критерії використання;
2. Запропоновано концепцію забезпечення виконання службово-бойових задач, як абсолютно новий метод забезпечення ефективності оцінки обстановки, постановки, контролю та виконання покладених на поліцію обов'язків з максимальним спектром задач, що ставляться перед всіма без винятку органами та підрозділами Національної Поліції України, а також іншими правоохоронними органами держави;
3. Запропоновано впровадження тактики дій підрозділів Національної поліції за умов використання логістичного комплексу забезпечення боєздатності правоохоронців;
4. Запропоновано впровадження нових термінів та понять до нормативної бази Національної Поліції України та МВС України.
5. Принципи використання та передбачено логістичну схему інтеграції сучасних відомих електронних та телекомунікаційних систем, об'єднання їх у єдиний взаємопов'язаний комплекс, об'єднаний єдиним алгоритмом роботи задля забезпечення максимальної ефективності всіх, включених до комплексу, систем;
6. З метою поліпшення роботи командного складу та забезпечення швидкого та своєчасного реагування, визначені принципи роботи **автоматичних систем, що входять у Комплекс**, реагування на дії особового складу та оточуючого середовища, визначені алгоритми оцінки стану особового складу та передбачені додаткові системи забезпечення особистої безпеки правоохоронця;
7. Систему оцінки обстановки за рахунок отримання критеріальних показників та структурованої оперативної інформації;
8. Визначення способів передачі інформації між командиром та особовим складом, а також способи контролю за станом виконання особовим складом поставлених завдань;
9. Науковий підхід до організації забезпечення виконання службово-бойових задач поліції. Планується визначити критерії **оцінки боєздатності** особового складу, за допомогою математичного моделювання визначити **критерії зниження боєздатності** особового складу та визначити **критичні точки**, а також визначити способи реагування. Планується визначити **способи додаткового забезпечення** особистої безпеки особового складу за рахунок внутрішніх систем сигналізації про загрози та зовнішніх систем, які надають інформацію про критичні факти оперативному команду;
10. Тактичні та тактико-спеціальні методи та способи дій з урахуванням можливостей Комплексу.
11. Планується проведення порівняння сучасних систем зі схожим призначенням (FELIN, FIST, Land Warrior, Ратник, IVAS) різних країн світу та визначені основні критерії, яким повинен відповідати подібний комплекс задля задоволення вимог та потреб поліції.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес, та можуть бути використані у наступних сферах:

- у сфері виконання службово-бойових діяльності - запропонований Комплекс пропонує новий підхід до забезпечення виконання службово-бойових задач, контролю за особовим складом та забезпеченням особистої безпеки правоохоронців;
- у технічній сфері - запропонований Комплекс є сукупністю спеціалізованих технічних приладів та систем, які створені, направлені та спеціалізовані безпосередньо на виконання поставлених перед поліцією завдань, що раніше не пропонувалося;
- у навчальному процесі - запропоновані Комплексом рішення здатні забезпечити не тільки більш якісні умови та результати навчання для правоохоронців усіх спеціалізацій, у

томі числі і командирів підрозділів, а ще й здатні забезпечити якісну оцінку засвоєних знань, умінь та навичок;

- у науково-дослідній сфері - впровадження Комплексу надає можливість збирати та опрацьовувати чіткі детальні дані про результати службової діяльності на підставі яких дає можливість проводити як всебічний та детальний аналіз (що раніше було неможливо) а також, на підставі отриманих даних, дає можливість для подальшого розвитку як загального напрямку наукових досліджень у даній сфері, так і окремих його аспектів.

З метою ефективного впровадження запропонованого Комплексу необхідно визначити переваги перед вже існуючими в поліції методами, методиками та засобами. Такими перевагами ми вважаємо:

1. Визначення стану боєздатності підрозділу.
2. Визначення стану боєготовності підрозділу.
3. Контроль за станом боєздатності та боєготовності підрозділу.
4. Визначення критичних критеріїв реагування на екстремальні ситуації.
5. Опрацювання взаємодії між поліцейськими, у складі підрозділу та між підрозділами.
6. Спрощення порядку планування оперативних заходів та контролю за їх виконанням.
7. Оперативне коригування дій особового складу під час проведення оперативних заходів.
8. Підвищення ефективності виконання службово-бойових задач.
9. Покращення взаємодії особового складу в підрозділі;
10. Контроль за веденням вогневого контакту, підвищення його ефективності.
11. Підвищення ефективності забезпечення публічної безпеки та порядку.
12. Підвищення ефективності проведення пошукових заходів.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 13.04.2021).
2. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-р> (дата звернення: 13.04.2021).
3. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 693-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/693-2019-р> (дата звернення: 13.04.2021).

Отримано 16.04.2021

УДК 351.743(477)

ШЕВЧЕНКО Т. В.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0366-7217>;

ЄВТУШОК В. А.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-9206-3276>

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ НПУ ТА НАНГУ ПРИ ЗАЛУЧЕННІ ДО ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ

На основі аналізу чинного законодавства, визначені проблемні питання взаємодії Національної поліції України та Національної гвардії України, в площині організації забезпечення публічної безпеки та порядку в Україні.

Ключові слова: Національна поліція України, Національна гвардія України, взаємодія, публічний порядок

Стаття № 2 Закону України «Про Національну поліцію» та стаття № 2 Закону України «Про Національну гвардію України» визначають забезпечення публічної безпеки та порядку одним із основних обов'язків Національної поліції України. Забезпечення публічної безпеки та порядку містить значний перелік обов'язків та завдань, а також вимагає чіткого та своєчасного реагування на усі види викликів та загроз.

Стан публічної безпеки та порядку в Україні залишається одним із актуальних питань сьогодення у державі. В реаліях сьогодення велика кількість масових заходів в Україні присвячена соціальним проблемам, що нерідко призводить до порушень публічної безпеки та порядку, сутичок, пошкоджень майна та інших правопорушень різного ступеню тяжкості.

Наказ МВС «Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку» від 10.08.2016 № 773 визначає питання порядку підпорядкування та взаємодії НПУ та НГУ під час забезпечення публічної безпеки та порядку.

Слід зауважити, що у наказі визначені лише загальні питання взаємодії, однак не визначені питання тактичної взаємодії підрозділів, питання організації спільних тренувань з охорони публічного порядку. Підрозділи НПУ та НГУ не інформовані та не ознайомлені з тактикою дій одне одного, мають різне екіпірування, засоби індивідуального заходу, спеціальні засоби та тактику їх застосування.

На нашу думку, слід впровадити до нормативної бази системи МВС нормативні акти, що ліквідуватимуть ці прогалини, проводити спільні навчання де потрібно ознайомлювати особовий склад підрозділів із тактикою дій та спеціальними засобами, розроблювати спільні накази та інструкції із взаємодії та спільного несення служби підрозділами НПУ та НГУ.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-1> (дата звернення: 10.04.2021).

2. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 № 876-VII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 10.04.2021).

3. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки

і порядку : Наказ МВС України від 10.08.2016 № 773 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1223-16> (дата звернення: 10.04.2021).

Отримано 12.04.2021

УДК 351.74

УЛЬЯНОВ О. І.,

кандидат юридичних наук, заслужений діяч науки і техніки України,
професор кафедри тактико-спеціальної, вогневої та фізичної підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-3397-0965>;

НІКОЛАЄВ О. Т.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри
тактико-спеціальної, вогневої та фізичної підготовки
Одеського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4752-0110>

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Тези присвячені діяльності Національної поліції як суб'єкта сектору безпеки і оборони. Проведений аналіз нормативно-правової бази щодо регламентації діяльності Національної поліції як суб'єкта сектору безпеки і оборони, на підставі якого зроблено висновок про необхідність її вдосконалення.

Ключові слова: Національна поліція, суб'єкт, стратегія, концепція, нормативно - правова база.

Виважена державна політика керується ідеями «національного інтересу», «балансу сил», «дипломатичного компромісу», а відповідальна – імперативом безпеки, маючи на меті гарантування виживання держави та максимально можливого підвищення її статусу в міжнародних відносинах як головної запоруки такого виживання. Держава зацікавлена в подоланні загроз, зумовлених системними властивостями, а також сформованих процесами міжнародних відносин. Таким чином, національні інтереси детермінуються необхідністю протистояння викликам та загрозам, для чого держава розробляє стратегію забезпечення національної безпеки [1, с.18].

В Стратегії національної безпеки України, затвердженій Указом Президента України від 14 вересня 2020 року №392/2020 визначено актуальні загрози національній безпеці України, відповідні цілі, завдання, механізми захисту національних інтересів України, пріоритети національних інтересів України та забезпечення національної безпеки серед яких:

- відстоювання незалежності і державного суверенітету;
- відновлення територіальної цілісності у межах міжнародно визнаного державного кордону України;
- суспільний розвиток, насамперед розвиток людського капіталу;
- захист прав, свобод і законних інтересів громадян України;
- європейська і євроатлантична інтеграція [2].

В стратегії зазначено, що для системного захисту України від загроз національній безпеці необхідним є розвиток сектору безпеки і оборони.

Відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» сектор безпеки і оборони - система органів державної влади, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, державних органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, сил цивільного захисту, оборонно-промислового комплексу України, діяльність яких перебуває під демократичним цивільним

контролем і відповідно до Конституції та законів України за функціональним призначенням спрямована на захист національних інтересів України від загроз, а також громадяни та громадські об'єднання, які добровільно беруть участь у забезпеченні національної безпеки України.

Закон до сил безпеки відносить правоохоронні та розвідувальні органи, державні органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, сили цивільного захисту та інші органи, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення національної безпеки України.

До сил оборони віднесено Збройні Сили України, а також інші утворені відповідно до законів України військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення оборони держави.

Слід звернути увагу на те, що визначаючи Національну поліцію суб'єктом сектору безпеки і оборони, в Законі про національну безпеку фактично продубльовано визначення правового статусу поліції, який наведено в законі України про національну поліцію, а саме: Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, що забезпечує громадську безпеку і порядок, охорону прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидію злочинності, а також надає визначені законом послуги з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Разом з тим, визначаючи Національну поліцію суб'єктом сектору безпеки і оборони, в Законі про національну безпеку не прописані завдання поліції як суб'єкта вказаного сектору.

Аналогічна ситуація має місце і у Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України, Затвердженої Указом Президента України від 14 березня 2016 року № 92/2016, в якій зазначено, що Національна поліція України як центральний орган виконавчої влади служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Її головними завданнями є надання поліцейських послуг у сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [3].

Виходячи з визначення сектору безпеки і оборони, робимо висновок, що це складна сукупність суб'єктів, кожен з яких є самостійним, має чітку регламентацію у сфері своєї діяльності, разом з тим як складова сектору безпеки і оборони повинні мати завдання, для спільної протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам держави.

Разом з тим, наведені нормативно-правові акти не конкретизують завдання поліції як суб'єкта сектору безпеки і оборони.

В свою чергу, Закон України про Національну поліцію не визначає її суб'єктом сектору безпеки і оборони, тому і не закріплює завдань в зазначеній сфері. Серед завдань поліції надання поліцейських послуг щодо:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Разом з тим, в ст. 97 зазначеного закону передбачена одноразова грошова допомоги в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського у разі:

- 1) загибелі в ході участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони;
- 2) визначення поліцейському інвалідності, що настала внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), отриманого під час участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони;
- 3) отримання поліцейським поранення (контузії, травми або каліцтва) під час виконання ним службових обов'язків, пов'язаних із здійсненням повноважень та основних завдань міліції

або поліції, чи участі в антитерористичній операції, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони [4].

Таким чином не визначаючи національну поліцію ні суб'єктом боротьби з тероризмом, ні суб'єктом сектору безпеки і оборони, законодавець передбачає одноразову допомогу за загибель чи поранення в антитерористичній операції та здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони.

За таких обставин цілком логічним і необхідним є внесення змін до вказаних нормативно-правових актів, а саме: В законі України Про національну поліцію визначити поліцію суб'єктом сектору безпеки і оборони, а в Законі України Про національну безпеку визначити конкретні завдання поліції як суб'єкта сектору безпеки і оборони.

Тим більше, що основними шляхами досягнення необхідних оперативних та інших спроможностей складових сектору безпеки і оборони передбачених Концепцією розвитку сектору безпеки і оборони України є:

- удосконалення законодавчої бази з питань функціонування та розвитку сектору безпеки і оборони з урахуванням відповідних принципів і стандартів ЄС і НАТО;
- досягнення й підтримання необхідного рівня бойової та мобілізаційної готовності військ (сил) і правоохоронних органів до виконання завдань за призначенням, наближення їх за складом, рівнем підготовки та оснащення озброєнням, військовою і спеціальною технікою до стандартів ЄС та НАТО;
- удосконалення системи планування застосування, управління та взаємодії сил безпеки і оборони під час ліквідації (нейтралізації) актуальних загроз.

Список бібліографічних посилань

1. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : вибр. наук. пр. Київ : НІСД, 2016. 528 с.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020> (дата звернення: 05.04.2021).
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 4 березня 2016 року «Про Концепцію розвитку сектору безпеки і оборони України» : Указ Президента України від 14.03.2016 № 92/2016 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/92/2016> (дата звернення: 05.04.2021). Втратив чинність.
4. Про національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 05.04.2021).

Отримано 07.04.2021

Секція 2

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

УДК 342.95(477)

БОРТНИК С. М.,

доктор юридичних наук, доцент,

проректор Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ЗАКОРДОННИХ КРАЇН

Досліджено систему професійної підготовки поліцейських органів закордонних країн. Звернено увагу на те, що навчання поліцейських у закордонних країнах відбувається як за місцем служби в практичному підрозділі, так і в навчальних центрах з певним проходженням фаз (рівнем) підготовки.

Ключові слова: професійна підготовка, підготовка кадрів, поліцейська діяльність.

Розвиток суспільних відносин під впливом різних інститутів громадянського суспільства змушує державні органи з усією відповідальністю поставитись до питань забезпечення громадської і державної безпеки шляхом підвищення професіоналізму співробітників правоохоронних органів.

Національні системи професійної підготовки поліцейських органів зарубіжних держав за місцем служби є різними за своєю структурою та формами. У поліції держав Західної Європи та Північної Америки професійна підготовка співробітників поліції розглядається як один з істотних резервів підвищення ефективності поліцейської діяльності [1, с. 179]. Одним із напрямів у сфері підготовки кадрів поліції за кордоном є професійна підготовка за місцем служби.

Система професійної підготовки поліцейських органів Сполучених Штатів Америки має децентралізовану трирівневу структурно-організаційну форму: перший – федеральний рівень, другий – рівень штатів, третій – графства. Найбільший інтерес становить підготовка кадрів поліції штатів. Здебільшого до системи професійної підготовки поліцейських штатів входять періоди навчання в спеціалізованих навчальних закладах за програмами початкової підготовки (поліцейські академії), підвищення кваліфікації, професійної перепідготовки (цивільні університети) і підготовки співробітників поліції в процесі служби (In-service Training) [2, с. 14].

Організацію підготовки поліцейських у процесі служби побудовано на добровільній основі, за навчальними програмами, запропонованими поліцейськими академіями. У кінці кожного звітного періоду, щорічно (зазвичай це буває в літній період) з метою підтримки і контролю професійної якості особового складу в багатьох поліцейських підрозділах Сполучених Штатів проводяться семінарські заняття тривалістю від трьох до п'яти днів. Як правило, на цих заняттях до відома особового складу доводяться нововведення в законодавствах всіх рівнів і приймаються заходи з фізичної підготовки.

Підготовка кадрів за місцем служби посідає центральне місце в загальній структурі професійної підготовки співробітників Британської поліції, оскільки, на думку МВС Сполученого Королівства, саме від якості практичного навчання залежать становлення і розвиток професійних якостей співробітника поліції. Навчання британських поліцейських за місцем служби починається із самого початку їх службової діяльності, а саме, первинна підготовка новоприйнятих поліцейських організовується як у практичному підрозділі, так і в навчальних центрах з певним чергуванням проходження певних фаз підготовки.

Перша фаза професійної підготовки (адаптаційний період) проходить у період від двох до

п'яти тижнів. Головною метою навчання на цій фазі є введення в поліцейську діяльність. У цей період новобранці вивчають основи організації поліцейської служби, стратегії громадської безпеки, дотримання прав людини, надання першої долікарської допомоги, основи особистої безпеки, використання інформаційних технологій і засобів зв'язку в поліцейській діяльності.

Молоді співробітники проходять навчання в розташуванні свого підрозділу в період від одного дня до двох тижнів, решту часу вони навчаються в навчальному центрі.

Друга фаза підготовки співробітників проходить протягом 12-ти тижнів. Час навчання ділиться на теоретичні заняття в навчальному центрі та практику в підрозділі, в штаті якого співробітники проходять службу. На цьому етапі поліцейські вивчають основи взаємодії з населенням і різними соціальними групами, зокрема зі схильними до порушення закону, й основи профілактики правопорушень, та отримують певні навички оперативної діяльності підрозділів поліції [3].

Третя фаза триває до 28 тижнів є основним етапом початкової підготовки. У цей час новобранці вивчають матеріальне і процесуальне законодавство, основи тактики поліції, основи роботи з попередження та розслідування злочинів, правила етичної поведінки поліцейського та інші основи діяльності поліції.

Четверта фаза триває приблизно півтора року. Метою цього періоду є вдосконалення отриманих навичок на практиці, що полягає в самостійному несенні поліцейської служби. Протягом усього періоду практики тих, що навчаються, контролюють наставники і надають їм допомогу.

Щорічно, незалежно від стажу та посади, всіх діючих співробітників поліції перевіряють на професійну придатність, і якщо вони з другого разу показують низький результат, то їм пропонують пройти курси перепідготовки на іншу посаду. В іншому разі їх позбавляють ліцензії офіцера поліції. Перевірка професійної придатності здійснюється у тестовій формі.

Слід зазначити, що первинну підготовку співробітників британської поліції інтегровано з професійною підготовкою за місцем служби.

На відміну від Сполучених Штатів Америки, поліція Німеччини має свою власну відомчу систему професійної підготовки. Власне поліцейська служба Німеччини складається з федеральних органів (*bundespolizei*), а також з 16-ти підрозділів поліції суб'єктів федерації (земель). У цілому незалежно від підрозділу система підготовки кадрів у всій країні є однаковою.

Саму систему поліцейської професійної підготовки Німеччини побудовано за суворим субординаційним принципом, що складається з трьох рівнів і регулюється федеральним і регіональним законодавством та відомчими нормативними правовими актами.

Перший рівень – первинна підготовка новоприйнятих на службу співробітників. Загальний термін підготовки становить близько двох з половиною років. Навчання проходить у навчальних закладах земель та Академії Федеральної поліції ФРН. Другий рівень – професійна підготовка середнього начальницького складу за програмою вищої професійної бакалаврської освіти терміном три роки. Третій рівень – професійна підготовка вищого начальницького складу за магістерською програмою навчання терміном на два роки.

Слід зауважити, що багато поліцейських систем підготовки кадрів зарубіжних країн не є безперервними. Також необхідно зазначити, що в організації професійної підготовки поліції Німеччини дотримується сувора відповідність навчання кадрів професійним стандартам їх напрямів діяльності та посад, що надає можливість більш якісно навчати майбутнього фахівця.

Список бібліографічних посилань

1. Свон Р. Д. Эффективность правоохранительной деятельности и ее кадровое обеспечение в США и России / под общ. ред. В. П. Сальникова. СПб., 2000. 288 с.
2. Güla S. K., Dolu O. A Comparative Study of the Police Training in the United States, United Kingdom and Turkey. *Turkish Journal of Police Studies*. 2007. Vol 9. URL: http://www.academia.edu/12541123/A_Comparative_Study_of_the_Police_Training_in_the_United_States_United_Kingdom_and_Turkey/ (дата звернення: 16.05.2021).
3. Национальное агентство совершенствования полицейской деятельности Великобритании. URL: <http://www.npia.police.uk> (дата звернення: 16.05.2021).

Отримано 18.05.2021

УДК 351.862.4:34.07(477)

МЕЛЬКОВСЬКИЙ О. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та правосуддя
Запорізького національного університету

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛУЖБИ ВНУТРІШНЬОЇ БЕЗПЕКИ МВС УКРАЇНИ

У даній статті визначено деякі проблемні питання щодо кадрового забезпечення внутрішньої безпеки в системі МВС України. У переліку основних завдань підрозділів внутрішньої безпеки залишаються запобігання злочинам, протидія проникненню на службу кримінально налаштованих осіб, які переслідують злочинні та корисливі наміри, а також протидія спробам втягування працівників системи МВС в протиправну діяльність.

Ключові слова: підрозділи внутрішньої безпеки, запобігання злочинам, оперативно-розшукова діяльність, кадрове забезпечення.

У теперішній час, на етапі здійснення системних реформ, потреба у забезпеченні внутрішньої безпеки в системі МВС та Національної поліції України суттєво підвищується. У зв'язку з чим кадрове забезпечення діяльності та професійна підготовка працівників підрозділів внутрішньої безпеки (далі ВБ) набуває особливої актуальності.

З урахуванням практичного досвіду, слід зазначити, що недостатня поінформованість працівників ВБ про існуючі в системі МВС України негативні явища, в силу недостатньої кваліфікації кадрового складу цих підрозділів, є основною причиною низької результативності діяльності даної служби щодо запобігання злочинів і правопорушень.

Аналіз результатів, отриманих у ході наукових досліджень, свідчить про наявність значних проблем в організації підбору та якості кадрового потенціалу. Критерії оцінки кандидатів на службу в підрозділах ВБ повинні бути переглянуті в бік підвищення вимог як до морально-психологічних якостей та і до рівня професійних можливостей. Безумовно від рівня вмотивованості діючих працівників на виконання покладених на підрозділи ВБ завдань залежить результативність дій служби, та як наслідок здатність забезпечувати безпеку всієї системи МВС та Національної поліції України.

Слід зазначити, що в кадровій політиці МВС України при відборі персоналу використовується, в основному, цінотно-орієнтований підхід. Наявність окремих позитивних якостей та можливостей, важливих для подальшої професіоналізації, розглядається як бажаний, але не обов'язковий критерій відбору.

Слід зазначити, що без психологічного забезпечення оперативно-розшукової діяльності (далі ОРД) підрозділів ВБ не можливо здійснювати формування ефективної підсистеми оперативно-розшукового запобігання злочинам.

Підґрунтям цієї діяльності підрозділів ВБ може стати концепція психологічного забезпечення ОРД. Вона повинна визначити науково-обґрунтовані основи відбору, підготовки та підтримки професіоналізму працівників ВБ на підставі синергетичної методології психологічного забезпечення ОРД.

Проведене нами анкетування діючих та колишніх працівників ВБ показало, що основними вимогами до особистості працівника підрозділу ВБ повинні бути:

- професіоналізм;
- моральні якості (чесність, порядність);
- уміння орієнтуватися у складній обстановці;
- оперативне мислення;
- принциповість;
- відповідальність ;
- високий рівень інтелекту;

- стійкість до стресів та негативного впливу.

До інших якостей опитані респонденти віднесли:

- високий рівень фізичної підготовки;
- дипломатичність;
- повагу до працівників правоохоронних органів;
- чесність;
- сміливість;
- комунікабельність;
- витримку та самоволодіння;
- вміння керувати своєю поведінкою та перевтілюватися в залежності від зміни ситуації;
- здатність маскувати спосіб мислення.

Враховуючи результати проведеного дослідження ми можемо запропонувати один з варіантів моделі особи співробітника підрозділів внутрішньої безпеки. Структурно вона складається з таких сторін: соціальної; реконструктивної; комунікативної; організаційної; пошукової; посвідчуваної.

Соціальна сторона діяльності співробітника підрозділу ВБ вимагає від нього якостей, які можна розділити на загальні та спеціальні, котрі притаманні всім співробітникам оперативних підрозділів.

До загальних слід віднести професіоналізм, високий рівень інтелекту, гуманність, дипломатичність, моральність, чесність, принциповість, відповідальність, сміливість.

Спеціальні якості включають в себе пильність, спостережливість, прагнення до істини, професійну етику та гордість.

Реконструктивна сторона включає в себе добру зорову пам'ять, вміння орієнтуватися у складній обстановці, оперативне мислення, добрий окомір.

Організаційна сторона складається з ініціативності, самостійності, рішучості, вміння передбачати дії розроблюваних.

Посвідчувана сторона забезпечується здібністю чітко викладати свої думки, акуратністю, схильністю до синтезу, точністю в аналізі та оцінці інформації, володінням прийомів застосування технічних засобів.

Комунікативна сторона діяльності включає в себе здібності бути добрим слухачем, комунікабельність, витримку та самоволодіння, вміння керувати своєю поведінкою та перевтілюватися в залежності від зміни ситуації, здатність маскувати спосіб мислення.

Пошукова діяльність полягає у здібності працівника підрозділу ВБ виявляти злочинні дії розроблюваних. Це досягається наявністю у співробітників пильності, спостережливості, уваги, наполегливості.

Враховуючи розроблену професіограму працівника підрозділу ВБ, необхідно розробити методику відбору кандидатів до служби. За базову модель можна взяти існуючу на сьогодні, яку слід доповнити методиками психологічного тестування та провести такі організаційні заходи:

1. На рівні центрального апарату ВБ та підрозділів на місцях з урахуванням ротації особового складу розробити перспективні плани потреби персоналу.

2. Враховуючи загальну модель фахівця служби ВБ, слід розробити індивідуальні професіограми з кожного напрямку діяльності.

3. Видати рекомендації щодо порядку та джерел комплектування кадрів.

4. Створити у всіх підрозділах групи психологічного тестування та діагностики, надавши їм права проведення психологічного тестування осіб, які відібрані кадровими апаратами служби. На них також необхідно покласти проведення регулярної психодіагностики підрозділу та, враховуючи складність служби, створити кабінети психологічного розвантаження. У зв'язку з специфічністю діяльності підрозділів ВБ, відбір кандидатів до служби повинен відбуватися у структурах, які по своїм функціям виконують приблизно подібні завдання.

Згідно результатів проведеного нами анкетування, переважна більшість респондентів вважають що в підрозділах ВБ повинні працювати вихідці з оперативних служб та слідчих підрозділів, середнього віку 30-35 років, з вищою юридичною освітою, зі стажем практичної роботи не менше 10 років.

Вікові критерії та стаж практичної діяльності, на наш погляд, для працівника ВБ відіграють не останню роль. Період проходження служби в правоохоронних органах формує у працівників як негативні якості, пов'язані з деформацією поглядів на реальність, так і специфічні позитивні якості, які є результатом впливу на працівника складних умов проходження служби.

При цьому, даний вид діяльності дозволяє набратися професійного та життєвого досвіду, зрозуміти глибинну суть внутрішніх процесів правоохоронної структури. Тому, вочевидь наявність достатнього професійного та життєвого досвіду є необхідним критерієм для відбору кандидатів до підрозділів ВБ.

Враховуючи закордонний та вітчизняний досвід відбору кадрів до подібних за функціями служб поліції, необхідно ввести багатоетапний комплексний метод оцінки кандидата (БКМОК) на службу у підрозділах ВБ.

Відбір кандидатів повинен проводитися за чотирьохетапною схемою:

- 1) початкове вивчення кандидата для зарахування до резерву служби;
- 2) вивчення психологічних якостей та особистих характеристик, фізичної придатності кандидата у процесі проходження військово-лікарської комісії;
- 3) визначення відповідності кандидата необхідним професійним якостям;
- 4) вивчення кандидата у процесі виконання практичних завдань та визначення його професійної придатності.

Цілком доречним при призначенні на посаду в підрозділи ВБ може бути нормативне закріплення вимоги обов'язкового узгодження з колективом діючих та колишніх працівників, радою ветеранів ОВС, за аналогією з подібним порядком встановленим в деяких країнах Європи (зокрема в Німеччині). Це надало б можливість забезпечити необхідну спадкоємність (наступність) кадрового складу та попередити призначення на посади осіб які не відповідають встановленим вимогам.

Враховуючи сучасні тенденції розвитку психологічних методів та технічних засобів, що застосовуються в діяльності оперативних підрозділів, нами пропонується при прийнятті на службу в підрозділи ВБ здійснювати проведення перевірки кандидатів з використанням поліграфа та інших нетрадиційних методів.

На шляху формування високопрофесійного кадрового потенціалу для підрозділів ВБ ми вважаємо за необхідне запровадити на базі одного з вищих навчальних закладів МВС України підготовку спеціалістів для діяльності, пов'язаної з забезпеченням внутрішньої безпеки в системі МВС та Національної поліції. Цей крок дозволить в майбутньому значно покращити кадрові можливості та оперативні позиції підрозділів ВБ, підвищити авторитет служби та результативність службової діяльності.

Отримано 21.04.2021

УДК 351.741.08(477)

РОЖЕНКО О. В.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного та господарського права
Криворізького навчально-наукового інституту
Донецького юридичного інституту МВС України;
 <https://orcid.org/0000-0002-9358-5436>

ВИЗНАЧЕННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДРОЗДІЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Сформовано сукупність характеристик, які мають значення при регулюванні питання професійного відбору персоналу до Національної поліції. Запропоновано визначення кадрового потенціалу підрозділу Національної поліції.

Ключові слова: кадровий потенціал, поліцейський, Національна поліція, визначення, ефективність.

В процесі турбодинамічного соціально-економічного розвитку, склалися особливі умови на ринку праці, зокрема безпековому секторі, в якому кадри, як носії праці, є первинним та архіважливим фактором ефективності виконання завдань, зокрема, поліції та надання поліцейських послуг, згідно зі ст. 2 ЗУ «Про Національну поліцію» [1]. Реалізація поставлених перед підрозділом поліції завдань як у стратегічній, так і у тактичній перспективі залежить від освітньо-кваліфікаційного рівня, спеціальності, рівня професійних компетенцій, здатності до навчання, досвіду роботи, системи мотивації, дисципліни поліцейського, тобто від наявного в нього кадрового потенціалу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій доводить глибину проблемності питання визначення кадрового потенціалу підрозділів національної поліції, вивченням якого займалися: Іваниця А.В. [2], Пономаренко Я.С. [3], Клименко І. В. [4], Логвиненко М.І. [5], Рудой К.М. [6]. Не зменшуючи наукового надбання за темою дослідження, воно вивчено фрагментарно, тобто визначення кадрового потенціалу національної поліції, як науково-практичної категорії потребує подальшого удосконалення.

Нормативно-правові положення Закону України «Про Національну поліцію» розкривають сукупність характеристик поліцейського, а саме: загальна система поліції розкриває їх функціональну розрізненість, основні обов'язки поліцейського, що виконуються через низку його морально-психологічних та фізичних характеристик, види відповідальності поліцейських можуть характеризувати рівень їх дисциплінованості, обіймання рівня посади, виконання повноважень поліції, через здійснення поліцейських заходів, характеризує їх ефективність, що вимагає відповідної сукупності якостей поліцейського.

Спираючись на підходи до трактування терміну «кадровий потенціал підприємства», згідно з [7], пропонується наступне визначення кадрового потенціалу підрозділу Національної поліції: це сукупність якісних і кількісних характеристик, здібностей і можливостей персоналу, сукупна трудова дієздатність колективу Національної поліції, які можуть бути використані для підвищення ефективності поліцейських заходів, забезпечувати досягнення цілей довгострокового розвитку суспільства і держави, в певних економіко-правових умовах.

Дане визначення кадрового потенціалу Національної поліції є комплексним і багатовекторним, відповідає положенням Закону України «Про Національну поліцію», практичне застосування якого, зокрема у процесі професійного відбору персоналу, вимагає подальших досліджень у напрямках складання системи показників та методів його оцінки, управління ним, формування кадрової політики підрозділів Національної поліції України тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 05.04.2021).
2. Іваниця А. В. Завдання, напрями та принципи кадрової політики в органах поліції України. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 47–52. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2651/1/11.pdf> (дата звернення: 05.04.2021).
3. Пономаренко Я. С., Євдокімова О. О. Комунікативна толерантність поліцейських в контексті вивчення їх емоційного інтелекту. *Право і безпека*. 2019. № 2 (73). С. 101–108.
4. Клименко І. В., Швець Д. В., Євдокімова О. О., Посохова Я. С. Пам'ятка працівника Національної поліції України. Інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 52 с.
5. Логвиненко М. І., Демяненко О. С. Роль та значення роботи з кадрами в період реформування органів Національної поліції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 2. С. 134–137. URL: http://lsej.org.ua/2_2018/36.pdf (дата звернення: 05.04.2021).
6. Рудой К. М. Кадрове забезпечення органів внутрішніх справ України як суб'єктів міжнародної безпеки. *Правова держава*. 2015. № 20. С. 62–68.
7. Ковальська А. І. Економічна сутність кадрового потенціалу та його роль у забезпеченні конкурентоспроможності підприємства. *Ефективна економіка*. 2015. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4675> (дата звернення: 05.04.2021).

Отримано 06.04.2021

УДК 342.95(477)

РЯЗАНЦЕВА І. М.,

кандидат юридичних наук,

начальник навчально-методичного відділу

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО ПИТАННЯ ПРИНЦИПІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ПОЛІЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

В тезах здійснено аналіз принципів професійної підготовки поліцейських зарубіжних країн. Наголошено на необхідності запровадження їх у систему професійної підготовки Національної поліції України, оскільки це визначає рівень розвитку та наближення до європейських стандартів професійної підготовки кваліфікованих поліцейських кадрів в Україні.

Ключові слова: принципи, професійна підготовка, працівник поліції, кадри.

Для модернізації системи професійної підготовки співробітників Національної поліції України в умовах євроінтеграційного курсу становить особливий інтерес зарубіжний досвід принципів професійної підготовки. Адже, аналіз нових принципів для професійної підготовки поліцейських та запровадження їх у систему професійної підготовки визначає рівень розвитку та наближення до європейських стандартів професійної підготовки кваліфікованих поліцейських кадрів в Україні.

Розглядаючи дану тематику на початку необхідно надати визначення принципам діяльності поліції – це сукупність основоположних, керівних ідей, що закладені в сутність діяльності поліції як державного органу, та на основі яких формуються певні правила поведінки у сфері поліцейської діяльності [1, с. 121]. Із даного визначення, на нашу думку слід розкрити поняття «принципів професійної підготовки поліцейських».

Щодо визначення «професійної підготовки кадрів», то у літературі професійна підготовка кадрів визначається як процес оволодіння знаннями, уміннями, навичками відповідно до професійних і кваліфікаційних вимог служби, необхідних для успішного виконання службових обов'язків [2, с. 34].

Також, це сукупність спеціальних знань, вмінь, якостей, навичок, норм поведінки, трудового досвіду, які забезпечують успішну роботу у певній професії [3, с. 80].

Щодо визначення «професійної підготовки кадрів поліції», то на думку В.В. Чернея, це здатність працівників поліції виконувати в складних соціальних, політичних та економічних умовах завдання щодо охорони прав та свобод людини, охорони громадського порядку, боротьби зі злочинністю, зміцнення суверенітету. Це все вимагає постійного підвищення кваліфікації, поглиблення знань, уміння прогнозувати події та швидко реагувати на них. Всі ці аспекти ґрунтуються на належному рівні професійної підготовки поліцейських [4, с. 5].

Професійна підготовка співробітників поліції у країнах Франції, Німеччини, Італії, Польщі будується на таких принципах – верховенстві права, захисті прав людини, повазі гідності людини, гендерної рівності, забезпечення національних меншин, не допущення расизму і ксенофобії, обміну кваліфікованими кадрами. Даний перелік не є вичерпний, та є актуальним для даного дослідження.

Щодо основного принципу – верховенства права, то він передбачає, що найголовнішим є забезпечення реалізації прав людини, підготовка поліцейських повинна бути відповідно до демократичних тенденцій розвитку цінності людини.

Принцип захисту прав людини в професійній підготовці поліції передбачає, що обмеження прав людини здійснюється лише в законодавчому порядку. Поліцейським забороняється жорстке або нелюдське поводження з людиною, будь-які форми катування чи дії, що принижують честь та гідність особи.

Наступний принцип – повага гідності людини, який передбачає, що при підготовці

поліцейських особи, які здійснюють професійну підготовку, а також особи, які теж проходять професійну підготовку мають поважати один одного. Повага також поширюється й на їх сім'ю та родичів, особи повинні утримуватися від заподіяння насильства або будь-якої іншої форми психічного або фізичного знущання один до одного.

Принцип гендерної рівності передбачає рівність між чоловіками і жінками та є основоположним принципом права Європейського Союзу, яке застосовується до всіх аспектів життя в суспільстві, в тому числі й до трудової сфери. Ця норма закріплена у ст. 23 Хартії основних прав Європейського Союзу 2000 р. відповідно до якої «рівність чоловіків і жінок має бути гарантована в усіх галузях, у тому числі у сфері працевлаштування, роботи і винагороди за працю. Принцип гендерної рівності не є перешкодою для збереження або прийняття заходів, які передбачають особливі переваги для недостатньо представленої статі» [5, с. 149].

Не менш важливим принципом підготовки поліцейських зарубіжних країн є принцип забезпечення національних меншин. Він вбачається в тому, що склад поліції на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях повинен представляти розмаїтість населення. Тобто існують спеціальні заходи, котрі направлені на забезпечення усунення дискримінаційних дій за расою та кольором шкіри щодо прийому на роботу в поліцію.

Принцип не допущення расизму і ксенофобії полягає, що при професійній підготовці поліцейські повинні бути обізнані щодо не дискримінації, яка полягає у рівності людей перед законом, визнає право кожної людини на правосуб'єктність, захист в суді, забороні на рабство і работоргівлю, приниження гідності. Поліцейські мають дотримуватися міжнародного законодавства, зокрема Загальної декларації прав людини та Декларації ООН про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, в яких визначені норми даного принципу [6, с. 164].

Наступний принцип – обмін кваліфікованими кадрами. Так, Договором про функціонування Європейського Союзу 2007 р. закріплено положення, згідно з яким Союз розвиває поліцейське співробітництво, до участі в якому залучаються всі компетентні органи держав – членів, у тому числі поліцейські, митні та інші спеціалізовані служби. З цією метою Європейський парламент і Рада можуть встановлювати заходи з низки питань, у тому числі й у сфері підтримки навчання персоналу, а також співробітництва в обміні кадрами, забезпеченні обладнанням і криміналістичних дослідженнях (ст. 87) [5, с. 154].

Отже, підсумовуючи слід зазначити :

1. Професійна підготовка поліції в зазначених країнах будується на принципах, які є засадами Загальної Декларації прав людини. В даних принципах непорушним пріоритетом залишається захист прав та свобод людини. Ці принципи можуть слугувати удосконаленням професійної підготовки поліцейських в Україні та удосконалити їх практичну діяльність.

2. Щодо надання визначення принципів професійної підготовки поліції, то, на нашу думку, це основоположні ідеї, які визначають сутність діяльності поліції, оволодіючи якими, працівник поліції здатен виконувати завдання щодо охорони прав, свобод людини та забезпечувати інтереси держави.

Список бібліографічних посилань

1. Шевчук Г. Принципи та завдання діяльності Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 120–124.
2. Посметний В. В. Організаційно-правові аспекти початкової професійної підготовки персоналу ОВС України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 181 с.
3. Педагогическая энциклопедия : в 4 т. / глав. ред. И. А. Каиров, Ф. Н. Петрова. М. : Сов. энцикл., 1996. Т. 3. 652 с.
4. Черней В. В. Актуальні проблеми реформування системи освіти МВС України в контексті європейських стандартів. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 4. С. 3–16.
5. Хаврат М. С. Правові основи поліцейського співробітництва держав – членів Європейського Союзу : дис. ... д-ра філософії : 29 «Міжнародні відносини». Харків, 2020. 217 с.
6. Гринчак А. А. Протидія расизму, ксенофобії та екстремізму : навч. посіб. Київ, 2018. 248 с.

Отримано 18.05.2021

Секція 3

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

УДК 355.235.22

БОРОВИК М. О.,

кандидат педагогічних наук, інспектор взводу

І штурмової роти Полку поліції особливого призначення

ГУНП в Харківській області;

 <https://orcid.org/0000-0003-0943-6735>;

КОНСТАНТИНОВ Д. В.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0431-7999>

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Прикладні компетентності майбутніх офіцерів Національної поліції України є важливою сутнісною характеристикою, від якої залежить рівень службової підготовленості підлеглого особового складу, що без сумніву, забезпечує їх готовність до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної діяльності.

Ключові слова: витривалість, кардіотренажери, курсанти, освітній процес, педагогічні умови, фізична підготовка, фізичні якості.

Постановка проблеми. Зростання рівня злочинності в Україні, бойові дії на сході України, та соціальні і суспільні негаразди, особливо на фоні прогресуючого темпу поширення всесвітньої пандемії, викликаной вірусом SARS CoV-2, потребують високого ступеня професійної підготовленості від працівників Національної поліції України (надалі – поліцейських). Прикладні компетентності поліцейських, в тому числі, майбутніх офіцерів, є важливою сутнісною характеристикою, від якої залежить рівень фізичної підготовленості особового складу, що безсумнівно, забезпечує також їх готовність до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної діяльності.

На сьогодні важливим також є вдосконалення прикладних компетентностей майбутніх офіцерів Національної поліції України (НПУ) в їх освітньому процесі у напрямі розвитку та удосконалення фізичних якостей із використанням сучасних технічних засобів навчання (педагогічних технологій), що прискорить формування необхідних прикладних рухових навичок у особового складу. Зазначене вище, підкреслює актуальність обраного напрямку наукової розвідки та практичну його спрямованість.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри **тактичної та спеціальної фізичної підготовки** факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2020-2021 р.р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідно до результатів аналізу науково-методичної та спеціальної літератури [1-4] нами встановлено, що питанням розроблення та апробації педагогічних умов розвитку та удосконалення фізичних якостей (прикладних компетентностей) майбутніх офіцерів НПУ в системі фізичної підготовки із використанням сучасних кардіотренажерів присвячено недостатню кількість робіт, що потребує подальших теоретичних та емпіричних

досліджень та підкреслює актуальність і практичну складову обраного напрямку наукової розвідки.

Мета статті. Головною метою дослідження є доведення доцільності та ефективності вдосконалення фізичних якостей майбутніх офіцерів НПУ в системі фізичної підготовки із використанням сучасних кардіотренажерів.

Для досягнення мети дослідження планувалося вирішити наступні завдання:

- визначити наявні педагогічні методики, моделі (технології) формування готовності майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ) до виконання завдань за призначенням засобами фізичної підготовки;
- провести аналіз спеціальної науково-методичної літератури у напрямі моделювання (розроблення) педагогічних умов спрямованих на удосконалення фізичної підготовленості представників інституцій СБОУ;
- здійснити аналіз спеціальної науково-методичної літератури у напрямі використання сучасних технічних засобів навчання в системі фізичної підготовки представників інституцій СБОУ;
- апробувати педагогічні умови розвитку та удосконалення фізичних якостей (формування професійних компетентностей) майбутніх офіцерів НПУ в системі фізичної підготовки із використанням сучасних кардіотренажерів.

Під час емпіричного дослідження членами науково-дослідної групи були використані наступні методи: абстрагування, аналіз і синтез, моделювання, експертне оцінювання, математично-статистичні (кореляційного аналізу, факторного аналізу), компоненти власного досвіду багаторічної підготовки представників інституцій СБОУ до службово-бойової (оперативної) діяльності засобами фізичної та спеціальної фізичної підготовки, тощо.

Виклад основного матеріалу. Дослідження організовано у три етапи (січень 2020-березень 2021 р.р.). На першому етапі дослідження (січень 2020 р.) створено науково-дослідну групу (НДГ). Надалі членами НДГ проведено аналіз науково-методичної та спеціальної літератури, в яких розкриваються сутнісні характеристики з досліджуваної проблематики. Крім цього, членами НДГ сформульовано мету та визначено завдання дослідження, а також здійснено вибір оптимальних та науково-обґрунтованих методів дослідження.

Враховуючи мету та поставлені перед нами завдання, другий етап емпіричного дослідження (лютий-березень 2020 р.) було розподілено на три блоки. Під час 1 блоку вказаного, враховуючи результати попередніх наукових досліджень [1-4], членами НДГ обґрунтовано доцільність впровадження в освітній процес майбутніх офіцерів НПУ (курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ) сучасних технічних засобів фізичної підготовки, а саме, кардіотренажеру «Assault AirBike» (велотренажер фірми Assault Fitness, США) [5].

Обраний нами сучасний кардіотренажер забезпечує формування прикладних компетентностей у поліцейських різних категорій та сприяє розвитку і удосконалення витривалості й інших фізичних якостей (швидкості, сили), що сприяє підвищенню ефективності виконання ними завдань за призначенням на різних етапах службової підготовки (професійної освіти майбутніх офіцерів НПУ).

Упродовж другого блоку другого етапу емпіричного дослідження членами НДГ розроблено аргументовану та інформатизовану нормативну базу, яка забезпечує формування індивідуального високого рівня фізичної підготовленості майбутніх офіцерів НПУ (на прикладі курсантів старших курсів Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС), що передбачає використання відповідного кардіотренажерного обладнання «Assault AirBike» [5]; нормативна база надана у табл. 1).

Таблиця 1

Нормативи для курсантів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що готують кадри для НПУ (чоловіки)

Вправа	Одиниця виміру	Для курсантів 1 року навчання			Для курсантів 2 року навчання			Для курсантів 3-5 років навчання		
		«5»	«4»	«3»	«5»	«4»	«3»	«5»	«4»	«3»
Функціональна витривалість	метри (м)	Виконується на кардіотренажерах упродовж 3 хв з будь-яким рівнем навантаження								
Велотренажер «Assault AirBike»		2680	2530	2180	2830	2680	2520	3180	2880	2780

Під час відпрацювання спеціалізованої нормативної бази було використано метод багатомірного кореляційного аналізу. Крім цього, для якісної обробки отриманих числових даних, членами НДГ використовувалися засоби аналізу числових масивів, які вмонтовані у програму Microsoft Excel.

Третій блок другого етапу дослідження передбачав моделювання педагогічних умов формування прикладних компетентностей (розвитку та удосконалення основних фізичних якостей) майбутніх офіцерів НПУ (на прикладі курсантів ХНУВС) в системі професійної освіти (фізичної підготовки) із акцентованим використанням кардіотренажерного обладнання [5] (табл. 2).

Враховуючи результати попередніх досліджень [1-4] та досвід формування готовності майбутніх офіцерів інституцій СБОУ до виконання завдань за призначенням із використанням засобів фізичної підготовки, членами НДГ очікувалося, що розроблені педагогічні умови [6] сприятимуть розвитку та вдосконаленню фізичних якостей (формуванню прикладних компетентностей), які необхідні для виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної діяльності.

Надалі у динаміці третього етапу емпіричного дослідження (квітень 2020-квітень 2021 р.р.), з метою визначення ефективності змодельованих педагогічних умов організовано педагогічний експеримент, у якому прийняли участь курсанти старших курсів ХНУВС (n=64 особи). Середній вік досліджуваних склав $20,4 \pm 2,1$ роки.

Учасників педагогічного експерименту за методом випадкової вибірки було розподілено на дві групи: контрольну (Кг, n=32 особи) та експериментальну (Ег, n=32 особи), що були репрезентативні за антропометричними показниками та обсягом. До початку педагогічного експерименту досліджувані курсанти Кг та Ег за рівнем розвитку фізичних якостей (швидкість, витривалість, сила) достовірно не відрізнялися ($P \geq 0,05$).

З метою розвитку та удосконалення індивідуального рівня фізичної підготовленості (прикладних компетентностей), який забезпечує ефективне та надійне виконання майбутніми офіцерами НПУ завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної діяльності, представники Кг під час навчально-тренувальних занять з фізичної підготовки використовували діючу робочу програму навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка». У свою чергу, курсанти Ег в системі професійної освіти (фізичної підготовки) додатково використовували змодельовані членами НДГ педагогічні умови [6] та відповідну нормативну базу (див. табл. 1).

Впроваджені у систему фізичної підготовки майбутніх офіцерів НПУ (курсанти Ег) зазначені вище педагогічні умови [6] передбачали визначення даних початкового (вхідного), проміжного та підсумкового контролю щодо рівнів сформованості фізичної підготовленості (основних інтегральних показників готовності до виконання завдань за призначенням поліцейських різних категорій) у різних умовах службово-оперативної діяльності у досліджуваних курсантах Ег порівняно із представниками Кг (рис. 1).

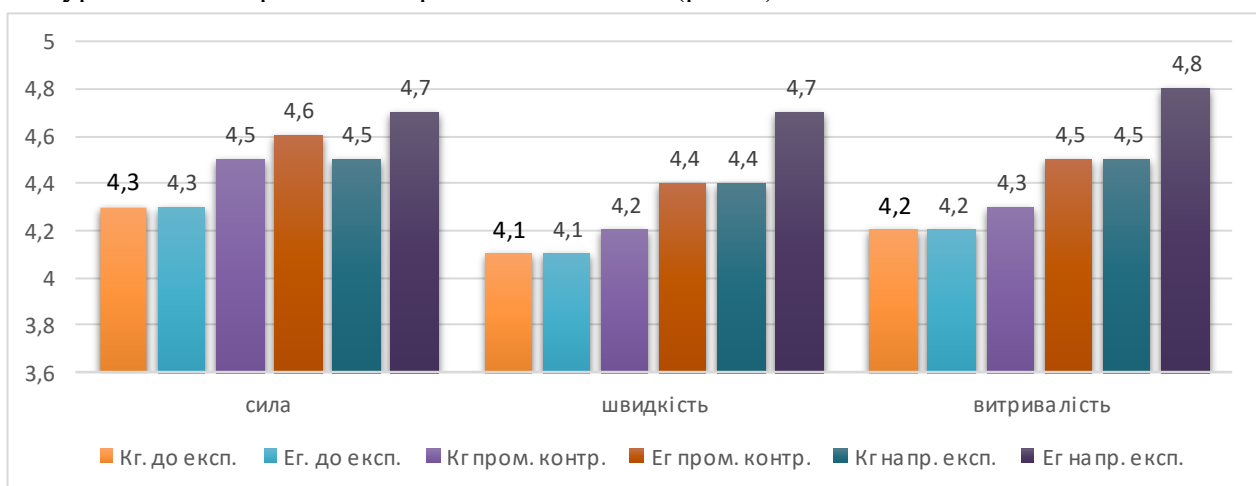

Рис. 1. Результати визначення рівня розвитку основних фізичних якостей (сила, швидкість, витривалість), досліджуваних курсантів Кг та Ег упродовж педагогічного експерименту із використанням технічних засобів навчання.

Визначення рівня сформованості готовності (за досліджуваними показниками) представників Кг та Ег до виконання завдань за призначенням здійснено відповідно до діючої норма-

тивної бази та розробленої і апробованої нами нормативної бази (табл. 1) за 4-х бальною шкалою (де «5» – максимальний бал, а «2» – мінімальний).

При порівнянні показників до та після використання змодельованих членами НДГ педагогічних умов встановлено, що результати (рис. 1), отримані наприкінці педагогічного експерименту у досліджуваних групах зросли відносно вихідних та проміжних показників, і ці відмінності переважно є достовірними (Ег, $P \leq 0,05$).

Висновки і пропозиції. Під час дослідження апробовані педагогічні умови розвитку та удосконалення фізичних якостей (сформовано прикладні компетентності) майбутніх офіцерів НПУ (на прикладі курсантів ХНУВС) в системі фізичної підготовки (освітньому процесі) із використанням сучасного кардіотренажеру «Assault AirBike». Крім цього, членами НДГ встановлену високу ефективність обраного технічного засобу у вигляді кардіотренажерів, що сприяло підвищенню показників фізичної підготовленості досліджуваних курсантів Ег. Слід зазначити що використання кардіотренажерів сприяє зростанню, в першу чергу, аеробної підготовленості, яка є однією з основних у формуванні загальної фізичної витривалості та фізичної підготовленості, що й забезпечуватиме високий рівень професійних компетентностей майбутніх офіцерів НПУ під час виконання ними завдань за призначенням у різних умовах службово-бойової діяльності.

Членами НДГ пропонується: впровадити отримані результати у систему фізичної підготовки майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України. Перспективи подальших досліджень в обраному напрямі наукової розвідки передбачають розроблення педагогічних умов розвитку та удосконалення фізичних якостей майбутніх офіцерів НПУ жіночої статі в системі фізичної підготовки із використанням сучасних кардіотренажерів.

Список бібліографічних посилань

1. Хацаюк О. В. Застосування новітніх педагогічних технологій в системі професійної підготовки майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Психологія та педагогіка сучасності: проблеми та стан розвитку науки і практики в Україні*. 2019. Вип. 6. С. 143–146.
2. Забродський С. С., Хацаюк О. В., Нестеров О. С., Власко С. В., Большаков О. О. Впровадження сучасних форм фізичної підготовки у систему професійної освіти майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Вип. 72, т. 2. С. 47–53.
3. Моргунов О. А., Ярещенко О. А., Хацаюк О. В. Напрямки розвитку військово-прикладних навичок застосування засобів індивідуального захисту та активної оборони курсантами-правоохоронцями. *Чесць і закон*. 2017. № 4 (63). С. 49–55.
4. Височіна Н., Гуніна Л., Хацаюк О., Томашевський В., Титович А. Вдосконалення професійних компетентностей офіцерів-фахівців фізичної підготовки і спорту у напрямі використання сучасних інтерактивних технологій. *Науковий журнал «Військова освіта»*. 2020. № 2 (42). С. 76–88.
5. Велотренажер «Assault AirBike» // Assault Fitness : сайт. URL: <https://www.assaultfitness.com.ua/airbikes/> (дата звернення: 22.03.2021).
6. Турчинов А. В., Гуніна Л. М., Височіна Н. Л., Комар В. П., Павлов Р. В. Результати дослідно-експериментальної перевірки ефективності впровадження у систему фізичної підготовки майбутніх офіцерів сучасних тренажерних засобів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. Вип. 76, т. 2. С. 147–153.

Отримано 12.04.2021

УДК 796.4:378

ЗУБЧЕНКО Л. В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної фізичної та домедичної підготовки
Донецького юридичного інституту МВС України (м. Маріуполь);

ГОЛИК В. А.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Донецького юридичного інституту МВС України (м. Маріуполь)

ЧЕРЛІДІНГ ЯК НОВА ФОРМА РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДОНЕЦЬКОГО ЮРИДИЧНОГО ІНСТИТУТУ МВС УКРАЇНИ

У даній статті розглядаються питання формування рухової активності через використання черлідінгу як нової форми роботи зі здобувачами вищої освіти ЗВО Донецького юридичного інституту МВС України. Визначено, що такий вид фітнес-технологій як черлідінг розвиває не тільки фізичні можливості здобувачів, формує їх фізичне здоров'я, функційний стан, але й забезпечує психологічний розвиток через формування впевненості в собі, адекватної самооцінки та досягнення професійної зрілості.

Ключові слова: черлідінг, здобувачі вищої освіти, фізичне виховання, фізична підготовленість.

Аналіз наукових досліджень фізичного стану студентів вищих навчальних закладів України показує, що кількість здобувачів вищої освіти з відхиленнями в стані здоров'я з кожним роком зростає [2; 3; 4; 8]. Попереднє навчання в школі і подальше в вузі супроводжується дефіцитом рухової активності, пов'язаних з необхідністю переробки та освоєння здобувачами великої кількості інформації. До кінця навчання держава може отримати фахівця з високим професійним рівнем знань, але з низьким рівнем фізичної підготовленості і здоров'я. Це може стати серйозною перешкодою для ефективної реалізації отриманих у закладах вищої освіти знань. І тому актуальним завданням учених є пошук основних шляхів вдосконалення фізичної підготовки студентів в процесі фізичного виховання у вищій школі [4; 6].

Сучасний етап розвитку сфери рекреації і оздоровчої фізичної культури характеризується тенденцією активного розширення засобів інноваційних фітнес-технологій [3; 7]. Сучасні фітнес-програми забезпечують гармонійне поєднання цілого ряду сприятливих показників здоров'я і фізичної підготовленості. Різноманітність, високий емоційний фон занять завдяки музичному супроводу і танцювальному стилю рухів, постійне оновлення логічно побудованих та науково обґрунтованих програм дозволяє танцювальним видам спорту протягом багатьох десятиліть утримувати високий рейтинг серед інших видів фізкультурної діяльності та використовувати їх в системі підготовки спортсменів різної спеціалізації. Особливий пріоритет і перспективу має черлідінг. Це молодий вид рухової активності, який поєднує в собі гімнастику, акробатику, аеробіку, сучасний танець, елементи балету, пантоміми, бойових мистецтв, елементи мюзиклу [9]. Черлідінг популярний, як серед жінок, так і серед чоловіків, які змагаються в змішаних командах у різних номінаціях.

Мета роботи: розкрити оздоровчі, розвивальні, виховні можливості черлідінгу для підвищення ефективності організації фізичного виховання здобувачів вищої освіти.

Результати дослідження. Заняття черлідінгом неможливі без хорошої загальнофізичної підготовки, артистичних даних, сили волі і завдатків лідера. Головною ідеєю виступів черлідерів є те, що вони забезпечують видовищність спортивних засобів для вболівальників, підіймають бойовий дух команд, поліпшуючи настрій спортсменів та глядачів. Черлідінг пропагує здоровий спосіб життя і позитивні стосунки між людьми, доброзичливість, взаємодопомогу, взаєморозуміння і довіру [3]. Як естетична фізкультурна традиція, він іде

«корінням» сивої давнини на Балтійський півострів в Давню Елладу. Саме там, під час проведення Олімпійських Ігор, з'явилися перші групи підтримки. Однак до нашої ери Греція, яка по праву вважається колискою цивілізації, в питаннях прав слабкої статі була більше варварською, ніж культурною, і забороняла жінкам не тільки брати участь в змаганнях, а й підтримувати своїх атлетів. Тому першими черлідери були чоловіки. Правда, їх завданням було тішити спортсменів співом, грою на арфі і декламуванням віршів.

Черлідінг - типово американський вид спорту, принесений заокеанською баскетбольною хвилею до європейських берегів, вже добрий десяток років вважається не просто розвагою, що несе певне естетичне навантаження, але і серйозним видом спорту, який має реальні шанси вже в найближчі роки бути включеним до програми Олімпійських ігор.

Історія розвитку черлідінгу в Україні займає поки що короткий проміжок часу, але це не перешкода для досягнення значних успіхів у світових змаганнях. В Україні розвиток черлідінгу почався пізно, тому ще не встиг охопити такі масштаби. Лише у 2005 році черлідінгу було надано статус виду спорту, офіційно визнаного в Україні та зареєстровано Всеукраїнську федерацію черлідінгу. Також з 2005 щороку активно проводяться чемпіонат і Кубок України з черлідінгу [3]. Черлідінг в Україні стає з кожним роком популярним, оскільки він один з недорогих і доступних видів спорту, відрізняється емоційністю та яскравістю і є досить розвинутим серед молоді [2].

В останні роки черлідінг набуває популярності і в фізичному вихованні студентської молоді. Саме тому, викладачами кафедри спеціальної фізичної та домедичної підготовки Донецького юридичного інституту МВС України (ДЮІ МВС України) з вересня 2020 року в рамках викладання дисципліни «Фізичне виховання» було використано включення черлідінгу як фітнес-технології в роботу зі здобувачами вищої освіти. Основними засобами фізичного виховання служили базові елементи черлідінгу, на основі яких складали танцювальні композиції. Додатково в програмі застосовували силові вправи, спрямовані на корекцію фігури.

Для організації занять використовувалися ритмічна музика, а самі заняття проходили в спортивній залі з дотриманням правил техніки безпеки і гігієни, враховувалися рівень фізичного розвитку, стан здоров'я та рівень фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Схема практичного заняття за програмою черлідінгу складалася з трьох частин: підготовчої, основної та заключної. Тривалість тренування регламентувалася часом навчального заняття. Підготовча частина заняття (до 10 хвилин) була спрямована розігрів і підготовку організму для основної роботи. Основна частина заняття розбивалася на два блоки. Перший був спрямований на розвиток функціональних систем організму і включав: - розучування композицій черлідінгу (аеробний компонент). Тривалість першого блоку основної частини становила від 25 до 30 хв; - заминка (5 хв). Другий блок основної частини заняття був спрямований на підвищення рівня розвитку силової витривалості і гнучкості, поліпшення силової кондиції, формування м'язового корсету і включав: - комплекс силових вправ з обтяженням власного тіла і додатковими обтяженнями (силовий компонент); - комплекс вправ на розтягування в парах, на різні м'язові групи (стретчинг) (до 5 хвилин). Тривалість другого блоку основної частини також становила від 25 до 30 хв. Заключна частина заняття була спрямована на відновлення ЧСС, дихання і підготовку до подальшої діяльності. Тривалість її становила до 10 хвилин.

Треба зазначити, що заняття черлідінгом створюють міцне підґрунтя для підвищення функціональних можливостей організму, розвитку в здобувачів вищої освіти рухових здібностей і формування різноманітних рухових навичок. У процесі занять черлідінгом, більшість студентів та студенток зауважили, що поступово у них удосконалюються такі фізичні якості, як координація, гнучкість, сила, швидкість і витривалість.

Водночас, навчальні заняття з використанням черлідінгу сприяють цілеспрямованому вихованню позитивних почуттів, емоцій, творчої активності під час складання змагальних вправ, слугують засобом збагачення і розрядки емоційного напруження, дарують естетичну насолоду і радість, допомагають перебороти сором'язливість і замкнутість, оздоровлюють одночасно фізично і духовно [2, с. 64].

Отже, організація занять зі здобувачами вищої освіти черлідінгом у рамках навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у ДЮІ МВС України здатна в комплексі вирішувати низку оздоровчих, виховних, розвивальних завдань:

- підвищити мотивацію до занять фізичними вправами, оптимізувати рухову активність, покращити фізичну підготовку;
- забезпечити розвиток витривалості, гнучкості, швидкості; виховання організованості, толерантності, комунікабельності, товариськості, організаторських здібностей;
- стійкого інтересу до здорового способу життя.

Таким чином, все вище зазначене дозволяє стверджувати про високу ефективність використання засобів черлідінгу в системі фізичного виховання здобувачів вищої освіти. Все це дозволяє аргументовано стверджувати, що такий вид фітнес-технологій як черлідінг розвиває не тільки фізичні можливості здобувачів, формує їх фізичне здоров'я, функційний стан, але й забезпечує психологічний розвиток через формування упевненості в собі, адекватної самооцінки та досягнення професійної зрілості.

У зв'язку з потребами у підвищенні рівня зв'язку у студентської молоді, формування у неї усвідомлених потреб в заняттях фізичними вправами та поліпшення рівня фізкультурної освіти, треба зазначити надзвичайно потужний освітній, розвивальний, виховний потенціал черлідінгу.

У процесі занять, кожен здобувач невимусно інтегрується в процес фізичного виховання, вступає в діалог з ним. Зважаючи на командний характер спортивної діяльності черлідерів, він стає членом групи ровесників, об'єднаних спільними фізкультурними і спортивними інтересами, цілями діяльності. Така спільність інтересів і цілей учасників групи сприяє міжособистісному об'єднанню й згуртуванню колективу.

Кожен учасник групи виконує в ній певну роль, яка являє собою індивідуально окреслене коло функцій, що реалізуються в певному спортивному контексті. У межах функцій, що виконуються в команді, кожен учасник несе відповідальність за досягнення спільних цілей. Як результат – створюється середовище, що забезпечує формування особистісно і соціально значущих якостей студентів, які можуть бути перенесені за межі групових стосунків у сферу виробничих і побутових відносин.

Список бібліографічних посилань

1. Боляк А., Боляк Н. Вплив занять черлідінгом на формування лідерських якостей студентів вищих навчальних закладів. *Спортивна наука України*. 2016. № 2 (72). С. 61–67.
2. Джуган Л. М. Черлідінг як мотивація студентів до занять з фізичного виховання у вищому навчальному закладі // Актуальні питання вдосконалення системи фізичного виховання і спортивної роботи у вищій школі : зб. наук. праць за матеріалами І наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Ужгород, 19–20 квіт. 2018 р.) / ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2018. С. 12–15.
3. Москаленко Н. В., Степанова И. В. Эффективность использования средств черлидинга в системе физического воспитания студентов. *Науки о здоровье*. 2012. № 3. С. 50–54. Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/effektivnost-ispolzovaniya-sredstv-cherlidinga-v-sisteme-fizicheskogo-vozpitanija-studentok/viewer> (дата звернення: 20.04.2021).
4. Носикова С. А. Черлидинг как инновационный вид спорта в преподавании физической культуры в высшей школе. *Теория и практика физической культуры*. 2002. № 6. С. 49–51.
5. Боляк А. А., Крикун Ю. Ю., Ауштикальніс Е. І., Боляк Н. Л. Черлідінг: правила змагань. Київ : Всеукр. федерація черлідінгу, 2005. 76 с.
6. Шиян О. Історичні аспекти становлення та розвитку черлідінгу у світі та Україні. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2013. № 2. С. 196–199.

Отримано 23.04.2021

УДК 351.745.5:355.233.23

ПЛЄВА К. В.,

кандидат юридичних, доцент,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
 <https://orcid.org/0000-0002-7002-5540>;

АРСЕНЕНКО О. А.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
 <https://orcid.org/0000-0003-4668-5335>;

КРИМЕЦЬ О. І.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
 <https://orcid.org/0000-0002-1950-0561>

ОСНОВИ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ СПОРТУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ МВС

*Розглянуті методологічні основи та питання формування практичних
навичок фізичного виховання у здобувачів вищої освіти навчальних закладів
системи МВС.*

Ключові слова: формування навичок, фізичне виховання, здобувачі вищої освіти, фізична культура, завдання фізичного виховання.

Вища освіта дає широкі можливості для вдосконалення фізичної культури здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів. Це положення визначає зміст фізичної культури здобувачів вищої освіти як самостійної сфери діяльності у федеральному соціокультурному просторі, виділяючи при цьому її освітні пріоритети. Перед здобувачами вищої освіти сьогодні суспільством поставлене глобальне соціально-економічне завдання по інтеграції вітчизняного культурного потенціалу в світову спільноту. Проте її реалізація під силу тільки фахівцям нової формації. Крім глибоких професійних знань за обраною спеціальністю такий фахівець повинен володіти: високими фізичними кондиціями і працездатністю, особистою фізичною культурою, духовністю, неформальними лідерськими якостями. Він повинен не боятися конкуренції, вміти приймати самостійні рішення, тобто бути творчо мислячою, активною і високоморальною особистістю. Під час навчання у вищому навчальному закладі з курсу фізичного виховання передбачається вирішення таких завдань: а) виховання у здобувачів вищої освіти та студентів високих моральних, вольових і фізичних якостей, готовності до високопродуктивної праці; б) збереження і зміцнення здоров'я студентів, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, підтримка високої працездатності протягом усього періоду навчання; в) всестороння фізична підготовка; г) професійно-прикладна фізична підготовка з урахуванням особливостей їх майбутньої трудової діяльності; д) здобуття здобувачами вищої освіти необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання і спортивного тренування; е) підготовка до роботи в якості співробітників Національної поліції [2].

У вищому навчальному закладі загальне керівництво фізичним вихованням і спортивно-масовою роботою серед студентів, а також організація спостережень за станом їх здоров'я покладено на ректора, а конкретне їх проведення здійснюється Навчально-виховними відділами вузу. Безпосередня відповідальність за постановку і проведення навчально-виховного процесу з фізичного виховання відповідно до навчального плану і державної програми покладені на кафедру фізичного виховання навчального закладу. Фізичне виховання у закладі вищої освіти проводиться протягом всього періоду навчання здобувачів вищої освіти і здійснюється в різноманітних формах, які взаємопов'язані, доповнюють один одного і є єдиним процесом

фізичного виховання студентів. Структура фізичного виховання студентів включає три відносно самостійних блоки: фізичне виховання, студентський спорт і активне дозвілля [5].

Для діяльності здобувачів вищої освіти у сфері фізичного виховання пріоритетними є освітні аспекти. Фізична освіта направлена на задоволення об'єктивної потреби здобувачів вищої освіти, в освоєнні системи спеціальних знань, набутті професійно значущих умінь і навиків. Навчальні заняття є основною формою фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Вони плануються в навчальних планах з усіх спеціальностей і їх проведення забезпечується викладачами кафедр фізичного виховання. Самостійні заняття сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяють збільшити загальний час занять фізичними вправами, прискорюють процес фізичного вдосконалення, це є одним із шляхів упровадження фізичної культури і спорту в побут і відпочинок курсантів. Разом із навчальними заняттями правильно організовані самостійні заняття забезпечують оптимальну безперервність і ефективність фізичного виховання [5].

Ці заняття можуть проводитися у позанавчальний час за завданням викладачів або в секціях. Фізичні вправи в режимі дня направлені на зміцнення здоров'я, підвищення розумової і фізичної працездатності, оздоровлення умов навчальної роботи, побуту і відпочинку, збільшення часу на фізичне виховання. Гуманістична спрямованість педагогічного процесу допускає цілеспрямовану інтеграцію біологічних і соціальних потреб, інтелектуальних і етичних аспектів при реалізації генетично обумовлених природних задатків кожного студента протягом його навчання у вузі. Таким чином, створюються об'єктивні передумови до подолання однобічності і фрагментарності підготовки фахівців у закладах вищої освіти, надання педагогічному процесу комплексного, цілісного характеру. Об'єктивним критерієм ефективності цього концептуального підходу є істотне скорочення термінів соціально-психологічного пристосування здобувачів вищої освіти до навчання у вузі, підвищення їх соціальної активності, якісне підвищення навчально-пізнавальної продуктивності, підвищення підходу є істотне скорочення термінів соціально-психологічного пристосування здобувачів вищої освіти до навчання у вузі, підвищення їх соціальної активності, якісне підвищення навчально-пізнавальної продуктивності, підвищення духовності особи кожного. Спорт у закладах вищої освіти системи МВС є узагальненою категорією діяльності здобувачів вищої освіти у формі змагання і підготовки до нього з метою досягнення граничних результатів. Це вимагає виявлення максимальних психофізичних кондицій, мобілізації його резервних можливостей. Заняття спортом є формою самовираження і самоутвердження [4]. На передньому плані в спорті висувається прагнення до успіху, прагнення особистості до реалізації своїх можливостей у рамках певного спортивного сценарію. Результатом навчальної і спортивної діяльності здобувачів вищої освіти є формування соціально значущих якостей: соціальної активності, самостійності, упевненості в своїх силах, а також честолюбства. У сфері активного дозвілля реалізуються, головним чином, біологічні потреби у руховій активності, здоровому способі життя, отриманні задоволення від занять різними формами фізичної культури. Трикомпонентна структура фізичної культури здобувачів вищої освіти визначає специфіку виділення диференційованої мети і педагогічних завдань кожного її структурного блоку. Проте це не є істотною перешкодою до визначення генеральної мети фізичного виховання здобувачів вищої освіти: цілеспрямованого формувати гармонійно розвиненої, високодуховної і високоморальної особи, кваліфікованого фахівця, який володіє знаннями і навиками у сфері фізичної культури. Макроструктурний підхід до аналізу структури фізичної культури студентів, її мети і функцій відображає її поліфункціональний характер. Нині в державі, соціально-економічною структурою якої є бізнес, фізична культура студентів має статус субкультури [3]. Її суть полягає у виконанні біологічної, інформаційної, естетичної, комунікативної, гедоністичної, компенсаторної і ряду інших, властивих тільки фізичній культурі функцій.

Дисципліна фізичного виховання стала виконувати неспецифічні функції соціального інституту, який дав можливість майбутньому фахівцю добре орієнтуватися в умовах сьогодення. Засоби фізичної культури з цією метою використовуються для виховання у здобувачів вищої освіти управлінської готовності, прагнення до лідерства, успіху. Заняття з фізичного виховання будуються так, щоб забезпечити максимальний професійно-прикладний ефект при вихованні заповзятливості, оригінальності мислення, наполегливості, честолюбства, інтуїції, вміння йти на ризик.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.04.2021).
2. Базова Навчальна програма з фізичного виховання для вищих навчальних закладів України III і IV рівнів акредитації. Київ : МОН України, 2000.
3. Булатова М. М. Спортсмен в различных климату географических и погодных условиях. Киев : Олимпийская литература, 2006. 176 с.
4. Про організацію занять з дисципліни «Фізичне виховання» у ВНЗ України : Наказ МОН України від 31.08.2009 № 1/9-582.
5. Бондаренко В. В. Самостійна робота студентів факультету фізичного виховання: проблеми та перспективи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2017. Вип. 29. С. 92–97.

Отримано 19.04.2021

УДК 378.015.31:796.814]–057.36

ТИХИЙ О. В.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

МАРТИШКО А. Ю.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0001-6203-356X>

РОЗВИТОК ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ КУРСАНТІВ ЗАСОБАМИ БОРотьБИ САМБО

У даній статті розглядаються питання, що стосуються оптимізації розвитку фізичних якостей у майбутніх офіцерів. Автор акцентує увагу, що самбо є унікальною й ефективною системою самозахисту без зброї. В процесі занять самбо у курсантів не тільки підвищуються фізичні показники (сила, швидкість, витривалість, спритність) і формуються навички ведення ближнього бою (удари руками, ногами, кидки, больові прийоми), але і закладається моральний фундамент особистості офіцера через традиції і культуру українського народу. Розвиток фізичних якостей на заняттях з самбо здійснюється в єдності морального, психічного, фізичного розвитку особистості курсанта.

Ключові слова: самбо, фізкультурно-спортивна діяльність, курсанти, оптимізація, професійні якості, система самозахисту без зброї, офіцер.

Нині, в умовах проведенням операції об'єднаних сил на території України актуалізується проблема розвитку фізичних якостей майбутніх офіцерів. В умовах гібридної війни, курсанти повинні вміти швидко та дієво реагувати на професійні виклики, забезпечуючи державну і суспільну безпеку, захист прав і свобод громадянина нашої Батьківщини. Формування нового типу офіцера військ ЗСУ відбувається в процесі професійної підготовки, яка будується на науковій основі з використанням останніх досягнень науки і техніки, що забезпечує зв'язок фізичного, психічного, морального розвитку [4, с. 15].

Виходячи з вищевикладеного вся система військової освіти повинна бути спрямована на підготовку фізично і морально розвиненого офіцера, зі стійкими життєвими цінностями, що володіє системою сучасних світоглядних поглядів і сформованими професійними компетенціями.

Одним із засобів оптимізації розвитку професійних якостей в освітньому процесі ВВНЗ є створення умов для занять курсантами таким видом спорту як *самбо*.

У професійній підготовці майбутніх офіцерів самбо позиціонується не тільки як вид спортивного єдиноборства, але і як система виховання, що сприяє гармонійному розвитку курсантів під кутом взаємозв'язку моральних (борг, честь, мужність, справедливість), психічних (цілеспрямованість, дисциплінованість, впевненість, ініціативність, самостійність, рішучість, здатність діяти в нестандартних ситуаціях, брати на себе відповідальність, самостійно приймати рішення), фізичних (сила, швидкість, витривалість, спритність) якостей і формування навичок володіння бойовими прийомами.

Самбо - це філософія руху, постійного розвитку, оновлення, відкритості. Разом з прийомами боротьби самбо курсант ідентифікує себе з моральними принципами народів, які передали самбо частину своєї культури. Ці цінності лягли в основу самбо, що дозволило самбістам пройти через суворі випробування часом, вистояти і перемогти. Саме в ході Великої Вітчизняної війни система самозахисту без зброї довела свою ефективність, багато спортсменів і тренерів по самбо брали участь в підготовці воїнів і командирів.

В процесі занять самбо керівник заняття використовує різноманітні методи і засоби для оптимального розвитку професійних якостей у курсантів. Розглянемо найбільш специфічні, характерні для цього виду боротьби. Для розвитку сили на заняттях з самбо використовуються вправи з партнером, суть яких полягає в подоланні сили тяжіння партнера і створення ним навантажень на різні групи м'язів (наприклад, ходьба і біг з партнером, що сидить на плечах; нахили з партнером, що сидить на плечах; присідання з партнером, сидить на плечах і ін.). Особливе значення при проведенні заняття по самбо мають спеціальні вправи, які можна розділити на спеціально-підготовчі та імітаційні вправи[3, с. 73].

До спеціально-підготовчих вправ відносяться такі, які за характером і структурі рухів мають значну схожість з технічними і тактичними діями (елементи боротьби, страхування, самострахування і найпростіші форми боротьби). Вони можуть виконуватися як без снарядів, так і зі снарядами (опудалом, мішком, штангою і т.д.), з партнером[2, с. 19].

Під імітаційними вправами розуміється виконання бойових прийомів боротьби і їх елементів без снарядів і зі снарядами (борцівським опудалом і мішком). Ці види вправ дозволяють освоювати й удосконалювати техніку, тактику проведення прийомів. Але необхідно пам'ятати, що структура технічної дії при його виконанні з опудалом і з партнером різна [1, с. 53]. Наведемо приклад імітаційних вправ для кидка через спину: перекид вперед через плече; перекид вперед після повороту кругом; кидок набивного м'яча з-за голови з нахилом тулуба вперед; захопити опудало за руку і шию; повернутися кругом; нахилитися вперед - вліво і перекинути опудало через себе; падаючи разом з ним, повернутися на зігнутих ногах; після закінчення повороту підбити тазом опудало знизу і, смикнувши його за руку і шию, перекинути через спину, не падаючи.

Список бібліографічних посилань

1. Матвеев С. Ф. Борьба самбо. Київ : Здоров'я, 1977. 152 с.
2. Панков В. А. Специальная физическая подготовка в видах спортивных единоборств. *Теория и практика физической культуры*. 2004. № 4. С. 18–21.
3. Пістун А. І. Спортивна боротьба : навч. посіб. Львів : Тріада плюс, 2018. 864 с.
4. Dzenzeluk D. Plotitsyn K., Pantus O. Dynamic of flexibility development of students of higher education institutions under the influence of sambobfight. *The Scientific Heritage*. 2018. No. 25, part 2. Pp. 15–17.

Отримано 12.04.2021

УДК 796.8:37016

ТЬОРЛО О. І.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 ІПФПНП
Львівського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-7828-6975>;

КОТОВ С. М.,

кандидат історичних наук,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 ІПФПНП
Львівського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-9933-4323>;

ДОМІНЮК М. М.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 ІПФПНП
Львівського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-5916-1640>

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИЙОМІВ БОРОТЬБИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА»

Актуальність використання прийомів боротьби поліцейськими при затриманні правопорушника. Актуальність практичної складової в підготовці фахівців для правоохоронних органів.

Ключові слова: правоохоронна система, реформування, професійна підготовка, практична складова, освітній процес, прийоми боротьби, спеціальна фізична підготовка.

У сучасних умовах реформування МВС насамперед приділяється увага якійсній службовій підготовці особового складу Національної поліції. Однією із складових службової підготовки є фізична підготовка. Фізична підготовка – це комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Своєю чергою фізична підготовка охоплює такі складові: загальна фізична підготовка, тактика самозахисту та особистої безпеки.

З огляду на це, а також на необхідність забезпечення недопущення втрат і травмування особового складу Національної поліції під час виконання завдань оперативно-службової діяльності питанням фізичної підготовки приділяється значна увага з боку МВС України.

Основним відомчим нормативним актом, який регламентує такі питання є Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України затверджене Наказом МВС України від 26.01.2016 № 50 (далі – Положення). [1,2]

Діяльність поліцейських часто пов'язана із затриманням озброєного злочинця, дефіцитом інформації та часу для прийняття відповідальних рішень, постійною зміною обстановки, несподіваністю дій затриманого та іншими стрес-факторами, які зазвичай виникають в екстремальних ситуаціях. Відповідно і підвищені вимоги до рівня професійної підготовки поліцейських, а саме до застосування ними заходів фізичного впливу. Одним із критеріїв оцінки рівня можна вважати застосовування кидкової техніки. Доволі ефективним є поєднання кидкової техніки із технікою затримання, надяганням кайданків та супроводження затриманого.

У протистоянні з правопорушником, особливо у ближньому бою, успішно застосовуються кидки. Найчастіше використовують задню і передню підніжки, кидки через плече, через стегно, кидки з захопленням ніг, повалення на землю тощо. Застосовуються вони в момент безпосереднього контакту з нападаючим і є складовою частиною захисних та атакуючих

комбінацій. Майстерно виконаний кидок може вирішити долю сутички, тим більше, що на твердому покритті будь-які кидки стають грізною зброєю, тому що всі вони закінчуються надто болісними ударами об поверхню землі, підлоги, асфальту. Але найчастіше з допомогою кидка створюються сприятливі умови для проведення удару по супротивнику, що лежить для удушення або больового прийому, затримання та конвоювання. [3,4]

Для проведення будь-якого кидка потрібно вивести нападаючого з рівноваги. Для цього необхідно використати його рух в той чи інший бік: якщо нападаючий відступає від вас, ви можете провести кидок задньою підніжкою; якщо він напірає на вас, використайте цей момент для кидка через плече або передньої підніжки. Виведення з рівноваги досягається несподіваними захватами за руки, тулуб, ноги, різкою зміною напрямку зусилля, поштовхом, ривком в будь-якому напрямі, перенесенням ваги супротивника на одну ногу. Сприятливі умови створюються для проведення кидка після застосування відволікаючих (шокуючих) ударів.

При захисті від удару рукою за допомогою кидка необхідно захопити атакуючу руку. Але удар звичайно завдається дуже швидко, і зробити це важко. В подібних ситуаціях рекомендується працювати тільки краями зап'ястя або долонею, а немовби м'яко супроводжуючи руку, що атакує за ходом руху і, відходячи з лінії атаки, втягнути супротивника в обертання по спіралі, що як правило завершується кидком. У проведенні кидків під час сутички з правопорушником відсутній обмежуючий рух захват і підготовчі дії до виконання кидка і, як правило, у меншій мірі, використовується фізична сила, як в спортивній боротьбі, а у більшій інерція супротивника.

Методику ознайомлення, вивчення та вдосконалення кидкової техніки доцільно розділити по етапам оволодіння нею. [5]

На початковому етапі доцільно ознайомити здобувачів з теорією і методикою вивчення прийому. Цей етап характеризується пізнанням теорії, методичних знань, розуміння фаз проведення прийому. Здобувачі вищої освіти мають знати всі принципи проведення кидка: можливі стартові положення, варіанти захватів, комбінації, в яких проводиться кидок.

Після початкового етапу варто перейти до етапу практичного відпрацювання кидка. На етапі ознайомлення з технікою кидка викладач наголошує на вірному підборі партнера, а саме однакової ваги або легшого, показує необхідний для виконання захват і слідкує за проведенням курсантом (студентом) кидка. Здобувач вищої освіти спочатку виконує прийом повільно, пристосовуючись до положення напарника і практично відчуючи всі моменти прикладання сили. Також проводиться аналіз фази звалювання напарника на килим. Дана фаза дуже важлива при вивченні складних прийомів. Викладач, демонструючи особисто прийом одночасно розказує теорію кидка з метою закріплення знань. На етапі ознайомлення з кидком, якщо курсант (студент) має гарні здібності й є талановитим, час на ознайомлення з кидком може бути коротшим, але не слід прискорювати навчання, тому що саме цей етап дає запам'ятовуючий ефект і всі помилки, які курсант (студент) зробить під час ознайомлення необхідно відслідкувати та виправити. Етап ознайомлення – це як раз початковий етап, коли курсанти (студенти) першого року навчання проводять час з напарником для підбору своїх зручних прийомів відповідно до конституції тіла.

По завершенню ознайомчого етапу варто переходити до багаторазового повторного відпрацювання кидка. Даний етап дає можливість здобувачу відпрацювати прийом до автоматизму. Багаторазове повторення однієї і тієї ж техніки сприяє формуванню рухової навички на підсвідомому рівні. Даний етап – це етап багаторазового повторного виконання одного і того ж кидка по фазах на партнері, що стоїть нерухомо. При такому повторенні здобувач корегує фази виконання прийому, вдосконалює координацію рухів, виправляє технічні помилки. Кидок можна вважати відпрацьованим у тому випадку, якщо у здобувача відпрацьовується автоматичний стійкий рефлексія якісного проведення кидка. У результаті систематичних відпрацювань відбувається поступова координація основних елементів кидка, виведення з рівноваги, спрямування зусиль і поворотів.

Після освоєння багаторазового повторного відпрацювання кидка в стандартних ситуаціях дозволяється до практичного застосування кидка в навчальних сутичках. Практичне закріплення

напрацьованих рухових навичок відбувається під час проведення навчальних сутичок з різними партнерами. При проведенні навчальної сутички здобувачі мають можливість перевірити надійність технік, які напрацьовані під час попередніх занять. У ці моменти відбувається практичне відпрацювання всіх прийомів. Необхідно вдосконалювати всі без винятку прийоми.

Набуті практичні навички з оволодіння технікою кидків застосовуються в подальшому у застосуванні її в моделюванні ситуацій, що є характерним для здобувачів старших курсів. Де неоднозначно можна зробити висновок про рівень засвоєння кидкової техніки.

Враховуючи вище наведене можна зробити висновок, що:

- техніка виконання кидків є невід’ємною складовою професійної підготовки поліцейського;
- у протиставленні з правопорушником активно застосовуються кидки, що забезпечує успішне затримання правопорушника;
- вивчення кидкової техніки зі здобувачами вищої освіти варто розділити на певні етапи;
- дотримання методичних рекомендацій до кожного етапу вивчення кидків забезпечує успішне оволодіння нею в цілому;
- успішне володіння технікою кидків приводить до ефективного використання її в службових ситуаціях.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 15.04.2021).

2. Про затвердження Змін до Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 21.01.2020 № 51 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-20> (дата звернення: 15.04.2021).

3. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда С. М., Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. / за ред. Я. Ю. Кондратьєва та Є. М. Моїсєєва. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2003. 264 с.

4. Спеціальна фізична підготовка працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. / О. І. Тюрло, В. Р. Булачек, А. О. Гречанюк та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 368 с.

5. Єрмоменко Е. А. Бойовий хортинг. Методика вивчення арсеналу техніки прийомів : монографія. Ірпінь, 2021. 638 с.

Отримано 19.04.2021

Секція 4

ДОСВІД УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ, ВОГНЕВОЇ, ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

УДК 351.75:796.012.62

БАНАХ С. М.,

*кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

СТРІЛЕЦЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ У РОЗРІЗІ РЕФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ

У даній статті аналізується удосконалення стрілецької майстерності працівників поліції як невід'ємної складової інтегральної підготовки.

Ключові слова: стрільба, майстерність, кваліфікація, знання, уміння, навички.

Розглядаючи проблематику реформування правоохоронної системи в цілому, ми шляхом дедукції від загального до часткового змушені будемо опинитися на рівні детальнішого розгляду окремих складових інтегрального виклику.

Зокрема нами, з-поміж численних компонентів, пропонується ретельний аналіз власне стрілецької підготовки правоохоронців за умов сучасних вимог сьогодення [1, с.3].

Дедалі зухваліші дії злочинців та правопорушників із застосуванням вогнепальної та холодної зброї висувають до працівників поліції чимало доволі претензійних вимог щодо: фізичної готовності; психо-емоційної готовності застосувати вогнепальну зброю на ураження; необхідних знань щодо правових аспектів застосування вогнепальної зброї; рівня володіння стандартними стрілецькими уміннями; довершеності стрілецької майстерності на рівні варіативних навичок за умов несподівано змінюваних обставин.

Звісно, досягнути та претендувати на останній вищевказаний рівень вдається лише небагатьом, кому, в силу сприятливих обставин, на службі випадає чудова нагода регулярно підтримуватися у стрілецькому тирі.

Однак ми усвідомлюємо, що окремі підготовлені стрільці, на жаль, не вплинуть суттєво на загальний середньостатистичний рівень, який апіорі перебуває на не надто вражаючому рівні.

Природним чином, за таких умов, постає питання підтягування масового рівня кваліфікації до більш прийняттого.

Самі лише по собі спроби підіймати вимоги і нормативи абсолютно приречені та дивідендів не принесуть.

Отже, шляхи розвитку слід шукати в царині: відбудови достатньої кількості стрілецьких тирів; підвищення норм витрат боєприпасів на одного правоохоронця та підрозділ в цілому; збільшення кількості занять з вогневої підготовки в системі службової підготовки для атестованих працівників поліції; системи заохочень для провідних стрільців підрозділів; внесення адекватних змін в курс стрільб щодо переліку вправ та умов їх виконання [2, с.5].

Аналізуючи питання наявності необхідної кількості стрілецьких тирів, слід зауважити, що за усі часи незалежності нашої держави чи не єдиним здобутком у вказаному напрямку можемо вважати новозбудований тир «Динамо» у Львові.

До речі, на фоні вщент вигорілого внаслідок пожежі спортивно-стрілецького комплексу СКА, тир львівського «Динамо» виявився єдиним в Україні, який спроможний прийняти численних учасників чемпіонату країни за програмою пістолетних вправ (вправи з гвинтівки проводяться у Вінниці).

Натомість з різних причин по усій країні позакривали незліченну кількість цілком діючих тирів, і наразі слалася доволі ганебна, на наш погляд, ситуація, коли у воюючій країні ціла низка областей взагалі не культивують стрілецькі види спорту.

Щодо стрілецьких видів спорту, ми виокремлюємо насамперед три основні напрямки, а саме:

- олімпійський та професійний спорт;
- спортивно-прикладна стрільба;
- практична стрільба.

До першого пункту відносимо вправи олімпійської та не олімпійської програми (чемпіонати світу, Європи, національні змагання).

Друга група стрілецьких вправ здебільшого містить спортивні вправи, які адаптовані до використання бойової зброї (ПМ-3, ПМ-4, ПМ-7 та ін.).

І, нарешті, третій напрямок, тобто практична стрільба власне в середовищі силових структур набуває останнім часом найбільше популярності і зводиться здебільшого до поділу отриманого стрілецького результату на використаний для виконання вправи час.

Тобто на перший план поряд з влучністю виступає своєрідний індекс швидкості виконання стрілецької вправи.

Щодо тлумачення завершального пункту переліку імовірних шляхів розвитку, слід акцентувати увагу на упорядкуванні дещо хаотично накиданого списку випадкових стрілецьких вправ без належного обґрунтування та логічної систематизації.

Також звертаємо увагу на органічне «прив'язування» до курсу стрільб цілісних стрілецьких вправ або класичних елементів з практичної стрільби, тобто залучення різного роду відповідних мішеней, гонгів, поперів та ін.

Список бібліографічних посилань

1. Вогнева підготовка працівника ОВС України : навч.-метод. посіб. / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2014. 302 с.

2. Про затвердження Курсу стрільб із стрілецької зброї для рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України та норм витрат боєприпасів МВС, ГУМВС, УМВС, відомчими навчальними закладами : Наказ МВС України від 26.04.2019 № 334.

Отримано 23.04.2021

УДК 351.741

БОНДАРЕНКО В. В.,

*доктор педагогічних наук, заслужений майстер спорту України,
завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки*

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-0170-2616>;

РЕШКО С. М.,

професор, заслужений майстер спорту СРСР,

професор кафедри спеціальної фізичної підготовки

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-0170-2616>;

ХУДЯКОВА Н. Ю.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-9068-2767>;

ЧУКРЕЄВ П. В.,

майстер спорту України, викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-0958-6381>

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСОБІВ ВІДНОВЛЕННЯ ПРАЦЕЗДАТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Проаналізовано наукову й навчально-методичну літературу, яка висвітлює особливості використання засобів відновлення фізичної працездатності. Окреслено особливості застосування педагогічних засобів відновлення працездатності майбутніх правоохоронців під час викладання спеціальної фізичної підготовки.

Ключові слова: *поліцейських; спеціальна фізична підготовка; фізична працездатність.*

В умовах реформування системи МВС України актуалізується питання вдосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти, які здійснюють підготовку поліцейських [3; 13]. Особливо гостро це стосується навчальних дисциплін професійної та практичної підготовки, оскільки ефективно виконання службових повноважень вимагає від правоохоронців належного рівня сформованості спеціальних рухових умінь і навичок застосування поліцейських заходів [2; 4; 8].

У закладах вищої освіти МВС України формування зазначених рухових умінь і навичок відбувається під час опанування навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка»; на курсах первинної професійної підготовки та в умовах службової діяльності – під час навчальних занять із фізичної підготовки [4; 12; 14; 15]. Освітній процес здобувачів вищої освіти визначається необхідністю опанування значного обсягу інформації, передбачає залучення майбутніх правоохоронців до несення служби в добових нарядах, служби по охороні публічної безпеки та порядку тощо. Крім цього, під час навчальних занять зі спеціальної фізичної підготовки здобувачі вищої освіти зазнають значного фізичного та психологічного навантаження. Систематична дія зазначених чинників на організм майбутніх правоохоронців знижує рівень фізичної працездатності, а з плином часу призводить до перевтоми та перенапруження [1; 3]. Окреслене зумовлює необхідність використання в процесі викладання спеціальної фізичної підготовки доступних засобів відновлення фізичної працездатності. Слід зазначити, що специфіка освітнього процесу майбутніх правоохоронців передбачає значну частину самостійних занять зі спеціальної фізичної підготовки. Відповідно до нормативних документів у системі службової

підготовки загальну фізичну підготовку поліцейські опановують самостійно, тому знання особливостей відновлювальних процесів, які відбуваються в організмі людини, і специфіки застосування засобів відновлення є важливою складовою успішної освітньої, а згодом професійної діяльності поліцейських [1; 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій дає підстави констатувати наявність значної кількості наукових праць, які присвячені вивченню особливостей відновлення фізичної працездатності спортсменів і пошуку шляхів її покращення [5; 7-11]. З позицій теорії та методики фізичного виховання фізичну працездатність розглядають як потенційну можливість людини виконувати фізичні зусилля без зниження заданого рівня функціонування організму, передусім його серцево-судинної та дихальної систем [6].

Учені виокремлюють загальну фізичну працездатність і спеціальну працездатність, яку фахівці фізичного виховання визначають як показник тренуваності. Загальну фізичну працездатність розглядають як здатність людини виконувати фізичну динамічну роботу достатньої інтенсивності протягом досить тривалого часу зі збереженням адекватних параметрів відповідних реакцій організму. Показники загальної фізичної працездатності значно залежать від рівня загальної витривалості організму і тісно пов'язані з аеробними можливостями людини, тобто продуктивністю систем транспортування кисню. Спеціальну фізичну працездатність оцінюють за допомогою тестів, які відповідають специфіці виду спорту та визначаються завданнями дослідження.

Рівень фізичної працездатності визначається значною кількістю факторів, серед яких: морфофункціональний стан різних органів і систем, психічний статус, мотивація тощо. Дійти висновку стосовно її величини можна лише на підставі комплексного оцінювання низки показників [1].

Наукові дослідження засвідчують, що підвищення рівня фізичної працездатності можливе в разі, коли витрати енергії компенсуються в процесі відновлення [6]. На думку Ю. Павлової та Б. Виноградського [11] використання засобів відновлення ґрунтується на загальних механізмах розвитку захисних реакцій організму спортсмена під час тренувань і після їх припинення. Науковці [1; 6; 10] акцентують на комплексному використанні відновлювальних засобів і класифікують їх за спрямованістю й механізмом дії та за часом й умовами використання [1]. Зокрема виокремлюють засоби термінового відновлення (термінова дія засобів відновлення на метаболічні процеси в інтервалах між фізичним навантаженням), поточного (під час повсякденної професійної діяльності) і профілактичного (зادля підвищення неспецифічної стійкості організму та попередження перевтоми).

Опрацювання навчально-методичних і наукових праць дає підстави виокремити три основні групи засобів відновлення фізичної працездатності, серед яких: педагогічні, медико-біологічні, психологічні [1; 6; 11]. Під час навчальних занять зі спеціальної фізичної підготовки педагогічні засоби є ключовими в оптимізації відновлювальних процесів, оскільки вони ґрунтуються на природній здатності організму до самовідновлення спожитих енергетичних і функціональних запасів, як під час самого навантаження, так і після його припинення. Медико-біологічні та психологічні засоби відновлення вважають додатковими лише за умови раціональної побудови тренувального процесу. Діючи на процеси метаболізму, кровотворення, терморегуляцію, пластичні й енергетичні ресурси, медико-біологічні засоби сприяють відновленню функцій регуляторних механізмів, знижують відчуття втоми, підвищують працездатність, що дозволяє пришвидшувати природній перебіг відновлення.

Педагогічні засоби відновлення працездатності передбачають використання низки заходів, серед яких: поєднання засобів загальної і спеціальної фізичної підготовки; оптимальна побудова занять протягом тижня місяця, семестру, року; хвилеподібність і варіативність навантажень; введення в навчальний процес інших видів діяльності та неспецифічні фізичні навантаження; раціональне співвідношення занять фізичними вправами та відпочинку; використання спеціальних відновлювальних циклів, які передбачають комплексне поєднання різних засобів, активного відпочинку з виконанням інших видів фізичних вправ.

У процесі викладання спеціальної фізичної підготовки педагогічні засоби відновлення передбачають раціональну побудову окремого навчального або тренувального заняття (повноцінна індивідуальна розминка та заключна частина), правильний добір місця занять,

введення спеціальних вправ для активного відпочинку та розслаблення, створення позитивного емоційного фону тощо. Планування фізичних навантажень здобувачів слід здійснювати з урахуванням курсу навчання, часу проведення заняття, зовнішніх умов, статі, функціонального стану, особливостей освітньої і службової діяльності, побутових та екологічних умов. Важливим педагогічним засобом стимулювання відновлювальних процесів є правильна побудова навчальних і самостійних занять. При цьому необхідно дотримуватися низки ключових положень, серед яких: виконання належної розминки перед навантаженням; застосування вправ для активного відпочинку в інтервалах між фізичними навантаженнями на одному занятті; використання пасивного відпочинку в стані повного розслаблення в оптимальному положенні; застосування вправ і спеціальних засобів із метою створення позитивного емоційного фону для подальшого тренувального навантаження на вищому рівні; застосування індивідуально підібраних вправ під час заключної частини; введення в заняття ігрових елементів, вправ для м'язового розслаблення, раціональна побудова початкової та заключної частини занять.

Слід зазначити, що в кожному випадку, особливо це стосується тематики навчальних занять (загальна фізична підготовка, тактика самозахисту та особистої безпеки) педагогічні засоби, мають індивідуальну характер. Зокрема під час навантажень швидко-силової спрямованості послідовність застосування педагогічних засобів буде значно відрізнятися від тих, що використовують під час розвитку витривалості. Слід урахувати закономірності застосовування педагогічних засобів відновлення під час більшості фізичних навантажень.

Застосовуючи засоби відновлення необхідно здійснювати вплив на системи організму, які є основними в забезпеченні спеціальної працездатності. Наприклад, для фізичних навантажень, що спрямовані на розвиток витривалості – відновлення повинно стосуватися більшою мірою кардіореспіраторної системи. Для складно-технічних видів (кидків, прийомів боротьби лежачи, больових прийомів) – спрямоване переважно на центральну нервову систему й аналізатори. При цьому слід зосереджувати увагу на сумісності й раціональному співвідношенні засобів, що використовуються, оскільки деякі засоби можуть підсилювати дію інших або навпаки – послаблювати, або, навіть, і зовсім її нівелювати.

Важливо також урахувати індивідуальні особливості організму щодо відновлення. У різних людей швидкість і якість відновлювальних процесів може варіюватися в значних межах. Відповідно необхідно чітко знати природну здатність кожного організму до відновлення, щоб правильно підібрати відновлювальні процедури і режими їх застосування.

Отже, під час викладання спеціальної фізичної підготовки майбутніх правоохоронців і самостійних занять фізичними вправами, педагогічні засоби відновлення є ключовими й передбачають раціональну побудову занять, співвідношення навантажень і відпочинку, методів і засобів фізичної підготовки. Використання їх в освітньому процесі сприятиме підвищенню ефективності підготовки майбутніх правоохоронців.

Список бібліографічних посилань

1. Бондаренко В., Рябуха О., Мартишко А., Давигора Ю. Відновлення фізичної працездатності працівників Національної поліції України : навч.-метод. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 225 с.
2. Бондаренко В. В., Решко С. М., Хасанов М. Х. Напрями модернізації професійної підготовки працівників Національної поліції України // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 24 трав. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. С. 269–273.
3. Бондаренко В. В. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх працівників патрульної поліції : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Чернігів, 2019. 651 с.
4. Бондаренко В. В. Формування рухових умінь та навичок курсантів вищих навчальних закладів МВС України у процесі занять зі спеціальної фізичної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Чернігів, 2012. 219 с.
5. Бондаренко В. В., Пронтенко К. В., Данильченко В. А. Специфіка фізичної підготовки працівників слідчих підрозділів Національної поліції України. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2019. Вип. 3 (159). С. 17–22.
6. Бондаренко В. В., Решко С. М., Мартишко А.Ю., Рябуха О. С. Засоби відновлення

фізичної працездатності працівників Національної поліції України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2020. Вип. 8 (128). С. 23–27.

7. Боровик М. О. Шляхи покращення рівня фізичної працездатності майбутніх офіцерів Національної поліції України // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 140–145.

8. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; ФОП Кандиба Т. П., 2019. 98 с.

9. Зарубіжний досвід визначення рівня фізичної підготовленості працівників правоохоронних органів : аналіт. огляд / В. В. Бондаренко, В. А. Дідковський, Н. Ю. Худякова та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 64 с.

10. Овчарук В. Г. Засоби відновлення і підвищення працездатності в процесі підготовки кваліфікованих спортсменів-легкоатлетів // Фізичне виховання та спортивний менеджмент : матеріали XVIII наук.-тех. конф. (м. Вінниця, 13–15 берез. 2019 р.). Вінниця : ВНТУ, 2019. С. 506–515.

11. Павлова Ю., Виноградський Б. Відновлення у спорті : монографія. Львів : ЛДУФК, 2011. 204 с.

12. Розвиток фізичних якостей здобувачів вищої освіти ЗВО МВС України : метод. рек. / В. В. Бондаренко, С. М. Решко, Г. В. Бикова та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 108 с.

13. Сокурено В. В. Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців // Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 груд. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 9–11.

14. Швець Д. В. Первинна професійна підготовка як необхідна правова вимога до підготовки поліцейських. *Право і Безпека*. 2017. № 3. С. 103–112.

15. Bondarenko V., Okhrimenko I., Tverdokhvalova I., Mannapova K., Prontenko K. Formation of the professionally significant skills and competencies of future police officers during studying at higher educational institutions. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2020. No. 12 (3). Pp. 246–267. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/320>.

Отримано 19.04.2021

УДК 37.013.2:378:005.6:351.74

ВАЙДА Т. С.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-4355-5685>

СТЕПАНЕНКО В. В.,

кандидат юридичних наук,

начальник тренінгового центру Головного управління

Національної поліції в Херсонській області,

доцент кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки

Херсонського факультету (за сумісництвом)

Одеського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4144-2182>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ КУРСАНТАМИ ЗВО МВС УКРАЇНИ ВПРАВ ІЗ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В ДИНАМІЧНОМУ ПОЛОЖЕННІ (НА ПРИКЛАДІ ВПРАВ 15 ТА 16 ДРУГОЇ КАТЕГОРІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОГО КУРСУ СТРІЛЬБ ДЛЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ)

У роботі розглянуто вимоги до організації навчання поліцейських щодо належного виконання ними практичних вправ з вогневої підготовки у

динамічному положенні. Визначено психолого-педагогічні умови, створення котрих на практичних заняттях викладачами (науково-педагогічними працівниками) сприятиме удосконаленню навичок індивідуальної стрільби з вогнепальної зброї (ПМ) у курсантів ЗВО МВС України. Уточнено види вправ з фізичної та психологічної самопідготовки правоохоронців для покращення їх роботи у стрілецькому тирі, розкрито їх (вправ – уточнено нами) особливості для покращення влучності пострілів з пістолета (підвищення ефективності стрільби).

Ключові слова: поліцейські, вогнева підготовка, вправи для стрільби з пістолета, динамічне положення, курсанти ЗВО МВС, науково-педагогічний склад, освітній процес, дидактичні умови, удосконалення методики професійного навчання.

Актуальність проблеми. Закон України (далі – ЗУ) «Про Національну поліцію» регламентує порядок використання, а у визначених випадках – і необхідність застосування правоохоронцями підрозділів Національної поліції України (далі – НПУ) поліцейських заходів примусу, серед котрих найбільш суворою мірою є вогнепальна зброя [1]. Наслідки її (зброї – уточнено нами) застосування призводять до завдання особі значних тілесних ушкоджень, нанесення суттєвої шкоди здоров'ю людини чи навіть позбавлення її життя. Тому належна вогнева підготовка працівника поліції та, зокрема, сформований високий рівень його вогнепальної компетенції повинні становити обов'язковий компонент фахової готовності кожного поліцейського.

У той же час, як показує практика правоохоронної діяльності, при охороні громадського порядку (далі – ОГП) чи у боротьбі із злочинністю трапляються непоодинокі випадки малоефективного, неправильного застосування або навіть небезпечного використання правоохоронцями вогнепальної зброї, котрі (випадки – уточнено нами) ставлять перед науково-педагогічним складом профільних кафедр відомчих закладів вищої освіти (далі – ЗВО) та педпрацівниками інших навчальних підрозділів МВС України (академії поліції, тренінгових центрів, училищ тощо) актуальні питання щодо удосконалення даного виду професійної підготовки поліцейських у розряд першочергових.

У контексті піднятої проблеми нами звернуто увагу на те, що у складних (екстремальних) умовах в окремих поліцейських виникають деякі труднощі при застосуванні вогнепальної зброї під час несення служби з ОГП чи при затриманні злочинців (наприклад, у випадку припинення вчинюваного ними правопорушення чи злочину, при залишенні правопорушниками місця злочину, організації їх переслідування тощо, що суттєво впливає на ефективність та результативність несення служби з ОГП та в боротьбі із злочинністю).

Варто зазначити, що вирішення існуючих освітніх проблем в системі організації та удосконалення вогневої підготовки працівників поліції (міліції) постійно перебувало в полі зору та знаходиться сьогодні під прискіпливою увагою багатьох вчених, правоохоронців практичних підрозділів НПУ та законодавців. Зокрема, цими проблемами у своїх роботах переймаються М. Алембець, С. Банах, Є. Бахчеван, Т. Вайда, І. Винярчук, В. Горбачевський, В. Зайшла, Г. Колісницький, О. Конєв, М. Кость, О. Кузнєцов, Д. Марценішин, В. Плиско, Д. Поштарук, А.Г. Сачава, В. Сягровець, І. Ткачук, В. Трояновський, Ю. Турос, О. Цільмак, О. Швець та ін.

Разом з тим, в умовах реформування НПУ впровадження нових підходів щодо удосконалення вогневої підготовки поліцейських-курсантів під час здійсненні їх професійного навчання у ЗВО МВС України впроваджуються в першу чергу у відповідності до встановлених типових вимог чинного Курсу стрільб для поліцейських (далі – КС-2016), а з другого боку – на практиці навіть ці норми реалізуються в освітньому процесі не завжди у повному обсязі [2]. З метою підвищення ефективності навчання курсантів з вогневої підготовки, на нашу думку, науково-педагогічному складу профільних кафедр необхідно активніше створювати на практичних заняттях апробовані ефективні дидактичні умови, враховувати педагогічні принципи та використовувати технології, дотримання котрих дасть змогу покращити рівень готовності сучасних поліцейських з даного аспекту їх професійної діяльності.

Результати дослідження. У Курсі стрільб для поліцейських (2016) вправи зі стрільби поділено на три категорії, зокрема у ЗВО МВС застосовуються тільки перша і друга з них:

а) *вправи першої категорії* передбачають засвоєння підготовчих вправ зі стрільби з пістолета та штурмової гвинтівки (автомата) та вправи зі стрільби з пістолета. Вправи цієї категорії призначені для набуття поліцейськими первинних умінь та навичок поводження зі зброєю, боєприпасами та елементами озброєння під час виконання завдань, визначених умовами виконання вправ, і спрямовані на забезпечення надалі належного виконання складніших вправ зі стрільби, передбачених цим КС-2016, які виконуються поліцейськими під час навчання у ЗВО МВС, установах поліції та спрямовані на формування знань, умінь і навичок поводження зі зброєю під час стрільби; б) *вправи другої категорії* – вправи зі стрільби з пістолета (індивідуальні та групові) та вправи зі стрільби із штурмової гвинтівки (автомата). Вправи другої категорії виконуються поліцейськими під час навчання у ЗВО МВС, органах (підрозділах), установах поліції, зокрема на заняттях зі службової підготовки та на навчальних зборах, і спрямовані на вдосконалення знань, умінь і навичок поводження зі зброєю під час стрільби. Вправи *третьої категорії* виконуються поліцейськими підрозділів поліції особливого призначення [2].

При виконанні визначених КС-2016 для поліцейських вправ зі стрільби вогонь може вестись: 1) *у статичному положенні* – постріли виконуються стрільцем стоячи, з коліна, у присіді, лежачи, не змінюючи положення тіла у просторі; 2) *у динамічному положенні* – постріли виконуються стрільцем у русі (без зупинки) [там само].

З досвіду проведення навчально-тренувальних стрільб можемо констатувати, що певні труднощі для поліцейських складають вправи, які виконуються у динамічному положенні (наприкладі вправ 15 та 16 другої категорії, індивідуальні, котрі передбачають зміну положення тіла стрільця). Це пояснюється наступними ускладненими (несприятливими) педагогічними умовами:

1) при відпрацюванні вищезазначених вправ присутній фактор обмеження часу, що заставляє курсантів з самого початку їх виконання психологічно налаштовуватися саме на більш інтенсивну фізичну діяльність – швидке переміщення з місця старту до рубежу відкриття вогню чи оперативна зміна положення тіла для стрільби безпосередньо на цьому рубежі (наприклад, для вправи 15 поліцейському необхідно якомога швидше подолати бігом дистанцію 25 метрів, під час руху доводиться здійснювати контроль за розміщенням зброї у кобурі; під час присідання для стрільби з коліна та під час приймання положення для стрільби лежачи – пам'ятати про положення вказівного пальця на спусковій скобі; для вправи 16 – дотримуватися заходів безпеки при розвороті на місці стрільби, не забувати про виключення запобіжника, котре дозволяється тільки в положенні обличчям до мішені, а також про оперативну бойову заміну магазину) тощо.

У результаті цих часових обмежень правоохоронець менше уваги приділяє внутрішній (психічній) роботі щодо підготовки до стрільби та безпосереднього виконання самого пострілу – недостатність часу для зосередження уваги й її належної концентрації на своїх діях під час прицілювання призводить до малоефективного вогню (низької результативності влучень стрільцем мішені);

2) внаслідок активної фізичної роботи (виконання інтенсивного переміщення курсанта бігом, зміни положення тіла для стрільби) утруднюється виконання поліцейським дій, котрі пов'язані з використанням м'язів дрібної моторики – наприклад, незадовільно впливає на плавне натискання на спусковий гачок стан напруженості м'язів всього тіла, в тому числі й фаланг пальців рук; утруднюється утримання прицільної лінії «цілик – мушка – центр прицілювання на мішені» внаслідок збільшеної частоти та амплітуди дихальних екскурсій грудної клітки;

3) зміна положень тіла стрільця для виконання вправ (стоячи, з коліна, лежачи), а також різні дистанції до мішені вимагають від курсанта швидкої адаптації для стрільби в нових умовах – перенесення погляду (координації органів зору і положення тіла) для пристосування стрільця на новому рубежі ведення вогню по різних мішенях (необхідно оперативно враховувати різні форми мішені (мішені № 1, 2, 3, 3а, 4), а також відстань до неї та кут спрямування зброї);

4) встановлено доволі значний обсяг навантаження на одного курсанта (та й викладача) щодо виконання комплексу передбачених вправ під час проведення практичних занять згідно вимог КС-2016: Нормами витрат поліцейськими [2] на навчальний рік для курсантів ЗВО МВС України передбачено 280 патронів ПМ на одну особу (відповідно на весь 2-річний курс

навчання – 560 набойів), що при типовій наповненості навчального взводу 25 осіб становить 14 000 боєприпасів на весь курс підготовки для одного підрозділу. В той же час Типовою освітньою (професійною) програмою «Правоохоронна діяльність (поліцейські)» Law Enforcement (Police Officers) передбачено тільки 160 годин на вивчення навчальної дисципліни «Вогнева підготовка» (з яких 6 годин лекційних), тому кількість патронів для виконання вправ згідно КС-2016 на одне заняття становить 182 набой на один навчальний взвод (7 патронів на одну особу). Таким чином, при виконанні поліцейськими безпосередньо індивідуальних вправ викладачеві залишається мало часу для спільної роботи над усуненням помилок, які допускаються окремими курсантами. Це змушує викладача завершувати заняття з використанням перерв, що не є правильним педагогічним підходом з точки зору дотримання санітарно-гігієнічних умов (поєднання періодів праці і відпочинку курсантів).

Частково ця проблема нами вирішується таким чином: 1) існуючі недоліки у стрільбі окремої особи з нею усуває другий викладач, хоча в нього (викладача – *уточнено нами*) немає адекватної оперативної та достовірної інформації про безпосередні причини низької ефективності стрільби; 2) збільшення часу для безпосередньої стрільби досягається за рахунок проведення спарених пар (при цьому економія досягається за рахунок зменшення часу на такі оргзаходи, як: а) отримання та перенесення зброї (боєприпасів, мішеней та іншого навчального озброєння з кімнати зберігання зброї до стрілецького тир); б) чищення зброї після стрільби; в) проведення цільового інструктажу тощо).

Значно спростило б вирішення проблеми щодо виконання вимог Норм витрат боєприпасів поліцейськими під час проведення практичних стрільб наявність декількох галерей для стрільби у стрілецькому тирі, хоча це, мабуть, стосується не всіх ЗВО МВС України.

Враховуючи існуючі вищезазначені утруднення, для кращого розуміння і вияснення причин низької ефективності стрільби курсантів наведемо умови виконання **вправи п'ятнадцятої**:

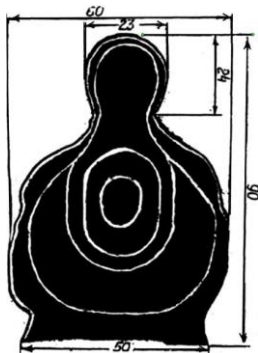

Рис. 1 Мішень № 1. Поясна фігура

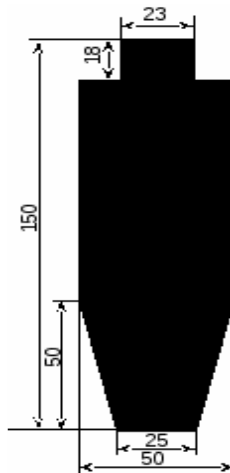

Рис. 2 Мішень № 2.
Грудна фігура з колами

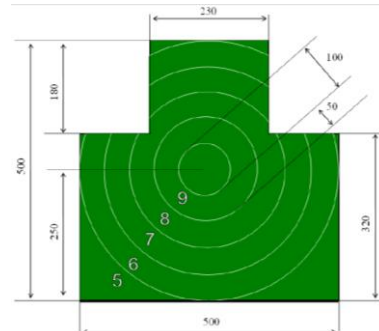

Рис. 3 Мішень № 4.
Ростова фігура

1) ціль – поясна фігура (мішень № 1, див. рис. 1), що встановлюється не вище 100 см від нижнього краю мішені, грудна фігура з колами (мішень № 2, див. рис. 2), що встановлюється не вище 125 см від нижнього краю мішені, ростова фігура (мішень № 4, див. рис. 3), що встановлюється на поверхні землі, нерухомі;

2) відстань до цілі: 25 м, 15 м, 10 м (лінія старту – 50 м);

3) кількість патронів: 6 шт.;

4) час на виконання вправи: 25 с;

5) вихідне положення: «зброя в кобурі»;

6) положення для стрільби визначається керівником стрільб для кожного рубежу відкриття вогню: стоячи, з коліна, лежачи.

Оцінка за умови, що час на виконання вправи не було перевищено:

«відмінно»	– 6 влучень (за умови, що уражено усі мішені);
«добре»	– 5 влучень (за умови, що уражено усі мішені);
«задовільно»	– 4 влучення (за умови, що уражено усі мішені);
«незадовільно»	– у всіх інших випадках, а також у разі відмови від виконання вправи.

Порядок виконання вправи:

1) по команді керівника стрільб стрілець приймає відповідне вихідне положення на старті. Керівник стрільб визначає стрільцю положення для стрільби на кожному рубежі відкриття вогню та, переконавшись, що все готове до виконання вправи, подає команду: «Старт!» (вмикає хронометр);

2) стрілець переміщується на рубіж відкриття вогню – 25 м, там приймає відповідне положення для стрільби, приводить зброю в готовність, виконує два постріли в мішень № 4;

3) після цього переміщується на рубіж відкриття вогню в 15 м, де приймає відповідне положення для стрільби та виконує два постріли в мішень № 1;

4) потім переміщується на рубіж відкриття вогню в 10 м, де приймає відповідне положення для стрільби та виконує два постріли в мішень № 2;

5) після закінчення часу, відведеного на виконання вправи, керівник стрільб подає команду: «Час!» (вимикає хронометр).

Умови виконання вправи шістнадцятої:

1) ціль – три поясні фігури (мішень № 1 (див. рис. 1) або мішень № 3 (див. рис. 4) або поясні фігури з колами (мішень № 3-а, див. рис. 5), що встановлюються по фронту на відстані 100-200 см одна від одної та не вище 125 см від нижніх країв мішеней, нерухомі;

2) відстань до цілі: 7-15 м;

3) кількість патронів: 6 шт (2 магазини по 3 патрони);

4) час на виконання вправи: 18 с;

5) вихідне положення: «зброя в кобурі»;

6) положення для стрільби: стоячи, з коліна.

Оцінка за умови, що час на виконання вправи не було перевищено:

Рис. 4 Мішень № 3.
Поясна фігура

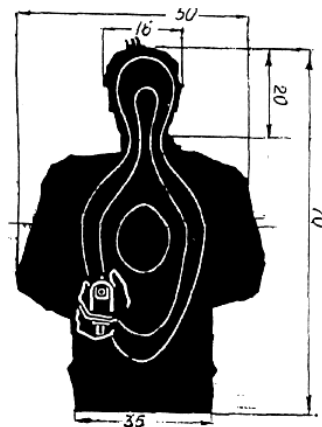

Рис. 5 Мішень № 3-а
Поясна фігура з колами

«відмінно»	– 6 влучень (по 2 влучення у кожен мішень);
«добре»	– 5 влучень (за умови, що уражено усі мішені);
«задовільно»	– 4 влучення (за умови, що уражено усі мішені);
«незадовільно»	– у всіх інших випадках, а також у разі відмови від виконання вправи.

Порядок виконання:

1) по команді керівника стрільб: «Приготуватися!» стрілець на рубежі відкриття вогню приймає положення для стрільби стоячи (спиною до мішені) та, зайнявши відповідне вихідне положення, голосом доповідає: «Готовий!»;

2) керівник стрільб, переконавшись, що все готове до виконання вправи, подає команду: «Вогонь!» (вмикає хронометр), по якій стрілець розвертається обличчям до мішені, приводить зброю в готовність та виконує по одному пострілу в кожен мішень;

3) після цього проводить бойову заміну магазину з одночасним переходом у положення для стрільби з коліна та виконує ще по одному пострілу в кожен мішень;

4) після закінчення часу, відведеного на виконання вправи, керівник стрільб подає команду: «Час!» (вимикає хронометр).

При проведенні навчально-тренувальних стрільб з курсантами значну увагу приділяється заходам безпеки. Зокрема, *категорично забороняється* допускати до виконання вправ зі стрільби поліцейських, які не засвоїли або порушують заходи безпеки при поводженні зі зброєю, порядок і правил її застосування та використання; виконувати у складі чергової зміни вправи зі стрільби, під час виконання яких здійснюється стрільба в русі (поворот, розворот, перекидання, стрибки) або вправи з обмеженою видимістю цілі (мішені). Такі вправи виконуються виключно одним стрільцем в окремій галереї [3].

Також згідно правил поводження зі зброєю під час проведення стрільб при триманні зброї вказівний палець сильної руки має постійно знаходитися на спусковій скобі, рамці пістолета (ствольній коробці штурмової гвинтівки (автомата) або вздовж затвора. Перед відкриттям вогню стрілець діє відповідно до чітко визначеного алгоритму (візуально перевіряє мішень, яку необхідно вразити, виносить зброю на лінію прицілювання, голосом подає команду: «Ціль!», забирає палець зі спускової скоби, рамки пістолета (ствольної коробки штурмової гвинтівки (автомата) або затвора та, натискаючи на спусковий гачок, здійснює постріл (постріли); перед поміщенням пістолета до кобури (розвантажувального жилета) курок необхідно зняти з бойового зводу [2; 3; 4].

З метою уникнення випадкових пострілів після завершення виконання вправ (після вразення цілі – мішені) необхідно обов'язково звертати увагу на проведення стрільцем візуальної перевірки зброї шляхом повороту зброї проти часової стрілки навколо осі каналу ствола, вікном для екстракції гільз угору.

Наведемо деякі методичні рекомендації щодо удосконалення навчання та виконання курсантами навчально-тренувальних вправ в динамічному положенні:

1) звертати увагу поліцейських на покращення свого рівня загальної фізичної підготовки, зокрема, під час ранкової зарядки, самопідготовки в розпорядку дня, на заняттях у спортивних секціях чи у вільний час – удосконалювати особисті фізичні якості (завдяки бігу на короткі та довгі дистанції – тренування витривалості завдяки кросовій підготовці, спритності – човниковим бігом; виконання вправ щодо згинання рук в упорі лежачи та підтягування на перекладині – для оперативного приймання положень лежачи чи на коліні; проводити тренування з гири чи гантелями – для забезпечення міцного хвату зброї) тощо.

2) більш ефективно використовувати можливості безпосередньо практичних занять з вогневої підготовки – вільний від безпосередніх навчально-тренувальних стрільб час у стрілецькому тирі раціонально розподіляти для відпрацювання під керівництвом другого викладача таких аспектів, як: а) правильне положення тіла, рук при стрільбі з коліна, стоячи та лежачи; б) виконання розвороту перед стрільбою; в) навички прицілювання в цих положеннях, перенесення вогню; г) техніка виконання плавного натискання на спусковий гачок при пострілі тощо;

3) удосконалювати й інші навички володіння зброєю завдяки виконанню нормативів зі спорядження магазину навчальними патронами; тренуватись у оперативному приєднанні (заміні) магазинів до основи рукоятки тощо);

4) одним з напрямків удосконалення навичок стрільби є навчання курсантів дихальним вправам, які безпосередньо обумовлюють причинно-наслідковий зв'язок (вплив) між диханням та психоемоційним станом стрільця. Так, визначивши для себе необхідне положення для

стрільби, після його прийняття стрілець у момент прицілювання має дихати вільно і рівно, а також затримати подих на природньому видиху лише при натисканні на спусковий гачок, тобто безпосередньо перед самим пострілом. При цьому затримка дихання не має тривати більше 5-7 секунд. Також стрільцю необхідно враховувати й те, що при стрільбі після динамічних фізичних навантажень (подоланні дистанції бігом) дихання необхідно затримувати на вдиху;

5) деякі з опитаних курсантів визнали наявність у себе фізіологічного тремора рук (коливання кінцівок), котрий спровокований стресовою ситуацією самої стрільби. Тому при виникненні такого м'язового тремора важливим елементом підготовки стрільця до виконання пострілу є вольове розслаблення ним тих ділянок тіла, де виникла надлишкова напруга. Хоча в переважній більшості випадків курсанти, за нашими спостереженнями, самостійно не можуть зняти напругу.

Загальновідомо, що зниженню психологічної напруги сприяють помірні фізичні навантаження. Так, з курсантами, у яких помітний тремор рук, внаслідок легкої розминки (включає згинання та розгинання рук в упорі лежачи, присідання, підтягування на перекладині тощо) тремор зникав, а результати стрільби – суттєво покращуються. Важливо, щоб розминка відповідала таким критеріям як короткотривалість і незначна інтенсивність – її метою є тільки розігрівання м'язів, а не створення для них суттєвого навантаження. Як наслідок, після проведення навчальних стрільб у таких курсантів виявлено позитивну динаміку щодо покращення результатів;

б) ряд опитаних курсантів засвідчили, що в період від приготування до стрільби і до безпосереднього здійснення пострілу відчувають деяке порушення координації рухів та погіршення зорового сприйняття мішені, цілика та мушки, яке обумовлено невпевненістю у своїх силах. Для вирішення цієї психологічної проблеми курсантам можуть стати в нагоді вербальні форми самонавіювання (вольовий метод зняття емоційної напруги). Вербальна форма самонавіювання формується у ствердній формі від першої особи в теперішньому часі. Наприклад: «Я виходжу на рубіж відкриття вогню твердо і впевнено»; «В момент здійснення пострілу я зосереджений на утриманні мушки на лінії прицілювання» тощо. Самонавіювання є впливом стрільця на власну свідомість (нервову систему) засобом застосування мотиваційних установок;

7) при перебуванні на рубежі відкриття вогню деякі курсанти переживають почуття страху, який є негативно забарвленою реакцією стрільця на очікувану віддачу зброї та звук пострілу, а також можливий негативний результат стрільби. У фізичному (фізіологічному) аспекті страх є різким скороченням м'язових груп стрільця, які беруть участь у триманні зброї (хваті рукоятки). Результат зазначеного процесу – явне відхилення траєкторії польоту кулі від наміченої цілі. Цю проблему певним чином можна вирішити за допомогою відпрацювання прицілювання і спуску курка з бойового взводу, а також самостійного створення індивідуального алгоритму при здійсненні пострілу, до складу котрого (алгоритму – *уточнено нами*) входять такі дії, як: а) правильний хват зброї, б) плавне наведення її на ціль, в) попередження можливих наслідків відхилення мушки через різке (сильне раптове) натискання на спусковий гачок.

Висновки. За результатами проведеного критичного аналізу наукової та методичної літератури з організації освітнього процесу з вогневої підготовки поліцейських у ЗВО МВС України, а також враховуючи власний досвід проведення практичних занять з цієї навчальної дисципліни [4, с. 33-44; 5, с. 65-70], можемо зробити наступні узагальнення.

Психологічний стан курсанта справляє значний вплив на результативність виконання вправ під час навчально-тренувальних навчальних стрільб. Зокрема, найбільш типовими у стрільців є наступні проблеми: 1) поява у більшості курсантів таких психофізичних станів, як прискорене серцебиття і дихання, фізіологічний тремор рук, порушення координації рухів верхніх кінцівок, погіршення зорового сприйняття мішені і зброї, надмірне емоційне хвилювання і наявність відчуття страху.

Для вирішення вказаних проблем рекомендується запровадити в освітній процес з навчальної дисципліни «Вогнева підготовка» такі педагогічні заходи, як: 1) проведення з окремими поліцейськими короткої розминки протягом навчального заняття (перед стрільбою) для зняття тремора рук; 2) формування у конкретного курсанта індивідуального алгоритму дій для ефективного виконання вправ під час навчально-тренувальних стрільб; 3) навчання курсантів для власного емоційного заспокоєння активно застосовувати дихальні вправи і вербальні форми самонавіювання.

З метою подальшої оптимізації освітнього процесу з вивчення вогневої підготовки доцільно враховувати наступні дидактичні рекомендації. По-перше, не можна допускати порушення системи викладання навчальної дисципліни «Вогнева підготовка» як з точки зору послідовності засвоєння курсантами відповідних знань чи вмінь (в контексті змісту матеріалу курсу – *уточнено нами*) – спочатку заходи безпеки при поводженні зі зброєю, матеріальна частина зброї, правові підстави застосування заходів примусу, а вже потім на цій базі проводити практичні стрільби тощо), так і при формуванні у поліцейських навичок стрільби (удосконалення за принципом «від простого до складного») – від вправ першої категорії до вправ другої категорії).

Вогнева підготовка як навчальна дисципліна має розглядатися як зменшена копія фахової діяльності, тому науково-педагогічному складу профільної кафедри потрібно показувати курсантам цілісність цієї системи, формувати у сучасних поліцейських її засобами (навчальної дисципліни – *уточнено нами*) поняття та уявлення про цей аспект правоохоронної галузі (наприклад, пояснювати практичне значення конкретної вправи зі стрільби КС-2016 для припинення правопорушення, можливі випадки та врахування обстановки при застосуванні зброї в цих умовах); важливо звертати увагу правоохоронців на її (вогневої підготовки – *уточнено нами*) тісний зв'язок з іншими юридичними та соціально-гуманітарними науками (наприклад, щодо усвідомлення поліцейськими відповідальності за перевищення меж необхідної оборони, етичні аспекти застосування правоохоронцями зброї у відношенні до осіб, особливо стосовно котрих заборонено її застосовувати).

По-друге, необхідно ретельно впроваджувати та формувати у свідомості курсантів логіку пізнання та сучасні наукові досягнення психології щодо становлення стрільця-правоохоронця як особистості, врахування подальшого розвитку тактико-технічних характеристик вогнепальної зброї (її сучасних показників), приділення уваги суттєвим етапам цього історичного процесу – те, що є елементарним і простим з точки зору поступального розвитку соціуму, логічно пояснюється, але деколи виявляється надзвичайно складним матеріалом для оперативного усвідомленого засвоєння курсантом).

Реалізацію принципів послідовності й наступності навчання з вогневої підготовки (стосовно застосування динамічного положення для стрільби) необхідно забезпечувати як у контексті логічної структури засвоєння змісту дисципліни, так і в розрізі застосовуваних методів викладання – між первинною професійною підготовкою (першим роком навчання здобувачів вищої освіти у ЗВО МВС) та середніми й старшими курсами навчання (проходженням служби). Курсантам доцільно частіше показувати перспективу застосування результатів їхнього професійного навчання (наприклад, в частині отримання повноважень щодо правомірного використання вогнепальної зброї; запрошення поліцейських з практичних підрозділів поліції для обміну досвідом з молодими правоохоронцями з цих питань; використання мультимедійних тирів для відображення службових ситуацій різної складності та формування готовності щодо дій в цих обставинах молодих поліцейських тощо).

По-третє, науково-педагогічному складу профільних кафедр освітній процес з вогневої підготовки курсантів потрібно здійснювати енергійно та вмотивовано, використовуючи яскраві сучасні факти з життя та діяльності працівників практичних підрозділів Національної поліції, наводити класичні випадки (сюжети) з художньої літератури, кіно та творів мистецтва – нові поняття треба ґрунтовно пояснювати, образи мають бути захоплюючими, стимули оволодіння поліцейськими зброєю повинні збуджувати курсантів до активізації власної пізнавальної діяльності.

Застосовуючи принцип міждисциплінарного зв'язку під час професійної підготовки правоохоронців, викладачі інших навчальних дисциплін повинні стежити на своїх заняттях за способом та формою вираження думок курсантів стосовно можливості застосування правоохоронцями поліцейських заходів примусу (вогнепальної зброї), враховувати набуті ними практичні знання і вміння з навчальної дисципліни «Вогнева підготовка» під час проведення занять з дисциплін соціально-гуманітарного циклу та циклу дисциплін спеціалізації (обговорення морально-етичних проблем застосування заходів примусу).

По-четверте, науково-педагогічному складу ЗВО МВС України потрібно бути спостережливими як самим, так і привчати курсантів постійно, систематично й цілеспрямовано

виявляти та бачити істотне в соціальних явищах, у буденних подіях чи в окремих діях громадян, у людських відносинах, особливо якщо вони реалізуються в екстремальних умовах і вимагають від поліцейського втручання із застосуванням сили (вогнепальної зброї).

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.04.2021).
2. Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських та Норм витрат боєприпасів, пострілів, вибухових пакетів і гранат поліцейськими під час проведення практичних стрільб : Наказ МВС України від 26.04.2019 № 334.
3. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю : Наказ МВС України від 01.02.2016 № 70 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16> (дата звернення: 10.04.2021).
4. Вайда Т. С., Кузнецов О. І. Сучасні підходи нового Курсу стрільб для поліцейських як сприятливі педагогічні умови для удосконалення вогневої підготовки слухачів первинної професійної підготовки // Організація професійної підготовки в підрозділах Національної поліції України : матеріали круглого столу (м. Одеса, 31 жовт. 2017 р.) / МВС України, Одеськ. держ. ун-т внутр. справ. Одеса, 2017. С. 33–44.
5. Вайда Т. С., Бортник С. К., Володін А. М. Порівняльний аналіз Курсів стрільб МВС та Національної поліції України: шляхи удосконалення вогневої підготовки курсантів відомчих ВНЗ // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 65–70.

Отримано 11.04.2021

УДК 351.75

ВЛАСЕНКО І. В.,

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри тактичної та

спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7752-6068>

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ОБСТАНОВКИ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ ЗА СКАНДИНАВСЬКОЮ МОДЕЛЛЮ

В роботі розглянута оцінка обстановки, як одна зі складових організації охорони публічного порядку. Розроблені та надані пропозиції щодо удосконалення барометру стану обстановки та рівнів оцінки загрози, визначені їх ознаки. Надані рекомендації щодо дій бронзових керівників при ускладненні оперативної обстановки за новою методикою.

Ключові слова: Національна поліція, охорона публічного порядку, оцінка обстановки, ризик, Скандинавська модель.

Реформування правоохоронної системи України, яка розпочалася у 2015 році, охопило іще один напрямок, охорону публічного порядку. Наказ МВС України № 706 від 23 серпня 2018 «Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів» затвердив новий підхід до попередження правопорушень та порядку несення служби підрозділами Національної поліції на масових заходах.

Масові заворушення, які відбулися 14-16 червня 2001 року у шведському місті Гетеборг, де

проходив саміт ЄС, назвали «Гетеборською битвою». В результаті зіткнень 12 - 25 тисячного натовпу антиглобалістів з поліцією центральна частина міста була серйозно пошкоджена, ситуація під час протесту вийшла з-під контролю, і поліція відкрила вогонь по протестуючим. Поранення отримали 90 демонстрантів і 56 поліцейських.

Доречно вказати кількісні показники травматизму правоохоронців під час аналогічних дій в Україні. У 2017 році глава Національної поліції України Сергій Князев повідомив, що протягом року в Україні відбулося 72 тис. масових заходів, в яких взяли участь 28 млн. громадян, з них при більш ніж 700 заходах відбувалися зіткнення, під час яких постраждали, як учасники масових заходів, так і поліцейські. За рік при забезпеченні громадського порядку було травмовано 1443 співробітника Національної поліції і Національної гвардії України, які отримали травми різних ступенів тяжкості.

В світі давно розглядалися питання підтримання правопорядку на масових заходах, накопичувався досвід. Вчені та правоохоронці Швеції та Данії розробили та запропонували нову систему підтримки правопорядку, яка отримала назву «Скандинавська модель». За основу були взяті дослідження англійських психологів, які вивели вдосконалену модель поведінки натовпу під впливом соціальної ідентичності. Зазначена модель поліцейських дій дозволяє зменшити прояви насильства (з обох сторін) під час масових заходів та передбачає застосування проактивного підходу, спрямованого на реалізацію демократичних принципів у діяльності поліції, забезпечення прав і свобод громадян.

Основні складові охорони публічного порядку:

- планування заходів;
- збір інформації;
- оцінка обстановки;
- керування підрозділами, службами та групами зведеного загону;
- розрахунок сил та засобів;
- організація несення служби;
- розміщення сил та засобів;
- взаємодія підрозділів та служб;
- дії сил правопорядку у різних ситуаціях.

Нами розглянута одна складова: оцінка обстановки. В результаті оцінки останки визначаються та корегуються усі складові охорони публічного порядку. Тобто значення якісної оцінки обстановки не можливо не перебільшити. До основних призначень оцінки обстановки відносяться:

- розрахунок сил та засобів;
- визначення переліку адекватних дій;
- застосування сили, спеціальних засобів та зброї;
- планування заходів.

Для визначення переліку адекватних дій сил правопорядку необхідно провести якісну оцінку обстановки. Доцільно передбачити що порядок оцінки обстановки для «Скандинавської моделі» повинен мати особливості та відмінності від існуючої системи. З метою попередження можливих правопорушень з боку учасників масових заходів та подальшого адекватного реагування сил правопорядку, пропонується впровадження реєстрації зовнішніх ознак початку можливих правопорушень. Зовнішні ознаки фіксуються (командирами, особовим складом спостереження та розвідки). Ці ознаки дають можливість підготовувати особовий склад НП до подальших дій та послідовно проводити певні тактичні дії силами підрозділів правоохоронних органів. Нами сформовано перелік зовнішніх ознак початку можливих правопорушень (далі Перелік), який складається з 20 пунктів.

Зовнішні ознаки початку можливого правопорушення:

- поява організованих та відокремлених від основного масиву людей груп осіб;
- поява осіб, які були раніше зафіксовані, як організатори або активні учасники правопорушень;
- поява людей споряджених засобами захисту (шоломи, печатки, бронежилети, протигazi, щити, щитки на руках та ногах) та з предметами, які можуть використовувати як зброю (палиці, смолоскипи, пруті, ціпки);
- поява людей які скривають обличчя (хустина, баф, балаклава, маски);

- провокування та відволікання правоохоронців;
- погрози направлені на працівників поліції та інші групи осіб, які знаходяться у районі проведення масових заходів;
- зміна риторики скупчення людей, поява екстремістських закликів, плакатів, прапорів;
- різка зміна напрямку пересування скупчення людей;
- визначення осіб, які здійснюють командування у натовпі для групи осіб;
- збільшення кількості осіб, які знаходяться у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння;
- руйнування малих конструкцій та початок спорудження перешкод та барикад;
- прибуття організованих груп осіб на транспортних засобах до місця проведення масових заходів;
- активізація дій та виступів лідерів громадської думки з підбурюванням до протиправних дій натовпу;
- формування у певній області місця проведення масових заходів груп осіб (жінок, дітей, інвалідів) і наступне пересування цих груп;
- початок скупчення біля правоохоронців щільної групи учасників масових заходів;
- значне перевищення заявленої кількості учасників масових заходів;
- поодинокі бійки (хуліганські прояви) у середині скупчення громадян;
- створення бойових шиків учасниками масових заходів (клин, колона, кулак, лінія);
- травмування за будь яких причин хоча б одного працівника поліції;
- попередження про подальші протиправні дії з боку учасників масових заходів (по телефону, учасниками заходів).

Загальна обстановка на місці проведення масових заходів постійно змінюється, може мати динамічний характер і командир може пропустити деякі моменти, не приділити достатньої уваги деяким процесам. Таким чином, у разі різкої зміни оперативної обстановки готовність до адекватних дій підрозділів правопорядку знижується або унеможливується. Перелік дає можливість попередити зниження боєздатності, проводити профілактичні тактичні дії по запобіганню зниження боєготовності підрозділів НП. Для цього пропонується порядок реагування при встановленні зовнішніх ознак початку можливих правопорушень. Пункти переліку можуть виконуватися у будь якому порядку, фіксується загальна кількість ознак, які одночасно спостерігаються за короткий термін.

Таблиця 1. Реагування на зовнішні ознаки початку можливого правопорушення (бронзовий командир).

Умови	Дії
при виконанні 1 - 2 пунктів Переліку	Посилення уваги
при виконанні 3 - 5 пунктів з Переліку	Доповісти срібному командирі. Привести резерв у готовність
при виконанні 6 - 8 пунктів з Переліку	Посилити бойові шиківання. Резерв розмістити ближче. Поліцію діалогу попередити про погіршення ситуації
при виконанні 9 - 11 пунктів з Переліку	Привести у готовність поліцію особливого призначення (шоломи не одягаються, щити відсутні)
при виконанні 12 - 14 пунктів з Переліку	Доповісти срібному командирі. Поліцію особливого призначення розмістити на другій лінії шиківання (шоломи одягнуті, щити відсутні). Попередити учасників заходів про відповідальність за порушення порядку та напад на працівників поліції.
при виконанні більш 15 пунктів з Переліку	Доповісти срібному командирі. Поліцію діалогу вивести з натовпу на першу лінію шиківання. Екстремальні служби підвести ближче до місця, де ускладнюється оперативна ситуація.

Для отримання швидкої оцінки обстановки пропонується впровадження барометру стану. Барометр стану ситуації вказує на загальний стан обстановки, яка склалася у певний час у певному місці. Це простий та оперативний спосіб визначення та оцінки обстановки. Барометр стану поділяється на чотири рівня: зелений (нормальний стан), жовтий (невизначений стан), помаранчевий (не стабільний стан) і червоний (небезпечний стан). З метою більш ефективної підготовки до появи можливої небезпечної ситуації пропонується поділити центральну частину барометру на невизначений стан (жовтий) і не стабільний стан (помаранчевий). Це дає можливість визначити динаміку зміни стану обстановки та приготуватися до подальших дій у разі ускладнення оперативної обстановки (виникнення небезпечного стану).

Рисунок 1. Барометр стану обстановки (рівні).

Барометр стану визначається при отриманні інформації у певному місці, у певний час відповідальною особою (золотим, срібним та бронзовим командиром) і може стосуватися масового заходу загалом та певних ділянок району, де відбуваються масові заходи. Барометр стану на певних ділянках може бути різних розмірів та масштабів, наприклад, стан біля входу в адміністративну будівлю, стан на перехресті доріг, стан на вході до станції метрополітену тощо. Повідомлення про зміну кольору стану обстановки у бік погіршення ситуації повинно доповнюватися інформацією про складові ситуації, які стали причиною зміни кольору стану, наприклад, бійка між двома громадянами переросла у масову бійку, пересування колони учасників масових заходів з рівномірного темпу змінилася на панічні рухи у різні напрямки і появу постраждалих, тощо.

Повідомлення «Зелений». Нормальний стан (зелений колір) характеризується загальною спокійною обстановкою, відсутністю причин можливого миттєвого погіршення обстановки та повною керованістю процесу.

Повідомлення «Жовтий». Невизначений стан (жовтий колір) характеризується обстановкою, яка почала змінюватися або може змінюватися під дією певних чинників але загальна обстановка керована і спокійна. Цей рівень має певні особливості:

1. Зростає загальна напруга але ніяких зовнішніх ознак погіршення ситуації немає.
2. Ситуація не значно погіршується, а потім відразу нормалізується.
3. Чинники, які здатні погіршити ситуацію знаходяться на певній відстані та не прийняли загрозливий характер.
4. Учасники масових заходів або до них наближаються чинники, які можуть призвести до ескалації ситуації.

Повідомлення «Помаранчевий». Не стабільний стан, який передує небезпечному стану. Цей стан є проміжний між «Жовтим» та «Червоним» і додатково вказує на динаміку до погіршення загального стану. Рівень «Помаранчевий» може бути дуже коротким але він дає змогу підготуватися правоохоронцям до подальшого погіршення обстановки з можливим використанням сили. Цей рівень має певні особливості:

1. Ситуація погіршується, а потім нормалізується декілька разів, причому амплітуда погіршення збільшується.
2. Джерела небезпеки знаходяться поруч або навкруги і ситуація на масових заходах стає нестабільною.

Повідомлення «Червоний». Небезпечний стан характеризується стійким погіршенням ситуації з одночасним зниженням рівня безпеки учасників масових заходів. Цей стан супроводжується порушенням правопорядку, розростанням конфлікту між групами осіб, бійками та руйнуванням матеріальних цінностей на певній території, використанням елементів, які здатні травмувати, виникненням паніки або безладдя, значна частина учасників масових заходів задіяна у ескалації насильства.

Другим якісним показником оцінки обстановки є оцінка загрози. Оцінка загрози характеризує вірогідність виникнення надзвичайних подій при наявності небезпечних чинників. Ризик виникнення надзвичайних подій залежить від переліку небезпек та рівня впливу їх на

життя та здоров'я людини, а також можливість потрапляння під їх дію людей. Оцінка загрози поділяється на 5 рівнів. Оцінка загрози проводиться перед і під час проведення масових заходів.

Таблиця 2. Характеристики рівнів оцінки загрози.

Рівень	Вимоги
1	Відсутність загрози
2	Поодинокі напади на працівників поліції
3	Напади на поліцейських мають масовий характер
4	Напади на поліцейських мають масовий характер з використанням предметів, пальних та токсичних речовин
5	Велика кількість постраждалих, неможливість протидіяти порушенням порядку

Для об'єктивної характеристики обстановки передбачається використовувати обидві складові (барометр стану та оцінка загрози). Наприклад, «Зелений - 1», «Червоний - 4». Співвідношення барометру стану та оцінки загрози дає можливість більш точно характеризувати ситуацію, яка склалася. Для спрощення використання обох показників оцінки обстановки пропонується їх співвідношення розглянути у вигляді таблиці. Таблиця можливого співвідношення двох критеріїв наведені в таблиці 3.

Таблиця 3. Співвідношення барометру стану та оцінки загрози.

Барометр стану				
Оцінка загрози				
1	+	+	-	-
2	-	+	+	-
3	-	-	+	+
4	-	-	+	+
5	-	-	-	+

Для отримання об'єктивної картини на місці проведення масових заходів після отримання обох показників оцінки обстановки проводиться уточнення, що і яким чином впливає на погіршення ситуації загалом і на окремій ділянці окремо, у певний час. Наприклад, повідомлення «Помаранчевий - 4»: група осіб вибігла на майдан, де відбувалися мітинг та використала металеві палиці проти учасників масових заходів, почалася бійка. Працівники поліції відразу відреагували, патрульні поліцейські намагаються відокремити групу нападників від учасників масових заходів і припинити бійку. Правопорушники скоїли напад на працівників поліції.

Висновки. Розробка нових методів, методик та способів протидії порушенням публічного порядку на масових заходах у розрізі запровадженої у 2018 році Скандинавської моделі в Україні є одним з основних завдань науковців МВС України. Адаптування Скандинавської моделі до українського законодавства та суспільного буття необхідно для підвищення ефективності правоохоронної діяльності в Україні загалом. Дослідження саме оцінки обстановки дозволяє ліквідувати можливі подальші помилки у наступних діях правоохоронців.

Список бібліографічних посилань

1. Власенко І. В., Шевченко Т. В., Коваленко І. М. Аналіз тактики та порядку дій сил правопорядку при забезпеченні публічної безпеки за «Скандинавською моделлю» // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків, 2020. С. 167–173.

2. Власенко І. В. «Скандинавська модель» та її адаптація для використання в Україні // Участь правоохоронних органів та військових формувань держави у забезпеченні безпеки України : зб. тез доп. IV Всеукр. наук.-практ. конф. кафедри тактики командно-штабного

факультету Національної академії Національної гвардії України (м. Харків, 28 листоп. 2019 р.). Харків, 2019. С. 8–10.

3. Власенко І. В. Оцінка ризику правоохоронців при ліквідації масових заворушень // Наукове забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України : зб. тез доп. VIII наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 берез. 2017 р). Харків, 2017. – С. 10–13.

Отримано 31.03.2021

УДК 351.74

ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ І. В.,

викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-5202-8211>

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ СТРІЛЕЦЬКИХ ТРЕНАЖЕРІВ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Впровадження лазерних технологій у курс «Вогневої підготовки» багатьох країн світу є стійкою тенденцією. З цією метою використовують мультимедійні стрілецькі тренажери, лазерні тири, лазерні імітатори стрільби й інші пристрої. Такий підхід сприяє суттєвому підвищенню ефективності формування умінь майбутніх офіцерів застосовувати вогнепальну зброю, зміцненню їх психологічної і стресостійкості.

Ключові слова: мультимедійний тир, зброя, стрільба, поліцейський, вогнева підготовка.

Вогнева підготовка є однією з провідних дисциплін навчання поліцейських. Досягненню мети, надбання курсантами вмінь застосовувати вогнепальну зброю на заняттях з вогневої підготовки та вдосконаленню техніки стрільби, сприяє вміле поєднання традиційних та інноваційних методів навчання. Практика дозволяє зрозуміти, що саме за рахунок актуалізації інноваційних методів навчання, серед яких особливо виділяються інтерактивні й мультимедійні методи, досягається високий рівень сформованості здібностей до застосування вогнепальної зброї і готовності до її використання в екстремальних, бойових умовах поліцейськими.

Мультимедійні методи навчання – важлива складова педагогічної інноватики. Рациональне і науково обґрунтоване включення мультимедійних методів у методичний супровід занять з вогневої підготовки, сприяє суттєвому підвищенню ефективності формування вмінь майбутніх офіцерів застосовувати вогнепальну зброю, зміцненню їх психологічної і стресової стійкості [1].

Результат – формування здатності й готовності здійснювати вмілі та грамотні дії з вогнепальною зброєю – великою мірою залежить від того, наскільки майбутні офіцери опанують техніку стрільби під час навчання. Сформовані у процесі оволодіння технікою стрільби вміня майбутніх офіцерів застосовувати вогнепальну зброю сприятимуть становленню їх морально-психологічної та стресової стійкості в екстремальних (бойових) ситуаціях, якщо вогнева підготовка супроводжується психологічною підготовкою, на що спрямоване використання мультимедійних тирів. Ні для кого не секрет, що для більшості курсантів-початківців перебування у стрілецькому тирі, де виконуються вправи зі стрільби, є потужним стресогенним фактором. А перебуваючи на вогневому рубежі до набуття стійких умінь техніки стрільби, майже всі курсанти відчувають страх як прояв інстинкту самозбереження, а саме: страх пострілу і звуку від нього, боязнь віддачі, невпевненість у правильності своєї поведінки тощо. Саме подолання страху, розвиток психофізіологічної стійкості як важливої особистісно-професійної якості поліцейського ефективно досягається за допомогою використання мультимедійних тирів під час вогневої підготовки.

Мультимедійні методи надають навчанню цілеспрямований характер і потребують наближення обстановки до реальних умов, створення невідомої обстановки й ураження цілі у найкоротший термін з найменшою витратою боєприпасів. Міцність запам'ятовування забезпечується продуманою системою повторення як у процесі вивчення матеріалу, так і в спеціально відведений час [2, с. 7-9].

Мультимедійні тири служать для вирішення певних завдань навчання –формування умінь і навичок під час вирішення і практичних завдань з вогневої підготовки. Такі тренажери покликані розширити можливості викладача у посиленні його впливів з точки зору підвищення якості засвоєння курсантами навчального матеріалу, а також підвищення ефективності навчання в цілому.

Мультимедійні тири дозволяють здійснити тренування навичок стрільби, що є необхідним для працівників силових структур, спортсменів (біатлон, спортивна стрільба). Мультимедійний стрілецький тренажер крім стрільби з бойової та пневматичної зброї дозволяє здійснювати тренування із застосуванням зброї з лазерними вставками, що дає можливість підвищити показники у стрільбі приблизно на 32%, на 25-30% прискорити процес навчання первинних стрілецьких навичок і скоротити витрату патронів на навчальні стрільби в 3-4 рази, що у свою чергу знижує вартість тренувань.

Мультимедійний тир «Інгул» призначений для набуття навичок стрільби з вогнепальної зброї (пістолети Макаров, Форт і т.п.) в обстановці, максимально наближеній до бойової. Такий тир дозволяє використовувати одночасно всі види імітацій і бойової зброї на одній установці, при цьому може використовуватися бойова зброя будь-якої потужності, аж до великокаліберних гвинтівків, автоматів і гармат. Під час вправи зі стрільби стрілець стає учасником кінофільму, де сюжет розгортається в реальному часі й миттєво змінюється залежно від влучності кожного пострілу. Злочинці «падають» при влученні або продовжують свої дії при промахах. Кількість можливих сюжетів, вправ, типів мішеней і варіантів їх розвитку не обмежена. Кількість можливих сюжетів і варіантів їх розвитку, вправ, типів мішеней не обмежена. Залежно від підготовки стрільців викладач має можливість спростувати або ускладнювати вправи.

Результат кожного пострілу фіксується комп'ютером і зберігається в базі даних для всіх учасників стрільби. Для кожного стрільця викладач може отримати відомості про його результати за будь-який час. Результат кожного пострілу видається на той самий екран у вигляді стоп-кадру фільму або зображення мішені з указаною точкою влучання кожної кулі або всіх куль із зазначенням середньої точки влучання. Навіть для стандартних мішеней курсу вогневої підготовки можливий перегляд стрільби будь-якого учасника динамічно у вигляді кінофільму.

Бойові стрільби в мультимедійному тирі «Інгул» показали, що навіть стрільці, які мають відмінні результати у стрільбі по звичайних мішенях, часто не встигають орієнтуватися в ситуації, що змінюється, і в реальних умовах могли б бути виведені з ладу злочинцями, не встигнувши відкрити вогонь. У той же час, необхідні навички швидкісної стрільби в мультимедійному тирі «Інгул» швидко закріплюються і в реальній обстановці поліцейські отримують значно більше шансів у виконанні бойового завдання і збереженні власного життя і здоров'я.

Практика дій у надзвичайних ситуаціях показує, що працівники силових структур повинні точно оцінювати обстановку, обстановку, яка змінюється миттєво, і приймати рішення на застосування зброї в умовах дефіциту часу. При цьому від правильності прийнятого рішення, швидкості й точності стрільби залежить їхнє життя і життя інших людей.

Під час виконання вправ «Курсу стрільби» повністю усувається необхідність ходіння стрільців по тирі, зміни мішеней і т.п., що істотно підвищує безпеку занять. Під час виконання всіх стандартних вправ у стрільбі мультимедійний тир «Інгул» економить не тільки матеріал мішеней, але й час, миттєво підраховуючи набрані бали і виставляючи оцінки за стрільбу цілим підрозділом.

Таким чином, використання мультимедійних стрілецьких тренажерів під час підготовки поліцейських як першопочаткового доповнення до традиційних методів вогневої підготовки, впливає на досягнення високого рівня сформованості здібностей до застосування вогнепальної зброї і готовності до її використання в екстремальних, бойових умовах поліцейськими.

Список бібліографічних посилань

1. Чернишенко О. Є. Використання мультимедіа-технологій в процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів внутрішніх військ МВС України. *Педагогіка та психологія*. 2012. Вип. 42. С. 70–74.
2. Методика вогневої підготовки : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. С. Т. Полторока. Харків : Військ. ін-т ВВ МВС України, 2005. 189 с.

Отримано 28.04.2021

УДК 037.011.33(477)-057.30

ГІРЕНКО С. П.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник декана з навчально-методичної роботи факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-4871-5481>

ДО ПИТАННЯ СИСТЕМНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В ДІЯЛЬНІСТЬ ЗВО МВС КОНФЛІКТОЛОГІЧНОГО КОМПОНЕНТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

В тезах розглянуті деякі професійно-педагогічні аспекти конфліктологічної підготовки працівників поліції в професійній освіті. Визначені поняття, змістовні компоненти та психолого-педагогічні умови розвитку конфліктологічної компетентності в службових ситуаціях, проаналізовані сучасні освітні механізми розвитку особистого потенціалу майбутніх правоохоронців та формування їх конфліктологічної готовності

Ключові слова: заклад вищої освіти, конфлікт, конфліктологічна компетентність, професійна освіта, формування.

Сучасна правоохоронна освіта в змістовних та цільових формах відображає модель компетентнісного розвитку фахівця, здатного успішно виконувати посадові функції як в типових, так і в стресогенних ситуаціях. Необхідність спеціальних конфліктологічних знань та алгоритмів поліцейських обумовлена фактом збереження високої ймовірності (ризиків) їх перебування в зоні дії соціальних конфліктогенів (протиріччя, маніпуляції, суперечки, погрози, агресія, стрес тощо). Разом з тим, метою конфліктологічної освіти є формування стійкої компетенції – як компоненту професійної готовності працівника правоохоронних органів до реалізації всього спектру необхідних службових дій в конфліктогенному середовищі. Саме тому конфліктологічна освіта в ЗВО МВС розглядається нами як цілеспрямована практично орієнтована (вміння, навички, алгоритми) педагогічна діяльність, спрямована на формування професійного світогляду поліцейського щодо конфлікту – як атрибуту професії, власних можливостей та інструментів їх реалізації в конфліктних (емоційно напружених, психогенних) ситуаціях.

Аналіз багатьох досліджень конфліктологічної сфери сучасного фахівця (В.Андросюк, О.Бандурка, О.Баєв, І.Ващенко[1], В.Великий, В.Друзь, О.Кришевич, В.Медведєв, О.Михайленко, Н.Самсонова, В.Светлов, Л. Скібіцька[2], О.Щербакова) розширює спектр семантично-змістовного різноманіття конфліктних категорій та їх дефініцій. Але одним з ключових, на наш погляд, з точки зору педагогіки професійного навчання, залишається категорія «конфліктологічна компетентність фахівця». Як зазначає Л.Котлова, «психологічні знання про правила і особливості безконфліктного спілкування і поведінки допомагають не тільки будувати конструктивні міжособистісні стосунки, але й застосовувати уміння реконструювати конфлікт, перетворювати його на знаряддя управління та впливу»[3].

В структурно-змістовному аспекті, конфліктологічна компетентність є поєднанням психічних, фізіологічних та психосоціальних структур особистості, містить у собі ряд компонентів

(компетенцій): *емотивна* (емоційний «колір» особистості, переважачі емоції та почуття, збудливість-врівноваженість, самоконтроль станів); *діагностична* («вміння ідентифікувати конфлікти, діагностувати їх причини»[4;187], класифікувати учасників); *мотиваційна* (досягнення мети без загострення стосунків, збереження оптимального психічного стану); *вольова* (мобілізація власних ресурсів, подолання перешкод та опору, спрямованість на досягнення мети); *прогностичний* (прогнозування наслідків застосування різних «конфліктних» тактик); *поведінковий* (варіативність стратегій/тактик реагування, управлінська поведінка, володіння техніками прихованого впливу та контр впливу, «терапевтична» поведінка, здатність до «самовідновлення», застосування психогімнастичних вправ); *педагогічний* (передача накопиченого конструктивного конфліктного досвіду, самовиховання конфліктологічної культури); *когнітивна* складова включає: знання про конфлікт, конфліктні стани та конфліктогени спілкування; ставлення до конфлікту в цілому(конфліктна позиція), вміння визначити "робочу зону" та сфери впливу конфлікту; джерела та причини протиріч, опонентів та їх мотивацію, комунікативні, організаційні та психосоціальні шляхи розв'язання конфлікту; вміння підбирати ефективні стратегії щодо учасників конфлікту та деактуалізації предмету протиріччя[5]; *педагогічна* складова передбачає свідоме виховання в себе конструктивного відношення до конфліктів, самовдосконалення окремих рис характеру, демонстрація власним прикладом конструктивної поведінки тощо; *правова* (знання нормативно-правової бази, застосування правових механізмів вирішення протиріч, припинення протиправної поведінки).

Представлені професійні компетенції розвиваються поступово, роками, із накопиченням фахового досвіду, шляхом реалізації набутих знань в типових та нестандартних конфліктних ситуаціях. Але важливо, щоб закладання їх теоретико-практичної основи, безперечно, відбувалось в контексті отримання майбутніми поліцейськими майбутньої професії в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Саме тому вважаємо за необхідне перегляд освітніх програм за спеціальностями «Правоохоронна діяльність», «Право», «Кібербезпека» з метою включення в плани підготовки фахівців конфліктологічних дисциплін, організацію конфліктологічних тренінгів для слухачів Інституту післядипломної освіти, які проходять підвищення кваліфікації працівниками різних служб та підрозділів.

Список бібліографічних посилань

1. Ващенко І. В., Кляп М. І. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ : Знання, 2013. 407 с.
2. Скібіцька Л. І. Конфліктологія. Київ : Кондор, 2009. 384 с.
3. Котлова Л. О. Формування конфліктологічної компетентності студентів як чинника їх особистісного розвитку. *Наука і освіта*. 2014. № 5. С. 162–167.
4. Вошколуп Г. Ю. Конфліктологічна компетентність як складова професійної компетентності майбутніх фахівців. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2016. № 1. С. 184–189.
5. Гіренко С. П. Конфліктний простір працівників Національної поліції в контексті їхньої професійної підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. Вип. 60, т. 2. С. 33–38.

Отримано 18.05.2021

УДК 796.012.62

ГНИП І. Я.,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Львівського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6493-6399>;

ЧЕРВОНОШАПКА М. О.,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,

доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Львівського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-9180-6402>;

ГОЛОДІВСЬКИЙ М. Ф.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Львівського державного університету внутрішніх справ

УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ ТА РЕАГУВАННЯ НА ЗАГРОЗУ ВІДПОВІДНО ДО РІВНЯ НЕБЕЗПЕКИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА»

Розглянуто методичні особливості вдосконалення взаємодії поліцейських при затриманні особи та реагування на загрозу, відповідно до рівня небезпеки, у здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: «Спеціальна фізична підготовка», здобувачі вищої освіти, взаємодія поліцейських, реагування на загрозу.

Процес підготовки поліцейських у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання передбачає формування необхідного рівня знань, вмінь та навичок, що забезпечують ефективне виконання ними своїх службових повноважень, зокрема:

- застосовувати сучасні методи та засоби забезпечення публічної безпеки і порядку із використанням поліцейських заходів примусу (фізичного впливу та спеціальних засобів);
- володіти достатніми навичками застосовування заходів фізичного впливу та спеціальних засобів за звичних умов правоохоронної діяльності та адаптуватися до умов ускладнення оперативної обстановки (різними явищами соціального, природного, техногенного характеру);
- працювати автономно та в команді, виконуючи посадові обов'язки за посадою в ході повсякденної діяльності і виявленні причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, та застосуванні поліцейських заходів примусу для їх усунення;
- застосовувати поліцейські заходи примусу (фізичного впливу та спеціальні засоби), спрямовані на забезпечення законності та правопорядку, безпеки особи та суспільства, забезпечувати охорону об'єктів державної власності та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності.

Важливим компонентом підготовленості, вдосконаленню якого потрібно приділяти увагу, є навичка ефективної взаємодії поліцейських при затриманні особи та реагування на загрозу, відповідно до рівня небезпеки [1, 2]. При цьому доцільно враховувати низку методичних вказівок.

Затримання правопорушників завжди безпечніше здійснювати, коли кількість поліцейських перевищує кількість затримуваних, причому, якщо затримання одного проводять троє, чи більше поліцейських, це значно полегшує завдання. Складнішим є завдання, коли одного правопорушника

затримують двоє поліцейських. У будь-якому випадку, кожний з них повинен знати свою роль у затриманні, діяти чітко та узгоджено. Тому, відпрацьовуючи затримання удвох, доцільно розподілити між собою обов'язки. Наприклад, один виступає в ролі ведучого – умовно перший поліцейський, другий поліцейський – в ролі страхуючого. Перший поліцейський виконує прийоми на ліву руку правопорушника, другий поліцейський – на праву, та, за необхідності, надягає кайданки. Перший працівник виконує, наприклад, одну з таких дій: блокує ліву руку особи захопленням її двома руками; застосовує до неї прийом затримання, або блокує руку особи та наносить розслаблюючий удар ногою. Другий працівник, одночасно з діями першого, проводить прийом затримання на праву руку, надягання кайданків.

У ряді випадків працівники працюють практично синхронно. При всіх способах затримання захоплення кінцівок правопорушника проводиться одночасно обома працівниками. Усі дії із затримання повинні виконуватися за командою першого працівника. Перед початком затримання працівники домовляються про умовні сигнали, які свідчать про початок їх дій. Подавши такий сигнал, працівник впевнений, що партнер вчасно надасть допомогу.

При груповому затриманні правопорушника необхідно не тільки заздалегідь скласти план дії (хто який прийом проводить та на яку руку, хто блокує, хто перехоплює зброю чи вибиває її, хто надягає кайданки та здійснює зовнішній огляд), а й відпрацьовувати свої дії до автоматизму. Як правило, дії із затримання тісно узгоджуються з тактикою непомітного наближення до особи, яка затримується, найчастіше ззаду, чи збоку. Заклучні дії затримання – прийоми, кидки, задушення, збивання з ніг – мають бути виконані у максимально короткий відрізок часу. Затримання правопорушника при скупченні людей також є дуже небезпечним для оточуючих, оскільки озброєний опір може призвести до випадкових жертв.

При проведенні затримання завжди слід враховувати те, що затримуваний або його співники можуть спровокувати перехожих на втручання в дії поліцейських, забентежити людей та дати можливість правопорушнику втекти. Але, в будь-якому випадку, затримувана особа атакується раптово, при чому працівники можуть наближатися з різних напрямків. Залежно від ситуації та тактичного задуму, затримання може здійснюватися при підході обох поліцейських спереду, або ззаду, з одного або іншого боків.

При проведенні затримання та конвоювання необхідно дотримуватись певних вимог:

1. Затримання потрібно проводити зненацька, рішуче, швидко та чітко.
2. Безпечніше проводити затримання при підході до затриманого ззаду.
3. При проведенні затримання спереду доцільно провести відволікаючі дії, замаскувати свій намір.
4. При конвоюванні бажано уникати місць великої скупченості людей, базарів, черг, багатолюдних вулиць.
5. Конвоювання необхідно проводити швидко без зупинок.
6. При конвоюванні не слід використовувати сторонню допомогу, не дозволяти стороннім наближатися до себе або до затриманого.

Характерними помилками у виконанні затримання можуть бути неодноразовість та неузгодженість дій поліцейських.

Методичні рекомендації щодо усунення помилок:

1. Після надання умовного сигналу партнеру, дії із затримання виконуються одночасно.
2. Кожний поліцейський повинен знати свою роль у затриманні, діяти чітко та узгоджено. Тому, відпрацьовуючи затримання удвох, доцільно розподілити між собою обов'язки, домовитись, хто який прийом виконує та на яку руку.

Список бібліографічних посилань

1. Спеціальна фізична підготовка працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. / О. І. Тьорло, В. Р. Булачек, А. О. Гречанюк та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 368 с.
2. Чичкан О. А., Гнип І. Я., Музика Б. Ю., Червоношапка М. О. Захист поліцейського від нападу озброєного правопорушника : метод. рек. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 40 с.

Отримано 16.04.2021

УДК 796.81:351.745.5

ДІДКОВСЬКИЙ В. А.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-4327-0823>

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ КУРСАНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИХ ПОЄДИНКІВ

Розглянуто питання удосконалення рівня фізичної підготовленості курсантів ЗВО засобами навчально-тренувальних поєдинків. Наведено класифікацію та опис навчально-тренувальних поєдинків.

Ключові слова: поліцейський, фізична підготовка, двобій, навчально-тренувальні поєдинки.

В ситуаціях небезпеки, що спричинена проявами агресії, конфлікту, реалізацією умислів до злочинних дій, працівник поліції, в процесі самозахисту може опинитись перед невідворотною умовою щодо використання спеціальних фізичних навичок для реалізації заходів фізичного впливу на агресора. Готовність до таких дій вимагає сформованості багатьох фізичних і психічних якостей, правових знань щодо меж і можливостей їх використання у соціальному середовищі. Разом з тим, високий рівень фізичної підготовленості та знання правових меж щодо використання власних спеціальних фізичних можливостей в ситуаціях самозахисту не можуть бути повноцінною гарантією адекватних дій як через призму бачення соціального буття так і через вивірення координат психологічних аспектів діяльності. Такі проблеми повинні вирішуватись координованим вивіренням правової, спеціальної фізичної підготовки з психологічною підготовкою особи [1].

Сучасний поліцейський повинен забезпечити безпеку людей, застосовуючи, в разі необхідності, достатні силові засоби та методи; здатен розрізняти ситуації небезпеки ; за будь яких обставин діяти без упереджень, керуючись етичними нормами [2, с.7].

Дії працівників міліції в екстремальних ситуаціях, що потребують застосування сили, являють собою комплексну діяльність, яка потребує перцептивних, інтелектуальних та психомоторних здібностей, знань, вмінь та навичок. Вона – результат розумової діяльності, яка пов'язана з оптимальним використанням фізичних якостей, прийомів, навичок, вмінь та психічних здібностей (пізнавальних, емоційно-вольових, психомоторних). Характерною ознакою екстремальної ситуації є небезпека, різноманітність дій, дефіцит часу, недостатність інформації, агресивність противника. Все це перешкоджає правильному сприйняттю ситуації, а також прийняттю рішення та реалізації своїх дій [3, с. 6].

У зв'язку з невизначеною кількістю варіативності у нестандартних ситуаціях, неможливо й недоцільно відпрацьовувати особливий характер адекватних дій динамічних стереотипів у вигляді стабільних систем. У кількісних співвідношеннях якісні відпрацювання одних і тих самих дій ніколи не зустрічаються з точним моделюванням повторень дистанційних, часових, психологічних та інших умов. Спостерігаючи у поєдинку лише за одним із його учасників, неможливо визначити сенс тактичної ситуації та сконкретизувати вид дії, яку він виконує. Однак можливо дати визначення характеристиці техніки дії. Для визначення тактичної послідовності, необхідно дати оцінку двосторонніх взаємодій, з урахуванням дистанційних, просторово-часових та інших аспектів.

Спеціалізовані положення та рухи, що характеризуються конкретною технічною руховою структурою поза тактичною ситуацією, варто називати прийомами, які у сукупності з вихідними положеннями, пересуваннями та основними рухами складають одне ціле і у навчально-тренувальному процесі носять назву *навчально-тренувальних поєдинків*.

Вони є таким видом вправ, які вимагають, з одного боку, прояву сили, спритності, швидкості, спеціальної витривалості, досконалого володіння технікою прийомів, психічної готовності до

бою, тактичної освіченості, а з іншого – якраз і виховують всі ці якості в єдності.

Доцільно, враховуючи особливості навчально-тренувальних поєдинків, класифікувати їх, поділяючи на чотири групи: *умовні, повністю обумовлені, частково обумовлені та вільні* [3, с.21].

Умовні навчально-тренувальні поєдинки – це вправи, які являють собою сукупність захисних, атакуючих та контратакуючих дій, що пов'язані поміж собою логічною послідовністю, та імітують бій з уявним противником. Користуючись боксерською термінологією, іншими словами, умовні навчально-тренувальні поєдинки можна розглядати як "бій з тінню".

Під час проведення умовних навчально-тренувальних поєдинків, вирішуються такі важливі завдання, як удосконалення техніки виконання того чи іншого прийому або дії, удосконалення тактики проведення атакуючих чи контратакуючих дій (створення окремої бойової ситуації для вдалого завершення силового контакту з противником), удосконалення швидкості і правильності тактичного мислення в умовах двобою тощо.

Повністю обумовлені навчально-тренувальні поєдинки – це вправи, в яких заздалегідь обговорюються та чітко визначаються дії партнерів, а саме вид атаки одного і захисні та контратакуючі дії іншого. Метою цього виду поєдинків є вироблення у курсантів правильної форми та ритму рухів, відчуття дистанції та контролю за власними діями в умовах, що моделюють двобій.

Повністю обумовлені поєдинки використовуються лише після того, як технічні дії, що становлять зміст теми, вивчені по розподілам за окремими частинами, у цілому без партнера (якщо це можливо) або на допоміжному знарядді (борцівських манекенах, боксерських «лапах», боксерських мішках, макеварах тощо).

Частково-обумовлені навчально-тренувальні поєдинки – це вправи в яких заздалегідь обговорюються дії партнерів (хто виконує атаку, а хто захисні та контратакуючі дії) та додаткові умови, до яких відносять різноманітні варіанти ускладнень та обмежень, а саме: обмеження в атаці, маневруванні, захисті і контратаці, поєдинок з несподіваним нападом.

Вільні поєдинки являють собою вищу форму підготовки курсантів (слухачів) до силового контакту з правопорушником при якій дії суперника попередньо не обумовлені. Вони є найкращим засобом волової підготовки працівників міліції, оскільки потребують сміливості, вміння долати біль, крайній ступінь втоми, інші негативні відчуття, що виникають під час двобою. Ці поєдинки доцільно використовувати як при відпрацюванні окремої теми з курсу «Спеціальна фізична підготовка», так і на завершальному етапі вивчення цього курсу, з використанням всього арсеналу технічних і тактичних дій, із застосуванням спеціальних та підручних засобів. Умови поєдинків слід ускладнювати, по мірі підвищення рівня підготовленості слухачів – від повністю обумовлених з одним чи декількома партнерами, до вільних поєдинків.

Спираючись на різнобічну направленість навчально-тренувальних поєдинків, а також їх застосування на певному етапі навчання, можна стверджувати, що вони є ефективним засобом для розвитку психологічної стійкості, швидкості оперативного мислення, максимальної економічності і доцільності рухів в умовах силового контакту з правопорушником (злочинцем).

Список бібліографічних посилань

1. Дідковський В. А., Матвієнко М. І. Спеціальна фізична підготовка як компонент освоєння студентською молоддю основ самозахисту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2021. Вип. 3К (131) 21. С. 119–123.

2. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; ФОП Кандиба Т. П., 2019. 98 с.

3. Дідковський В. А. Застосування навчально-тренувальних поєдинків у фізичній підготовці працівників міліції : метод. рек. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2012. 37 с.

Отримано 04.04.2021

УДК 159.923:351.741

ЗАХАРЕНКО Л. М.,

кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення
та психофізіологічних досліджень

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-2121-0862>

ПЕРФЕКЦІОНІЗМ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

*У статті розглянуто зміст та психологічні особливості перфекціонізму,
його прояви у професійній діяльності поліцейського.*

Ключові слова: перфекціонізм, професійна діяльність, поліцейські

Перфекціонізм (від лат. *perfectio*) означає досконалість, бездоганність. Перфекціонізм у психології розглядається як переконання, що найкращого результату можна (або потрібно) досягти (у патологічній формі – це неприйнятність недосконалого результату).

У психологічній науці виокремилися окремі наукові підходи до перфекціонізму як прагнення самовдосконалення, як настанови (установки) особистості, як особистісної риси [7]. Прагнення особистості до досконалості від дитинства до дорослості має вікову специфіку вияву: у юнацькому віці поняття «саморозвиток» втілюється через соціально схвалену концепцію перфекціонізму, а у дорослому віці може бути «нормальною» характеристикою особистості або невротичним відхиленням від норми.

Перфекціоніська орієнтація первісно має соціально-приписаний характер і вирішальну роль відіграє мікросоціум – вплив сім'ї та сімейного виховання. Поява перфекціонізму можлива і в більш дорослому житті, адже на розвиток перфекціонізму впливає соціальне оточення в організації, колективі, в яких особистість навчається/працює і проводить більшу частину часу. Перфекціонізм пов'язаний із проявами ситуативної та особистісної тривожності, рівнем саморозвитку: чим вищий рівень перфекціонізму, тим вища тривожність і менший рівень саморозвитку.

Відповідно до цільової спрямованості перфекціонізм може бути [8]:

- орієнтованим на себе (притаманні схильність постійно ставити перед собою завищені стандарти, надмірна вимогливість до себе, віра у власну унікальність, постійна самокритика і прагнення до досконалості – самореалізації та самоактуалізації);

- орієнтованим на інших людей (характерні почуття самозначущості, потреба у постійній увазі та захопленні, завищені вимоги до оточуючих, спрямування їх на реалізацію цінностей саморозвитку і загальнолюдських цінностей, але при цьому втрата у своєму саморозвитку);

- соціально приписаним (по суті це переконаність особистості у тому, що інші вимагають від неї надмірних зусиль; потреба відповідати стандартам і очікуванням інших людей та вимогам суспільства, що передбачає уникнення невдачі, страх складних завдань та ситуацій невизначеності). Соціально приписаний перфекціонізм пов'язаний з відсутністю емпатії та надмірною зайнятістю почуттям заздрощів, спрямуванням на матеріальні цінності і цінності саморозвитку.

Амбівалентність перфекціонізму відображається у позитивних і патологічних тенденціях перфекційної особистості. «Нормальний» (позитивний) перфекціонізм супроводжується показником адаптації і послабленням психологічного захисту, і, водночас, такими потенційно негативними аспектами як високі негативні коефіцієнти соціального інтелекту і самоприйняття. Патологічний перфекціонізм характеризується вираженим зниженням прийняття інших, посиленням інтернальності та прагнення домінувати, депресивністю і педантичністю, що заважатиме виконувати обов'язки, зокрема професійні. Якщо ж перфекціоніст у своїй життєдіяльності прагне до високих стандартів, то це не є патологічним (отримання задоволення від

наполегливої праці, покращення результатів роботи, прийняття факту наявності межі особистого самовдосконалення), успіх приносить задоволення, підвищує або підтримує на належному рівні самооцінку [5, с. 173-174].

Маскулінність пов'язана зі зміцненням позитивного перфекціонізму і послабленням патологічного перфекціонізму [5; 6].

У психології існує думка про те, що не доцільно виділяти поняття «нормального» (позитивного) перфекціонізму, адже він ототожнюється із самоактуалізацією, хоча це не одне і те ж саме [8]. Критерії «нормального» перфекціонізму і самоактуалізації (за А. Маслоу) відображають прагнення людини до досконалості, але перфекціонізм поєднує як позитивні, так і негативні аспекти, що відрізняються лише площинами їх прояву:

- прагнення до самовдосконалення може реалізовуватися і через зовнішню, і через внутрішню мотивацію (самоактуалізацію);

- для перфекціонізму характерна зовнішня мотивація, що відображається у прагненні задовольнити очікування оточення, залежності від схвалення та захоплення з боку інших, важливості влади і соціального статусу.

Залежно від рівня вираженості перфекціонізму виділяють такі типи перфекційних особистостей [8]:

1. Гіперперфекціоністи надмірно хочуть досконалості, ставлять надто високі цілі і не задовольняються отриманим результатом. Надмірно прагнуть саморозвитку як досягнення ідеального образу себе. Досить оптимістично налаштовані і відповідальні, однак мають недостатню самооцінку, не толерантні, помірно задоволені життям.

2. Конструктивні перфекціоністи вміють формулювати досяжні цілі і коригувати їх залежно від ситуації, допускаючи можливість як успіху, так і невдачі. Характерні дуже високий рівень оптимізму і позитивного мислення, прагнення саморозвитку, відсутність жорсткої і категоричної оцінки себе та результатів своєї діяльності, висока самооцінка і прояви толерантності, розвинене прагнення високих стандартів. Представники даного типу найбільш відповідальні та задоволені життям.

3. Деструктивним перфекціоністам властиве поляризоване мислення («дуже добре» чи «дуже погано») та невимоглива система стандартів, яка нівелює можливість їх досягнення, і будь-який результат визнається недосконалим. Знімають з себе відповідальність, абсолютно толерантні, не прагнуть особистісного зростання, песимістичні, мають низьку самооцінку, невдоволені життям.

4. Гіпоперфекціоністи мають дуже слабо виражені перфекціоністичні домагання, легковажно ставляться до роботи, помилок, безвідповідальності, однак толерантно ставляться до себе та інших, повністю задоволені собою, мають високу самооцінку та позитивно сприймають життя.

Однозначно, що перфекціонізм задає певний ритм життєдіяльності сучасної людини, визначає стиль, якість та швидкість її соціальної активності. Перфекціонізм є запорукою успіху та професійної самореалізації особистості, що позитивно впливає на продуктивність її професійної діяльності (це і підвищення активності діяльності щодо соціально-схвалюваних цілей, сумлінність, гнучкість поведінки, рівень загальної саморегуляції тощо) [3].

Професійний перфекціонізм можна розглядати як «прагнення суб'єкта до неперевершеності, високих особистісних стандартів, прагнення доводити результати своєї діяльності до відповідності найвищим еталонам (моральним, етичним, інтелектуальним)» [2].

Психологічними чинниками професійного перфекціонізму виступають постійне невдоволення собою та досягнутим, «ступор» діяльності у ситуаціях, у яких немає впевненості щодо високої якості виконання, конкурентні відносини з оточуючими внаслідок постійного порівняння себе з ними. Перфекціоністські риси поліцейського відображаються у його прагненні відповідати високим стандартам професійної діяльності, функціональної результативності, постійного особистісно-професійного самовдосконалення.

Перфекціонізм слугує певним мотиватором для професійного розвитку курсантів-майбутніх правоохоронців, особливо першокурсників, та значно впливає на розвиток професійної

ідентичності офіцерів: при низькому рівні перфекціонізму проявляється висока сталість вибудовування поведінки у професійному середовищі; при високому – зменшення прагнення слідувати традиціям, груповим нормам, соціально бажаним варіантам рішення [7; 9].

Професійна спрямованість перфекційних особистостей відрізняється [3; 8; 10]:

- орієнтовані на себе перфекціоністи прагнуть досконалості у професії завдяки постійному покращенню своїх досягнень, набуттю майстерності, очікуванню похвали на свою адресу з боку інших. Це найбільш позитивно впливає на розвиток професійної кар'єри та продуктивність професійної діяльності. Таким особистостям властиві демонстрація високих показників працездатності та ефективності у вирішенні ділових проблем, однак вони не завжди вміють правильно розподілити свої власні ресурси (енергію), тривожні, невпевнені у собі, мають низьку самооцінку.

- перфекціоністам, що орієнтовані на інших людей (адресовані іншим), характерний професійний тип – соціальний, що виражається у вихованні та повчанні інших, та прагнення до переваги (завдяки міжособистісному суперництву, конкуренції з іншими для підкріплення своєї самооцінки, закріплення власного місця серед інших);

- соціально приписаним перфекціоністам притаманні соціальний професійний тип, що виражається у численних соціальних контактах, і заповзятливий професійний тип (обирає цілі та задачі, які дозволяють виявити енергію, імпульсивність, ентузіазм). Вони прагнуть сподобатися і догодити всім, невпевнені у собі, бояться розчарувати інших.

Перфекціонізм може бути професійною деструкцією особистості. Професійний перфекціонізм має дві форми вияву [4; 2, с. 88]:

- 1) конструктивний перфекціонізм (характерні лідерські якості, висока працездатність, активність, мотивація досягнення, адекватна оцінка своїх реальних здібностей та можливостей). За умови особистісної зрілості перфекціонізм як прагнення досягти досконалості можна вважати позитивним вектором постійного професійного самовдосконалення поліцейського.

- 2) деструктивний перфекціонізм (йому притаманні перманентна невдоволеність зробленим (отриманий результат ніколи не здається достатнім), дуже високі вимоги до себе, концентрація уваги на власних недоліках, страх невдачі, прагнення до ідеалу, неперевершеної досконалості). Перфекціонізм може стати предикатом формування деструктивних проявів у емоційно-вольовій сфері, узалежненої поведінки, соматоморфних розладів тощо. Це відображається у таких невротичних особистісних характеристиках як зниження самооцінки, аж до переживання депресивних станів, нездорова самокритика, переживання сильної тривоги, сорому, провини, максималізм («все або нічого»); скрупульозність, надмірна увага до дрібниць, віднесення сфери професійного життя до найважливіших, а інших сфер – у розряд «недостойних». Про деструктивний вплив перфекціонізму свідчить також і той факт, що в ситуації досягнення при високому рівні його вираженості відбувається підвищення невротичних проявів [1; с. 135].

Таким чином, зважаючи на позитивні та негативні аспекти перфекціонізму, його впливу на професійну діяльність, можна відзначити, що конструктивний перфекціонізм сприятиме соціальній активності поліцейського і досягнення акме у професійному розвитку, а деструктивний – перешкоджатиме виконанню ним своїх професійних обов'язків.

Список бібліографічних посилань

1. Вавілова А. С. Деструктивні прояви перфекціонізму в ситуації досягнення: досвід корекції. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Психологічні науки*. 2016. Вип. 1 (2). С. 132–136.
2. Вірна Ж. П. Неврогенез професійних деструкцій. *Психологічні перспективи*. 2012. Вип. 19. С. 84–90.
3. Грубі Т. В. Позитивний вплив перфекціонізму на професійну діяльність особистості // *World Science*. 2016. № 9 (13), т. 3. С. 12–15.
4. Завада Т. Ю. Перфекціонізм як соціально-психологічна властивість особистості: позитивний і негативний аспекти. *Наукові студії із соціальної та політичної психології*. 2016. Вип. 38 (41). С. 36–70.

5. Кононенко А. О., Кононенко О. І. Перфекціонізм особистості: норма чи патологія? *Науковий вісник Херсонського національного університету. Серія: Психологічні науки*. 2017. Вип. 3, т. 2. С. 170–174.
6. Кононенко О. І. Перфекціонізм особистості : монографія. Одеса : Удача, 2016. 357 с.
7. Кузіна В. Д. Перфекціонізм як чинник розвитку професійної ідентичності офіцера Збройних Сил України : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09. Київ , 2018. 22 с.
8. Лукіна Н. Б. Психологічні особливості цільової спрямованості перфекційної особистості : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01. Миколаїв, 2020. 210 с.
9. Рудай А. С. Взаємозв'язок психологічної ресурсності особистості з перфекціонізмом майбутніх правоохоронців. *Право і безпека*. 2016. № 4 (63). С. 148–152.
10. Фоменко К. І. Перфекціонізм як характеристика особистості, яка прагне до переваги та досконалості. *Вісник Національного університету оборони України*. 2015. № 3 (46). С. 311–316.

Отримано 22.04.2021

УДК 613.6:623.55

ЗУРОВ Ф. Ф.,

*старший викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0002-0563-3670>

ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЇЇ В УКРАЇНІ

Розглянуто міжнародний досвід легалізації вогнепальної зброї та вилучення її з цивільного обігу в аспекті впливу на криміногенну ситуацію в країні. Досліджені супутні наслідки легалізації вогнепальної зброї.

Ключові слова: легалізація зброї, вогнепальна зброя, обіг зброї, перспективи.

Ще з перших років після оголошення незалежності України постало питання легалізації вогнепальної зброї, а після Революції гідності, анексії Криму Росією, а також подій на Сході України воно набрало ще більшої актуальності.

На практиці багато країн запроваджували та забороняли обіг вогнепальної зброї. Думки науковців, а саме П. Л. Фріса, П. М. Мітрухова, і погляди частини суспільства зводяться до позитивного сприйняття легалізації зброї, інші дослідники категорично проти такої практики. Але є й ті, хто не висловлює свого ставлення, а тільки наводять аргументи «за» і «проти» легалізації зброї (С. М. Шуміленко, А. М. Колосок) [1, с. 1022]. Для повного розуміння проблеми потрібно проаналізувати практику інших країн.

Наявність права на зброю у цивільного населення обґрунтовується, насамперед, природним та невід'ємним правом кожної людини на самозахист від злочинних посягань. Наприклад, у штаті Вісконсин існує обов'язок громадян мати зброю для самооборони. Ще одним чинником є історичні та географічні особливості територій певних держав, наприклад, на островах архіпелагу Шпіцберген через небезпеку піддатися нападу з боку полярних ведмедів, наявність у населення зброї зумовлене використанням її для полювання, обов'язком нести військову службу тощо [2].

Питання щодо легалізації зброї на законодавчому рівні в різних країнах регулюється по-різному. Відповідно до критеріїв регулювання права осіб на озброєний захист, держави можна поділити на такі групи:

- 1) країни, які повністю легалізували зброю і надали їй у вільний доступ (наприклад, США);
- 2) країни, які легалізували зброю за умов проходження певної процедури (наприклад, Чехія, де застосовують тестування особи щодо отримання зброї);

3) країни, які не легалізували зброю взагалі або легалізували лише певні її види (наприклад, Україна, де легалізована довгоствольна зброя, а також Японія, де немає жодної одиниці зброї на тисячу жителів) [3].

Що стосується кількості вогнепальної зброї на 100 осіб, то у США мають 90 одиниць на 100 осіб, Швейцарії – 46 одиниць, Франції – 32 одиниці, Греції – 31 одиниця, Німеччині – 30 одиниць. В Україні легально озброєні лише 6 осіб зі 100. Ще менше зброї має населення на Філіпінах – 4 на 100 осіб та в КНР – 3 [4].

Єдиною країною в Європі, у якій досі не вирішене питання законного продажу та носіння вогнепальної зброї, є Україна. Згідно зі ст. 263 Кримінального Кодексу України в державі передбачена відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Так, відповідно до ч. 1 цієї статті «носіння, зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років» [5].

До питання легалізації вогнепальної зброї в Україні законодавці звертаються не вперше. 24.11.2020 у Верховній раді був зареєстрований законопроект № 4335-1 «Про цивільну зброю та боєприпаси» [6], метою якого, як це зазначено у пояснювальній записці до нього, є «законодавче врегулювання придбання, зберігання та використання зброї фізичними та юридичними особами. Норми проекту спрямовані, перш за все, на гарантування конституційного права громадян України на захист свого життя, здоров'я і власності та приведення у відповідність до Конституції України нормативного регулювання цієї сфери суспільних відносин» [7].

Разом з ним було зареєстровано проект закону № 4336-1 «Про внесення змін до Кодексу про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу для реалізації положень закону України «Про цивільну зброю та боєприпаси» [8]. Відповідно до пояснювальної записки до цього проекту метою є «унормування положень Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення відповідно до положень законопроекту «Про цивільну зброю та боєприпаси», яким законодавчо врегульовуються відносини, що виникають у сфері обороту в Україні цивільної зброї, бойових припасів, а також конструктивно схожих зі зброєю та бойовими припасами виробів» [9].

20.01.2021 на засіданні Комітету з правоохоронної діяльності було розглянуто ці законопроекти, але Верховній Раді зарекомендували взяти за основу проект закону № 4335 «Про обіг цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів до неї», що був зареєстрований 06.11.2020 [10], метою якого є законодавче врегулювання відносин, «що виникають у сфері обігу в Україні цивільної вогнепальної зброї, бойових припасів до неї, а також конструктивно схожих зі зброєю та бойовими припасами виробів, та визначає правовий режим власності на цивільну зброю, встановлює основні права та обов'язки фізичних і юридичних осіб щодо виробництва, набуття, володіння, відчуження, носіння, транспортування, ремонту, застосування цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів, а також інші суспільні відносини, що безпосередньо з цим пов'язані, у тому числі і відповідно до міжнародних зобов'язань України» [11], а альтернативний законопроект № 4335-1 – відхилити.

16.02.2021 було створено міжфракційне депутатське об'єднання «За зброю самозахисту». До його складу увійшло 22 народні депутати. Законопроекти №№ 4335-1, 4336-1 були в порядку денному протягом шести пленарних днів лютого, але їх так і не розглянули. 04.03.2021 Верховна Рада не змогла зібрати достатню кількість голосів для їх ухвалення або хоча б доопрацювання [12].

На мою думку, вплив легалізації зброї є досить неоднозначним. Зарубіжний досвід свідчить, що легалізація зброї зменшує кількість певних злочинів в середньому на 8%, а кількість насильницьких злочинів – на 25 %. Але негативними наслідками такої легалізації можуть бути: збільшення кількості осіб, засуджених за перевищення меж необхідної оборони; небезпека для поліції при затриманні злочинців; зброя потрапить до рук злочинців тощо. Складність прогнозування наслідків є однією з основних причин того, що питання доцільності легалізації зброї в Україні залишається не вирішеним.

Список бібліографічних посилань

1. Чорнобривець Р. Є. Щодо доцільності легалізації вогнепальної зброї для самозахисту в Україні з урахуванням міжнародного досвіду. *Молодий вчений*. 2017. № 11 (51). С. 1022–1025.
2. Фріс П. Л. «Право громадян на зброю – pro et contra»: про право громадян на володіння бойовою вогнепальною зброєю // Протокол : сайт. 17.04.2016. URL: https://protocol.ua/ua/pravo_gromadyan_na_zbroyu_pro_et_contra_pro_pravo_gromadyan_na_volodinnya_boyovoyu_vognepalnoyu_zbroeyu/ (дата звернення: 26.04.2021).
3. Бусол О. Зарубіжний досвід легалізації вогнепальної зброї та можливість запровадження на території України // Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ : сайт. URL: http://www.nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2757:zarubizhnij-dosvid-legalizatsiji-vognepalnoji-zbroji&catid=8&Itemid=350 (дата звернення: 26.04.2021).
4. ТОП-8 країн, де дозвіл на зброю зменшив рівень криміналу // ZNAJ.UA : сайт. 22.03.2020. URL: <https://znaj.ua/content/top-8-krayin-de-dozvil-na-zbroyu-zmenshyv-riven-kryminalu> (дата звернення: 26.04.2021).

Отримано 28.04.2021

УДК 796.011.3+355.5

КИЙКО А. С.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент кафедри олімпійського та професійного спорту
Харківської державної академії фізичної культури;

 <https://orcid.org/000-0002-7978-4244>;

МОРГУНОВ О. А.,

доктор юридичних наук, доцент,
заслужений тренер України, декан факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/000-0003-2259-3620>

ПОКАЗНИКИ ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕРИ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ МВС ПІД ЧАС РОЗРОБКИ АЛГОРИТМУ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Статтю присвячено проблемі вдосконалення спеціальної фізичної підготовки співробітників підрозділів спеціального призначення МВС. Автор оцінює властивості нервової системи співробітників підрозділів особового призначення МВС, як критерії при розробці комплексу спеціальної фізичної підготовки з урахуванням особливостей виконання оперативно-службових та службово-бойових завдань.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, підрозділи спеціального призначення, темперамент, властивостей нервової системи, лабільність нервової системи, емоційно-вольова сфера.

Вступ.

Умови, в яких співробітники підрозділів спеціального призначення МВС несуть службу, виконують оперативно-службові та службово-бойові завдання, вимагають швидко і чітко діяти, як в стандартних, так і в несподівано виникаючих ситуаціях. Ведучи пошук, переслідування правопорушників, виконуючи його силове затримання, співробітники поліції виконують різні рухові дії, долають природні та штучні перешкоди. Службова діяльність співробітників підрозділів спеціального призначення нерідко проходить в екстремальних ситуаціях на тлі стресових явищ і психологічного напруження, а чинники, пов'язані з негативними емоційними навантаженнями, призводять до погіршення координаційних здібностей, втрати орієнтації в просторі і зниження працездатності. [1].

Відомо, що одним із найбільш складних за комплексом необхідних компетенцій, які повинні мати співробітники підрозділів спеціального призначення МВС, є період виконання службово-бойового завдання, в якому поєднуються високі фізичні і розумові навантаження на тлі великих вольових і емоційних напружень, спрямованих на самостійне вирішення низки практичних завдань [1].

Під час виконання службово-бойового завдання організм бійця зазнає функціональний стрес, що в більшості випадків при відсутності спеціальної попередньої підготовки може призводити до підвищення лабільності нервової системи, особливо емоціональної-вольової сфери [2].

Так як процес підготовки та несення служби ставить перед співробітниками підрозділів спеціального призначення МВС необхідність долати вкрай важкі, а в ряді випадків і позамежні психоемоційні і фізичні навантаження, особливо в період виконання службово-бойового завдання, і враховуючи той факт, що бійці мають сформований психотип особистості, мислення, відчуття і сприйняття і мають високий рівень фізичної підготовленості, для формування комплексу тренувальних вправ, прийомів, методик важливим є дослідження у них типологічних особливостей темпераменту, властивостей нервової системи.

Враховуючи вищезазначене, важливим є розвиток у співробітників підрозділів спеціального призначення МВС під час занять спеціальною фізичною підготовкою толерантності до емоційного стресу, який виникає на фоні функціонального стресу під час виконання службово-бойового завдання.

Тому **метою дослідження** було проаналізувати вихідні показники, що характеризують тип темпераменту та лабільність нервової системи у співробітників підрозділів спеціального призначення МВС, як критерії при розробці комплексу спеціальної фізичної підготовки.

Матеріал і методи дослідження

В дослідженні приймали участь 22 співробітника підрозділів спеціального призначення МВС (чоловіки), віком 25-30 років, які мають досвід виконання оперативно-службових та службово-бойових завдань, високий рівень тактичної та фізичної підготовленості. Співробітники, що приймали участь у дослідженні були рандомізовані за віком, антропометричними показниками та показниками загального здоров'я.

Для реалізації мети дослідження, співробітників підрозділів спеціального призначення МВС було оцінено за показниками типу темпераменту за Г. Айзенком [3,4] та самооцінки сили волі, що визначається за тестом М.М. Обозова [5,6].

Оцінку властивостей нервової системи здійснювали за допомогою теппінг-тесту за Є.П. Ільїним [7,8,9]. Перевагою методики теппінг-тесту Є.П. Ільїна є те, що вона в психомоторній активності відображає насамперед зрушення в нервовій системі суб'єкта, а не в його м'язах. Тобто це різні механізми розвитку втоми, різні види втоми. Отже, ми не можемо робити висновки про силу нервової системи за витривалістю людини в роботі помірної чи великої інтенсивності. На ґрунті якісних критеріїв, які є головними, Є.П. Ільїн поділяє всіх досліджуваних на групи з сильною, середньою, середньо-слабкою і слабкою нервовою системою, саме ці характеристики ми використовували під час оцінки співробітників підрозділів особового призначення МВС.

Була проведена статистична обробка даних, які були внесені в електронні таблиці Excel. Кількісні характеристики показників були оброблені статистично, а саме визначали середні арифметичні значення, похибку середньої. Усі математичні операції і графічні побудови проведені з використанням програмних пакетів «Microsoft Office XP»: «Microsoft XP Home» і «Microsoft Excel XP» на персональному комп'ютері (номери ліцензій: 00049 153 409 442 та 74017 640 0000106 57664 відповідно).

Результати дослідження

При визначенні типу темпераменту, що є важливим показником при підготовці до виконання службово-бойових завдань, коли потрібно мінімізувати вплив суб'єктивних особливостей співробітників підрозділів спеціального призначення МВС, були отримані результати, які представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Переважаючий тип темпераменту у співробітників підрозділів спеціального призначення МВС (чоловіки) за тестом Г. Айзенка, %

Тип темпераменту	Співробітників підрозділів особового призначення МВС, (n=22)
Холерик	3 (13,6%)
Сангвінік	13 (59,1%)
Флегматик	6 (27,3%)
Меланхолік	0

При проведенні аналізу даних таблиці 1 були визначено, що холериками-екстравертами з сильним, але невірноваженим типом нервової системи, що характеризувало їх як нестабільну збудливу, нестриману, агресивну, імпульсивну, оптимістичну, активну особистість з нестабільними працездатністю та настроєм і схильністю у ситуації стресу до істерико-психопатичних реакцій в досліджуваній групі було 13,6% співробітників підрозділів особового призначення МВС.

В свою чергу, сангвініками-екстравертами з сильним, врівноваженим, рухливим типом нервової системи, що характеризувало їх як стабільну, соціальну, спрямовану до зовнішнього світу, товариську особистість з впевненістю відносно досягнення мети в досліджуваній групі були 59,1% співробітників підрозділів особового призначення МВС.

Флегматиками-інтровертами з сильним, врівноваженим, проте інертним типом нервової системи, що характеризувало їх як стабільну, повільну, спокійну, пасивну, незворушну, обережну, замислену, стриману, надійну, спокійну у взаєминах, здатну витримати тривалі негаразди без зривів здоров'я і настрою особистість досліджуваної групи були 27,3% співробітників. При цьому серед досліджуваних не було визначено темпераменту, який би відповідав характеристиці меланхоліків-інтровертів із слабкою нервовою системою.

Отже можна відзначити, що, в досліджуваній групі співробітників підрозділів спеціального призначення МВС переважає більшість мають тип темпераменту «сангвінік» та «флегматик», які характеризуються сильним, врівноваженим типом нервової системи та здатні витримувати значні фізичні навантаження без зривів здоров'я і настрою. Незначна частина досліджуваних мала тип темпераменту – «холерик».

Враховуючи, що вплинути на тип темпераменту у співробітників підрозділів особового призначення під час підготовки до виконання службово-бойових завдань не є можливим з огляду на вік, попередній досвід та сформовану особистість, важливим є розробка та втілення в систему спеціальної фізичної підготовки тренувальних комплексів та методів, які б розвивали компетенції, які можна отримати при одночасному фізичному та розумовому навантаженні.

При визначенні рівня самооцінки сили волі за тестом М.М. Обозова (таблиця 2) були визначено, що слабку силу волі не мав жоден з співробітників підрозділів особового призначення, які приймали участь у дослідженні, що й є логічним за умов наявності в кожного з них досвіду виконання оперативно-службових та службово-бойових завдань, високий рівень тактичної та фізичної підготовленості.

Таблиця 2

Показник рівня самооцінки сили волі у співробітників підрозділів спеціального призначення МВС за тестом М.М. Обозова, $\bar{x} \pm m$, бали

Рівень самооцінки сили волі	Співробітників підрозділів особового призначення МВС (n=22)		
	Кількість, чол.	Результат, $\bar{x} \pm m$, бали	Відсотки,
від 0 до 12 балів - слабка сила волі	0	0	0
від 13 до 21 балів - сила волі середня	8	19,4±0,8	36,4%
від 22 до 30 балів - велика сила волі	14	27,2±0,9	63,6%

Рівень самооцінки сили волі (суб'єктивний критерій, але інформаційно важливий для побудови тренувального процесу), який визначався як середній, був визначений у 36,4% співробітників $19,4 \pm 0,8$ балів і відповідає верхній межі діапазону значень. Рівень самооцінки сили волі, який визначався як високий (сила волі велика), в був визначений у 63,6% співробітників, $27,2 \pm 0,9$ балів і теж наближався до верхньої межі діапазону.

При визначенні властивостей нервової системи за допомогою теплінг-тесту за Є.П. Ільїним (таблиця 3), підраховувалась кількість точок в кожному квадраті, після чого будували діаграму працездатності для кожного співробітника окремо шляхом відкладання на осі абсцис 5-секундних інтервалів часу, а на осі ординат – кількість точок в кожному квадраті. Важливим моментом при інтерпретації даних було розуміння, що сила нервових процесів є показником працездатності нервових клітин і нервової системи в цілому. Сильна нервова система витримує велике за величиною і тривалістю навантаження, ніж слабка.

Таблиця 3

Показник властивостей нервової системи у співробітників підрозділів спеціального призначення МВС за допомогою теплінг-тесту за Є.П. Ільїним, %

Тип нервової системи	Співробітників підрозділів особового призначення МВС (n=22)
Опуклий тип кривої, сильна нервова система	10 (45,5%)
Рівний тип кривої, нервова система середньої сили	7 (31,8%)
Низхідний тип кривої, слабка нервова система	4 (18,2%)
Проміжний тип кривої, середньо-слабка нервова система	1 (4,5%)
Увігнутий тип кривої, середньо-слабка нервова система	0

Отримані нами дані щодо властивостей нервової системи у всіх досліджуваних визначили неоднорідність, незважаючи на наявність досвіду виконання оперативно-службових та службово-бойових завдань, високий рівень тактичної та фізичної підготовленості. Так, опуклий тип кривої, що характеризує сильну нервову систему, був визначений у 45,5% співробітників, рівний тип – нервова система середньої сили – у 31,8%, і низхідний тип – слабка нервова система – також у 18,2% співробітників.

Враховуючи отримані дані можна відзначити, що вихідні показники типу темпераменту, рівня самооцінки сили волі та властивостей нервової системи у співробітників підрозділів спеціального призначення МВС є різномірними. Це мотивує до пошуку тренувального методу, який би підтримував вже набуті досягнення і розвивав ті, які цього потребують, в рівній пропорції у всіх досліджуваних.

Висновки / Дискусія

Введення під час процесу відбору співробітників підрозділів особового призначення МВС тестування з визначення типу темпераменту, рівня самооцінки сили волі та сили нервової системи є важливим моментом у формуванні складу підрозділу та визначенні алгоритму подальшої підготовки.

Проведене дослідження виявило неоднорідність показників емоційно-вольової сфери співробітників підрозділів спеціального призначення МВС, що негативно впливає на загальний стан підготовленості підрозділу до виконання службово-бойових завдань, які вимагають долати вкрай важкі, а в ряді випадків і поза межі психоемоційні і фізичні навантаження.

Враховуючи той факт, що бійці мають сформований психотип особистості, мислення, відчуття і сприйняття і мають високий рівень фізичної підготовленості, вбачається необхідним пошук алгоритму спеціальної фізичної підготовки для формування необхідних компетенцій, а саме розвиток у співробітників підрозділів спеціального призначення МВС толерантності до емоційного стресу, який виникає на фоні функціонального стресу під час виконання службово-бойового завдання.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що немає конфлікту інтересів, який може сприйматись таким, що завдасть шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Список бібліографічних посилань

1. Кузнецов М. В., Одеров А. М. Кросфіт як вибраний вид рухової активності для формування професійних якостей майбутніх спец призначенців // Актуальні проблеми фізичного виховання : тези доп. XII Міжнар. наук. конф. Херсон, 2017. С. 33.
2. Погребняк Д. В., Галашевський Г. О., Цзе Чжан, Хунфей Сяо, Лінчжи Лі Фізична підготовка військовослужбовців спеціального призначення Збройних Сил Китаю // Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29–30 листоп. 2017 р.) / за ред. В. І. Свистун, О. В. Петрачкова ; Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського. Київ : НУОУ, 2017. С. 121–123.
3. Полтавець А. І., Єфременко А. В., Мулик В. В., Кийко А. С. Оцінка емоційно-вольової сфери при розробці тренувального комплексу для універсальної моделі спортсмена з військово-авіаційного п'ятиборства (ВАП). *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2020. № 6 (80). С. 52–57.
4. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. СПб. : Бахрах-М, 2006. 672 с.
5. Полтавець А. І., Мулик В. В., Кийко А. С. Оцінка емоційно-вольової сфери та реактивної тривожності курсантів в контексті розробки моделі тренувального комплексу для спортсменів з військово-авіаційного п'ятиборства. *Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура*. 2020. № 36. С. 108–116.
6. Юнг К. Г. Психологические типы. М. : Академ. проект, 2017. 540 с.
7. Ильин Е. П. Психология спорта. СПб. : Питер, 2019. 352 с.
8. Ильин Е. П. Психология воли. СПб. : Питер, 2009. 368 с.
9. Ильин Е. П., Семенов М. С. Психологические основы физического воспитания и спорта. Ленинград : Ленинград. гос. пед. ин-т им. А. И. Герцена, 1972. 186 с.

Отримано 29.04.2021

УДК 616.98:578.834.1-036; 378.147

КОВАЛЬОВ І. М.,

кандидат юридичних наук,

т.в.о. завідувача кафедри тактичної та

спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0151-388X>;

БУТЕНКО К. В.,

старший викладач кафедри тактичної та

спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-4240-3188>

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІСЛЯ ЛІКУВАННЯ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ

Відповідно до статистики Всесвітньої організації охорони здоров'я щодо боротьби зі всесвітньою пандемією COVID-19 (SARS-CoV-2), нами встановлено, що у переважної більшості хворих на зазначене вище захворювання

спостерігається запалення легенів. Беручи до уваги цей факт, а також довідкову інформацію щодо наслідків після перенесення зазначеного вище захворювання, нами розроблено методику фізичної терапії поліцейських після лікування коронавірусної хвороби COVID-19 (SARS-CoV-2).

Ключові слова: дихальні вправи, засоби, методика, пандемія, поліцейські, фізична терапія.

Постановка проблеми. Зухвалим викликом для фізичного виховання різних груп населення, а зокрема системи фізичної та спеціальної фізичної підготовки представників Національної поліції України стала – коронавірусна пандемія COVID-19 (SARS-CoV-2). Враховуючи той факт, що на сьогодні існуючі вакцини проти COVID-19 (SARS-CoV-2) такі як: «Aifa», «Pfizer та BioNTech», «Moderna», «Спутник V», «QazCovid-in», «CoronaVac (Sinovac)», «Novavax» та «Johnson & Johnson» – мало ефективні, лікування уражених зазначеним вище вірусом груп населення здійснюється відповідно до спеціальних медичних протоколів, які недостатньо дієві та спричиняють різноманітні побічні ефекти, що негативно впливає на відновлення організму поліцейських та представників різних груп населення.

Враховуючи вище зазначене та наявний стан справ боротьби всесвітньої спільноти проти пандемії спричиненою коронавірусом COVID-19 (SARS-CoV-2) та його новими мутованими штамми, прослідковується важливість пошуку нових ефективних і надійних ліків, а також відповідних форм, методів та засобів фізичної реабілітації (терапії, ерготерапії) представників різних груп населення, зокрема працівників Національної поліції України (надалі – поліцейських) після лікування коронавірусної хвороби COVID-19 (SARS-CoV-2), що підкреслює актуальність обраного напрямку наукової розвідки та практичну її спрямованість.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2020-2021 р.р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Відповідно до результатів моніторингу науково-методичної та спеціальної літератури [1-3] (та інших учених і практиків) нами встановлено, що питанням розроблення та впровадження у систему службової підготовки поліцейських різних вікових груп та категорій ефективних методик фізичної терапії присвячено *недостатню кількість робіт, що потребує подальших наукових досліджень та підкреслює актуальність і практичну складову обраного напрямку наукової розвідки.*

Мета статті. Головною метою дослідження є розроблення та апробація методики фізичної терапії поліцейських після лікування коронавірусної хвороби COVID-19 (SARS-CoV-2).

Для досягнення мети дослідження планувалося вирішити наступні завдання:

- здійснити аналіз науково-методичної та спеціальної літератури у напрямі організації системи фізичної терапії (ерготерапії) представників різних груп населення;
- провести аналіз сучасних програм (методик) фізичної терапії, ерготерапії представників різних груп населення після лікування коронавірусної хвороби COVID-19 (SARS-CoV-2);
- розробити та апробувати методику відновлення рівня фізичної та спеціальної фізичної підготовленості (прикладних професійних компетентностей) поліцейських на етапі фізичної терапії після лікування коронавірусної хвороби COVID-19 (SARS-CoV-2) (супутніх бронхо-легеневих та серцевих захворювань).

Під час емпіричного дослідження були використані наступні методи: абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання, математично-статистичні (кореляційного аналізу, факторного аналізу), власний досвід фізичної реабілітації після лікування бронхо-легеневих захворювань.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до результатів аналізу науково-методичної літератури, спеціальних науково-методичних нами встановлено, що після лікування коронавірусної хвороби COVID-19 (SARS-CoV-2) у деяких індивідів спостерігаються різного роду ускладнення, а саме: бронхо-легеневої та серцево-судинної систем, що негативно впливає на тривалість етапу відновлення та час повернення до виконання службових обов'язків.

Враховуючи вище зазначене, а також беручи до уваги звітну статистику щодо боротьби зі всесвітньою пандемією COVID-19 (SARS-CoV-2) [4], встановлено, що у переважної

більшості хворих на зазначене вище захворювання спостерігається запалення легенів. Надалі, членами науково-дослідної групи (НДГ) розроблено методику (2 етап дослідження, листопад 2020 р.) фізичної терапії поліцейських Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС) після лікування коронавірусної хвороби COVID-19 (SARS-CoV-2) (табл.1).

Таблиця 1

Методика фізичної терапії поліцейських ХНУВС після лікування коронавірусної хвороби COVID-19 (SARS-CoV-2)

№ з/п	Розділ	Тривалість заняття ЛФК (хв.)	Кількість тренувальних занять ЛФК (заг. час тренувань (хв.))	Зміст тренувальних завдань ЛФК
I. Загальна фізична підготовка				
1.1	Ходьба (спортивна ходьба)	40	5 (200)	Ходьба (спортивна ходьба) в помірному темпі до 2-2,5 км, ходьба вгору до 250-300 м
1.2	Біг (помірним темпом)	20	5 (100)	Біг в помірному темпі до 2,5-3 км
1.3	Гімнастика та атлетична підготовка	30	6 (180)	Загальнорозвиваючі вправи, розтягнення, вправи з власною вагою (гантелями), комплекси вільних вправ
1.4	Плавання (вільним стилем)	30	3 (90)	Вільним стилем до 1,2-1,7 км
1.5	Спортивні ігри (міні-футбол, баскетбол, волейбол)	20	4 (80)	Футбол, міні-футбол, волейбол
1.6	Комплексне тренування	35	2 (70)	Комплекси вільних вправ, підтягування на перекладині, ходьба до 800 м, біг в помірному темпі до 1-1,5 км, розтягнення, жим лежачи, робота з гумовим амортизатором
Всього за 1 блок (3 етапу дослідження)			19 (720)	-----
II. Спеціальна фізична підготовка (заходи фізичного впливу, сили)				
2.1	Спеціальні вправи (акробатика, дихальні вправи, комплекси рукопашного бою, кати)	50	5 (250)	Дихальні вправи з Кіокушинкай карате «Ногаре», ката«Санчін», самострахування, акробатичні вправи, імітація технічних дій застосування заходів фізичного впливу без, відпрацювання ударів руками, ногами, відпрацювання ударів руками та ногами на боксерських мішках, вправи із затримкою дихання
2.2	Технічна підготовленість	50	7 (350)	Відпрацювання прийомів застосування заходів фізичного впливу з партнером
2.3	Тактична підготовленість	50	7 (350)	Відпрацювання тактичних комбінацій у стійці та партері (комплексне тренування)
2.4	Функціональна підготовленість	50	8 (400)	Виконання функціональних комплексів системи кросфіт (колове тренування)

Продовження таблиці 1

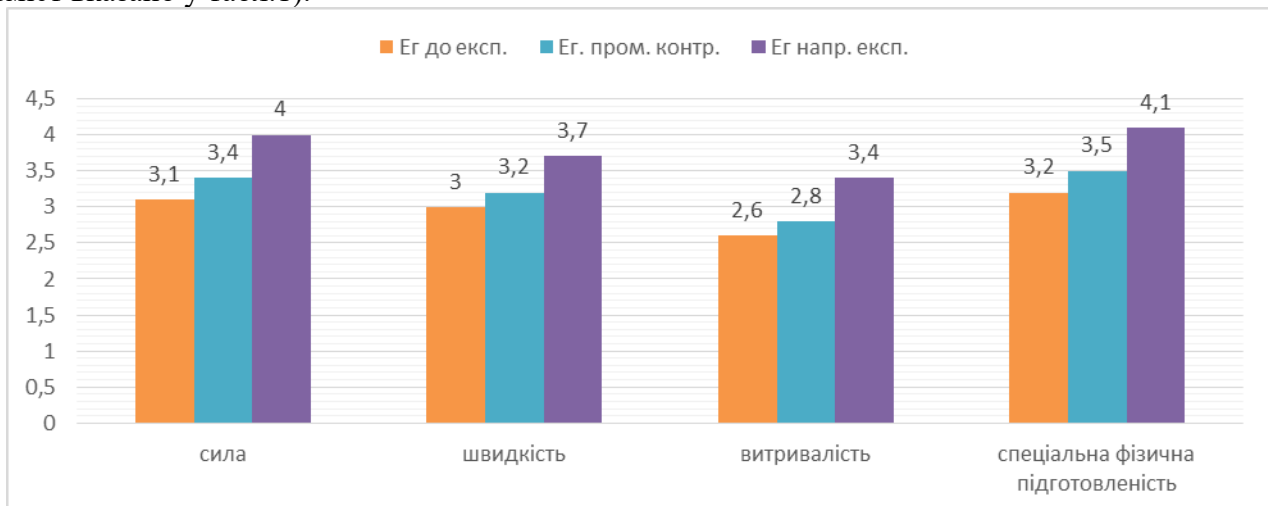
Всього за 2 блок (3 етапу дослідження)	27 (1350)	-----
Всього за 3 етап підготовки (1, 2 блоки)	46 (2070)	-----

Зазначена вище (табл. 1) методика забезпечує: покращення дренажної функції бронхів; нормалізацію легеневої гемодинаміки; прискорене розсмоктування запального пневмонічного вогнища; покращення функції апарату зовнішнього дихання; стимуляцію імунологічної та неспецифічної резистентності організму, прискорення регенеративних процесів; профілактику спасного процесу (та ін.) – завдяки акцентованому використанню засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки (фізичної терапії) [5].

Для підтвердження ефективності розробленої членами НДГ методики фізичної терапії (табл. 1) проведено педагогічний експеримент (3 етап дослідження, грудень 2020 – березень 2021 рр.). У дослідженні прийняли участь поліцейські ХНУВС (n=12 чол.), які одужали після лікування коронавірусної хвороби COVID-19 (SARS-CoV-2) ускладненої запаленням легенів (ураженням легенів різного ступеню), і які за рекомендаціями лікарів допущені до виконання службових обов'язків та фізичних навантажень.

До початку педагогічного експерименту у досліджуваних поліцейських рівень фізичної та спеціальної фізичної підготовки, а також рівень сформованості основних фізичних якостей та спеціальної фізичної підготовленості знаходився на низькому рівні (рис.1), що пов'язано із перенесеним ними захворюванням на коронавірусну хворобу COVID-19 (SARS-CoV-2).

Тривалість періоду відновлення досліджуваних поліцейських ХНУВС із використанням розробленої членами НДГ методики фізичної терапії (табл.1) склала 3,5 місяців (грудень 2020-березень 2021 рр.). Практичні заняття лікувальною фізичною культурою (ЛФК) за розробленою нами методикою (табл. 1) із досліджуваними поліцейськими організовувалися відповідно до індивідуальних планів, а також із обов'язковим медичним контролем (на всіх блоках педагогічного експерименту 3 етапу; кількість практичних занять ЛФК, тривалість та зміст вказано у табл.1).

Примітка: ефективність сформованості професійних компетентностей (рівня фізичної та спеціальної фізичної підготовленості) у досліджуваних Ег здійснювалося шляхом експертної оцінки за 4-х бальною шкалою оцінювання, де «5» – максимальний бал, а «2» – мінімальний відповідно до діючої нормативної бази [6]

Рис.1. Результати визначення рівня сформованості основних фізичних якостей та спеціальної фізичної підготовленості досліджуваних поліцейських ХНУВС упродовж педагогічного експерименту

Наприкінці педагогічного експерименту (березень 2021 р.), членами НДГ проведено контрольнo-перевірочне заняття (тестування рівня сформованості основних фізичних якостей та спеціальної фізичної підготовленості досліджуваних експериментальної групи (Ег, поліцейських ХНУВС; результати тестування наведено на рис.1). Порівнюючи показники до та після

використання розробленої членами НДГ методики фізичної терапії (табл.1) встановлено, що результати отримані наприкінці педагогічного експерименту у досліджуваних поліцейських ХНУВС суттєво підвищилися у порівнянні із вихідними даними і ці відмінності в основному достовірні (Ег, $P \leq 0,05$).

Висновки і пропозиції. Відповідно до результатів педагогічного експерименту нами підтверджено високу ефективність та функціональність методики фізичної терапії поліцейських ХНУВС після лікування коронавірусної хвороби COVID-19 (SARS-CoV-2). Встановлено, що акцентоване використання методики фізичної терапії (табл.1) забезпечило підвищення рівня фізичної та спеціальної фізичної підготовленості у досліджуваних поліцейських ХНУВС.

Членами науково-дослідної групи пропонується впровадити результати дослідження у систему лікувальної фізичної культури (службової підготовки поліцейських). Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають розроблення програми терапії (ерготерапії) майбутніх офіцерів Національної поліції України після лікування коронавірусної хвороби COVID-19 (SARS-CoV-2) із акцентованим використанням засобів фізичної підготовки.

Список бібліографічних посилань

1. Рубан Л. А. Диференційований підхід до призначення комплексу засобів фізичної реабілітації студентам при хронічному обструктивному захворюванні легенів на поліклінічному етапі : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.03. Львів, 2014. 20 с.
2. Зюзь В. М., Бабич Т. М., Балухтіна В. В. Фізична активність – засіб зміцнення та реабілітації під час пандемії COVID-19. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2020. Вип. 8 (128). С. 74–79.
3. Xiaobo Yang, Yuan Yu, Jiqian Xu, Prof Huaqing Shu, Prof Jia'an Xia, Prof Hong Liu. Clinical course and outcomes of critically ill patients with SARS-CoV-2 pneumonia in Wuhan, China: a single-centered, retrospective, observational study : a.rev. China. *Lancet Respir. Med.*, 2020. 118 p.
4. Всемирная организация здравоохранения : сайт. URL: <https://www.who.int/#> (дата звернення: 11.04.2021).
5. Моргунов О. А., Забора А. В., Соколов В. В. Спеціальна фізична підготовка : роб. прог. навч. дисц. Харків : ХНУВС, 2020. 24 с.
6. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-z0260-16> (дата звернення: 11.04.2021).

Отримано 12.04.2021

УДК 378.14:355.23-796.8.012.6(075.8)

КОЛІСНІЧЕНКО В. В.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
інспектор відділення кадрового забезпечення полку поліції
особливого призначення ГУНП в Харківській області;

 <https://orcid.org/0000-0002-4896-7889>;

БУРХАЙЛО В. А.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-4329-9140>

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ СЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ, ЯКІ СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ В ОДНОБОРСТВАХ

Розглянуто актуальну проблему удосконалення системи організації секційної роботи курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ, які спеціалізуються в боротьбі самбо. Встановлено, що змодельовані нами педагогічні умови забезпечують підвищення спортивних показників, а також сприяють формуванню готовності майбутніх офіцерів національної поліції України до застосування заходів фізичного впливу (сили) у різних умовах службово-оперативної діяльності.

Ключові слова: боротьба самбо, педагогічні умови, технічні засоби, технічна підготовка, швидкісно-силові якості.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку службово-прикладних видів спорту, зокрема боротьби самбо, вимагає від поліцейських різних категорій, які спеціалізуються в одноборствах високих професійних компетентностей, що сприяє підвищенню показників змагальної діяльності, а також компетентностей, які забезпечують формуванню їх готовності до застосування заходів фізичного впливу (сили) у різних умовах службово-оперативної діяльності.

Характеризуючи рухову діяльність одноборців, зокрема майбутніх офіцерів Національної поліції України (НПУ), які спеціалізуються в боротьбі самбо, необхідними компонентами успішної змагальної діяльності (ефективного застосування заходів фізичного впливу, сили) є: активне самовдосконалення, постійне розширення світогляду, практичних навичок та опанування новими прикладними компетентностями.

Відповідно до вище зазначеного, прослідковується важливість відповідних форм організації системи багаторічної підготовки майбутніх офіцерів НПУ (поліцейських різних категорій), які спеціалізуються в боротьбі самбо, які забезпечували б неперервний процес саморозвитку. Однією із найважливіших форм, безсумнівно, є науково-дослідницька діяльність, яка спрямовує індивіда на пошук оптимальних, інноваційних засобів підвищення ефективності його професійної діяльності (спортивних показників), що підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2020-2021 р.р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Моніторинг науково-методичної та спеціальної літератури, а також Інтернет-ресурсів у обраному напрямі наукової розвідки дозволив нам визначити ряд науковців: А. Алексєєва, Г. Арзютова, К. Ананченка, Н. Бойченко, Ф. Загуру, В. Саєнка, які у своїх працях висвітлили основні складові організації системи багаторічної підготовки одноборців.

Відповідно до результатів аналізу науково-методичної та спеціальної літератури (Інтернет-джерел) [1-4] встановлено, що питанням моделювання педагогічних умов, які забезпечують

розвиток та удосконалення швидкісно-силових якостей (прикладних компетентностей) курсантів закладів вищої освіти, які готують кадри для НПУ, і які спеціалізуються в одноборствах, зокрема в боротьбі самбо присвячено недостатню кількість наукових праць, що потребує подальших наукових досліджень та підкреслює актуальність і практичну складову обраного напрямку наукової розвідки.

Мета статті. Головною метою дослідження є розроблення та апробація педагогічних умов розвитку та удосконалення швидкісно-силових якостей майбутніх офіцерів НПУ, які спеціалізуються в боротьбі самбо у річному циклі (змагальний макроцикл) їх багаторічної підготовки.

Під час дослідження були використані наступні методи: абстрагування, аналізу та синтезу, індукції і дедукції, моделювання, математично-статистичні (кореляційного аналізу, факторного аналізу), власний досвід участі у змаганнях різних рангів зі службово-прикладних одноборств, досвід багаторічної підготовки одноборців до змагань вищих рангів з неолімпійських та службово-прикладних видів спорту тощо.

Виклад основного матеріалу. Емпіричне дослідження організовано у три етапи (лютий 2020 р. – березень 2021 р.). Упродовж першого етапу дослідження (лютий 2020 р.) проведено аналіз науково-методичної та спеціальної літератури, у яких розкриваються шляхи вирішення окресленої проблематики. Надалі нами сформульовано мету та визначені основні завдання дослідження, а також здійснено підбір необхідних наукових методів (інструментарію) дослідження.

Під час відпрацювання другого етапу (березень 2020 р.), відповідно до результатів попередніх досліджень у обраному напрямі [1-4], нами обґрунтовано доцільність та необхідність впровадження у систему багаторічної підготовки майбутніх офіцерів НПУ (систему секційної роботи), які спеціалізуються в боротьбі самбо (надалі – самбістів) функціональних засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки (технічних засобів навчання), які забезпечують розвиток та удосконалення швидкісно-силових якостей (формування прикладних компетентностей), а саме: тренажер із захватом для дзюдо, самбо (надалі гумовий амортизатор [5], рукав-канату [6], бойового молоту (надалі кувалди) [7] та відеокomp'ютерної системи експрес-аналізу біомеханічних рухів «Katsumoto» [8 с. 36-42] (надалі – ВКС «Katsumoto»).

Крім цього, упродовж зазначеного етапу нами розроблені спеціальні прикладні тренувальні вправи й відповідні завдання, які імітують технічні дії боротьби самбо (технічні дії застосування заходів фізичного впливу, сили) із акцентованим використанням зазначених вище тренажерів та технічних засобів навчання [5-8]. Відповідно до результатів моніторингу спеціальної літератури у обраному напрямі наукової розвідки та зазначене вище науково-теоретичне обґрунтування необхідності впровадження у систему багаторічної підготовки самбістів досліджуваної категорії технічних засобів навчання (тренажерів), нами змодельовані педагогічні умови розвитку та удосконалення швидкісно-силових якостей майбутніх офіцерів НПУ, які спеціалізуються в боротьбі самбо (табл. 1) із акцентованим використанням технічних засобів навчання та відповідного тренажерного обладнання.

Таблиця 1

Педагогічні умови розвитку та удосконалення швидкісно-силових якостей курсантів, які спеціалізуються в боротьбі самбо (річний цикл підготовки, змагальний макроцикл)

Внесені зміни у програму багаторічної підготовки курсантів, які спеціалізуються в боротьбі самбо [9] (чоловіки)	
Педагогічні умови (зміст навчально-тренувальних занять)	
понеділок	
РФЗ (розминка; біг до 2-3 км; загальнорозвиваючі та спеціальні вправи в русі та на місці; імітація технічних дій у стійці із використанням гумового амортизатору).	
Навчально-тренувальне заняття №1 (розминка; відпрацювання технічних та тактичних дій у стійці; відпрацювання техніко-тактичних комбінацій із використанням гумового амортизатору у партері; загальна фізична підготовка (робота з кувалдою); лазіння по рукав-канату; заминка; розтягнення).	

вівторок РФЗ (розминка; біг 2,5-3,5 км; загально-розвиваючі та спеціальні вправи на місці та в русі; швидкісне подолання відрізків 25-30 м; відпрацювання техніко-тактичних дій у стійці із використанням гумового амортизатору; заминка; розтягнення). Навчально-тренувальне заняття №2 (розминка; відпрацювання техніко-тактичних комбінацій у стійці; навчально-тренувальні сутички із різними партнерами у партері; відпрацювання технічних дій у партері та стійці із використанням гумового амортизатору; навчально-тренувальні сутички; загальна фізична підготовка (робота з кувалдою); заминка; стретчинг, відеоаналіз технічних дій (ВКС «Katsumoto»)).
середа РФЗ (розминка; біг 3-3,5 км; загально-розвиваючі та спеціальні вправи на місці та в русі; відпрацювання технічних дій у стійці із використанням гумового амортизатору; силові вправи на
<i>продовження таблиці 1</i>
гімнастичних снарядах; заминка; розтягнення). Навчально-тренувальне заняття №3 (розминка; відпрацювання технічних дій в партері; відпрацювання техніко-тактичних комбінацій в партері із використанням гумового амортизатору; удосконалення «коронної техніки»; швидкісне відпрацювання технічних дій у стійці; лазіння по рукав-канату; заминка; розтягнення; відеоаналіз технічних дій (ВКС «Katsumoto»), плавання в басейні до 1,8-2 км).
четвер РФЗ (розминка; крос до 3-3,5 км; загально-розвиваючі та спеціальні вправи на місці та в русі; відпрацювання технічних дій у стійці із використанням гумового амортизатору; розтягнення; заминка). Навчально-тренувальне заняття №4 (розминка; відпрацювання технічних дій у партері із використанням гумового амортизатору; відпрацювання нових кидків та техніко-тактичних комбінацій у стійці та партері; лазіння по рукав-канату на швидкість; загальна фізична підготовка (робота з кувалдою); заминка; розтягнення).
п'ятниця РФЗ (розминка; біг 3-3,5 км; загально-розвиваючі та спеціальні вправи на місці та в русі; відпрацювання технічних дій у стійці із використанням гумового амортизатору; силові вправи на гімнастичних снарядах; заминка; розтягнення). Навчально-тренувальне заняття № 5 (розминка; відпрацювання технічних дій у стійці в русі; відпрацювання технічних дій в партері; відпрацювання техніко-тактичних комбінацій у стійці та партері із використанням гумового амортизатору; навчально-тренувальні сутички із різними партнерами в партері; навчально-тренувальні сутички із різними партнерами у стійці; лазіння по рукав канату із обтяженнями; заминка; розтягнення); відеоаналіз технічних дій (ВКС «Katsumoto»).
субота РФЗ (біг до 3 км; розтягнення; відпрацювання технічних дій у стійці із використанням гумового амортизатору; швидкісне подолання відрізків 25-30 м; швидкісно-силові вправи на гімнастичних снарядах; заминка) Навчально-тренувальне заняття № 6 (розминка; міні-футбол (регбол); відпрацювання технічних елементів боротьби у стійці із використанням гумового амортизатору; силова підготовка (кросфіт); розтягнення; баня (парна); підведення підсумків, відеоаналіз технічних дій (ВКС «Katsumoto»); постановка завдань на наступний тиждень).
неділя Відпочинок.
<i>Примітка: РФЗ – ранкова фізична зарядка; надано типовий тижневий план (річний цикл, загальний макроцикл); дозування навантаження здійснювалося відповідно до індивідуально-типологічних (психофізичних) особливостей досліджуваних курсантів Е2</i>

Надалі у динаміці третього етапу емпіричного дослідження (квітень 2020-березень 2021 р.р.), з метою визначення ефективності розроблених педагогічних умов (табл. 1) організовано педагогічний експеримент, у якому прийняли участь курсанти Харківського національного

університету внутрішніх справ (ХНУВС), які в рамках спортивно-масової роботи (секційної роботи) займаються боротьбою самбо ($n=36$ чол.). Середній вік досліджуваних склав $20,3 \pm 2,2$ роки (чоловічої статті), з-них: першого спортивного розряду – 4 чол., другого спортивного розряду – 8 чол., третього спортивного розряду – 24 чол., варто підкреслити, що всі учасники педагогічного експерименту дали згоду на участь в дослідженні.

Учасників педагогічного експерименту за методом випадкової вибірки було розподілено на дві групи: контрольну (Кг, $n=18$ чол.) та експериментальну (Ег, $n=18$ чол.), що були репрезентативні за антропометричними показниками та обсягом. До початку педагогічного експерименту досліджувані курсанти Кг та Ег за рівнем розвитку швидкісно-силових якостей та технічної підготовленості з боротьби самбо (заходів фізичного впливу, сили) достовірно не відрізнялися ($P \geq 0,05$).

З метою розвитку та удосконалення швидкісно-силових якостей, які забезпечують формування готовності самбістів до змагальної діяльності (до застосування заходів фізичного впливу, сили у різних умовах службово-оперативної діяльності), представники Кг під час навчально-тренувальних занять в річному циклі підготовки (змагальний макроцикл) використовували діючу програму [9]. У свою чергу, курсанти Ег в системі річного циклу підготовки додатково використовували змодельовані нами педагогічні умови (табл. 1) із технічними засобами навчання та відповідним тренажерним обладнанням [5-8].

Впровадження у систему річного циклу підготовки (змагальний макроцикл) досліджуваних Ег зазначених вище педагогічних умов передбачало здійснення відповідного контролю (вхідного, проміжного та підсумкового), щодо впливу поетапного формування швидкісно-силових якостей та визначення їх впливу на технічну майстерність досліджуваних однокласників Ег порівняно із представниками Кг (рис. 1).

Визначення рівня сформованості готовності (за досліджуваними показниками) представників Кг та Ег до змагальної діяльності здійснено відповідно до діючої нормативної бази [9-12]. Крім цього, під час оцінювання було використано метод експертного оцінювання за 4-х бальною шкалою, де «5» – максимальний бал, а «2» – мінімальний.

При порівнянні показників до та після використання змодельованих нами педагогічних умов (табл. 1) встановлено, що результати (рис. 1), отримані наприкінці педагогічного експерименту у досліджуваних групах зросли відносно вихідних та проміжних показників, і ці відмінності переважно є достовірними (Ег, $P \leq 0,05$).

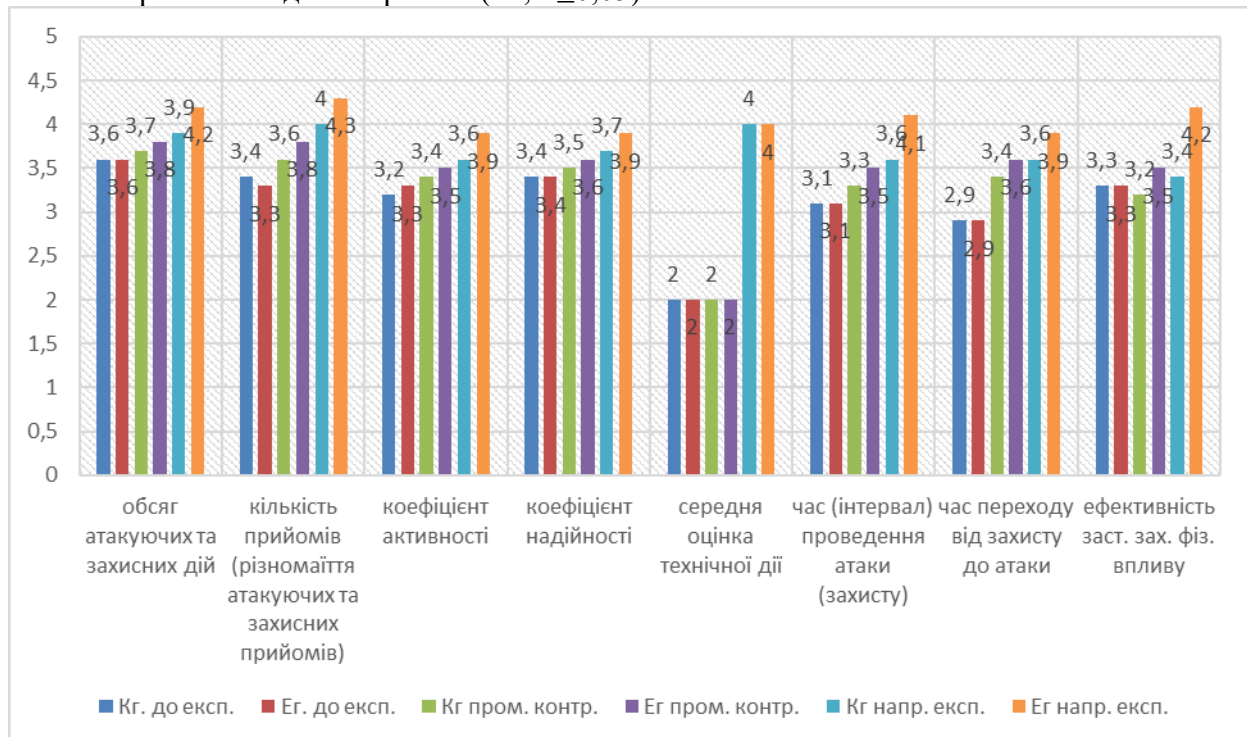

Рис. 1. Результати визначення параметрів активності та ефективності змагальних дій (навичок застосування заходів фізичного впливу, сили) досліджуваних курсантів Кг та Ег, які спеціалізуються в боротьбі самбо упродовж педагогічного експерименту

Висновки і пропозиції. В результаті дослідження розроблено та апробовано педагогічні умови розвитку та удосконалення швидкісно-силових якостей курсантів ХНУВС, які спеціалізуються в боротьбі самбо у річному циклі (змагальний макроцикл) їх багаторічної підготовки. Нами встановлено, що внесені зміни у програму підготовки курсантів-одноборців (самбістів) у річному циклі їх підготовки (змагальний макроцикл) сприяло розвитку та удосконаленню їх швидкісно-силових якостей. Крім цього, акцентоване використання технічних засобів та спеціальних тренажерів сприяло підвищенню технічної майстерності досліджуваних курсантів експериментальної групи, що підтверджується позитивною динамікою підвищення їх спортивної кваліфікації (показників змагальної діяльності), а також ефективністю техніки застосування заходів фізичного впливу (сили) у різних умовах службово-оперативної діяльності.

Результати дослідження впроваджені у практику багаторічної підготовки курсантів ХНУВС, які спеціалізуються в боротьбі самбо. Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають конструювання педагогічної моделі формування готовності курсанток, які спеціалізуються в боротьбі самбо до змагань вищих рангів в системі їх багаторічної підготовки із акцентованим використанням технічних засобів навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Бортник С. М., Моргунов О. А., Артем'єв В. О., Хомко І. Г. Тактика самозахисту та особистої безпеки працівників Національної поліції України : метод. рек. Харків : ХНУВС, 2017. 136 с.
2. Малолєпший С. Б., Калюжний М. Г., Хацаюк О. В. Коефіцієнти ефективності застосування заходів фізичного впливу правоохоронцями МВС України. *Чесць і закон*. 2017. № 1. С. 78–84.
3. Моргунов О. А., Яреценко О. А., Хацаюк О. В. Напрямки розвитку військово-прикладних навичок застосування засобів індивідуального захисту та активної оборони курсантами-правоохоронцями. *Чесць і закон*. 2017. № 4 (63). С. 49–55.
4. Хацаюк О. В., Єлісєєва О. С., Жуков В. Л., Клименко В. П., Бережний Ю. М. Модель формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до застосування заходів фізичного впливу в різних умовах службово-бойової діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 29 (2). С. 174–178.
5. Тренажер с захватом для дзюдо // WR : сайт. URL: <https://www.wr-wrest.com/espander-imitator-kimono> (дата звернення: 10.04.2021).
6. Тренажер канат-рукав для самбо. 2021. URL: <https://www.forbox.com.ua> (дата звернення: 12.04.2021).
7. Кувалди для кроссфіта (бойовий молот). 2021. URL: <https://wodshop.com.ua/-uk/kuvaldy> (дата звернення: 12.04.2021).
8. Бизин В. П., Миргород Д. А., Хацаюк А. В. Технические средства обучения двигательным действиям : монография. Берлин, 2014. 217 с.
9. Михайленко А. В., Наухатко О. К., Виноградов В. В., Кучеренко А. С. Навчальна програма для студентів НТУ «ХПІ», учнів фахових коледжів, ліцеїв, технікумів та спеціалізованих класів, які входять до комплексу НТУ «ХПІ», а також для груп з самбо СК «Політехнік» (інших закладів вищої освіти). Харків, 2009. 120 с.
10. Моргунов О. А., Забора А. В., Соколов В. В. Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» вибіркових компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 081. Право (Поліцейські) : роб. прог. навч. дисц. Харків : ХНУВС, 2020. 24 с.
11. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 12.04.2021).
12. Про затвердження Змін до Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 21.01.2020 № 51 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-20> (дата звернення: 12.04.2021).

Отримано 19.04.2021

УДК 355.541.2

КОТЕЛЮХ М. О.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3640-6793>;

ГУРБИЧ А. О.,

курсант 2 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

УРАХУВАННЯ УМОВ ВЕДЕННЯ ВОГНЕВОГО КОНТАКТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ІЗ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

В роботі розглянуті умови ведення вогневого контакту працівниками Національної поліції. Встановлена готовність та здатність поліцейських до дій в цій екстремальній ситуації. Визначені та досліджені умови ведення вогневого контакту для подальшого використання у навчальному процесі з дисципліни тактико-спеціальна підготовка.

Ключові слова: Національна поліція, вогневий контакт, вогнепальна зброя, умови, професійна підготовка.

Використання вогнепальної зброї працівниками Національної поліції відбувається на основі 46 статті Закону України «Про Національну поліцію». Повноваження поліцейського, основні вимоги при застосуванні зброї та порядок дій перед застосуванням зброї оговорені та відпрацьовуються підрозділами у системі службової підготовки. Але відпрацюванню порядку дій поліцейського у разі початку вогневого контакту приділяється замало уваги.

Випадки застосування вогнепальної зброї проти працівників Національної поліції, на жаль, вже відбувалися і неодноразово. Наприклад, Артем Кутушев і Ольга Макаренко були першими патрульними в Україні, які загинули під час виконання службових обов'язків. Трагедія сталася 25 вересня 2016 року. Патрульні зупинили автомобіль, який порушив правила дорожнього руху. Водій спробував домовитися з поліцейськими, але у нього не вийшло і він - почав стріляти в поліцейських. Через поранення Кутушев загинув на місці, Макаренко - померла в лікарні.

Система професійної підготовки поліцейських потребує удосконалення, в тому числі при підготовці до випадків застосування вогнепальної зброї проти поліцейських. Поліцейський повинен залишатися боєздатним для того щоб надавати допомогу іншим. Для покращення рівня готовності поліцейських до дій в умовах вогневого контакту на практиці вогневої підготовки замало. Нами розглянуто підхід до проведення занять з тактико-спеціальної підготовки з урахуванням умов ведення вогневого контакту.

У 2020 та 2021 роках у Харківському Національному університеті внутрішніх справ нами було проведено опитування серед працівників поліції. В опитуванні приймали участь більш 100 працівників поліції. Метою опитування було встановлення основних проблем у випадках застосування вогнепальної зброї працівниками поліції. Результати опитування надані у таблиці 1.

Таблиця 1. Результати опитування працівників поліції.

№	Питання	Відсоток
1	Я не готовий до вогневого контакту	94.7%
2	Я за весь час хоча б раз використовував зброю	2.75%

Продовження таблиці 1

3	Дієвість службової підготовки до можливого потрапляння у вогневий контакт	8.7%
4	В екстремальних ситуаціях мені інколи не вистачало вмінь	68.8%

Результатом опитування стає не втішний факт – погана підготовка поліцейських до можливого вогневого контакту. Працівники поліції до останнього не бажають використовувати вогнепальну зброю, тому негативні наслідки досить часті (невиконання задачі, смертельні випадки). Викликає занепокоєння великий відсоток працівників поліції, які мають недостатній професійний рівень (вміння та навички) щодо використання вогнепальної зброї. І близько 100% відчують неготовність до дій у певній ситуації. Цей факт потребує додаткових досліджень та корегування системи професійної підготовки. Майже всі опитуванні вказали на незадовільні знання та вміння у забезпеченні заходів особистої безпеки у вогневому контакті.

Умови ведення вогневого контакту поліцейськими мають такі особливості:

1. Відстань до злочинця 5 - 10 метрів.
2. Можливість першого пострілу завжди за злочинцем.
3. Найбільш вірогідним є 1 супротивник.
4. Середнє статистична кількість пострілів злочинцями 1.2.
5. Найбільш вірогідний є фронтальний вплив.

Розглянемо складові забезпечення особистої безпеки працівників поліції за умовами ведення вогневого контакту.

Замала відстань при використанні зброї проти поліцейських робить цю ситуацію несподіваною та вкрай небезпечною. Енергія кулі та її пробивна здатність на таких відстанях максимальні. Тобто при ураженні шанс на виживання є невеликий. Нами розглядаються тактичні дії поліцейських з виходом з сектору ведення вогню нападника але за умовою відсутності «дружнього вогню». відпрацювання відходу до перешкод для подальших дій.

Другий аспект: використання засобів індивідуального бронезахисту поліцейськими. Приблизно 42% смертельних випадків працівників правоохоронних органів, що відбулися при зіткненні зі збройними злочинцями, можна було уникнути при наявності в них бронежилетів. Імовірність летального результату для незахищеної людини при фронтальному обстрілі складає 50.7%, а при застосуванні бронеодягу усього 7.5%. Тільки фронтальна частина бронежилету здатна витримати кулю та попередити травмування поліцейського. Нами розглядаються тактичні дії поліцейських для покращення захисної здатності бронежилетів та тактика їх використання. З урахуванням кількості пострілів злочинця рекомендується для посилення ступеню захисту використовувати керамічні бронепластины.

Можливість першого пострілу злочинцем необхідно також відпрацьовувати на заняттях з тактико-спеціальної підготовки. Такі напади, як правило, раптові і працівники поліції не знають, де конкретно знаходиться злочинець. Тому розглядаються тактичні дії поліцейських з маскуванням та скритністю своїх дій.

Наступний аспект: використання захисного укриття. Можна зайняти позицію за безпечною перешкодою під час бою, щоб залишитись неушкодженим. Маскувальне укриття можна зайняти тільки до контакту з противником, з тим щоб ввести його в оману відносно власного місцезнаходження.

Для поліцейських укриттями виступають автомобілі, будинки, стіни, тобто, те що безпосередньо знаходиться на місці вчинення правопорушення і не створювалося для цього. Безпосередньо велику роль грають укриття при виконанні службово-бойових задач коли ризик застосування вогнепальної зброї підвищений. В такій ситуації від поліцейського вимагається швидко приймати рішення, адже від нього залежить не тільки його життя та здоров'я, а й громадян які знаходяться поблизу. В нього немає часу на те щоб роздумувати як правильно підійти, стати, дивитися з-за укриття, адже це може мати згубні наслідки.

Технічні та фізичні показники перешкод та укриттів не дають можливість абсолютно забезпечити особисту безпеку поліцейських. Необхідно передбачити вміння поліцейських діяти

біля цих перешкод. Мова йде про тактику дій за перешкодами. Принципи використання перешкоди необхідно враховувати у разі:

- огляду місцевості, знаходячись за перешкодою;
- при «нарізанні пирогу»;
- під час стрільби.

Нами розглядаються тактичні дії поліцейських щодо опрацювання вмінь для визначення ефективної позиції та перешкоди, можливості та правила дій за ними, пересування та огляду, скритності своїх дій.

Умова з найбільш вірогідним 1-м супротивником дає певні переваги для поліцейських але, на жаль, ми не завжди знаємо, скільки злочинців знаходиться у приміщенні. Група поліцейських за рахунок колективних дій повинна унеможливити використання зброї нападником. Тому розглядаються тактичні дії поліцейських з використанням способів визначення місцезнаходження злочинця, який знаходиться за перешкодами. Прилади нічного бачення та тепловізори мають таку здатність але вони широко не розповсюджені у підрозділах Національної поліції. Розглянуті способи визначення місцезнаходження озброєного злочинця окомірною та на слух, а також планування оперативних дій з опрацюванням найбільш вірогідних місць розташування злочинця.

Ще одним важливим напрямком удосконалення ефективності проведення практичних занять з дисципліни тактико-спеціальна підготовка є вибір видів зброї. На початковому етапі використовуються макети зброї (не металеві) потім металеві зразки учбової зброї. На другому етапі доцільно використовувати не летальну зброю (страйкбольну, пейнтбольну та лазертаг). Після набуття навичок застосування зброї під час відпрацювання тактики дій з можливою загрозою, на третьому етапі доцільно використовувати бойову зброю. На початку при використанні бойової зброї доцільно використовувати систему симунішн, яка дозволяє виконувати не летальні постріли, а потім використовувати спеціальні тири і застосовувати бойові набойки. Всі ці етапи відрізняються не тільки видами зброї у руках тих хто навчається, а і засобами та заходами особистої безпеки і місцями проведення занять.

При чому з першого етапу відпрацьовуються наступні основні принципи:

- не направляти зброю у себе та своїх напарників;
- не направляти зброю у стіни та перешкоди від яких можливий рикошет;
- група утримує усі сектори;
- перенесення вогню;
- підтримка своїх товаришів;
- екстремальні ситуації (аварія зі зброєю, поранення тощо).

Врахування умов ведення вогневого контакту здатне підвищити ефективність занять з тактико-спеціальної підготовки для цих випадків та професійну підготовку поліцейських в цілому. Для підтвердження теоретичних опрацювань нами були проведені експерименти.

У експерименті приймали участь дві групи (по п'ять осіб в кожній). Перша, контрольна, складалася з курсантів, які не мають професійних навичок та не володіють методикою урахування умов ведення вогневого контакту. Друга група складається з курсантів, які ознайомилися та мали можливість відпрацювати умови ведення вогневого контакту.

Задача експерименту встановити час та здібність групи у випадку протидії однієї особи. Озброєна особа знаходилася у середині одноповерхової будівлі, яка складалася з чотирьох кімнат. Будівля мала одні вхідні двері та чотири вікна. Група, яка штурмувала будівлю знаходилася на відстані 20 метрів від будівлі. Кожна група провела п'ять штурмів. Основні результати експерименту наведені у таблиці 2.

Таблиця 2. Основні результати експерименту.

	Контрольна	Експериментальна
Середній час контакту, сек	355	147
Кількість перемог, %	25	100
Середня кількість загиблих у групі	3.4	1.1

Результати експерименту вказують на скорочення майже у 2.5 рази часу штурму та підвищення у 4 рази ефективність проведення вогневого контакту, а також 3 рази меншу кількість втрат при проведенні оперативних дій. Методика підготовки особового складу поліції з урахуванням умов ведення вогневого контакту та їх постійне опрацювання здатне суттєво підвищити професійний рівень правоохоронців у визначеній ситуації.

Висновки. Випадки застосування вогнепальної зброї поліцейськими поодинокі, а ситуації в яких відбуваються ці випадки смертельно небезпечні і необхідно постійно опрацьовувати спеціальні вправи, які розвивають певні вміння та навички. Перелік та значення умов ведення вогневого контакту однозначно вказує на необхідність використання спеціальних методик у навчальному процесі для працівників поліції, особливо для підрозділів, які мають підвищений ризик для життя.

Список бібліографічних посилань

1. Власенко І. В., Котелюх М. О., Осятинський С. О. Удосконалення професійної підготовки в системі МВС України // Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 груд. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 47–62.
2. Власенко І. В., Симоненко Г. В. Вплив умов вогняного контакту на результати використання вогнепальної зброї. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. 2014. Вип. 4 (38). С. 85–91.
3. Власенко І. В., Чміль М. О., Федоров В. В. Ступінь впливу екстремальних умов на працівників міліції при використанні ними вогнепальної зброї. *Право і Безпека*. 2012. Вип. 4 (46). С. 335–338.

Отримано 01.04.2021

УДК 351.753.3:623.443

КРУШЕЛЬНИЦЬКА К. О.,

майстер спорту України з кульової стрільби,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

факультету № 3 ІПФПНП Львівського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СТРІЛЬЦІВ-СПОРТСМЕНІВ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ВПРАВ ПРАКТИЧНОЇ СТРІЛЬБИ

Розглядаються особливості підготовки стрільців-спортсменів для участі в змаганнях з прикладної стрільби. Визначено особливості роботи та колізії нормативно-правових актів, які регламентують роботу науково-педагогічного працівника на заняттях з вогневої підготовки.

Ключові слова: *вогнева підготовка, швидкісна стрільба, вогнепальна зброя, пістолет, практична стрільба.*

В умовах сьогодення до календаря спортивних заходів серед навчальних закладів зі специфічними умовами навчання повернулися змагання з практичної стрільби. Умови виконання вправи та її правила загалом, є новими для більшості здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників [1].

В сучасних тенденціях розвитку стрілецького спорту актуальності набуває практична стрільба, на меті якого стоїть вивчення та відпрацювання вправ, що найбільш точно відповідають різноманітним життєвим випадкам застосування вогнепальної зброї. На відмінну інших видів стрілецького спорту, практична стрільба має ряд відмінностей та принципів, таких як точність, потужність та швидкість [2, ст. 5].

З метою перевірки стрілецької майстерності, а не лише психо-емоційних навиків стрільця, вправи виконуються швидко й динамічно. Використовуються різноманітне мішенне

обладнання, а також передбачається стрільба в різних напрямках. Такий вид стрільби надає можливість відпрацювати дії поліцейського в умовах, наближених до бойових, оскільки лише перед виконанням вправи стрілець дізнається умови поставленої задачі.

На техніку стрільби впливає багато факторів, які на перший погляд, не стосуються безпосередньо виконання пострілу – це спорядження, яке використовує стрілець, та особливості її кріплення, вихідне положення та положення готовності зброї. Проте в сукупності ці фактори набувають вирішального значення, якщо стрілець обмежений у часі. Тобто в реальних умовах, в яких опиняється працівник поліції, пов'язаних із потребою застосування вогнепальної зброї [3, ст.11].

На заняттях з вогневої підготовки, науково-педагогічні працівники керуються діючим Курсом стрільб 2019 року. На нашу думку, даний Курс стрільб підлягає змінам, внаслідок яких зміст документу, мав би містити вправи, які б дозволяли набувати здобувачами освіти необхідних навичок у виконанні вправ практичної стрільби [4].

Оскільки стрілецька майстерність курсантів вимагає тривалої та систематичної підготовки протягом усього терміну навчання, варто напрацьовувати навички елементів швидкісної стрільби на всіх етапах навчання.

В екстремальних умовах важливим фактором є час. Саме тому, вправи, які виконуються на матчах практичної стрільби мають наступне положення готовності зброї: пістолет в кобурі, магазин споряджений в основі рукоятки, патрон в патроннику, проте курок спущений, при наявності запобіжника – останній ввімкнено. При необхідності відкриття вогню, стрільцю необхідно якомога швидше вийняти пістолет з кобури, вимкнути запобіжник та здійснити прицільно постріл. На перший погляд, виконання вправи за таких умов не передбачає ускладнень, проте, координація рухів та робота вказівного пальця при обробці спуску кардинально змінює відчуття стрільця та й стрільбу загалом. Переважно, вищеописане положення готовності зброї для сучасного працівника поліції є новим, тому потребує уваги з боку нормативної бази.

Ще одним важливим фактором є повна суперечність Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю. Оскільки команди керівника стрільб під час навчально-тренувальних та спортивних стрільб відрізняються від команд Судді матчу [5].

Проблема полягає в тому, що відповідно до правил проведення змагань з практичної стрільби з пістолета, команда «Вогонь» заміняється подачею звукового сигналу хронографа, що істотно впливає на стрільця. Тому, на нашу думку, варто проводити заняття з вогневої підготовки із застосуванням інноваційного пристрою.

Вогнепальна зброя – це останній аргумент, на який покладається працівник поліції при вирішенні завдань, покладених законом на правоохоронні органи. Застосування зброї поліцейським має бути впевненим і рішучим, але виключно як крайній захід. Впевнене володіння зброєю дає стрільцю впевненості у власних силах не лише під час виконання практичних вправ, але й в подальшому самостійному несенні служби.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження календарних планів спортивних заходів : Наказ МВС України від 19.02.2021 № 132.
2. Handgun Completion Rules / International Practical Shooting Confederation, Amsterdam, The Netherlands, January 2019 Edition. URL: <https://pvpc.com.au/wp-content/uploads/2018/12/IPSC-Rulebook-January-2019.pdf> (дата звернення: 20.04.2021).
3. Запорожанов О. В., Лобода А. М., Нестеренко А. В., Максимов С. П. Основи техніки швидкісної стрільби з пістолета для працівників органів внутрішніх справ : навч.-метод. посіб. Київ : ФОП О. С. Ліпкан, 2011. 112 с.
4. Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських та Норм витрат боєприпасів, пострілів, вибухових пакетів і гранат поліцейськими під час проведення практичних стрільб : Наказ МВС України від 26.04.2019 № 334 // TranZit : сайт. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/-Наказ%20МВС%20334%20-%2026042019%20курс%20стрільб%20та%20норми%20витрат.pdf> (дата звернення: 20.04.2021).

5. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю : наказ МВС України від 01.02.2016 № 70 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16> (дата звернення: 20.04.2021).

Отримано 23.04.2021

УДК 159.9:614.8.084

КУЩЕНКО В. О.,

викладач кафедри тактичної та

спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5559-2558>;

ВОДОЛАЗСЬКИЙ Я. О.,

курсант 2 курсу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДО ДІЙ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЯХ НА ПРИКЛАДІ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

В роботі розглянуто вплив екстремальних ситуацій на боєготовність працівників Національної поліції. Класифіковані чинники екстремальних ситуацій, які впливають на поліцейських. Розглянуті адаптаційні здібності поліцейських до дій в умовах масових заворушень.

Ключові слова: Національна поліція, екстремальна ситуація, адаптація, боєготовність, масові заворушення.

Забезпечення публічної безпеки і порядку є однією з основних завдань Національної поліції згідно з 2 статтею Закону України «Про Національну поліцію». За обсягом виконуваних задач та кількістю задіяного особового складу поліції це завдання є також найбільш суттєвим. Особливу роль відіграє забезпечення публічної безпеки під час проведення масових заходів, тому що в цих заходах приймає участь велика кількість громадян і задача правоохоронних органів є забезпечення конституційного права та безпеки кожного учасника масових заходів. Під час проведення масових заходів можливе виникнення ситуацій, які піддають кожну людину підвищеному ризику, а саме екстремальних та надзвичайних ситуацій.

Зміни політичної та економічної ситуації в країні завжди привертають увагу громади, часто не задоволених загальними питаннями або особистими проблемами. Люди збираються для вираження своєї точки зору, часто обираючи для цього агресивний тип спілкування. Останнім часом протести та мітинги у всьому світі стали буденною справою. Важливо контролювати масові скупчення громадян, щоб акція протесту не перетворилася в анархію та хаос. Це може спричинити збитки як державі та приватним підприємцям так і нанести непоправну шкоду здоров'ю та життю людей. На захист інтересів держави виступають правоохоронці, котрі мають контролювати натовп не втрачаючи самоконтролю. Кожна сутичка з розлюченим натовпом – екстремальна ситуація, до котрої повністю готові одиниці.

Тому діям силам правопорядку під час екстремальних та надзвичайних ситуацій необхідно приділяти підвищену увагу. Перелік екстремальних та надзвичайних ситуацій, які можуть виникати під час масових заходів досить широкий (стихійне лихо, надзвичайні ситуації техногенного та соціального характеру, дія натовпу, провокації групи осіб, нещасні випадки тощо). Екстремальна ситуація для поліцейського – це раптова ситуація реальної або надуманої небезпеки, що пов'язана з людьми та/або об'єктами, які за внутрішньою оцінкою особи несуть загрозу життю та здоров'ю людей та/або поліцейського, до яких вони не адаптовані.

Небезпечним та шкідливим чинникам в екстремальних та надзвичайних ситуаціях

піддаються також і працівники правоохоронних органів. Але якщо професійні навички правоохоронців не задовільні, то в екстремальній ситуації їм необхідна допомога, а надання допомоги громадянам, які її потребує, уповільнюється або припиняється. Тому встає питання про вдосконалення рівня професійної готовності та підготовки правоохоронців до дій у екстремальних та надзвичайних ситуаціях.

Нами розглядається одна складова професійної готовності та підготовки правоохоронців до дій у екстремальних та надзвичайних ситуаціях, а саме ефективна психологічна адаптація. Виникнення екстремальної ситуації завжди викликає у невідповідної до неї людини різноманітні негативні реакції, які під впливом інтенсивного стресора множаться у геометричній прогресії. Підготуватися до кожної ситуації, котра може спіткати впродовж всієї професійної діяльності – неможливо, але розібравши найчастіші з них на епізоди, шляхом відпрацювання різними методами можливо закріпити послідовність дій поліцейських, для пришвидшення прийняття рішень, зменшення кількості помилок і зниження смертності та травматизму.

Надамо основні класифікації екстремальних ситуацій. Наприклад, І.О. Шинкаренко виділяє такі типи екстремальних ситуацій:

- службові, професійні – зумовлені виконанням фахових обов'язків працівників правоохоронних органів та службовців ДСНС України;
- життєві, повсякденні (пожежа, напад злочинця, гострий брак часу, необхідність одночасного вирішення декількох однаково важливих завдань), тобто такі, що виникають у житті кожної людини;
- спричинені надзвичайними умовами (стихійне лихо, природна чи техногенна катастрофа, війна, терористичні акції тощо);
- пов'язані з захопленням потенційно небезпечними видами хобі (альпінізм, підводне плавання, швидкісна їзда на авто та ін.).

За якісними показниками виділяють наступні види екстремальних ситуацій:

- викликана "невизначеністю" - потребує прийняття рішення за наявності альтернативних, суб'єктивно однаково значимих варіантів поведінки (повідомити про службову недбалість або протиправну поведінку товариша чи залишитися з ними у добрих стосунках, виконати службовий обов'язок чи не втручатися в події задля власної безпеки);
- ситуація, що потребує постійної готовності до дій перебування в монотонних, мало змінюваних умовах в очікуванні екстремальних змін (чергування, перебування в засідці);
- породжена суб'єктивними обставинами, тобто самим працівником (відволікання чи нестійкість уваги, непрофесійне виконання дій та ін.);
- швидкоплинна - пов'язана з необхідністю діяти в умовах жорсткого дефіциту часу, у максимально швидкому темпі, при високому рівні організованості та зі значним психологічним навантаженням (затримання злочинця, участь у ліквідації наслідків катастрофи);
- заснована на надходженні ймовірно недостовірної інформації - потребує екстрених дій за відсутності впевненості в достовірності одержаної інформації (повідомлення про зникнення дитини, про мінування тощо);
- довготривала - психологічно напружена діяльність протягом тривалого часу (процес розкриття і розслідування злочину).

Наведені класифікації екстремальних ситуацій дозволяють змоделювати ситуації, до яких необхідно опрацювати в системі професійної підготовки порядок дій та тактику підрозділів поліції під час несення служби на масових заходах. Найбільш небезпечним та екстремальним є виникнення групових порушень громадського порядку та масові заворушення під час проведення масових заходів. «Протестне» («мітингове») скупчення громадян виникає коли люди випадково чи навмисне збираються для демонстрації своєї незгоди зі словами чи вчинками певних офіційних (посадових) осіб, державних програм, політичних рішень, тощо.

Для підготовки правоохоронців до протидії груповому порушенню громадського порядку або масових заворушень потрібно розібрати це правопорушення на стресори, які впливають на різні органи відчуттів правоохоронців. Наведемо в таблиці 1 органи відчуттів та джерела впливу на масових заворушеннях.

Таблиця 1. Органи відчуттів та джерела впливу на масових заворушеннях.

Органи відчуттів	Джерела – стрес агенти
Зір	яскраві спалахи, засліплення, споглядання крові, ран, каліцтва, смерті
Слух	різкі голосні звуки (вибухи, постріли...), образи, крики, довготривалий шум
Нюх	запах поту, гуми, хімічних речовин і продукти їх розпаду (продукти горіння, запах паливних речовин і т.д.)
Смак	смак пилюки, поту, крові, сліз
Дотик	термічні, хімічні опіки (слизових оболонок (очей, носу, легень, язика) та інших частин тіла), вібрації, удари, температура, вологість та ін.

Врахування стрес агентів, які можна спостерігати під час масових заходів, доцільно для удосконалення порядку підготовки особового складу Національної поліції до дій у цій екстремальній ситуації. Мова йде про адаптацію правоохоронців до впливу вказаних стрес агентів. Навіть звичайної присутності поліцейських в аудиторії, де надаються різні небезпечні та відволікаючі чинники має позитивний ефект. На першому етапі доцільно програвати один стрес фактор невеликої інтенсивності (шум, галас, підвищена температура, задимленість, запиленість, яскраве світло тощо). На другому етапі підвищення адаптаційних властивостей людини необхідно підвищувати інтенсивність дії цих стрес факторів. На третьому етапі необхідно надавати два та більше стрес фактори одночасно. І на останньому четвертому етапі необхідно опрацьовувати тактичні дії поліцейських при одночасному впливі двох та більше стрес факторів. Підвищення адаптаційних можливостей правоохоронців здатне суттєво підвищити їх готовність до рішучих та активних дій.

Для підтвердження висновків, які були отримані на етапі теоретичних досліджень, нами були проведені експериментальні дослідження. Група учасників експериментів повинна була виконати прості дії до та під час дії стрес факторів (гучний шум). Результати проведених експериментальних досліджень наведені у таблиці 2.

Таблиці 2. Результати експериментальних досліджень.

Дії	Параметр	До дії стрес факторів	Під час дії стрес факторів
Математичні розрахунки	Час виконання, сек	2.74	3.26
Одягання протигазу	Час виконання, сек	6.3	7.3
	ЧСС	69.2	73.6
Збирання предметів у певній послідовності	Час виконання, сек	4.35	5.4
	ЧСС	65.7	66.4

Гучний шум знижує працездатність під час проведення інтелектуальних та механічних дій. Час виконання інтелектуальної роботи збільшився на 19%. При виконанні механічних дій час виконання вправи збільшився на 16%, а частота серцевих скорочень (ЧСС) на 6.4%, при виконанні інтелектуальної роботи та механічних дій не високої інтенсивності час виконання вправи збільшився на 24%, а ЧСС на 1%. Потім на протязі двох тижнів щоденно по 15 хвилин учасники експериментів прослуховували гучний шум. Після чого були зафіксовані наступні результати: час на виконання інтелектуальної роботи покращився на 6.5%, при механічних діях на 52%, а при одночасному виконанні інтелектуальної роботи та механічних діях на 17%.

Дана тематика потребує подальших досліджень, тому що отримані результати вказують на достатньо високе підвищення ефективності дій. Проведені дослідження вказують на недостатню спрацьованість питань адаптації правоохоронців до дій в екстремальних умовах, особливо в умовах дії з явної небезпекою для життя. В подальшому необхідно опрацювати методику підготовки особового складу правоохоронних органів з метою підвищення адаптаційних властивостей правоохоронців до дій в екстремальних ситуаціях під час масових заворушень.

Список бібліографічних посилань

1. Прокопенко О. Ю., Власенко І. В., Крепакова М. Ю. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Харків : ХНУВС, 2017. 364 с.
2. Власенко І. В., Кущенко В. А. Вплив екстремальних ситуацій на боєздатність працівників міліції // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 трав. 2015) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 94–96.

Отримано 12.04.2021

УДК 623.4.052.5:004

ЛУЦЕНКО І. С.,

старший викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4230-2675>;

ПАБАТ О. В.,

старший викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-9692-6788>

ЦИФРОВІ ОПТИЧНІ ПРИЦІЛИ

Досліджено історію створення та модернізації оптичних прицілів та їх технічних можливостей. Розглянуто вірогідність інтеграції оптичних прицілів разом зі зброєю.

Ключові слова: оптичний приціл, маркування об'єкта, оптичний приціл з електронно-оптичним перетворювачем, високоточна стрільба.

Сьогодні оптичні приціли стали невід'ємною частиною сучасного озброєння, призначеного для високоточного ведення вогню на дальні дистанції. Важко уявити собі, наскільки складний шлях пройшли оптичні приціли, починаючи з зорі свого існування (примітивні трубки з лінзами) до сьогодення (складні прилади з цифровими функціями, оснащені лазерними далекомірами, балістичними калькуляторами, тепловізорами та ін.).

Перші оптичні приціли були удосконаленими зоровими трубами, обладнаними кріпленням до зброї та прицільної сіткою. Вперше такий приціл використали французи на початку XVIII століття. Проте отриманий прилад просто розсипався після першого пострілу, однак, роки завзятої праці з удосконалення конструкції все-таки дозволили отримати достатньо міцний приціл.

У 1850 році італійський інженер-оптик Ігнаціо Форро почав використовувати у прицілі подвійні призми, що дозволило зменшити ці прилади на третину, тоді ж і з'являється звичне для нас перехрестя у прицілі із двох пересічних ліній. Пізніше «призматичну колінчасту трубу» удосконалив Карл Цейс з Германії.

Проте, аж до першого десятиліття XX століття оптичні приціли залишатимуться штучним та дуже дорогим товаром. Усе змінює Карл Калес, який зробив оптичний приціл практично таким, яким ми звикли його бачити. Саме тоді оптичні приціли, що збиралися вручну, були запущені у серійне виробництво.

У 1949 році Австрійський інженер Фредерік Калес винайшов оптичний приціл з перемінною кратністю. Інженери компанії Калес зробили, мабуть, найвагоміший внесок у розвиток оптичних прицілів. Саме вони вперше забезпечили оптику захистом від води, та збільшили показник кратності до двадцяти. Але і на цьому вони не зупинилися.

При виробництві своїх оптичних прицілів працівники фірми Калес почали використовувати комп'ютерні обчислення, які допомогли правильно розрахувати положення лінз у трубці прицілу. Момент впровадження комп'ютерних обчислень можна вважати проривним,

адже після цього виробники оптичних прицілів перемикаються з фізичних та оптичних характеристик на електронні – з'являються приціли, що поєднують у собі багато різних пристроїв одночасно (лазерні далекоміри, балістичні калькулятори та ін.) Цей проривний момент тягнеться і досі, коли вчені працюють над цифровими прицілами, які могли б виконувати багато роботи за стрільця, який може навіть не тиснути на спусковий гачок, а вести вогонь за допомогою віддаленого комп'ютера.

Цей новий вид прицілів має важливу відмінність – у них світло перетворюється у цифровий сигнал. Крім того, у них використовуються процесори для обробки зображень цілі або обчислення необхідних для стрільця даних.

За допомогою цифрових прицілів можна вести вогонь як вдень, так і вночі. Це можливо завдяки тому, що їх матриці можуть реєструвати широкий спектр світлового випромінювання. У повній темряві (наприклад, у приміщенні чи у темному лісі) разом із прицілами використовують інфрачервоне підсвічування – так само, як і для прицілів з електронно-оптичним перетворювачем, тільки працююче на іншій довжині хвилі (900нм).

Цифрові приціли працюють за тим самим принципом, як і цифрова фото- чи відеокамера: зображення фокусується на матриці та відтворюється на спостережуваний у окуляр прицілу екран. Цей екран дає можливість накладати додаткову інформацію просто на зображення. Це може бути рівень заряду, меню налаштувань та ін.

Під час роботи спільно із лазерним далекоміром, показники далекоміру можуть не тільки виводитися на екран, але й регулювати положення сітки у відповідності до балістичної траєкторії кулі.

Технології не стоять на місці і вже сьогодні можна побачити наступний крок у еволюції цифрових прицілів, який полягає у поєднанні самого прицілу (що уміщує у собі ряд необхідних та допоміжних приладів) разом зі зброєю. Тобто наразі можемо говорити не просто про оптичний приціл, а про складний високотехнологічний симбіоз цифрового прицілу та зразка зброї, на який його встановлено.

Такий «розумний» снайперський комплекс здатний на постійне супроводження об'єкта, автоматичне обчислення багатопараметричного рішення на ведення вогню та забезпечення точного ураження при оптимальному погодженні цілі та рішення на відкриття вогню.

До таких систем «розумних» снайперських комплексів можна інтегрувати наступні технології: захоплення цілі автоматично чи вручну; фіксація та постійне відстеження цілі; комп'ютеризоване рішення на відкриття вогню, що враховує визначення дальності до цілі та проведення балістичних розрахунків з декількома перемінними; потокове відео, яке передається через WI-FI, що дозволяє користувачеві бачити пряму трансляцію з системи; автоматичне налаштування нуля; інтерфейс з'єднання із мобільними пристроями та додатками (планшет, телефон).

Нажаль, у цифрових прицілів є недоліки – вони поступаються прицілам з електронно-оптичним перетворювачем за надійністю та високим енергоспоживанням, що не сподобається представникам силових структур, які за родом діяльності мають часті відрядження на довгий час. Зрозуміло, що для виконання відповідальних завдань потрібна техніка, яка не відмовить у потрібний час.

Наразі такі пристрої або знаходяться на стадії розробки, або працюють лише при стрільбі на відносно невеликій дистанції, тому, коли мова йде про стрільбу на відстань від 1000 метрів, стає зрозуміло що без майстерності професійного снайпера, все ж таки не обійтися.

Список бібліографічних посилань

1. Дистанционно управляемая снайперская установка TRAP T2 (Telepresent Rapid Aiming Platform) // WarWeapons : сайт. URL: <https://warweapons.ru/distsionno-upravlyaemaya-snaiperskaya-ustanovka-trap-t2-telepresent-rapid-aiming-platform/> (дата звернення: 26.04.2021).

2. Talon Precision Optics : сайт. URL: <https://www.tracking-point.com> (дата звернення: 26.04.2021).

3. e. -TrackingPoint Precision Guided Firing System | CES 2015 // YouTub : сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AtRHHqykUM> (дата звернення: 26.04.2021).

4. TrackingPoint Precision Guided Semi-Auto Series // YouTube : сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Pmtch_NChOQ (дата звернення: 26.04.2021).

5. .U.S. Army STMPAS, LTATV, TRAP T-250D and LMAM Demonstration // YouTube : сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_h0XnodeV2k (дата звернення: 26.04.2021).

6. . История развития оптических прицелов // YouTube : сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=4QhOa1P7y_w (дата звернення: 26.04.2021).

Отримано 28.04.2021

УДК 351.741:799.3(4/9)

ЛУЦЕНКО І. С.,

*старший викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0003-4230-2675>;

ТВЕРДОХЛІБ В. С.,

курсант 3 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

РОЛЬ МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕДЕРАЦІЇ ПРАКТИЧНОЇ СТРІЛЬБИ В СИСТЕМІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Досліджено позитивний досвід підвищення рівня майстерності та безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю працівниками Національної поліції України.

Ключові слова: МКПС, IPSC, вогнева підготовка.

За даними міжнародного неурядового сервісу Numbeo, який формує, в тому числі індекс злочинності у різних країнах, Україна станом на 2021 рік за цим показником посіла 54 місце у світі (зі 135). У рейтингу країн Європи за рівнем злочинності Україна опинилася на третьому місці після Білорусі та Франції.

Не дивлячись на те, що за останнє десятиліття показники злочинності в Україні значно зменшилися, випадки придбання цивільним населенням зброї почастишали. В зв'язку з цим можливість зустріти озброєного злочинця для працівників поліції збільшується у рази, що вимагає більш ґрунтовного підходу до процесу навчання поліцейських навичкам поводження зі зброєю.

Задля забезпечення власної безпеки та безпеки населення поліцейський має впевнено володіти вогнепальною зброєю, мати міцні навички її законного застосування та повинен миттєво орієнтуватися у ситуації, що склалася, бути готовим до її динамічних змін та активних дій, спрямованих на ефективне попередження чи припинення протиправних посягань.

Стійкі навички поводження зі зброєю складно сформувати, використовуючи під час навчальних стрільб тільки стандартні «статичні» стрілецькі вправи. Тому, проаналізувавши світовий досвід, у 2020 році Міністерство внутрішніх справ України та Національна поліція України уклали Меморандуми про співробітництво і взаємодію з громадською організацією «Всеукраїнська федерація практичної та високоточної стрільби». Вказана громадська організація є офіційним представником міжнародної конфедерації практичної стрільби (далі МКПС) в Україні, однією з цілей її діяльності є удосконалення системи підготовки спортсменів і методології розвитку практичної і високоточної стрільби.

Практична стрільба, як вид спорту, є унікальною, оскільки змагання відтворюють реальні умови застосування вогнепальної зброї. На відміну від традиційних стрілецьких дисциплін, у практичній стрільбі мішені розташовують на різних дистанціях, їх локації змінюють від змагання до змагання для того, щоб стрільці не звикали до одних і тих самих умов стрільби. Учасникам змагань доводиться постійно швидко рухатися, контролюючи безпеку положення

зброї; стрілець постійно відчуває на собі тиск часу – чим швидше він виконає вправу, тим кращим буде його результат. При цьому виконання хибних, необдуманих пострілів є вкрай небажаним – занадто великі штрафні санкції за ураження цілей, в які не можна стріляти. Ще однією особливістю змагань з практичної стрільби є необхідність постійного тримання у пам'яті усіх мішеней, які потрібно вразити.

Вже понад 40 років МКПС поєднує кращих стрільців з усього світу та пропагує безпечне та відповідальне поводження зі зброєю. За цей час у практичній стрільбі з'явилися певні напрацювання швидкого та точного враження цілей. Стало зрозумілим, що ефективність ведення вогню залежить від стійки, яку займає стрілець, хвату зброї, який він використовує під час ведення вогню, та багатьох інших не менш важливих, проте прихованих від очей пересічних людей нюансів. Саме таким особливостям ведення вогню покликані навчити поліцейських інструктори з практичної стрільби МКПС. Всеукраїнська федерація практичної та високоточної стрільби постійно проводить тренінги для співробітників тренінгових центрів Національної поліції України для навчання їх передовим навичкам поводження зі зброєю, в тому числі пістолетами, штурмовими гвинтівками та ін.

Крім того, важливе місце у системі вогневої підготовки працівників поліції займають заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання. До науково-педагогічного складу кафедр вогневої підготовки входять викладачі, сертифіковані як інструктори з практичної стрільби та судді Українського регіону МКПС. Вони постійно приймають участь у змаганнях різних рівнів (видів та класів зброї) з практичної стрільби та вживають заходи для активного розвитку стрілецького спорту, передаючи свій прогресивний досвід курсантам. Крім того, у ЗВО зі специфічними умовами навчання діють секції з практичної стрільби, які допомагають курсантам та офіцерам більш ґрунтовно опанувати необхідні навички безпечного та якісного поводження зі зброєю. Варто відмітити, що досвід, отриманий курсантами-спортсменами, після випуску стане у нагоді для підвищення рівня стрілецької майстерності працівників поліції у практичних підрозділах органів внутрішніх справ.

Таким чином, під час викладання курсу вогневої підготовки працівникам поліції доцільним є поширення досвіду практичної стрільби, що використовується у змаганнях, які проводяться під егідою МКПС. Отримані під час навчання практичні навички зі стрільби допоможуть працівнику поліції швидко зорієнтуватися у певній життєвій ситуації, пов'язаній з затриманням озброєного злочинця, адекватно оцінити можливі ризики та зберегти своє життя та життя оточуючих.

Список бібліографічних посилань

1. Українська федерація практичної та високоточної стрільби : сайт. URL: <https://ipsc.org.ua> (дата звернення: 05.05.2021).
2. Cost of Living // Numbeo : сайт. URL: <https://www.numbeo.com/> (дата звернення: 05.05.2021).
3. Меморандум про співробітництво та взаємодію між Міністерством внутрішніх справ України та громадською організацією «Всеукраїнська федерація практичної та високоточної стрільби» : від 09.07.2020.
4. Статут Громадської організації «Всеукраїнська федерація практичної та високоточної стрільби» : затв. протоколом Установчих зборів засновників від 01.03.2018 № 1 // Всеукраїнська федерація практичної та високоточної стрільби : сайт. URL: <https://ipsc.org.ua/files/ustav-ipsc-ua.pdf> (дата звернення: 05.05.2021).
5. Handgun Competition Rules. International Practical Shooting Confederation. January 2019 Edition // IPSC : сайт. URL: <http://www.ipsc.org/pdf/RulesHandgun.pdf> (дата звернення: 05.05.2021).

Отримано 07.05.2021

УДК 613.6:623.55

НАЗАРЕНКО О. М.,

старший викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-0282-3508>

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ

В умовах сучасного реформування Національної поліції України і системи МВС в цілому досить важливим є розгляд питання про правомірне використання і застосування вогнепальної зброї, як найбільш суворого заходу примусу.

Ключові слова: Національна поліція, заходи примусу, застосування вогнепальної зброї.

Через зростання рівня злочинності та ускладнення криміногенної ситуації у країні, а також через збройний конфлікт на Сході України збільшився нелегальний обіг зброї. Цей фактор створює екстремальні умови для службової діяльності, підвищує ступінь відповідальності і особистого ризику при виконанні співробітниками поліції своїх обов'язків. Застосування вогнепальної зброї окремими категоріями посадових осіб поліції - найжорсткіша міра безпосереднього примусу. Ознака примусовості як сутнісна ознака поліцейських органів доповнюється ознакою «озброєності». Надане поліції як підсистемі виконавчої влади право застосовувати силу для досягнення законних цілей - її головна відмінна риса, що дозволяє цій структурі зайняти особливе місце в системі правоохоронних органів [1, с. 201].

У застосуванні вогнепальної зброї поліцейським є дві сторони. Перша окреслює вогнепальну зброю, як об'єктивну загрозу життю та здоров'ю правопорушника. Але з іншого, більш важливого боку, вогнепальна зброя є гарантією захисту від злочинних посягань осіб та інтересів держави і суспільства, а також запорука особистої безпеки працівника поліції. Тому важливо, щоб застосування вогнепальної зброї уповноваженими на те посадовими особами здійснювалося на основі чіткої правової регламентації і в суворій відповідності з Законом. Проблема правового регулювання застосування вогнепальної зброї при виконанні службових обов'язків і забезпечення готовності до діяльності завжди займала одне з центральних місць в діяльності правоохоронних органів в цілому, і поліції – зокрема.

Так, згідно ч. 5 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу [2].

Безумовно, однією з основних функцій правоохоронних органів (в тому числі і патрульної поліції) є захист конституційних прав і свобод громадян. При цьому, поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами

Для об'єктивного розгляду та надання правової оцінки дій працівника поліції має значення дотримання їм правових підстав застосування вогнепальної зброї. Така оцінка дій практично завжди здійснюється після застосування ними зброї і в ході відомчої службової перевірки або у зв'язку з незаконним застосуванням вогнепальної зброї [1, с. 203].

Неоднозначність оцінки дій співробітників патрульної поліції при застосуванні ними вогнепальної зброї свідчить, що між групами правових норм, що регулюють застосування вогнепальної зброї, виникають суперечності, наслідками яких є необґрунтоване притягнення таких співробітників до відповідальності, в тому числі і до кримінальної. Разом з тим на тлі безперервно зростаючої насильницької злочинності зростає страх співробітників правоохоронних органів застосовувати зброю. Сучасна злочинність, поряд з небезпечними змінами в кількісних характеристиках, зазнає вкрай негативні якісні зміни у вигляді посилення її агресивності по відношенню до представників влади. Одночасно при зростанні діянь, пов'язаних

із застосуванням насильства щодо співробітників поліції, зброю для відбиття нападу практично ними не застосовується.

Так, згідно ч. 9 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогнебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності [2]. Необхідність теоретичних обґрунтувань і вдосконалення правового регулювання застосування співробітниками патрульної поліції вогнепальної зброї, підвищення якості правової оцінки (кваліфікації) в інтересах вдосконалення слідчої та судової практики, співвіднесені з сучасними реаліями, є в даний час життєво важливою і своєчасною практикою.

Станом на сьогодні залишається досі невирішеним ряд питань, пов'язаних з підставами застосування вогнепальної зброї, кваліфікацією дій співробітників поліції після застосування вогнепальної зброї. Одночасно норми, що регулюють застосування зброї поліцейськими, закріплюють перелік випадків застосування зброї, у тому числі відповідальності за можливі наслідки, які можуть настати в результаті точного дотримання її положень.

Безсумнівно, що вогнепальна зброя, володіючи високою вражаючою здатністю, є предметом підвищеної небезпеки і вимагає уважного і компетентного поводження і застосування. На мій погляд, для успішного результату реформи МВС у сфері застосування вогнепальної зброї працівниками поліції, необхідно підвищити рівень довіри населення до органів поліції, який сприяв би надання допомоги громадянами поліцейським, повазі закону і державних органів, що забезпечують охорону громадського порядку.

Список бібліографічних посилань

1. Логачев М. Г. Правові та психологічні аспекти застосування вогнепальної зброї персоналом поліції. *Право і Безпека*. 2017. № 4. С. 199–204.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 01.05.2021).

Отримано 05.05.2021

УДК 351.741

ПОЛИВАНЮК В. Д.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету ПФППД

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3295-4434>

НЕОБХІДНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ У ЗВО МВС УКРАЇНИ

Доповідь присвячена розгляду питань щодо необхідності оптимізації навчального процесу шляхом удосконалення методик викладання дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка» у закладах вищої освіти МВС України.

Ключові слова: тактико-спеціальна підготовка, моделювання і відпрацювання ситуативних завдань, інноваційні методи, заклади вищої освіти МВС України.

Розглядаючи даний аспект, хотілось би зробити акцент на тому, що обрана нами проблематика не є новою, проте є досить актуальною. Наразі доволі великого значення набуває необхідність пошуку більш сучасних методів викладання дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка» у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що у свою чергу обумовлено заходами реформування системи Міністерства внутрішніх справ України.

Як показує досвід і статистика, сьогодні нерідко доводиться мати справу з таким явищем, коли поліцейські на практиці, під час проведення спеціальних операцій, не в змозі застосувати здобуті професійні знання та навички не припустившись ряду типових помилок, що беззаперечно свідчить про недостатній рівень оволодіння поліцейськими тактикою дій у ситуаціях різних ступенів ризику.

Виходячи з вищезазначеного вбачаємо необхідність впровадження в освітній процес майбутніх поліцейських практичних занять з тактико-спеціальної підготовки, які відбуватимуться у межах інноваційних методів. А саме таких як моделювання і відпрацювання ситуативних завдань, максимально наближених до реальних подій, на яких курсанти здобуватимуть, удосконалюватимуть та закріплюватимуть навички практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання складності оперативної обстановки та прийняття рішення з організації дій у надзвичайних умовах.

Такі інтерактивні завдання – це передусім творчі завдання, які потребують від поліцейського не лише здатності до простого копіювання інформації, а й мають певний елемент невизначеності. Вони передбачають таку організацію процесу формування професійної компетенції майбутніх офіцерів поліції, за якої практично неможливо виключення курсантів із процесу пізнання і забезпечується їх суб'єктивна та об'єктивна готовність приймати рішення щодо виконання службово-бойових завдань, що також характеризує і їхню професійну компетентність. [1, с. 128]

Відмітимо, що дані заняття мають проводитися на спеціально обладнаних тактичних містечках, полігонах та тирах, при цьому курсанти мають екіпіруватися відповідними спеціальними засобами та озброєнням (страйкбольними або пейнтбольними приладами), спеціальними засобами індивідуального захисту та активної оборони, технічними засобами зв'язку з метою відтворення реальної обстановки службово-бойової діяльності. [2, с. 85] Окрім того, можливе моделювання ситуацій з проведенням занять у нічний час. [3]

Вважаємо за доцільне звернути увагу на тому, що такий метод проведення заняття з тактико-спеціальної підготовки як моделювання і відпрацювання ситуативних завдань неопосередковано забезпечує формування емоційної стійкості у майбутніх офіцерів поліції, що в подальшому сприятиме вияву готовності до дій у напружених ситуаціях.

Водночас, не можемо оминати увагою того факту, що викладачі, які вже намагалися ввести в освітній процес дану модель викладання дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка» зіткнулися з досить вагомою проблемою, яка полягає у нестачі або відсутності на кафедрах необхідного технічного обладнання та з труднощами оперативного управління ним. Дану проблему можна вирішити за допомогою забезпечення кафедр належним технічним обладнанням.

Тож проаналізувавши все наведене вище, можемо зробити висновок, що впровадження інноваційних методів викладання тактико-спеціальної підготовки у закладах вищої освіти МВС України дозволить напрацювати більш чіткий алгоритм дій курсантів у можливих небезпечних ситуаціях в майбутньому.

Список бібліографічних посилань

1. Король Я. І., Суслов В. В. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів у процесі вивчення загальновійськових тактико-спеціальних дисциплін. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 21, т. 2. С. 124–128.
2. Гіденко Є. С. Сучасний підхід до навчання поліцейським діям в екстремальних умовах. *Правові новели*. 2017. № 3. С. 82–87.
3. Собакарь А. О., Покайчук В. Я., Поливанюк В. Д. Методичні рекомендації щодо організації та проведення практичних занять з тактико-спеціальної підготовки у нічний час: для курсантів II курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності. Дніпро : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 56 с.

Отримано 16.04.2021

УДК 351.74

РОСЛЯКОВ О. В.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);
 <https://orcid.org/0000-0001-9211-562X>;

ПРОХОРЕНКОВ Д. В.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки командно-штабного факультету Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);
 <https://orcid.org/0000-0002-9523-5528>

МОДЕЛЬ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ: ДОСВІД СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

В тезах доповіді висвітлене питання щодо пошук та запровадження різних підходів у сфері застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї правоохоронними органами, побудови моделі та градації дій відповідно до стандартів, принципів та норм, які вироблені у світі.

Ключові слова: правоохоронні органи, модель, досвід.

Сьогодні актуальним є пошук та запровадження різних підходів у сфері застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї правоохоронними органами, побудови моделі та градації дій відповідно до стандартів, принципів та норм, які вироблені у світі.

Для ефективного виконання своїх функцій представники правоохоронних органів застосовують прийоми рукопашного бою з метою затримання злочинця та подальшої його передачі до рук правосуддя. У зв'язку з цим, для робітників правоохоронних органів найбільш придатні прийоми, пов'язані з протидією, нейтралізацією, обеззброєнням злочинця, його затриманням, надяганням на нього кайданок, обшуком, безпечним конвоюванням. Дані заходи спрямовані на збереження життя самих правоохоронців.

Градацій дій військовослужбовця НГУ під час несення служби з охорони громадського порядку висвітлена в розділі 2 Методичних рекомендації «Базова індивідуальна підготовка військовослужбовця Національної гвардії України для виконання завдань з охорони громадського порядку» (далі – Методичні рекомендації).

Принцип градації дій являє собою комплекс дій від простої присутності до застосування зброї. Цей комплекс застосовується правоохоронцями з огляду на дії, загрози чи напад з боку правопорушників під час виконання службово-бойових завдань з охорони громадського порядку. В даній моделі показано дії військовослужбовця для встановлення правопорядку, в залежності від ступеня агресії правопорушника. Але в даній градації дій детально не визначено рівні опору правопорушника.

Розглядаючи модель застосування сили, яка використовується правоохоронними органами США, яка була розроблена Джоном Десмедтом, можна побачити, що його модель більш детально розкриває дії правопорушника та офіцера поліції.

Провівши аналіз, слід поставити питання щодо внесення змін до відповідної моделі застосування сили військовослужбовцями НГУ, які визначені у Методичних рекомендаціях, а саме розширення та більш детального розкриття дій правопорушника та рівнів опору, оскільки саме дії правопорушника визначають ступінь застосування сили, яку повинен використати військовослужбовець для припинення правопорушення.

Як варіант, пропонується додати ймовірні дії правопорушника та рівні опору, а саме:

1. Кооперативний суб'єкт - це той, хто незалежно від рівня ризику, дотримується відповідного невербального, соціального підходу чи словесного спрямування військовослужбовця.

2. Резидент - суб'єкт, який не реагує на соціальний чи словесний контроль, але не виступає в ролі нападника.

3. Нападник - суб'єкт, який здійснює напад або опір.

Дані доповнення, стосовно ступеня опору правопорушника, в існуючу модель застосування сили військовослужбовцями НГУ, надасть можливість військовослужбовцю оперативно визначати ступінь застосування сили в залежності від дій правопорушника.

Отримано 12.03.2021

УДК 351.74(477)

СЕЛЮКОВ В. С.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри поліцейської діяльності та

публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6690-6484>

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ФУТБОЛЬНИХ МАТЧІВ

В роботі представлена коротка характеристика особливостей діяльності суб'єктів забезпечення публічної безпеки та порядку протягом реалізації їх повноважень під час футбольних матчів.

Ключові слова: футбольний матч, забезпечення порядку на футболі, масові заходи, принципи забезпечення безпеки на футболі.

Правоохоронна діяльність держави тісно пов'язана із поняттям публічної безпеки та порядку. Його забезпечення є неодмінним атрибутом функціоналу більшості правоохоронних органів в державі, які в тій чи іншій формі реалізують певний ряд повноважень щодо забезпечення публічної безпеки та порядку. Така діяльність є необхідною в будь-які часи, але все більше набуває актуальності в процесі масових заходів, великого скупчення людей, встановлення нових обмежень (для прикладу, карантинні обмеження пов'язані із коронавірусною інфекцією), під час резонансних суспільно політичних подій або ж у випадках спортивних змагань різного рівня.

Варто наголосити на тому, що Україна, будучи повноправним членом світового співтовариства, приймає активну участь у спортивному житті. Це, серед усього іншого, пояснюється і членством України в FIFA, UEFA та участю у кваліфікаційних поєдинках в Лізі чемпіонів та Лізі UEFA. З того моменту, як українські футбольні клуби потрапили до таких престижних чемпіонатів, і акценти щодо належного рівня безпеки при їх проведенні набули високого значення. Однак не можна казати, що виключно під час матчів високого рівня має забезпечуватись публічна безпека та порядок, однак актуальність оновлення методів та форм його здійснення викликана саме міжнародним рівнем та проведенням у 2012 році чемпіонату Європи.

В рамках тез хотілося б звернути увагу на окремі аспекти організації та здійснення заходів щодо забезпечення публічної безпеки та порядку під час футбольних матчів. Так, Закон України «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів» серед ряду принципів забезпечення публічного порядку та безпеки на футбольних матчах визначає особливі, які характерні саме для таких заходів: запобігання проявам насильства та неналежній поведінці з боку глядачів, антисоціальним та расистським проявам; пріоритетності превентивних заходів; формування доброзичливих відносин між всіма суб'єктами правовідносин у сфері підготовки та проведення футбольних матчів; взаємної поваги та пошуку компромісних рішень [1]. Цей перелік не є

вичерпним, але усі зазначені принципи поєднує одну – спрямованість на попередження превенцію протиправної поведінки.

Ще одним із висновків, який варто зробити є те, що особливо високий рівень порушень публічного порядку відбувається тоді, коли наявні дві ворожонастроєні групи вболівальників. Така інформація найчастіше відома саме представникам футбольних клубів, тому важливим є налагодження взаємодії спеціальних суб'єктів забезпечення публічної безпеки з усіма іншими суб'єктами. Взаємодія у даному випадку проявляється у формі створення координаційного штабу, в складі якого є представники усіх суб'єктів забезпечення безпеки.

Важливим аспектом забезпечення публічної безпеки та порядку під час футбольних матчів є і взаємодія з активістами від футбольних фанатів та вболівальників. Сема в цьому проявляється зміст принципів формування доброзичливих відносин між усіма суб'єктами та пошуку компромісів. Адже усім вигідно щоб їх інтереси враховувалися під час прийняття рішень щодо забезпечення безпеки.

Як висновок, хочеться зауважити, що керування натовпом, який найчастіше формується до або після матчу повинно здійснюватися із залученням «представників» такого натовпу. На цьому у своєму дослідженні наголошують і Джеймс Хоггетт та Оуен Вест, які стверджують, що «здатність поліції взаємодіяти з прихильниками, здається, приносить вигоду» [2].

Список бібліографічних посилань

1. Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку з підготовкою та проведенням футбольних матчів : Закон України від 08.07.2011 № 3673-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3673-17> (дата звернення: 09.04.2021).

2. Hoggett J., West O. Police Liaison Officers at Football: Challenging Orthodoxy through Communication and Engagement. *Policing: A Journal of Policy and Practice*. 2020. Vol. 14, Iss. 4. Pp. 945–961. DOI: <https://doi.org/10.1093/police/pay032>.

Отримано 12.04.2021

УДК 159.923;378.147:[351.743:796](477)(045)

СОКОЛОВ О. А.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-9738-5378>;

ЛУКІН Б. П.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-4952-7407>

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДО СЛУЖБОВО-ОПЕРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ З УРАХУВАННЯМ ТИПУ ТЕМПЕРАМЕНТУ

В статті у відповідності до результатів теоретико-методологічного аналізу визначено сутність готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) до службово-бойової діяльності засобами спеціальної фізичної підготовки із урахуванням типу темпераменту.

Ключові слова: готовність, лідерство, майбутні офіцери, спеціальна фізична підготовка, структура, сутність, темперамент.

Постановка проблеми. Процес службової підготовки працівників Національної поліції України (освітній процес майбутніх офіцерів) достатньо насичений та енерговитратний. Під час опанування профільними предметами службової підготовки, особовий склад підрозділів Національної поліції України (НПУ) постійно перебуває у психологічному та фізичному напруженні.

Моделювання умов виконання завдань за призначенням наближених до бойових під час практичних занять з вогневої, тактичної та спеціальної фізичної підготовки (й інших предметів) забезпечує стійке формування професійних компетентностей у поліцейських. Враховуючи вище зазначене, прослідковується важливість спеціальної фізичної підготовленості поліцейських різних категорій та вікових груп, у тому числі й майбутніх офіцерів НПУ, а також їх психологічної сумісності під час професійного удосконалення та безпосереднього виконання завдань за призначенням.

Варто підкреслити, що без достатнього рівня розвитку спеціальних фізичних якостей, неможливо забезпечити виконання завдань за призначенням покладених на поліцейських. Крім цього, психологічна сумісність за типом темпераменту під час комплектування підрозділів різного типу призначення на етапі початкової підготовки – забезпечує прискорене формування професійних компетентностей поліцейських різних категорій, а особливо майбутніх офіцерів НПУ, що позитивно вплине на якість виконання ними службово-оперативних завдань та підкреслює актуальність обраного напрямку наукової розвідки. Крім цього, впровадження у освітній процес майбутніх офіцерів НПУ сучасних педагогічних технологій удосконалення спеціальної фізичної підготовленості, прикладних методик спрямованих на формування психологічної стійкості до впливу несприятливих факторів службово-оперативної діяльності із урахуванням типу темпераменту – є актуальним напрямом наукових досліджень, як теоретичних, так, і емпіричних.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2020-2021 р.р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У відповідності до проведеного моніторингу з обраного напрямку дослідження [1-5] виявлено відсутність наукових праць присвячених вирішенню практичної проблеми формування готовності майбутніх офіцерів НПУ до службово-оперативної діяльності засобами спеціальної фізичної підготовки із урахуванням типу темпераменту, що потребує подальшого дослідження.

Мета статті. Головною метою дослідження є визначення сутнісних характеристик готовності майбутніх офіцерів НПУ до службово-оперативної діяльності із використанням засобів спеціальної фізичної підготовки та урахування типу їх темпераменту.

Під час теоретичного дослідження були використані наступні методи: ідеалізації, формалізації, аксіоматичні, історичні і логічні, сходження від конкретного, компоненти власного досвіду багаторічної підготовки працівників НПУ до службово-оперативної діяльності засобами фізичної та спеціальної фізичної підготовки, тощо.

Виклад основного матеріалу. Службово-оперативна діяльність Національної поліції України – загальна назва, яка відображає характер її діяльності на відміну від бойової діяльності Збройних Сил України. Збройні Сили призначені для ведення воєнних (бойових) дій у воєнний час, у мирний час вони частиною своїх сил несуть бойове чергування, а основними силами здійснюють заходи щодо підготовки до воєнних (бойових) дій, основним змістом якої є бойова (оперативна) підготовка військ (сил).

Розглянемо сутність та структуру готовності майбутніх офіцерів НПУ до службово-бойової діяльності. Офіцер (від латинського – «officiaries») перекладається як службовець і визначається в довідкових матеріалах, як особа командного і керівного (начальницького) складу у силових структурах та спеціальних службах різних країн світу. Підготовка майбутніх офіцерів для потреб НПУ здійснюється із урахуванням основних функцій покладених на підрозділи НПУ (закон України «Про Національну поліцію»). У свою чергу розвиток та удосконалення основних фізичних якостей та необхідних прикладних навичок (професійних компетентностей) організовується у відповідності до відомчих нормативно-правових документів [6, 7].

Охарактеризуємо поняття «підготовка». Цей термін, як зазначає І. Гавриш, взаємопов'язаний із фаховою освітою та ґрунтується на концепції безперервного навчання, збагачує поняття готовності. Підготовка до професії розглядається як процес формування готовності до неї, а готовність – як результат професійної підготовки [8].

Готовність індивіда до професійної діяльності досліджували такі учені як: А. Бевз, С. Максименко, О. Хацаюк, А. Шемчук, В. Ягупов та інші учені і практики. З точки зору педагогічної науки існує декілька підходів стосовно дослідження проблеми готовності особистості до професійної діяльності: креативний, персоналістичний, культурологічний, змішаний, прикладний, тощо.

Під час аналізу науково-методичної та спеціальної літератури (Інтернет-джерел) зустрічається низка трактувань поняття «готовність особистості до професійної діяльності» (табл. 1).

Таблиця 1

**Трактування поняття
«готовність особистості до професійної діяльності»**

з/п	Автор	Визначення «готовність особистості до професійної діяльності»
1	Бевз А.А.	«певний ступінь відповідності змісту і стану психіки, фізичного здоров'я, якостей вимогам діяльності»
2	Кловак Г.Т.	«фахова компетентність, яку характеризують сукупність взаємопов'язаних сутнісних орієнтацій, відповідних знань, умінь і навичок»
3	Сосновський Б.О.	«ієрархізованої системи професійно важливих якостей і властивостей особистості, необхідних і психологічно достатніх для ефективної професійної діяльності»

Слід відмітити, що багатьма авторами зазначеними у табл. 1, звертається увага саме на фізичну готовність до професійної діяльності, але не розкриваються необхідні засоби фізичної (спеціальної фізичної) підготовки (функціональні вправи, спеціальні комплекси фізичної підготовки, тренажери, технічні засоби навчання) для її досягнення, а також не ураховується типологізація темпераменту, що підкреслює актуальність обраного напрямку наукової розвідки.

Трактування поняття «готовність майбутніх офіцерів до службово-оперативної (бойової) діяльності» наведено у табл. 2.

Таблиця 2

**Трактування поняття
«готовність майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності»**

з/п	Автор	Визначення «готовність майбутніх офіцерів до службово-бойової діяльності»
1	Балендр А.В.	«інтегроване утворення, що включає в себе сукупність конфліктологічних знань, умінь і навичок професійної діяльності, а також – необхідних особистісних якостей, які дозволяють попереджати міжособистісні зіткнення в різних ситуаціях оперативно-службової діяльності та належним чином організувати діяльність підлеглого особового складу»
2	Недбай М.П.	«структурна інтеграція професійно важливих якостей особистості, знань, умінь та навичок щодо загальнонаукових основ сучасної техніки, формування яких відбувається під час навчально-виховного процесу у ВВНЗ»

3	Старчук О.О.	«професійно-особистісне новоутворення майбутнього військового фахівця, що формується у процесі фізичної підготовки, забезпечує можливість сформувати у майбутніх офіцерів ситуацію успіху і реалізувати її в процесі професійного становлення й самовдосконалення під час військової служби»
---	--------------	--

Таким чином, поняття «готовність майбутніх офіцерів НПУ до службово-оперативної (бойової) діяльності» доцільно вважати похідним від поняття «готовність особистості до професійної діяльності».

Подальший аналіз науково-методичної та спеціальної літератури свідчить про те, що запропоновані визначення співпадають із висновками та науковими теоріями провідних учених таких, як: А. Ісаєв, І. Платонов та інших, що готовність є особистісним утворенням, проте воно не є стійким (В. Уліч) і залежить від потреб та можливостей особистості які можуть змінюватись.

Також доцільно звернути увагу на те, що готовність є компетентність (Г. Кловак, О. Хачаюк, В. Шемчук). Крім цього, готовність залежить від сформованих компетентностей особистості, які необхідні для успішної діяльності (С. Кубіцький, В. Ягупов).

Важливим є те, що готовність особистості може бути сформована лише за умови, що вона має чітке уявлення про змістові характеристики професійної діяльності, а її якості та сформовані компетентності будуть відповідати вимогам даної діяльності (А. Бевз, М. Головань, Л. Карамушка, М. Тищенко та інші фахівці).

Як стверджує І. Павлов, темперамент є «основною рисою індивідуальних особливостей особистості». Отже, темперамент є біологічно зумовленим показником і під впливом соціального на ньому формується характер, розвиваються індивідуальні якості особистості. Для досягнення цілісного розуміння професійно-значущих якостей майбутніх офіцерів НПУ, виявлення впливу внутрішніх і зовнішніх чинників на їх формування, доцільним є використання психодіагностичних методів дослідження.

З метою визначення індивідуально-типологічних компонентів темпераменту досліджуваних майбутніх офіцерів НПУ (курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС)), членами науково-дослідної групи (НДГ) планується використання методики розробленої Г. Айзенком [9].

Нами очікується, що у відповідності до майбутніх результатів визначення типу темпераменту досліджуваних курсантів ХНУВС, можливим буде здійснення позитивного впливу на їх освітню діяльність із урахуванням перебігу різних психічних процесів, які викликані емоціогенними чинниками, психолого-педагогічними впливами. Вище зазначене, безсумнівно підвищить якість виконання ними завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної діяльності.

Враховуючи вище зазначене, пропонуємо наступне визначення «готовність майбутнього офіцера НПУ до службово-оперативної діяльності» – особистісне утворення, яке формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу на формування у поліцейського готовності до виконання службово-оперативних завдань, до захисту України та забезпечує узгодження ним знань про зміст та структуру професійної діяльності, вимог цієї діяльності до рівня фізичної та спеціальної фізичної підготовленості набутої із урахуванням типу темпераменту індивіда.

Подальший аналіз досліджень з проблеми формування готовності майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ) до службово-оперативної (бойової) діяльності дозволяє виділити в її структурі ряд спільних компонентів (табл. 4).

**Аналіз виділення компонентів у структурі готовності
майбутніх офіцерів НПУ до службово-оперативної (бойової) діяльності**

Учений	Компонент			
	I компонент	II компонент	III компонент	IV компонент
Бойко О.В.	мотиваційний	ціннісний	пізнавальний	діяльнісний, особистісний
Кубіцький С.О.	ціннісно-мотиваційний	когнітивний	практичний	оцінний
Маріонда І.І.	змістово-цільовий	мотиваційний	організаційно-діяльнісний	контрольно-регульований
Троцький Р.С.	мотиваційно-ціннісний	понятійно-змістовий	операційно-діяльнісний	емоційно-вольовий
Швець Д.В.	мотиваційний	когнітивний	діяльнісний	рефлексивний

У відповідності до вище викладеного вважаємо, що структура готовності майбутніх офіцерів НПУ до службово-оперативної діяльності містить наступні компоненти:

- мотиваційний – розуміння труднощів службово-оперативної діяльності та їх подолання, оцінювання своїх можливостей стосовно управління психічним та фізичним станом;
- функціональний – формування та розвиток необхідних прикладних (професійних) компетентностей, які необхідні для виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної діяльності;
- прикладний – забезпечення розвитку прикладних (професійних) рухових дій засобами спеціальної фізичної підготовки та засобами різних форм фізичної підготовки;
- стресостійкий – формування високої психологічної стійкості із урахуванням типу темпераменту поліцейських різних категорій до несприятливих факторів службово-оперативної діяльності.

Висновки і пропозиції. Відповідно до результатів теоретичного дослідження, визначено сутність готовності майбутніх офіцерів НПУ до службово-оперативної діяльності засобами спеціальної фізичної підготовки із урахуванням типу темпераменту.

Готовність майбутнього офіцера НПУ до службово-оперативної діяльності це – особистісне утворення, яке формується шляхом цілеспрямованого педагогічного впливу на формування у поліцейського готовності до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної діяльності, до захисту України, та забезпечує узгодження ним знань про зміст та структуру професійної діяльності та вимог цієї діяльності до рівня спеціальної фізичної підготовленості набутої із урахуванням типу темпераменту та психофізіологічного стану, сформованих компетентностей професійної діяльності зі сформованими та усвідомленими ним в процесі розвитку можливостями та потребами; а також структуру такої готовності за мотиваційним, функціональним, прикладним, та стресостійким компонентами.

Членами НДГ пропонується впровадити отримані результати у систему спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НПУ. Перспективи подальших розвідок у обраному напрямі передбачають визначення підходів, принципів, форм, методів та засобів, які доцільно застосувати під час практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки (форм фізичної підготовки) в системі професійної освіти, для формування готовності майбутніх офіцерів НПУ до службово-оперативної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Хацаюк О. В., Каратаєва Д. О. Удосконалення техніки рукопашного бою правоохоронців МВС України із використанням сучасних технічних засобів навчання (НДР «Модель-РБ»). Харків : АВВ МВС України, 2008. 135 с.
2. Моргунов О. А., Ярещенко О. А., Хацаюк О. В. Напрямки розвитку військово-прикладних навичок застосування засобів індивідуального захисту та активної оборони

курсантами-правоохоронцями. *Честь і закон*. 2017. № 4 (63). С. 49–55.

3. Маковський О. К. Формування лідерських якостей майбутніх офіцерів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 20.02.02. Хмельницький, 2002. 18 с.

4. Кокун О. М. Психологічна структура лідерських якостей майбутнього офіцера. *Вісник Національного університету оборони України*. 2012. Вип. 4. С. 170–174.

5. Бортник С. М., Моргунов О. А., Артем'єв В. О., Хомко І. Г. Тактика самозахисту та особистої безпеки працівників Національної поліції України : метод. рек. Харків : ХНУВС, 2017. 136 с.

6. Моргунов О. А., Забора А. В., Соколов В. В. Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» вибіркового компонента освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 081. Право (Поліцейські) : роб. прог. навч. дисц. Харків : ХНУВС, 2020. 24 с.

7. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 10.04.2021).

8. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2006. 542 с.

9. Айзенк Г. Ю. Структура личности. Психология личности. М. : КСП+, 1999. 464 с.

Отримано 12.04.2021

УДК 355:422:[796:159.944.4]

ТКАЧУК О. А.,

старший викладач кафедри фізичного виховання,

спеціальної фізичної підготовки та спорту

Харківського університету Повітряних Сил ім. Івана Кожедуба;

 <https://orcid.org/0000-0002-0790-4104>;

КИЙКО А. С.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,

доцент кафедри олімпійського та професійного спорту

Харківської державної академії фізичної культури;

 <https://orcid.org/000-0002-7978-4244>

СПЕЦІАЛЬНІ ФІЗИЧНІ ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ АДАПТАЦІЇ ДО СТРЕСОВИХ УМОВ БОЙОВОЇ ТА НАВЧАЛЬНО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

В статті розглянуто вплив екстремальних умов на виконання професійних обов'язків військовослужбовцями під час участі у бойових діях, а також вплив занять фізичними вправами на скорочення часу адаптації до визначених умов.

Ключові слова: АТО (ООС), адаптація, стрес, етапи, фізичні вправи.

Вступ: Вивченню адаптації людини до стресових умов в останній час приділяють велику увагу не тільки військові лікарі, психологи, соціологи, а й фахівці фізичної підготовки. Це пов'язано, зокрема, із збільшенням числа екстремальних ситуацій природного, техногенного походження, а також проведенням антитерористичної операції (АТО) (операція об'єднаних сил (ООС)) на Донбасі. Стресові умови, перш за все, спричиняють надекстремальні дії на психіку людини, що викликають стресові розлади. Вони виникають у вигляді затяжних, або відстрочених реакцій на ситуації і пов'язані з серйозною загрозою здоров'ю, або життю [1, 8].

У бойових умовах перед кожним військовослужбовцем висуваються два завдання:

вижити і виконати бойове завдання. Причому, виконання бойового завдання дуже часто є єдиним зі способів вижити.

У наших дослідженнях [3, 7] показано, що участь в бойових діях можна розглядати як стресову подію виключно загрозливого характеру, вона може викликати загальний стрес практично у будь-якої людини.

Результати наукових досліджень дозволяють припустити наступне: для непідготовлених до умов військових дій молодих людей ризик виникнення дезадаптаційних станів значно більший, ніж для професійних, кадрових офіцерів, причому саме обставини, які пов'язані з умовами проходження військової служби в АТО (ООС), складають групу так званих чинників ризику формування після травматичного синдрому. Таким чином, професійна діяльність військовослужбовців, зокрема контрактників, супроводжується максимальними за об'ємом і інтенсивністю фізичними і психічними навантаженнями, складністю і різноманітністю завдань в умовах дефіциту часу і інформації, постійним ризиком і наявністю загрози для життя [2, 5].

Попередня адаптація до незвичних умов зовнішнього середовища може досягатись як штучним моделюванням таких умов дислокації підрозділів (що вимагає великих економічних витрат), так і за допомогою фізичної підготовки і її форм, методика якої найбільш доступна керівникам бойової підготовки. Але для позитивного ефекту фізичних вправ керівники мають знати особливості впливу незвичних умов зовнішнього середовища на організм і показники навчально-бойової діяльності військовослужбовців.

Мета дослідження: обґрунтувати вплив фізичних вправ на прискорення адаптації військовослужбовців до військово-професійної діяльності в екстремальних умовах.

Завдання дослідження:

1. На підставі аналізу науково-методичної літератури вивчити особливості адаптації військовослужбовців до умов навчально-бойової діяльності;
2. Спрямувати вивчення впливу засобів фізичної підготовки на нейтралізацію негативних чинників та адаптацію до стресових умов під час виконання бойових завдань.

Матеріал і методи дослідження: Дослідження було проведено в зоні проведення АТО (ООС) в якому взяли участь 252 військовослужбовця, учасники операції об'єднаних сил (антитерористичної операції) на Україні протягом року.

Для вирішення поставлених завдань використовувались наступні **методи**: теоретичний аналіз і узагальнення науково-методичної літератури; педагогічне тестування щоб довести необхідність удосконалення програми спеціальної фізичної підготовки військовослужбовців для покращення адаптації до стресових умов.

Результати дослідження.

З метою реформування підготовки у військових (спеціальних) ЗВО упродовж останніх років зроблено певні кроки щодо регулювання окремих складових системи спеціальної фізичної підготовки, зокрема, накази Міністра Оборони України, НГШ-ГК ЗС України, Міністерства освіти і науки України.

Проведений аналіз процесів розвитку системи спеціальної фізичної підготовки робить можливим сконцентрувати увагу на провідних тенденціях її сучасного розвитку. Дослідження та практичне втілення цих новітніх тенденцій вимагає як реальна практика функціонування системи фізичної підготовки на нинішньому етапі, так і найближчі та більш віддалені перспективи її розвитку, з урахуванням особливостей проведення оборонної реформи в Україні, що обумовлено складною воєнно-політичною, оперативно-стратегічною та економічною ситуацією.

Вивчення особливостей психофізіологічного стану та поведінкових реакцій осіб, які здійснювали професійну діяльність у бойових умовах, уможливило виявлення певної закономірності в динаміці адаптації військовослужбовців до екстремальних умов діяльності.

Проведені тестування в бойових підрозділах показали: чим міцніше військовослужбовець психічно, тим краще у нього фізичні показники. І навпаки. Тому на всіх заняттях з фізичної підготовки для тренування психіки треба використовувати фізичні вправи, виконання яких пов'язане з небезпекою і ризиком та надмірним навантаженням. Завдяки їм, військовослужбовець навчиться перемагати страх у найважчі для нього хвилини.

Слід постійно вчити військовослужбовців долати страх, пригнічувати інстинкт самозбереження. Це досягається цілеспрямованими тренуваннями, в процесі якого треба поєднувати вправи з фізичної підготовки посиленої складності та тактичної складової – використанням стресових факторів характерних для бойових умов (імітація взривів, пострілів, зміною завдань).

У різні часи проблеми спеціальної спрямованості фізичної підготовки здійснювалися в різних напрямках. У теперішній час висувається завдання скорочення попередньої підготовки військовослужбовців до дій у незвичних умовах навчально-бойової діяльності засобами фізичної підготовки.

До засобів фізичного удосконалення особового складу Збройних Сил в певних умовах відносяться військово – професійні прийоми та дії, які використовуються для покращення фізичного стану військовослужбовців. Військово – професійні прийоми та дії – це такі вправи, які тренують психіку і одночасно з цим людина розвивається фізично. Вони являють собою комплекс рухів, які виконуються в умовах підвищеної небезпеки (ризик) і пов'язаних зі значними фізичними і психічними напруженнями [3, 6].

Спеціальна фізична підготовка з метою вироблення "завчасної" адаптації військовослужбовців до режиму бойової діяльності у незвичних умовах вимагає певної специфіки при визначенні ступенів встановлення зворотного зв'язку між загальною фізичною і спеціальною підготовленістю. Необхідно пам'ятати, що фізична підготовка є елементом системи більш вищого порядку бойової підготовки. Для організації досконалої підготовки військовослужбовців необхідно враховувати показники функціональної діяльності організму, що у свою чергу вимагає хорошого знання основних положень взаємозв'язку фізичної підготовки з результатами військово-професійної діяльності.

Висновки:

1. У теперішній час можливості поступової адаптації до нових умов зовнішнього середовища значно зменшуються, тому що суттєво змінюються умови ведення бойових дій (активні, пасивні – режиму "умовної" тиші).

2. Запропонований підхід до фізичної підготовки в навчально-виховному процесі бойової підготовки у Збройних Силах України допоможе військовослужбовцям швидко адаптуватися та бути готовими діяти в стресових умовах під час виконання бойових завдань та грамотно оцінювати обстановку.

Перспективи подальших досліджень. Планується визначити засоби фізичної підготовки, які дозволили б знизити вплив післятравматичного стресового розладу на професійну підготовленість військовослужбовців після виконання завдань в АТО.

Список бібліографічних посилань

1. Агаєв Н. Психологічні проблеми військовослужбовців – учасників АТО. *Вісник Міністерства оборони України*. 2014. № 10. С. 8–9.

2. Батрак К. В. Проблемні питання психологічної готовності військовослужбовців в умовах бойової діяльності // *Матеріали науково-методичної конференції*. Київ, 2014. С. 38–40.

3. Круцевич Т. Ю. Теорія та методика фізичного виховання : у 2 т. Київ : Олімпійська література, 2003. Т. 2. 392 с.

4. Настанова з фізичної підготовки у Збройних Силах України (НФП-2014). Київ : М-во оборони України, 2014. 158 с.

5. Пивовар О. Адаптація курсантів до фізичних навантажень на початковому етапі навчання у ВВНЗ. *Фізична підготовка військовослужбовців : матеріали відкритої наук.-метод. конф.* (м. Київ, 29–30 квіт. 2003 р.). Київ, 2003. С. 163–165.

6. Романчук С. В., Попович О. І. Заняття фізичною підготовкою як засіб формування індивідуальних і групових психологічних характеристик курсантів. *Молода спортивна наука України*. 2009. Вип. 14, т. 2. С. 201–205.

7. Ткачук О. А., Корчагін М. В. Удосконалення фізичної підготовки військовослужбовців в процесі навчально-бойової діяльності // *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Харків, 20 трав. 2015 р.). Харків : ХДАФК, 2015. 97 с.

8. Чуносів М. Удосконалення процесу викладання «Спеціальної фізичної підготовки» на основі застосування положень психологічної моделі діяльності в екстремальній ситуації // Фізична підготовка військовослужбовців : матеріали наук.-метод. конф. (м. Київ, 29–30 квіт. 2003 р.). Київ, 2003. С. 181–184.

Отримано 17.05.2021

УДК 351.754.1(48)

ТУЗ Н. Д.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету № 3

Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Львівського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-6317-6415>

ТЕХНІКИ ЗАТРИМАННЯ ОКРЕМИХ ОСІБ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СИЛ ПОЛІЦІЇ ЗГІДНО ЗІ СКАНДИНАВСЬКОЮ МОДЕЛЛЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ ПІД ЧАС МИРНИХ ЗІБРАНЬ ГРОМАДЯН

Досліджено питання щодо техніки затримання окремих осіб, що в своїй професійній діяльності можуть бути використані працівниками поліції згідно із скандинавською моделлю охорони публічного порядку та безпеки під час порушення порядку проведення масових заходів, оскільки інколи, в ході порушення порядку проведення відповідних масових заходів, працівники поліції повинні протидіяти такій поведінці, яка порушує певні права і свободи інших людей, котрі поводять себе мирно, спокійно, із дотриманням чітких правил, які передбачені національним та міжнародним законодавством.

Подекуди, для припинення вищевказаних діянь, поліцейські змушені застосовувати, на законних підставах, заходи примусу, які передбачені Законом України «Про Національну поліцію». Однак, завжди потрібно пам'ятати, що право на мирні зібрання людей є одним із фундаментальних прав людини і саме застосування сили повинно бути мінімальним, щоб не завдати шкоди життю чи здоров'ю людини, щоб забезпечити відновлення публічного порядку та безпеки.

Ключові слова: *техніки затримання, поліцейські, охорона публічного порядку і безпеки, затримання.*

23.08.2018 року МВС України прийняло Наказ № 706 «Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів». Основною метою цієї Концепції є заміна застарілої реактивної моделі поведінки при забезпеченні публічної безпеки та порядку в разі проведення масових заходів новою - проактивно орієнтованою. Така модель має охоплювати всі можливі види масових заходів [1].

Саме вказана вище модель дозволяє побудувати ефективну систему управління та координації органів та підрозділів поліції, а також дасть змогу вирішити конфліктні (кризові) ситуації перш, ніж вдаватися до залучення спеціальних підрозділів поліції, адже застосування сили є крайнім засобом, коли інші інструменти не спрацювали.

Важливу роль у реалізації права на мирні зібрання відіграють працівники Національної поліції України, оскільки дотримання прав та свобод людини і громадянина є важливим принципом і повинен лежати в основі повсякденної діяльності поліцейських. Доволі часто в

ході забезпечення публічної безпеки та порядку під час мирних зібрань громадян, поліцейські повинні здійснювати затриманих осіб, які вчиняють правопорушення.

Згідно скандинавської моделі охорони публічного порядку та безпеки існують різноманітні техніки захоплення та затримання правопорушників: затримання ззаду; затримання спереду; розворот із затриманим; затримання методом «витягання вперед» тощо [2, с. 74].

Затримання ззаду. Поліцейські - затримувачі групою наближаються до правопорушника або підозрюваного, який стоїть спиною до них. Рівно до того, як поліцейські схоплять правопорушника, вони швидко повинні глянути один на одного для того, аби скоординувати свої дії та досягти одночасності, а також виконати затримання неочікувано для правопорушника - щоб він не зміг підготуватися до протидії. Поліцейські, що проводять затримання, стають по лівий та по правий бік від правопорушника.

Вони хапають за зап'ястя правопорушника, якого затримують, та міцно тримають його долоні, розвернутими до себе. Великий палець кожного розміщується на внутрішньому боці зап'ястя правопорушника. Водночас поліцейські міцно тримають руку затриманого за внутрішню сторону ліктя, а передпліччя перехреснується із його мускулами. Необхідно міцно тримати руку затриманого під кутом приблизно 45 градусів. У такому положенні зменшується ризик того, що затриманий зможе вдарити ліктем по обличчю поліцейського, що проводить затримання. Якщо затриманий чинить спротив за допомоги, наприклад, того, що згинає лікті, тримайте його міцно та дайте йому зігнути лікті.

Коли поліцейські проводять затримання, то вони подають команду: «Увага, Вас затримано!». Якщо затримана особа починає опиратися та робити спроби самозахисту, то поліцейські - затримувачі можуть продовжувати вести її далі, штовхаючи цього затриманого своїми плечима в його спину або відповідно плечі. Тепер поліцейські, що здійснили затримання, можуть йти або бігти разом із затриманим. Рух вперед значно зменшить можливість затриманого чинити опір. Дуже важливо під час руху або бігу із затриманим тримати свою спину прямо. Якщо поліцейський буде нахилитися вперед, то існує ризик того, що він спотикнеться та впаде вперед.

Затримання спереду. Якщо той, кого необхідно затримати, стоїть повернутий лицем до поліцейських - затримувачів, то використовується той самий принцип, який було описано вище. У цій ситуації не виникає жодного ризику того, що затриманий застосує свої лікті для того, аби вдарити поліцейських - затримувачів у обличчя, тому що вони будуть відводити з його (затриманого) з місця затримання спиною вперед. Затриманого ведуть наступним чином: поліцейські - затримувачі штовхають своїми плечима його в плечі або у груди.

Розворот із затриманим. Затриманого необхідно вести якомога коротшим шляхом до поліцейського транспортного засобу для перевезення. На практиці це означає, що у той самий момент, коли поліцейські здійснюють затримання, необхідно розвернути затриманого - щоб таким чином поліцейські - затримувачі завжди мали змогу бігти із затриманим вперед у напрямку поліцейської машини. Перед проведенням затримання поліцейські - затримувачі повинні узгодити між собою розподіл ролей - що кожен з них має робити під час затримання. Після проведення захоплення правий поліцейський стоїть на місці та виконує роль плеча (центру циркуля), а лівий поліцейський йде по колу разом із затриманим (виконуючи роль ніжки циркуля). Після того як цей поліцейський виконав полуколо, обидва поліцейських у спільному темпі та їх перемінною швидкістю починають поступово переміщуватися.

Техніка затримання: «Витягання вперед». Поліцейські із групи затримання наближаються до правопорушника (підозрюваного) (підозрюваний стоїть повернутий обличчям до поліцейських — затримувачів) та стають відповідно справа та зліва від нього. Затримувачі зупиняються на відстані деь одного метру перед правопорушником, витягують найближчу руку вперед та хапають за зап'ястя правопорушника, після чого тягнуть його на себе. Потім поліцейські - затримувачі розвертаються, стають позаду затриманого та міцно утримують його за руки, обхопивши їх знизу у такий самий спосіб, як і під час «затримання зі спини» [3, с. 569-570].

Аналізуючи вищенаведену інформацію, можна підсумувати, що згідно скандинавської моделі охорони публічного порядку та безпеки під час проведення масових заходів, можна використовувати різноманітні техніки затримання окремих осіб, які у свою чергу, вимагають

ретельного та максимально якісного проведення планування роботи, доброї поінформованості кожного поліцейського в організації, а також ідеального володіння вищеописаними техніками.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів : Наказ МВС України від 23.08.2018 № 706 // ЛПГА. Закон : сайт. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS873.html (дата звернення: 20.04.2021).

2. Йосипів Ю. Р., Туз Н. Д., Синенький В. М., Курляк М. Д. Забезпечення публічного порядку та безпеки під час мирних зібрань громадян (скандинавська модель) : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 96 с.

3. Reicher S., Stott C., Cronin P. An integrated approach to crowd psychology and public order policing. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*. 2017. No. 3. Pp. 558–572.

Отримано 23.04.2021

УДК 355.541.1:351.741

ФЕДОРОВ В. В.,

завідувач кафедри вогневої підготовки факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-6312-4746>;

ПІСКУНОВА О. Б.,

викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-7221-4855>

ОРГАНІЗАЦІЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ПОЛЬЩІ

Вогнева підготовка посідає важливе місце у загальній професійній підготовці поліцейських. Вивчення досвіду інших країн, зокрема Польщі у її організації та проведенні дозволить удосконалити вітчизняну систему підготовки.

Ключові слова: вогнева підготовка, підготовка поліцейських, організація навчання, курс стрільб, вогнепальна зброя.

Реформа поліції в Україні, яка розпочалася 2015 року, висунула нові вимоги до поліцейських, а відповідно й до їхньої професійної підготовки. Зокрема це стосується навичок володіння вогнепальною зброєю в умовах, коли необхідно дуже швидко оцінити ситуацію та миттєво прийняти рішення про застосування зброї. Наказом Міністерства внутрішніх справ України у 2019 році було затверджено чинний курс стрільб для поліцейських. Цей документ містить низку вправ, які певною мірою сприяють підвищенню рівня підготовки поліцейських. Однак вивчення досвіду інших країн дозволить удосконалити вітчизняну систему формування й закріплення навичок володіння вогнепальною зброєю. Враховуючи багаторічну плідну співпрацю між поліцією в Україні та Польщі, доречно проаналізувати основні документи, які регламентують питання організації та проведення вогневої підготовки поліцейських у цій країні.

Основні питання вогневої підготовки у Польщі закріплені у рішенні Головного коменданта поліції від 30 грудня 2005 року № 713. Цей документ містить низку додатків, у яких визначено перелік вправ для формування й закріплення навичок володіння вогнепальною зброєю, заходи безпеки під час проведення занять з вогневої підготовки, інструкцію щодо організації і проведення навчальних і тренувальних стрільб. Беручи до уваги обсяг рішення зупинимося тільки на основних питаннях загальної організації вогневої підготовки поліцейських у Польщі.

Першим додатком до рішення є інструкція щодо організації і правил проведення стрільб

для поліцейських, один із розділів якої – заходи безпеки. Ця інструкція починається із декларації цілей та змісту вогневої підготовки поліцейських. Звертає на себе увагу те, що серед ключових цілей визначені такі: формування й закріплення правомірної поведінки поліцейського в ситуаціях наближених до реальних ситуацій застосування вогнепальної зброї, а також виховання навичок правильної оцінки ситуації, розпізнавання й вибору цілі, прийняття рішення про застосування чи незастосування вогнепальної зброї [1, с. 98]. Фіксація на рівні нормативного документа таких важливих для поліцейського умінь і навичок означає, що і курс стрільб, і вся система вогневої підготовки в цілому буде спрямована на їх розвиток.

Не менш важливим пунктом цієї інструкції є чітка регламентація співвідношення кількості тренерів та слухачів. Так, у навчальній групі не може бути більше ніж 22 особи. Заняття у такій групі мають проводити мінімум два тренери. Один тренер дозволяється, якщо кількість слухачів не перевищує 10 осіб [1, с. 99]. Таке співвідношення дає тренерам можливість приділяти увагу кожному слухачеві й максимально якісно формувати ключові уміння й навички, необхідні поліцейському для безпечного поводження, застосування й використання вогнепальної зброї.

Аналізований документ висуває також чіткі вимоги й до самого інструктора або тренера. Ним може бути поліцейський, який має сертифікат інструктора з вогневої підготовки та пройшов курси домедичної підготовки. У навчальних закладах для підготовки поліцейських викладач також має відповідати цим двом вимогам. Також інструктори, які проводять заняття з вогневої підготовки у підрозділах поліції, зобов'язані не рідше одного разу на три роки підвищувати свою кваліфікацію у школах поліції [1, с. 99]. Такі вимоги сприяють підвищенню фаховості й безпеки проведення навчальних занять, а в разі настання надзвичайної ситуації забезпечують негайної надання першої допомоги постраждалому.

Безперечно, рішення Головного коменданта поліції від 30 грудня 2005 року № 713 потребує більш детального вивчення та зіставлення з відповідними нормативними документами України. Однак уже поверхневий аналіз дозволяє виявити ті позиції, які можуть бути використані у нас під час організації вогневої підготовки поліцейських.

Список бібліографічних посилань

1. Decyzja nr 713 Komendanta Głównego Policji z dnia 30 grudnia 2005 roku w sprawie szkolenia strzeleckiego policjantów. *Dziennik urzędowy Komendy Głównej Policji*. 2006. 27 stycz. Nr 3. Ss. 97–171. URL: https://www.policja.pl/ftp/dzienniki_urzedowe/2006/dziennik_03_2006.pdf (дата звернення: 19.04.2021).

Отримано 05.05.2021

УДК 355.232.2:796.093.6(075.8)

МОГУНОВ О. А.,

доктор юридичних наук, доцент, заслужений тренер України,
декан факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/000-0003-2259-3620>;

ХАЦАЮК О. В.,

заслужений тренер України,
старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ.

 <https://orcid.org/000-0002-4166-9099>

ВИЗНАЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИКЛАДНОЇ ВПРАВИ «СПЕЦІАЛЬНА СМУГА ПЕРЕШКОД З ТЕСТУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ» ПОЛІЦЕЙСЬКИХ РІЗНИХ КАТЕГОРІЙ І ВІКОВИХ ГРУП

Стаття присвячена актуальним питанням модернізації нормативної бази програм підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України та

програми службової підготовки поліцейських у напрямі їх тактичної та спеціальної фізичної підготовки. Включення у зміст фізичної та спеціальної фізичної підготовки поліцейських різних категорій та вікових груп нових вправ прикладної спрямованості забезпечить прискорене, стійке та ефективне формування у них професійних компетентностей, які необхідні для забезпечення правоохоронної діяльності у різних умовах службово-оперативної діяльності.

Ключові слова: курсанти, поліцейські, нормативна база, спеціальна смуга перешкод, стандарти, фізична підготовка, функціональна підготовка.

Постановка проблеми. Застосування поліцейських заходів нерідко відбувається в умовах значного психофізичного навантаження та подразнення вестибулярного апарату, в умовах стресу. Це вимагає більш комплексного підходу до тренування, розвитку та формування фізичних якостей (прикладних рухових навичок, психологічної стійкості) поліцейських різних категорій (майбутніх офіцерів-правоохоронців), які необхідних для виконання ними завдань призначенням. Враховуючи власний досвід підготовки кадрів для інституцій сектору безпеки і оборони України вважаємо, що впровадження у програму підготовки правоохоронців прикладної вправи «Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей» допоможе найбільш ефективно вирішити цю проблему, як альтернатива існуючим формам тестування фізичних якостей (прикладних рухових навичок) поліцейських різних категорій передбачених відповідними відомчими керівними документами [1, 2]. Слід також підкреслити, що елементи зазначеної вище спеціальної вправи імітують відповідне психофізичне (стресове) навантаження у поліцейських різних категорій, що сприяє ефективному формуванню їх готовності до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної діяльності.

Враховуючи вище викладене та вимоги сьогодення, на сьогодні актуальним є уніфікація (удосконалення) нормативної бази програм підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України (НПУ) та програми службової підготовки поліцейських у напрямі їх тактичної та спеціальної фізичної підготовки. Включення у зміст фізичної та спеціальної фізичної підготовки поліцейських різних категорій та вікових груп нових вправ прикладної спрямованості забезпечить прискорене, стійке та ефективне формування у них професійних компетентностей, які необхідні для забезпечення правоохоронної діяльності у різних умовах службово-оперативної діяльності (СОД). Зазначене вище підкреслює актуальність обраного напрямку наукової розвідки та практичну його складову.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри **тактичної та спеціальної фізичної підготовки** факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2020-2021 р.р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Враховуючи результати моніторингу науково-методичної та спеціальної літератури [3-7], нами встановлено, що питанням впровадження у систему спеціальної фізичної підготовки працівників НПУ нових фізичних вправ (відповідної нормативної бази), які забезпечують формування готовності поліцейських різних категорій та вікових груп до виконання завдань за призначенням у різних умовах СОД, а також визначення їх ефективності, безпеки та відповідного рівня функціональності – присвячено недостатню кількість науково-методичних робіт, що потребує подальших наукових досліджень.

Мета статті. Головною метою дослідження є визначення ефективності та рівня функціональності експериментальної вправи «Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей» поліцейських різних категорій та вікових груп (майбутніх офіцерів НПУ).

Виклад основного матеріалу. Дослідження організовано у три етапи (вересень 2019 – квітень 2021 р.р.). На першому етапі дослідження (вересень-жовтень 2019 р.) створено науково-дослідну групу, а також проведено моніторинг науково-методичної та спеціальної літератури (Інтернет-ресурсів), в яких розкриваються сутнісні характеристики з досліджуваної проблематики. Крім цього, нами сформульовано мету та визначені основні завдання дослідження, а також здійснено вибір раціональних і оптимальних та науково-обґрунтованих методів дослідження.

Упродовж другого етапу дослідження (жовтень – грудень 2019 р.) відповідно до результатів

попередніх досліджень [3-8] та враховуючи власний багаторічний досвід формування готовності майбутніх офіцерів НПУ (поліцейських різних категорій та вікових груп) до виконання завдань за призначенням із використанням засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки, нами обґрунтовано доцільність, своєчасність та необхідність впровадження у систему спеціальної фізичної підготовки (СФП) майбутніх офіцерів НПУ (поліцейських різних категорій та вікових груп) нової прикладної вправи – «Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей». Варто зауважити, що за основу запропонованої нами спеціальної прикладної вправи взято її прототип розроблений для поліцейських Польщі [8].

Трансформована відповідно до сучасних вимог фізична вправа «Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей» призначена для розвитку та удосконалення фізичних якостей (функціональної підготовленості), а також перевірки рівня фізичної підготовленості поліцейських різних категорій та вікових груп (майбутніх офіцерів НПУ). Загальна дистанція виконання вправи – 100 м. Форма одягу – спортивна.

Спеціальна смуга перешкод складається з 8 елементів, поліцейський (курсант, кандидат на службу чи навчання) долає елементи смуги перешкод відповідно до визначеної послідовності, а саме: з вихідного положення «лежачи на животі, руки уздовж тулуба» по команді керівника заняття (перевіряючого) «Руш !», або «Вперед !» розпочати біг по дистанції; подолати дві стійки, які розташовані на відстані одна від одної 2,5 м (першу стійку обігнати проти годинникової стрілки, другу за годинниковою стрілкою); надалі виконати три кувирки (перший – вперед, другий – спиною вперед, третій – вперед); виконати переміщення манекену людини вагою 28 кг (довільним способом), на дистанцію 5 м, обігнути стійку та повернутись у зворотньому напрямі (5 м) на визначене місце та покласти манекен (манекен не кидати) на початкове місце його розташування; надалі подолати чотири легкоатлетичні бар'єри висотою 76 см зверху довільним способом, без допомоги рук (перестрибнути, переступити); виконати метання двома руками із-за голови п'яти набивних м'ячів вагою 3 кг на дистанцію не менше 5 м (у разі необхідності надається можливість додаткового метання шостого м'яча); виконати піднімання тулуба з положення лежачі на спині в положення сід, утримуючи м'яч для кросфіту (слембол, медбол) вагою 2 кг у руках за головою (ноги зігнуті в колінних суглобах довільно та зафіксовані під поперечиною гімнастичної стінки або у будь-який інший спосіб), під час виконання вправи м'яч повинен торкатись підлоги за головою і поперечини гімнастичної стінки, (виконати 10 зарахованих повторень); подолати чотири гімнастичні споруди (перешкоди) зверху довільним способом з обов'язковим торканням стопами ніг підлоги (робочої поверхні) між спорудами; виконати човниковий біг 10x5 м (останній відрізок фінішний); фінішувати.

Виконання вправи «Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей поліцейських» не зараховується у наступних випадках, якщо під час:

- 1) подолання першої перешкоди – порушено (змінено) напрям бігу, допущено дотик (торкання), повалення контрольних стійок (фішок);
- 2) подолання другої перешкоди – порушено порядок виконання вправи, або допущено вихід за межі килима (гімнастичних матів);
- 3) відпрацювання третього завдання – під час перенесення манекену допущено торкання будь-якою його частиною робочої поверхні, або здійснено повалення огорожувальних (контрольних) стійок (фішок); допущено необережне поводження з манекеном;
- 4) подолання четвертої перешкоди – допущено повалення бар'єру, або здійснено торкання його рукою (руками);
- 5) відпрацювання п'ятого завдання – під час виконання метань допущено заступ за контрольну лінію, або порушені вимоги виконання вправи (метання м'яча здійснюється будь-яким способом непередбаченим умовами виконання вправи);
- 6) виконання шостого завдання – відсутнє торкання м'ячем поперечини гімнастичної стінки, чи робочої поверхні за головою;
- 7) подолання сьомої перешкоди – допущено повалення гімнастичної споруди, відсутнє торкання обома ногами робочої поверхні між спорудами, допущено обхід (пропуск) перешкоди;
- 8) подолання восьмої перешкоди – не виконується заступ обома ногами за лінію розвороту, допускається повалення контрольних стійок (фішок).

Після розроблення умов та відповідної послідовності (алгоритму) виконання зазначеної вище вправи, нами організовано педагогічний експеримент (третій етап дослідження, січень 2020 – квітень 2021 р.р.), який передбачав перевірку ефективності розробленої нами спеціальної вправи. З цією метою було створено експериментальну групу (майбутні офіцери та постійний склад Харківського національного університету внутрішніх справ, $n=312$ осіб). Варто зауважити, що всі учасники експерименту дали згоду на участь у дослідженні. Крім цього, із учасниками експериментальної групи (Ег, $n=312$ осіб) організовано ознайомлення, розучування та удосконалення розроблених нами умов виконання вправи. У подальшому, наприкінці педагогічного експерименту з досліджуваними поліцейськими різних категорій та вікових груп (курсантами) Ег було організовано контрольну перевірку рівня фізичної підготовленості із використанням вправи «Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей».

Важливо підкреслити, що основним критерієм оцінювання розробленої нами прикладної фізичної вправи є мінімальний час її виконання із урахуванням необхідних вимог до неї, які не допускають порушення алгоритму її виконання та не порушують вимог (правил) попередження травматизму під час організації форм фізичної підготовки. Крім цього, необхідно відзначити, що до початку педагогічного експерименту досліджувані поліцейські та майбутні офіцери Ег за рівнем фізичного розвитку (спеціальної фізичної підготовленості) достовірно не відрізнялися ($P \geq 0,05$).

Розроблена нами спеціальна вправа виконувалася досліджуваними Ег тричі на тиждень упродовж зазначеного етапу. Наприкінці дослідно-експериментальної роботи нами були отримані відповідні залежності між перемінними величинами виконання вправи на початку та наприкінці педагогічного експерименту досліджуваних поліцейських різних категорій та вікових груп (майбутніх офіцерів) Ег (рис. 1). Визначення критеріїв оцінювання здійснено за 3-х бальною шкалою, шляхом рівномірного розподілу отриманих результатів контрольного випробування вправи «Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей» досліджуваними Ег наприкінці експерименту на три рівня оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно»), використано метод експертного оцінювання. Крім цього, з метою визначення оціночних показників результатів виконання зазначеної вище спеціальної вправи, нами було використано метод багатомірного кореляційного аналізу (для якісної обробки отриманих числових даних, нами використовувалися засоби аналізу даних, які вмонтовані в програму Microsoft Excel).

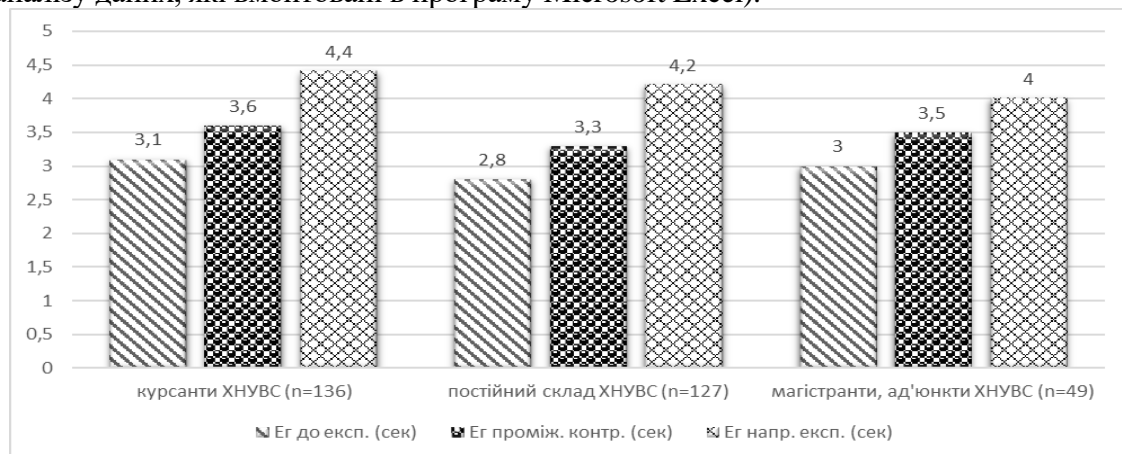

Рис. 2. Результати контрольного виконання вправи «Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей» досліджуваними Ег ($n=312$ осіб) на початку та наприкінці педагогічного експерименту
Умовні позначення:

- Манекен.
- Вихідне положення.
- Стійка.
- Легкоатлетичний бр'єр 76 см.
- Лікарський м'яч вагою 3 кг.
- Додатковий лікарський м'яч.
- Лінія кидка
- Лінія за яку потрібно закинути м'яч.
- Гімнастична стінка.

- Гімнастична споруда.
- Лінія позначення відстані

Враховуючи результати (часові показники) контрольного виконання вправи досліджуваними поліцейськими різних категорій та вікових груп Ег, встановлено, що коефіцієнт кореляції складає $0,51 \pm 2,1$. Отриманий за допомогою методів математичної статистики показник свідчить про достовірний зв'язок між значеннями отриманих результатів виконання розробленої нами вправи та значенням результатів контрольного її виконання наприкінці педагогічного експерименту. Зазначене вище свідчить про високу її ефективність, яка забезпечує якісне та надійне виконання поліцейськими різних категорій та вікових груп (майбутніми офіцерами-правоохоронцями) завдань за призначенням у різних умовах СОД. Крім цього, відповідно до отриманого коефіцієнту кореляції між показниками результатів виконання запропонованої нами вправи на початку експерименту та показниками результатів контрольного виконання вправи наприкінці дослідження склав $0,51 \pm 2,1$ доцільним є розроблення відповідної нормативної бази, яка забезпечує формування прикладних навичок (професійних компетентностей) у майбутніх офіцерів НПУ (поліцейських різних категорій та вікових груп) необхідних для виконання завдань за призначенням у різних умовах СОД (табл. 1, 2).

Таблиця 1

**Нормативи виконання вправи
«Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей»**

Вимоги щодо рівня фізичної підготовленості працівників поліції, які заміщують вакантні посади у ЗВО МВС України зі специфічними умовами навчання, і які готують кадри для НПУ														
чоловіки (хв. сек)														
вікова категорія до 25 р.			вікова категорія 26-30 р.р.			вікова категорія 31-35 р.р.			вікова категорія 36-40 р.р.			вікова категорія 41-45 р.р.		
«5»	«4»	«3»	«5»	«4»	«3»	«5»	«4»	«3»	«5»	«4»	«3»	«5»	«4»	«3»
1,25	1,30	1,35	1,30	1,35	1,40	1,35	1,40	1,45	1,40	1,45	1,50	1,45	1,50	1,55
жінки (хв. сек)														
вікова категорія до 25 р.			вікова категорія 26-30 р.р.			вікова категорія 31-35 р.р.			вікова категорія 36-40 р.р.			вікова категорія 41-45 р.р.		
«5»	«4»	«3»	«5»	«4»	«3»	«5»	«4»	«3»	«5»	«4»	«3»	«5»	«4»	«3»
1,40	1,45	1,50	1,45	1,50	1,55	1,50	1,55	2,00	виконується заміна вправи (вправа біг на 1 км)					
Вимоги щодо рівня фізичної підготовленості працівників поліції (магістранти, ад'юнкти) ЗВО МВС України зі специфічними умовами навчання, які готують кадри для НПУ														
чоловіки (хв. сек)									жінки (хв. сек)					
вікова категорія до 25 р.			вікова категорія 26-30 р.р.						вікова категорія до 25 р.			вікова категорія 26-30 р.р.		
«5»	«4»	«3»	«5»			«4»			«3»			«5»	«4»	«3»
1,25	1,30	1,35	1,30			1,35			1,40			1,40	1,45	1,50

**Нормативи виконання вправи
«Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей»
(для курсантів)**

Вимоги щодо рівня фізичної підготовленості майбутніх офіцерів НПУ						
Роки навчання	Чоловіки			Жінки		
	«5»	«4»	«3»	«5»	«4»	«3»
1 рік навчання	1,30	1,35	1,40	1,45	1,50	1,55
2 рік навчання	1,25	1,30	1,35	1,40	1,45	1,50
3-4 роки навчання	1,20	1,25	1,30	1,35	1,40	1,45

Підсумовуючи результати дослідження, нами встановлено, що результати, отримані наприкінці педагогічного експерименту у досліджуваних поліцейських різних категорій та вікових груп (майбутніх офіцерів) Ег, зросли відносно вихідних даних, і ці відмінності переважно є достовірні (Ег, $P \leq 0,05$).

Висновки і пропозиції. В результаті емпіричного дослідження нами розроблено та апробовано сучасну нормативну базу з фізичної підготовки майбутніх офіцерів та поліцейських різних категорій. Відповідно до отриманих результатів встановлено високу ефективність та функціональність експериментальної вправи «Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей» поліцейських різних категорій та вікових груп.

Систематичне тренування на запропонованій нами спеціальній смузі перешкод сприяло підвищенню індивідуального рівня фізичної підготовленості досліджуваних поліцейських Ег, що позитивно вплинуло на їх підсумкові оцінки за відповідні звітні періоди. Крім цього, також підвищилися показники психофізичної готовності (стресостійкості) досліджуваних Ег до виконання завдань за призначенням, що виражається у підвищенні показників (результатів) контрольного виконання квестових (ситуативних завдань) у змодельованих ситуаціях службово-оперативної діяльності.

Враховуючи той факт, що рівень фізичної підготовленості досліджуваних поліцейських Ег підвищився (інтегральний показник сформованості професійних компетентностей), доцільним є висновок, що розроблена нами прикладна вправа «Спеціальна смуга перешкод з тестування фізичних якостей» – забезпечує готовність майбутніх офіцерів НПУ (поліцейських різних категорій та вікових груп) до виконання завдань за призначенням.

Членами НДГ пропонується впровадити отримані результати у систему службової підготовки поліцейських різних категорій та вікових груп (освітній процес майбутніх офіцерів НПУ). Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі дослідження передбачають розроблення проєкту майбутньої «Інструкції з організації фізичної підготовки у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які готують кадри для Національної поліції України».

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 01.05.2021).
2. Про затвердження Змін до Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 21.01.2020 № 51 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-20> (дата звернення: 01.05.2021).
3. Шемчук В. А., Хацаюк О. В. Обґрунтування нормативних основ Настанови з фізичної підготовки у Збройних силах України // Collective Monographs : сайт. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/monographs/article/view/3129> doi: 10.36074/i-ndpvnprsd.r.ed-1.01 (дата звернення: 01.05.2021).

4. Забора А. В., Лозовий Є. А., Боровик М. О. Подолання єдиної смуги перешкод : метод. рек. Харків : ХНУВС, 2014. 48 с.
5. Шемчук В. А. Концептуальні засади формування готовності майбутніх офіцерів інституцій сектору безпеки і оборони України до виконання завдань за призначенням в екстремальних умовах службово-бойової діяльності // Collective Monographs : сайт. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/monographs/article/view/9209> (дата звернення: 01.05.2021).
6. Подолання перешкод: смуга перешкод CISM : навч.-метод. посіб. / В. М. Кирпенко, В. В. Золочевський, А. І. Полтавець та іню Харків : ХНУПС, 2020. 104 с.
7. Моргунов О. А., Колісніченко В. В., Соколов О. А., Кийко А. С. Спеціальна смуга перешкод (КОРД) : метод. рек. Харків : ХНУПС, 2020. 34 с.
8. Test sprawności fizycznej (Poland). URL: <https://praca.policja.pl/pw-p/rekrutacja/38731,Test-sprawnosci-fizycznej.html> (дата звернення: 01.05.2021).

Отримано 05.05.2021

УДК 796.012.62

ЧЕРВОНОШАПКА М. О.,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-9180-6402>;

ГНИП І. Я.,

кандидат історичних наук,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-6493-6399>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ УДАРІВ РУКАМИ ТА НОГАМИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА»

Розглянуто особливості методики оволодіння здобувачами вищої освіти ефективною технікою ударів руками і ногами у процесі практичних занять з навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка».

Ключові слова: удари руками і ногами, техніка, методика, здобувачі вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Спеціальна фізична підготовка» передбачає формування необхідного рівня знань, вмінь та навичок, що забезпечують ефективне виконання правоохоронцями своїх службових повноважень [4]. Володіння технікою ударних прийомів та захистів від ударів є важливим компонентом у структурі підготовленості поліцейських. Процес засвоєння техніки прийомів та дій реалізується у відповідності до загальноприйнятих положень теорії і методики спортивного тренування та фізичного виховання [3]. Спочатку відбувається ознайомлення здобувачів вищої освіти з технікою виконання певного виду прийому (за допомогою словесних та наочних методів). Потім шляхом багаторазового виконання відбувається формування рухового вміння (що характеризується неавтоматизованим управлінням рухами, відносною розчленованістю рухів, нестабільністю виконання). Далі, шляхом повторення рухів спочатку в стереотипних, а пізніше, в варіативних умовах формується рухова навичка (для якої є характерним автоматизоване управління рухами, концентрація уваги на меті та умовах дії, стабільність та надійність виконання у різних умовах). У процесі оволодіння навчальним матеріалом після ознайомлення з технікою

певного виду удару застосовуються такі тренувальні завдання:

1. Нанесення ударів по уявному супернику (з дотриманням правильної техніки рухів) самостійно або під команду науково-педагогічного працівника з поступовим підвищенням швидкості.
2. Нанесення ударів по снарядах (мішках, лапах, маківарах) для вдосконалення швидкісно-силових характеристик.
3. Вдосконалення ударних прийомів (та захисних дій) в процесі умовних та вільних поєдинків (із застосуванням захисного спорядження).
4. Вдосконалення застосування ударних прийомів в умовах моделювання ситуацій службової діяльності.

При вивченні і вдосконаленні техніки ударних прийомів слід враховувати фактори, які впливають на їх силу та швидкість [2, 5 та ін.]. За даними наукових досліджень, проведених у боксі, кікбоксингу, карате та інших єдиноборствах, силу удару можна розглядати як міру механічного впливу одного тіла на інше в реальному масштабі часу. Цей показник визначають як:

$$F_{\text{уд.}} = mV / t ,$$

де m – ударна маса (маса ударної кінцівки);

V – швидкість руху ударної кінцівки в момент ударної взаємодії;

t – тривалість ударної взаємодії.

Таким чином, сила удару прямо пов'язана із величиною маси ударної кінцівки, а також швидкістю руху ударної маси. Показник сили удару є обернено пропорційний до показника тривалості ударної взаємодії. За результатами досліджень у боксі та карате-до, тривалість ударної взаємодії кулака з ціллю становить від 8 до 18 мс. При збільшенні цього показника до 30 мс удар набуває характеру поштовху, що знижує його ефективність. Значною мірою сила удару обумовлюється й жорсткістю суглобових з'єднань ударної кінцівки ("жорсткістю кінематичного ланцюга") при влученні в ціль. Вона повинна забезпечувати раціональну передачу зусиль атакуючого на ударну точку суперника. Важливе значення для забезпечення високих силових показників ударів має раціональна техніка виконання ударних рухів, а саме – узгодженість рухів кінцівок і тулуба, а також виконання удару у поєднанні з активним видихом.

Вдосконалення силових та часових показників ударних прийомів передбачає застосування вправ, що за структурою відрізняються від ударних рухів, а також вправ, у яких зберігається структурна подібність до ударних прийомів. У першому випадку йдеться про вправи, що спрямовані на розвиток швидкісно-силових якостей м'язових груп, які відіграють важливу роль у виконанні ударних прийомів, наприклад [2]:

- В.П. – сидячи. Жим штанги з-за голови широким хватом.
- В.П. – сидячи на лаві з опорою спиною під кутом 45°, хват середній. Жим штанги.
- В.П. – стоячи. Підтягування гирі вгору на прямі руки.
- В.П. – стоячи. Перенесення гирі (диску від штанги) через сторону вгору прямими руками.
- В.П. – стоячи на колінах. Метання медицинболу вгору-назад.
- В.П. – лежачи на спині, медицинбол за головою. Одночасним згинанням ніг і тулуба метання медицинболу вперед.
- В.П. – стоячи на колінах. Метання медицинболу з-за голови в стіну.
- Відтискання від брусьїв в упорі.
- Відтискання від підлоги з плесканням у долоні перед грудьми.
- Піднімання ніг у висі на перекладині.
- Вистрибування із присіду.
- В.П. – стоячи. Піднімання штанги до рівня грудей і поштовх вперед до випрямлення рук. Повернення штанги до грудей і опускання вниз на прямі руки.

Рекомендована величина обтяження для таких вправ (50-90% від максимальної у відповідній вправі). Виконання комплексів рекомендується завершувати вправами, що

імітують ударні рухи. Окрім цього, рекомендується застосування таких вправ, як: елементи боротьби з суперником, подолання інерції власного тіла при переході від одних дій до інших, кидання каміння, штовхання кулі, робота з кувалдою.

Іншим ефективним засобом вдосконалення силових та часових показників ударних прийомів є застосування вправ з обтяженнями із збереженням техніки ударних рухів, тобто виконання поодиноких ударів та серій ударів з обтяженнями на кінцівках (0,25-1,0 кг). При виконанні таких вправ перед початком руху та відразу після нього рекомендується розслабляти м'язи та робити акцент на якнайшвидший початок руху.

У процесі вивчення та вдосконалення ударів руками і ногами слід наголошувати, що застосування ударних прийомів здійснюється з дотриманням правових підстав застосування поліцейських заходів примусу [1]. При цьому є необхідним урахування розташування вразливих місць на тілі людини та наслідків після нанесення ударів по них.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-580-19> (дата звернення: 04.04.2021).
2. Остьянов В. Н. Обучение и тренировка боксеров. К. : Олимпийская литература, 2011. 261 с.
3. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : учебник : в 2 кн. Киев : Олимпийская литература, 2015. 680 с.
4. Спеціальна фізична підготовка працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. / О. І. Тьорло, В. Р. Булачек, А. О. Гречанюкта ін. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 368 с.
5. Яремко М. О. Вдосконалення швидкісно-силових якостей в ударних прийомах кікбоксингу на етапі попередньої базової підготовки : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.01. Львів, 2001. 18 с.

Отримано 06.04.2021

УДК 796.012.62

ЧЕРВОНОШАПКА М. О.,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-9180-6402>;

КМИЦЯК М. В.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ;

ЛІПАТОВ В. Г.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ

ОСНОВИ МЕТОДИКИ ВИВЧЕННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКИ ВИКОНАННЯ ЗАХИСНИХ ДІЙ ВІД УДАРІВ РУКАМИ ТА НОГАМИ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА»

Розглянуто теоретико-методичні особливості оволодіння здобувачами вищої освіти технікою захисних дій від ударів руками і ногами у процесі практичних занять з навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка».

Ключові слова: захист від ударів руками і ногами, техніка, методика, здобувачі вищої освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» є формування у здобувачів вищої освіти знань, вмінь та навичок щодо ефективного застосовування, у передбачених законом випадках, заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та тактики самозахисту для ефективного виконання поліцейськими своїх службових обов'язків [3, 4]. Володіння технікою захистів від ударів є важливим компонентом у структурі підготовленості поліцейських. Слід надавати уваги оволодінню широким арсеналом захисних дій: за допомогою пересувань, за допомогою рухів тулуба, захисти кінцівками, комбінований захист [1]. У процесі оволодіння технікою захисних дій від ударів потрібно враховувати чинники, які значною мірою обумовлюють їх ефективність:

- під час виконання захисту необхідно зберігати стійке положення, зручне для виконання подальших дій (відволікаючий удар, затримання, кидок тощо);
- важливим елементом під час виконання захисту є зміщення з лінії атаки (при цьому бажано, якщо це дозволяє ситуація, зміщуватися назовні відносно правопорушника, в сторону його спини).

У процесі оволодіння навчальним матеріалом після ознайомлення з технікою певного виду захисту застосовується виконання таких тренувальних завдань (з поступовим підвищенням рівня складності):

1. Імітація виконання захисних дій від ударів уявного правопорушника (з дотриманням правильної техніки рухів) самостійно або під команду науково-педагогічного працівника.
2. Виконання захисних дій при нанесенні партнером одиночних, заздалегідь відомих видів ударів (з поступовим підвищенням швидкості та частоти рухів, а також з поступовим розширенням переліку ударів у різні частини тіла).
3. Вдосконалення захисних дій в умовних та вільних поєдинках (із застосуванням захисного спорядження).

4. Вдосконалення захисних дій в умовах моделювання ситуацій службової діяльності.

Процес засвоєння техніки захисних дій реалізується у відповідності до загальноприйнятих положень теорії і методики спортивного тренування та фізичного виховання [2]. Спочатку відбувається ознайомлення здобувачів вищої освіти з технікою виконання певної дії (за допомогою словесних та наочних методів). Потім, шляхом багаторазового виконання відбувається формування рухового вміння, що характеризується неавтоматизованим управлінням рухами, відносною розчленованістю рухів, нестабільністю виконання. Далі, шляхом повторення рухів спочатку в стереотипних, а пізніше, в варіативних умовах формується рухова навичка, що характеризується автоматизованим управлінням рухами, концентрацією уваги на меті та умовах дії, стабільністю та надійністю виконання у різних умовах).

Важливим методичним положенням, що забезпечує формування здатності ефективно застосовувати рухові навички (зокрема, захисні дії від ударів) в умовах екстремальних ситуацій службової діяльності є використання в навчальному процесі на етапі вдосконалення техніки різноманітних ускладнюючих факторів [2]:

- систематичне введення додаткових труднощів (додаткові завдання з розвитку фізичних якостей, проведення занять в ускладнених погодних умовах, виконання прийомів на незвичному покритті тощо);
- широке застосування методу змагальної вправи (що характеризується підвищеною емоційною напруженістю і максимальною мобілізацією власних можливостей);
- введення різноманітних збиваючих факторів (виконання прийомів на фоні раптових різноманітних світлових і звукових подразників, відволікаючих запитань тощо);
- створення умов ліміту і дефіциту простору і часу (виконання прийомів при обмеженому просторі та скорочення часу на виконання тих чи інших дій);
- застосування педагогічних прийомів щодо обмеження та спотворення інформації (виконання технічних прийомів з незвичними «незручними» асистентами, їх часта зміна, неадекватність дій асистентів, що спричиняє дефіцит або надлишок інформації і, цим самим, створює стресовість ситуації);
- вдосконалення техніки прийомів на фоні наростаючої втоми (фізичної чи емоційної);
- моделювання ситуацій службової діяльності.

Характерними помилками при виконанні захисних дій від ударів руками і ногами можуть бути:

1. Відсутній відхід з лінії атаки.
2. Втрата рівноваги.
3. Порушення траєкторії рухів.
4. Неправильний вибір дистанції.
5. Недостатня швидкість руху.
6. Несвоєчасність виконання.

На заняттях необхідно дотримуватись заходів техніки безпеки та методичних принципів тренування: доцільності і практичності, готовності, керованості та підконтрольності, позитивної мотивації, систематичності, наочності, плановірності і поступовості, методичного динамізму і прогресування, функціональної надлишковості та надійності, міцності та пластичності.

Список бібліографічних посилань

1. Остьянов В. Н. Обучение и тренировка боксеров. Киев : Олимпийская литература, 2011. 261 с.
2. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : учебник : в 2 кн. Киев : Олимпийская литература, 2015. 680 с.
3. Спеціальна фізична підготовка працівників органів внутрішніх справ / О. І. Тьорло, В. Р. Булачек, А. О. Гречанюк та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 368 с.
4. Чичкан О. А., Гнип І. Я., Музика Б. Ю., Червоношапка М. О. Захист поліцейського від нападу озброєного правопорушника : метод. рек. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 40 с.

Отримано 19.04.2021

УДК 378.147-796.818

ГАРБУЗЮК К. Г.,

кандидат юридичних наук, декан факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6714-5074>;

КУШНІРЕНКО Р. О.,

заслужений майстер спорту України з кікбоксингу,
викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3190-5964>

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ Й УДОСКОНАЛЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ КУРСАНТІВ ХНУВС, ЯКІ СПЕЦІАЛІЗУЮТЬСЯ НА ОДНОБОРСТВАХ, ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ СУМІЖНОГО ТРЕНІНГУ

Стаття присвячена актуальним питанням підвищення спеціальної фізичної підготовленості (професійних компетентностей) курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС), які спеціалізуються в службово-прикладному рукопашному бою у річному циклі їх багаторічної підготовки. Порівнюючи показники до та після використання запропонованої нами моделі досліджуваних курсантів-одноборців К₂ та Е₂ встановлено, що результати отримані після педагогічного експерименту за показниками аеробної та анаеробної працездатності, рівня спеціальної фізичної підготовленості у досліджуваних групах суттєво підвищилися у порівнянні із вихідними даними і ці відмінності в основному достовірні (Е₂, $P < 0,05$).

Ключові слова: гіпоксичне тренування, одноборці, інтервальне тренування, курсанти, педагогічна модель, спеціальна фізична підготовленість, суміжний тренінг.

Постановка проблеми. Популяризація службово-прикладних одноборств в Україні та за її межами, широкі можливості науки і техніки, дозволяють ретельно вивчити та дослідити особливості техніко-тактичної майстерності провідних майстрів (спортсменів високої кваліфікації) і на основі отриманих експериментальних даних створити найбільш ефективні педагогічні моделі підготовки одноборців (курсантів-правоохоронців) зазначеного напрямку.

На сьогодні у системі багаторічної підготовки одноборців спостерігаються двоякі обставини, за яких із одного боку відомо про наявність у спортсменів відповідних резервів для оптимізації фізичної працездатності (енерговитрат упродовж змагальної сутички та під час тренувального процесу), а з іншого боку – спостерігається недостатній рівень теоретичних знань та практичних засобів щодо перспективних шляхів визначення і використання додаткових енерго-резервів одноборців. Варто підкреслити, що саме одноборства, а зокрема – службово-прикладний рукопашний бій (надалі РБ) традиційно відносяться до видів спорту, у яких вирішальну роль під час змагальної сутички відіграє спеціальна фізична підготовленість спортсменів.

Чисельні наукові дослідження теоретиків та практиків єдиноборств (Заремби А.М., Рудмана Д.Л., Харлампієва А.А., Чумакова Е.М.), у напрямі дослідження фізіологічних функцій одноборців, педагогічні спостереження в умовах їх тренувальної діяльності та змагальна практика, підтверджують той факт, що високий рівень функціональної працездатності (професійних компетентностей висококваліфікованих атлетів) є основним фактором успішної реалізації техніко-тактичних дій в змагальних умовах та під час застосування заходів фізичного впливу, сили поліцейськими у різних умовах службово-оперативної діяльності (СОД). Тому актуальність обраного напрямку наукової розвідки є очевидною.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету

№ 2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2020-2021 р.р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Моніторинг науково-методичних джерел та спеціальної літератури дозволив нам виявити наукові праці учених: Є. Чумакова, Г. Туманяна, А. Шахова, А. Алексєєва, К. Ананченка, О. Моргунова, О. Хацаюка та інших фахівців зазначеного напрямку у яких розкриваються актуальні питання побудови системи багаторічної підготовки одноборців різних вікових груп (категорій) та спортивної кваліфікації. Відповідно до аналізу науково-методичної та спеціальної літератури [1-4] встановлено, що одним із ефективних напрямів забезпечення успіху під час змагальної сутички (під час застосування заходів фізичного впливу, сили) є високий рівень спеціальної фізичної підготовленості одноборців, у тому числі й курсантів закладів вищої освіти, які готують кадри для Національної поліції України (надалі – курсантів) і спеціалізуються в службово-прикладному РБ, який досягається шляхом використання засобів суміжного тренінгу. Важливим є той факт, що суміжний тренінг забезпечує формування у курсантів-одноборців необхідних рухових навичок шляхом використання відповідного арсеналу спеціальних фізичних вправ, зв'язок та тактичних комбінацій обраного одноборства. Крім цього, використання інтервального гіпоксичного тренування під час суміжного тренінгу забезпечує високу функціональну підготовленість курсантів до тренувальних навантажень та порогових психофізичних навантажень під час безпосередньої участі у змаганнях (виконання завдань за призначенням).

Встановлений під час аналізу науково-методичної та спеціальної літератури факт (В. Баршай, М. Белавкин, О. Коломейчук О.В.), що у одноборців більш висока гіпоксична стійкість основних систем організму серед представників інших видів спорту, свідчить про те, що у них переважає робота гіпоксичного характеру. Це вказує на доцільність застосування інтервального гіпоксичного тренування, яке сприяє підвищенню анаеробної працездатності організму спортсменів. Крім цього, на сучасному етапі багаторічної підготовки одноборців штучне гіпоксичне тренування застосовується, як додатковий метод до традиційного, з метою підвищення їх спеціальної фізичної підготовленості до змагальної діяльності. У свою чергу, підбір ефективних режимів інтервального гіпоксичного тренування для курсантів-рукопашників забезпечить у майбутньому високі спортивні показники (стабільність та надійність застосування заходів фізичного впливу, сили у різних умовах службово-оперативної діяльності).

Не дивлячись на значну кількість робіт обраного напрямку дослідження, питанням формування професійних компетентностей у курсантів, які спеціалізуються в службово-прикладному РБ із використанням засобів суміжного тренінгу нами не виявлено, що підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

Мета статті. Головною метою дослідження є розроблення та апробація моделі розвитку спеціальної фізичної підготовленості курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ, які спеціалізуються у службово-прикладному РБ із використанням засобів суміжного тренінгу.

Під час дослідження були використані наступні методи: аналізу та синтезу, індукції і дедукції, моделювання, математично-статистичні (кореляційного аналізу, факторного аналізу), власний досвід участі у змаганнях різних рангів зі службово-прикладних одноборств, тощо.

Виклад основного матеріалу. Дослідження організовано упродовж двох етапів (серпень 2020-березень 2021 р.р.). На першому етапі дослідження (серпень-вересень 2020 р.) було здійснено аналіз науково-методичної та спеціальної літератури у обраному напрямі дослідження. Упродовж другого етапу дослідження (1 блок, жовтень 2020 р.), у відповідності до результатів аналізу спеціальної науково-методичної літератури, нами розроблено структурно-функціональну модель (рис.1.) формування професійних компетентностей курсантів ХНУВС, які спеціалізуються у службово-прикладному РБ із акцентованим використанням засобів суміжного тренінгу в системі їх спеціальної фізичної підготовки.

[illegible]

1000

службово-прикладному РБ ($n=24$ чол., вік досліджуваних 18-21 роки). Досліджуваних курсантів було розподілено на контрольну (Кг, $n=12$ чол.) та експериментальну (Ег, $n=12$ чол.) групи. До початку педагогічного експерименту статистично достовірних відмінностей за показниками аеробної та анаеробної працездатності, рівня спеціальної фізичної підготовленості між курсантами Кг та Ег не виявлено ($P>0,05$).

Під час педагогічного експерименту досліджувані курсанти Кг використовували традиційну методику розвитку та удосконалення рівня спеціальної фізичної підготовленості передбачену відповідними відомчими керівними документами [5-7]. У свою чергу, досліджувані курсанти-рукопашники Ег додатково використовували розроблену нами педагогічну модель (рис. 1), яка передбачала формування професійних компетентностей у досліджуваних Ег шляхом використання засобів гіпоксичного тренування (інтервальний метод).

Зазначена вище педагогічна модель (рис. 1) використовувалася під час тренувань 3 рази на тиждень, упродовж педагогічного експерименту, що призвело до накопичувального ефекту та сформованості необхідних професійних компетентностей (високого рівня розвитку спеціальної фізичної підготовленості, розвитку та удосконаленню навичок застосування заходів фізичного впливу, сили).

Наприкінці педагогічного експерименту були визначені статистичні достовірні відмінності за показниками аеробної та анаеробної працездатності курсантів-одноборців, які вказують на значний приріст показників працездатності у представників Ег у порівнянні із курсантами Кг, а саме: легеневої вентиляції ($t=-10,01$; $P\leq 0,001$), максимального споживання кисню ($t=-2,06$; $P\leq 0,05$), частоти серцевих скорочень ($t=9,33$; $P\leq 0,05$), кисневого пульсу ($t=-2,86$; $P\leq 0,05$), вентиляційного еквівалента за киснем ($t=3,46$; $P\leq 0,01$). Зазначене вище свідчить про те, що розроблена нами педагогічна модель (рис. 1) сприяє значному приросту працездатності курсантів-одноборців та швидкому відновленні після перенесених фізичних навантажень.

Достовірні відмінності, які вказують на ефективність запропонованої нами педагогічної моделі (рис. 1) у представників Ег були також виявлені за показниками їх спеціальної фізичної підготовленості: часу бігу на 100 м ($t=2,16$; $P\leq 0,05$), на 400 м ($t=2,15$; $P\leq 0,05$), бігу на 3 км з перешкодами ($t=2,22$; $P\leq 0,05$), кількості присідання зі штангою власної ваги ($t=2,30$; $P\leq 0,05$), згинання-розгинання тулуба на в положенні на спині за 20 сек. ($t=-2,02$; $P\leq 0,05$), часу виконання 10 кидків борцівського манекена ($t=2,14$; $P\leq 0,05$). Крім цього, підвищення показників спеціальної фізичної підготовленості (важливої складової професійних компетентностей курсантів-одноборців) досліджуваних Ег пов'язано із підвищенням їх аеробної та анаеробної працездатності, а зокрема із збільшенням максимального споживання кисню, що обумовлене зниженням значень дихального еквіваленту за показниками кисню і підвищенням показників кисневого пульсу, що свідчить про покращення роботи кисневотransпортної системи.

Таким чином, комплексне застосування різних режимів інтервального гіпоксичного тренування (використання засобів суміжного тренінгу) під час тренувального процесу курсантів-рукопашників Ег сприяло підвищенню їх гіпоксичної стійкості. У відповідності до результатів змагальної діяльності, перевага досліджуваних курсантів Ег у порівнянні із представниками Кг на заключному етапі педагогічного експерименту достовірно проявилася за всіма контрольними величинами, а саме: за показниками атакуючих дій ($t=2,03$; $P\leq 0,05$), ефективності атаки ($t=3,90$; $P\leq 0,01$) та результатів контрольних спарингів між представниками Кг та Ег ($t=2,06$; $P\leq 0,05$).

Порівнюючи показники до та після використання запропонованої нами педагогічної моделі (рис. 1) досліджуваних курсантів Кг та Ег встановлено, що результати отримані наприкінці педагогічного експерименту за показниками аеробної та анаеробної працездатності, рівня спеціальної фізичної підготовленості у досліджуваних групах суттєво підвищилися у порівнянні із вихідними даними і ці відмінності в основному достовірні (Ег, $P<0,05$).

Висновки і пропозиції. В результаті дослідження розроблено та апробовано структурно-функціональну модель формування професійних компетентностей курсантів ХНУВС, які спеціалізуються у службово-прикладному РБ із акцентованим використанням засобів суміжного тренінгу в системі їх спеціальної фізичної підготовки (річний цикл).

Результати дослідження впроваджені у практику багаторічної підготовки курсантів ХНУВС, які спеціалізуються в одноборствах. Перспективи подальших досліджень у обраному напрямі наукової розвідки передбачають удосконалення техніко-тактичних комбінацій службово-прикладного рукопашного бою із урахуванням індивідуально-типологічних особливостей досліджуваних єдиноборців.

Список бібліографічних посилань

1. Бортник С. М., Моргунов О. А., Артем'єв В. О., Хомко І. Г. Тактика самозахисту та особистої безпеки працівників Національної поліції України : метод. рек. Харків : ХНУВС, 2017. 136 с.
2. Моргунов О. А., Яреценко О. А., Хацаюк О. В. Напрямки розвитку військово-прикладних навичок застосування засобів індивідуального захисту та активної оборони курсантами-правоохоронцями. *Чесць і закон*. 2017. № 4 (63). С. 49–55.
3. Хацаюк О. В., Єлісєєва О. С., Жуков В. Л., Клименко В. П., Бережний Ю. М. Модель формування готовності майбутніх офіцерів-правоохоронців до застосування заходів фізичного впливу в різних умовах службово-бойової діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 29 (2). С. 174–178.
4. Алексєєв А. Ф., Ананченко К. В., Бойченко Н. В. Теорія та методика викладання дзюдо та самбо : навч. посіб. Харків : ХДАФК, 2014. 124 с.
5. Моргунов О. А., Забора А. В., Соколов В. В. Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» вибіркового компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 081. Право (Поліцейські) : роб. прог. навч. дисц. Харків : ХНУВС, 2020. 24 с.
6. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 14.04.2021).
7. Про затвердження Змін до Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 21.01.2020 № 51 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-20> (дата звернення: 14.04.2021).

Отримано 19.04.2021

Секція 5

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

UDC 796.011.3-057.36

MILOŠEVIĆ M.,

*Faculty of Physical Education and Sports Management,
Singidunum University (Belgrade, Serbia);*

 <https://orcid.org/0000-0003-2592-451X>;

AMANOVIĆ Đ.,

University of Criminal Investigation and Police Studies (Belgrade, Serbia)

KNOWLEDGE AND SKILLS NEEDED FOR SUCCESSFUL COMPLETION OF POLICE TASKS PROVIDED BY SPECIAL PHYSICAL EDUCATION

The aim of this paper is to analyse and present the necessary knowledge and skills of police officers to successfully perform police work, which should be offered by Special Physical Education (SPE). The required knowledge and skills in relation to the nature and content of police tasks, the functioning and behaviour of policemen, citizens and delinquents, the means of police tasks and the conditions of work were presented. Main final goal of presented knowledge and skills as part of SPE system is building the personal integrity and capacity of police officers.

Keywords: *Special Physical Education, police sciences, education, training, police affairs.*

1. INTRODUCTION

Special Physical Education (SPE) is studied at all levels of police education, training and advanced training in the Republic of Serbia. According to the scientific nomenclature, it belongs to the police sciences and to the group of special police sciences, but also, SPE is a part of physical education and sports. As a teaching discipline, it belongs to the group of already professional subjects, and at the Police University in Belgrade it belongs to the group of compulsory subjects. SPE is based on science, scientific method and police practice, and with other scientific disciplines participates in building the personal integrity and professional capacity of police officers, using specially designed educational training programs.

Police officer is the central part of the SPE system, because he or she is the organizer, programmer and implementer of all types of police activities. Efficiency of his work, among other things, depends on skills and knowledge acquired from lecturers of Special Physical Education, through the implementation educational and training programs. That is why professionalism, expertise of the staff as well as high-quality and control of the educational process are necessary precondition to achieve the desired goal, i.e. to create an efficient police officer. In designing and implementing such programs we rely primarily on contemporary scientific approach and methods as well as existing knowledge base, created from a vast number of scientific and expert studies published in international scientific journals, monographs, studies and textbooks (Milošević, 1985; Milošević, Gavrilović, Ivančević, 1988; Amanović, Mudrić, Jovanović, 1999; Anderson, Plecas, and Segger, 2001; Amanović, Milošević, Mudrić, 2004; Milošević, Mudrić, Jovanović, Amanović, Dopsaj, 2005; Amanović, 2013; Milošević & Milošević, 2013a,b; Milošević & Milošević, 2014; Milosevic, Nemec, Zivotic, Milosevic & Rajovic, 2014; Amanović, Baić, Nikač, Ljubisavljević, 2015; Milošević, Nemec, Nemec & Milošević, 2017; Milošević, Nemec, Nemec & Milošević, 2018).

If a police officer as the performer of police tasks and duties as the crucial element of SPE sys-

tem is taken into account, then, the first step in designing such system are the analysis of police tasks and the manner in which they are executed, goals and objects of police work, means of work, characteristics of police working environment, demands for certain skills necessary for performing these duties, skills and characteristics, educational and training programs, the ways in which control and programming of training effects are performed, the influence of certain programs to the adjustment of their anthropological status and knowledge to job requirements. The results of these analysis suggest that the nature of police profession demands full engagement of the individuals and often causes instantaneous and intensive psychological, physiological, biochemical, morphological and biomechanical changes and adaptations (Milošević i sar., 2005; Milošević, Milošević, 2014; Amanović, et al., 2015). These changes and adaptations influence the efficiency of a police officer performing everyday tasks in different working environments and contexts. All characteristics of police officer's organism and intellectual functioning included in the aforementioned changes and adaptations have to be brought to a desirable level which enables the most efficient response, by implementing special training and educational programs. Uncontrolled intensity or level of changes can lead to inefficient display of acquired knowledge and skills. Consequently, police tasks demand a high level of a broad scope of psychological characteristics, energy reserves and consumption, psychological functioning and overall health status.

After analysing the structure and nature of police work, it could be concluded that the crucial activities and processes include gathering information, performing analysis, planning and decision making on undertaking operational activities, controlling ongoing operations, as well as operational and tactical activities. Main areas and domains of police work in which the tasks are performed are: detecting and preventing crime, maintaining public peace and order, control and regulation of traffic, management and similar activities. All those tasks, activities and processes are undertaken with goals of protecting lives and personal security of persons, preventing and detecting crime, finding and apprehending offenders, taking them into custody, maintaining public peace and order, protecting certain facilities and personalities, as well as traffic safety. In order to be able to successfully perform their complex tasks, in an constantly changing environment, police officers have to have acquired an adequate range and quality of specific skills, characteristics and knowledge that stem from high-quality selection followed by adequate and up to date educational and training programs. Consequently, well designed SPE system develops new skills and influences the development of capacities and qualities of police officers, adjusting them to constantly changing everyday demands of their work and environment.

2. INTERNATIONAL REQUIREMENTS FOR PHYSICAL EDUCATION AND TRAINING OF POLICE OFFICERS

Numerous international documents define guidelines and standards relating to the behaviour of police officers as well as their education and training. A part of these relates to the organization and implementation of SPE for different profiles of police officers (De Rover, 1998).

The umbrella documents are U.N. Code of Conduct for Law Enforcement Officials (adopted by the UN General Assembly on December 17th, 1979) and the Declaration on the Police (the Council of Europe, 1979) that limit the use of force to the cases where it is absolutely necessary in order to successfully perform a police task, underlining the respect of human rights and human dignity. Appropriate physical education, training and specialization of police officers are necessary in order to fulfil these requirements.

The following document is Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials (VII Congress of the United Nations, 1990, Basic Principles 1, 18, 19, 20) which establishes rules selection, physical education and training:

- All professional police officers should be selected with the respect of appropriate selection procedures,
- Selected police officers have to possess appropriate moral, psychological and physical abilities,
- All police officers have to receive constant and detailed professional physical education and training,
- All police officers they also have to attend periodic testing of their work ability,

- All police officers have to be trained and tested in accordance with appropriate standards for the use of force,
- If they have to wear firearms, then they will be allowed to do so only after special physical education and training,
- Training programs and operational procedures have to enable police officers to successfully solve each individual conflicting case.

When it comes to police education one of the most important documents contains recommendations adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on September 19th, 2001, under the name European Code of Police Ethics. These recommendations define basic goals of police force:

- to maintain public tranquility and law and order in society,
- to protect and respect the individual's fundamental rights and freedoms as enshrined, in particular, in the European Convention on Human Rights,
- to prevent and suppress crime,
- to detect crime,
- to provide assistance and service functions to the public.

In order to attain these goals, the Council of Europe recommended all countries to organize an adequate police training system. Certain recommendations, some of which serve as basis for Special Physical Education and selection of police officers are:

- education and training on the use of force must be included in the system of police education and training,
- limitations regarding the use of force when it comes to the respect of human rights must be included in the system of police education and training.

Along with changes in social and technological spheres at all levels including, the new millennium also brings along the need to perform the reform of police education and training worldwide. Namely, at the moment, police forces around the globe are changing their role in society, focusing on civil orientation because of the intensification of its cooperation with other social groups and organisations, as well as due to its need to cooperate with private security services. In such conditions, police officers are required to display social competence and a certain level of expert knowledge, in order to be able to successfully perform the most complicated tasks in altered social occasions. Being aware of the social changes, as well as of those of technological nature, and in an attempt to provide quality response to the new situation, police forces around the world are starting to reorganize their law enforcement methods and are keen on implementing educational reforms. According to the changes police forces are trying to implement, graduate students should leave the university with solid expert knowledge in line with mentioned social competency that will allow development of police officers' personal integrity, which opens a very special place for SPE (De Rover, 1998; Amanović, Baltić, Subotički, 2001; Amanović, 2003; Milošević, Milošević, 2013a,b; 2014; Amanović, Masic, Kostovski, Ljubisavljevic, 2015).

3. THE KNOWLEDGE AND SKILLS REQUIRED FOR THE SUCCESSFUL COMPLETION OF POLICE TASKS

Having all aforementioned in mind, first necessary step in designing efficient and for new millennium appropriate SPE system is analysis and determination of basic knowledge and skills that are to be provided by Special Physical Education with the aim of enabling police officers to be successful at their work. The results of the analysis that follow are taken into account the essence of tasks performed by police officers, the structure of tasks defined by valid legal regulations, subjects and goals of police work, the way in which police officers, citizens and delinquents function and behave, procedures, actions and measures for using force and firearms, organization and programming of the development of situational behaviour when force and firearms are used, organization and programming of the development of adaptive characteristics for police officers and conditions and means available in a police officer's work environment.

3.1. THE REQUIRED KNOWLEDGE AND SKILLS IN RELATION TO THE NATURE AND CONTENT OF POLICE TASKS

In the new millennium, police force represents a public servant and performs the following tasks, i.e. offers the following services:

- maintains law and order in the society,
- provides security for citizens and their property, protects their basic rights and freedoms from any unlawful obstructions,
- prevents and combats crime,
- detects criminal activity and perpetrators,
- VIP protection,
- regulating traffic,
- offers help and services to citizens, their associations and other legal entities,
- controls borders.

The above-mentioned tasks, i.e. services, are performed by police officers who work in patrols, border police, traffic police and CID, special Counter Terrorism Units, gendarmery, SWAT and VIP protection. Common characteristics of all police tasks at a functional level are:

- systematic, lawful, monitoring activities and incidents interesting for certain groups of police tasks and creating databases using instruments with satisfactory metric characteristics, analysis of obtained materials using contemporary analytical methods and procedures and, in the end, synthesizing analytic materials up to the point of formation of rules or laws that enable practical use of methods of work in all police domains,
- study and research of the current security situation and forecasting changes applying contemporary analytical methods in order to estimate the legitimacy of taking appropriate actions in accordance with the law and rules of police service (among important tasks for SPE are monitoring and analysis of apprehension and arrest, methods for establishing peace and order, use of force, the adequacy of motor, functional and psychological characteristics of employee in relation to the effects of the implemented measures),
- planning of operational, tactical and strategic activities by using scientific methods, in each of the mentioned groups of police tasks,
- managing tasks from the above-mentioned groups, based on information gathered from linear, non-linear and grid planning, as well as by using other analytical procedures (organizing, planning, synthesizing, coordination, direction, distribution, ordering, etc.)
- gathering, processing, selection, systematization and filing of information interesting for specific problems from the above-mentioned groups of tasks,
- organization and participation in the creation of scientific analyses, information and reports on the state of the incidents interesting for the above-mentioned groups of tasks,
- interrupting on-going offences immediate interventions during the detection of crime, finding and apprehending criminals and their transportation to state instruments by using different methods and procedures developed by criminalistic science and Special Physical Education
- immediate interventions when maintaining and restoring public peace and order,
- immediate interventions when providing security for persons and facilities,
- immediate interventions when maintaining traffic safety,
- immediate interventions performed by special units and gendarmerie during counter-terrorist operations,
- preventive actions and community service.

One of the ways to active performance of police duty is the use of restraining tool. Having in mind that the use of force represents authorization which directly endangers rights and freedoms of citizens and influences their physical integrity, police officers who exercise this right have to fully comply with law regulations and rules referring to the use of force.

Most often the reason for the use of restraining tools is when members of police are assaulted, i.e. when they are prevented to perform their duty, such as maintaining public peace and order or restoring public peace and order, countering attacks, detaining, deprivation of liberty/apprehending and traffic regulation. Number of assaults on police officers on a per service basis varies. Most of the attacks occur while maintaining public peace and order, traffic regulation, identification, while

there are very few attacks during assistances (Banović, Amanović, Vučković, 2012; Amanović, Ljubisavljević, Nikač, et al., 2013; Milošević, Milošević, 2014; Amanović, Nikač, 2015)

The structure of tasks performed by uniforms and criminal police and the way in which they are implemented, especially when it comes to different analysis, conclusions drawn from those analysis and action plans based on them, demands from police officers who perform those tasks, among other things, to have a solid theoretical knowledge about adaptive characteristics of their men, as well as persons they encounter, about all information and energy processes in the bodies of policemen and criminals during interventions and their ability to limit the efficiency of implementing action plans, as well as about the basis of planning strategy and tactics for implementing practical knowledge from Special Physical Education, in order for the analysis and plans to be as appropriate as possible. When it comes to the immediate execution of tasks, especially when police officers have to use force, they have to be capable to implement a large number of basic and situational motor programs in order to apprehend, disable, intercept, attack, defend and counter-attack. For a successful implementation of these motor programs, police officers have to possess thorough theoretical knowledge about them and be well-informed about their implementation.

Besides, they need a certain level of physical fitness: motor, functional and psychological abilities, as well as capacity to tolerate stress and quickly recover from it. In other words, they need the above mentioned and other skills for developing personal integrity and professional capacity of police officers.

3.2. THE REQUIRED KNOWLEDGE AND SKILLS IN RELATION TO THE FUNCTIONING AND BEHAVIOUR OF POLICEMEN, CITIZENS AND DELINQUENTS

Besides knowledge of psychology, psychopathology, neuropsychiatry, bioanthropology, police officers need to learn and apply their knowledge from SPE that relate to conceptual and situational behaviour when using force, as well as during operations; they have to have a fair knowledge of motor and functional abilities, motor behaviour of policemen when working under stress, compensation and de-compensation, as well as under extreme weather and receptive conditions.

3.3. THE REQUIRED KNOWLEDGE AND SKILLS IN RELATION TO PROCEDURES, ACTIONS AND MEASURES WHEN USING FORCE AND FIREARMS

Theoretical and practical knowledge in relation to the situational and conceptual reactions of policemen, knowledge of information and energy processes in policemen, knowledge in relation to workload, knowledge about the activities of SPE, knowledge about the implementation of activities taught in Special Physical Education and the ways to control conflicting situations, knowledge relating to the speed of combat and other special types of movements performed by uniformed and criminal police, knowledge about police officers' motor and functional abilities, morphological and psychological characteristics, the necessary level of acquired skills and knowledge in relation to operational measures and activities pertaining to public peace and order and traffic control from the point of view of Special Physical Education. Knowledge in relation to the organization and programming of the development of situational behaviour when using force and firearms: Knowledge about the technology of Special Physical Education, knowledge pertaining to Special Physical Education relating to the theory of programming, control and realization of situational behaviour of policemen of different profiles. Knowledge about the use of firearms and practical target practice (shooting postures, positioning for firing, gun drawing, fast and precise shooting with and without aiming, triggering and loading, the influence of extreme receptive conditions on the efficacy, speed and precision of shooting, the influence of different temperature and atmospheric regimes on the efficacy, speed and precision of shooting, the influence of fatigue on the efficacy, speed and precision of shooting, the influence of the type of reactions on the speed and precision of shooting, tactics and methods of police shooting).

Knowledge in relation to the organization and programming of the development of adaptive characteristics of police officers of different profiles: Knowledge offered by Special Physical Education in relation to police officers' adaptive characteristics, the necessary level of development and transfer to the efficacy of task performing, the technology of work of Special Physical Education, programming and control of development of adaptive characteristics (methods and means of development, theory of

programming for the development of adaptive characteristics, control of training and educational effects regarding development), changes in the domain of adaptive characteristics under the influence of training and during crisis and implementation of operational activities.

3.4. THE NECESSARY KNOWLEDGE AND SKILLS IN RELATION TO THE MEANS OF POLICE TASKS

The quality and technological features of the means used to perform police tasks influence the efficacy of performing those tasks at all levels. Since the specific features of these means are in correlation with the manner in which they are used, from operational-criminal-technical means and connection means to those discussed in this textbook, i.e. the means applied during the use of force. These means include various types of protective equipment (vests, helmets, masks, special footwear and clothes whose weight sometimes exceeds 20kg), firearms (standard and special), baton, connection tools and physical restraint tools. In order to use these means in an easy and professional way, police officers have to master certain practical skills, especially when it comes to using firearms and physical restraint tools; they also have to develop certain motor and functional characteristics when it comes to wearing this equipment during compensated and decompensated fatigue, cold weather, high temperatures, low oxygen levels, as well as satisfactory resistance to stress and the speed of recovery from stressful situations when it comes to using firearms in critical situations, as well as the necessary knowledge about all the above mentioned categories of policemen's skills used for planning strategies and tactics.

3.5. THE NECESSARY KNOWLEDGE AND SKILLS IN RELATION TO THE CONDITIONS OF WORK

Everyday tasks of a police officer often imply work under unfavorable weather conditions, work in shifts and overtime, in cities and villages, in mountains under a lot of snow and in low temperatures, on waters, during floods and high temperatures, as well as while wearing guns and other equipment. While performing these tasks they are obligated to offer help to citizens whose life is endangered, sometimes because they are drowning in a lake or a river, or people in need, regardless of conditions and dangers. The use of firearms and other means of force combined with unfavourable working conditions increase the number of frustrating situations and have a bad influence on the health of police officers making them prone to professional diseases and disabilities. The successful performing of tasks under such conditions implies that police officers have an appropriate healthcare status, good motor and functional adaptability to all the enumerated conditions, knowledge of skiing and swimming, as well as excellent stress management skills and fast recovery from exposure to stressors.

Duties of different role/responsibility of special unit members are being performed in environment of high emotional, intellectual and sensory tension, under serious stress effects in conditions of exposure to great risk for physical integrity and life threat. Regardless of the tasks they are performing, situations they find themselves in while working demand highly developed stress tolerance skills, quick recovery from stressful events, exceptional motor and functional characteristics, excellent adaptability to all working conditions and environments, as well as high efficiency of information and energy processes, vast knowledge referring to the use of firearms, high-speed special and complex movements at all times, fast entry strategies, defense, attacks and rescuing. Population police officers deal with during their everyday activities varies on many levels: age, gender, special knowledge, morphological, functional and psychological characteristics, behavior, types of crimes committed, education, attitude towards police officers, type of resistance, etc. In order to successfully perform his or her duties, a police officer has to perform a swift analysis of the situation according to all abovementioned modalities and apply an appropriate reaction, based on conceptual or situational motor programs.

Police officers perform their everyday duties in an environment in which they can implement preventive (proactive) measures and which provides citizens with an opportunity to acquire special skills by training different martial arts. Serbia is home to many such clubs and athletes. There are over 50 boxing clubs with a total membership exceeding 5000 people. There are also 50 judo clubs, 18 of them located in Belgrade. Over 40000 people train judo. Serbia also has 201 karate club and many citizens attend practices there. Large number of karate members is training in these clubs. Another 10000 citizens attend other martial arts clubs (wrestling, aikido, kendo, etc.). Their skills and

knowledge are at an exceptionally high level. The rest of the population police officers encounter engage in other sports; either as a type of pastime or as supporters of various clubs. In order to be able to confront such attackers, police officers have to possess theoretical knowledge about all types of combat. Besides, they have to have the necessary practical skills in order to have superior performance in the situations when the use of force is necessary and adequate.

Police officers' level of motor, functional and psychological characteristics has to be more developed or, at least, equal to that displayed by people who train martial arts. Besides, police officers have to be able to easily establish communication with these people based on their theoretical knowledge regarding different martial arts and combat systems. People that police officers encounter during their everyday duties have different skills, are of different age (under-age and adult) and sex (male, female); they also have different motor skills (fast-slow, strong-weak, with or without stamina, etc.), morphological characteristics (tall-short, heavy-light, broad), psychological characteristics (aggressive, anxious, extrovert, introvert, sane, insane), the way in which they react and act (passive resistance, active resistance, attack). Also, they are different by the type of crime they are committing (pocket pickers, burglars, robbers, etc.) and education (well educated or poorly educated). Each of the above-mentioned conditions must be carefully observed when analysing a situation and deciding how to react. In order to overcome these obstacles, police officers have to have well-based theoretical knowledge about the skills and behaviour of people from the mentioned groups, based on which they will be able to anticipate and analyse situations, as well as choose excellent conceptual and situational reactions (Milošević, Milošević, 2014; Amanovic et al., 2015).

4. CONCLUSION

The basic purpose of presented methodology developed and used by SPE is to evaluate the state and functioning of all segments of SPE through scientific methods in an attempt to yield the best possible results when it comes to detecting and preventing crime, maintaining public peace and order, controlling and regulating traffic, police services and other police tasks.

Police officer is regarded as a multi-structural, multidimensional complex system whose psychological, biomechanical, motor, social, functional and biological characteristics should be influenced by adequate educational and training programs and processes in order to produce appropriate structures and develop skills that enable police officers to easily detect security problems, come up with solutions swiftly, propose improvements to methods used by police force, apply the acquired knowledge in a timely and efficient manner, establish contact with colleagues and other citizens fast and without effort, take preventive measures in any given environment, in a nutshell – efficiently perform duties using contemporary equipment and scientific findings.

List of References

1. Амановић Ђ., Мудрић Р., Јовановић С. Утицај програма специјалног физичког образовања на базичне моторичке способности полицајца приправника [The impact of Special Physical Education programs on the basic motor skills of trainee Police officers]. *Безбедност*. 1999. № 6. С. 778–793.
2. Амановић Ђ., Балтић Р., Суботички С. Тактика Специјалног физичког образовања и тактика поступања у примени овлашћења [Tactics of Special Physical Education and Tactics of Use of force (Basic Principles)]. *Зборник радова наставника ВШУП-а Земун*. 2001. № 4. С. 210–226.
3. Амановић Ђ. Теоријски основ употребе силе и ватреног оружја [Theoretical Grounds for the Use of Force and Firearms]. *Безбедност*. 2003. № 3. С. 416–430.
4. Amanović Đ., Milošević M., Mudrić R. Metode i sredstva za procenu, praćenje i razvoj mišićne sile u specijalnom fizičkom obrazovanju [Methods and means for assessment, monitoring and development of muscle strength in Special Physical Education]. *Zemun : College of Internal Affairs*, 2004.
5. Амановић Ђ. Специјално физичко образовање [Special Physical Education]. Београд : КПА, 2013.
6. Amanović Đ., Ljubisavljević M., Nikač Ž., Talić S., Korapanovski N. Tehnike specijalnog fizičkog obrazovanja u funkciji zaštite policajca [Techniques of Special Physical Education in the function of Police officer Protection.] 9. Међународна конференција „Menadžment u sportu“, 2013. Београд.

7. Амановић Ђ., Никач Ж. Напад на полицијске службенике и примена силе са становишта Специјалног физичког образовања [Assaults upon Police Officers and Use of Coercion from the aspect of Special Physical Education]. Насиље у Србији: Облици, чиниоци, контрола, Тематски зборник радова, део 1. Београд : КПА, 2015. С. 187–203.
8. Amanović D., Masic Z., Kostovski Z., Ljubisavljevic M. Special Physical Education in police: model of education and training. *Acta Kinesiologica*. 2015. № 9 (2). С. 51–57.
9. Amanović Ђ., Baić V., Nikač Ž., Ljubisavljevic M. The paradigm of Specijal Physical Education in police education and training. *Sport Science*. 2015. № 8 (2). С. 7–15.
10. Anderson G., Plecas D., Segger T. Police officer physical ability testing re-validating a selection criterion. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*. 2001. № 24 (1). С. 8–31.
11. Banović B., Amanović Ђ., Vučković G. Tehnike specijalnog fizičkog obrazovanja u funkciji kontrolisanja otpora osumnjičenog i zaštite pripadnika policije [Techniques of Special Physical Education in the Function of Controlling Suspect's Resistance and Protecting Police officers]. *Revija za kriminologiju i krivično pravo*. 2012. № 1–2 (50). С. 235–244.
12. De Rover C. To Serve and Protect – about Human Rights and Humanitarian Law for the Police and Security Forces. Geneva : International Committee of the Red Cross, 1998.
13. Milošević M. Određivanje strukture motoričkih svojstava milicionara [Determining the structure of motor properties of police officers]. Zemun : Viša škola unutrašnjih poslova, 1985.
14. Milošević M., Gavrilović P., Ivančević V. Modeliranje i upravljanje sistemom samoodbrane [Modeling and Control of the Self-Defense System]. Beograd : Naučna knjiga, 1988.
15. Milošević M., Mudrić R., Jovanović S., Amanović Ђ., Dopsaj M. Konstituisanje sistema za upravljanje trenutnim i kumulativnim edukativnim i trenažnim efektima (upravljanje u SFO) [Constituting system for managing current and cumulative educational and physical training effects (management SFO)]. Beograd, 2005.
16. Milošević M. Programming, Analysis and Evaluation of the Training Practice: Increasing Speed and Quantity of Anaerobic Lactate Energy Generation, Speed of Recovery and Running Velocity in Lactate Regime of Work in Professional Soccer Players According to Traditional and Modern Training Technology. *Serbian Journal of Sports Sciences*. 2010. № 4 (3). С. 119–125.
17. Milosevic M., Milosevic M. Specijal Physical Education. Textbook on the management of the construction of the physical integrity and capacity of police officers. Belgrade : CEDIP, 2013.
18. Milošević M., Milošević M. Specijalno fizičko obrazovanje: naučne osnove [Special Physical Education: scientific basis]. Belgrade : CEDIP, 2013.
19. Milošević M., Milošević M. Specijal Physical Education, textbook on management the development of the physical integrity and capacity in police officers. Saarbrücken : LAMBERT Academic Publishing, 2014.
20. Milosevic M., Nemec P., Zivotic D., Milosevic M., Rajovic R. Force distribution model of motor units of leg extensor muscles. *Journal of Sports Sciences*. 2014. № 2 (3). С. 195–199.
21. Milošević M., Nemec V., Nemec P., Milošević M. Programming methodology and control of aerobic by running. *Acta Kinesiologica*. 2017. № 11 (S1). С. 53–57.
22. Milošević M., Nemec V., Nemec P., Milošević M. The Impact of 4-Week Aerobic Training on the Aerobic Status of Top-Level Judokas. *Facta Universitatis. Series: Physical Education and Sport*. 2018. № 16 (1). С. 201–210.

Отримано 19.04.2021

УДК 351.74+372.834

ВАЛЄСВ Р. Г.,

кандидат педагогічних наук,

завідувач відділення дистанційного навчання ННІ ЗНПК

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-8593-5515>

МОДЕЛЬ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ ПОЛІЦЕЙСКИМ: СПРОБА ВДОСКОНАЛЕННЯ ГРАФІЧНОГО ЗОБРАЖЕННЯ

Стаття ініціює полеміку щодо вдосконалення графічного зображення моделі застосування сили поліцейськими, яка активно використовується в якості дидактичного засобу під час підготовки (перепідготовки, підвищення кваліфікації) правоохоронців. Автор пропонує відмовитись від кругового зображення таких аспектів моделі, як різновиди поведінки сторонньої особи та рівні впливу поліцейського. Оскільки ці аспекти відрізняються за інтенсивністю та не мають циклічного характеру, їх доречно відображати у вигляді зростаючої шкали.

Ключові слова: модель застосування сили, примусові поліцейські заходи, професійна підготовка поліцейських, дидактичні засоби.

Подальша розбудова правової держави на теренах України передбачає, зокрема, визначення «належних юридичних процедур» в усіх сферах публічного життя. Разом з тим, до цього часу залишаються певні правові лакуни в урегулюванні гострих аспектів функціонування державного апарату та його правоохоронних органів, та інтерпретації і роз'ясненні наявних правових норм.

Зокрема, теоретичні та практичні аспекти застосування сили працівниками правоохоронних органів викликають широкий інтерес у науковців, правоохоронців і громадськості. Лише останнім часом в Україні О.І. Ульянов визначив правові засади застосування поліцейських заходів примусу та вогнепальної зброї працівниками Національної поліції України, В.І. Осадчий схарактеризував кримінально-правову складову регламентування поліцейських заходів примусу в Законі України «Про Національну поліцію», В.А. Куліков окреслив правові засади застосування спеціальних засобів підрозділами Національної поліції, М.Г. Логачев дослідив правові та психологічні аспекти застосування поліцією вогнепальної зброї, В. Бондаренко вивчив аспекти формування психологічної готовності працівників патрульної поліції до застосування поліцейських заходів примусу, Д. Припутень надав характеристику зарубіжному досвіду застосування заходів примусу в діяльності Національної поліції України, не пов'язаної з юридичною відповідальністю, Б.В. Лішук та І.Г. Кириченко зосередили увагу на використанні досвіду професійної підготовки поліцейських Канади в діяльності Національної поліції України, а О.Г. Комісаров разом з О.І. Бойко обґрунтували теоретико-правову модель застосування заходів примусу Національною поліцією [1].

З урахуванням висновків зазначених дослідників, доречно виглядає полеміка щодо вдосконалення пропонованої моделі застосування сили. Для ініціації дискусії ми пропонуємо акцентувати окремі недоліки цієї моделі та здійснити певне співставлення моделі застосування сили, схарактеризованих чотирма останніми авторами, яка ґрунтується на моделі Канадської королівської поліції, з відповідними моделями, сформованими у Сполучених Штатах Америки.

У розвинених країнах Заходу позиції науковців з питань застосування сили поліцейськими знайшли свої вирази у так званих «моделях застосування сили», зокрема, ситуаційній моделі Альбертської асоціації начальників поліції (Alberta Association of Chief's of Police (AACP) Situational Model) – на рис. 1, моделі втручання та управління інцидентами (Incident Management Intervention Model (IMIM) Канадської королівської поліції) [2].

Рисунок 1. Ситуаційна модель застосування сили
Альбертської асоціації начальників поліції

Відповідні моделі вдало адаптовані до вітчизняних реалій, зокрема, О.Г. Комісаровим та О.І. Бойко [1] та активно використовуються у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які готують поліцейських, а також під час службової підготовки (перепідготовки, підвищення кваліфікації) українських правоохоронців (рисунок 2).

Високо оцінюючи цю модель як ефективний дидактичний наглядний засіб, все ж таки вважаємо, що реалізовані в канадських правоохоронних і освітніх інституціях варіанти моделі, на наш погляд, може бути вдосконалені для полегшення її правильного розуміння.

Якщо спростувати, такі моделі відображають три аспекти: 1) ситуацію та відповідний тактичний цикл – оцінка/план/дія (внутрішнє коло); 2) поведінку сторонніх осіб у середньому колі (співпраця – пасивний спротив – активний спротив – агресивний спротив – небезпечний спротив); 3) форми впливу поліцейського у зовнішньому колі (присутність – комунікація – фізичний контроль – застосування сили – застосування зброї). Кругова форма моделі з одного боку вдало підкреслює цикл дій поліцейського: оцінювання ситуації – планування дій – здійснення дій, і знову оцінювання ситуації і т.д. (що відображено у внутрішньому колі). Але разом з тим, мимоволі ознака циклічності може приписуватися і діям сторонніх осіб, і заходам впливу правоохоронця.

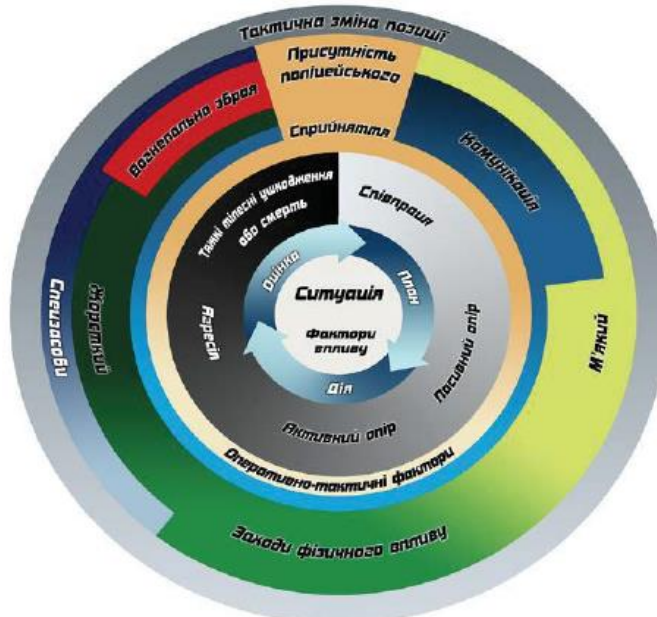

Рисунок 2. Модель застосування сили, розроблена Комісаровим О.Г., Бойко О.І.

Але ці аспекти мають зростаючі рівні інтенсивності, що слушно засвідчено в окремих моделях фахівців з США, зокрема, моделі застосування сили, розробленої Френкліном Грейвзом (Franklin Graves) та Грегорі Коннором (Gregory J. Connor) [3], зображена на рис. 3.

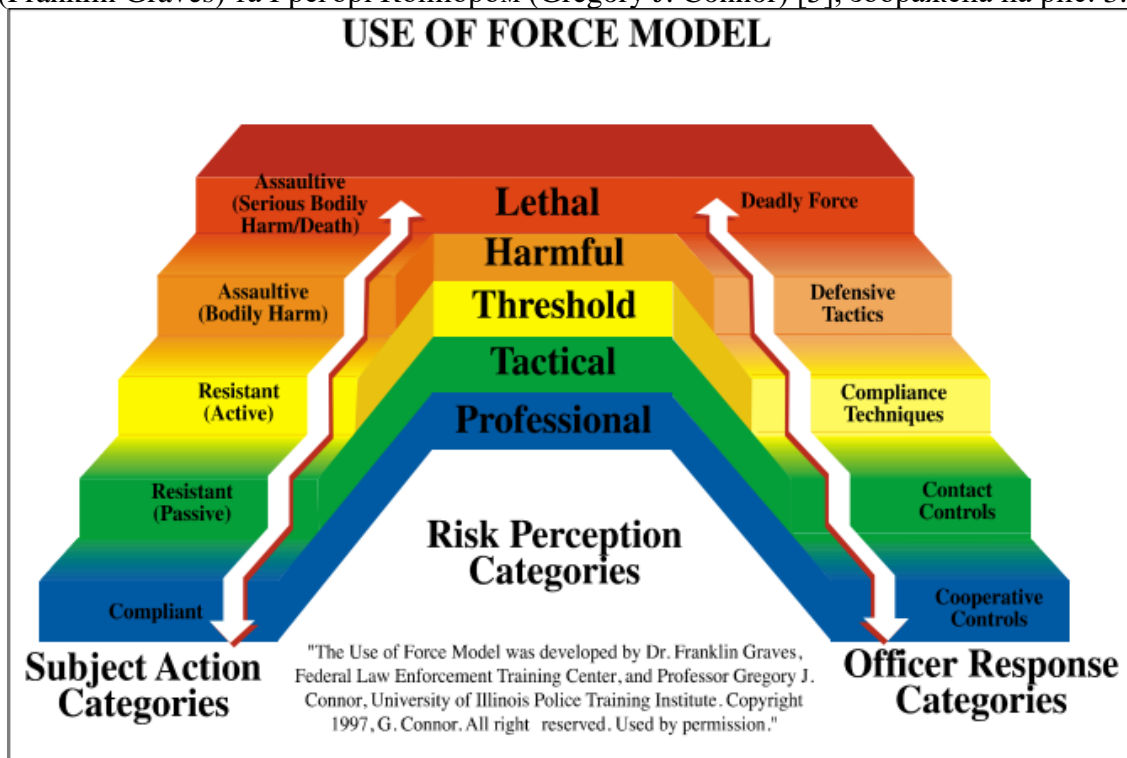

Рисунок 3. Модель застосування сили поліцейським Ф. Грейвза та Г. Коннора

З цієї причини ми пропонуємо відмовитися від кругової моделі і звернутися до лінійного графічного прототипу, а саме образу спідометра. У цьому випадку види поведінки правопорушника і форми впливу поліцейського природним чином сприймаються за зростаючою шкалою (з природними винятками у вигляді комунікації).

Отже, ми пропонуємо певним чином поєднати два підходи (умовно кажучи канадський та американський) до графічного зображення моделі та підкреслити водночас циклічність дій поліцейського та шкалу рівнів впливу поліцейського та шкалу видів поведінки сторонньої особи (рисунок 4).

Рисунок 4. Пропонована модель застосування впливу поліцейським

Таким чином, кругова модель застосування поліцейським сили не зовсім коректно відображає види поведінки сторонніх осіб та види впливу поліцейського, оскільки вони мають різну інтенсивність. Ці аспекти моделі доречно відображати у формі зростаючої шкали, а не у формі кола.

Список бібліографічних посилань

1. Комісаров О. Г., Бойко О. І. Теоретико-правова модель застосування заходів примусу Національною поліцією. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Спецвип., ч. 2. С. 120–124.
2. Butler C. The use of force model and its application to operational law enforcement – Where have we been and where are we going? URL: <http://www.cacole.ca/resource%20library/-conferences/2009%20Conference/Chris%20Butler.pdf> (дата звернення: 18.04.2021).
3. Apaza C. E. Perceptions on Police Use of Force: A General Strain Theory Approach to Explicate Use of Force Incidents. *Master's Theses and Projects*. 2017. № 55. Р. 149.

Отримано 20.04.2021

УДК 342.95

ІВАНЦОВ В. О.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-2904-0466>

СПОРТИВНЕ ПРАВО ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Розглянуто основні теоретичні підходи щодо регулювання суспільних відносин у сфері спорту та розуміння спортивного права. Зазначено, що спортивне право необхідно поділити на приватне спортивне право та публічне спортивне право. Останнє визнано підгалуззю Особливої частини адміністративного права та частиною відповідно навчальної дисципліни.

Ключові слова: спортивне право, адміністративне право, публічне право, приватне право, підгалузь, правовий інститут, навчальна дисципліна.

Сьогодні Україна ставить перед собою завдання інтеграції у світову спортивну спільноту як рівного партнера. Проте комплекс нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері спорту в Україні, наразі майже не досліджено. У більшості своїй нормативні акти у сфері спорту не систематизовані, досить часто отримують необґрунтовано розширене тлумачення або, навпаки, не виправдано звужене, а іноді задекларовані в них норми є взагалі не виконуваними.

Дослідження питань правового регулювання суспільних відносин у сфері спорту у вітчизняній літературі отримали лише два основних напрямки: у рамках інституту управління фізичною культурою та спортом і спортивного права. У свою чергу, у юридичній літературі останнє визначають як самостійну галузь права [1, с. 17]; правовий інститут [2, с. 24]; комплексну галузь права чи комплексну галузь законодавства [3, с. 7].

Щодо розуміння спортивного права як самостійної галузі права слід підтримати позицію О. В. Сердюкова, який зазначає, що слабкість такого підходу полягає в неможливості виділення особливих методів правового регулювання, властивих спортивному праву, а також відсутності особливого галузевого режиму, відповідно до якого до відносин, які регулюються галуззю права, норми, котрі знаходяться за її межами, незастосовні [4, с. 18]. Відсутність самостійного методу використовується також багатьма зарубіжними вченими для висновку про неможливість виокремлення спортивного права в самостійну галузь [5, с. 9]. Недоречність визначення спортивного права у якості правового інституту можна пояснити значною кількістю інститутів спортивного права [5, с. 6]. Останні в силу своєї унікальності навіть за

великим бажанням не можуть бути розглянуті як субінститути у складі одного загального інституту [4, с. 19]. Наприклад, О. В. Сердюков до інститутів спортивного права відносить наступні: боротьба з допінгом, драфт, види спорту, громадянство, вирішення спорів, юридична відповідальність, трудовий договір, агентування, ліцензування та ряд інших [4, с. 11]. Тому на перший погляд єдино правильною виглядає позиція щодо визначення спортивного права як комплексної галузі права. Під комплексною галуззю права у літературі переважно розуміють один із видів галузі права, для якої є характерним сполучення різнорідних інститутів профільюючих та спеціальних галузей права.

У наш час серед вчених є як прибічники, так і опоненти правомірності існування комплексних галузей права. Розуміння спортивного права як комплексної галузі права є наслідком доведення її «несамостійності» як галузі права та відповідно знову ж таки ґрунтується на неможливості зв'язати його норми єдиним методом та механізмом правового регулювання, що детермінується специфікою суспільних відносин, які регулюються спортивним правом [6]. Цікаво, що противники підходу до характеристики спортивного права як комплексної галузі права апелюють до необхідності визначення останньої комплексною галуззю законодавства, посиляючись на твердження представників теорії права про можливість існування виключно комплексних галузей законодавства [7, с. 25]. Так, С. С. Алексєєв підкреслює, що всі ті сукупності норм, які в літературі відносились до комплексних галузей права, насправді не є підрозділами об'єктивно існуючої системи права. Усі вони відносяться до галузей законодавства, або до галузей правової науки. При цьому існування останніх зовсім не заперечує становлення перших [8, с. 276]. Ідентичною є позиція по відношенню до спортивного права як комплексної галузі законодавства: «...спортивне право не можна поки що виділяти у комплексну галузь права» [7, с. 28]

Підсумовуючи викладене, з упевненістю можемо сказати, що спортивне право у змістовному плані є доволі складним утворенням. Це пов'язано з тим, що вплив на спорт здійснюється за допомогою як норм приватного, так і норм публічного права. І приватне, і публічне право по-своєму розглядають окремі питання діяльності у сфері підготовки та проведення спортивних змагань. Тому у регулюванні спортивних відносин знаходиться місце як для приватного, так і публічного права. Таким чином, спортивне право можна поділити на приватне спортивне право та публічне спортивне право. Норми першого регулюють спортивні відносини щодо цивільно-правових спорів, цивільних договорів між суб'єктами спортивних відносин та трудових спортивних договорів, переходу працівників від одного роботодавця до іншого, атестації працівників, спонсорства, агентування, страхування тощо. Публічне спортивне право пропонуємо визнати підгалуззю Особливої частини адміністративного права. У свою чергу, серед інститутів спортивного права як підгалузі Особливої частини адміністративного права можна виділити наступні: види спорту; ліцензування у сфері спорту; спортивні заходи; спортивна медицина; освіта у сфері спорту; національні збірні команди; спортивне суддівство; спортивні звання, спортивні розряди та спортивні нагороди; матеріально-технічне та фінансове забезпечення у сфері спорту; інформаційне забезпечення у сфері спорту; державний контроль у сфері спорту; адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері спорту.

Переконані, що запропоноване нами теоретичне вирішення питання щодо розуміння поняття «спортивне право» у разі його підтримки може сприяти систематизації нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері спорту, відповідно адаптації національного законодавства до європейського; підвищенню ефективності викладання та вивчення вітчизняного адміністративного права за рахунок опанування названої галузі права у межах самостійної навчальної дисципліни.

Список бібліографічних посилань

1. Егоричев А. Н. Конституционно-правовые основы физической деятельности: российский и зарубежный опыт : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. М., 2006. 206 с.
2. Соловьев А. А. Концепция проекта Спортивного кодекса Российской Федерации. М., 2009. 55 с.
3. Амиров И. М. Правовое регулирование спортивно-технических отношений : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Краснодар, 2005. 219 с.

4. Сердюков А. В. Спортивное право как комплексная отрасль законодательства : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. М., 2010. 26 с.
5. Бордюгова Г. Ю. Міжнародне спортивне право як основа формування національної галузі права «Спортивне право України» : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2009. 19 с.
6. Шатилов А. Физкультурно-спортивное право как новая комплексная отрасль права // Adhdportal : сайт. URL: http://adhdportal.com/book_2614_chapter_4_FIZKULTURNO-SPORTIVNOE_PRAVO_KAK_NOVAJA_KOMPLEKSNAJA_OTRASL_ROSSIJSKOGO_PRAVA.html (дата звернення: 16.04.2021).
7. Тихонова М. А. До проблемы виокремлення спортивного права. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2011. Вип. 52. С. 22–29.
8. Скакун О. Ф. Теория государства и права : учебник. Харьков : Консум, 2000. 704 с.

Отримано 21.04.2021

УДК 351.74(477)

ИОНАШКУ В. В.,

*доктор юридических наук, доцент,
заместитель декана факультета права, общественного порядка
и гражданской безопасности Академии «Штефан чел Маре»
МВД Республики Молдова;
 <https://orcid.org/0000-0001-6976-615X>;*

ЗАВАТИН В. Б.,

*доктор юридических наук, доцент кафедры
полицейское право и общественная безопасность
Академии «Штефан чел Маре» МВД Республики Молдова*

НОВЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПОДГОТОВКИ ПОЛИЦИИ

Считается, что типичный военизированный формат не может подготовить будущих полицейских к работе в соответствии с ориентированной на сообщество моделью полицейских служб и игнорирует основные принципы теории обучения взрослых. По сути, для подготовки специалистов, способных успешно применять методы профессионального вмешательства, ориентированные на сообщество (например, активное сотрудничество с членами сообщества), образовательным учреждениям надо обучать новобранцев, чтобы они приобрели навыки, необходимые для самостоятельного и творческого решения проблем. Офицеру полиции всегда требовалось уникальное сочетание физических, когнитивных, эмоциональных и межличностных навыков. Именно по этой причине в этом исследовании были проанализированы основные навыки и компетенции, которые необходимо развивать в ходе подготовки и обучения будущих полицейских.

Ключевые слова: *подготовка, обучение, рекрут, методы, взрослый, полиция, навыки, когнитивные, эмоциональные, моральные, социальные, стандартные.*

Хорошо подготовленному полицейскому всегда требовалось уникальное сочетание физических, когнитивных, эмоциональных и межличностных навыков. Хотя большую часть времени на службе офицер полиции проводит с задачами, не представляющие угрозы, такие как рассмотрение петиций, патрулирование, допрос лиц, проведение различных проверок, составление различных официальных документов, ему все же необходимо быть подготовленным для более опасных сценариев [13, стр. 1]. По данным Международной ассоциации начальников полиции (2001 г.), уровень применения силы полицией составляет всего 3,61 на

10 000 обращений в службу поддержки [14]. Однако в тех ситуациях, когда полицейский вынужден применять силу, необходимые навыки и усвоенная тактика становятся критически важными. В данной статье подчеркивается важность основных навыков сотрудников полиции во время профессионального вмешательства, которым следует уделять особое внимание во время обучения и подготовки [13, стр. 1].

В Республике Молдова, как и в других странах, подготовка полицейских носит почти военный характер. Например, по данным Бюро юстиции США, квази-военная подготовка или подготовка на основе стресса, включающая особые психологические и интенсивные физические нагрузки, проводится почти в половине полицейских академий США [21]. 33% новобранцев полиции, обучаются при сбалансированном соотношении стресса и отсутствии стресса, и только 18% обучаются в академиях, которые способствуют более низкому (менее милитаризованному) подходу к стрессу в процессе обучения [21].

Считается, что типичный военизированный формат не может подготовить будущих полицейских к работе в соответствии с ориентированной на сообщество моделью полицейских служб и игнорирует основные принципы теории обучения взрослых. По сути, для подготовки специалистов, способных успешно применять методы работы полиции, ориентированные на сообщество, например, активное сотрудничество с членами сообщества [24], образовательным учреждениям необходимо обучать новобранцев, чтобы они приобрели навыки, необходимые для самостоятельного и творческого решения проблем [1].

В специализированной литературе велась активная дискуссия о необходимости принятия модели теории обучения взрослых, особенно для подготовки полицейских [7]. По сути, помимо вопросов, связанных с лучшими методами обучения сотрудников полиции, необходимо работать в рамках модели полиции, ориентированной на сообщество. Рекрутам прошедшим обучение в соответствии с теорией обучения взрослых, рекомендуется развивать навыки критического мышления, эффективного общения и наилучшего эмоционального интеллекта. В контексте применения методов обучения взрослых очень важен способ, которым проводится это обучение. В частности, считается, что обучающий персонал служит мощной моделью, знакомящей полицию с культурой учреждения [15, 9]. Водде (Vodde) заявил об этом довольно ясно: «если новобранцы постоянно сталкиваются с авторитарным, предписывающим и дисциплинированным наставником, в отличие от доброжелательного, справедливого и хорошего наставника, такое поведение неизбежно будет формироваться» [25]. Стаунтон (Stoughton) поддерживает идею о том, что традиционные модели обучения учат полицейских бояться, что «... неизбежно влияет на то, как полиция взаимодействует с гражданскими лицами» [23, стр. 128].

Проблема подготовки сотрудников полиции не является новой проблемой, на протяжении многих лет существует постоянный поток критики, подчеркивающей недостатки в подготовке специалистов в Министерстве внутренних дел, особенно когда речь идет о надлежащей подготовке кандидатов к реальным требованиям для конкретной работы. Большая часть этой критики исходила от самих полицейских, которых попросили подумать о значимости их опыта во время учебы, и от руководителей полиции, которые считают, что подготовка будущих полицейских в учебном заведении неудовлетворительно.

Считается, что несоответствие между обучением персонала и условиями работы зависит от двух аспектов, связанных с содержанием и предоставлением университетской учебной программы [7].

В соответствии с современными требованиями, подготовка полиции должна постоянно развиваться. Уже недостаточно, чтобы проводилось обучение только законам или было сосредоточено только на развитии упомянутых выше навыков. Обучение новобранцев в авторитарном педагогическом формате крайне контрпродуктивно. Тем не менее, авторы, призывающие к изменениям в практике подготовки полицейских и жестко критикующие этот процесс, избегают конкретизировать то, как это реализовать, как обучать, укреплять, поддерживать, развивать необходимые навыки сотрудникам полиции для успешного выполнения служебных задач.

Например, полицейские академии США добились реального прогресса в обучении новобранцев с 2000-х годов, определив наиболее важные навыки, которые необходимо развивать в ходе подготовки полицейских, а именно:

1. Строгие этические и моральные стандарты.
2. Беспристрастность и понимание разнообразия.
3. Ориентация на услуги, предлагаемые обществу.
4. Ориентация на команду, в которой он состоит.
5. Хорошие коммуникативные навыки и умение слушать.
6. Хорошие письменные коммуникативные навыки.
7. Высокий уровень мотивации (особенно нефинансовой).
8. Сильные навыки принятия решений и решения проблем.
9. Хорошие навыки человеческих взаимоотношений.
10. Самоконтроль и дисциплина.
11. Хорошие навыки планирования и организации.
12. Ориентированность на результат [4, с. 360].

Точно так же, в 2004 году Калифорнийская комиссия по стандартам и обучению сотрудников полиции определила десять аспектов психологической проверки, которые должны учитывать агентства при найме полицейских. В этом документе акцент делается на том, каким образом полицейские академии могут проводить обучение с упором на эти психологические навыки, которые необходимы новобранцам для решения служебных задач [13, стр. 4].

Далее предлагается проанализировать эти навыки и для удобства и ясности они будут разделены на четыре группы: когнитивные, эмоциональные, социальные и моральные. В то же время при определении способностей будет уделено внимание способам обучения и развития конкретного университетского опыта.

Когнитивные навыки. Работа в полиции - интеллектуальный вызов. Это привело к длительным спорам о том, в какой степени образовательные учреждения должны устанавливать минимальные образовательные требования для будущих полицейских. Однако результаты исследования были неоднозначными. Общий аргумент состоит в том, что формальное образование [8] и опыт участия в специализированном учебном процессе дают будущим полицейским уровень интеллектуальной гибкости и другие психологические навыки, которых нет у их коллег в других учебных заведениях [6, стр. 182]. В частности, Паолайн (Paoline) и Террилл (Terrill) обнаружили, что полицейские, которые учились в колледже, как правило, меньше прибегали к убеждению или словесному принуждению по сравнению с полицейскими, прошедшими обучение на четырехлетнем факультете [19, стр. 192]. Однако дополнительные исследования, в котором основное внимание уделялось специфике формального образования офицеров, установили, что «выпускники юридических факультетов продемонстрировали более высокий уровень авторитаризма, чем выпускники других специальностей» [20, стр. 289].

Спор о формальном образовании противопоставляется роли практического опыта. Возникает вопрос «где можно накопить этот опыт?». Например, сотрудники полиции без формального образования, но имеющие большой практический опыт, применяли меньше словесной и физической силы, чем более молодые сотрудники полиции [19, стр. 193]. Таким образом, кажется, что формальное образование не является ключевым фактором, связанным с эффективностью полиции. Однако наиболее важные навыки приобретаются в университетском образовании. Однако не все, кто учился на факультете, приобретают эти навыки, и факультет - не единственный способ получить их [13, стр. 4].

Образовательные учреждения могут идеально интегрировать формирование основных когнитивных навыков в учебную программу факультета. В соответствии с положительной практикой других стран [13, с. 4] считается, что основными когнитивными навыками являются:

Принятие решений или обоснование, основанное на здравом смысле и способности принимать обоснованные решения, основанные на способности быстро анализировать ситуации для принятия соответствующих мер. В то же время эта способность подразумевает также умение выполнять определенные логические операции, чтобы выбрать из багажа знаний информацию, необходимую для конкретного решения проблемы [22, с.67].

Контроль импульсов или внимание к безопасности включает принятие соответствующих мер предосторожности и недопущение импульсивного или ненужного поведения в

различных ситуациях риска для обеспечения собственной безопасности и безопасности других. Это также требует способности и предрасположенности подумать, прежде чем действовать, чтобы контролировать импульсивные реакции [22, стр. 59].

Добросовестность или надежность предполагает кропотливые, надежные, добросовестные модели работы и своевременное, логичное выполнение в соответствии с организационными правилами, положениями и политиками» [5, стр. 56].

Адаптивность и гибкость подразумевают умение изменять режим работы и легко приспосабливаться к различным требованиям, иногда несоответствующие должности » [22, с. 55].

Современные методы обучения имеют тенденцию уделять больше внимания когнитивным навыкам, чем эмоциональным. Эти навыки можно оценить у новобранцев во время имитационных тренировок в различных ситуациях. Например, при тренировке задержания преступников, инструкторы могут оценить способность новобранцев правильно применять когнитивные навыки по применению физической силы, соблюдению требований законодательства, досмотру лиц, иммобилизации и т. д. Таким образом, могут быть сделаны выводы об их способностях и уровне принятия решений, рассуждениях, импульсивного контроля, внимания к безопасности и надежности.

В таких условиях могут возникнуть определенные недостатки в тренировочном процессе.

Одна из проблем заключается в том, что можно спутать неспособность к обучению с проблемой принятия решений. Плохая работа новобранца может быть связана с непониманием или отсутствием ловкости в применении тактических процедур, а не со способностью принимать решения. Другая проблема заключается в том, что оценки преподавателей не основываются непосредственно на результатах оценки процесса принятия решений. Таким образом, чтобы добиться хорошей работы сотрудников полиции, необходимо установить определенные стандарты и инструменты для конкретного измерения когнитивных способностей [13, стр. 5].

Чтобы развить эти четыре когнитивных навыка, необходимо тренировать независимое и критическое мышление, которое будет определять новобранцев в увеличении возможностей для принятия решений в автономном режиме.

Это можно сделать в различных областях подготовки кадров. Например, простым методом может быть отслеживание различных задач на основе тематических исследований, которые могут быть решены в нескольких группах, без участия инструкторов и в течение определенного периода времени. Группам необходимо найти определенные решения с аргументами за или против. Впоследствии группы должны под руководством инструктора исследовать аргументы, лежащие в основе принятых решений.

Еще один эффективный метод в контексте развития когнитивных навыков - это анализ и обсуждение, инициируемые после моделирования или практических упражнений. В котором обсуждается принятое решение с плюсами и минусами. Таким образом, прислушиваясь к рассуждениям своих коллег, они разовьют навыки критического мышления, улучшат контроль над поведенческими импульсами и принятием решений.

С точки зрения добросовестности и гибкости эти качества обычно не культивируются в полицейском учебном заведении [13, с. 5]. Когда инструкторы переходят к современной модели обучения взрослых, новобранцы проходят различные сценарии, связанные с разными областями обучения, с требованием быть более гибкими, прогрессивно мыслить и демонстрировать сознательное поведение на рабочем месте. Наказание необходимо заменить логическими следствиями. Например, мы считаем, что опоздание, забывание экипировки или несвоевременное выполнение задач, не должны наказываться упражнениями (отжимания, приседания и т. д.) или дополнительными задачами (отчеты, сообщения, рефераты и т. д.). В таких ситуациях целесообразно применять модель прогрессивной дисциплины [12].

Традиционная модель учебного заведения не учит новобранцев важности надежности и гибкости а только усиливает комплекс соответствия. Поэтому для развития этих когнитивных навыков, в процессе обучения должна применяться модель надзора и дисциплины подразделений, в которых вскоре будут работать рекруты [13, стр. 5].

Эмоциональные навыки. Безусловно, служба в полиции - это эмоциональный вызов. На разных институциональных уровнях эмоциональные навыки сотрудников полиции определяют,

насколько хорошо они выполняют свою работу и как долго они смогут хорошо выполнять свою работу. Что касается продолжительности профессиональной деятельности, было разработано несколько исследований об эмоциональном отпечатке, который оставляется на сотрудниках полиции при работе в полиции, что в конечном итоге может обуславливаться состоянием профессионального ожога или синдромом «выгорания» [11].

Было установлено, что определяющим фактором, помимо обычного воздействия, травм и психологических страданий, является эмоциональное истощение полицейских, особенно в контексте общественных эмоций, например, способность сохранять спокойствие, когда они возмущены, или улыбаться, когда они действительно злятся [13, с. 6]. В связи с этим недавнее исследование показало, что новые полицейские, которые еще не подвергались травматическим инцидентам на работе, были менее эмоционально сдержанными, чем опытные полицейские, которые подвергались различным эмоциональным травмам [22] и проявляли большую сопротивляемость эмоциональным атакам.

Конечно, в какой-то момент негативные эмоции в связи со служебными обязанностями существенно влияют на производительность сотрудников полиции на работе. Например, в определенных ситуациях «когда они были возбуждены и нервничали, полицейские воспринимали различные угрозы как более серьезные, из-за чего они применяли силу, специальные средства или огнестрельное оружие и совершали больше ошибок или даже некоторые злоупотребления при исполнении служебных обязанностей» [18, с. 832].

Эмоциональные навыки могут улучшить процессы управления трудностями на службе. Такая способность считается *эмоциональной регуляцией* или *стрессоустойчивостью*, которая: «включает в себя способность сохранять спокойствие и сохранять контроль, особенно при критических событиях на протяжении времени и в других стрессовых ситуациях. Это включает в себя преодоление негативных аспектов на службе и поддержание единообразного темперамента, а также принятие критики, чтобы избежать чрезмерного защитного поведения, которое может повлиять на служебную производительность» [22, стр. 64].

Некоторые исследования [18] показали, что полицейских можно научить улучшать свои навыки управления эмоциями. Таким образом, конкретное и длительное улучшение контроля над эмоциями коррелировало с другими улучшениями «психологического благополучия, психического здоровья, качества социальных отношений и успехов на службе» [13, стр. 6].

Еще один важный навык - эмоциональный интеллект, который также включает в себя контроль эмоций. Эмоциональный интеллект (EI, иногда называемый EQ) предполагает, что люди:

- (1) распознают свои эмоции и понимают, как эмоции влияют на их поведение;
- (2) контролируют импульсивные чувства и успешно справляются с ними;
- (3) не позволяют своим эмоциям влиять на поведение других людей;
- (4) поддерживают хорошие отношения, четко общаются, влияют положительно на других, хорошо работают в команде и управляют конфликтами [3].

Люди с более высоким IE справляются со стрессом лучше, чем люди с более низким IE, и IE ассоциируется с производительностью в полицейской службе. Есть мнения [18], что обучение может значительно улучшить эмоциональный интеллект, который является незаменимым элементом в обучении полицейских. Следовательно, необходимо обеспечить, чтобы подготовка полицейских включала научно обоснованные методы для успешного управления повседневными и травмирующими факторами стресса.

Есть определенные методы, которые можно использовать в процессе обучения сотрудников полиции для улучшения их эмоционального состояния и стрессоустойчивости. Одно из таких направлений деятельности - продвижение культуры хорошего самочувствия. Это предполагает, что в учебном заведении должны будут действовать информационные или консультационные центры для всего персонала учреждения, рекрутов, сотрудников, ветеранов и т. д. В этих центрах, консультируясь с различными специалистами по существующим проблемам, можно получить подтверждение, признание, поддержку и нормализацию эмоциональных состояний, которые обеспечат оптимальное восстановление [13, стр. 6].

Ключом к успешному эмоциональному контролю и толерантности к стрессу является обучение методам повышения производительности, которые помогают новобранцам работать с

максимальной производительностью. Подобно спортсменам, которым необходимо научиться контролировать интенсивность своих эмоций, чтобы соревноваться на высшем уровне, полицейские должны понимать роль, которую эмоции играют при выполнении своих обязанностей. Учебные подразделения - вот где следует начинать это обучение. Помимо развития навыков эмоционального интеллекта, новобранцев необходимо обучать в контексте снижения крайних уровней тревожности (например, правильное дыхание, концентрация внимания), которые, если их не контролировать, значительно снижают оптимальную производительность [13, стр. 6].

Мы считаем более важным развитие навыков эмоционального интеллекта и толерантности к стрессовым ситуациям, чем, например, развитие техники применения силы при исполнении обязанностей. Таким образом, полицейский во время профессионального вмешательства, сохраняя спокойствие, способен поэтапно решать больше задач с минимальными последствиями для себя, так и для других. Крайне важно, чтобы учебные подразделения уделяли больше внимания развитию эмоциональных навыков для позитивного управления стрессовыми ситуациями и, следовательно, предопределяли максимальный уровень производительности. Это можно добиться разными способами, как показали некоторые исследования [15, стр. 78], у рекрутов было меньше стресса и они сообщали о лучшем настроении после участия в программе йоги, которая проводилась во время обучения. Фитнес, регулярное питание, гигиена сна, отказ от кофеина, от алкоголя и различные виды деятельности, такие как йога, должны активно пропагандироваться и формироваться наставниками во время подготовки кадров. Цель состоит в том, чтобы новобранцы установили приверженность личному благополучию в годы обучения и придерживались этих правил здорового образа жизни на протяжении всей своей карьеры.

Навыки общения. Мы не можем отрицать, что работа в полиции - это социальный вызов. Помимо навыков, необходимые полицейским для успешного выполнения профессиональных обязанностей, они активно взаимодействуют с членами сообщества, а в таких условиях из-за проявления напряженности могут возникнуть некоторые значительные препятствия в дружеских отношениях и в отношениях с близкими [13, стр. 7]. Это напряжение особенно тяжело для женщин-полицейских, особенно для замужних женщин и с детьми [15]. Сотрудникам полиции часто трудно поддерживать здоровый баланс между профессиональной карьерой и личной жизнью. В разных ситуациях сотрудники полиции могут путать профессиональное поведение с поведением в семье, что может отрицательно сказаться на членах семьи и, особенно, на их браке. Точно так же жены и дети полицейских сталкиваются с рядом трудностей, что, в свою очередь, приводит к дополнительному стрессу. Этот стресс влияет на профессиональную деятельность сотрудников полиции. Например, многие сотрудники полиции, работающие ночью, в выходные, в праздничные дни, участвующие в различных операциях, все чаще начинают получать упреки и замечания от членов семьи, что их никогда не бывает дома и что они все больше пренебрегают важными семейными обязанностями. Эти жалобы могут оказать прямое воздействие на сотрудников полиции вплоть до отказа от дальнейшей работы. По сути, большая часть беспокойств, связанных с семьей, вызвана отсутствием надлежащей подготовки и поддержки [13, стр. 7].

В дополнение к тому факту, что семьи полицейских должны получать поддержку от определенных мер или программ помощи для выхода из таких ситуаций, они также должны быть обучены, чтобы быть готовыми справиться с этим источником стресса.

Положительные практики, применяемые в разных странах, включают следующее:

- трудоустройство в полиции членов семьи (жена, ребенок, брат, сестра и т. д.) сотрудника полиции;
- участие во время обучения, членов семьи сотрудников полиции, в специальных программах семейной ориентации;
- консультация членов семьи разными профильными специалистами и т. д. [13, стр. 8].

Помимо поддержки семей полицейских, учебные подразделения могут легко интегрировать обучение основным социальным навыкам, в учебные программы. Согласно некоторым исследованиям, эти навыки:

Социальная компетентность «предполагает уважительное общение, с проявлением чувствительности и заботы в повседневных взаимодействиях друг с другом» [22, стр. 52].

Работа в команде «предполагает эффективную работу с другими для достижения цели, а также подчинение личных интересов благу группы и организации. Это предполагает установление и поддержание эффективных служебных и действенных отношений с коллегами, руководителями, клиентами, представителями других организаций и другими лицами» [22, стр. 54].

Напористость или убеждение «предполагает безоговорочное принятие контроля над ситуацией в спокойной и соответствующей манере, даже в опасных или неблагоприятных условиях» [22, стр. 70].

Во время обучения необходимо изучить и закрепить эти три социальных навыка. Традиционный авторитарный стиль обучения не предоставляет рекрутам примеров для подражания, когда инструкторы или учителя демонстрируют жесткую и авторитарную модель лидерства. Наоборот, учителя должны содействовать развитию социальных навыков, обращаясь с новобранцами «тактично и уважительно», предоставляя им возможность эффективно практиковать лидерство во время учебы. С новобранцами следует обращаться так, как в подразделениях полиции ожидают, что их сотрудники полиции будут взаимодействовать с членами сообщества. Чтобы научиться проявлять привязанность и заботу о других, новобранцы должны почувствовать на себе, когда к ним относятся с любовью и заботой.

Когда дело доходит до командной работы и напористости, учебные заведения могут разработать механизм взаимного действия коллег. Учителя или инструкторы должны указать, что новобранцы будут сталкиваться с различными проступками или отсутствием помощи со стороны коллег. Таким образом, в процессе обучения призывники должны знакомиться с особенностями динамики группы [13, стр. 9].

Стимулировать напористость во время тренировки можно несколькими способами. Обычно это происходит во время действий, основанных на сценариях. Также, информация и самооценка после каждого сценария могут помочь новобранцам обрести уверенность и повысить уважение к своему присутствию. Некоторым новобранцам нужно будет развить в себе эмоциональность, в то время как другим нужно будет научиться менять авторитарное, властное или трудноизменяемое поведение напористым способом [13, стр. 9].

Моральные навыки. Полицейская служба - это непростая задача с моральной точки зрения. В повседневной деятельности могут возникать ситуации, когда сотрудники полиции сталкиваются с различными моральными дилеммами, которые могут повлечь отклонения от этических норм. Ситуации довольно тривиальны, например, решить, наложить ли штраф на водителя или как среагировать, когда предлагаются чаевые, например, бесплатный ужин. В то же время, сотрудники полиции при исполнении своих обязанностей сталкиваются с гораздо более серьезными искушениями, такими как, коррупционные действия со стороны лиц, стремящихся избежать юридической ответственности (при проступке или преступлении). Другая проблема с моральной точки зрения в деятельности полиции, проистекает из способов выполнения служебных обязанностей посредством злоупотреблений или различных незаконных действий, таких как пытки, незаконные задержания, вторжение в жилище, несоблюдение процессуальных гарантий, чрезмерные проверки и т. д. [13, стр. 9].

В контексте вышеизложенного, абсолютно необходимо развивать чувство этической и профессиональной честности при обучении сотрудников полиции, что «предполагает достижение и поддержание высоких стандартов личного поведения путем развития таких качеств, как честность, беспристрастность, доверие и точное соблюдение законов, постановлений и установленных операционных процедур» [2, стр. 61].

В связи с этим, учебные подразделения полиции, применяющие модели обучения взрослых, будут сталкивать призывников на протяжении всего обучения с моральными дилеммами. На каждом шагу нужно спрашивать новобранцев: что бы вы сделали? Что вы должны делать? После каждого сценария новобранцы должны обсудить свои решения относительно того, почему они выбрали тот образ действий, который они сделали во время практических упражнений.

Сегодняшняя полиция требует современной профессиональной подготовки, включающей принципы андрагогического обучения [10]. Когда учебные подразделения переходят от

авторитарного, полувоенного стиля к модели обучения взрослых, новобранцы могут развивать и укреплять важные психологические навыки, которые необходимы будущим полицейским. Для успеха этого изменения требуются две важные инициативы. Во-первых, педагогический состав, инструкторы, и другие наставники должны поддержать это изменение и поверить в его ценность. Они должны быть хорошо подготовлены, чтобы иметь возможность правильно обучать и развивать у новобранцев навыки, проанализированные в этом исследовании. Подразделения по обучению и подготовке сотрудников полиции могут устанавливать свои собственные стандартные методы оценки для каждого навыка, могут обеспечить необходимое развитие каждого навыка, могут предоставить возможность исправления и могут потребовать соблюдения минимальных стандартов каждого навыка, чтобы студенты и аудиторы могли успешно завершить образование [13, стр. 10].

Вторым, абсолютно необходимым элементом для развития анализируемых навыков, чтобы стать неотъемлемой частью формирования образовательного учреждения, является изменение культуры на уровне организованности. Следовательно, кандидаты на должность в полицию должны быть лучше подготовлены, чтобы иметь возможность применять на практике то, чему они были обучены, а не просто проходить тестирование на то, что они изучали. В этом порядке идей, возникает необходимость установления определенных минимальных или удовлетворительных стандартов для когнитивных, эмоциональных, моральных и социальных навыков, без которых кандидат не может быть принят на полицейскую должность [13, стр. 10].

Список библиографических источников

1. Birzer M. L. The theory of andragogy applied to police training. *Policing: An International Journal*. 2003. Vol. 26, No. 1, pp. 29–42. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/13639510310460288/full/html> (дата обращения: 06.04.2021).
2. Blumberg D. M., Giromini L., Jacobson L. B. Impact of Police Academy Training on Recruits Integrity. *Police Quarterly*. 2016. No. 2. Pp. 63–86. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1098611115608322> (дата обращения: 06.04.2021).
3. Brackett M. A., Mayer J. D., Warner R. M. Emotional intelligence and its relation to everyday behaviour. *Personality and Individual Differences*. 2004. Vol. 36, Iss. 6. Pp. 1387–1402. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0191886903002368?via%3Dihub> (дата обращения: 06.04.2021).
4. Caro C. A. Predicting State Police Officer Performance in the Field Training Officer Program: What Can We Learn from the Cadet's Performance in the Training Academy? *American Journal of Criminal Justice*. 2011. No. 36. Pp. 357–370.
5. Chappell A. T. Police academy training: Comparing across curricula. *Policing: An International Journal*. 2008. Vol. 31, No. 1. Pp. 36–56.
6. Cheurprakobkit S. Educating Our Police: Perceptions of Police Administrators Regarding the Utility of a College Education, Police Academy Training and Preferences in Courses for Officers. *International Journal of Police Science & Management*. 2002. Vol. 4, Iss. 3. Pp. 182–197.
7. Daniel M. B., Michael D. S., Konstantinos P., Sarah C., Chief Ch. K. New Directions in Police Academy Training: A Call to Action. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 2019. No. 16 (24). DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph16244941>.
8. Educație formală // Wikipedia. https://ro.wikipedia.org/wiki/Educație_formală (дата обращения: 06.04.2021).
9. Flynn K. W. In: Training & Police Violence. Burns R.G., Crawford C.E., editors. Prentice Hall; Upper Saddle River, NJ, USA: 2002. Pp. 127–146.
10. Andragogie // Dexonline. URL: <https://dexonline.ro/definitie/andragogie> (дата обращения: 06.04.2021).
11. Arderea Profesională // Poliția Republicii Moldova. URL: <https://politia.md/ro/content/arderea-profesionala> (дата обращения: 06.04.2021).
12. Care sunt diferențele dintre disciplina progresivă și disciplina pozitivă? - Administrare – 2021 // BUSINESSEMT. URL: <https://ro.busessemt.com/52-facts-7622564-differences-progressive-discipline-positive-disciplinel-37044> (дата обращения: 06.04.2021).

13. Blumberg D. M., Schlosser M. D., Papazoglou K., Creighton S., Kaye C. C. New Directions in Police Academy Training: A Call to Action. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6950698/pdf/ijerph-16-04941.pdf> (дата обращения: 06.04.2021).
14. Police Use of Force in America // U.S. Department of Justice. <https://www.ncjrs.gov/App/Publications/abstract.aspx?ID=197636> (дата обращения: 06.04.2021).
15. Kurtz D. L. Roll call and the second shift: The influences of gender and family on police stress. *Police Practice and Research*. 2012. Vol. 13. Pp. 71–86.
16. Marion N. Police academy training: Are we teaching recruits what they need to know? *Policing: An International Journal*. 1998. Vol. 21, No. 1. Pp. 54–79.
17. Nelis D., Kotsou I., Quoidbach J., Hansenne M., Weytens F., Dupuis P., Mikolajczak M. Increasing emotional competence improves psychological and physical well-being, social relationships, and employability. *Emotion*. 2011. No. 11 (2). Pp. 354–366.
18. Nelis D., Quoidbach J., Mikolajczak M., Hansenne M. Increasing emotional intelligence: (How) is it possible? *Personality and Individual Differences*. 2009. Vol. 3. Pp. 36–41.
19. Paoline E. A., Terrill W. Police Education, Experience, and the Use of Force. *Criminal Justice and Behavior*. 2007. No. 1. Pp. 179–196.
20. Paterson C. Adding value? A review of the international literature on the role of higher education in police training and education. *Police Practice and Research*. 2011. No. 12 (4). Pp. 286–297.
21. Reaves B. A. State and Local Law Enforcement Training Academies // U.S. Department of Justice. Washington, DC, USA, 2016. URL: https://books.google.md/books?hl=en&lr=&id=-DgFnaijvwf0C&oi=fnd&pg=PA1&ots=FU3nivMAK8&sig=NIND9nGQNNQ6TQUKjOEIFTE6UeQg&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false (дата обращения: 06.04.2021).
22. Spilberg S. W., Corey D. M. Peace Officer Psychological Screening Manual // California Commission on Peace Officer Standards and Training (POST). West Sacramento, CA, USA, 2014. URL: <https://docplayer.net/10229872-Peace-officer-psychological-screening-manual.html> (дата обращения: 06.04.2021).
23. Stoughton S. Law enforcement's "warrior" problem. *Harvard Law Review*. 2015. Vol. 128. Pp. 225–232.
24. Tillyer R. Assessing the Impact of Community-oriented Policing on Arrest. *Justice Quarterly*. 2018. Vol. 35, Iss. 3. Pp. 526–555.
25. Vodde R. F. Police Organization and Training. Springer. New York, NY, USA, 2012. Changing Paradigms in Police Training: Transitioning from a Traditional to an Andragogical Model. Pp. 27–44.

Отримано 09.04.2021

УДК 331.452

ІНШЕКОВ М. В.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-7584-1013>;

АЛІЄВ Е. К.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0003-3181-9468>

АНАЛІЗ РІВНЯ ТА ВАЖКОСТІ ТРАВМАТИЗМУ СЕРЕД ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ ЗА 2020 РІК ЯК ШЛЯХ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НПУ

Аналіз рівня та важкості травматизму серед працівників поліції за 2020 рік дозволяє зробити висновки щодо зміни показників виробничого травматизму поліцейських, а також виділити пріоритетні напрями реформування службової діяльності поліцейських на наступний період з метою зменшення кількості травм і нещасних випадків.

Ключові слова. Національна поліція України, травматизм, службова діяльність, нещасний випадок.

Зменшення рівня травматизму і загибелі працівників поліції при виконанні ними службових обов'язків є пріоритетною задачею керівництва. Виконання цієї задачі неможливе без детального аналізу показників цього напрямку дослідження за певний період. Саме порівняння цих показників дозволяє зробити висновки про стан ситуації з професійним травматизмом працівників поліції, а також визначення шляхів щодо можливого покращення ситуації.

Згідно даних Національної поліції на 11 вересня 2020 року маємо таку статистику у галузі професійного травматизму поліцейських: з початку року зафіксовано 868 випадків поранення поліцейських на службі, 5 поліцейських загинуло. За аналогічний період минулого року випадків поранення було зафіксовано – 672, випадків загибелі – 4. Вказані дані дозволяють зробити висновок про збільшення цих ключових показників і про загальне погіршення ситуації. При цьому загальний приріст травмованих склав 22,6 %, смертельних випадків – 20 %.

При цьому вказане збільшення випадків виробничого травматизму поліцейських відбувається на фоні загального зменшення рівня виробничого травматизму, про що свідчать статистичні дані Служби охорони праці за перше півріччя 2020 року. Серед причин виробничого травматизму переважають організаційні (58,7 %), а також психофізіологічні (26,4 %) та технічні (14,9 %).

Така ситуація склалася на фоні скорочення виробничих потужностей у різних сферах народного господарства, тривалих карантинних обмежень тощо.

При цьому у поліції ситуація на краще не змінилася.

Проведений аналіз вказує на необхідність негайного реагування керівництва, та впровадження дієвих заходів щодо зміни ситуації, яка склалася. Оброблені статистичні дані повинні лягти в основу реформування системи професійної підготовки та перепідготовки поліцейських з урахуванням шляхів зменшення травматизму.

Перш за все потрібно реформувати методичну базу навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку і перепідготовку правоохоронців з урахуванням змін і потреб, які склалися у правоохоронній системі на цей час.

Потрібно провести підвищення кваліфікації викладачів, які здійснюють підготовку

працівників поліції.

Необхідно розробити алгоритми дій поліцейських у ситуаціях, які найчастіше призводять до виробничого травматизму.

Ці питання потребують детального розгляду і переробки для покращення ситуації, яка склалася.

З викладеного вище можна зробити наступні висновки:

1. Ситуація з травматизмом поліцейських при виконанні ними службових обов'язків продовжує ускладнюватись і потребує найскорішого вирішення.

2. На прикладі аналізу травматизму можливо робити певні висновки щодо ситуації з підготовкою кадрів для правоохоронних органів.

3. Вся система первинної і службової підготовки поліцейських повинна бути орієнтованою перш за все на підвищення рівня особистої безпеки власних кадрів.

Список бібліографічних посилань

1. Аналіз виробничого травматизму за I півріччя 2020 року // Служба охорони праці : сайт. 30.07.2020. URL: <https://www.sop.com.ua/news/2695-analz-virobnichogo-travmatizmu-zapruchcha-2020-roku> (дата звернення: 10.03.2021).

2. Состояние производственного травматизма в 2019 году // Служба охорони праці : сайт. URL: <https://www.sop.com.ua/article/ru/1152-sostoyanie-proizvodstvennogo-travmatizma-v-2020-godu> (дата звернення: 12.03.2021).

3. Травматизм на виробництві // Державна служба України з питань праці : офіц. сайт. URL: <https://dsp.gov.ua/category/diyalnist/travmatyzm-na-vyrobnytstvi/> (дата звернення: 12.03.2021).

Отримано 16.03.2021

УДК 796.323.2(477)

КАЗНАЧЕСЬКА Д. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7596-294X>

ФАКТОРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПІДГОТОВЦІ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Євроінтеграційні процеси в освітянському просторі України обумовлюють активізацію інноваційних тенденцій відповідності стандартам якості вищої освіти закордоном. Цим пояснюється необхідність реформування усіх ланок освіти й вищої, зокрема. На конкурентноспроможність українських фахівців вітчизняного та європейського ринків праці відчутно впливає якість підготовки професійних кадрів у вищій школі та відповідність дипломів європейським стандартам.

Ключові слова: підготовка поліцейських, заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання, академічна доброчесність.

Вітчизняна наука, освіта зазнає активних реформативних впливів, зумовлених соціально-історичними, політичними, міжнародними обставинами, що вимагає впровадження нових підходів до організації освітнього процесу, підвищення рівня викладання та навчання, спрямування роботи професорсько-викладацьких та студентських колективів на утвердження академічної доброчесності в кожній академічній студентській групі, кафедрі, структурному підрозділі – учасників і організаторів як освітнього так і науково-дослідницького процесу.

Відповідно до Закону України «Про освіту» одним із принципів освітньої діяльності є забезпечення якості вищої освіти. Для цього у закладі вищої освіти обов'язково має бути

власна система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості). Законом України «Про вищу освіту» визначено ряд процедур і заходів, що має вміщувати система внутрішнього забезпечення якості. Так заклад вищої освіти повинен забезпечити дотримання учасниками освітнього процесу (викладачами та здобувачами) академічної доброчесності: етичних принципів і правил, якими вони мають керуватися у освітньому процесі під час навчання, провадження педагогічної та наукової (творчої) діяльності. А це, у свою чергу, передбачає створення і забезпечення функціонування ефектвної системи запобігання та виявлення академічного плагіату, яка є складовою системи внутрішнього забезпечення якості закладу вищої освіти.

На нашу думку система запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових (творчих), методичних роботах наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів вищої освіти системи МВС України, а також в навчальних та наукових роботах здобувачів вищої і післядипломної освіти повинна передбачати здійснення таких процедур і заходів, як забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень шляхом формування у учасників освітнього процесу взаємоповаги, внесення до компонент програм навчальних дисциплін, спроможних формувати компетентності із академічної доброчесності, виявлення академічного плагіату шляхом використання спеціальних комп'ютерних систем, створення умов, що унеможливають порушення принципів академічної доброчесності, притягнення до відповідальності за порушення таких принципів.

До речі, комп'ютерні системи (такі як система «Антиплагіат») здатні лише визначити текст, скопійований із інших джерел, та надають інформацію про ознаки плагіату. Така система дає інформацію про можливі «проблемні» місця в тексті, зокрема цитати, оформлені належним або неналежним чином (класика неналежного оформлення цитат – це коли посилання на першоджерела наявні, але текст поданий без лапок). Скопійований текст може не бути основною змістовною частиною роботи, тоді не варто робити висновки про плагіат поданих у цій роботі основних наукових результатів.

Отже, застосовування технологій запобігання та виявлення академічного плагіату сьогодні є досить корисним. Результати перевірки ними дійсно несуть корисну інформацію, однак керуватись лише такими результатами, вочевидь, не можна. Алгоритму абсолютного доведення відсутності плагіату на сьогодні не винайдено.

Серед результатів навчання здобувача вищої освіти із академічної доброчесності, на нашу думку, доречно виділити такі, як здатність діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики, самостійно виконувати навчальні завдання, коректно посилатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей, усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до них, давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами тощо.

Академічний плагіат є лише одним із видів порушень академічної доброчесності, а заклад вищої освіти повинен забезпечити дотримання академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності у закладах вищої освіти складається із законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», нормативних актів Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, яким вони підпорядковуються, внутрішніх нормативних документів (кодекси честі, процедури прийняття рішень з питань ймовірних порушень академічної доброчесності тощо).

На нашу думку заходами попередження академічного плагіату в закладах вищої освіти МВС України можуть бути:

- розробка відповідних інструкцій стосовно правил цитування, оформлення наукових (творчих) робіт, списків бібліографічних джерел, посилань на використані матеріали та ознайомлення з ними учасників освітнього процесу;
- ознайомлення здобувачів усіх ступенів вищої освіти з науковою етикою та проблемами, що можуть виникнути у ході наукового дослідження;

- навчання здобувачів грамотному викладу своїх думок, використання думок інших авторів, а також вмінню цікаво передавати матеріал (наукова робота має бути оригінальною та повинна повністю розкривати тему відповідно до плану);

- забезпечення таких компонент освітніх програм, як курсові проекти/ роботи, кваліфікаційні роботи тощо, такою кількістю тематик з вузькою і актуальною специфікою, щоб була можливість уникнути плагіатських робіт;

- запровадження поетапного звітування про хід виконання роботи, адже однією із причин академічного плагіату є неправильно організований час на виконання завдання.

Важливою умовою забезпечення академічної доброчесності є створення чітких і зрозумілих процедур розгляду справ та прийняття рішень стосовно імовірних порушень, однак єдиний нормативний документ, яким мають бути встановлені види порушень академічної доброчесності, процедури виявлення та санкції. Такий документ повинен регламентувати:

- види академічної відповідальності за конкретні порушення академічної доброчесності;
- процедури встановлення і доведення фактів порушень академічної доброчесності;
- процедури прийняття рішень про академічну відповідальність учасників освітнього процесу, а також органи (відповідальні особи), до компетенції яких віднесено прийняття таких рішень;
- процедури апеляції для осіб, яких звинувачують у порушенні академічної доброчесності.

Список бібліографічних посилань

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 13.04.2021).

2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 13.04.2021).

3. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти : Лист МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650 // Освіта.UA : сайт. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/62228 (дата звернення: 13.04.2021).

Отримано 20.04.2021

УДК 796.323.2(477)

КАЗНАЧЕСЬ В. М.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-5654-5219>;

ПАВЛОВ Р. В.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0003-0289-4186>

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ІГРОВИХ ВИДІВ СПОРТУ

В роботі проаналізовано значення ігрових видів спорту, зокрема, баскетболу та футболу при підготовці поліцейських у закладах вищої освіти, встановлено, що залучення курсантів до ігрових видів спорту сприяє виконанню багатьох завдань при підготовці кваліфікованих працівників поліції.

Ключові слова: баскетбол, футбол, підготовка поліцейських, освітній процес, заклад вищої освіти.

В умовах реформування сучасного суспільства, євроінтеграційного напрямку розвитку України, особливого значення набувають питання укріплення фізичного та духовного здоров'я людини, формування здорового способу життя, реалізації індивідуальності особистості. В період навчання у закладах вищої освіти розкриваються здібності та задатки курсантів, відбувається найбільш активний розвиток моральних та естетичних якостей, становлення та стабілізація характеру та інтересів особи.

Повсякчас, сучасне суспільство вимагає від працівника поліції високого рівня фізичної культури, освіченості, здатності до самоосвіти та самовдосконалення, уміння застосовувати свої уміння та навички в різних сферах правоохоронної діяльності, що об'єктивно потребує переосмислення існуючої системи підготовки кадрів для поліції [1, с. 5].

Сьогодення висуває кардинально нові вимоги і до процесу фізичної підготовки поліцейських. Вона має бути гнучкою, розгалуженою, варіативною, здатною задовольнити потреби працівників саме в тих сферах, при виконанні спеціальних завдань, що відповідають викликам часу.

Фізична культура і спорт не тільки є засобами зміцнення здоров'я курсанта, його фізичного вдосконалення, однією з форм проведення дозвілля, засобом підвищення соціальної активності, але і істотно впливають на інші сторони людського життя: на трудову діяльність, моральні та інтелектуальні якості; на процес самопізнання і самовдосконалення, на формування волі. У процесі фізичного виховання формування психічних властивостей курсанта, студента відбувається шляхом моделювання життєвих ситуацій, «програти» які можна за допомогою фізичних вправ, спортивних і особливо ігрових моментів. Цілком очевидно, що, займаючись спортом, людина в першу чергу вдосконалює і зміцнює свій організм, своє тіло, свою здатність керувати рухами.

На сьогодні при здійсненні своїх безпосередніх обов'язків поліцейським доводиться долати чималі фізичні і емоційні навантаження, бути готовими рішуче і вміло в будь-який час припинити протиправні діяння. А для успішного виконання всіх поставлених завдань необхідно мати гарну спортивну форму та володіти певними навичками. Вироблення відповідних якостей у особового складу органів внутрішніх справ досягається, в основному, шляхом систематичних занять фізичною підготовкою. До фізичної підготовки належить комплекс силових вправ, легкоатлетичні дисципліни, бойові прийоми боротьби, а також ігрові види спорту, зокрема, баскетбол, футбол, волейбол.

Для реалізації зазначених завдань суттєвим є залучення курсантів (студентів) на заняттях із фізичного виховання до ігрової діяльності. Саме в ігровій діяльності об'єктивно поєднуються два дуже важливих фактори: з одного боку, курсанти (студенти) включаються в практичну діяльність, розвиваються фізично, звикають самостійно діяти, з іншого боку – отримують моральне і естетичне задоволення від цієї діяльності, поглиблюють пізнання навколишнього середовища. Все це в кінцевому підсумку сприяє вихованню особистості в цілому. Таким чином, гра є одним з комплексних засобів виховання. Вона спрямована на всебічну фізичну підготовленість, вдосконалення функцій організму, рис характеру. тощо

Одним з найпопулярніших видів спортивних ігор є баскетбол та футбол. Ці види спорту мають багато шанувальників як серед тих, хто займався раніше і захоплюється зараз, так і серед людей, яким подобається баскетбол та футбол за динамічність, азарт спортивної боротьби конкуруючих команд, легкість та невимушеність володіння гравцями м'ячем при виконанні прийомів гри в складних ігрових ситуаціях [1, с. 7].

Баскетбол та футбол сприяють вихованню почуття колективізму, наполегливості, рішучості, цілеспрямованості, уваги і швидкості мислення; здатності управляти своїми емоціями, вдосконаленню основних фізичних якостей. Для співробітника поліції ці якості є далеко не останніми для успішного виконання покладених на них завдань.

Сучасним ігровим видам спорту притаманна висока рухова активність спортсменів. Значимо, що саме майбутній працівник поліції потребує високого рівня загальної витривалості. У баскетболі та футболі фізичні якості умовно можна розділити на загальні і спеціальні.

Загальні - сила, швидкість, витривалість, спритність. На цій базі розвиваються спеціальні фізичні якості, необхідні для гри: "вибухова" сила, швидкість переміщення, ігрова витривалість, акробатична спритність. Варто відмітити, що ігрові види спорту розвивають ще і високу рухливість нервових процесів. Спритність дає можливість швидко орієнтуватися в ситуаціях, що постійно змінюються, швидко переходити від одних дій до інших. Зайняття баскетболом та футболом допомагають особі підвищувати працездатність організму в цілому, він отримує різноманітний фізичний розвиток, зміцнює опорно-руховий апарат. Ігрові види спорту неодмінно сприяють підвищенню психологічної підготовленості, створюють умови для активного відпочинку в період навантажень. Таким чином, баскетбол та футбол, безперечно, розвивають людину, проте не лише фізично, але і розумово.

Аналіз наукових досліджень свідчить про доцільність використання ігрових видів спорту під час підготовки фахівців у закладах вищої освіти, зокрема, поліцейських. Адже, баскетбол та футбол, як найбільш розповсюджені види спорту у світі, сприяють виконанню багатьох завдань при підготовці кваліфікованих працівників поліції [2, с. 17].

Баскетбол, саме той вид спорту, який розвиває у людини безліч різних рухових здібностей. В процесі гри в баскетбол, розвиваються рухові (фізичні) здібності: швидкісні; швидкісно-силові (ривки, стрибки з м'ячем і без м'яча, кидки і передачі); витривалість (тривале виконання вправ з м'ячем і без м'яча з різною, часто з високою швидкістю) [3, с. 37].

Система фізичних вправ, заснованих на баскетболі, також робить багатобічний вплив на розвиток психічних процесів в організмі курсанта (студента). Баскетбол покращує сприйняття, увагу, пам'ять, розвиває уяву і мислення, що є основою для якісного сприйняття і дотримання правил, і умов як самих вправ, так і гри, узгодження дій як індивідуального гравця, так і всіх команди в цілому. Спеціально підібрані ігрові вправи, що виконуються індивідуально, в двійках, трійках, командах, рухливі ігри та завдання з м'ячем створюють необмежені можливості для розвитку, перш за все координаційних здібностей (орієнтування в просторі, швидкість реакції і перестроювання рухових дій, точність диференціювання і оцінювання просторових, силових і часових параметрів рухів, здатність до узгодження окремих рухів в цілісні комбінації). Особливістю спортивної гри баскетбол є миттєва зміна ситуацій, орієнтування в складній руховій діяльності, виконання різноманітної діяльності, виконання різноманітних рухових дій з м'ячем і без м'яча. Під час гри кожен гравець, з огляду на зміну ігрової обстановки, самостійно визначає, які дії необхідно виконати, а також прийняти рішення, коли і як діяти. Такі дії сприяють вихованню в гравців творчої ініціативи. Також слід пам'ятати про те, що на відміну від усіх командних видів спорту баскетбол дає можливість показати індивідуальні здібності кожного гравця, а також іноді дає можливість самостійно вирішити результат гри.

Таким чином на сьогодні в системі фізичного виховання такі ігрові види спорту як баскетбол та футбол набули великої популярності через економічну доступність гри, високу емоційність, великий видовищний ефект і найголовніше, що ця гра сприятливо впливає на організм людини. У багатьох випадках ігрові моменти допомагають моделювати життєві ситуації, що виникають в практичній діяльності поліцейського, а вихована при грі звичка дотримуватись встановлених норм і правил поведінки, бути працьовитим, дисциплінованим знаходять свою реалізацію та затребуваність у професійній діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Аркуша А. О., Королінська С. В. Основи техніко-тактичної підготовки в баскетболі : навч. посіб. Харків, 2013. 103 с.
2. Защук С. Г., Ивчатова Т. В. Баскетбол в физическом воспитании студентов нефизкультурных вузов. *Педагогика, психология та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2009. № 5. С. 69–72.
3. Волков О., Волошин А. Вершини українського баскетболу. Київ, 2010. 72 с.

Отримано 20.04.2021

УДК 355.233.2:796;159.98:167

КОЛЕСНИКОВ В. В.,

заслужений тренер України, старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-9603-3004>;

КАЛЮЖНИЙ М. Г.,

старший викладач кафедри тактичної та

спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2030-3597>

ГУНІНА Л. М.,

заступник директора Олімпійського інституту

Національного університету фізичного виховання і спорту України,

доктор біологічних наук, професор

 <https://orcid.org/0000-0002-6207-1117>

ВИСОЧІНА Н. Л.,

провідний науковий співробітник, доктор наук з фізичного виховання і спорту,

старший дослідник Навчально-науковий інститут фізичної культури

та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

 <https://orcid.org/0000-0001-6098-9699>

ПСИХОФІЗИЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ

Розглянуто актуальну проблему формування психофізичної готовності (професійних компетентностей) майбутніх офіцерів Національної поліції України до виконання завдань за призначенням в системі їх професійної освіти. Відповідно до результатів аналізу науково-методичної та спеціальної літератури в обраному напрямі дослідження, членами науково-дослідної групи апробовано змістово-функціональну модель, яка забезпечує формування психофізичної готовності майбутніх офіцерів Національної поліції України до виконання завдань за призначенням із використанням засобів спеціальної фізичної підготовки.

Ключові слова: педагогічна модель, поліцейські, майбутні офіцери, професійна освіта, психофізична готовність, спеціальна фізична підготовка.

Постановка проблеми. Реформування правоохоронної системи України до світових стандартів вимагає від поліцейських високої професійної підготовленості, що забезпечує ефективне виконання ними завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної діяльності.

Враховуючи особливості функцій та завдань, які покладені на підрозділи Національної поліції [1], можливим є виділення важливості та актуальності формування психофізичної готовності підлеглого особового складу, що потребує відповідного удосконалення системи службової підготовки поліцейських різних категорій (професійної освіти майбутніх офіцерів Національної поліції України).

Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації осіб офіцерського складу для Національної поліції України (НПУ) проводиться відповідно до законодавства України у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Використання сучасних педагогічних методик

(технологій) в системі спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НПУ забезпечує формування у них високої психофізичної готовності та є важливим практичним завданням.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2020-2021 рр.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Не дивлячись на значну кількість робіт з обраного нами напряму дослідження [2-6], питанням розвитку та удосконалення психофізичної готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки (СФП) присвячено недостатньо досліджень, що потребує подальших наукових розвідок для формування остаточних суджень щодо цієї важливої для науки та практики прикладної проблеми.

Мета статті. Головною метою дослідження є розроблення та апробація педагогічної моделі формування психофізичної готовності майбутніх офіцерів НПУ до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки.

Під час емпіричного дослідження були використані наступні методи: спостереження, порівняння, моделювання, експеримент, вимірювання, власний досвід багаторічної підготовки працівників НПУ до службово-оперативної діяльності із використанням засобів фізичної та спеціальної фізичної підготовки тощо.

Виклад основного матеріалу. Дослідження організовано упродовж трьох етапів (січень 2020-квітень 2021 р.р.). Враховуючи результати аналізу наукової, науково-методичної літератури [7-9] (1 етап дослідження, січень-лютий 2020 р.) у напрямі психологічної готовності представників інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ) до службово-оперативної (бойової) діяльності, нами встановлено, що психологічний аспект відіграє провідну роль під час формування прикладних компетентностей майбутніх офіцерів НПУ (представників інституцій СБОУ) в системі їх професійної освіти (професійної, службової, індивідуальної підготовки). Також встановлено, що готовність – це стан, що характеризується динамічною концентрацією внутрішніх сил особистості та дозволяє йому раціонально керувати своєю професійною діяльністю (С. Рубінштейн, Н. Височіна, А. Стадник). На думку В. Ягупова, стан психологічної готовності – це «спрямованість і змобілізованість психіки воїнів на подолання майбутніх бойових труднощів, яка забезпечує результативність і якість виконання бойових завдань, адекватно їх складності, значущості та важливості».

Відповідно до аналізу основних структурних компонентів психологічної готовності представників інституцій СБОУ, зокрема працівників НПУ до службово-оперативної (бойової) діяльності нами встановлено, що психологічна готовність поліцейських (військовослужбовців) до виконання завдань за призначенням є однією з найважливіших спеціалізованих основ їх професійної діяльності. Крім цього, психологічна готовність поліцейських (військовослужбовців) до виконання завдань за призначенням досягається у процесі акцентованої та багатофакторної психологічної підготовки в системі їх службової (індивідуальної, професійної) підготовки (професійної освіти майбутніх офіцерів НПУ та інших інституцій СБОУ).

Враховуючи результати аналізу результатів науково-методичної та спеціальної літератури (Інтернет-джерел) нами визначені критерії та показники сформованості готовності майбутніх офіцерів НПУ до службово-оперативної діяльності (табл. 1).

Варто зауважити, що спеціальна фізична підготовка поліцейських забезпечує їх готовність до виконання завдань за призначенням за різних умов службово-оперативної діяльності. Поєднання засобів психологічної та спеціальної фізичної підготовленості представників НПУ забезпечує їх психофізичну готовність до професійної діяльності і є інтегральним показником, який демонструє рівень їх професійної підготовленості.

Аналіз результатів комплексних перевірок рівня спеціальної фізичної підготовленості поліцейських НПУ свідчить про необхідність підвищення їх рівня психофізичної готовності до виконання завдань за призначенням, що сприяло розробленню педагогічної моделі (рис. 1), який передбачає моделювання небезпечних та екстремальних умов майбутньої службово-оперативної діяльності.

Упродовж другого етапу дослідження (березень 2020 р.) відповідно до аналізу спеціальної

науково-методичної літератури [10, 11] нами визначені основні блоки змістово-функціональної моделі: цільовий блок, організаційно-змістовий блок, результативно-оцінний блок, а також здійснено її конструювання (рис. 1).

У свою чергу, спеціальна фізична підготовка поліцейських забезпечує їх готовність до виконання завдань за призначенням за різних умов службово-оперативної діяльності. Поєднання засобів психологічної та спеціальної фізичної підготовленості поліцейських різних категорій (майбутніх офіцерів НПУ) забезпечує їх психофізичну готовність до професійної діяльності і є інтегральним показником, який демонструє рівень їх службової підготовленості.

Аналіз результатів перевірок зі спеціальної фізичної підготовки поліцейських (майбутніх офіцерів Національної поліції) свідчить про необхідність підвищення їх рівня психофізичної готовності до виконання завдань за призначенням, що сприяло розробленню відповідної педагогічної моделі (рис. 1).

Таблиця 1

**Критерії та показники сформованості готовності майбутніх
офіцерів НПУ до службово-оперативної діяльності**

Критерії	Показники	Діагностичні методики
Мотиваційний	прояв інтересу до служби в підрозділах НПУ; ціннісна орієнтація на майбутню професійну діяльність, мотивація професійного зростання (кар'єрного росту); мотивація до самовдосконалення, розвиток професійних компетентностей	дослідження мотивації досягнень; методика малюнкової фрустрації Розенцвейга (тест РР); методика мотиваційної індукції (МІМ) Нюттена; шкала досягнень з переважанням ризику (МАНРБ, Мехрабіан А.); методика кількісного виміру самооцінки (Будассі С.А.); тест Айзенка Г. – для визначення типу темпераменту тощо
Змістовий	Професійно-прикладна свідомість, професійні знання; сформованість професійних компетентностей, навичок та умінь практичної реалізації здобутих знань; прикладні якості особистості та формування мотиву який виникає з його потреби і закінчується спонуканням до якісного виконання завдань за призначенням	тест «Прогресивні матриці Равена»; тестові та ігрові завдання на виявлення лідерів, визначення ціннісних орієнтирів; тест на соціальну зацікавленість; тест на ідентифікацію; методика кількісного виміру самооцінки (Будассі С.А.); тест на емоційний інтелект (Гоулмана Д.); діагностика рівня загальної та СФП (прикладних рухових навичок)
Аналітико-оцінний	здатність до самоаналізу, самооцінювання; саморегуляції самовдосконалення і саморозвитку у різних умовах службово-оперативної діяльності; здатність до: прийняття рішення, оперативної хитрості й авантюризму; готовність до: самопожертви, відстоювання власної точки зору, управління підрозділом; умінь діагностувати психофізичний стан підлеглих; умінь; надійність та стабільність у вирішенні поставлених оперативних завдань; здатність виконувати посадові обов'язки на початковому етапі служби у лавах НПУ	інтелектуальний тест Айзенка Г.; тест «КОТ»; методика визначення стресостійкості та соціальної адаптації; діагностика рівня СФП прикладних рухових навичок; комплексна методика діагностики готовності майбутніх офіцерів НПУ до виконання завдань за призначенням

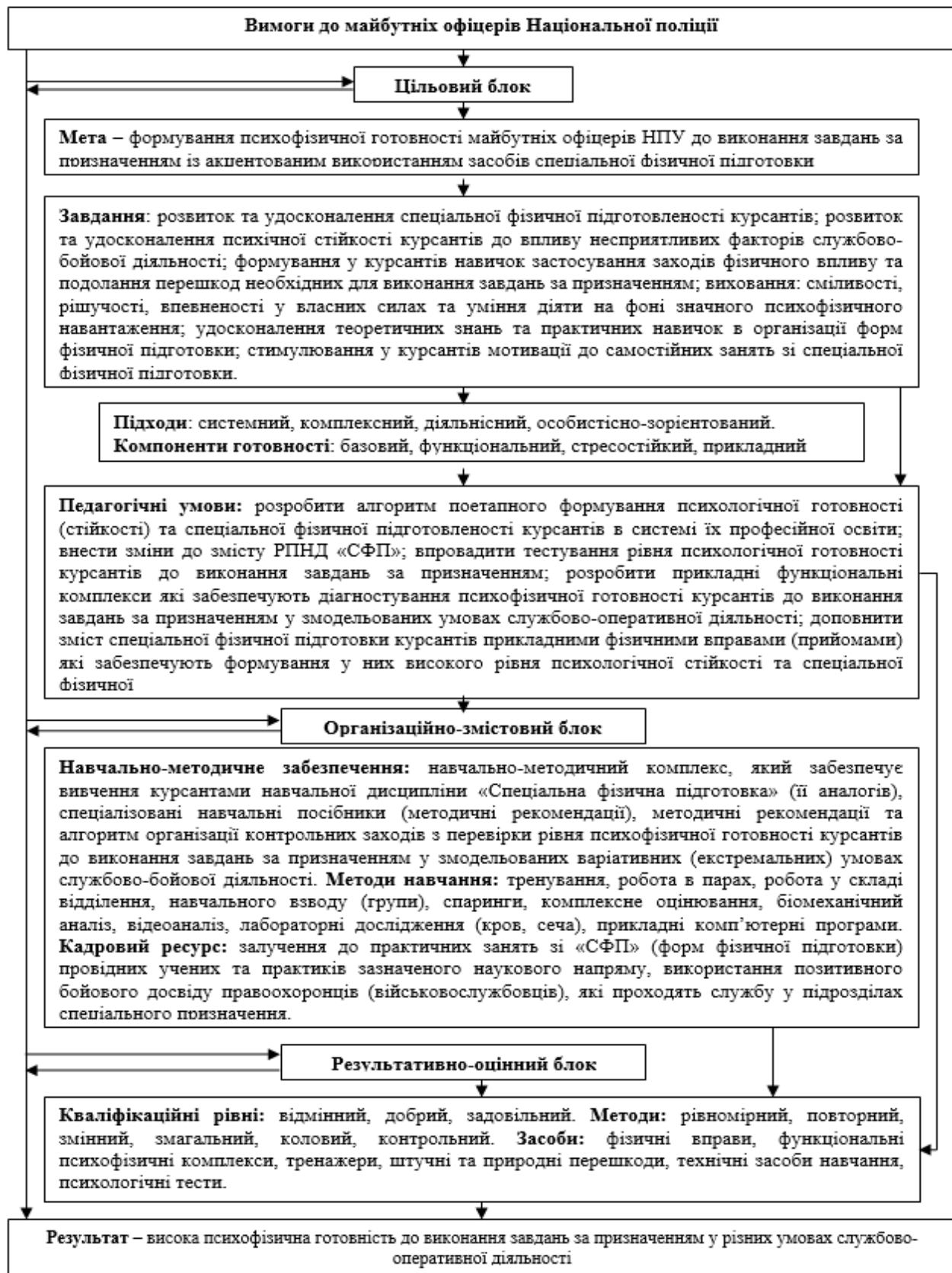

Рис. 1. Змістово-функціональна модель формування психофізичної готовності майбутніх офіцерів Національної поліції до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням засобів СФП

З метою апробації розробленої нами педагогічної моделі (рис. 1), організовано педагогічний експеримент (третій етап; квітень 2020 – квітень 2020 р.р.), у якому прийняли участь курсанти старших курсів Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС, $n=62$ особи). Надалі учасників педагогічного експерименту було розподілено на дві репрезентативні групи: контрольну (Кг, $n=31$ особа) та експериментальну (Ег, $n=31$ чол.). До початку педагогічного експерименту досліджувані показники у курсантів ХНУВС (учасників Кг та Ег) за рівнем сформованості психофізичної готовності до виконання завдань за призначенням достовірно не відрізнялися ($P \geq 0,05$).

З метою формування психофізичної готовності майбутніх офіцерів НПУ до виконання завдань за призначенням, представниками Кг під час практичних занять в системі СФП (форм фізичної підготовки), використовувалася діюча методика, яка передбачена відповідними нормативно-правовими документами [12-14]. У свою чергу, досліджувані курсанти Ег в системі СФП (форм фізичної підготовки) додатково використовували розроблену нами змістово-функціональну модель (рис. 1). Методологія дослідження передбачала тестування психологічного стану та рівня спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів НПУ.

Тестування психічного стану досліджуваних курсантів проводили із використанням прикладних методик перевірки й оцінювання психологічних якостей. Варто зауважити, що отриманні результати психологічного обстеження досліджуваних курсантів Кг та Ег були трансформовані та адаптовані у 4-х бальну шкалу оцінювання, де «5» – максимальний бал, а «2» – мінімальний.

Тестування рівня спеціальної фізичної підготовленості досліджуваних курсантів проводилося за вправами (прийомами) відповідно до діючої нормативної бази [12-14].

Розроблена нами педагогічна модель використовувалася курсантами Ег тричі на тиждень упродовж другого етапу дослідження, що сприяло стійкому формуванню у них психофізичної готовності до виконання завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної діяльності.

При порівнянні показників до та після використання розробленої нами педагогічної моделі (рис. 1) із акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки встановлено, що результати, отримані наприкінці педагогічного експерименту у досліджуваних групах, зросли відносно вихідних даних, і ці відмінності переважно є достовірні (Ег, $P \leq 0,05$).

Висновки і пропозиції. Внаслідок проведення емпіричного дослідження нами розроблено та апробовано педагогічну модель формування психофізичної готовності майбутніх офіцерів НПУ до виконання завдань за призначенням із акцентованим використанням засобів спеціальної фізичної підготовки. Зазначена педагогічна модель може використовуватися в системі службової підготовки поліцейських різних категорій.

Крім цього, нами встановлено, що професійна діяльність поліцейських (на прикладі курсантів ХНУВС) відбувається під впливом значних психофізичних навантажень, які знижують ефективність виконання ними завдань за призначенням. Так, після тривалого бігу на середні та довгі відстані, подолання штучних та природніх перешкод погіршуються результати застосування заходів фізичного впливу на 28-32%; стрільби з табельної вогнепальної зброї на 30-32% відповідно. Надмірне психофізичне навантаження призводить до появи бойових психологічних травм та втрат особового складу.

У свою чергу, поетапна та алгоритмізована організація практичних занять з подолання перешкод в системі спеціальної фізичної підготовки (професійної освіти) курсантів ХНУВС із урахуванням змісту службової підготовки, дозволило нам істотно покращити їх рівень спеціальної фізичної підготовленості (досліджуваних Ег).

Також нами встановлено, що організація спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НПУ відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» має позитивний вплив на підвищення їх рівня бойової готовності (рівня сформованості професійних компетентностей). Упродовж педагогічного експерименту показники ефективності виконання завдань за призначенням курсантами Ег достовірно покращилися у середньому від 34,5% до 38,3%.

Організація практичних занять в системі спеціальної фізичної підготовки майбутніх

офіцерів НПУ з подолання перешкод у комплексному поєднанні із фізичними вправами з інших розділів фізичної підготовки та моделюванням умов службово-оперативної діяльності позитивно вплинуло на їх психофізичну готовність. Так, рівень особистісної тривожності знизився на 13,7 ум. од., ($p \leq 0,001$), а реактивної – на 18,9 ум. од. ($p \leq 0,001$), що свідчить про значне покращення їх рівня нервово-психічної стійкості (досліджуваних курсантів Ег) та практично забезпечує зменшення ризиків зривів виконання ними завдань за призначенням у різних умовах службово-оперативної діяльності.

Пропонуємо впровадити отримані результати у систему спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів НПУ. Напрями подальших досліджень передбачають удосконалення педагогічних умов формування психологічної стійкості майбутніх офіцерів НПУ до виконання завдань за призначенням в умовах хімічної, біологічної та бактеріологічної небезпеки.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 12.04.2021).
2. Ягодзінський В. П. Методика розвитку фізичних якостей курсантів-десантників засобами кросфіту у процесі фізичного виховання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2020. 21 с.
3. Мацишин М. О. Педагогічна технологія професійного становлення майбутніх офіцерів державної прикордонної служби України : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2007. 20 с.
4. Бондаренко В. В. Формування рухових умінь та навичок курсантів вищих навчальних закладів МВС України у процесі занять зі спеціальної фізичної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Чернівці, 2012. 20 с.
5. Бортник С. М., Моргунов О. А., Артем'єв В. О., Хомко І. Г. Тактика самозахисту та особистої безпеки працівників Національної поліції України : метод. рек. Харків : ХНУВС, 2017. 136 с.
6. Моргунов О. А., Ярещенко О. А., Хацаюк О. В. Напрямки розвитку військово-прикладних навичок застосування засобів індивідуального захисту та активної оборони курсантами-правоохоронцями. *Честь і закон*. 2017. № 4 (63). С. 49–55.
7. Колесніченко О. С. Психологічна готовність працівників МНС України до професійної діяльності в екстремальних умовах : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.09. Харків, 2011. 19 с.
8. Жванія Т. В. Проблема емоційної готовності студентів-психологів до професійної діяльності. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Серія: Психологія*. 2015. № 46 (1). С. 60–74.
9. Костів С. Ф. Критерії, показники і рівні оцінювання розвитку психофізичної витривалості майбутніх професіоналів військового управління. *Військова освіта*. 2018. № 1 (37). С. 166–173.
10. Каплун С. О. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів служб тилу у процесі вивчення спеціальних дисциплін : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2010. 23 с.
11. Хацаюк О. В., Єлісєєва О. С., Жуков В. Л., Клименко В. П., Бережний Ю. М. Модель формування готовності майбутніх офіцерів до застосування заходів фізичного впливу в різних умовах службово-оперативної діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 29, т. 2. С. 174–178.
12. Моргунов О. А., Забора А. В., Соколов В. В. Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» вибіркового компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 081. Право (Поліцейські) : роб. прог. навч. дисц. Харків : ХНУВС, 2020. 24 с.
13. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // БД «Законодавство

України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 12.04.2021).

14. Про затвердження Змін до Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 21.01.2020 № 51 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-20> (дата звернення: 12.04.2021).

Отримано 14.04.2021

УДК 351.745.5:355.233.22

МАРТИШКО А. Ю.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
 <https://orcid.org/0000-0001-6203-356X>;

РЯБУХА О. С.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

ТИХИЙ О. В.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

РЕАЛІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНИХ ПРИНЦИПІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ

Здійснено аналіз освітнього процесу зі спеціальної фізичної підготовки та узагальнення основних методичних принципів. Розглянуто реалізацію методичних принципів під час формування навичок застосування поліцейських заходів примусу.

Ключові слова: методичні принципи, формування навичок, поліцейського заходи, працівник поліції, здобувач вищої освіти.

Успішне виконання службових обов'язків працівниками поліції неможливе без достатнього рівня сформованості навичок застосування поліцейського заходу примусу. У здобувачів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання формування зазначених навичок відбувається під час навчальних занять зі спеціальної фізичної підготовки, а згодом – у межах післядипломної освіти та службової підготовки поліцейських.

Грунтовний аналіз ситуацій службової діяльності дає підстави констатувати непоодинокі випадки нападу на поліцейських із застосуванням фізичної сили. Здебільшого такі ситуації розпочинаються з непокори законним вимогам поліцейського та здійснення захоплень за одяг, шию, кінцівки чи волосся, обхоплень тулуба, унаслідок чого працівник поліції не має можливості виконувати захисні дії; атакують дії руками, ногами та застосування різних видів зброї. Уміння миттєво звільнитися від захоплень та обхоплень правопорушника й перейти до контратакувальних дій і подальшого затримання нападника є життєво необхідним для кожного правоохоронця [6].

Враховуючи положення Закону України від 02 липня 2015 року «Про Національну поліцію», в якому зазначено, що працівники поліції для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення застосовує в межах своєї компетенції поліцейські заходи примусу. Поліція, для виконання покладених на неї повноважень може застосовувати інші заходи, визначені окремими законами [1].

Ефективність формування умінь і навичок застосування поліцейських заходів примусу

обумовлена якісною реалізацією методичних принципів спеціальної фізичної підготовки.

У зв'язку зі специфічними особливостями формування навичок застосування поліцейських заходів примусу (значні фізичні та нервові навантаження, необхідність засвоювати нові рухові навички тощо) методичні принципи в сфері фізичної підготовки набули особливого значення.

Формування навичок застосування поліцейських заходів примусу – це педагогічно спрямований процес забезпечення спеціалізованої фізичної підготовленості до професійної діяльності зі специфічними професійними характеристиками. [4].

Знаний педагог М. М. Фіцула трактує принципи навчання як основні положення, що визначають зміст, організаційні форми й методи навчальної роботи. На думку вченого, принципи відтворюють фундаментальні закономірності навчання, які об'єктивно наявні в реальному педагогічному процесі [8].

У спеціальній літературі професійні навички трактують як доведені до автоматизму способи ефективного виконання будь-якої професійної дії. Дослідник В. М. Монастирський, вивчаючи педагогічні умови розвитку професійних навичок майбутніх правоохоронців у процесі тактико-спеціальної підготовки, класифікував навички на: прості і складні (окремі автоматизовані рухи – приклад простих навичок; стрільба з пістолета – приклад складних навичок); за психофізичними особливостями: сенсорні (такі, що забезпечують спостереження, огляд, перевірку документів, виявлення особливостей співрозмовника); розумові (швидке оцінювання обстановки, прийняття рішення); рухові (виконання прийомів затримання чи самозахисту, рух рук під час обшуку, швидке вихоплювання пістолета з кобури) [7].

Доцільно зазначити, що необхідною умовою ефективного формування навичок застосування поліцейських заходів примусу є дотримання основних методичних принципів, які регламентують порядок педагогічних впливів у процесі формування навичок застосування заходів поліцейського примусу: доступності і індивідуалізації; безперервності та регулярності; поступовості підвищення навантаження; єдності загальної та спеціальної фізичної [2].

Принцип *доступності та індивідуалізації* передбачає вибір фізичних вправ (прийомів) і характер тренувальних навантажень, які відповідають віковим, статевим та індивідуальним особливостям здобувачів вищої освіти, стану їх здоров'я, рівню фізичного розвитку і фізичної підготовленості, функціональним можливостям організму, морфологічним властивостям. Вимога індивідуального підходу – одна з найважливіших умов доступності педагогічних впливів під час інтенсивної рухової діяльності, що супроводжується значними фізіологічними та психічними зрушеннями у здобувачів вищої освіти.

Зазначене обумовлене особливостями загальної і спеціальної фізичної підготовленості, типу вищої нервової діяльності і пов'язані з цим психологічні особливості, а також рівень і характер розвитку морально-вольових рис [3].

Для досягнення високих результатів, потрібно володіти такою технікою, яка б забезпечувала найкращий вияв фізичних можливостей. Тому беруться за основу спеціально розроблені стандарти (еталони) техніки рухів. Але одночасно здійснюється їх глибока індивідуалізація, відповідно до особливостей будови тіла здобувача, оскільки вона обумовлює вияв фізичних якостей.

Завдання реалізації принципу доступності й індивідуалізації ставить перед викладачем спеціальної фізичної підготовки безліч складних і мінливих факторів, які необхідно враховувати. Методичні шляхи забезпечення доступності передбачають визначення рівня індивідуальної та групової доступності й вибору завдань, засобів, методів та умов освітнього процесу [5].

Принцип поступовості підвищення навантаження під час формування навичок застосування поліцейських заходів відповідає дидактичним правилам «від легкого до важкого» і «від простого до складного». Форсоване навчання технічним прийомом, без широкої загальної і спеціальної рухової підготовки знижує рівень сформованості навички в застосуванні поліцейських заходів примусу, передчасне закріплення недостатньо відпрацьованої техніки прийомів фізичного впливу призводить до формування стійких навичок, корегування яких надалі значно ускладнює. Іноді в педагогічних цілях доцільно йти не від легкого до складного, а навпаки, контрастний перехід від важкого до легкого іноді дозволяє істотно підвищити якість виконання останнього. Істотним для реалізації розглянутого принципу є вимога індивідуального підходу.

Сутність *принципу безперервності та регулярності* в процесі формування рухових навичок застосування заходів примусу полягає в послідовності у проведенні занять фізичними вправами. Послідовність є найважливішою умовою у процесі формування навичок застосування поліцейських заходів примусу.

Формування рухових навичок відбувається в результаті адаптаційних функціональних і морфологічних змін в організмі. Це передбачає сувору послідовність у пред'явленні підвищених вимог до його функцій. Принцип безперервності полягає в постійній наступності ефекту занять, усунути великі перерви між ними з метою виключення впливу, що руйнує те, що було надбано раніше в процесі формування навичок застосування заходів поліцейського примусу. Отже, перерва між заняттями повинна бути оптимальною.

Принцип поступовості підвищення навантаження обумовлює необхідність систематичного підвищення вимог до вияву рухових і пов'язаних із ними психічних функцій у здобувачів – підвищення складності завдань і збільшення обсягу або інтенсивності фізичних навантажень.

Формування навичок застосування поліцейських заходів примусу можливо здійснити лише за умови систематичного підвищення вимог до функціональної діяльності організму людини. В основі формування навичок застосування заходів поліцейського примусу, лежать адаптаційні функціональні перебудови в організмі у відповідь на фізичні навантаження, що перевищують по своїй величині (інтенсивності або тривалості), до яких організм пристосовується. *Принцип єдності загальної та спеціальної фізичної підготовки* у формуванні навичок застосування заходів поліцейського примусу зумовлений тим, що в вправи загальної фізичної підготовки використовувались обов'язково у тренуваннях з метою закладання функціональної та координаційної бази для оволодіння та вдосконалення навичок самозахисту або інших видів професійно-прикладних рухових дій.

На підставі зазначеного доходимо висновків, що необхідною умовою ефективного формування навичок застосування поліцейських заходів примусу є дотримання основних методичних принципів. Для якісного формування навичок застосування поліцейських заходів примусу необхідно реалізовувати всі методичні принципи в комплексі.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.04.2021).
2. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ, 2018. 524 с.
3. Бондаренко В. В., Решко С. М., Мартишко А. Ю., Рябуха О. С. Засоби відновлення фізичної працездатності працівників Національної поліції України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2020. Вип. 8 (128). С. 23–27.
4. Бондаренко В. В., Мартишко А. Ю., Рябуха О. С. Відновлення фізичної працездатності працівників Національної поліції України : навч.-метод. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. 225 с.
5. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; ФОП Кандиба Т. П., 2019. 98 с.
6. Мартишко А. Ю., Бондаренко В. В., Рябуха О. С. Прийоми самозахисту: звільнення від захоплень та обхоплень : метод. рек. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2021. 56 с.
7. Монастирський В. М. Педагогічні умови формування професійних навичок майбутніх правоохоронців у процесі тактико-спеціальної підготовки у вищих навчальних закладах МВС України : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2007. 20 с.
8. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2014. 456 с.

Отримано 11.04.2021

УДК 378.016:1]:[378.6:351.741](477)

МОШЕНСЬКИЙ О. С.,

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-5171-0112>

ПРО НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНУ І ПРАКТИЧНУ ДОЦІЛЬНІСТЬ ПОВЕРНЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ» ДО НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ З ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ – БАКАЛАВРІВ З ПРАВА У ЗВО МВС УКРАЇНИ

У статті розглядаються загрози, які виникають в освітньому процесі для гуманітарної складової через відсутність у навчальних планах з підготовки поліцейських – бакалаврів з права навчальної дисципліни «Філософія». Наголошується на необхідності повернення курсу філософії до навчальних планів як базової дисципліни для подальшого вивчення на її основі навчальної дисципліни «Філософія права».

Ключові слова: філософія, філософія права, гуманітарна освіта, світоглядний потенціал.

Постановка проблеми. У 2019 році рішенням МВС України було затверджено типовий навчальний план «Право. (поліцейські)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081. Право., галузі знань 08. Право, кваліфікація - бакалавр з права», яким було внесено суттєві зміни стосовно блоку гуманітарної підготовки, а саме, з нього зникла навчальна дисципліна «Філософія», а натомість з'явилась нова дисципліна – «Філософія права» [1]. Абсолютно не заперечуючи, і навіть більше, вітаючи введення до навчальних планів вкрай важливої для майбутніх правників філософії права, навряд чи можна погодитися зі зникненням з них курсу філософії.

Мета і завдання дослідження. Метою даної статті є дослідити, яким чином пов'язані між собою навчальні дисципліни «Філософія» та «Філософія права». Продемонструвати важливість вивчення майбутніми поліцейськими, бакалаврами у галузі права філософії, як базової дисципліни для подальшого успішного засвоєння курсу філософії права.

Стан дослідження проблеми. Проблемам ролі філософії у формуванні світоглядно-гуманітарної культури майбутніх юристів багато уваги приділяли у своїй роботі такі відомі вітчизняні дослідники філософських проблем права, як С. Сливка, О. Данільян, П. Рабінович, І Кальной, В. Кузнєцов, С Максимов та ін.

Виклад основних положень. Логіка «заміни» філософії на філософію права видається нам вельми сумнівною і незрозумілою, ані з методичної точки зору, ані з точки зору гуманітарного змісту навчального процесу. До речі, у багатьох провідних юридичних навчальних закладах (напр. Національний університет «Юридична академія ім. Ярослава Мудрого») навчальна дисципліна «Філософія» викладається, передуючи, власне, вивченню філософії права.

Філософія і філософія права – дисципліни, які доволі суттєво різняться як за своїм предметом, завданнями, так і за освітнім потенціалом. Як відомо, загальногуманітарна, світоглядна освіченість, культура є вкрай важливою для будь-якого поліцейського, тим паче для майбутнього фахівця в галузі права. Вивчаючи філософію, він виробляє навички до абстрактного, критичного, творчого мислення, наявність яких є важливою вимогою для сучасного фахівця. Вивчаючи історико-філософські течії різних часів і народів, філософські погляди представників вітчизняної філософії у контексті минулого і сучасного культурного життя, майбутній поліцейський-правник формує свою гуманітарну культуру і свідомість на принципах гуманізму, поваги до людської гідності і свободи. Всі ці принципи можуть бути реалізовані лише у демократичній, правовій державі, у центрі інтересів якої знаходяться саме інтереси людини, її права і свободи.

Чи може філософія права замістити філософію і дати йому такі знання? Вважаємо, що ні. У філософії права свої завдання і своя специфіка. Прочитуємо програму навчальної дисципліни «Філософія права», розроблену поважними професорами кафедри теорії та історії держави і права факультету №1 Харківського національного університету внутрішніх справ О. Головком, Ю.Загуменною, доцентом О. Юшкевичем: «Філософсько-правове знання є граничним знанням про право, воно найбільш загальне і універсальне, прагне розкрити внутрішній зміст права і пов'язаних із ним соціальних інститутів – передусім держави. Воно є фундаментом, каркасом всього знання і уявлення правника про право; філософія права навчає юриста, що є право, як воно існує і функціонує, що таке взагалі світ права, хто є людина в праві, як воно пізнається, як встановлюється у ньому істина, які при цьому здійснюються інтелектуальні процедури, у чому цінність права і що таке цінності у праві, чим обумовлена правова поведінка людини. Навчальна дисципліна «Філософія права» - це юридична дисципліна» [2].

Заради справедливості слід зазначити, що дискусія стосовно предметної приналежності даної дисципліни ведеться уже достатньо давно і багато хто з авторитетних вчених вважають, що це все ж таки галузь філософського знання. Але, в даному випадку ми не торкаємося цього питання, воно вже є предметом окремої великої дискусії серед вчених.¹

Як бачимо, філософія права покликана сформулювати саме правовий світогляд майбутнього правника, вона є граничним знанням про право, правове пізнання, правові цінності. В ній достатньо ґрунтовно і всебічно розглядаються різні політико-правові вчення, теорії і концепції, починаючи від філософів Стародавнього Сходу і включно з філософами ХХ ст.

Ми, головним чином, спробуємо з'ясувати: чи може філософія права бути достатньо повно засвоєною без, власне, попереднього вивчення філософії, як такої? Чи може вона дати майбутнім правоохоронцям суто філософські, світоглядні знання, повпливати певним чином на їх світобачення і світосприйняття, дати уявлення про логіко-раціональну природу світу, у якому ми живемо? Те, що такі знання є вкрай важливими у формуванні наукового світогляду поліцейського-правника і вони будуть суттєво впливати на його навчання і практичну діяльність навряд чи потребує додаткових аргументів. Цілком зрозуміло, що світогляд є дуже важливим чинником, який визначає модель поведінки його носія, впливає на його теоретичне і практичне відношення до світу, бачення своєї ролі і місця у ньому.

З процитованої вище програми навчальної дисципліни «Філософія права» ми бачимо, що дана дисципліна не бачить і не ставить своєю метою формування саме світоглядних позицій майбутнього правника. Вона переважно зосереджена на вивченні різних філософсько-правових учень, правових теорій, концепцій, узятих якби ізольовано від загальнофілософського контексту, але який є вкрай важливим і необхідним для розуміння глибинної суті цих учень, теорій і концепцій. Безумовно, роль саме філософських знань в цьому відношенні важко переоцінити.

На наш погляд, викладання філософії права методично має спиратися на вже опанований курс філософії. Філософія історично і генетично пов'язана із правом, а на їх стику саме й виникає філософія права. Філософія права у своїх дослідженнях правової істини, справедливості, свободи широко використовує методологічний інструментарій філософії, спирається на її понятійно-категоріальний апарат, ретельно розроблений у логіко-раціональній площині представниками філософської думки. В історії філософської думки багато хто з філософів та філософських шкіл, починаючи зі Стародавнього Китаю та Індії, включно з філософами ХХ ст. присвячували свою увагу проблемам права та держави. Але справедливим було б зауважити, що їхні правові розробки були, значною мірою, логічним продовженням суто філософських пошуків. Якщо згадати одного з найвідоміших філософів, представника німецької класичної філософії Г.В.Ф. Гегеля, то його неперевершена «Філософія права» завершує, вінчає філософську систему [3]. Починаючи з розгляду, як абсолютний розум розгортається, «виявляє себе» у природі, Гегель завершує свою грандіозну систему аналізом того, як розум просякає людське суспільство, реалізує себе в історичному процесі, наповнює реальним розумним

¹ Див.: Качурова Є. В. Онтологическая валентность философии права. *Вісник Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»*. 2017. № 3 (34). С. 123–139.

змістом державу і право, виступає в якості основи свободи. Гегель демонструє як усезагальне (абсолютний розум) визначає розвиток окремого й одиничного.

Навряд чи хтось буде сперечатися з тим, що зрозуміти гегелівську «Філософію права» можна лише в контексті всього його філософського учення, усієї логіки його філософствування. Теж саме можна сказати й про інших відомих філософів. Правове учення Платона неможливо осягнути, не розуміючи суті його учення про ідеї. Політико-правове учення Арістотеля важко засвоїти, не дослідивши його етики. А як можна засвоїти вкрай важливе і змістовне для філософії права учення І. Канта про справедливість, не осягнувши його «Критики практичного розуму» [4]? А саме на основі кантівського розуміння справедливості у XX ст. було розроблено дуже популярні й відомі лібертаріанські теорії справедливості.

Таким чином, зрозуміло, що засвоєння філософсько-правових доробків представників класичної і некласичної філософської думки можливе лише за попереднього вивчення і засвоєння їх загальнофілософських пошуків, що, власне, і складає зміст навчальної дисципліни «Філософія» і що не входить до змісту курсу філософії права. Викладати філософію права без попереднього засвоєння базових філософських знань, це якби вивчати цивільне чи кримінальне право без засвоєння базових знань з теорії права. Саме філософські учення тих чи інших філософів складають основу їх філософсько-правових учень і логіка послідовності переходу від вивчення їх суто філософських доробків до філософсько-правових цілком методично зрозуміла.

Висновки. Відсутність філософсько-світоглядних знань значно обмежує можливості засвоєння філософсько-правових теорій та доктрин. Філософія є по суті світоглядною основою філософії права. Розвиток філософії права історично був значною мірою опосередкований філософією. При цьому важливо також зауважити, що до її розвитку доклали зусиль не лише філософи, а й юристи.

Список бібліографічних посилань

1. Типова освітня (професійна) програма «Право (поліцейські)» : затв. Держ. секретарем МВС України 06.06.2019 // Харківський національний університет внутрішніх справ : сайт. URL: http://univd.edu.ua/files/081_law/typical%20educational%20program_081.pdf (дата звернення: 15.04.2021).

2. ПРОГРАМА навчальної дисципліни «Філософія права» обов'язкових компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : затв. протоколом Наук.-метод. ради Харків. нац. ун-ту внутр. справ від 25.08.2020 № 8 // Харківський національний університет внутрішніх справ : сайт. URL: <https://lib.univd.edu.ua/?controller=service&action=downloadRep&id=95212> (дата звернення: 15.04.2021).

3. Гегель Г. В. Ф. Философия права. М. : Мысль, 1990. 524 с.

4. Кант И. Критика практического разума. СПб. : Наука. 2005. 528 с.

Отримано 16.04.2021

УДК 37.018.78:351.741

ПОЛИВАНЮК В. Д.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки факультету ПФППД

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3295-4434>;

ЛУКОМСЬКА А. А.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПОЛІЦЕЙСЬКА ОСВІТА: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Європейські підходи щодо безпосередньої підготовки кадрів для правоохоронних органів детермінуються чималою кількістю певних факторів, таких як: державна ідеологія, політика, а також соціальні настановлення; особливості регулювання і організації діяльності Національної поліції України; концепції освітнього характеру, ідеї та принципи; специфіка національних правових систем тощо. Тенденціями розвитку системи у сфері підготовки кадрів для поліції у країнах Європи характерно вважати саме посилення їх кооперації, досить активну націленість на співробітництво із громадськістю, а також суттєве збільшення у програмах відповідної підготовки тактико-спеціальних наук.

Ключові слова: європейські підходи, поліцейська освіта, розвиток, реформування, правова система, законодавство, програма підготовки кадрів для поліції.

У кожній державі є свої унікальні та неповторні системи щодо підготовки кадрів для поліції, що були створені під безпосереднім впливом різного роду факторів, проте усім цим системам характерні певні особливості [1, с. 201]. Теоретичне підґрунтя професійної підготовки майбутніх працівників поліції у європейських правоохоронних структурах заклалося ще на початку ХХ ст. і передбачало відповідне розроблення концепції щодо підготовки власних професіоналів у сфері правоохоронних органів, а також певні вимоги до поліцейського управлінського апарату, що містили освітньо-кваліфікаційний характер. Щодо сучасної європейської стратегії підготовки кадрів для поліцейських підрозділів, то зауважимо, що дана система залежить від значної низки відповідних факторів: державна ідеологія та політика; особливості правоохоронної сфери діяльності держави; освітні ідеї, концепції та принципи, національно-правова система тощо [4, с. 272].

Вважаємо за необхідне виокремити, що в більшій половині країн Європи, система професійної підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів не є замкнутими, навпаки, базуються на взаємодії й інтегруються із загальними національними освітніми системами, головна мета яких полягає у тому, щоб встановити відповідний баланс між ними, а також тим завданням, що стоять перед державою [3, с. 9].

Особливістю системи щодо відповідної підготовки кадрів для правоохоронних органів країн Європи виступає їх тісна міжнародна кооперація. Так, наприклад, у 90-тих роках минулого століття функціонувала інтегрована система щодо професійної підготовки поліцейських, основою якої виступали єдині європейські стандарти освіти у правоохоронній діяльності. Щодо сучасної професійної освіти у системі правоохоронних органів, то вона запроваджена у таких країнах як: Німеччина, Норвегія, Бельгія, Греція, Фінляндія, Польща, Угорщина, Словаччина, Чехія, Україна, Хорватія та Словенія тощо. Підготовка в даних державах здійснюється в сучасних закладах освіти, що знаходяться, у безпосередньому підпорядкуванні Міністерств внутрішніх справ або поліції. Наприклад, у Словенії поліцейський коледж виступає як

часта Міністерства внутрішніх справ, так і філіалом цивільного університету в м. Любляни. Тож, відповідне централізоване підпорядкування закладу освіти сприяло відповідному підвищенню соціального, а також науково-освітнього життя коледжу.

Безпосередній аналіз сучасної системи для підготовки правоохоронних органів європейських країн надає нам підставу встановити відповідну тенденцію, головним завданням якої є уніфікація національних законодавств, а також функціональних завдань та повноважень у сфері професійного навчання кадрів зі збереженням поліцейських інституцій підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів. Сучасні загрози та виклики у системі правоохоронних органів, відповідних експертів, а також науковців різного роду правничих галузей наук щодо питань удосконалення методів підготовки для поліції. Значна більшість європейських науковців наголошує на думці, що безпосередній рівень інтелекту працівника правоохоронних органів має бути на тому ж рівні, що і в кожного пересічного громадянина, або ж взагалі перевищувати його [1].

Отже, проаналізувавши систему підготовки кадрів для поліції у зарубіжних країнах, вважаємо за потрібне наголосити на тому, що правоохоронним системам досить розвинених країн усього світу властива довготривала історія, а також суттєвий досвід безпосередньої боротьби зі злочинністю та відповідної охорони державного порядку. Як наслідок, кожна держава сформувала свою, унікальну, систему щодо підготовки кадрів для поліції, що розвивалася досить тривалий час під суттєвим впливом історичних, територіальних, економічних, політичних факторів, так і певних особливостей правових систем. Зауважимо, що українська система підготовки майбутніх правоохоронців внаслідок багатьох історичних, а також й інших причин, значно відрізняється від моделі західного типу. Так, наприклад, суттєвої значущості в українській державі набувають відповідні питання щодо формування антикорупційної спрямованості правоохоронних органів під час їх безпосередньої професійної підготовки [2]. Тож, важливо врахувати той факт, що у разі звичайного копіювання системи підготовки майбутніх поліцейських будь-якої країни, без урахування фактору відповідної адаптації саме до особливостей вітчизняного суспільства, ми просто отримуємо «мертву», тобто цілком нежиттєздатну структуру, яка навіть буде не в змозі підготувати кадри для безпосереднього проходження професійної служби в Україні.

Список бібліографічних посилань

1. The New Police Training System: Psychological Aspects / D. Shvets, O. Yevdokimova, I. Okhrimenko et al. *Postmodern Openings*. 2020. Vol. 11, Iss. 1, Supl. 1. Pp. 200–217. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/11.1sup1/130/>.
2. Євдокімова О. О., Клименко І. В. Формування антикорупційної спрямованості поліцейських в ході професійної підготовки // *Materials of the XIII International Scientific and Practical Conference (March 30, April 7, 2018)*. Vol. 8. Psychology and sociology. Pp. 70–73.
3. Морозов А. С. Формування правової культури у майбутніх працівників міліції : автореф дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Тернопіль, 1999. 18 с.
4. Петросова О. В. Європейська система освіти підготовки управлінських кадрів у правоохоронній сфері. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління*. 2012. Вип. 2. С. 271–278.

Отримано 20.04.2021

УДК 129-(93).101

СІФОРОВ О. І.,

*кандидат технічних наук, доцент,
начальник навчально-методичного відділу
Одеського державного університету внутрішніх справ;*

СТРОЯ Д. Д.,

*старший науковий співробітник групи
науково-методичного забезпечення
навчального процесу навчально-методичного відділу
Одеського державного університету внутрішніх справ*

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ВІДОМЧОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Однією із проблем у відомчій освіті МВС є можливість реалізації положень проєкту Концепції розвитку юридичної освіти, які містять в собі потенційні загрози створення монополії в системі вищої юридичної освіти¹.

Так деякі представники академічної спільноти висловлюють думку, що «навчання в закладах вищої освіти зі специфічними умовами не може забезпечити курсантам і студентам академічну свободу в отриманні правових знань, а відомчі правничі школи не здатні підготувати правників з високими етичними цінностями й усвідомленням професійної відповідальності за впровадження верховенства права».

Заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання, які готують поліцейських, мають безпосереднє відношення до реалізації державної політики у кожному регіоні в частині створення безпечного середовища, зміцнення довіри до правоохоронних органів, захисту прав, основних свобод та інтересів громадян, удосконалення чинного законодавства в частині забезпечення громадського порядку тощо. Реалізація різного роду наукових досліджень на замовлення практичних підрозділів поліції в рамках заходів, особливо пов'язаних з інформацією з обмеженим доступом, можлива без винятків саме у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Більш того, розмежування закладів вищої освіти для цивільних осіб та закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, знаходить своє відображення і у проєкті постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження особливостей ліцензування освітньої діяльності у сфері вищої освіти за освітніми програмами, що передбачають присвоєння професійних кваліфікацій для доступу до професій, для яких запроваджено додаткове регулювання». Яка зазначає, що: «Освітню діяльність у сфері вищої освіти за освітніми програмами, що передбачають присвоєння професійних кваліфікацій з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями вищої освіти можуть проводити лише:

з права, міжнародного права –

університети, академії, інститути, крім вищих військових навчальних закладів, закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти;

вищі військові навчальні заклади, заклади вищої освіти із специфічними умовами навчання та військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти – *за державним замовленням...*»².

¹ Проєкт Концепції розвитку юридичної освіти // Комітет з питань освіти, науки та інновацій : сайт. URL: http://kno.rada.gov.ua/news/main_news/75465.html.

² МОН пропонує для громадського обговорення проєкт Постанови КМУ щодо особливостей ліцензування освітньої діяльності у сфері вищої освіти за освітніми програмами для регульованих професій // Міністерство освіти і науки України : офіц. сайт. 24.02.2021. <https://mon.gov.ua/ua/news/mon->

Дані норми суттєво звужують права та обов'язки закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання тоді як відповідно до ст. 53 Конституції України держава забезпечує розвиток вищої освіти, а норми запропонованих проєктів суттєво порушують ці положення.¹

Слід зазначити, що здійснення освітньої діяльності з підготовки тієї чи іншої категорії фахівців вагомим є належне кадрове забезпечення академічної спільноти, де заклади вищої освіти системи МВС досить гідно представлені, (майже 70% науково-педагогічних працівників мають значний практичний досвід) тому мають всі можливості для того, щоб у повній мірі задовольняти (поряд із іншими закладами вищої освіти) потреби будь-якого здобувача вищої освіти та, своєю чергою, сприяти набуттю ним необхідних професійних компетентностей і результатів навчання для присвоєння відповідної кваліфікації.

З огляду на існуюче законодавство, спеціальний статус закладів вищої освіти, як освітніх закладів зі специфічними умовами навчання, враховує особливості підготовки поліцейських як специфічної категорії правників, що відображається у відповідних кваліфікаційних вимогах, які пред'являються до займаних ними посад.

Практична складова навчання в закладах освіти зі специфічними умовами значно дієвіша, ніж у «цивільних» ЗВО, які надають послуги з підготовки юристів, адже слухачів відомчих вишів, зокрема системи МВС, з перших років навчання долучають до заходів правоохоронного спрямування, а вивчення навчальних дисциплін професійного спрямування проходить у різноманітних полігонах, тематичних аудиторіях, тощо. Об'єктивно оцінити рівень підготовки в національних закладах освіти нескладно: необхідно представникам різних ЗВО юридичного профілю дати однакові тести – і такий зріз знань засвідчить, яка організація освітнього процесу є результативнішою. До речі, окреслений підхід цілком відповідає позиції Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України.

Очевидно, що зазначені проєкти нормативно-правових актів потребують подальшого опрацювання та вдосконалення, адже їх реалізація значно звузить освітню діяльність закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання та зменшить кількість висококваліфікованих фахівців у сфері юриспруденції.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-254к/96-вр> (дата звернення: 18.05.2021).

2. Проєкт концепції розвитку юридичної освіти // Комітет з питань освіти, науки та інновацій : сайт. 06.11.2020. URL: http://kno.rada.gov.ua/news/main_news/75465.html (дата звернення: 18.05.2021).

3. МОН пропонує для громадського обговорення проєкт Постанови КМУ щодо особливостей ліцензування освітньої діяльності у сфері вищої освіти за освітніми програмами для регульованих професій // Міністерство освіти і науки України : офіц. сайт. 24.02.2021. <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-osoblivostej-licenzuvannya-osvitnoyi-diyalnosti-u-sferi-vishoyi-osviti-za-osvitnimi-programami-regulovanih-specialnostej> (дата звернення: 18.05.2021).

4. Інформація про засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій 21 січня 2021 року // Комітет з питань освіти, науки та інновацій : сайт. URL: http://kno.rada.gov.ua/news/main_news/75598.html (дата звернення: 18.05.2021).

Отримано 20.05.2021

[proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-osoblivostej-licenzuvannya-osvitnoyi-diyalnosti-u-sferi-vishoyi-osviti-za-osvitnimi-programami-regulovanih-specialnostej](https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-osoblivostej-licenzuvannya-osvitnoyi-diyalnosti-u-sferi-vishoyi-osviti-za-osvitnimi-programami-regulovanih-specialnostej).

¹ Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

УДК 129-(93).101

СУШКОВ О. О.,

кандидат військових наук, старший науковий співробітник,
викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА СЛУЖБІ СПЕЦІАЛЬНИХ І ВІЙСЬКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Відомий більше ста років і випробуваний в різних сферах людської життєдіяльності закон Паретто про нерівномірність зусиль, можна використати для підвищення ефективності навчання спеціальних дисциплін.

Ключові слова: Інтерактивні методи, ергономіка, ефективність, імітатори.

Динаміка зміни умов життя змушує шукати нові підходи до підготовки кадрів, здатних ефективно працювати в ХХІ сторіччі. Між вищою освітою і життям має бути сформована певна інформаційна система, яка забезпечуватиме трансляцію потреб та нових підходів у системі освіти, спонукати її до формування змісту нових ідей і знань відповідно до потреб сьогодення.

Упровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес вищої школи – суттєвий шлях підвищення ергономіки (співвідношення затрат до якості) підготовки майбутніх офіцерів. Новітні технології виконують модернізуючі, удосконалюючи функції та комплексне оновлення освітнього процесу. За зразком зарубіжжя в основу сучасної освітньої системи лягли інформаційні комп'ютерні і телекомунікаційні технології. Застосування цих технологій супроводжується радикальними змінами в педагогічних методах, організації праці викладачів і курсантів, методології сучасної освіти [1].

Як говорить старе прислів'я - все нове є добре забуте відоме. З давніх часів використовувались віртуальні або методи непрямих дій для досягнення конкретного матеріального чи практичного результату [2]. Наприклад, зараз немає жодного сумніву в необхідності таких науково-практичних винаходів людства як професійний відбір, який економить кошти і час при відборі кандидатів на конкретну професію. Всім відомі успіхи американських практичних психологів в розробці практичних тестів по відбору льотчиків для морської авіації, які внесли чималий вклад в перемогу союзників в другій світовій війні над Японією, пілоти морської авіації якої вважались найкращими в світі. Економились час і кошти на виявлення кандидатів в пілоти, які б неминуче витрачались би, якщо процес йшов екстенсивним шляхом: аналіз оцінок за навчання, виконання бойових завдань і набуття бойового досвіду. Професійний відбір для кандидатів важливим був тим більше, що в даному випадку статистичним матеріалом для аналізу були б дані про кількість загиблих пілотів і як наслідок багаторічні фінансові втрати.

По оцінкам спеціалістів, в європейських країнах 70 відсотків бойового навчання льотчиків, танкістів, водіїв проводиться тільки на імітаторах і тренажерах. Ці методики дозволяють не тільки економити моторні ресурси реальної техніки, паливно-мастильні матеріали, боєприпаси тощо, але і підвищують ефективність навчання. Комп'ютерні технології дозволяють збільшити кількість ситуативних завдань, різні види місцевості, пори року, різні кліматичні умови, аварійні та не стандартні ситуації, які не можна відпрацювати в класі чи на полігоні.

Тому впровадження нових інноваційних методик зокрема інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ) в систему освіти є одним із найважливіших важелів модернізації вищої школи. За останні десятиріччя прогрес пішов настільки далеко вперед, що на сьогоднішній день варіантність технологій вражає своїм різноманіттям. Тут і різноманітні електронні посібники, комп'ютерні тренажери, віртуальні лабораторії і системи комп'ютерного тестування. В актуальності застосування комп'ютерних засобів навчання сумніватися не приходится, розробники і самі педагоги неодноразово підтверджували переваги їх застосування [3]. Особлива ця актуальність для циклу спеціальних і військових дисциплін, де обмеження фінансування скасується найбільш вразливим. Відсутність якісних полігонів і обмежені запаси боєкомплекту могли б замінити лазерний електронний тир без вагомої втрати

ефективності навчання з вогневої підготовки. Більш дешеві, але не менш ефективні в навчанні інтерактивні ігрові методи як пейнбол і страйкбол можуть допомагати курсантам відпрацьовувати влучність стрільби і тактичну підготовку в динаміці скоротечного безпосереднього вогневого контакту. Щодо спеціальної фізичної підготовки для відпрацювання навиків рукопашного бою можна використовувати дешеві і саморобні тренажери наприклад тенісний м'яч, резинка довжиною 50 см, кепка спортивна. Такий простий в виготовленні тренажер допоможе відпрацьовувати точність і реакцію удару. Недорогі і легкі у виготовленні також боксерська груша або дерев'яний манекен «Він-Чун», які дозволяють ефективно відпрацьовувати удар і набивку ударної поверхні. Для відпрацювання навиків з тактико-спеціальної підготовки доречно ввести курс спортивного орієнтування на місцевості з використанням новітніх мобільних телефонів, в які можна закачувати програму GPS і звичайний компас. Для комплексного відпрацювання тактичних завдань з вогневою підготовкою доцільно включити такі імітатори вогнепальної зброї, як повітряні гвинтівки, газові пістолети тощо. Для включення в тактико-спеціальну підготовку інженерних дисциплін включити імітатори мін і розтяжок як пейнбольні гранати і пастки. На заході давно використовується в навчанні різних галузей знань такі інтерактивні методики навчання як квести (англійські "quest"), в яких застосовуються майже всі різновиди інтерактивних методів: рольові ігри, мозковий штурм, кейс-метод, метод проблеми тощо [4]. У нас в Україні вони з'явилися зовсім недавно. Наприклад в Будапешті працює 250 квесткімнат, а в Києві 16. Багато адаптованих під конкретні дисципліни, як то оперативно-розшукова діяльність, тактико-спеціальна підготовка та ін. вебквестів можна знайти в Інтернеті для ігрового тренування курсантів.

Таким чином використання комп'ютерних тренажерів і квест програм дає широку можливість для винаходу нових методів і методик в освіті, які підвищують її якість, а також відкривають нові можливості для наукового пошуку, що і робить актуальним даний напрямок досліджень.

Список бібліографічних посилань

1. Бондаренко Ю. Нові інформаційні технології навчання як засіб інтеграції сучасної освіти у Болонський процес. *Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Г. Сковороди*. 2005. № 1. С. 58–67.
2. Лиддл Г. Стратегия непрямых действий. М.: ИЛ, 1957. 108 с.
3. Вахрушева Т. Ю. Теоретичні основи інтерактивної технології навчання. *Нові технології навчання*. 2006. Вип. 44. С. 19–23.
4. Галиця І., Галиця О. Інтелектуально-конкурентні ігри як креативний механізм активізації педагогічного, наукового та інноваційного процесів. *Вища школа*. 2011. № 1. С. 104–107.

Отримано 26.03.2021

УДК 37:004

ШВЕЦЬ Д. В.,

доктор юридичних наук, доцент,

заслужений працівник освіти України,

перший проректор Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-1999-9956>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

У доповіді проаналізовано ключові вимоги до якості освітніх програм, за якими здійснюється підготовка поліцейських у закладах вищої освіти МВС України. Проаналізовано окремі критерії якості освітніх програм, які впливають на дотримання державних стандартів підготовки майбутніх поліцейських.

Ключові слова: Національна поліція, вища освіта, акредитація, якість освіти

Реформування системи вищої освіти України та підготовки фахівців для органів і підрозділів Національної поліції України у закладах вищої освіти системи МВС має спиратися на належні процедури та механізми забезпечення якості такої підготовки.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» система забезпечення закладами вищої освіти якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) передбачає здійснення таких практичних заходів:

- 1) визначення принципів і процедур забезпечення якості вищої освіти;
- 2) здійснення моніторингу та періодичний перегляд освітніх програм;
- 3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладу вищої освіти та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;
- 4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;
- 5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, серед іншого самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою;
- 6) забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом;
- 7) забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти та кваліфікації;
- 8) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладів вищої освіти та здобувачами вищої освіти [1].

Слід зауважити, що дотримання та виконання вказаних заходів з боку закладів вищої освіти системи МВС України обов'язково оцінюється в процесі акредитації освітніх програм, за якими здійснюється підготовка поліцейських.

Акредитація освітньої програми – це оцінювання її якості та освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет відповідності стандарту вищої освіти, спроможності виконання вимог стандарту, а також досягнення заявлених у програмі результатів навчання відповідно до критеріїв оцінювання якості освітньої програми [1].

Грунтуючись на вищевикладеному, маємо зауважити, що метою акредитації освітніх програм закладів вищої освіти МВС, які готують поліцейських, є:

- встановлення відповідності якості освітньої програми та освітньої діяльності закладів вищої освіти системи МВС нормативно визначеним критеріям;
- об'єктивне визначення сильних і слабких сторін освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою;
- посилення довіри до якості вищої освіти в системі МВС України та процесу підготовки фахівців для сектору безпеки та оборони України;
- сприяння інтеграції закладів вищої освіти системи МВС до європейського простору вищої освіти.

Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, встановлює перелік критеріїв, яким мають відповідати вказані програми, в т. ч. й ті, за якими здійснюється підготовка поліцейських у закладах вищої освіти системи МВС України. Указані критерії є доволі сталими та застосовуються у сфері вищої освіти вже близько двох років [2].

Отже, грунтуючись на власному досвіді проходження акредитаційної процедури, роботи експертів Харківського національного університету внутрішніх справ за освітніми програмами за спеціальностями 053 «Психологія», 081 «Право» та 262 «Правоохоронна діяльність», маємо вказати на деякі напрями діяльності закладів вищої освіти системи МВС, що потребують особливої уваги та здатні підвищити якість підготовки майбутніх поліцейських.

1. *Критерій «Проектування та цілі освітньої програми».* Освітня програма ЗВО МВС мусить мати такі цілі, що дозволяють відрізнити її від аналогічних програм та визначити, у чому полягає її «фокус». Крім того, у закладі вищої освіти має бути забезпечена відповідність цілей програми місії та стратегії розвитку закладу вищої освіти, – таким чином освітня програма має працювати на досягнення закладом вищої освіти відповідних стратегічних цілей розвитку.

У межах цього критерію заклад вищої освіти системи МВС має продемонструвати, що він урахував потреби практичних органів і підрозділів МВС та Національної поліції, потреби

курсантів, слухачів і представників науково-педагогічного складу, що надасть можливість підвищити мотивацію учасників освітнього процесу та готувати фахівців відповідно до потреб практики. Урахування потреб указаних стейкхолдерів обов'язково слід задокументувати шляхом оформлення протоколів засідань, фіксації в цільових опитуваннях, анкетах тощо.

Слід підкреслити, що під час проєктування освітніх програм заклади вищої освіти системи МВС мають вивчати та впроваджувати досвід іноземних програм аналогічної спеціальності, що дозволить використовувати у вітчизняній освітній практиці найкращий закордонний досвід підготовки правоохоронців.

2. *Критерій «Структура та зміст освітньої програми».* В освітній програмі заклад вищої освіти МВС має вказати відповідність переліку освітніх компонентів програмним результатам навчання, зазначеним у Державному стандарті вищої освіти. Наприклад, наказами Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 № 578 та від 22.10.2020 № 1294 було затверджено стандарти вищої освіти України за першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнем вищої освіти відповідно за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність». У цих документах були суттєво перероблені програмні результати навчання, а тому під час підготовки поліцейських слід звернути увагу на започаткування навчальних дисциплін нормативного блоку, що дадуть змогу досягти таких результатів навчання: 1) користуватись державною системою урядового зв'язку, Національною системою конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сферах кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації; 2) застосовувати штатне озброєння підрозділу (вогнепальну зброю, спеціальні засоби, засоби фізичної сили); інформаційні системи, інформаційні технології, технології захисту даних, методи обробки, накопичення та оцінювання інформації, інформаційно-аналітичної роботи, бази даних, оперативні та оперативно-технічні засоби, здійснювати оперативно-розшукову діяльність; 3) уміти застосовувати процедури надання першої медичної допомоги [3; 4].

Зміст якісної освітньої програми також повинен містити у собі питання формування у курсантів та слухачів так званих «м'яких навичок». Багато закладів вищої освіти, зокрема і системи МВС, приділяють цьому питанню недостатньо уваги, але ми впевнені, що це є важливим напрямом. До «м'яких навичок», так званих «soft skills», належать навички комунікації, лідерства, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміння залагоджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, здатність логічно і системно мислити, креативність тощо. Указані навички є суттєвими для майбутнього правоохоронця, і без їх належного формування говорити про належним чином підготовленого поліцейського немає сенсу, оскільки він не зможе повноцінно виконувати професійні обов'язки із забезпечення публічного порядку та безпеки, а також надавати допомогу громадянам у складних життєвих ситуаціях.

3. *Критерій «Академічна доброчесність».* Однією з ключових складових внутрішньої системи забезпечення якості у закладах вищої освіти є система забезпечення академічної доброчесності, яка визначає стандарти здійснення освітньої та наукової діяльності здобувачами вищої освіти і співробітниками цих закладів, а також створює середовище нульової терпимості до порушень академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин.

Зауважимо, що заклади вищої освіти часто сприймають цей критерій виключно в аспекті протидії плагіату у наукових роботах, натомість ми впевнені, що це не є зовсім правильним. Так, чинне законодавство України про освіту передбачає такі заходи дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти з боку науково-педагогічного складу;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання;
- самостійне виконання здобувачами вищої освіти навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової та творчої діяльності [5].

Отже, слід звертати увагу не лише на уникнення академічного плагіату, а також і на етику академічних взаємовідносин, об'єктивність контрольних заходів, протидію негативним явищам, таким як конфлікт інтересів, корупція та неділові стосунки.

У контексті зазначеного кожен заклад вищої освіти МВС має дотримуватися рекомендацій щодо розроблення та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності, розробленої Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти [6]. Зокрема, він має затвердити такі нормативні документи, як Кодекс корпоративної культури, Кодекс академічної доброчесності, Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у закладі вищої освіти. Слід підкреслити, що, крім належно створеної нормативної основи, у виші має функціонувати група сприяння академічній доброчесності та постійно діюча Комісія з етики та управлінням конфліктами.

4. *Критерій «Освітнє середовище та матеріальні ресурси».* Студентоцентричний підхід до освітнього процесу у закладах вищої освіти системи МВС полягає у наданні курсантам усього спектру належної підтримки з боку керівництва, науково-педагогічного складу та інших фахівців. Така підтримка забезпечує задоволеність здобувачів освіти умовами навчання, формує необхідну мотивацію, виступає засобом залучення на навчання більшої кількості абітурієнтів, а також створює належні умови для подальшого проходження служби випускниками. Указану підтримку можна поділити на декілька складових: 1) освітня підтримка – це підтримка у контексті питань, що безпосередньо стосуються організації навчання і викладання; 2) організаційна підтримка, що стосується взаємовідносин курсантів і керівництва курсів та факультетів з актуальних адміністративних питань; 3) інформаційна підтримка, яка охоплює наявність зручної та ефективної системи інформування курсантів і слухачів як з освітніх, так і з позанавчальних питань; 4) консультативна і соціальна підтримка, що містить питання медичної та психологічної допомоги, консультування з особистих питань, питань проходження служби, грошового та речового забезпечення тощо.

Висновок. Якість підготовки поліцейських у закладах вищої освіти МВС України має відповідати нагальним потребам держави і практичній діяльності із забезпечення публічного порядку та боротьби зі злочинністю. Разом із цим виші системи МВС у процесі підготовки та реалізації освітніх програм мають забезпечити їх відповідність критеріям, установленим Міністерством освіти та науки України, а також Державним стандартам вищої освіти, що надасть можливість досягти мети такої освітньої програми та відповідних програмних результатів навчання. Найбільш актуальними питаннями, яким слід приділити увагу з боку керівництва, гарантів освітніх програм та науково-педагогічного складу закладів вищої освіти системи МВС виступають такі:

- унікальність освітньої програми;
- урахування зарубіжного досвіду проєктування аналогічних програм вищої освіти;
- відповідність потребам ключових роботодавців, науково-педагогічного складу, а також здобувачів вищої освіти;
- забезпеченість досягнення програмних результатів навчання відповідними освітніми компонентами;
- формування у здобувачів вищої освіти стійких навичок «soft skills»;
- розбудова внутрішньої системи дотримання академічної доброчесності;
- надання освітньої, організаційної, інформаційної, консультативної та соціальної підтримки курсантам та слухачам, що навчаються за освітньою програмою.

Список бібліографічних посилань

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 11.05.2021).
2. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Наказ МОН України від 11.07.2019 № 977 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19> (дата звернення: 11.05.2021).
3. Про затвердження Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність» : Наказ МОН України від 30.04.2020 № 578.

4. Про затвердження Стандарту вищої освіти України: другий (магістерський) рівень вищої освіти, галузь знань 26 «Цивільна безпека», спеціальність 262 «Правоохоронна діяльність»: Наказ МОН України від 22.10.2020 № 1294.

5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 11.05.2021).

6. Рекомендації для закладів вищої освіти щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності: затв. Рішенням Нац. агентства із забезпечення якості вищої освіти від 29.10.2019 № 11.

Отримано 18.05.2021

УДК 378:004

ЧИЧКАН О. А.,

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ;*

МУЗИКА Б. Ю.,

*старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ;*

КОСТОВСЬКИЙ М. Г.,

*викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У роботі розглядається важливість використання новітніх інформаційних технологій у навчальному процесі закладів вищої освіти. В умовах дистанційного навчання інформатизація освіти виходить на перший план, адже розвиток методів і засобів навчання необхідно підвести до рівня світових стандартів.

Ключові слова: *заклади вищої освіти, інформаційні технології, навчальний процес.*

Інформатизація – це сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб, реалізації прав громадян і суспільства на основі створення, розвитку, використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, створених на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки.

Інформатизація освіти спрямовується на формування та розвиток інтелектуального потенціалу нації, удосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп'ютерних методів навчання та тестування, що дасть можливість вирішувати проблеми освіти на вищому рівні з урахуванням світових вимог.

Серед них – індивідуалізація навчання, організація систематичного контролю знань, можливість враховувати психофізіологічні особливості кожної дитини тощо.

За допомогою інформатизації освіти ми можемо досягти:

1. Розвиток інформаційної культури людини (комп'ютерної освіченості).
2. Розвиток змісту, методів і засобів навчання до рівня світових стандартів.
3. Скорочення терміну та підвищення якості навчання і тренування на всіх рівнях підготовки кадрів.
4. Інтеграція навчальної, дослідницької та виробничої діяльності.
5. Удосконалення управління освітою.

6. Кадрове забезпечення усіх напрямів інформатизації України шляхом спеціалізації та інтенсифікації підготовки відповідних фахівців. [Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації»]

Комп'ютеризація в наш час охопила усі сфери діяльності і вже входить в одну із самих консервативних областей – освіту. Інертність системи освіти – якість позитивна, оскільки ставить перешкоду в сфері навчання моді, що швидко минає. Разом з тим ця система повинна відповідати перспективним тенденціям соціального і інтелектуального розвитку суспільства, на даному етапі – повинна сприяти переходу до інформаційного суспільства.

Комп'ютеризація системи освіти – це не просто «введення» комп'ютерів у традиційний процес навчання, а кардинальна перебудова всієї системи освіти. Змінюється зміст діяльності учителя і учнів, структура і організація навчального процесу, формуються інші методологічні, психологічні, дидактичні основи викладання і навчання. Поки що в наших школах комп'ютеризація носить швидше кількісний характер, системний підхід тільки формується. Ця ситуація виправиться тим швидше, чим швидше сформується ІКТ-компетентність шкільного учителя.

Інформаційні технології (ІТ) – це сукупність методів і засобів збирання, збереження, обробки, передачі і представлення інформації, що розширює знання людей та їх можливості по керуванню технічними і соціальними процесами (М.І. Жалдак) . ІТ включають в себе широкий перелік засобів і методів роботи з ними: від друкованих видань до сучасних комп'ютерів. Серед інформаційних технологій виділяють комп'ютерні та телекомунікаційні, які об'єднують поняттям нові інформаційні технології” (НІТ).

Для того, щоб у професійній діяльності учителі змогли використовувати НІТ необхідно до цього готувати їх уже під час навчання у закладі вищої освіти (ЗВО).

Сьогодні метою кожного викладача ЗВО повинно бути формування у майбутніх учителів системи знань, умінь та навичок використання НІТ у навчанні та освіті, що становлять основу формування компетентності фахівця із застосування інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) в навчальному процесі. Вихідними результатами досягнення цієї мети повинні стати: розуміння майбутніми учителями дидактичних, психолого-педагогічних і методичних основ застосування НІТ для вирішення завдань навчання та освіти; високий рівень компетентності в галузі використання можливостей сучасних засобів інформаційних технологій в освітній та професійній діяльності; знання сучасних прийомів і методів використання засобів НІТ при проведенні різних видів навчальних занять, що реалізуються в навчальній і позанавчальній діяльності; володіння методикою використання НІТ у предметній області та навичками розробки педагогічних технологій, заснованих на застосуванні ІКТ; мати уявлення про можливості практичної реалізації особистісно-орієнтованого навчання в умовах використання мультимедійних технологій, систем штучного інтелекту, інформаційних систем, що функціонують на базі комп'ютерних технологій, що забезпечують автоматизацію введення, накопичення, обробки, передачі, оперативного управління інформацією.

Для будь-якої діяльності можуть бути виділені мета, предмет, методи і засоби, тому:

- 1) метою використання інформаційно-комунікаційних технологій є якісне формування і використання інформаційного продукту відповідно до потреб користувача;
- 2) методами інформаційно-комунікаційних технологій є методи опрацювання даних;
- 3) як засоби інформаційно-комунікаційних технологій виступають математичні, технічні, програмні, інформаційні й інші засоби.

Список бібліографічних посилань

1. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 04.02.1998 № 75/98-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/75/98-вр> (дата звернення: 15.04.2021).
2. Жалдак М. І. Система підготовки вчителя до використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчальному процесі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2011. № 11. С. 3–15.

Отримано 16.04.2021

Секція 6

НАУКОВІ ПРАЦІ КУРСАНТІВ, СТУДЕНТІВ, СЛУХАЧІВ МАГІСТРАТУРИ

УДК 351.741

АЛЬОШИНА М. С.,

курсант 2 курсу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Марков Р. А.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА СЛУЖБОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Ця тема розкриває проблематику питання фізичної підготовки як складової службової підготовки працівників Національної поліції України.

Ключові слова: фізична підготовка, підготовка поліцейських, Національна поліція України, навички, фізичний вплив.

Підготовці поліцейських до викликів сьогодення повсякчас здійснюється крізь призму перешкод, які викликані соціально-економічними, політичними та іншими причинами. Підготовка поліцейських потребує постійного пристосування до вимог сучасності та своєчасне вдосконалення отриманих навичок для ефективного виконання поставлених перед поліцією завдань.

Навчання працівників поліції сучасним викликам завжди здійснюється через призму перешкод, спричинених соціально-економічними, політичними та іншими причинами. Підготовка поліцейських вимагає постійної адаптації до сучасних вимог та своєчасного вдосконалення набутих навичок для ефективного виконання покладених на поліцію завдань.

Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку [1].

Сучасний поліцейський повинен забезпечувати безпеку людей, застосовуючи, якщо потрібно, достатню силу та методи; вміє розрізняти ситуації небезпеки; за будь-яких обставин діяти без упереджень, керуючись етичними нормами. Аналіз правозастосовчої практики показує, що функціональні обов'язки працівника поліції може виконувати особа з високим рівнем відповідальності за результати власної праці, яка має набір знань, практичних навичок та професійно важливих рис, набутих під час спеціальних навчання. Саме ці компоненти забезпечують професійну готовність поліцейського ефективно виконувати складні, іноді навіть небезпечні завдання.

Спеціальна фізична підготовка поліцейського - це комплекс заходів, спрямованих на формування та вдосконалення навичок, розвиток фізичних властивостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності.

Навчання фізичній підготовці передбачає формування та вдосконалення поліцейських:

- рухових навичок та вмінь, необхідних у повсякденній діяльності та у екстремальних ситуаціях;

- риси витривалості, швидкості та сили, що забезпечують можливість притягнення до відповідальності правопорушника та перевагу в протистоянні під час його затримання, зокрема з подоланням природних та штучних перешкод;

- навички самоконтролю за фізичним станом та станом здоров'я у процесі виконання фізичних вправ;

- практичні навички застосування технік самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу тощо [2].

Підготовка поліцейських починається з моменту їх обрання для навчання. Процедура набору поліцейських вимагає, щоб кандидати в Національну поліцію України відповідали певним вимогам: освіті та фізичній та психологічній готовності до викликів, які сьогодні стоять перед поліцією. Хочу зазначити, що вимоги до фізичної підготовленості є цілком обґрунтованими та об'єктивно необхідними для професійної підготовки майбутніх працівників поліції. Так, існує досить велика кількість нормативно-правових актів, що визначають важливість та потребу у розвитку фізичного здоров'я всього населення та окремих груп професій.

Закон України «Про фізичну культуру і спорт» визначає основні засади державної політики у даній сфері, серед яких варто наголосити на таких: визнання фізичної культури та спорту пріоритетним напрямком гуманітарної політики держави; визнання фізичної культури важливим фактором всебічного розвитку особистості та формування здорового способу життя; забезпечення гуманістичної орієнтації та пріоритету загальнолюдських цінностей, справедливості, взаємоповаги та гендерної рівності; орієнтація на сучасні міжнародні стандарти у галузі фізичної культури та спорту, поєднання національних традицій та досягнень зі світовим досвідом у цій галузі [3].

Як бачимо, дані засади досить чітко корелюються із діяльністю поліції, адже і Закон України «Про Національну поліцію» передбачає у статті 49 те, що вимоги щодо рівня фізичної підготовки для поліцейських та кандидатів, які вступають на службу в поліції, затверджує Міністерство внутрішніх справ України [1].

Таким нормативно-правовим актом є наказ МВС України від 09.02.2016 № 90 «Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України» [4].

Таким чином, з огляду на вищевикладене, можна визначити, що особливістю фізичної підготовки працівників поліції є те, що ніколи не буде відомо, які саме фізичні здібності знадобляться поліцейському для ефективного виконання покладених на нього завдань. Це може бути витривалість переслідування злочинця протягом тривалого часу, фізична сила та спритність, щоб реалізувати можливості затримання правопорушників, швидкість реакцій та загальну швидкість для більш інтенсивного прийняття рішень у важких умовах, тому важливим є відповідально підходити до фізичної підготовки особового складу Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 17.04.2021).

2. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; ФОП Кандиба Т. П., 2019. 98 с.

3. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення: 17.04.2021).

4. Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України : Наказ МВС України від 09.02.2016 № 90 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0306-16> (дата звернення: 17.04.2021).

Отримано 19.04.2021

УДК 342.553

БАБ'ЯК А. О.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців

для підрозділів стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Комих Н. Г.,

кандидат соціологічних наук,

доцент кафедри гуманітарних дисциплін

та психології поліцейської діяльності

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-8585-320X>

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАСАДИ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У СТРУКТУРІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

В матеріалах розглядається питання основних засад впровадження політики гендерної рівності у структурі правоохоронних органів. Зокрема приділяється увага гендерним стереотипам та позитивним ефектам впровадження паритетної гендерної політики. Розглянуті теоретичні положення проілюстровані результатами опитування курсантів.

Ключові слова: гендерна рівність, гендерні стереотипи, гендерна політика, сексизм.

Замислюючись над терміном «гендерна рівність», відразу згадується така дефініція, як рівні можливості серед жінок та чоловіків у різних сферах життєдіяльності, до яких можна віднести як освітню, етнічну, соціальну, економічну так і правоохоронну. Насамперед гендерна рівність передбачає можливість недопущенні соціальної та гендерної дискримінації у суспільстві. Гендерна рівність в гендерному контексті передбачає рівні можливості гендерних груп у суспільстві. В демократичному суспільстві неприпустима будь-яка гендерна дискримінація на всіх структурних рівнях соціальної взаємодії. Особливо це стосується інституційного рівня. Важливу роль у забезпеченні гендерної рівності повинна відігравати держава у формі реалізації гендерної політики. Успішне регулювання гендерних відносин передбачає утвердження принципу гендерної рівності, недопущення сексизму. Забезпечення на рівні державної політики рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень Проте, гендерні, вікові стереотипні бар'єри не дають повністю розуміти всю сутність гендерної політики та продовжують поширюватися в суспільній думці.

Існує безліч різних гендерних стереотипів, які стверджують, що жінка є берегинею, а чоловік виступає здобувачем та постійно крокує вперед, до таких стереотипних уявлень відносяться і сфера праці, психологічна, сімейна та ряд інших. Але, беручи до уваги розвиненість суспільства та модерний погляд сучасників, все більше «чоловічих» професій почали наповнюватися жіночими кадрами.

Отож, ми здійснимо спробу висвітлити питання гендерної рівності у сфері правоохоронної діяльності. Найпершим варто зазначити, що гендерна рівність виступає об'єктом правоохоронної діяльності, адже вона є однією з умов, керівною основою утвердження і забезпечення конституційних прав та свобод людини. Тому її втілення в життя є завданням усієї системи органів державної влади. Особливе місце в цій діяльності належить правоохоронним органам.

Звертаючись до праць Дороша О., ми простежимо думку автора про те, що еволюційне становище проблеми рівності серед жінок та чоловіків почало покращуватися. До сучасних досягнень можна віднести такі як: розв'язання проблеми гендерної рівності у сфері праці, що відображається в основі як національного, так і закордонного законодавства. А також у застосуванні дієвого механізму реалізації способів розв'язання проблеми в практичній

діяльності, зокрема, у питанні стосовно працевлаштування та вибору професії, актуальним стає принцип однакових можливостей та однакового ставлення без дискримінації за ознакою статі, пов'язаної із сімейним становищем [2].

Звернемось до розгляду нормативно – правової бази. Закон України «Про Національну поліцію» у статті 61 зосереджує положення, які регламентують обмеження, котрі, безпосередньо, пов'язані зі службою у поліції [3]. Серед переліченого не наведено жодного поняття, яке б характеризувало обмеження у прийнятті на службу жінки. Також, підписана у 2014 році Угода про Асоціацію між Україною та ЄС зобов'язує до гарантування рівних можливостей для жінок та чоловіків у сферах працевлаштування, освіти, навчання, економіки, у суспільстві та прийнятті рішень [4].

Взагалі, задля ефективності у реалізації функцій правоохоронних органів необхідно вдало реагувати та розв'язувати проблеми як чоловіків, так і жінок, які є представниками населення. Для цього важливо, щоб професія правоохоронця була рівно доступною як для жінок, так й чоловіків із забезпеченням рівного ставлення до жінок та чоловіків як фахівців. Тому, якщо у секторі безпеки жінки та чоловіки матимуть однакові обов'язки та доступ до інформації, не зважаючи на статеву ознаку, цілком збільшується вірогідність того, що зростатиме довіра населення, що є немало важливим для правоохоронних органів.

Позитивним є і той факт, що майбутні поліцейські мають доволі прогресивні погляди на питання гендерної рівності. Так, за результатами опитування курсантів Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ маємо, що більшість респондентів, майбутніх працівників поліції вважає, що жінки є рівноправними співробітницями у силових структурах, так само, як і чоловіки, – 68,3% опитаних поділяють цю думку. Хоча у майже третини спостерігаються тенденції до гендерної переваги чоловіків – 30,4%. Особливо це простежується на факультетах, де готують оперативних працівників Національної поліції і де навчається значно менша кількість дівчат. Доволі цікавим є розподіл думок респондентів про причини з яких жінки (дівчата) йдуть на службу у поліцію знаходяться у просторі отримання гарантованої трудової зайнятості та службового зростання – 58,2% і водночас у бажанні захищати права громадян законність – 57,0%. Такі суто жіночі мотиватори, як «бажання довести свою рівність із чоловіками» – 46,9%, «боротьба з внутрішніми комплексами» – 18,5%, «бажання опинитися у чоловічому колективі і швидко вийти заміж» – 14,1%, не є пріоритетними з точки зору усіх респондентів. Проте, як показали результати дослідження, чоловіки набагато частіше, ніж жінки, вказують на «жіночі» мотиватори: «данина моді» – 18,9%, «боротьба з внутрішніми комплексами» – 23,2%, «бажання опинитися у чоловічому колективі і швидко вийти заміж» – 17,7% [1, с. 62].

Отже, з огляду на вищезазначений матеріал, ми можемо зробити висновки, що сучасне становище гендерної державної політики в Україні спрямовує свої сили на досягнення та встановлення рівних прав та можливостей як для жінок, так і для чоловіків у суспільстві, що є необхідним для уникнення всіх форм дискримінації та реалізації кожної особистості незалежно від віку та статі, соціальних чи політичних передумов. Суспільна думка, особливо молоді трансформується в бік зрушення сталих гендерних стереотипів. В соціальних діях індивід керується принципами та цінностями гендерної рівності, що сприяє формуванню недискримінаційного соціального середовища у всіх сферах суспільства і правоохоронній, зокрема.

Список бібліографічних посилань

1. Гендерний портрет Дніпропетровської області : наук.-практ. вид. / за заг. ред. Л. Р. Наливайко. Дніпро : ДДУВС, 2020. 94 с.
2. Дорош О. Гендерна рівність у контексті концепції гідної праці: стан, основні проблеми та шляхи їх вирішення. *Україна: аспекти праці*. 2011. № 7. С. 22–25.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 23.04.2021).
4. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої

сторони : від 27.06.2014 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 23.02.2021).

Отримано 26.04.2021

УДК 342.9:378

БОГДАНОВСЬКА Н. П.,

*студент 1 курсу Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка (м. Сєвєродонецьк);*

 <https://orcid.org/0000-0001-5040-1214>;

Науковий керівник:

Пилипенко В. В.,

*кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Луганського державного університету*

внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка (м. Сєвєродонецьк);

 <https://orcid.org/0000-0002-2555-542X>

ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ГРУЗІЇ: ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

У статті аналізуються основні напрями підготовки персоналу Національної поліції України та здійснюється спроба порівняльного аналізу цієї підготовки з відповідними процесами в Грузії, що стала прикладом для реформування українських правоохоронних органів.

Ключові слова: Національна поліція, реформа, правоохоронні органи, професійна підготовка, підвищення кваліфікації.

Питання про реформування системи правоохоронних органів в Україні особливо гостро постало після Революції Гідності та початку збройної агресії на Сході України. Саме ці доле-носні для українського державотворення події показали, що від освіченості, професійної під-готовленості правоохоронців залежить стабільність держави, нормальне функціонування її інститутів та спокій у суспільстві [1].

Концепт реформи з докорінної реорганізації системи правоохоронних органів та створення Національної поліції було представлено восени 2014 року міністром внутрішніх справ Арсеном Аваковим. Початок реформи передбачав створення дієвої законодавчої бази, що мала повністю регламентувати роботу МВС, унеможливити корупційні прояви, а поліцію перетворити на сервіс з високим рівнем довіри громадян, де збережено презумпцію правоти поліцейського як соціальну норму [2]. Для реалізації задуманого було прийнято рішення скористатися грузинсь-ким досвідом докорінного реформування правоохоронної системи. Вибір Грузії базувався на об'єктивних даних: реформи, проведені там, перетворили колишню одну з найбільш корумпова-них держав в найнадійнішу, де рівень довіри населення до поліції становить понад 80% [3].

Професійна підготовка співробітників поліції в Грузії здійснюється для осіб, які досягли 18-ти років, володіють державною мовою та які за своїми особистими і діловими якостями, рівнем освіти, фізичної підготовки і станом здоров'я можуть виконувати поліцейські функції. Складовими підготовки кадрів є спеціальна професійна підготовка, перепідготовка та підви-щення кваліфікації співробітників поліції. Кожен поліцейський проходить всі етапи профе-сійної підготовки в Академії Міністерства, де здійснюється відбір кандидатів і навчання но-вих поліцейських.

Поліцейськими у Грузії можуть стати кандидати без спеціальної та вищої освіти. На вступному іспиті необхідно пройти тестування, що складається з двох основних частин: IQ і загальні навички. Після успішного завершення тестування кандидат проходить співбесіду, на

якій оцінюються загальні особистісні характеристики, емоційна стабільність, освіта, досвід роботи, мотивація, здатність до логічного і аргументованого міркування та обізнаність в законодавчій базі [6]. Далі кандидати допускаються до перевірки стану здоров'я та рівня фізичної підготовки. На завершальному етапі вступу на службу в грузинську поліцію складається спеціальний іспит з оцінкою по особистій і професійній сумлінності, діловій та моральній репутації минулої діяльності за посадою співробітника поліції. Працюючі поліцейські регулярно проходять програми перепідготовки, отримують сертифікати про нову спеціалізацію. Без перепідготовки просування по службових сходах неможливо [8].

Вища юридична освіта, на відміну від України, потрібна в Грузії лише у випадку претендування на посади криміналіста чи детектива [9].

Питання наявності вищої професійної освіти для працівників правоохоронних органів України є ключовим. Хоча, поліцейським і може стати особа без вищої юридичної освіти, але вона обов'язково має отримати навички у професійному навчанні, що є одним із основних різновидів навчання та важливим засобом професійного розвитку [4, с. 186]. Згідно зі ст. 72 ч. 1 Закону України «Про національну поліцію» професійне навчання складається з чотирьох основних елементів: первинної професійної підготовки, підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, післядипломної освіти, службової підготовки [5].

Первинна професійна підготовка – це підготовка поліцейських, які вперше прийняті на службу до поліції. Цей етап професійного навчання повинні пройти тільки ті, хто не здобуває вищу освіту за денною формою навчання за державним замовленням у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських. Поліцейські, закінчивши цей етап, мають вже спеціальні навички, які необхідні для виконання повноважень поліції, у т. ч. відповідну спеціальну підготовку щодо зберігання, носіння, застосування і використання вогнепальної зброї [6].

Підготовка поліцейських у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання – це здобуття поліцейськими в державних навчальних закладах, підпорядкованих МВС, освітніх ступенів бакалавра, магістра й наукових ступенів доктор філософії та доктор наук шляхом одержання знань в обсязі, що відповідає вимогам державного та галузевого стандартів вищої освіти, а також розвиток у них умінь і навичок, необхідних для якісного виконання покладених на поліцію завдань та підготовка науково-педагогічних кадрів. Після закінчення вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання комісія розподіляє кожного випускника з урахуванням інтересів служби відповідно до отриманої кваліфікації, спеціальності та спеціалізації [4, с. 194-195; 7, с. 77].

Післядипломна освіта – це спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки поліцейських шляхом поглиблення, розширення та оновлення їх професійних знань, умінь і навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня й практичного досвіду [4, с.195]. Післядипломна освіта складається з таких елементів як спеціалізація, перепідготовка, підвищення кваліфікації, стажування. Кожен поліцейський один раз на три роки зобов'язаний проходити післядипломну освіту в підрозділах поліції або в навчальних закладах, в тому числі на договірних умовах. Поліцейські, які не пройшли підвищення кваліфікації не можуть бути призначені на вищі посади і повинні знову направлятися для проходження підвищення кваліфікації не раніше ніж через рік.

Четвертим елементом професійного навчання є службова підготовка, що являє собою систему заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь, навичок працівника поліції з урахуванням оперативної обстановки, специфіки та профілю його оперативно-службової діяльності. Службова підготовка складається зі школи підвищення оперативної майстерності, функціональної, тактико-спеціальної, психологічної, вогневої підготовки.

Таким чином, проведена реформа правоохоронних органів України в контексті професійної підготовки поліцейських, хоч і взяла за основу грузинський досвід, але була реалізована з огляду на місцеві напруження системи освіти. Підготовка кадрів Національної поліції включає безперервне навчання, що є різнорівневим та багатоступеневим. Така тенденція є беззаперечно позитивною, але потребує подальшого удосконалення законодавства, особливо

у частині гарантування поліцейським збереження заробітної плати у повному обсязі на період навчання чи проходження курсів підвищення кваліфікації.

Список бібліографічних посилань

1. Швець Д. В. Первинна професійна підготовка як необхідна правова вимога до підготовки поліцейських. *Право і Безпека*. 2017. № 3. С. 103–112.
2. Арсен Аваков: презумпція правоти поліцейського має стати соціальною нормою // Портал МВС : сайт. 26.09.2016. URL: https://mvs.gov.ua/uk/press-center/news/Arsen_Avakov_-_Prezumpciya_pravoti_policeyskogo_ma_stati_socialnoyu_normoyu_3022 (дата звернення: 23.04.2021).
3. Боротьба з корупцією у сфері державних послуг. Хроніка реформ у Грузії // The World Bank : сайт. URL: <http://documents1.worldbank.org/curated/es/317321468244165162/-pdf/664490PUB0UKRA0eorgia0Book0Ukrainian.pdf> (дата звернення: 23.04.2021).
4. Шруб І. В. Поняття та основні етапи професійної підготовки поліцейських. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2016. Вип. 1. С. 184–197.
5. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 23.04.2021).
6. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції : Наказ МВС України від 16.02.2016 № 105 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-z0576-16> (дата звернення: 23.04.2021).
7. Савельєва І. В. Підготовка кадрів для Національної поліції України як складова державної політики у сфері вищої освіти. *Lex portus*. 2018. № 1. С. 72–82.
8. Academy of the Ministry of Internal Affairs of Georgia : сайт. URL: <http://policeacademy.gov.ge/ka/professional-education/admission-procedures> (дата звернення: 23.04.2021).
9. Реформування поліції: міжнародний досвід. Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України // Інформаційно-дослідницький центр : сайт. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29325.pdf> (дата звернення: 23.04.2021).

Отримано 28.04.2021

УДК 351.743(477)

ВІВЧАРЕНКО Є. Г.,

курсант 3 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Скляр О. С.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6179-3329>

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ З ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ

Наданий аналіз стану нормативного забезпечення взаємодії між підрозділами Національної поліції України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій із питань забезпечення публічної безпеки та порядку.

Ключові слова: Національна поліція (НПУ), Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), публічний порядок, публічна безпека, екстремальні ситуації.

При вивченні стану взаємодії Національної поліції України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій слід звернутися до історії. У період з набуття нашою країною незалежності і до 1996 року тоді ще міліція та пожежна охорона були структурними підрозділами МВС України та були в значній мірі інтегровані один до одного. Підрозділи використовували за призначенням спеціальні засоби та засоби індивідуального захисту одне одного, система професійної підготовки теж була єдина. Однак, Указом Президента України «Про заходи щодо вдосконалення державного управління у сфері пожежної безпеки, захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій» від 27.01.2003 № 47/2003 підрозділи пожежної охорони були виведені з підпорядкування МВС та підпорядковані Міністерству України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи.

Після чого кожен з підрозділів пішов власним шляхом, а стан взаємодії почав знижуватись.

І, хоча в 2014 році постановою Кабінету Міністрів України про «Питання спрямування та координації діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій» ДСНС було повернуто у підпорядкування МВС України, стан взаємодії служб залишився на не достотному рівні. Після створення Національної Поліції України складається ситуація, коли підрозділи знаходяться під одним керівництвом, однак для залучення одне одного необхідно задіяти апарат МВС України що негативно впливає на стан взаємодії Національної поліції України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Таким чином, слід зауважити, що питанням взаємодії Національної поліції України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій приділяється недостатньо уваги на теперішній час.

Однією з безпосередніх задач Державної служби України з надзвичайних ситуацій є гасіння пожеж, що відображено у нормативній базі відповідно до статті 80 Кодексу Цивільного захисту України, пунктів 47 та 48 Положення про єдину державну систему цивільного захисту, «Положенням про Державну службу України з надзвичайних ситуацій», «Статуту дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж», та інших нормативних актах. Також, Наказом МВС «Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події» визначений порядок та

форми взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією. Слід зауважити, що, відповідно до статті 5 Кодексу цивільного захисту України до надзвичайних ситуацій відносяться надзвичайні ситуації соціального характеру, а відповідно до Наказу МВС «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій» кваліфікуючою ознакою надзвичайної ситуації є загибель двох та травмування п'яти осіб.

У свою чергу, *Масові заходи* – це заходи громадсько-політичного, релігійного, спортивного, культурно-видовищного характеру за участю значної кількості громадян, що проводяться з нагоди офіційних (державних), професійних, релігійних свят, пам'ятних дат, а також за ініціативою політичних партій, рухів, громадських об'єднань, релігійних конфесій (громад), окремих громадян, спортивних організацій, закладів культури тощо. У свою чергу, Кримінальний кодекс України у статті 293 визначає, що групове порушення громадського порядку – організація групових дій, що призвели до грубого порушення громадського порядку або суттєвого порушення роботи транспорту, підприємства, установи чи організації, а також активна участь у таких діях, а у статті 294 визначає, що організація масових заворушень, що супроводжувалися насильством над особою, погромами, підпалами, знищенням майна, захопленням будівель або споруд, насильницьким виселенням громадян, опором представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, які використовувалися як зброя, а також активна участь у масових заворушеннях. Ці діяння визнаються злочином та передбачається кримінальна відповідальність.

Також, слід звернути увагу на Наказ МВС «Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту, яка визначає складову частини єдиної державної системи цивільного захисту, до якої входять, у тому числі, МВС та Національна поліція України та, серед основних завдань ставить перед Національною поліцією завдання «надання у межах компетенції допомоги підрозділам Державної служби України з надзвичайних ситуацій щодо забезпечення їх доступу на територію об'єктів, де виникла надзвичайна ситуація або інша небезпечна подія».

Отже, можна зробити висновок, що чинне законодавство досить чітко та конкретно регламентує нормативні засади взаємодії Національної поліції України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій в рамках забезпечення публічної безпеки та порядку.

Однак, у той же час слід зауважити, що регламентація носить поверхневий характер, декларуючи цілі та задачі з однієї сторони, та не вказуючи шляхи, методи та способи їх виконання, а також не надаючи інструменти їх виконання, з іншої. Таким чином можна зробити висновок, що виконання поставлених завдань, нажаль, не забезпечене у повній мірі, що призводить до погіршення стану захисту населення від негативних наслідків надзвичайних ситуацій, підвищення травматизму серед населення та значних матеріальних збитків.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.04.2021).
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 10.04.2021).
3. Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України до виконання завдань за призначенням : Наказ МВС України від 20.11.2015 № 1470 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1528-15> (дата звернення: 10.04.2021).
4. Державна служба України з надзвичайних ситуацій // Вікіпедія : віл. енцикл. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Державна_служба_України_з_надзвичайних_ситуацій (дата звернення: 10.04.2021).

5. Про заходи щодо вдосконалення державного управління у сфері пожежної безпеки, захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 27.01.2003 № 47/2003 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2003> (дата звернення: 10.04.2021).
6. Питання спрямування та координації діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2014 № 120 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/120-2014-п> (дата звернення: 10.04.2021).
7. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 10.04.2021).
8. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 № 11 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п> (дата звернення: 10.04.2021).
9. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1052 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п> (дата звернення: 10.04.2021).
10. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж : затв. Наказом МВС України від 26.04.2018 № 340 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0802-18> (дата звернення: 10.04.2021).
11. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події : Наказ МВС від 22.08.2016 № 859 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1254-16> (дата звернення: 10.04.2021).
12. Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій : Наказ МВС України від 06.08.2018 № 658 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18> (дата звернення: 10.04.2021).
13. Кузнецов В. В. Визначення масових заворушень: порівняльно-правові аспекти. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2013. № 6. С. 17–29.
14. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 10.04.2021).
15. Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту : Наказ МВС України від 04.10.2019 № 835 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1199-19> (дата звернення: 10.04.2021).
16. Про затвердження Норм табельної належності, витрат і термінів експлуатації пожежно-рятувального, технологічного і гаражного обладнання, інструменту, індивідуального озброєння та спорядження, ремонтно-експлуатаційних матеріалів підрозділів ДСНС України : Наказ ДСНС України від 29.05.2013 № 358 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0358388-13> (дата звернення: 10.04.2021).

Отримано 13.04.2021

УДК 351.741:623.44](477)

ВОБЖА Д. А.,

курсант 2 курсу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Макаренко В. С.,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3310-0684>

ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ

В тезах зазначено проблемні аспекти застосування вогнепальної зброї поліцейськими, досвід Франції щодо переходу поліції на використання мени травматичної зброї, озброєння британських поліцейських та можливість реалізації Україною такого переходу.

Ключові слова: зброя, патрульна поліція, електрошокер, поліція Франції.

Органи поліції з найдавніших часів є основним елементом механізму безпеки будь-якої держави. Основним призначенням поліції у більшості населення є підтримання встановленого в суспільстві правопорядку. Проте, в сучасних умовах надзвичайної правової обізнаності громадськості, робота поліцейського стає все більш небезпечною.

Пропонуємо розглянути таку проблему як застосування вогнепальної зброї в умовах, коли це необхідно навіть якщо її застосування несе за собою накладення кримінальної відповідальності за статтею 365 Кримінального кодексу України «Перевищення службових повноважень». Інколи обставини вимагають негайного вирішення проблеми, стосовно небезпечних факторів для життя поліцейського, серед яких агресивна поведінка під час затримання особи, що вчинила тяжкий або особливо тяжкий злочин, та чинить опір працівникам поліції.

Деякі особи, яких затримують, використовують підручні засоби, що можуть нести небезпеку здоров'ю поліцейського. В даних випадках доречно було б використати вогнепальну зброю для того, щоб «відбити» бажання злочинця використати такі засоби.

Законодавством України п. 11 ст. 46 ЗУ «Про Національну поліцію» зазначено, що: «Поліцейський може взяти до рук вогнепальну зброю і привести її у готовність, якщо вважає, що в обстановці, що склалася, можуть виникнути підстави для її застосування» [1]. Але, виходячи з досвіду патрульних поліцейських, наслідком реалізації положень цієї статті та приведення зброї в бойову готовність або її безпосереднє застосування, для працівників було притягнення до кримінальної відповідальності за статтею 365 «Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу», хоча їхні дії відповідали вимогам статті 46 ЗУ «Про Національну поліцію» [2].

Внаслідок цього, ми пропонуємо одним із шляхів вирішення даної проблеми розглянути можливість переходу на зброю з меншою уражальною здатністю, взявши за основу досвід країн, що вже так вчинили. Наприклад, в 2010 році Міністерство внутрішніх справ Франції ухвалило рішення замінити стандартні боєприпаси, що використовуються співробітниками поліції в пістолетах Sis Sauer (Поліцейські можуть також мати при собі іншу зброю, яка може бути необхідна і пропорційна конкретному завданню: наручники, кийок, знешкоджуючий спрей, Flash-Ball (ручна зброя, що стріляє великим гумовим кулею) або електрошокер). До цього співробітники поліції використовували суцільнометалеві патрони для ураження цілі, що іноді призводило до травмування або загибелі сторонніх осіб. Після кількох таких інцидентів Міністерство внутрішніх справ Франції прийняло рішення замінити суцільнометалеві патрони на пустотілі боєприпаси, які мають меншу швидкість і більш високу гальмівну здатність [3].

Наведене рішення, прийняте Міністерством внутрішніх справ Франції, на нашу думку є доцільним і заслуговує на окрему увагу, оскільки сьогодні вогнепальна зброя в діяльності Національної поліції, поліцейськими застосовується рідко, через побоювання настання дисциплінарної та кримінальної відповідальності. На нашу думку, для поліцейських доцільним буде використання менш травматичної зброї, як-то електрошокер. Британські патрульні поліцейські, наприклад, також несуть службу екіпіровані газовими балончиками (сльозоточива дія), наручниками, кийками та електрошокерами. Лише 10 відсотків офіцерів озброєні пістолетами, а також групи швидкого реагування (підрозділи, екіпіровані бронежилетами, шоломами та гвинтівками) яких викликають на місце вчинення злочинів [4]. Виходячи з наведеного, ми пропонуємо такий алгоритм дій:

1. Замінити стандартні боєприпаси на гумові кулі в підрозділах НПУ, які займаються безпосередньо патрулюванням міста.
2. Стандартні боєприпаси залишити лише в спецпідрозділах НПУ.
3. Взяти на озброєння української поліції пістолети-електрошокери.
4. Внести зміни до статті 46 ЗУ «Про Національну поліцію», додавши можливість застосування пістолету-електрошокера у відповідних випадках для припинення протиправної діяльності.

Проблема використання зброї завжди була та буде, на даний період часу ця тема є найбільш розповсюдженою. Запровадження нових, менш летальних видів спеціальних засобів може допомогти поліцейським почуватися більш захищеними. Зрозуміло, що суворий контроль за новими технологіями безпеки повинен залишатися активним. Громаді треба проводити дослідження наслідків їх застосування, яке буде проводитись та розміщуватись у відкритому доступі, а також дотримання міжнародних стандартів прав людини.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.04.2021).
2. Практичний посібник з питань боротьби з корупцією та службовими правопорушеннями в поліції // Geneva Centre for Security Sector Governance : сайт. URL: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/DCAF_ToolkitPoliceIntegrity_Ukrainian_Feb2021.pdf (дата звернення: 20.04.2021).
3. Police Weapons: France // Library of Congress : сайт. URL: <https://www.loc.gov/law/help/police-weapons/france.php> (дата звернення: 20.04.2021).
4. Smith A. The Vast Majority of U.K. Police Don't Carry Guns. Here's Why // NBCNEWS : сайт. 23.03.2017. URL: <https://www.nbcnews.com/news/world/why-london-won-t-arm-all-police-despite-severe-terror-n737551> (дата звернення: 20.04.2021).

Отримано 22.04.2021

УДК 371.134:351.74(477)

ВОЛОШИНА Ю. В.,

курсант 2 курсу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Токар А. А.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

МІСЦЕ ПОЛІГРАФУ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

*У статті розглядаються питання професійної підготовки персоналу
Національної поліції України в аспекті використання поліграфу.*

Ключові слова: професійна підготовка, поліграф, правоохоронні органи, атестування, підготовка кадрів.

Актуальність. З впровадженням Закону України «Про Національну поліцію», наше суспільство нарешті отримало можливість відійти від розуміння правоохоронних органів як певного «карального органу» до органу, який, в першу чергу, надає поліцейські послуги, що неабияким чином зумовило ріст довіри як до Національної поліції в цілому, так і до її персоналу зокрема. Саме рівень довіри населення до поліції Законом визначається як основний критерій оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції, запорукою якої, насамперед, виступає вимога щодо якісної професійної підготовки її співробітників. Таким чином перед нами постає нагальне питання: яким чином держава має підходити до підготовки поліцейських, аби їх діяльність була зразковою та не викликала недовіри у суспільства? Саме шляхи пошуку відповіді на це питання визначили актуальність вибраної теми.

Роботи таких науковців як Р.С. Белкін, О.В. Белюшина, С.В. Ігнатова, Ю.К. Орлов, Г.К. Кравцова, Я.В. Комісарова, О.І. Мотлях, Ж.Ю. Половнікова, А.П. Сошніков, Т.Р. Морозова, Ю.І. Холодний та ін. здебільшого присвячені проблемним питанням використання поліграфа в розслідуванні злочинів, що залишає широкі можливості подальших розвідок щодо його впровадження і в інших напрямках, зокрема в сфері підготовки персоналу правоохоронних органів.

Сутність дослідження. В умовах постійної глобалізації сучасного світу перед правоохоронцями, з одного боку, постають все нові і нові виклики в сфері протидії злочинності, а з іншого – певні корупційні ризики.

Тож, перед державою постає ключове завдання: здійснення службової підготовки надійного, морально стійкого та компетентного сучасного поліцейського, використовуючи при цьому весь комплекс навчально-методичних засобів щодо збереження ними морально-ціннісних орієнтацій протягом всього періоду професійної діяльності, в тому числі за допомогою поліграфа.

Наразі в системі правоохоронних органів використання поліграфа здійснюється згідно Інструкції «Про порядок використання поліграфів у Національній поліції України», затвердженої наказом МВС від 13.11.2017 № 920 [1].

Так, цією ж Інструкцією чітко регламентовано перелік випадків, коли поліграф можна використовувати, а саме:

- під час вступу кандидатів на службу до поліції;
- у разі проведення атестування поліцейських;
- перевірка з власної ініціативи особи, яка виявила бажання бути опитаною з використанням поліграфа, у тому числі під час проведення службових розслідувань;
- здійснення оперативно-розшукової діяльності.

Виходячи з наведеного вище, можемо бачити, що в питаннях підвищення ефективності підготовки кадрів, використання поліграфа можливе лише в двох випадках, а саме: при доборі на

службу та під час проходження атестації.

Використання поліграфа під час вступу кандидата на службу до поліції наразі передбачено Законом України «Про Національну поліцію», згідно якого, громадяни України, які виявили бажання вступити на службу в поліцію, за їхньою згодою проходять тестування на поліграфі [2]. При цьому слід зазначити, що вступ до лав поліції здійснюється за результатами конкурсу, ураховуючи рівень професійної компетентності, особистих якостей і досягнень кандидатів на прийняття на службу та зайняття вакантної посади, що своєю чергою можна вважати первинною ланкою в системі підготовки кадрів Національної поліції. Саме на цьому етапі використання поліграфа має не аби яку цінність, оскільки з його допомогою спеціаліст поліграфолог може, наприклад, виявити так би мовити «випадкових» людей, яких приваблює служба виключно як гарантія службового місця, стабільної заробітної плати, соціального пакету та інших вигод, гарантованих державою. Також, неабияке значення має з'ясування певних вад, таких як: схильність до зловживання алкоголем або наркотиками, вчинення спроб суїциду, ігromанія, психічні розлади або рівень емоційної стійкості.

Використання поліграфа під час проведення атестації передбачено Інструкцією МВС України «Про порядок проведення атестування поліцейських», згідно якої, поліцейські, які проходять атестування, за їхньою згодою проходять тестування на поліграфі [3]. Водночас атестацію будемо розглядати як більш розгалужений інструмент в системі підготовки кадрів Національної поліції, оскільки вона супроводжує поліцейського протягом всієї його професійної діяльності та здійснюється з метою оцінки його ділових, професійних, особистих якостей, освітнього та кваліфікаційного рівнів на підставі глибокого і всебічного вивчення, визначення відповідності посадам, а також перспектив службової кар'єри. На цьому рівні використання поліграфа зумовлено доцільністю з'ясування прихованих мотивів особового складу (поновлення, переведення, звільнення, навчання), в тому числі і намірів щодо вчинення корупційних та інших протиправних дій як з боку працівника, так і по відношенню до нього.

Основні висновки. Таким чином, враховуючи вищевикладене, не викликає сумніву доцільність використання поліграфа, адже його основними функціями є запобігання та профілактика тих негативних явищ, які постають на шляху підбору та підготовки персоналу до лав Національної поліції. На жаль, слід констатувати, що станом на сьогодні, наша держава ще не входить до низки передових країн з тривалим досвідом використання поліграфа, особливо вважаючи на факт добровільного проходження цієї процедури. Втім, вже сама можливість широкого та прозорого використання поліграфа має стати запорукою тих позитивних процесів у реформуванні правоохоронної системи, що вже тривають, зміцнюючи при цьому довіру суспільства до поліції в цілому.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України : Наказ МВС України від 13.11.2017 № 920 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1472-17> (дата звернення: 03.04.2021).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 03.04.2021).
3. Про затвердження Інструкції про порядок проведення атестування поліцейських : Наказ МВС України від 07.11.2015 № 1465 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1445-15> (дата звернення: 03.04.2021).

Отримано 05.04.2021

УДК 799.3:351.741(477)

ГОЛУБ В. Ю.,

курсант першого курсу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Яреценко О. А.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,

доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-2475-7572>

РОЛЬ ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНИХ ІГОР У ФОРМУВАННІ І РОЗВИТКУ РУХОВО-КООРДИНАЦІЙНИХ НАВИЧОК У МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

В даному дослідженні автори спробували розкрити основні аспекти розвитку рухово-координаційних навичок, спритності, концентрованої уваги, тактичної та вогневої підготовки у працівника Національної поліції України при проведенні військово-спортивних ігор.

Ключові слова: концентрована увага, спритність, координація, тактична підготовка, вогнева підготовка, військово-спортивні ігри, страйкбол, Національна поліція України.

Основною запорукою безпеки життя у працівника НПУ є здатність швидко реагувати і діяти в різних сформованих екстремальних ситуаціях. Під час нападу озброєної особи з різними предметами, під час обшуку підозрюваного, при виникненні ситуації, в якій є підстави для застосування вогнепальної зброї, співробітник Національної поліції України повинен приймати чіткі і швидкі рішення, які допоможуть йому виконати свої службові обов'язки і зберегти своє життя і здоров'я. Прийняти рішення в екстремальних умовах допомагає розвинена концентрована увага, рухово-координаційні навички, а також спритність і точність. Отже, розглянемо більш детально ці неподільні і необхідні якості для співробітника Національної поліції України.

Метою даного дослідження є спроба розкрити основні аспекти розвитку координаційних навичок, спритності, концентрованої уваги, навичок акробатики зі зброєю, спеціальних тактичних навичок, а також психологічну атмосферу співробітників Національної поліції України, при проведенні військово-спортивних ігор.

Співробітники Національної поліції України, зокрема спеціальних підрозділів, щодня вступають в конфлікти з застосування різноманітної вогнепальної зброї, які вимагають від нього швидкої і чіткої реакції, злагоджених дій зі своїми колегами, рішуче виконання різного роду завдань. Якщо завданнями розвитку ближнього бою займається методика тренування рукопашного бою, то при дистанційному бої тренування проводиться на дисциплінах з вогневої підготовки. Однак, в існуючій системі підготовки кадрів для Національної поліції України, вогнева підготовка включає в себе відпрацювання навичок стрільби по статичній цілі, що не може задовольняти вимогам підготовки професіоналів своєї справи. Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що необхідно впроваджувати якісно новий рівень тактичної підготовки бійців спецпідрозділів і співробітників Національної поліції України.

Однак, за даними напрямками, реалізувати повноцінне тренування досить складно, адже відпрацьовувати елементи бою необхідно з бойовою зброєю, отже, необхідно впроваджувати в систему підготовки військово-спортивні ігри, зокрема, страйкбол.

Страйкбол або ейрсофт - командна екстремальна гра, в якій стрільба ведеться з малопопулярного пневматичної зброї. В основному в іграх беруть участь дві або більше команд. У різних країнах і на різних іграх застосовуються різні правила. Суть гри полягає в командному виконанні поставлених сценарієм завдань з дотриманням правил гри. В якості ігрового

спорядження гравці використовують так звану м'яку пневматику, що приводиться в дію електродвигуном, газовою сумішшю, вуглекислою або мускульною силою самого гравця. У спорядження гравця, крім зброї, обов'язково входить захисна амуніція, в тому числі захисні окуляри. Гра ведеться на чесність, тому ніякі суперечки між гравцями під час гри не допускаються. Тривалість однієї гри становить від декількох годин до декількох діб (в залежності від території, ігрового сценарію і кількості гравців).

Тактична підготовка засобами страйкболу

Як відомо, тактичні аспекти роботи на місцевості включають в себе наступні пункти:

Прохідність - в умовах страйкболу можна розділити на добре прохідну (дороги, стежки), важкопрохідну (чагарник) і умовно непрохідну (слід пам'ятати, що можливо форсувати водну перешкоду або гірський масив, проте в умовах страйкболу цього швидше за все робити ніхто не буде).

Прострільність - в страйкболі будь-яка відкрита місцевість - прострілюється, а наявність будь-якої перешкоди (навіть гілки, листя, трави) практично зводять прострільність до нуля.

Маскування - в зв'язку з малими відстанями в страйкболі має невелике значення (проте, не можна про неї забувати).

Оборонні властивості місцевості - в страйкболі це будь-які укріплення, а також перепади висот.

Огляд - має значення в основному для командування, але в страйкболі часто збігається з прострільністю.

Страйкбол зародився в Японії, коли після Другої світової війни японці втратили не тільки армію, але і права володіння автоматичною зброєю. Умови капітуляції необхідно було дотримуватися, але для відпрацювання тактики сил самооборони японці придумали іграшкову «зброю», яка зовні було схожа на справжню, але «стріляла» не кулями, а пластиковими кульками. Замість порохового заряду використовувався стиснений газ, який має на порядки меншу енергію, що дозволило проводити тактичні заняття без ризику загибелі учнів.

Існують кілька типів ігор, що відрізняються цілями, місцем проведення, задіяним екіпіруванням, вимогами до учасників і так далі. Для створення антуражу на великі ігри може залучатися техніка: вантажівки, БТри, водний транспорт, авіація.

Намагаючись застосовувати елементи тактики реального бою в страйкболі, слід пам'ятати, що, незважаючи на антуражність зовнішнього вигляду, є суттєві відмінності, зумовлені різними факторами. Головним з них є значна відмінність ТТХ страйкбольної зброї від характеристик реальних прототипів. Важливу роль відіграє соціальний і психологічний аспект. Ефективна дистанція стрільби рідко досягає 50 метрів, проте скорострільність, боезапас і щільність вогню перевищують показники реальних зразків зброї. При цьому точність стрільби та надійність - значно поступаються. Це веде до заливки противника кулями, не даючи йому здатися через укриття. Виходячи з вищевказаного, тактика в страйкболі може являтися модифікацією тактики реального бою (на близьких відстанях, в тому числі всередині будівель).

Розвиток рухово-координаційних навичок за допомогою страйкболу.

Страйкбол є дуже динамічною військово-спортивною грою. З огляду на малу вагу боекомплекту і міцних копій реальної зброї, боєць може переміщатися швидко, а так само використовувати прийоми бойової акробатики зі зброєю.

Основними принципами правильного виконання елементів акробатики зі зброєю є:

- поширення зони контакту тіла при падінні на максимально велику поверхню;
- підборіддя притиснуте до грудей, рот закритий, зуби стиснуті;
- пружне напруження тіла з «хвилею», виробленої м'язами, що розповсюджується з точки контакту на все тіло (за принципом «маятника»);
- ні в якому разі не виставляти пальці, лікті, голову, коліна в напрямку кидка;
- м'яко пружинити долонями (при падінні обличчям вперед) або задньою поверхнею руки (при падінні на спину або на бік);
- по можливості не схрещувати ноги;
- видихати при падінні;
- при звалюваннях (ривком за ноги, підсічках і т.д.) використовувати дугу, створювану вигином хребетного стовпа.

Стрибки і інші акробатичні елементи: різні форми «колеса», сальто і тому подібні прийоми використовуються для відходу від різних видів агресії, для варіативності і несподіванки пересування в поєдинку; як форма виконання різних стрибків і переكاتів.

Цей вид техніки найбільш складний в координаційному відношенні, тому до тренування рухів даної групи слід ставитися дуже обережно, не поспішаючи, використовуючи страховку (допомога товаришів, спеціальні пояси).

Корисно відпрацьовувати ці методи, розбивши їх спочатку на ключові моменти: поштовх, поворот і т.д. Велику роль в їх хорошому виконанні грає гнучкість.

З огляду на те, що страйкбол є активною грою з максимальною кількістю бігового елемента, ми провели дослідження по його впливу на розвиток рухових навичок у груп осіб, які активно займаються цим видом спорту. Розглянемо методику тестування. Отже, тестування проводилося в двох групах: групою студентів, не залучених в регулярні тренування і групою курсантів, які беруть участь в регулярних тренуваннях і військово-спортивних іграх. Обидві групи складаються з 10-ти чоловік.

Тести, використані для визначення впливу.

Тест	Група осіб, які не займаються страйк-болом	Група осіб, які займаються страйкболом 3 місяці	Група осіб, які займаються страйкболом 1 рік
Біг 100 м	13.5 с	13.0 с	12.5 с
Біг 400 м	70 с	65 с	60 с
Стрибок в довжину	4.5 м	4.75 м	5.00 м
Стрибок у висоту	1.4 м	1.45 м	1.5 м
Біг 1500 м	5:10	4:40	4:10

Отже, як ми бачимо, результати показують про дійсно високі результати при регулярному проведенні тренувань. Два рази на тиждень, використовуючи різні сценарії.

Розглядаючи роль впливу військово-спортивних ігор, зокрема, страйкболу, на розвиток координаційних, рухових та інших навичок, слід відзначити високий рівень позитивної модифікації тактичного мислення співробітників НПУ, при веденні бойових дій. Були проведені тести, за результатами яких, було встановлено, що регулярні заняття активними військово-спортивними іграми сприяє всебічному фізичному розвитку.

Отримано 19.04.2021

УДК 378.015.31:796]-048.34

ГУЛАК М. В.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

НЕМЕШ А. В.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Токар А. А.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

В даній роботі розглянуто актуальне питання оптимізації фізичного виховання та спорту студентської молоді та шляхи підвищення ефективності організації процесу фізичного виховання студентів.

Ключові слова: фізичне виховання, спорт, фізична культура, молодь, студентське середовище.

Сьогодні щоденні багатогодинні академічні та самостійні заняття змушують студентів та учнів вести малорухливий спосіб життя. З точки зору фізіології це один з стрес-факторів, що негативно впливають на здоров'я. Результатом негативного впливу фактора гіподинамії на тлі інтелектуальних перевантажень є протиріччя між досягненнями студентів в освоєнні професії і втратами в стані здоров'я. В системі вищої професійної освіти при формальному декларуванні стратегії гармонійного розвитку студентів пріоритет віддається їх інтелектуальному розвитку на шкоду фізичному розвитку і здоров'ю. Не випадково тому число студентів, віднесених за показниками захворюваності до спеціальної медичної групи, на сьогоднішній день перевищує 35% - це критичний рівень.

Відомо, що без достатньої рухової активності людина не може скористатися у своєму житті тим, що закладено в нього природою, не може продуктивно працювати, бути здоровим. Заняття фізичними вправами як найприродніший і сильний подразник, що сприяє змінити стан організму людини, відіграє особливу роль в становленні найважливіших механізмів його життєдіяльності. Пошук ефективних форм, засобів і методів фізичного виховання вимагає ситуація, що склалася в профілактиці наркоманії серед дітей, підлітків та молоді. Фахівці відзначають величезний потенціал засобів фізичної культури і спорту в профілактиці наркоманії та пропаганди здорового способу життя. Дані наукових досліджень показують, що значна кількість (близько 70%) молодих людей (старшокласників та студентів) вважають фізичну культуру і спорт найбільш ефективним засобом проведення дозвілля і профілактики наркоманії [3].

Для успішної профілактики наркозалежності серед школярів і студентів вузів доцільним є дотримання низки педагогічних умов:

- профілактична і спортивна спрямованість педагогічного процесу; - застосування засобів і методів фізичного виховання, адекватних особливостям учнів;
- розвиток фізичних якостей і підвищення психоемоційного стану молодих людей;
- залучення молодих людей до занять привабливими, з точки зору однолітків, видами рухової активності, які будуть відповідати особистим потребам і бути альтернативою вживання наркотиків [4].

Однак, не зважаючи на безперечно прогресивну роль рухової активності, більш ніж 85% населення країни все ж не займаються фізичною культурою систематично. Серед причин - брак вільного часу, віддаленість спортивних баз від місця проживання, деякі психологічні

моменти, такі як почуття сором'язливості, відсутність звички до занять і т.д.

У студентському середовищі, особливо серед дівчат, спостерігається незадоволення змістом практичних занять фізичною культурою. Це негативно позначається на мотивації до занять фізичною культурою, а відповідно і на формуванні потреби в здоровому способі життя. У зв'язку з цим є актуальним пошук ефективних шляхів підвищення мотивації студенток до виконання фізичних вправ, залучення до здорового способу життя, і практична їх реалізація в навчальному процесі. Одним з найбільш прийнятних шляхів вирішення цієї проблеми є інтеграція різних видів, засобів і методів фітнесу в фізичну культуру молоді. Як показують результати численних досліджень, для підтримки нормального стану здоров'я необхідне включення фітнес-програм на додаток до повсякденної діяльності [1]. Рівень фізичної підготовленості є одним з найважливіших параметрів ефективності фітнес-культури учнів. Прагнення студенток до досягнення красивого і гармонійного статури закладено в основу фітнес-програм. Систематичні заняття фітнесом дозволяють:

- впоратися з вимогами інтенсивної навчальної діяльності без надмірного напруження за рахунок розширення резервів адаптації організму до стрес-факторів;
- нормалізувати емоційний тонус, підвищити працездатність;
- контролювати вагу і боротися з гіподинамією, знизити ризик різних захворювань.

Сьогодні фітнес прийнято розглядати в різних аспектах:

- як кондиційні тренування, що забезпечують гармонійний розвиток фізичних якостей;
- як соціальне явище, що зачіпає різні сторони життєдіяльності людини;
- як форму організації дозвілля;
- як систему фізкультурної освіти.

Наступним кроком у підвищенні ефективності організації процесу фізичного виховання студентів можуть служити заняття фізичною культурою за принципом спортивних спеціалізацій [2]. Так, навчальні заняття з дисципліни фізична культура можуть проводитися у вигляді тренувальних занять з різних видів спорту. Перевага подібної форми складається в праві вибору у студентів того виду спорту, яким вони хотіли б займатися. А широкий вибір спортивних спеціалізацій забезпечують інтерес до подібної форми проведення занять у студентів. Навчально-тренувальні заняття на основі обраних видів спорту, підвищують рівень психоемоційного стану та мотивації молодих людей, сприяють розвитку фізичних якостей і рухових здібностей, користуються популярністю.

Таким чином, систематичні заняття фізичною культурою і спортом організовані з урахуванням сучасних вимог з боку молоді, а також відповідно до принципів фізичного виховання здатні стати серйозною альтернативою наявним проблемам в молодіжному студентському середовищі.

Список бібліографічних посилань

1. Григорьев В. И. Деятельностная специфика фитнес-услуг в системе высшего профессионального образования // Актуальные проблемы сферы услуг : сб. науч. трудов. СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2006. С. 106–115.
2. Дорошенко С. А. Спортивно-видовой подход – путь к повышению эффективности процесса физического воспитания в вузе. *Журнал Сибирского федерального университета. Серия: Гуманитарные науки*. 2011. Т. 4, № 9. С. 1334–1353.
3. Евсеев С. П., Грецов А. Г. Опыт внедрения системы профилактики наркозависимости подростков и молодежи. *Адаптивная физическая культура*. 2008. № 1. С. 33–36.
4. Еремин М. В. Профилактика наркомании средствами физической культуры и спорта детей и подростков : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Самара, 2003. 141 с.

Отримано 01.03.2021

УДК 378.178:351.74

ДАНИЛЕНКО А. В.,

курсантка 2 курсу Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Білоус Т. Л.,

доцент кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії

Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Висвітлення актуальних проблем професійно-психологічної підготовки поліцейського під час навчання у закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання та можливості їх подолання.

Ключові слова: професійно-психологічна підготовка, поліцейський, професійна діяльність, професійні навички, професійна готовність.

Як відомо, професійно-психологічна підготовка поліцейського є надзвичайно важливим аспектом становлення працівника поліції як професіонала, оскільки розвиток професійних якостей і формування необхідних навичок певним чином допомагає підготуватися до труднощів майбутньої професійної діяльності та приймати рішення для їх вирішення.

Варто зауважити, що саме з навчання у закладі вищої освіти починається професійно-психологічна підготовка працівника поліції. Аудиторні й практичні заняття, гуртки, ознайомча практика, стажування – все це є базою для формування особистості фахівця та вдосконалення його професійних навичок. Саме під час навчання закладається фундамент майбутнього професіонала.

Діяльність працівника поліції є особливо ризикованою і небезпечною в умовах поєднання кризи в країні й подолання системного порушення прав людини, росту злочинності та кількості зброї на руках у злочинців, збільшення випадків актів тероризму, залякування населення. Ненормовані умови праці, постійний стрес, загроза життю і здоров'ю працівника поліції, нові форми злочинності вимагають формування в майбутнього працівника поліції професійно-психологічної підготовки до роботи в складних ситуаціях [1, с. 4].

Слід звернути увагу на те, що формування професійної готовності поліцейського до службової діяльності є досить складним. Це зумовлено реорганізацією особистості та адаптацією до майбутньої професійної діяльності. Не варто забувати про гостру потребу в розвитку необхідних рис характеру, вмінь та навичок, постійного вдосконалення набутих знань для належного рівня професійності працівника поліції.

Професія поліцейського є надзвичайно складною, оскільки ситуації, що виникають, характеризуються певним ступенем ризику та потребують негайного вирішення. Варто наголосити про високий рівень відповідальності, адже будь-яка дія має відповідні наслідки. Неабияке значення мають вимоги до безпосередньої діяльності працівника поліції, що полягають в захисті особи, її прав і свобод, охороні публічної безпеки та порядку, протидії злочинності [2].

У той же час, високий рівень знань, культури, прагнення до самовдосконалення та вміння використовувати набуті знання на практиці є переліком своєрідних потреб з боку населення, які мають бути реалізовані поліцейським під час несення служби. Дані факти дають змогу стверджувати, що система підготовки працівників поліції потребує певних коректив, оскільки вимоги суспільства дещо різняться з встановленою системою підготовки кадрів [3].

Слід зазначити, що окремої уваги вимагає етап відбору кандидатів на навчання. Більшість курсантів не є до кінця впевненими у своєму виборі або зробили його за впливу батьків чи низьких балів зовнішнього незалежного оцінювання, що негативно впливає на їх подальший професійний розвиток, а без належного підходу прогрес неможливий. Тому, такі фактори: як бажання, готовність виконувати службову діяльність та усвідомлення характеру цієї

діяльності мають бути не залишені без уваги, оскільки в подальшому це часто стає причиною професійного вигорання.

Надзвичайно важливими для поліцейського є стійкість до агресії, яка сформувалась при постійному контакті з агресивними громадянами; стійкість до не висипання (сформована внаслідок постійних добових чергувань), до крові (сформована внаслідок постійного контакту з бійками та розбійними нападами тощо). Необхідно згадати про такі моральні якості курсантів: почуття відповідальності перед народом, розуміння серйозності даної професії, толерантності мають бути в пріоритеті та потрібно постійно розвивати. Це можна реалізувати шляхом проведення профілактичних бесід з керівництвом та психологом.

Велика кількість курсантів є абсолютно незацікавленими у професійному розвитку, це зумовлено відсутністю підтримки мотивації. Проблема в тому, що Дисциплінарний статут Національної поліції України передбачає заохочення (ст. 6), але в реальному житті вони застосовуються дещо некоректно. Багато випадків, коли старання того чи іншого курсанта не були певним чином оцінені, що негативно вплинуло на їх подальше ставлення до навчання та службової діяльності. У зв'язку з цим виникає зниження особистих досягнень, що проявляється в зниженні самооцінки та знеціненні своїх можливостей [4].

На мою думку, для того, щоб вдосконалити якість освіти та рівень професіоналізму поліцейських, необхідно постійно оновлювати навчальний матеріал, посиляючись на інформаційні технології, що дуже швидко розвиваються. Застосування різноманітних тренінгів, іноземної практики, спілкування та обмін досвідом з кваліфікованими представниками різних сфер діяльності, перегляд вимог підготовки до практичних занять (перегляд часу та розрахована кількість завдань для запобігання перенавантаження) зможе значно покращити рівень знань поліцейського, отриманих під час навчання у закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Отже, можна сказати, що професійно-психологічна підготовка поліцейського під час навчання у закладі вищої освіти зі специфічними умовами навчання потребує вдосконалення та особливої уваги в різних ситуаціях. Адже, саме психологічна складова є базою для формування правосвідомості працівника поліції та розвитку професійних якостей. Сприяння активності курсантів у вигляді більшої кількості заохочень, посиленні мотивації, обмін досвідом та зустрічі з професійними працівниками органів внутрішніх справ, які є певним прикладом для наслідування та зможуть явно покращити ситуацію.

Список бібліографічних посилань

1. Білоус Т. Л. Формування професійної готовності до роботи в екстремальних умовах у майбутніх працівників органів внутрішніх справ України : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Слов'янськ, 2015. 179 с.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 14.04.2021).
3. Сокурєнко В. В. Реформа правоохоронної системи як уособлення практичної реалізації вектора безпеки Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» // Публічне управління у забезпеченні сталого розвитку країни : зб. тез наук.-практ. конф. за міжнар. участю (в межах Третьої щоріч. наук.-освіт. виставки «Публічне управління XXI», приуроченої до Всесвітнього дня науки) (м. Харків, 24 листоп. 2016 р.) / Харків. регіонал. ін-т держ. управління Нац. акад. держ. управління при Президенті України. Харків, 2016. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2255> (дата звернення: 14.04.2021).
4. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19> (дата звернення: 14.04.2021).

Отримано 16.04.2021

УДК 378.147:[351.743:796](477)(045)

ЄЛІСЄЄВА О. С.,

курсант 2 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Яреценко О. А.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,

доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-2475-7572>

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ В РІЗНИХ УМОВАХ СЛУЖБОВО-ОПЕРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стаття присвячена актуальним питанням удосконалення прикладних навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) майбутніми офіцерами в системі їх професійної освіти із використанням сучасних педагогічних технологій. Головною метою роботи є – розроблення та апробація педагогічної моделі формування готовності майбутніх офіцерів Національної поліції України до застосування заходів фізичного впливу в системі їх тактичної та спеціальної фізичної підготовки з урахуванням особливостей службово-оперативної діяльності.

Ключові слова: поліцейські, службово-оперативна діяльність, заходи фізичного впливу, прикладні навички, моделі розвитку фізичних якостей, курсанти.

В умовах невинної трансформації правоохоронної системи України, а також розвитку сучасних методик організації педагогічного процесу навчання, актуальним є розроблення ефективних моделей навчання спеціальним фізичним прикладним компетентностям. З урахуванням специфічності підготовки майбутніх працівників Національної поліції України, що зумовлено особливостями службово-оперативної діяльності, необхідним є проведення аналізу існуючих педагогічних моделей, а найголовніше – розроблення та апробація моделі застосування заходів фізичного примусу (сили), що виходить із спектру тих завдань, що покладені на Національну поліцію України¹.

Одним із ключових елементів підготовки майбутніх працівників поліції є навчанням основним прийомам застосування сили при виконанні покладених завдань, що нерідно проходять у екстремальних умовах. Не виключенням є і кафедра тактичної та спеціальної фізичної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, де здійснюють свою підготовку майбутні офіцери поліції.

Обраний напрям дослідження зміг знайти своє відображення у працях провідних науковців-практиків. Так, у роботах Маріонди І.І.², Мула С.А.³, Хацаюка О.В.¹, та інших учених і

¹ Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 03.04.2021).

² Маріонда І. І. Професійно-особистісна фізична підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2011. 20 с.

³ Мул С. А. Психологія готовності офіцера-прикордонника до професійної діяльності : дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.01. Київ, 2016. 539 с.

практиків: Зорія Я.Б., Любича Р.І., Матохнюка Л.О., Медвідь Ю.І., Платнова І.В., Уліча В.Л., Чуха А.М., сформовані основні засади формування готовності майбутніх офіцерів різних силових структур та спеціальних служб України до виконання завдань за призначенням в системі їх професійної освіти. В свою чергу, наукові праці Моргунова О.А., Яреценка О.А.², Оленченка В.В., А.І. Корольова, Кравченко О.В.³, Колба І.О.⁴, та інших фахівців зазначеного напрямку: Вако І.І., Петрика Д.П., Пліска В.І., Радзівеського Р.М., Романчука С.В., Чудика А.А. розкривають питання формування навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) правоохоронцями різних силових структур та спеціальних служб України в системі їх службової (професійної) підготовки, що є актуальними для практичного їх впровадження у систему тактичної та спеціальної фізичної підготовки (ТСФП) майбутніх офіцерів НПУ на різних етапах професійної освіти.

На основі проведеного наукового аналізу, було сформовано педагогічну модель формування готовності майбутніх працівників НПУ до застосування заходів фізичної сили в умовах навчального процесу, але з максимальним наближенням до умов службово-оперативної діяльності. Дана змістовно-функціональна модель включає в себе інтерактивні методи навчання (тренінги, робота в парах, мікрогрупах, рольові ігри, спаринги, групова робота, комплексне оцінювання, відео-аналіз, біомеханічний аналіз, автоматизовані тестові комплекси), що застосовуються в навчальному процесі курсантів ХНУВС. Неодмінною складовою даної моделі є залучення до практичних занять (тренінгів) фахівців із бойовим досвідом та провідних фахівців напряму службово-прикладних одноборств, а також застосування сучасного наукового інструментарію (ВКС «Katsumoto»⁵).

Для визначення ефективності даної моделі було проведено її апробацію на базі Харківського університету внутрішніх справ, що здійснювалася із залученням курсантів факультету №2 (n=62 особи). Надалі курсантів було розподілено на дві групи – Контрольну групу (Кг = 31 особа) та Експериментальну групу (Ег = 31 особа). До початку експерименту досліджувані курсанти за рівнем сформованості фізичних навичок не відрізнялися ($P \geq 0,05$). Курсанти Кг в системі тактичної та спеціальної фізичної підготовки (інших форм фізичної підготовки) використовували діючу нормативно-правову базу, робочу програму навчальної дисципліни «Тактична та спеціальна фізична підготовка», а також методичні рекомендації (комплекс методичного забезпечення) з організації практичних занять з тактики самозахисту та особистої безпеки. Натомість курсанти Ег застосовували змістово-функціональну модель, яка передбачає акцентоване використання сучасного наукового інструментарію ВКС «Katsumoto»

Розроблена педагогічна технологія використовувалася упродовж експерименту під час практичних занять з ТСФП (розділ – тактика самозахисту та особистої безпеки) та під час інших форм фізичної підготовки.

Результати були встановлені методом експертної оцінки, що показала збільшення ефективності застосування сили в обох групах. Заключні результати в порівнянні з вихідними показниками є достовірними (Ег, $P \leq 0,05$).

¹ Хацаюк О. В. Сутність та структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань за призначенням засобами спеціальної фізичної підготовки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. Т. 2 (65). С. 144–155.

² Моргунов О. А., Яреценка О. А., Хацаюк О. В., Белошенко Ю. К. Розробка техніки рукопашного бою правоохоронців МВС України в системі спеціальної фізичної підготовки. *Честь і закон*. 2018. № 4 (67). С. 67–74.

³ Хацаюк О. В., Оленченко В. В., Корольов А. І., Кравченко О. В. Формування військово-прикладних навичок рукопашного бою у майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Інноваційна педагогіка*. 2019. Т. 2 (17). С. 215–226.

⁴ Колб І. О. Застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і зброї до засуджених в Україні: теоретичні, правові та практичні засади : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2019. 553 с.

⁵ Бизин В. П., Миргород Д. А., Хацаюк А. В. Технические средства обучения двигательным действиям : учеб. пособие. Берлин : Lambert Academic Publishing, 2014. 230 с.

Висновки. Отримані результати показали ефективність розробленої моделі. Необхідним є впровадження її у систему навчання з тактичної та спеціальної фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання різних силових структур Міністерства внутрішніх справ, не тільки Національної поліції України, що виходить із екстремальних умов службової діяльності.

Отримано 05.04.2021

УДК 342.95:351.741(477)

ЖУРАВЛЬОВА Д. О.,

курсант 2 курсу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Гіденко Є. С.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПОЛІЦЕЙСЬКЕ ПІКЛУВАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ПРЕВЕНТИВНИХ ЗАХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Ця тема розкриває проблематику питання поліцейського піклування, як одного з видів превентивних заходів в діяльності Національної поліції.

Ключові слова: Національна поліція, поліцейське піклування, Закон України, поліцейський, поліцейський захід.

Ще до прийняття Закону України «Про Національну поліцію» існували законодавчі вимоги щодо надання органами внутрішніх справ допомоги громадянам, які потрапили у складне становище. Найбільш яскравим прикладом цього був обов'язок працівників міліції, відповідно до п. 24 ч. 1 ст. 10 Закону України «Про міліцію», надавати у межах наявних можливостей особам, які потерпіли від правопорушень і нещасних випадків або перебувають у безпорадному чи небезпечному для життя і здоров'я стані, у тому числі неповнолітнім, які залишилися без опікування, домедичну допомогу та іншу допомогу, а також у разі необхідності вживати передбачених Законом України «Про екстрену медичну допомогу» заходів для забезпечення надання зазначеним особам екстреної медичної допомоги. [1]

Коли було прийнято Закон України «Про Національну поліцію» почався новий рівень розвитку правоохоронних органів України. Основним завданням Національної поліції стало надання нових повноважень правоохоронним органам, метою яких є задоволення суспільних вимог щодо забезпечення публічної безпеки та правопорядку. В переліку існуючих превентивних заходів, які передбачені ст. 31 Закону України з'явився захід - поліцейське піклування.[3] Одним із завдань поліції є «надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги» [1, с. 27].

Відповідно до ст. 41 ЗУ «Про Національну поліцію» поліцейське піклування здійснюється стосовно осіб віком до 16 років, які залишилися без догляду, до особи, яка підозрюється у втечі з психіатричного закладу чи спеціалізованого лікувального закладу де вона утримувалася на підставі судового рішення, яка перебуває у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратила здатність самостійно пересуватися чи створює небезпеку собі або оточуючим.

Поліцейські мають право вилучити зброю чи інші предмети, якими особа може зашкодити собі чи оточуючим. Поліцейському заборонено проводити обшук щодо особи, над якою здійснюється піклування. Поліцейський повинен негайно повідомити особі застосування заходів піклування, а також пояснити право на отримання першої медичної допомоги, надання пояснень, оскарження дій поліцейського та вжити заходи для повідомлення інших осіб про її

місце перебування.

Загальним процесуальним правилом даного виду превентивного заходу є оформлення протоколу, в якому зазначаються такі дані : місце, дата ,точний час та застосування поліцейського заходу, опис вилученої зброї або інших предметів, клопотання (заяви чи скарги), наявність або відсутність видимих тілесних ушкоджень. Протокол повинен бути підписаний поліцейським і особою до якої було застосовано поліцейське піклування, а також передається копія.

Після застосування поліцейського заходу , поліцейський повинен повідомити, за допомогою спеціальних або технічних засобів, відповідного поліцейського. Поліцейський зобов'язаний надати можливість особі повідомити про своє місце знаходження членів сім'ї, близьких родичів або інших осіб на розсуд даної особи. Якщо поліцейське піклування застосовується до неповнолітньої особи, тоді поліцейський повинен негайно повідомити батьків чи усиновителя, опікунів, піклувальників або орган опіки та піклування цієї особи.

Підводячи підсумки, можемо зазначити, що поліцейське піклування – це превентивний захід, який направлений на попередження чи недопущення порушення публічної безпеки та порядку, може бути реалізовано лише поліцейським та має своє процесуальне оформлення у вигляді протоколу.

Також ми повинні зазначити, що поліцейське піклування є поліцейським заходом, тому на нього поширюються загальні вимоги, визначені Законом України «Про Національну поліцію»: законності, необхідності, пропорційності та ефективності. Піклування здійснюється щодо визначеного, вичерпного кола осіб та за наявності визначеного, вичерпного переліку обставин. Відтак, не може вважатися поліцейським піклуванням просте надання поліцейськими допомоги громадян. Важливою вимогою поліцейського піклування є відповідність його наслідків вимогам Закону України «Про Національну поліцію». Кожній категорії осіб, щодо яких може здійснюватися поліцейське піклування, відповідає закріплений Законом України «Про Національну поліцію».

Список бібліографічних посилань

1. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; за заг. ред. В. В. Сокуренка. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 432 с.
2. Про міліцію : Закон України від 20.12.1990 № 565-XII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12> (дата звернення: 10.04.2021). Втратив чинність.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.04.2021).

Отримано 19.04.2021

УДК 378.147:799.31:351.74

ІВАНЧУК О. С.,

курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців
для підрозділів стратегічних розслідувань

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Карпенко О. М.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0643-3205>

ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА НАВЧАННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ

У статті розглянуто психологічні, освітні та практичні особливості щодо вогневої підготовки курсантів системи МВС. Надано практичні рекомендації щодо покращення якості вогневої підготовки у закладах вищої освіти.

Ключові слова: вогнева підготовка, психологічні аспекти, кульова стрільба, освітній процес, сучасні методи навчання, вміння, навички.

Психологічна складова навчання стрільби традиційно розглядається як ключовий аспект цього процесу в дослідженнях різних галузей знань, у тому числі педагогічних. Психологічний аспект навчання найшов свої вираження як у психології спорту так і при підготовці майбутніх офіцерів, але що стосується психологічних основ вогневої підготовки майбутніх офіцерів цей матеріал представлено в методичних рекомендаціях практичної спрямованості і він не знайшов суто наукового аналізу, систематизації і узагальнення.

Сприяння успішності в кульовій стрільбі стає можливим, коли навчально-виховний процес, спрямований на підготовку майбутнього поліцейського, включає курсантів у різноманітні види діяльності, які допомагають засвоїти не тільки необхідні знання, але й розвивають професійні здібності та вміння, творчий потенціал, формують навички управління своїм психічним станом.

Сприяння успішності в кульовій стрільбі відбувається поетапно: в період адаптації важливим є психологічне супроводження при ефекті першого пострілу. На продуктивному етапі – важливо було сформулювати основи успішності в навчанні курсантів до службової діяльності та домогтися підвищення рівня цієї успішності за рахунок залучення психологічних чинників навчання. Репродуктивний етап передбачав, перш за все, випробування результату навчань за умов реальної служби у військах під час стажування.[1, с.14]

Умовами сприяння успішності в навчанні курсантів закладу вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ є актуалізація психологічного супроводження навчальних занять з вогневої підготовки; диференційований та індивідуальний підходи до навчання курсантів.

Важливим є контроль за емоційною регуляцією діяльності курсантів; оволодіння курсантами оцінним компонентом та адекватним застосуванням його в екстремальних ситуаціях тренувань або військових навчань.

Методика практичної реалізації поетапного процесу формування успішності в навчанні майбутніх офіцерів передбачає використання таких засобів, як розв'язання спеціальних професійних (ситуаційних) завдань, рольові ігри, ігрове моделювання, комп'ютерну діагностику спеціальних здібностей тощо. Методика дозволяє викладачам цілеспрямовано керувати процесом формування професійно-спеціальної успішності у кульовій стрільбі за допомогою активних методів психологічного супроводження процесу навчання. Система спеціальних вправ і методика їх використання може бути застосована при викладанні навчальної дисципліни "Вогнева підготовка".[2]

Озброєння поліцейського способами збереження і відновлення психічного стану

шляхом оволодіння різними прийомами словесного відволікання і перемикання, раціонально організованої підготовки, на нашу думку, мають розглядатися як інструментальні засоби загальної психологічної підготовки особливості до рівня здатності долати прояви власної агресії, депресії, страху тощо.

Успіх у підготовці працівника правоохоронних органів забезпечується цілим комплексом особистісних якостей і гармонією їх взаємодії. Це, вміння долати перешкоди, що несподівано виникають; розвиток витримки і самовладання, рішучості, ініціативності; вміння володіти собою, вольові надбання людини, що мають збігатися з умінням швидко оцінювати ситуацію, приймати рішення і реалізовувати їх, відповідними якостями мислення і певним досвідом поведінки.[2]

Отож, з одного боку, розвиток пізнавальної сфери особистостей, вдосконалення інтелектуальних якостей людини, стійкості і гнучкості мислення, розвиток уваги (обсягу та інтенсивності), творчої уяви, з іншого боку – підготовка курсантів вимагає розвитку властивостей особистості, зокрема спостережливості.

Багато необхідних майбутньому офіцеру якостей характеру формуються у процесі підготовки і проведення стрільб. Зокрема, підвищення психологічної стійкості відбувається в подоланні несприятливих зовнішніх умов на тренуваннях та змаганнях; відбувається вдосконалення прийомів регуляції поведінки, оволодіння прийомами довільного розслаблення м'язів, регулюванням дихання, переключенням уваги і думок, словесної саморегуляції, приручення до самоконтролю за зовнішнім проявом емоційної напруженості; удосконалюється вміння визначати момент готовності до початку пострілу.[3]

При сприянні успішності кульовій стрільбі увага була звернена на розвиток мислення, здатності до саморегуляції, формування вольових рис характеру, розвиток оперативного мислення і пам'яті, спеціалізованих сприймань, створення загальної психічної підготовки до виконання поставлених завдань.

Також важливим є виховання у курсантів моральних основ поведінки в суспільстві, вольових рис характеру, розвиток організованої діяльності, спрямованої на підготовку до захисту громадян, організованості; розвиток здатності довільно керувати своєю поведінкою в особливих умовах.

Психологічну підготовку до виконання завдань у процесі стрільби не можна звизити до психологічної роботи з емоційним станом особистості. Мова має йти про загально психологічну підготовку та актуалізацію психологічних основ виховання майбутнього офіцера як професіонала, розвиток його емоційно-вольової сфери, особливо сфери особистісної, складних вищих почуттів, які поряд з розвитком пізнавальної сфери, спричиняють зміни і у таких складних властивостях особистості, якими є спрямованість та характер.[3]

Отже, врахування вікових факторів розвитку особистості курсанта та особливості онтогенезу, поглиблений змістовий компонент навчального заняття з вогневої підготовки; диференційований підхід до навчання курсантів; розвиток емоційно-вольової регуляції діяльності курсантів; оволодінню курсантами оцінним компонентом та адекватним застосуванням його в напружених ситуаціях обумовлює успішну підготовку курсантів та становлення їх справжніми професіоналами.

Список бібліографічних посилань

1. Волянський В., Корнійчук Ю., Штома В. Планування й організація комплексних занять із вогневої та спеціальної фізичної підготовки на базовому етапі навчання курсантів вищих навчальних закладів МВС України. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Фізичне виховання і спорт.* 2013. Вип. 11. С. 14–17.
2. Тробюк В. І. Використання інтерактивних методів навчання на заняттях з вогневої підготовки. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка.* 2015. Вип. 5. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadped_2015_5_20.pdf (дата звернення: 27.02.2021).
3. Коваль О. Є. Теоретичний аналіз підвищення ефективності методичної майстерності викладачів вогневої підготовки у ВНЗ правоохоронних органів України. *Вісник Національної*

академії Державної прикордонної служби України. Серія: Педагогіка. 2015. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadped_2015_4_10.pdf (дата звернення: 27.02.2021).

Отримано 01.03.2021

УДК 037.011.33

КОВАЛЬ К. О.,

курсант I курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Комзюк М. А.,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри тактичної та

спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7656-1061>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Розглянуто особливості професійно-психологічної підготовки працівників Національної поліції України, визначено заходи, які допомагають удосконалити психологічні навички поліцейських.

Ключові слова: Національна поліція України, професійно-психологічна підготовка, заходи.

На службі працівники Національної поліції України нерідко стикаються із професійними проблемами: дії в умовах дефіциту часу й інформації, у нестандартних та надзвичайних умовах, в умовах підвищеної відповідальності та конфліктності спілкування, психологічного протистояння. Такі складні ситуації вимагають від поліцейського вирішення проблем за допомогою творчого підходу, психологічної стриманості й тактики у своїх рішеннях. Одним із пріоритетних напрямків професійної підготовки є психологічна підготовка співробітників Національної поліції України.

Працівнику поліції потрібно постійно вдосконалювати свою майстерність для того, щоб бути психологічно та педагогічно підготовленим до своєї діяльності. Поліцейському потрібно не тільки тренувати професійно значущі якості, але й уміти виключати негативний вплив обставин, який може завадити своєчасному розв'язанню складних задач. Основними завданнями психологічної підготовки поліцейських є виховання почуття обов'язку, відповідальності; забезпечення особового складу системою знань і уявлень про особливості та умови діяльності, їх вимоги до особистості; формування у працівників умінь і навичок виконання службових обов'язків у напружених та складних умовах; розвиток емоційно-вольової стійкості, здатності до ефективної саморегуляції при ускладненні ситуації; формування вміння реально оцінювати рівень своєї підготовленості до виконання професійних завдань, уміння прогнозувати результати діяльності, коригувати свої вчинки. [1] Формування й підвищення професійної майстерності особового складу НПУ психологічної підготовки є науково-обґрунтованим і практично - виправданим.

Сучасний досвід свідчать про те, що організація психологічної підготовки працівників Національної поліції повинна здійснюватися на високому організаційному і методичному рівні. Для розв'язання задач професійної психологічної підготовки вирішальне значення мають раціональний добір грамотних та зацікавлених керівників занять, організація й методика занять. Удосконалювати професійно-психологічні навички працівників НПУ допоможуть такі заходи:

1. Тренінги з удосконалення та розвитку пам'яті, уваги та спостережливості.
2. Психофізичні заняття з подолання перешкод.
3. Тренінги з вирішення надзвичайних ситуацій.
4. Практичні заняття з використанням елементів несподіванки, дефіциту часу, вогневих ефектів.
5. Лекції, семінари та практичні заняття із психологом для формування навичок стресостійкості.

Отже, можна зробити висновок, що формування, підвищення і підтримання високої професійної підготовленості працівників НПУ може бути успішним лише за умови чіткого розуміння того, чому навчати, що конкретно необхідно формувати, удосконалювати і підтримувати та які заходи для цього необхідно впроваджувати. Психологічна підготовка поліцейських потребує більш ретельнішої уваги, оскільки дії у надзвичайних та нестандартних ситуаціях потребують від працівника поліції точних та впевнених дій.

Список бібліографічних посилань

1. Психологічна підготовка поліцейських до дій в екстремальних умовах // Бахмутський районний відділ поліції : сайт. 13.12.2018. URL: <http://bahmut-police.dn.ua/news/view/4613> (дата звернення: 15.03.2021).

Отримано 16.03.2021

УДК 351.811

ЛАБУНЕЦЬ К. С.,

студент факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Панова І. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри правоохоронної діяльності

та поліціїстици факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4325-5428>

ВІДЕОФІКСАЦІЯ ПОРУШЕНЬ ПРАВИЛ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Розглянуто питання адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху скоєні водіями транспортних засобів і зафіксовані сучасними технічними засобами автоматичної фіксації.

Ключові слова: безпека дорожнього руху, штраф, транспортні засоби, технічні засоби реєстрації правопорушень.

За даними ВООЗ у світі кожного року в автомобільних аваріях гине близько 1,3 млн осіб. Найгірший стан з безпекою на дорозі в Домініканській Республіці – 41,7 загиблих, а найкращий в Ісландії – 2,8 на 100 тис. осіб. На мапі світу за кількістю осіб, які загинули в ДТП, Україна має середній показник, а з числа європейських країн, один з найвищих – 13,5 на 100 тис. осіб. Знизити кількість дорожньо-транспортних пригод дає змогу впровадження технічних засобів автоматичної фіксації й обробки порушень правил дорожнього руху (ПДР). Відомо, що подібні системи позитивно зарекомендували себе в багатьох країнах світу, зокрема в Німеччині, Швеції, Великій Британії, Італії, Швейцарії [1].

14 липня 2015 р. Верховна Рада України прийняла законопроект № 2562 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху». Законопроект передбачає внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кодексу адміністративного

судочинства України та Закону України «Про дорожній рух», згідно з якими буде здійснюватися автоматична фіксація порушень правил дорожнього руху за допомогою технічних засобів з функціями фото- і відеофіксації [2].

Перша відеофіксація запрацювала 1 червня 2020 року в Києві та Київській області. Місця установки камери узгоджувалися з Департаментом патрульної поліції. Від самого початку, в автоматичному режимі фіксувалися тільки факти перевищення швидкості, але в цьому році система буде фіксувати та інші порушення ПДР – проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху, порушення правил зупинки, стоянки, а також встановленої для транспортних засобів заборони рухатися смугою для маршрутних транспортних засобів, тротуарами чи пішохідними доріжками, виїзд на смугу зустрічного руху».

Адміністративну відповідальність за порушення ПДР, зафіксовані в автоматичному режимі, нести будуть власники транспортних засобів, незалежно від того, хто скоїв правопорушення. При цьому розгляд справи про притягнення до відповідальності власника транспортного засобу за порушення ПДР його автомобілем, зафіксовані в автоматичному режимі, буде відбуватися без особи, яку притягнуть до відповідальності, адже за проектом закону, такі справи не повинні розглядатися відкрито (ст. 249) [3].

Згідно з положеннями законопроекту, буде збільшено час адміністративного затримання особи з 3-х до 24-х годин за підозрою працівника органів внутрішніх справ. Також, згідно з положеннями законопроекту, будуть внесені зміни і в порядок стягнення штрафів. Так, якщо правопорушник протягом трьох днів оплатив 50 % штрафу, постанова про стягнення вважається виконаною. Якщо ж штраф не буде сплачено протягом 30 днів, буде застосована пеня, яка становитиме подвійний розмір штрафу. Якщо штраф і пеня не будуть оплачені, правопорушник буде автоматично позбавлений права керувати транспортними засобами на шість місяців. Водночас це не буде звільняти від обов'язку сплатити штраф і пеню.

Новацією в законопроекті є запровадження «штрафних балів». Зокрема, кожному водієві з початку року нараховується 150 штрафних балів, певна частина яких віднімається за вчинення деяких порушень ПДР (наприклад, за перевищення швидкості, проїзд на червоне світло, порушення вимог дорожніх знаків та розмітки – «віднімається» 50 балів). Грошовий штраф порушник ПДР повинен буде заплатити тільки після того, як він вичерпає запас нарахованих йому балів[4].

Відповідно до закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» штрафні бали є стягненням, що накладається на громадян за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі [2]. На нашу думку це є позитивним явищем у розбудові демократичної держави, але його практичне втілення має більш вагоме значення.

Відповідно до ч. 2 ст. 71 КАСУ в нині діючій редакції передбачає, що в адміністративних справах про протиправність рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень обов'язок щодо доказування правомірності свого рішення, дії чи бездіяльності покладається на відповідача, тобто на інспектора ДАІ, який прийняв рішення оштрафувати водія. Наразі пропонується доповнити Кодекс нормою, яка передбачає, що у справах про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, обов'язок доведення, що в момент правопорушення керував не власник або, що автомобіль або номерний знак вибув з володіння власника внаслідок протиправних дій інших осіб покладається саме на власника авто [3].

На думку Н.Швець ця система потрібна для того щоб: По-перше, для того, аби знизити кількість дорожньо-транспортних пригод на дорогах країни. Саме тому, засоби контролю встановлюються на ділянках доріг з найвищою концентрацією ДТП. По-друге, у випадку, викрадення авто, реєстратори системи мають забезпечувати невідкладну передачу інформації про пересування такого автомобіля до відповідних підрозділів Національної поліції. По-третє, в МВС запевняють, що кошти від штрафів за порушення ПДР, які зафіксовані в

автоматичному режимі, будуть направлятись виключно у двох напрямках - фінансування та покращення дорожньої інфраструктури, а також на безпеку дорожнього руху[5].

Висновок: запровадження фіксації порушень дорожнього руху за допомогою технічних засобів допоможе суттєво зменшити кількість дорожньо-транспортних пригод та звісно кількість постраждалих внаслідок цього людей, значно зменшити корупційну складову та наблизити організацію дорожнього руху до європейських стандартів та нормативів.

Список бібліографічних посилань

1. Присяжна Л. Безпека дорожнього руху: чого чекати від новачків у регулюванні // Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ : сайт. URL: http://nbuviap.gov.ua/-index.php?option=com_content&view=article&id=1492:dorozhniy-rukhs&catid=71&Itemid=382 (дата звернення: 10.04.2021).

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху : Закон України від 14.07.2015 № 596-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596-19> (дата звернення: 10.04.2021).

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/-laws/show/80731-10> (дата звернення: 10.04.2021).

4. Цебинога В. Ю. Штрафні бали як вид адміністративного стягнення за порушення правил дорожнього руху в Україні // Актуальні проблеми сучасної науки і правоохоронної діяльності : тези доп. учасників XXIV наук.-практ. конф. курсантів та студентів (м. Харків, 17 трав. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 120–121.

5. Адвокат Наталія Швець роз'яснила, що треба знати водіям про нову систему відеофіксації порушень ПДР // CONTR AGENT : сайт. 03.06.2020. URL: https://biz.ligazakon.net/analytcs/195812_pdr-kameri-ta-shtrafi-shcho-varto-znati (дата звернення: 10.04.2021).

Отримано 12.04.2021

УДК 316.354:351

МАКРУХА Є. О.,

курсант 1 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Комих Н. Г.,

кандидат соціологічних наук,

доцент кафедри гуманітарних дисциплін та психології поліцейської діяльності

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-8585-320X>

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

В матеріалах здійснено порівняльний аналіз рівня довіри до Національної поліції в українському суспільстві. З'ясовано, що реформування поліції приносить певні результати в бік покращення іміджу поліції, але рейтинг довіри ще залишається не достатньо високим.

Ключові слова: Національна поліція, громадська думка, рівень довіри, опитування.

Поліція – орган влади, який повинен забезпечувати безпеку суспільства, охорону прав та свобод людини, боротися зі злочинністю, підтримувати публічну безпеку та порядок. Щоб

з'ясувати ефективність її роботи, потрібно звертатися до думки громадян. Як зазначено в законі України «Про Національну поліцію» частині 3 статті 11: «рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції» [2]. Для визначення рівня довіри проводяться соціологічні дослідження.

Мета даної роботи: здійснити порівняльний аналіз громадської думки населення щодо діяльності поліції в умовах українського суспільства. Громадська думка щодо діяльності Національної поліції важлива тому, що допомагає оцінити імідж, роботу поліції, визначити пріоритети, над якими потрібно працювати, проконтролювати її діяльність в різних сферах. Довіра до поліції є важливою проблемою протягом усього її існування за період незалежності України. Саме цей державний орган повинен бути підтримкою для населення, виступати опорою та надійним захистом. Проте реальність далека від ідеалу [4].

Яскравим прикладом важливості опитування ми спостерігали у 2014 році, коли рівень довіри до поліції сягав не більше семи відсотків. Це було зумовлено такими критеріями: корупція, беззаконність, непрофесіоналізм та небажання захистити «простих людей». Такі дані про роботу поліції привели до негайного реформування.

З 2015 року міліція змінилась на поліцію, але чи змінилось ставлення людей до неї? За соціологічними дослідженнями з'ясувалось, що довіра у 2016 році зросла майже на 40 %, про це заявила голова Національної поліції України Хатія Деканоїдзе [1].

На 2018 рік значна кількість опитаних громадян оцінює діяльність поліції неефективною. Так, роботою української поліції незадоволені 52,7 %, а задоволених діяльністю національної поліції — 29,5 %. Певна кількість респондентів не змогла оцінити роботу поліції загалом. Всупереч, загальній не дуже позитивній думці про ефективність діяльності поліції, частина опитаних, у деяких областях оцінила її як ефективну. Це стосується Вінницької, Волинської, Донецької, Рівненської, Тернопільської, Хмельницької областей. Найгірша оцінка ефективності була дана жителями Дніпропетровської, Житомирської, Миколаївської, Херсонської, Київської областей та міста Київ. Статистика свідчить, що рівень роботи поліції загалом зменшився, а рівень незадоволених з роками зростає.

Більша частина опитаних (75,7 %) не мала жодних контактів із поліцією протягом року. Серед найбільш розповсюджених причин контактування респонденти вказали: ситуації, коли родичі або знайомі ставали жертвами злочину (5,4 %), контакт, коли було необхідно оформити документи (4,6 %), ситуації, коли поліція зупинила на вулиці з метою перевірки (4,1 %). Більшість із тих, хто контактував із поліцією протягом року, залишилась задоволеною результатом спілкування з працівниками поліції (58,8 %), зокрема 69,4 % задоволені ввічливістю поліцейських. Частина опитаних (23,2 %) відмітила байдужість з боку працівників поліції, ще 6,1 % вказали, що зіткнулися з грубістю. 33,9 % були незадоволені результатом спілкування з поліцією. Населення України не часто звертається до послуг правоохоронців, проте громадяни задоволені ставленням поліцейських. Довіра до поліції починається з дрібниць, поступово, за допомогою реальних реформ поліції довірятимуть більше.

Підсумовуючи статистику про загальну роботу правоохоронних органів, потрібно звернути увагу на статистику довіри. Поліції довіряють 30,4 % опитаних (серед яких 2,7 % — повністю довіряють, а 27,7 % — радше довіряють, ніж не довіряють). 50 % опитаних вказали, що не довіряють поліції: серед них 29,6 %, імовірно, що не довіряють, і 20,4 % — зовсім не довіряють. Таким чином, поліція загалом має негативне сальдо довіри (-19,6 %). Водночас у двох областях, де довіряють поліції більше, сальдо довіри має позитивне значення — у Закарпатській та Хмельницькій областях.

Варте уваги, що 36,3 % опитаних вказали про готовність допомагати поліції за будь-яких обставин. За умов, якщо така допомога не буде шкодити інтересам респондента або його близьким, готові допомогти 27,8 %. Найбільше готових допомагати — у Вінницькій, Житомирській, Закарпатській, Рівненській, Сумській та Тернопільській областях. 8,7 % вказали, що не будуть допомагати за жодних обставин, найбільше таких опитаних — в Івано-Франківській області.

Загалом 4,6 % респондентів (878 опитаних у відповідній вибірці) вказали, що протягом року працівники поліції порушували їхні права чи права їхніх близьких або недостатньо добре

виконували свою роботу. Також слід відзначити, що 1,7 % респондентів (326 опитаних у відповідній вибірці) відзначили, що ставали жертвами завдання працівниками поліції побоїв, страждань чи катувань. Водночас 90,7 % осіб, які зазнали від поліції порушення їхніх прав чи прав їхніх близьких або які відзначили недостатньо добре виконання поліцією своєї роботи, не подавали офіційних скарг. Основна причина — думка, що це буде марно (51,4 %). Поліції довіряють 30,4 % опитаних (серед яких 2,7 % — повністю довіряють, а 27,7 % — радше довіряють, ніж не довіряють). 50 % опитаних вказали, що не довіряють поліції: серед них 29,6 %, імовірно, що не довіряють, і 20,4 % — зовсім не довіряють. Таким чином, поліція загалом має негативне сальдо довіри (-19,6 %). Водночас у двох областях, де довіряють поліції більше, сальдо довіри має позитивне значення — у Закарпатській та Хмельницькій областях.

Серед найбільших недоліків у роботі поліції респонденти вказали: непрофесіоналізм (39,3 %), корумпованість (36,8 %), небажання захистити «просту людину» (30,9 %). 26,4 % опитаних також вказали на слабкий зв'язок із населенням, а 20,6 % — на безкарність працівників поліції [3].

У 2020 році дослідження було реалізовано Київським міжнародним інститутом. Зважаючи на карантинні обмеження, опитування проводилося за методикою САТІ (телефонне інтерв'ю за комп'ютерного асистування).

Респонденти відповідали на питання щодо рівня довіри до МВС та органів його системи загалом складає 50 % (базується на сумі показників «повністю довіряю» та «більше довіряю»), а до Національної поліції — 49 %,

У порівнянні з попереднім дослідженням, яке проводилося у 2018 році, коли відбулося зростання рівня довіри населення до органів системи МВС. Зокрема до Нацполіції — 16 % (базується на сумі показників «повністю довіряю» та «більше довіряю»).

Про остаточний перехід системи МВС до клієнтоорієнтованого підходу в діяльності та нову сервісну природу відомства, свідчить показник схвалення якості послуг, отриманий від органів системи, який перевищує 80 % [5].

Основоположними засадами (принципами) діяльності поліції з поміж інших визначено відкритість та прозорість, а також взаємодію з населенням на засадах партнерства, що своєю чергою закладає основи для повернення довіри до цього правоохоронного органу та його законності діяльності направленої в першу чергу на обслуговування громадян в правоохоронній сфері, про що висвітлено в законі України «Про Національну поліцію» [2].

Підсумовуючи вище сказане, можна зробити висновки: ставлення населення до поліції неоднозначне, зробивши порівняльний аналіз громадської думки, ми спостерігаємо певний зріст ефективної діяльності поліції. Високий рівень схвалення якості виконання завдань демонструє визнання народом зростання професіоналізму працівників органів системи МВС та ефективне запровадження нових підходів у правоохоронній та безпековій діяльності

Список бібліографічних посилань

1. Довіра українців до поліції становить 46 %, – Деконайдзе // LB.ua : сайт. 02.07.2016. URL: https://lb.ua/news/2016/07/02/339210_doverie_ukraintsev_politsii.html (дата звернення: 10.04.2021).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-580-19> (дата звернення: 10.04.2021).
3. Кобзін Д., Щербань С., Коренева К., Черноусов А. Оцінка діяльності Національної поліції України за допомогою опитування громадської думки : нац. Звіт. Харків : ХІСД, 2019. 52 с.
4. Миронюк Р. Громадський контроль за діяльністю Національної поліції : монографія. Дніпро : ДДУВС, 2020. 134 с.
5. У 2020 році зріс рівень довіри населення до МВС: презентація результатів дослідження щодо сприйняття та оцінки внутрішньої безпеки в Україні // Бахмутський районний відділ поліції : сайт. 22.07.2020. URL: <http://bahmut-police.dn.ua/news/view/6797> (дата звернення: 10.04.2021).

Отримано 26.04.2021

УДК 351.74

МІНЧЕНКО О. В.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Лопасєва О. М.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДОСВІД УДОСКОНАЛЕННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ В УКРАЇНІ

*Важливий аспект продуктивного використання та застосування
вогнепальної зброї, під час виконання оперативно-бойових завдань та
спеціальних операцій.*

Ключові слова: вогнепальна зброя, оперативно-бойові завдання, спеціальні операції,
практична стрільба, тактична підготовка.

Стратегія національної безпеки України визначає такі важливі завдання:

- забезпечення мінімального рівня загрози державному суверенітету, а також створення умов для відновлення територіальної цілісності України в рамках міжнародно визнаного державного кордону;
- забезпечення майбутнього України, як демократичної держави, її суверенітету та незалежності;
- затвердження прав та свобод людини і громадянина.

В теперішніх умовах особливого значення набуває механізм корекції поведінки суб'єктів службово-бойової діяльності в разі порушення ними встановлених правових норм та перевищення дискреційних повноважень. Дотримання законності під час виконання певних службово- бойових завдань має пріоритетне значення [1, с. 91].

Таким чином, необхідні визначення напрямів удосконалення цієї сфери діяльності, посилення нормативно-правового контролю, розробка нових науково обґрунтованих і практично відпрацьованих підходів щодо посилення ефективності охорони правопорядку в Україні. Вирішення цього завдання вимагає комплексного підходу до переосмислення ролі й місця органів та сил охорони правопорядку в системі гарантій забезпечення прав і свобод громадян, удосконалення форм і методів службово-бойової діяльності, визначення шляхів підвищення ефективності здійснення останньої [1, с. 93].

Під час виконання оперативно-бойових завдань працівник поліції перебуває в ситуаціях підвищеної активності, з високим ступенем відповідальності за свої дії в обмежений час та недостатньою інформацією, особливо у разі застосування вогнепальної зброї. Під час виконання завдань у спеціальних операціях (оперативні та спеціальні заходи) поліцейський перебуває в умовах інтенсивного фізичного та психологічного стресу, чекаючи раптового нападу правопорушника.

Результатом навчання, який є найбільш ефективними є: здатність продуктивно використовувати вогнепальну зброю під час окремих оперативних та бойових завдань.

Зазвичай серед усіх факторів, які мають вплив на ефективність застосування вогнепальної зброї, можна виокремити, зокрема:

- рівень володіння практичними навичками стрільби;
- тактична підготовка;
- психологічний тренінг;

Кожен пістолет має конструктивні особливості та конкретні завдання, для яких він був створений. Тому не можна сказати про будь-яку зброю, що вона є доброю чи поганою в абсолютній категорії, оскільки кожна зброя краще вирішує деякі свої початкові завдання [2].

Наприклад, якщо порівнювати пістолети одного калібру: пістолет Макарова (ПМ), який

досі широко використовується в секторі безпеки та оборони України, та марка пістолетів українського виробництва "Форт", то компактні розміри ПМ мають перевагу в порівнянні з пістолетом "Форт" в процесі використання агентами з обладнанням для таємного транспортування зброї [3].

Таким чином, метою тренувань є відпрацювання практичної стрільби не лише з відносно нового типу зброї, але також із тієї, що пропонується підрозділами в цей час і яка також має свої переваги в деяких сферах.

Для підвищення ефективності тренувань слід зосередитися на таких напрямках удосконалення системи підготовки як:

1) вміти застосовувати та оцінювати тактичні принципи в ситуаціях з різним ступенем ризику, а також дотримуватись заходів безпеки, особливо, на місці події, та під час зупинення осіб (що рухаються пішою ходьбою чи на транспортному засобі), а також в ході проведення їхньої поверхневої перевірки та огляду, речей чи транспортного засобу;

2) використовувати на практиці тактичні дії під час затримання правопорушника та доставлення його до правоохоронного органу;

3) вміти проаналізувати окремі приклади затримання правопорушника та доставлення його до правоохоронного органу, також виявляти помилки в діях працівників правоохоронного органу; [4].

Згідно до зазначеного матеріалу, можна зробити висновок, що основу вогневої та тактичної підготовки складають: розробка і вивчення тактичних способів та прийомів дій в екстремальних ситуаціях; застосування зброї, бойової, спеціальної техніки; спеціальних засобів, бойових порядків; а також начальницьким складом методики керування силами та засобами.

Список бібліографічних посилань

1. Казначеев Д. Г., Лопаева О. М. Шляхи вдосконалення службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3. С. 91–93.

2. Тактичне керівництво та організація несення служби працівниками правоохоронних органів України в зоні проведення антитерористичної операції : навч. посіб. / Ю. Р. Йосипів та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2016. 136 с.

3. Йосипів Ю. Р., Туз Н. Д., Синенький В. М., Курляк М. Д. Забезпечення публічного порядку та безпеки підчас мирних зібрань громадян (скандинавська модель) : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 96 с.

4. Організація та проведення практичних занять з тактико-спеціальної підготовки із працівниками органів та підрозділів внутрішніх справ України із застосуванням ситуаційних задач та алгоритмів дій працівників ОВС в ситуаціях озброєної протидії з боку злочинців : метод. рек. / В. Р. Булачек, І. Ю. Землянський, Ю. Р. Йосипів та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 79 с.

Отримано 16.04.2021

УДК 351.74

МІНЧЕНКО О. В.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

УШПИК В. В.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Гоговський Є. В.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ТАКТИКА ЗАТРИМАННЯ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ОСІБ, ЯКІ ПІДОЗРЮЮТЬСЯ У СКОЄННІ ОСОБЛИВО ТЯЖКИХ ЗЛОЧИНІВ І КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Ролі та функції, які виконують працівники Національної поліції України, до осіб, які скоїли кримінальні правопорушення. Підстави та методи їх затримання та пред'явлення їм підозри.

Ключові слова: злочин, кримінальне правопорушення, повідомлення про підозру, затримання особи, звільнення затриманого, адміністративна відповідальність.

Злочином є передбачене Кримінальним кодексом України суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом злочину. Не є злочином дія або бездіяльність, яка хоча формально і містить ознаки будь-якого діяння, передбаченого цим Кодексом, але через малозначність не становить суспільної небезпеки, тобто не заподіяла і не могла заподіяти істотної шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству або державі. [2] [1]

Працівники Національної поліції вправі затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі, лише за наявності однієї з таких підстав:

- 1) коли цю особу застали при вчиненні злочину або безпосередньо після його вчинення;
- 2) коли очевидці, в тому числі й потерпілі, прямо вкажуть на дану особу, що саме вона вчинила злочин;
- 3) коли на підозрюваному або на його одязі, при ньому або в його житлі буде виявлено явні сліди злочину.

За наявності інших даних, що дають підстави підозрювати особу у вчиненні злочину, її можна затримувати лише в тому разі, коли ця особа намагалася втекти, або коли вона не має постійного місця проживання, або коли не встановлено особи підозрюваного.

Про кожний випадок затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, працівник поліції зобов'язаний скласти протокол із зазначенням підстав, мотивів, дня, години, року, місяця, місця затримання, пояснень затриманого, часу складання протоколу про роз'яснення підозрюваному в порядку, передбаченому частиною другою статті 21 Кримінально процесуального кодексу України, права мати побачення із захисником з моменту затримання. Протокол підписується особою, яка його склала, і затриманим. Копія протоколу з переліком прав та обов'язків негайно вручається затриманому і направляється прокурору. На вимогу прокурора йому також надсилаються матеріали, що стали підставою для затримання. [1]

Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, працівник поліції негайно повідомляє одного з її родичів, а в разі затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним службових обов'язків негайно повідомляє також і відповідний розвідувальний орган. Протягом семидесяти двох годин після затримання особи, яка підозрюється у вчиненні злочину:

1) затриманого звільняють – якщо не підтвердилась підозра у вчиненні злочину, вичерпався встановлений законом строк затримання або затримання було здійснено з порушенням вимог, передбачених частинами першою і другою цієї статті;

2) затриманого звільняють і обирають щодо нього запобіжний захід, не пов'язаний з триманням під вартою;

3) доставляють затриманого до судді з поданням про обрання йому запобіжного заходу у вигляді взяття під варту. У разі оскарження затримання до суду скарга затриманого негайно надсилається начальником місця попереднього ув'язнення до суду. Скарга розглядається суддею одночасно з поданням органу дізнання про обрання запобіжного заходу. Якщо скарга надійшла після обрання запобіжного заходу, вона розглядається суддею протягом трьох діб з часу надходження. Якщо подання не надійшло або скарга надійшла після закінчення сімдесятидвогодінного строку після затримання, скарга на затримання розглядається суддею протягом п'яти діб з часу надходження. Скарга розглядається з додержанням вимог. [3]

За результатами розгляду суддя виносить постанову про законність затримання чи про задоволення скарги і визнання затримання незаконним.

Копія постанови направляється прокурору, органу дізнання, затриманому і начальнику місця попереднього ув'язнення. На постанову судді протягом семи діб з дня її винесення може бути подана апеляція прокурором, особою, щодо якої прийнято рішення, або її захисником чи законним представником. Подача апеляції не зупиняє виконання постанови суду.

Затримання підозрюваного у вчиненні злочину не може тривати більше сімдесяти двох годин.

Адміністративна відповідальність за правопорушення настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою (відповідно до закону) кримінальної відповідальності. Особа, яка діяла в стані крайньої необхідності, необхідної оборони або яка була в стані неосудності, не підлягає адміністративній відповідальності.

Про адміністративне затримання складається протокол в якому зазначаються: дата і місце його складання; посада, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка склала протокол; відомості про особу затриманого; час і мотиви затримання. Протокол підписується посадовою особою, яка його склала, і затриманим. У разі відмови затриманого від підписання протоколу в ньому робиться запис про це. Про місце перебування особи, затриманої за вчинення адміністративного правопорушення, негайно повідомляються її родичі, а на її прохання також власник відповідного підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган. Адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може провадитися лише органами (посадовими особами), уповноваженими на те законами України.

Основними принципами взаємодії є:

1) швидке, повне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень;

2) самостійність слідчого (дізнавача) в процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень – забороняється.

Список бібліографічних посилань

1. Миргородський О. І. Роль та значення тактико-спеціальної підготовки у вищих навчальних закладах МВС України // Матеріали науково-практичної конференції. Одеса : ОДУВС, 2008. С. 28–32.

2. Негодченко В. О. До Закону України «Про профілактику злочинів». *Науковій вісник ДЮОІ МВС України*. 2000. № 2. С. 296–302.

3. Новіков В. В., Чистоклетов Л. Г., Ковалів М. В., Гнатюк С. С. Методика викладання навчального курсу «Адміністративна діяльність ОВС» : навч.-метод. посіб. Львів : ЛЮОІ МВС України, 2004. 145 с.

Отримано 23.04.2021

УДК 342.95:351.741(477)]–053.6

МИРГОРОДСЬКА В. Г.,

курсант 2 курсу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Крєпакова М. Ю.,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри поліцейської діяльності та

публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5705-5027>

ОПИТУВАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ ЯК ПРЕВЕНТИВНИЙ ПОЛІЦЕЙСЬКИЙ ЗАХІД

Розглянуто особливості проведення опитування неповнолітніх осіб як превентивного поліцейського заходу, акцентовано на складності проведення опитування неповнолітніх.

Ключові слова: неповнолітній, опитування, поліцейські заходи, працівник поліції.

Згідно зі статтею 29 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський захід – це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень [1].

У статті 31 вищезазначеного закону вказаний перелік превентивних поліцейських заходів, які працівники поліції можуть застосовувати під час виконання своїх функціональних обов'язків, а саме: перевірка документів особи; опитування особи; поверхнева перевірка і огляд; зупинення транспортного засобу; вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; проникнення до житла чи іншого володіння особи; перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; поліцейське піклування [1].

Опитування особи є одним із превентивних поліцейських заходів, що описаний в статті 33 Закону України «Про Національну Поліцію», яка регламентує базові принципи опитування будь-якої особи. Тобто, поліцейський має право опитувати особу, якщо існує достатньо підстав вважати, що особа володіє інформацією, необхідною для виконання поліцейських повноважень; надання цієї інформації є добровільним актом волевиявлення особи, вона не може бути до цього примушена; перед проведенням опитування особи поліцейський зобов'язаний повідомити та роз'яснити особі підстави та мету застосування певного поліцейського заходу [1].

Отже, при дослідженні особливостей опитування неповнолітніх осіб потрібно окреслити вікову категорію, яка підпадає під це визначення. Стаття 1 Конвенції про права дитини зазначає, що дитиною є кожна людська істота, що не досягла 18-річного віку, якщо згідно із законом, застосованим до цієї дитини, вона не досягає повноліття раніше [2]. Згідно зі ст. 6 Сімейного кодексу України малолітньою особою вважається дитина віком до 14 років, а неповнолітньою вважається дитина у віці від 14 до 18 років, тобто віку, з досягненням якого закон пов'язує настання повної дієздатності [3].

Дуже вдало висловився Денисенко В. В, який наголосив, що опитування неповнолітніх являє собою специфічний процес, котрий вимагає від працівників поліції особливих вмінь та навиків, оскільки діти до досягнення ними повноліття лише формують свої погляди на життя [4]. Ми цілком погоджуємося, адже взявши до уваги, такий важливий компонент, як вік, що є

індикатором психічного розвитку дитини, її розумового та емоційного стану, психофізіологічних та біологічних потреб працівники поліції при опитуванні такої особи повинні бути націлені на недопущенні ще більшого травмування дитини.

Зауважимо, що ефективність опитування неповнолітньої особи залежить від того наскільки якісно поліцейський підготувався до процесу його проведення. Від злагодженої тактики опитування неповнолітніх залежить чи поліцейський може отримати важливу інформацію, за допомогою якої він зможе якомога швидше припинити певний вид правопорушення, або ж затримати особу, яка вчинила таке правопорушення.

Слід зазначити, що проведення опитування неповнолітніх допускається тільки за участю батьків (одного з них), усиновителів, опікунів чи піклувальників, інших близьких родичів чи членів сім'ї, а також представників органів опіки чи піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній, педагога або психолога.

Запрошення осіб для проведення опитування неповнолітньої особи не обмежується лише їх присутністю, а й передбачає виконання ними певних обов'язків та надає таким особам певні права, як, наприклад, право ставити опитуваним особам запитання або висловлювати заперечення проти окремих із заданих неповнолітньому запитань.

Підсумовуючи, робимо висновок, що опитування неповнолітніх осіб має свої особливості, оскільки позитивне ставлення до такої категорії осіб, уміння слухати та говорити, уміння привернути та утримати увагу допоможуть працівникам поліції підвищити ефективність обміну та сприйняття інформації.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 17.04.2021).

2. Конвенція про права дитини : від 20.11.1989 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 17.04.2021).

3. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 № 2947-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 17.04.2021).

4. Денисенко В. В. Деятельность инспекторов по делам несовершеннолетних и участковых уполномоченных полиции по профилактике правонарушений несовершеннолетних: проблемы и пути их решения. *Вестник Санкт-Петербургского университета МВД России*. 2015. № 2 (66). С. 59–62.

Отримано 19.04.2021

УДК 347.191

МІНЧЕНКО О. В.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Білан Д. А.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СПОРТ І ПРАВО

Роль галузі права в спортивній діяльності та підвищення усвідомлення ролі спорту для суспільства. Тенденція соціального призначення фізичної культури і спорту.

Ключові слова: джерело права, спорт, спортивне право, механізм права, фізична культура.

Джерело права це спосіб зовнішнього вираження і закріплення правових норм, що пояснює їх загальнообов'язковість, а також положення, що розкривають та тлумачать зміст самого права. Зовнішнім проявом неоднорідного, комплексного характеру міжнародного спортивного права є наявність різних джерел його формування, які будуть містити норми як приватного, так і публічного права в силу специфіки спортивної діяльності.

Спорт – це дієвий засіб для виховання всебічно гармонійного розвитку особистості, що поєднує у собі освітню, оздоровчу, виховну та інші ланки. Заняття спортом допомагають розвитку пам'яті, особливо рухової та зорової, удосконаленню уваги, її точності та якості.

Спорт на всіх своїх рівнях є універсальним механізмом оздоровлення людей, способом їхньої самореалізації, самовираження і розвитку, а також засобом боротьби проти асоціальних явищ. Саме тому за останні роки різко зростає його місце у системі цінностей сучасної культури. Світовий спортивний рух, складовою частиною якого є український спорт, стає одним із наймогутніших і масових міжнародних рухів. Поміж українських спортсменів героями спорту є Андрій Шевченко, брати Клички, Василь Ломаченко, Яна Клочкова та багато інших. Коли вони стоять на п'єдесталах великих змагань, коли піднімається український прапор і звучить український гімн, ми відчуваємо гордість за нашу країну та отримуємо потужний заряд позитивних емоцій.

Спортивне право це одна з найновіших галузей права, яка тільки-но починає розвиватися в Україні. Проте, в інших країнах світу – це серйозна та самодостатня галузь права, яка існує вже багато років.

У сучасному світі зростає усвідомлення ролі спорту як фактору вдосконалення природи людини і суспільства. Здоровий спосіб життя в цілому, фізична культура і спорт, зокрема, стають соціальним феноменом, об'єднуючою силою і національною ідеєю, що сприяє розвитку сильної держави і здорового суспільства. Фізкультурно-оздоровча і спортивна діяльність спрямовані на те, щоб органічно поєднувати зусилля держави, його урядових, суспільних і приватних організацій, установ і соціальних інститутів.

Тенденція підвищення соціальної ролі фізичної культури і спорту простежується у підвищенні ролі держави у підтримці розвитку спорту, його широкому використанні в профілактиці захворювань і зміцненні здоров'я населення.

Проблематика спортивного права є порівняно новою не тільки для вітчизняної, а й для зарубіжної юридичної науки, вона нараховує усього декілька десятиліть. В юридичній літературі, присвяченій темі спортивного права, звертає на себе увагу багатозначність його трактувань, хоча переважає погляд на феномен спортивного права як комплексну галузь права в системі інших галузей національної правової системи. А проте, оскільки нормативне регулювання сфери спорту не обмежується національними рамками, а включає ще й значний міжнародний пласт норм, то через це неможливо правильно визначити поняття спортивного права без урахування міжнародної природи спорту як об'єкта нормативної регламентації. Крім того, досить специфічними є ті суспільні відносини, які складаються у сфері спорту і підлягають правовому регулюванню, що обумовлено самою сутністю спорту як суспільного явища.

А тому система норм, які складають дану правову галузь, також вирізняється специфікою з теоретико-правової точки зору. Водночас, у зв'язку з поєднанням в управлінні спортом діяльності органів державної влади і неурядових організацій, зокрема міжнародних, постає питання їх співвідношення, в тому числі в аспекті правового регулювання сфери спорту.

На міжнародному рівні, як і у разі регулювання спортивного життя на внутрішньому державному рівні, міжнародне регулювання у галузі спорту здійснюється по двох напрямках. В одному – співпрацюють публічні суб'єкти права, тобто держави взаємодіють між собою в двосторонньому порядку, а також держави взаємодіють на регіональному рівні в рамках міжурядових організацій, які в своїй роботі торкаються певних аспектів спортивної діяльності.

Отже, спортивне право – це складна і самостійна галузь права, яка формує систему правових норм, регулятивна дія якої, спрямована на впорядкування наступних елементів:

– організаційні, соціальні, економічні та інші аспекти, пов'язані з організацією та здійсненням діяльності у галузі фізичної культури та спорту;

– суспільні відносини, пов'язані з проведенням різного виду спортивних заходів, а також спортивних змагань;

Таким чином, найбільш значущою як сфера застосування є складова правової системи, а також галузі права, що виокремлюється за предметними критеріями та методами правового регулювання. У цьому випадку предметом галузі права можна вважати певну сферу якісно однорідних за змістом суспільних відносин.

Список бібліографічних посилань

1. Апаров А. М., Онищенко О. М. Господарське право України : навч. посіб. : у 2 т. Київ : КДАВТ ім. гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного ; Істина, 2016. Т. 1: Загальна частина. 452 с.
2. Алексеев С. В. Международное спортивное право / под ред. П. В. Крашенинникова. М. : ЮНИТИ-ДАНА ; Закон и право, 2008. 895 с.
3. Бордюгова Г. Ю. Спортивне право як нова комплексна галузь права. *Адвокат*. 2008. № 8. С. 13–15.
4. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення: 15.04.2021).

Отримано 16.04.2021

УДК 796.011.3:616-01

МОРГАЙ К. С.,

курсант 2 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Євтушок В. А.,

*старший викладач кафедри тактичної та спеціальної
фізичної підготовки факультету № 2*

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-9206-3276>

ПРОБЛЕМИ ПОЛІПШЕННЯ ПРАКТИЧНОГО НАВЧАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ «ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА» КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ

У доповіді розглядаються основні напрями вдосконалення фізичної підготовки та шляхи їх реалізації з урахуванням забезпечення практичної спрямованості навчання в освітніх закладах МВС України.

Ключові слова: *фізична підготовка, курсанти, практична спрямованість навчання.*

Фізична підготовка у вищих навчальних закладах системи МВС України являє собою дуже важливу частину в системі підготовки поліцейських для майбутньої роботи. Зміни сучасного суспільства, зростання обсягу і ускладнення завдань, що вирішуються правоохоронними органами, розвиток злочинності зумовлюють потребу поліпшення практичного навчання майбутніх співробітників для їх ефективної правоохоронної діяльності.

Для посилення практичної спрямованості навчання з дисципліни «Фізична підготовка» є доцільним:

1. Реалізувати метод проблемно-ситуаційної вправи на стадії закріплення і вдосконалення матеріалу з фізичної підготовки, завдання на заняттях відпрацьовувати в формі комплексного вирішення конкретних (найбільш типових) завдань з правом вибору курсантом на свій розсуд використовувати ті чи інші дії для виконання завдання з подальшою оцінкою їх ефективності і правомірності.

2. З метою досягнення більш високого рівня підготовленості на заняттях з фізичної

підготовки використовувати не тільки метод стандартного повторення, а й метод варіативної вправи, що формує навик виконання рухової дії в будь-якій обстановці.

3. Відтворювати (моделювати) на заняттях ситуації і умови, максимально наближені до реальних. Така організація занять передбачає правову оцінку прийнятого рішення, реалізацію дій по тактиці особистої безпеки, переслідування і затримання правопорушника в різних умовах зовнішнього середовища: на місцевості, в тому числі взимку, в приміщенні, автомобілі, у форменому одязі, в засобах бронезахисту та т.д.

4. Удосконалювати міжпредметні зв'язки за допомогою взаємодії з дисциплінами фізичної, вогневої та тактико-спеціальної підготовки. Проводити міжпредметні комплексні заняття (навчання) і організовувати спецкурси з метою формування у курсантів і слухачів моделей ефективного, в тому числі правомірного, застосування бойових прийомів боротьби, спеціальних засобів і вогнепальної зброї для вирішення службових завдань та забезпечення особистої безпеки в екстремальних ситуаціях.

5. Розвивати навчально-матеріальну базу, використовувати в ході занять можливості природних і штучних полігонів, які забезпечують наближення зовнішніх умов занять до реальних умов оперативно-службової діяльності.

6. Удосконалювати систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації викладацьких кадрів. Найефективніше використовувати досвід практиків, залучати до проведення занять співробітників підрозділів, які безпосередньо здійснюють затримання правопорушників.

Слід зазначити, що ніяка методика не матиме позитивного результату, якщо немає зацікавленого професійного ставлення професорсько-викладацького складу до науково-педагогічної діяльності, спрямованої на використання в навчальному процесі інноваційних освітніх технологій, останніх досягнень науки і практики; відсутня сучасна матеріальна база, оснащена необхідною апаратурою, обладнанням та інвентарем; немає необхідного фінансового, матеріально-технічного, інформаційного та іншого забезпечення.

Список бібліографічних посилань

1. Коломієць Ю. М., Пашаєв А. З., Уварова О. Ю. Удосконалення рівня фізичної підготовки курсантів ВНЗ МВС України шляхом проведення секційної роботи зі спортивних єдинборств // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 73–76.

Отримано 20.04.2021

УДК 342.9.078:351.741(477)

МОРОЗ Д. В.,

курсант 1 курсу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Калашник М. В.,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ

В тезах розглядається сутність дефініції «поліцейські заходи» в контексті розвитку суспільних відносин, акцентується на необхідності чіткого визначення законодавцем меж превентивних та примусових заходів.

Ключові слова: *поліцейський захід, превентивні заходи, адміністративний примус, фізичний вплив, застосування спеціальних засобів, застосування вогнепальної зброї.*

Поліцейський захід - це дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень [1].

Поліція для виконання покладених на неї завдань вживає заходів реагування на правопорушення, визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінально-процесуальним кодексом України, на підставі та в порядку, визначених законом. Для охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення поліція використовує поліцейські заходи превентивного і примусового характеру.

Аналізуючи статтю 31 та статтю 42 Закону України «Про Національну поліцію» до превентивних заходів відносять: 1) перевірка документів особи; 2) опитування особи; 3) поверхнева перевірка і огляд; 4) зупинення транспортного засобу; 5) вимога залишити місце і обмеження доступу до визначеної території; 6) обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю; 7) проникнення до житла чи іншого володіння особи; 8) перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ; 9) застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; 10) перевірка дотримання обмежень, установлених законом стосовно осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, та інших категорій осіб; 11) поліцейське піклування [1].

До поліцейських заходів примусу, слід віднести: 1) фізичний вплив (сила); 2) застосування спеціальних засобів; 3) застосування вогнепальної зброї.

Проаналізувавши перелік поліцейських заходів, можна зробити висновок, що превентивні і примусові поліцейські заходи за своєю природою відрізняються, що дозволяє зробити їх наукову класифікацію [2, с.19].

Одним із перших науковців, який помітив різноманітність поліцейських заходів став Єропкін М. І., надалі його думку підтримало багато дослідників. В основу класифікації заходів адміністративного примусу науковець поклав мету їх застосування. Ці заходи застосовуються з потрійною метою: а) для запобігання різним антигромадським проявам, недопущення утворення певної протиправної ситуації; б) для припинення розпочатого або вже вчиненого протиправного діяння та забезпечення провадження в справах про адміністративні проступки; в) для покарання осіб, які вчинили правопорушення. Відповідно до потрійного призначення заходи адміністративного примусу були поділені на три групи: адміністративно-запобіжні заходи, заходи адміністративного припинення і адміністративні стягнення [2, с.19]. Комзюк А. Т. вважає, що класифікація, запропонована Єропкіним М., часто піддавалась критиці, але вона зберегла свою актуальність й до наших днів [3, с. 39].

Керівні принципи застосування поліцією заходів примусу визначено у: – Резолюції 34/169 Генеральної асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб по підтримці правопорядку» – Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи №690 (1979) «Декларація про поліцію». Метою застосування поліцейськими примусових заходів є забезпечення подолання спротиву проведенню превентивного поліцейського заходу, відновлення публічного порядку та безпеки, локалізація негативних наслідків, у тому числі збереження місця події у первинному, незміненому стані, забезпечення фіксації та збирання речових доказів на місці події у передбачений у законі спосіб, а також затримання особи правопорушника, його доставляння до територіального підрозділу поліції.

Наслідком застосування примусу може бути затримання правопорушника у встановлений у законі спосіб, припинення правопорушення, встановлення особи правопорушника, забезпечення складання протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості складання його на місці правопорушення, якщо складання протоколу є обов'язковим тощо.

Про застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї та наслідки цього поліцейський має письмово (рапортом) повідомити свого керівника. У разі нанесення особі тілесних ушкоджень, а також активного застосування вогнепальної зброї поліцейський зобов'язаний здійснити таке повідомлення негайно, а керівник, у свою чергу, зобов'язаний поінформувати центральний орган управління поліції та відповідного прокурора [4, С.153-155].

Термін «превентивні заходи» означає попереджувальні (профілактичні, запобіжні) дії. Попередження злочинності - один з головних напрямів сьогодення в діяльності держави й суспільства в боротьбі із цим явищем. В українському законодавстві превентивним заходам відводиться суттєва роль. Превентивні заходи застосовуються переважно з метою попередження та недопущення вчинення громадянами правопорушень.

Деякі науковці вважають, що виділення таких поліцейських заходів як обмеження пересування особи, поліцейське піклування, обмеження доступу до визначеної території, проникнення до житла чи іншого володіння особи недоцільно відносити до превентивних, так як превентивні заходи носять адміністративно-попереджувальний характер або відносяться до заходів припинення загального призначення [5, С. 20-21].

У підсумку слід зазначити, що визначення дефініції «поліцейські заходи» завжди було у центрі уваги науковців та законодавців і з розвитком суспільних відносин набувало змін та доповнень щодо змісту поліцейських заходів превентивного і примусового характеру.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 08.04.2021).
2. Братков С. І. Види поліцейських заходів, що застосовуються Національною поліцією. *Інтернаука. Серія: Юридичні науки*. 2017. № 2 (2). С. 18–21.
3. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: монографія / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 345 с.
4. Науково-практичний коментар розділів IV «Повноваження поліції» та розділів V «Поліцейські заходи» Закону України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / ред. Т. П. Мінка. Харків : Право, 2016. 178 с.
5. Вавринчук М. П., Когут О. В. Поліцейські заходи примусу // Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні : тези доп. регіон. наук.-практ. конф. (м. Львів, 14 груд. 2018 р.) / за заг. ред. І. В. Красницького. Львів : ЛьвДУВС, 2018. С. 19–23.

Отримано 20.04.2021

УДК 342.95:[351.75:636.7.043]

РОМАНЕНКО А. Л.,

курсант 2 курсу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Бахаєва А. С.,

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри поліцейської діяльності та

публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6498-2213>

СЛУЖБОВІ СОБАКИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДТРИМАННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ

У тезах доповіді здійснено історичний екскурс розвитку собаківництва, розглянуто основні критерії відбору службових собак, які залучаються для забезпечення публічної безпеки та порядку, наголошено на доцільності запровадження посади кінолога у кожному територіальному підрозділі органу Національної поліції.

Ключові слова: *службові собаки, кінологія, публічна безпека, публічний порядок.*

Забезпечення публічної безпеки та порядку є одним із основних завдань правоохоронних органів. У сучасних умовах розвитку української держави досить важливу роль у цьому питанні відіграє застосування службових собак. Так, протягом 2019 року спеціально навчені собаки допомогли затримати 731 правопорушника; виявити 323 одиниці зброї; 4,5 тисячі боеприпасів; 30,5 кг вибухівки; 65,7 кг наркотиків [1].

Службові собаки – група порід собаки свійської, різного походження, яких використовують для охорони майна і державного кордону, військових та інших особливо важливих об'єктів, місць позбавлення волі, пошуку певних речовин (наркотичних, вибухових тощо), а також розшуку і затримання підозрюваних у скоєнні злочину осіб, пошуку потерпілих під час надзвичайних ситуацій, знаходження корисних копалин, для спец. служб в армії. Окрім цього службових собак використовують при випасанні худоби і як транспортних тварин [2].

Собаківництво виникло та використовувалося людством із давніх часів.. Офіційною датою зародження службового собаківництва вважають 21 січня 1788 року. Саме у цей день Наполеон Бонапарт написав листа одному зі своїх командувачів в Єгипті про те, що в Олександрії має бути безліч собак, здатних нести добру службу. У кінці XIX ст. у Європі почалася робота з підшукування методів дресирування і застосування військових собак. Цих собак дресировали для сторожової, вартової, санітарної служби та служби зв'язку. З 1924 року кінологічна діяльність почала активно розвиватися і у нашій країні. Саме у цей час була створена Центральна військова школа службового собаківництва [3].

У світі відомо близько 100 порід службових собак, в Україні розводять понад 20 порід. До категорії службових собак, зокрема, належать вівчарка, боксер, доберман, ротвейлер, дог, сенбернар, водолаз, ризеншнауцер та інші.

Службовий собака повинен відповідати певним вимогам. Для залучення до служби собаки проходять ретельний відбір. Стан органів чуття (слух, зір, нюх), тип поведінки та реакція встановлюються спеціальними випробуваннями. Окрім цього також важлива порода собаки та її зовнішні дані (зріст, екстер'єр, конституція). Як зазначає начальник кінологічного центру ГУНП в Волинській області Таранович А. І., для пошуку вибухівки і наркотичних речовин залучають за темпераментом спокійних собак, а для слідової роботи – більш жвавих[4].

Під час виконання своїх службових обов'язків підрозділи поліції використовують службових собак як спеціальний засіб, що регламентується статтею 45 Закону України «Про Національну поліцію». Службових собак залучають:

- для розшуку за запаховими слідами осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, пошуку речових доказів і стріляних гільз, затримання втікаючої особи чи групи осіб (розшукові собаки);
- для припинення втечі й затримання осіб, які втекли з-під варти (конвойні собаки);
- для патрулювання, використання під час забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, пошуку правопорушника по «горячому» запаховому сліду, затримання втікаючої особи чи групи осіб, припинення нападу на кінолога чи інших осіб (патрульно-розшукові собаки). Також патрульно-розшукові собаки можуть використовуватися для охорони затриманих та осіб, які перебувають під вартою, а також під час проведення слідчих дій за їх участю;
- для пошуку та виявлення вибухових речовин, вибухових пристроїв, вогнепальної зброї і набоїв, наркотичних засобів, закопаних трупів (вартіві собаки)[5].

Службові собаки також показали позитивний результат у виявленні хворих на COVID-19. Вперше у вересні 2020 року в аеропорту Гельсінкі були залучені спеціально натреновані службові собаки, які продемонстрували здатність розпізнавати пасажирів-носіїв активної коронавірусної інфекції шляхом виявлення в зразках поту, зібраних на серветку у пасажирів, що в'їжджають в країну. На це собаки достатньо 10 секунд. Наразі Міністерство внутрішніх справ розглядає можливість залучити службових собак для виявлення пацієнтів із симптомами COVID-19 і у нашій країні [6].

До роботи із службовими собаками допускаються виключно працівники поліції, які пройшли відповідну підготовку та отримали позитивну оцінку із складання необхідних заліків. Застосовувати собак мають право кінологи, які несуть з ними службу. Наразі посада кінолога запроваджена не у кожному відділі поліції через складність створення належних умов для утримання собак, а також недостатність фінансування з боку держави. На нашу думку, це є суттєвим недоліком, адже як ми бачимо, застосування службових собак у діяльності правоохоронних органів є досить ефективним інструментом у боротьбі із злочинністю та забезпеченні публічної безпеки і порядку

Список бібліографічних посилань

1. «Біле ікло» на варті кордону // Державна прикордонна служба України : офіц. сайт. 18.02.2020. URL: <https://dpsu.gov.ua/ua/news/bile-iklo-na-varti-kordonu> (дата звернення: 13.04.2020).
2. Службові собаки // Leksika.com.ua : сайт. URL: https://leksika.com.ua/16130305/-legal/sluzhbovi_sobaki (дата звернення: 13.04.2020).
3. Потушинська О. П., Жданова В. П. Характеристика кінологічного забезпечення окремих правоохоронних органів України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 4. С. 141–145. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2014/36.pdf (дата звернення: 13.04.2020).
4. Відбираємо собак за характером, – полісмен-кінолог Волині про службу із чотирилапими напарниками (інтерв'ю) // Конкурент : сайт. 05.02.2020. URL: <https://konkurent.ua/publication/52323/vidbiraemo-sobak-za-harakterom-polismen-kinolog-volini-pro-sluzhbu-iz-chotirilapimi-naparnikami-intervu/> (дата звернення: 13.04.2020).
5. Про затвердження Інструкції з організації діяльності кінологічних підрозділів Національної поліції України : Наказ МВС України від 01.11.2016 № 1145 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1544-16> (дата звернення: 13.04.2020).
6. МВС розглядає можливість впровадження превентивного проєкту з підготовки службових собак для виявлення осіб з ознаками COVID // Портал МВС : сайт. 05.10.2020. URL: https://mvs.gov.ua/ua/news/34784_MVS_rozglyada_mozhlyvist_vprovadzhennya_preventivnogo_proktu_z_pidgotovki_sluzhbovih_sobak_dlya_viyavlennya_osib_z_oznakami_COVID.htm (дата звернення: 13.04.2020).

Отримано 16.04.2021

УДК 378:796.011.1

САДОВИЙ Р. О.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Білан Д. А.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ У СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Про необхідність створення нової системи фізичного розвитку учнів, у якій повинно бути враховано комплексний розвиток як фізичного, так і духовного аспектів.

Ключові слова: фізичний розвиток, фізична культура, методичні програми.

Зміна системи фізичного виховання курсантів є однією з найважливіших цілей реформ в вищих навчальних закладах. Разом з тим доведено, що недоцільно робити акцент на вирішенні завдань виключно двигунного характеру, оскільки найбільш релевантним виходом буде комплексний фізичний розвиток.

Фактори, що впливають на конкурентоспроможність фахівця, представляють собою як його професійні знання, навички та вміння, так і рівень здоров'я фахівця, надійності і працездатності. Такий стан справ пов'язаний з особливостями сучасної ринкової кон'юнктури, що висуває високі вимоги до якості підготовки курсантів у вищих навчальних закладах. Необхідність створення нового комплексного підходу до фізичного розвитку була обумовлена між низьким рівнем здоров'я фахівців і високими вимогами ринку праці.

Процес фізичного розвитку включає в себе поступовий перехід від обов'язкових видів фізичної діяльності до безпосереднього самовдосконалення учнів. Така система дозволяє курсантам всебічно оволодіти необхідними знаннями, вміннями і навичками, затребуваними на ринку праці. При цьому вкрай важливо гармонійно підтримувати взаємозв'язок між духовним і фізичним аспектом розвитку.

Розробка подібного роду організацій фізкультурної діяльності є пріоритетним завданням, що стоїть перед співробітниками, що займаються складанням методичних програм, а також являє собою один з найважливіших постулатів концепції фізкультурного розвитку.

В рамках вузів традиційної є завдання підготовки курсантів таким чином, щоб вони були здатні виконати атестаційні нормативи по даній дисципліні. Однак програми з фізичної культури не повинні зупинятися на цьому, вони повинні припускати комплексний розвиток як фізичного, так і духовного аспектів; фізична культура повинна відігравати роль одного з елементів успішного становлення особистості курсанта. Вузам необхідно дотримуватися саме такого дискурсу, які згодом, по випуску курсанта, забезпечив би його конкурентоспроможність за рахунок відповідних показників рівня здоров'я і загальної фізичної підготовки [2].

Саме тому університетам необхідно розробити нову, особливу систему фізичного розвитку учнів, а також сформувати відповідне педагогічне мислення у професорсько-викладацького складу [3]. Нагальна потреба суспільства у фізичному і соціальному оздоровленні ставить перед спортивною наукою цілий ряд нових проблем і завдань.

Науково-методичне підкріплення питань розвитку оздоровчої фізичної культури, масового спорту та спорту для всіх значно відстає від досліджень з проблематики спорту. Невирішеним залишається ключове питання спорту: як залучити учнів до регулярної фізичної активності та сформувати потребу в ній. Незважаючи на наявність ефективних спортивно-оздоровчих методик і систем в повсякденному житті, їх використовує лише мала частина курсантів. Педагогічної системи залучення в регулярні фізкультурно-оздоровчі заняття практично не існує.

Розвиток курсантського спорту - це, перш за все, наукова проблема, яка потребує глибокої методологічної розробки, створенні педагогічної системи управління, розвитку цього різновиду спорту, розробці відповідних психологічних і управлінських технологій. У цих умовах зростає роль цілеспрямованості фізичної підготовки, яка в більшості випадків виявляється вкрай важливим, а іноді і вирішальним засобом пристосування людини до нових умов [4].

Соціологічні дослідження показують, що курсантська молодь позитивно ставиться до занять фізичною культурою, спортом. Разом з тим у великої частини студентів не сформовані фізкультурно-спортивні інтереси і природна потреба в активній руховій діяльності. В силу цієї обставини не створюються необхідні психологічні передумови для кращого засвоєння навчальної програми до предмету. А це негативно позначається на фізичній підготовленості та здоров'я учнів. тому формування відповідної мотивації діяльності треба розглядати як одну з найпріоритетніших педагогічних завдань.

Таким чином, фізкультурна підготовка у вищих навчальних закладах важлива не тільки для спорту вищих досягнень, і для курсантів. І тому при розробці та реалізації навчальних програм необхідний комплексний підхід, який передбачає дотримання всіх аспектів фізичного розвитку в навчальних організаціях.

Список бібліографічних посилань

1. Гусева Н. Л., Шилько В. Г. Физическое воспитание студентов с использованием учебных и внеучебных технологий физкультурно-спортивной деятельности в ВУЗе. *Вестник Томского государственного университета*. 2011. № 2. С. 173–176.
2. Введение в теорию физической культуры : науч. пособие / ред. Л. П. Матвеев. М. : ФиС, 1983. 254 с.

3. Федякина Л. К., Васильковская Ю. А., Авсарагов Г. Р. Анализ исследований по совершенствованию процесса физического воспитания студентов высших учебных заведений. *Физическое воспитание студентов*. 2010. № 2. С. 119–123.

4. Щербатенко М. В. Роль фізичної культури і спорту у вихованні особистості студента. *Молодий вчений*. 2017. Вип. 15. С. 688–691.

8. Абдулов М. Р. Профілактика наркоманії серед студентів засобами фізичної культури. *Світ науки, культури, освіти*. 2018. № 6 (73). С. 28–29.

Отримано 05.04.2021

УДК 378:796.011.3

САДОВИЙ Р. О.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Токар А. А.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ВИСОКОІНТЕНСИВНИЙ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ТРЕНІНГ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ

У статті розглядається можливе рішення проблеми підвищення якості фізичної підготовленості студентів та курсантів ВУЗу всіх навчальних закладів України на основі високоінтенсивного, багатофункціонального тренінгу.

Ключові слова: тренінг, фізична підготовка, гирьовий спорт, інтенсифікація, важка атлетика.

У другій половині двадцятого століття у всьому світі з'явилася необхідність вдосконалення систем освіти, в тому числі і в сфері фізичної культури. Головною причиною цього явища стало виникнення суперечності між стрімкими темпами накопичення свіжих знань в сучасному світі у всіх сферах життя людини і обмеженими можливостями їх засвоєння людьми і наростаючими темпами захворюваності населення.

Характер навчальної діяльності учнів, не вимагає високої рухової активності, але підготовка у вищому навчальному закладі вимагає вивчення великого обсягу теоретичних знань.

Обсяг інформації, який зараз дається кожній хто навчається, перевищує обсяг минулого століття в 2-3 рази, а в окремих випадках і більше. Це призводить до перерозподілу навчального часу, часто не в інтересах занять фізичними вправами.

Виходячи з вище викладеного, можна припустити, що в зв'язку з високою завантаженістю не всі проходять навчання в вузах мають можливість регулярно займатися фізичною підготовкою, що, в кінцевому підсумку, позначається на рівні розвитку фізичних якостей, формуванні рухових навичок. У даній ситуації необхідно грамотне розв'язання суперечності між об'єктивним відсутністю великих фізичних навантажень в повсякденній діяльності та вимогами до достатньої фізичної підготовленості, продиктованої нормативними актами, що регламентують фізичну підготовку. Наявність такого протиріччя призводить до недооцінки значущості занять фізичними вправами і спортом для формування професійної готовності до майбутньої трудової діяльності. Вважаємо, що достатній рівень фізичної підготовленості дозволяє послабити дію втоми або усунути його, легше переносити несприятливі умови зовнішнього і внутрішнього середовища, зберегти високий рівень працездатності і, отже, успішно виконувати завдання навчання.

Аналіз методичної літератури, показало, що розробка методик, що дозволяють в короткі терміни якісно підвищити рівень фізичної підготовленості, ведеться давно.[1,с.65]

В основу більшості рекомендацій були покладені наступні принципи:

- застосування фізичних вправ прикладного характеру;
- здійснення фізичної підготовки в формі ранкових фізичних вправ, тренування в процесі навчальних занять;
- переважно тренувальний характер проведених занять;
- застосування комплексного методу проведення занять.

За кордоном також робилися спроби пошуку шляхів інтенсифікації занять фізичною підготовкою, фітнесом.[2,с.123]

Рациональним вважається виконання фізичних вправ в короткий проміжок часу, що залишає достатню кількість часу на виконання професійних обов'язків, бізнес, навчання та різні види підготовки, але короткі за часом заняття не були достатньо ефективними і не давали відчутного результату. В кінцевому підсумку, в США в 80-і роки минулого століття тренер Грег Гласман визначив основні положення тренувальних методик високо-інтенсивного функціонального тренінгу, який отримав назву «KrossFit». За своєю суттю Кросфіт - це система загальної фізичної підготовки.[3,с.23]

Сенс кросфіта - в коротких високо-інтенсивних тренуваннях, центральну частину системи тренувань складають високо-інтенсивні кардіо-комплекси або гібридні тренування на інтенсивну роботу в змішаному режимі (кардіо-силова) з максимальною потужністю. У таких комплексах завдання стоїть зробити за мінімальний час зазначений обсяг роботи, або виконати за вказаний час максимальний обсяг роботи. Зазвичай виконується один комплекс в день. Тренування - короткі, в середньому менше півгодини, іноді менше 15-20 хвилин. Таким чином, з підготовчої (розминка) частиною і заключної (приведення організму в початковий стан) весь тренувальний процес укладається в 45-60 хвилин. Програма, розроблена Гласманом, завдяки своїй ефективності і спрямованості на практичне застосування, незабаром привернула пильну увагу різних військових і поліцейських відомств. В даний момент засоби масової інформації часто характеризують Кросфіт як «одне з найбільш швидкозростаючих спортивних рухів на планеті».

Вивчивши наявну літературу, ми прийшли до висновку про те, що більшість дослідників при розробці змісту і методики занять свідомо чи інтуїтивно, прямо або побічно, більш повно або частково застосовують різні способи підвищення інтенсивності навчально-тренувального процесу. Це виражається в підвищенні обсягу тренувального навантаження, зусиль при виконанні вправ, збільшення темпу рухів, скорочення пауз для відпочинку; застосування більш раціональних методів і методичних прийомів навчання прикладним навичкам. Високо-інтенсивні тренування не можуть бути тривалими за часом, але вони дозволяють розвивати базові рухові якості силу, швидкість, витривалість, гнучкість і спритність, отже, ці тренування за змістом є загальною фізичною підготовкою (ЗФП), базовою для прикладної фізичної підготовки. Вважаємо, що ЗФП має забезпечувати підготовку за наступними десятима напрямками: 1) підготовленість серцево-судинної системи; 2) гнучкість; 3) м'язова витривалість; 4) сила; 5) потужність («вибухова» сила); 6) розвиненість почуття рівноваги; 7) хороша координація рухів; 8) реакція; 9) швидкість; 10) співвідношення м'язової і жирової тканин в організмі.

Список бібліографічних посилань

1. Глубокий В. А. Подготовка бегунов-стайеров массовых разрядов в условиях ВУЗа юридического профиля : учеб.-метод. пособие. Красноярск : Сибир. юрид. ин-т МВД России, 2008. 65 с.
2. Глубокий В. А. Высоко-интенсивный многофункциональный тренинг в физической подготовке сотрудников ФСКН России. Вестник Сибирского юридического института ФСКН России. 2012. № 1 (10). С. 129–133.
3. Нестеров А. А. Рекомендации по интенсификации учебных занятий по физической подготовке военнослужащих срочной службы. М. : Военное изд-во, 1992. 56 с.

Отримано 12.02.2021

УДК 351.743(477)

СИТНИК В. О.,

курсант 1 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Шевченко Т. В.,

кандидат юридичних наук, старший викладач

кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0366-7217>

УПРОВАДЖЕННЯ НОРМАТИВІВ ІЗ ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ІЗ ПИТАНЬ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ПОРЯДКУ

Запропоновано впровадження докових нормативів із тактичної підготовки з метою забезпечення ефективності виконання покладених завдань та взаємодії між підрозділами Національної поліції України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій із питань забезпечення публічної безпеки та порядку.

Ключові слова: Національна поліція, НПУ, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, ДСНС, публічний порядок, публічна безпека, екстремальні ситуації.

Національна поліція України та Державна служба України з надзвичайних ситуацій – підрозділи, які постійно несуть службу на масових заходах, безпосередньо залучаються до забезпечення публічної безпеки та порядку відповідно по поставлених завдань та виходячи з визначених законом повноважень.

Отже, організація чіткої взаємодії, набуття спільних вмінь та навичок, вивчення та відпрацювання спільних тактичних дій між Національною поліцією України та Державною службою України з надзвичайних ситуацій є складовою запоруки забезпечення публічної безпеки та порядку в Україні та, як наслідок, забезпечення прав і свобод громадян, у тому числі захисту життя та здоров'я громадян, що є, згідно Конституції України, найвищою соціальною цінністю.

З метою забезпечення публічної безпеки та порядку особовий склад Національної поліції України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій необхідно проводити постійні навчання.

З метою уніфікації вмінь та навичок нами запропоновано введення спеціалізованих нормативів в нормативну базу системи МВС то системи професійного навчання Національної поліції України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Для проведення експериментального дослідження нами було обрано вправу з надягання протигазу на безпритомного поліцейського, який екіпірований відповідно до забезпечення публічної безпеки та порядку.

Умови вправи: Поліцейський лежить на спині, протигаз постраждалого розміщений на ньому, на голові постраждалого застібнутий протиударний шолом ш-307. Вихідне положення – 1 метр від постраждалого з боку голови. З а командою поліцейський повинен наблизитись до постраждалого, зняти шолом, вилучи протигаз із сумки та надягти його на постраждалого. Вправа вважається виконаною після виконання усіх необхідних дій.

Таблиця 1. Проведення експерименту

До експериментальної групи були включені 5 працівників поліції, різного віку, стажу служби та різних підрозділів. Кожен з поліцейських виконував 4 спроби.

При опрацюванні результатів були використано статистичний метод центральної тенденції, і визначені наступні складові:

- середнє арифметичне
$$\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$$
- дисперсія
$$s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - x_{\text{ср}})^2}{n - 1}$$
- середнє квадратичне відхилення
$$s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n}}$$
- середнє істинне значення
$$\hat{a} = a_{\text{ср}} + \frac{\sum_{i=1}^n \alpha_i}{n}$$

Таблиця 2. Результати математичного аналізу.

Після проведених розрахунків нами були отримані наступні результати (Таблиця 4).

Мінімальне значення, сек	Максимальне значення, сек	Середнє арифметичне, сек	Середнє квадратичне відхилення, сек
14,61	49,33	24,699	9,911665588

Таблиця 3. Категоризація оцінювання

На підставі отриманих результатів ми пропонуємо наступні критерії оцінювання:

"5"	"4"	"3"	"2"
20	25	30	35

За результатами проведеного дослідження встановлено:

1. Усі учасники експерименту зменшували час виконання вправи з кожним її виконанням. Таким чином, кожний наступний раз поліцейський надавав допомогу постраждалому швидше.

2. Під час опрацювання нормативу був опрацьований порядок та послідовність виконання вправи, що забезпечило найбільш швидкий спосіб надання допомоги та виключило зайві рухи та дії.

3. Під час виконання вправи поліцейські відмітили певні складнощі у надяганні проти-газу на постраждалого, які, однак можливо виключити шляхом відповідних тренувань та набуття даного навичку особовим складом.

Таким чином слід зауважити, що визначений порядок дій та встановлений час їх виконання позитивно впливають на надання допомоги постраждалому поліцейському та, у екстремальній ситуації, здатні врятувати життя постраждалому з більшою вірогідністю.

Дані нормативи не тільки здатні уніфікувати навички та вміння підрозділів Національної поліції України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій при забезпеченні публічної безпеки та порядку, а також здатні забезпечити алгоритм дій особового складу в екстремальних ситуаціях, що суттєво пришвидшить надання допомоги та зможе зменшити рівень травматизму, врятувати життя та здоров'я особовому складу, та сприятиме значному підвищенню загального рівня взаємодії підрозділів.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 11.04.2021).

2. Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України до виконання завдань за призначенням : Наказ МВС України від 20.11.2015 № 1470 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1528-15> (дата звернення: 11.04.2021).

3. Про заходи щодо вдосконалення державного управління у сфері пожежної безпеки, захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій : Указ Президента України від 27.01.2003 № 47/2003 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2003> (дата звернення: 11.04.2021).

4. Питання спрямування та координації діяльності Державної служби з надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2014 № 120 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/120-2014-п> (дата звернення: 11.04.2021).

5. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17> (дата звернення: 11.04.2021).

6. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 № 11 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-п> (дата звернення: 11.04.2021).

7. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1052 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-п> (дата звернення: 11.04.2021).

8. Статут дій органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту під час гасіння пожеж : затв. Наказом МВС України від 26.04.2018 № 340 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0802-18> (дата звернення: 11.04.2021).

9. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події :

Наказ МВС України від 22.08.2016 № 859 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1254-16> (дата звернення: 11.04.2021).

10. Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій : Наказ МВС України від 06.08.2018 № 658 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18> (дата звернення: 11.04.2021).

11. Кузнецов В. В. Визначення масових заворушень: порівняльно- правові аспекти. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2013. № 6. С. 17–23.

12. Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту : Наказ МВС України від 04.10.2019 № 835 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1199-19> (дата звернення: 11.04.2021).

Отримано 12.04.2021

УДК 378.14:004

СЕРГІЙЧУК К. М.,

курсант 2 курсу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Анісімов Д. О.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Дистанційне навчання – це технологія, що базується на принципах відкритого навчання, широко використовує комп'ютерні навчальні програми різного призначення та створює за допомогою сучасних телекомунікацій інформаційне освітнє середовище для постачання навчального матеріалу та спілкування.

Дистанційне навчання має низку переваг перед іншими формами навчання.

Ключові слова: дистанційне навчання, освіта, форма навчання, технології, здобувач вищої освіти, телекомунікація.

Сьогодні державне управління формуванням дистанційного навчання стає вже невід'ємним і все більш значущим елементом системи реформування української освіти. Реформа освіти також викликана цілим рядом причин, основними з яких є, по-перше, глобалізація освіти, по-друге, вступ країни в світовий інформаційний простір, по-третє, необхідність введення загального вищої та неперервної освіти, по-четверте, розширення освітніх послуг, в тому числі, платних.

У зв'язку з цим, виникла необхідність забезпечити відкритість системи освіти різноманітним впливам з боку суспільства, держави і економіки при збереженні її внутрішньої цілісності і підтримці високих академічних стандартів. Модернізація країни спирається на модернізацію освіти, на його змістовне і структурне оновлення. необхідно зробити все можливе для ресурсної забезпеченості освітньої сфери.

Однак ресурси повинні спрямовуватися не на консервацію системи, а на її ефективне оновлення. Починаючи з середини 80-х років, у вітчизняній системі освіти стали розвиватися процеси демократизації, з'являється варіативність освіти, виникають інноваційні руху. Вони визначалися в першу чергу швидкою адаптацією системи освіти до принципово новим умовам політичної демократії, вільного розвитку громадянського суспільства і ринкової економіки.

Необхідність розвитку безперервного додаткового і після вузівської освіти пояснюється як об'єктивними, всі більш прискореним процесом старіння знань, так і необхідністю гнучко і оперативно відгукуватися на нові вимоги ринку щодо нових знань, умінь і відносин. Для успішної професійної діяльності в нових умовах потрібно в найближчі роки забезпечити підвищення кваліфікації та перепідготовку близько 20 тис. керівників, фахівців і державних службовців. Для вирішення такого завдання необхідно в 3-4 рази збільшити пропускну здатність існуючої системи додаткової і післявузівської освіти.

Очевидно, що для вирішення вищевикладених завдань, необхідно забезпечити модернізацію методів і технологій сучасної освіти, впровадження дистанційних способів надання освітніх послуг, які дозволять в подальшому перейти до відкритого утворення.

Багаторічний вітчизняний і зарубіжний досвід теорії і практики дистанційної освіти підтверджує в цілому актуальність і новизну напрямків досліджень, наближає нас до розуміння сутності дистанційного навчання, яке є одним із способів отримання освіти, заснованого на використанні специфічних освітніх технологій, що базуються на сучасних методиках навчання, технічних засобах і передачі інформації, інформаційних і телекомунікаційних технологіях.

Термін *distance education* спочатку поширився за кордоном, і саме в зв'язку з бумом інформаційних технологій, хоча формально його "Західне" визначення підходить і до звичайного заочного навчання.

«Дистанційна освіта – будь-який метод навчання, при якому викладач і студент здебільшого знаходяться на відстані один від друга ". При такому визначенні дистанційним виявляється і будь-який очне навчання, при якому час самостійної роботи студента перевищує час, проведений в аудиторії.. Концепція створення та розвитку дистанційної освіти в Україні визначає дистанційна освіта як «комплекс освітніх послуг, наданих широким верствам населення в країні і за кордоном за допомогою спеціалізованого інформаційного освітнього середовища, що базується на засобах обміну навчальною інформацією на відстані (супутникове телебачення, радіо, комп'ютерний зв'язок і т.п.) ».

Інформаційно-освітнє середовище дистанційної освіти є, згідно з концепцією, системно-організовану сукупність засобів передачі даних, інформаційних ресурсів, протоколів взаємодії, апаратно-програмного і організаційно-методичного забезпечення, орієнтовану на задоволення освітніх потреб користувачів. Дистанційна освіта є однією з форм безперервної освіти, яка покликана забезпечити можливість оновлення та поповнення знань і навичок протягом усього життя людини - від раннього дитинства до старості.

Дистанційне навчання, це: "сукупність інформаційних технологій, що забезпечують доставку студентів основного обсягу досліджуваного матеріалу; інтерактивну взаємодію учнів і викладачів в процесі навчання; надання студентам можливості самостійної роботи з освоєння навчального матеріалу; а також оцінку їх знань і навичок, отриманих в процесі навчання ", і далі це " новий щабель заочного навчання, на якій забезпечується застосування інформаційних технологій, заснованих на використанні персональних комп'ютерів, відео і аудіотехніки, космічної та оптоволоконної техніки ".

Таким чином, сказане вище показує, що дистанційне навчання є методом, придатним (і вже застосовуваним) в рамках традиційних освітніх форм. Однак при цьому дистанційне навчання дозволяє створити і нову форму отримання освіти - дистанційна освіта, яке є синтетичною, інтегральною, гуманістичною формою навчання, що базується на використанні широкого спектру традиційних та нових інформаційних технологій та їх технічних засобів, які використовуються для доставки навчального матеріалу, його самостійного вивчення, організації діалогового обміну між викладачем і учнями, коли процес навчання некритичний до їхнього розташування в просторі і в часі, а також до конкретного освітнього закладу.

Варто відзначити той факт, що з моменту появи дистанційної освіти, його технології стали широко впроваджуватися різними ВУЗами і навчальними закладами для залучення необмеженого числа студентів з різних регіонів України. Можливість навчатися, не покидаючи свого місця проживання і без відриву від роботи, не могла не викликати інтересу серед потенційних студентів. Тим більше що на початку, навчальні заклади пропонували або

планували дистанційне навчання практично за всіма основними спеціальностями. Однак практика показала, що в цьому відношенні дистанційна освіта можна порівняти з електронною комерцією. Аналіз літератури, присвяченої проблематиці використання дистанційних технологій в освітніх цілях, дозволяє виділити три групи об'єктивних передумов становлення дистанційної науково-освітньої діяльності:

Передумови, зумовлені технічним прогресом в області комунікаційних технологій (прогрес в області розробки програмно-апаратних засобів комп'ютерних комунікацій)

Передумови, зумовлені соціально-економічними факторами (скорочення допустимих термінів поновлення професійних знань і, як наслідок - зростання чисельності трудових ресурсів, які потребують оновлення професійних знань, професійної допомоги)

Передумови, зумовлені реформуванням і зміною цілей освіти на новому етапі розвитку суспільства (відображає проблеми системи освіти, потреби суспільства вдосконалення та реформування освіти, його адаптації по відношенню до реальних можливостей і потреб навчаються)

Таким чином, система освіти повинна не тільки забезпечувати передачу від одного покоління іншому соціального досвіду, необхідного для подальшого прогресу суспільства, а й створювати умови для максимального розвитку особистості, для її соціальної захищеності. Реалізація цих умов пов'язана з побудовою системи освіти на принципах гуманізації та демократизації. Людина повинна мати можливість здобувати освіту впродовж усього життя.

Дистанційне навчання надає здобувачам вищої освіти доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищує ефективність самостійної роботи, дає абсолютно нові можливості для творчого самовираження, знаходження та закріплення різних професійних навичок, а викладачам в свою чергу дозволяє реалізовувати абсолютно нові форми і методи навчання із застосування концептуального і математичного моделювання явищ і процесів. Розвиток дистанційного навчання буде продовжуватися і вдосконалюватися із розвитком інтернет-технологій і вдосконалення методів дистанційного навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Анисимов А. М. Работа в системе дистанционного обучения MOODLE : учеб. пособие. 2-е изд. испр. и допол. Харьков : ХНАГХ, 2009. 292 с.
2. Голубев В. В. Антикризове управління і дистанційна освіта. *Дистанційна освіта*. 2007. № 1. С. 21–22.
3. Долбій О. В. Вплив освіти на розвиток людського потенціалу // Актуальні проблеми розвитку управлінських систем: досвід, тенденції, перспективи : зб. матеріалів V студ. наук.-практ. конф. (м. Харків, 22 квіт. 2010 р.). Харків : Магістр, 2010. С. 45–48.
4. Кравченко Н. А. Система дистанционного обучения как один из факторов повышения уровня конкурентоспособности государства. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Экономика»*. 2007. Т. 20 (59), № 1. С. 90–95.

Отримано 20.04.2021

УДК 378.14:004

СЕРГІЙЧУК К. М.,

курсант 2 курсу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Зеленський Є. С.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

РОЗВИТОК СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Проаналізовані наявні наукові та організаційно-правові підходи щодо консолідації державного управління сектором безпеки і оборони України.

Ключові слова: воєнна безпека і оборона, система управління, сектор безпеки і оборони, стратегія.

В даний час реформування системи національної безпеки та оборони є одним із першочергових викликів у контексті збереження та розбудови Української держави як незалежної та самостійної. Відповідно до концепції розвитку сектору безпеки та оборони України та чинного законодавства, одним з основних принципів функціонування системи національної безпеки є інституція інтеграції в європейській та євроатлантичній структурі - ЄС та НАТО. Це вимагає реалізації від компетентних державних органів відповідних кроків, зокрема: створення інтегрованої системи регулювання актів, програм та планів розвитку системи державної безпеки; практичне реформування сектору безпеки та оборони; переведення його на принципи, стандарти та процедури ЄС та НАТО.

Основним пріоритетними напрямком розвитку сектору безпеки та оборони: створення інтегрованої системи службової та бойової діяльності Національної гвардії України; забезпечення національної безпеки відповідно до принципів країн НАТО; запровадження ефективного демократичного цивільного контролю над сектором безпека та оборона; підвищення ефективності управління активами в секторі безпека та оборона, оборонні закупівлі та оборонна промисловість; реорганізація розвідувальних та контррозвідувальних органів; вдосконалення системи комплектування та навчання військових формувань, резерву та територіальної оборони; забезпечення прав та соціальних гарантій військовослужбовців; запровадження нової стратегії та доктрини інформаційної безпеки.

Питання сектора безпеки та оборони України вже впродовж тривалого часу є предметом жвавого обговорення у вітчизняних наукових виданнях, на конференціях, семінарах і «круглих столах», а також на відповідних нарадах у державних органах. Особливо широка дискусія розгорнулася після затвердження у 2007 р. Стратегії національної безпеки України. Саме вона стала першим документом, який офіційно ввів в Україні поняття «сектор безпеки». У подальшому, у 2012 р., у новій редакції цієї Стратегії воно трансформувалося в поняття «сектор безпеки і оборони» (СБО), яке за своїм змістом не зазнало принципових змін.

Особливої актуальності питання СБО набуло нині, коли за рішенням Президента України [1] вперше в нашій державі триває здійснення комплексного огляду цього сектора. Відомо, що поняття «сектор безпеки» прийшло до України із Заходу. І хоча там воно використовується ще з другої половини 90-х рр. минулого століття, в офіційних документах міжнародних організацій та публікаціях західних фахівців досі немає одностайності щодо призначення цього сектора, його складу, завдань, місця й ролі в підтриманні національної безпеки та оборони держави.

Основною метою створення СБО, як уже зазначалося, є об'єднання сил та засобів його суб'єктів, їх основних ресурсів для захисту національних інтересів. Таке об'єднання може бути реалізоване при виконанні певних функцій суб'єктів СБО. Загальний перелік законодавчо

визначених функцій згаданих суб'єктів можна умовно поділити на дві групи. До першої з них належать функції, виконання яких здійснюється переважно силами й засобами одного із суб'єктів СБО. Наприклад, для поліції такою функцією є підтримання безпеки дорожнього руху, для Державної служби спеціального зв'язку і захисту інформації – забезпечення функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку.

Таким чином, СБО доцільно вважати однією з підсистем системи підтримання національної безпеки України, суб'єкти якого здійснюють захист її національних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз шляхом застосування зброї, здійснення спеціальних заходів або правового примусу в межах наданих їм повноважень.

Список бібліографічних посилань

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 року «Про заходи щодо підвищення ефективності планування в секторі безпеки і оборони»: Указ Президента України від 13.05.2014 № 468 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/468/2014> (дата звернення: 12.04.2021). Втратив чинність.

2. Реформування сектора безпеки України : матеріали міжнар. конф. (м. Київ, 27–28 трав. 2004 р.) / Нац. ін-т проблем міжнародної безпеки ; Женевський центр демократичного контролю над збройними силами ; за заг. ред. С. Пирожкова, Ф. Флурі. Київ : НІПМБ ; DCAF. 98 с.

3. Горбулін В., Литвиненко О. Сектор безпеки: стан і напрями реформування. *День*. 2009. № 232. С. 11–13.

Отримано 20.04.2021

УДК 796.011.3

СКУРІДІН Р. М.,

курсант 1 курсу факультету підготовки фахівців

для підрозділів Національної поліції України

Луганського державного університету

внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка (м. Сєвєродонецьк);

 <https://orcid.org/0000-0002-9094-8115>;

Науковий керівник:

Пилипенко В. В.,

кандидат історичних наук,

старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Луганського державного університету

внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка (м. Сєвєродонецьк);

 <https://orcid.org/0000-0002-2555-542X>

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ВИМОГИ ДО ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ: УКРАЇНСЬКИЙ І ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті здійснюється спроба окреслити основні відмінні риси в підходах до оцінки рівня фізичної підготовки поліцейських в Україні та США і Німеччині, що обрані для порівняння як приклади держав з високою довірою населення до правоохоронних органів.

Ключові слова: Німеччина, США, поліція, курсант, правоохоронна діяльність.

Якісна фізична підготовка є одним із основних критеріїв відбору працівників правоохоронних органів. Метою фізичної підготовки фахівців Національної поліції України є всебічний розвиток їх фізичної підготовленості та здатності ефективно, з максимальною безпекою для власного життя і здоров'я, здійснювати силове затримання правопорушника у випадках, коли той чинить фізичний опір та у інших випадках, коли виникають правові

підстави для негайного припинення правопорушення із застосуванням сили, а також стійко переносити розумові, нервово-психічні та фізичні навантаження без зниження професійної працездатності. Однак, попри таке узагальнене трактування мети якісної фізичної підготовки, підходи до цієї підготовки відрізняються у залежності від установи, що займається підготовкою правоохоронців.

Одну із головних ланок у системі підготовки працівників поліції становлять університети та інститути системи МВС. Фізична підготовка курсантів націлена не лише на відповідність нормативам для подальшої роботи в системі МВС, але й для покращення загального рівня фізичного здоров'я. З цієї метою навчальним планом передбачений обов'язковий комплекс вправ щоденної ранкової зарядки та вечірніх фізичних навантажень.

У ранковий комплекс зазвичай входять вправи для м'язів ший, спини, живота, ніг і рук. Закінчується усе це ранковою пробіжкою, що вимагає витривалості та фізичних зусиль.

Вечірні вправи, як правило, виконуються із зовнішнім опором, який створюється шляхом ваги предметів (гантелі, гирі, штанги), протидії партнера, опору пружних предметів (пружинні еспандери, гуми), опору зовнішнього середовища (біг по піску). Також практикують вправи з обтяженням, що дорівнює вазі власного тіла (підтягування на поперечині, віджимання в упорі на брусах) і використання статичних вправ, які сприяють ефективному розвитку статичної витривалості і сили [1, с. 56].

Регулярність фізичного навантаження та його сталість у часі сприяють посиленню витривалості і як результат – покращують загальну фізичну підготовку, підводячи її до нормативних вимог, що висуваються до працівника правоохоронних органів.

Європейський досвід у питаннях підготовки поліцейських відмінний від українського. Тоді як в Україні підготовку поліцейських здійснюють через вузи системи МВС й шляхом прямих наборів до Національної поліції, то в США та країнах Європи такого розгалуження немає.

У поліції США фізична підготовка починається з проходження тесту, обмеженого 15 хвилинами часу. Цей тест націлений на перевірку належного рівня підготовки, необхідної для виконання бойових операцій під час порушення громадського спокою чи надзвичайної ситуації. За умови успішного виконання лімітованого тесту кандидати в поліціянти допускаються до складання комплексу нормативів APFT, що є універсальними як для службовців збройних сил, так і для поліцейських. В цей норматив входить три вправи: віджимання, прес та біг на дві милі. Різниця у нормативах між чоловіками і жінками немає за винятком кількості разів на віджимання і пресу у жінок. Основним критерієм здачі нормативу є набрання 100 балів [2, с. 83].

З європейських держав цікавим є досвід Німеччини, де для вступу в правоохоронні органи потрібно надати сертифікат про здачу спортивних нормативів Deutsches Sportabzeichen та заповнити анкету, детально відповівши на питання про стан здоров'я та медичні показники.

Deutsches Sportabzeichen – комплекс вправ на витривалість, швидкість, координацію і силу. Такі заліки можна безплатно здати в школі або спортивних центрах. При цьому вправи є варіативними: наприклад, в категорії «швидкість» пропонують за певний час пробігти 100 метрів або проплисти 25 метрів в басейні [3].

Загальною рисою процесу фізичної підготовки працівників поліції в США та Німеччині є високий рівень матеріально-технічного забезпечення правоохоронних органів, наявність власного розгалуженого комплексу охорони здоров'я, де значну увагу приділяють дослідженню відповідності фізичних нормативів фізіологічним показникам та їх адаптації до внутрішніх реалій стану здоров'я громадян.

Таким чином, фізична підготовка поліцейських є основною вимогою та критерієм професійної придатності та потребує комплексного підходу до розвитку усіх груп м'язів і поетапного збільшення навантаження. Початковим етапом фізичної підготовки для українських правоохоронців є навчання у вищих навчальних закладах системи МВС, де курсанти проходять різнорівневу фізичну підготовку протягом всього періоду навчання. Такий підхід є прикладом симбіозу новітніх тенденцій в реформуванні системи МВС та пережитків радянських шкіл міліції. Європейський та американський досвід показує приклад відокремлення фізичної муштри від закладів вищої освіти як таких, що є не сумісними та не доцільними, зберігаючи

при цьому стало високе фінансування удосконалення фізичного здоров'я поліцейськими поза цими навчальними закладами.

Список бібліографічних посилань

1. Дідковський В. А. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; ФОП Кандиба Т. П., 2019. 98 с.
2. Петрачков О. В. Особливості системи оцінювання фізичної підготовленості службовців провідних країн світу. *Збірник наукових праць*. 2013. Вип. 15. С. 82–89.
3. Сафронова К. Как без немецкого гражданства стать полицейским в Германии // DW : сайт. 18.07.2018. URL: <https://p.dw.com/p/31M9x> (дата звернення: 10.04.2021).

Отримано 28.04.2021

УДК 342.95

РЕЗАНОВ Д. С.,

курсант 1 курсу факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Джафарова О. В.,

доктор юридичних наук, професор,

професор кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4201-0218>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦІЄЮ НОРМ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПОРУШЕННЯ КАРАНТИННИХ ОБМЕЖЕНЬ

У тезах наголошено, що окрім інших заходів, «режимом карантину» було встановлено ряд тимчасових заборон і обмежень, які потребують ретельного контролю за їх виконанням Національною поліцією. Також зауважено, що певні заборони обмежують права та свободи громадян та різних суб'єктів господарювання закріплені Конституцією України. Автор зазначає, що ефективно та законодавчо обґрунтоване виконання завдань щодо забезпечення тимчасових обмежень представниками Національної поліції можливе тільки після внесення відповідних змін до Закону України «Про Національну поліцію» та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Ключові слова: карантин, обмеження, протидія, напрями, органи Національної поліції, адміністративне законодавство, порушення.

Незважаючи на заходи щодо зменшення кількості захворювань на коронавірусну хворобу (COVID-19) кожного дня збільшується динаміка росту інфікованих осіб.

Окрім інших заходів, «режимом карантину» було встановлено ряд тимчасових заборон і обмежень, які потребують ретельного контролю за їх виконанням Національною поліцією. Потрібно також зауважити, що певні заборони обмежують права та свободи громадян та різних суб'єктів господарювання закріплені Конституцією України.

Зокрема, відповідно до постанови КМУ України від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» заборонено:

– перебування в громадських місцях без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіратора або захисної маски, у тому числі виготовлених самостійно;

- переміщення групою осіб у кількості більше ніж дві особи, крім випадків службової необхідності та супроводження осіб, які не досягли 14 років, батьками, усиновлювачами, опікунами, піклувальниками, прийомними батьками, батьками-вихователями, іншими особами відповідно до закону або повнолітніми родичами дитини;
- перебування в громадських місцях осіб, які не досягли 14 років, без супроводу батьків, усиновлювачів, опікунів, піклувальників, прийомних батьків, батьків-вихователів, інших осіб відповідно до закону або повнолітніх родичів дитини;
- перебувати на вулицях без документів, що посвідчують особу, підтверджують громадянство чи її спеціальний статус [1].

Для безумовного виконання громадянами та різними суб'єктами господарювання вище зазначених заборон та обмежень Кодекс України про адміністративні правопорушення доповнено статтю 44-3 «Порушення правил щодо карантину людей». Об'єктивна сторона правопорушення виражається в ухиленні (порушенні) особи від правил, передбачених Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншими актами законодавства, а також рішеннями органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами [2].

Але й на цьому законодавець не спинився, Верховною Радою України було прийнято законопроект «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», яким статтю 44³ доповнено частиною другою такого змісту: «Перебування в громадських будинках, спорудах, громадському транспорті під час дії карантину без вдягнутих засобів індивідуального захисту, зокрема респіраторів або захисних масок, що закривають ніс та рот, у тому числі виготовлених самостійно, - тягне за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян» [3].

Відповідно до цього ж законопроекту право розгляду вказаної частини надається Національній поліції.

Детальним аналізом Закону України «Про Національну поліцію» не виявлено спеціальних повноважень представників поліції під час надзвичайних ситуацій. Пункт 24 статті 23 Закону України «Про Національну поліцію» закріплює лише завдання щодо сприяння забезпечення поліцією відповідно до закону правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації у разі їх оголошення на всій території України або в окремій місцевості [4].

Виходячи з цього можна спрогнозувати певні труднощі під час провадження по вказаній категорії адміністративних правопорушень.

Зокрема, розгляд справи про адміністративне правопорушення передбачає винесення постанови, яку можна скласти на місці правопорушення за умови встановлення особи порушника (тобто перевірити документи, які можуть засвідчувати особу). У випадку їх відсутності потрібно особу затримувати (доставляти) до територіального відділу поліції.

Але проаналізувавши статтю 262 КУпАП приходимо до висновку, що у закріпленому у ній переліку адміністративних проступків відсутня стаття 44³. А отже і відсутні підстави адміністративного затримання для встановлення особи та винесення відповідної постанови [3]. Законопроектом також зміни до статті 262 не вносяться.

Поліція має право здійснювати адміністративне затримання до особи яка вчинила адміністративне правопорушення, за умови, що останнє кваліфіковане працівником поліції (ст. 262 КУпАП) як:

- дрібне хуліганство (ст. 173 КУпАП);
- насильство в сім'ї (ст. 173-2 КУпАП);
- порушення порядку організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій (ст. 185-1, ст. 185-2 КУпАП); - поширювання неправдивих чуток (ст. 173-1 КУпАП);
- вчинення злісної непокори законному розпорядженню чи вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, а також військовослужбовця чи образи їх (ст. 185 КУпАП);
- публічні заклики до невиконання вимог поліцейського (ст. 185-7 КУпАП);
- прояв неповаги до суду (ст. 185-3 КУпАП);

- вчинення незаконного доступу до інформації в автоматизованих системах (ст. 212-6);
- порушення правил про валютні операції (ст. ст.162–162-2 КУпАП);
- порушення правил обігу наркотичних засобів або психотропних речовин (ст. 44, ст. 106-2 КУпАП);
- незаконний продаж товарів або інших предметів (наприклад, ст. 164- 5, ст. 204-3 КУпАП);
- торгівля з рук у невстановлених місцях (ст. 160 КУпАП);
- розпивання спиртних напоїв у громадських місцях чи появі у громадських місцях у п'яному вигляді, що ображає людську гідність і громадську мораль (ст. 172-20 КУпАП);
- зайняття проституцією (ст. 181-1 КУпАП);
- порушення правил дорожнього руху (всі статті гл. 10 «Адміністративні правопорушення на транспорті, в галузі шляхового господарства і зв'язку» КУпАП);
- порушення правил полювання, рибальства і охорони рибних запасів та інших порушень законодавства про охорону і використання тваринного світу (ст. 85 КУпАП);
- порушення правил перебування іноземців та осіб без громадянства в Україні і транзитного проїзду через територію України (ст. 204-1 КУпАП); - інші види адміністративних правопорушень протоколи за вчинення яких відповідно до п. 1 ч. 1ст. 255 КУпАП мають право складати уповноважені посадові особи Національної поліції, за умови, що складення протоколу є обов'язковим, однак його неможливо скласти на місці [2].

Висновок. Таким чином, ефективне та законодавчо обґрунтоване виконання завдань щодо забезпечення тимчасових обмежень представниками Національної поліції можливе тільки після внесення відповідних змін до Закону України «Про Національну поліцію» та Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Список бібліографічних посилань

1. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-п> (дата звернення: 23.04.2021).
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 23.04.2021).
3. Закон про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 06.11.2020 № 1000-IX // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1000-IX> (дата звернення: 23.04.2021).
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 23.04.2021).

Отримано 29.04.2021

УДК 342.95

РУБАН І. Р.,

курсант 2 курсу факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Резанов С. А.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7429-5273>

ПРОТИДІЯ НЕЛЕГАЛЬНІЙ МІГРАЦІЇ ЯК НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У тезах наголошено, що нелегальна міграція своїм існуванням створює потенційну та реальну загрозу належному функціонуванню нашої держави, оскільки потік нелегальних іммігрантів є безпосереднім викликом безпеці. Йдеться, з одного боку, про безпеку держави як приймаючої сторони, а з іншого, – про безпеку людей. Також зазначено, що на даний момент особливу загрозу нелегальна імміграція становить у санітарно-епідеміологічній сфері.

Ключові слова: міграції, протидія, напрями, органи Національної поліції, безпека, держава.

Високий рівень нелегальної міграції викликає стурбованість, оскільки спричиняє низку негативних наслідків і загроз для суспільства й держави. Підвищується рівень криміналізації суспільства, зокрема, збільшується кількість мігрантів, які переховуються від закону, злочинців, терористів, швидко розвивається корупція та організована злочинність, пов'язана з незаконним ввезенням мігрантів, учиненням злочинів як мігрантами, так і щодо них. Для України проблеми міграції є актуальними в силу намагання її інтегрування в Європейський простір, що зумовлює створення ефективного механізму державного регулювання дозволених переміщень населення. Суттєві політичні, економічні, соціальні зміни на сучасному етапі українського державотворення вимагають розробки і впровадження комплексних організаційно-правових заходів для реагування на існуючі форми нелегальної міграції населення.

Нові реалії сучасного світу характеризуються збільшенням міграційних процесів, розширенням та розвитком між країнами. Міграція завжди була властива людській історії, але за останні десятиліття її масштаби значно зросли. Являючись одним із проявів процесу глобалізації, міграція в цілому позитивно впливає на соціально-економічний і політичний розвиток держав, сприяє інтеграції міжнародної спільноти, культурному зближенню народів, розвитку виробничих сил. Разом з тим, якщо міграційні процеси носять не керований характер, що призводить до порушення встановлених міграційних норм та правил, рівень забезпечення безпеки держави різко знижується.

В більшості випадків під міграцією розуміється: переміщення людей між країнами, адміністративно-територіальними утвореннями; поселення, пов'язане, здебільшого, з тимчасовою або постійною зміною проживання, роботи, чи влаштування життя.

Таким чином, основними ознаками міграції є:

- переміщення людей, переселення, пересування, тобто – процес;
- перетинання в процесі пересування державних або адміністративних меж територій;
- тимчасова або постійна зміна місця проживання або роботи;
- поліпшення соціально-економічного стану.

Нелегальна міграція – це соціальне явище, викликане насамперед різним рівнем розвитку країн, розбіжностями в рівнях достатку населення. Кожна країна світу на певному відрізку свого існування стикається з цією проблемою. Нелегальна міграція характеризується тим, що суб'єкти покидають країну в якій вони постійно проживали і опиняються на території інших держав без офіційного на те дозволу, тобто незаконно перебувають на території іншої країни. Високий рівень життя, стабільність політичної та економічної системи розвинутих держав приваблює громадян сусідніх країн, прагнучих, за будь що потрапити туди в пошуках кращої долі. Дана обставина і тягне за собою виникнення такого феномену як нелегальна міграція.

Виокремлюють чотири основні категорії нелегальних мігрантів:

- особи, що в'їжджають в країну нелегально без документів, а також іноземці, у яких заявлена мета в'їзду не відповідає їхнім намірам;
- іноземні громадяни, які навчалися в країні або працювали, проте після завершення термінів навчання або праці не повернулися на батьківщину;
- транзитні мігранти, які мають намір виїхати в країни Заходу;
- біженці, які уникають виїзду з країни після отримання відмови від притулку [1, с. 54].

Підвищена увага до нелегальної міграції в державі спричинена виникненням необхідності протидіяти їй як небажаному, шкідливому, суспільно небезпечному явищу. Розробка стратегії і тактики такої протидії є складаним організаційно-правовим завданням. Практика розв'язання аналогічних проблем свідчить про те, що вживати будь-яких заходів можна лише чітко уявляючи причини нелегальної міграції

Міграційні процеси відбуваються внаслідок дії економічних, соціальних, демографічних, політичних, етнічних, освітніх, морально-психологічних, військових, екологічних та інших факторів, але ці чинники діють одночасно, вони певною мірою взаємозалежні, тож виявити окремі компоненти міграційного процесу, сформовані під впливом одного чи двох факторів, як правило, складно.

Будь-який міграційний акт відбувається під дією комплексу мотивів. Вони залежать від суб'єктивних та об'єктивних причин: з одного боку, міграції відбуваються за особистим бажанням - кожен громадянин має право і можливість вибирати для себе місце проживання та праці, тобто задовольнити свої різноманітні потреби матеріального, професійно-кваліфікаційного і духовного характеру, а з іншого боку, міграції сприяють такі об'єктивні чинники як нестабільна обстановка та бойові дії в країні, несприятливі соціально-економічні умови, різноманітні дискримінації (етнічні, релігійні, расові) та інше [2].

Я.М. Надюк дослідивши дану проблему визначає, що масштабам нелегальної міграції в Україні сприяють такі чинники: толерантність та лояльність візової політики України; відсутність відповідних законодавчих актів для організації контролю за діяльністю юридичних і фізичних осіб, які запрошують в Україну іноземців; наявність економічних чинників, що створюють умови для розширеної мережі посередників нелегальної міграції на території України; можливість безконтрольного пересування, тривалого нелегального проживання та працевлаштування; відсутність налагодженого механізму депортації іноземців з України, які нелегально прибули або перебувають на території України [3].

Зупинимось на суб'єктах запобігання нелегальній міграції, а саме звернемо увагу на Національну поліцію України у сфері протидії нелегальній міграції.

Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, який, керуючись принципом безперервності, служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, що, у свою чергу, нерозривно пов'язано з протидією нелегальній міграції [4, с. 241].

У процесі реалізації своїх повноважень поліція активно використовує різноманітні за характером, формами і методами засоби та способи впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування. Серед цієї сукупності засобів можемо виокремити адміністративно-правові засоби.

Крім того, у процесі здійснення адміністративної діяльності щодо протидії нелегальній міграції поліція реалізовує контрольні-наглядові повноваження. Сутність державного контролю полягає у спостереженні та перевірці розвитку суспільної системи й усіх її елементів

відповідно до визначених напрямів, а також у попередженні та виправленні можливих помилок і неправомірних дій, що перешкоджають такому розвитку. Як окремий вид (форму) контролю розглядають нагляд, застосування якого в разі виявлення порушень може супроводжуватись заходами впливу державно-владного характеру [5, с. 78].

Отже, підсумовуючи вище викладений матеріал можна сказати, що стрімка глобалізація у світі сприяє такому ж стрімкому збільшенню міграційних процесів, які несуть як позитивні, так і негативні наслідки для держави. Серед позитивних наслідків: економічно-соціальний, політичний, культурний розвиток країни та зближення народів, серед негативних – підвищення криміногенної обстановки, розвиток корупції, організованої злочинності пов'язаної з незаконним обігом наркотиків, зброєю, торгівлею людьми тощо. Причини нелегальної міграції різні, але більшість мігрантів пояснюють свої дії пошуком роботи, втечею від військових конфліктів, політичних, релігійних та інших переслідувань.

Список бібліографічних посилань

1. Адміністративно-правове регулювання міграційних процесів : навч. посіб. / за заг. ред. Т. П. Мінки. Дніпропетровськ : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2012. 326 с.
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/-254к/96-вр> (дата звернення: 27.04.2021).
3. Надюк Я. М. Проблема нелегальної міграції в Україні // Актуальні проблеми природничих та гуманітарних наук у дослідженнях студентської молоді «Родзинка – 2008» : матеріали Х Всеукр. студентської наук. конф. (м. Черкаси, 24–26 квіт. 2008 р.) / Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. Черкаси, 2008. С. 124–125.
4. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О.О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка. Харків, 2016. 408 с.
5. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка. Харків : ХНУВС, 2017. 432 с.

Отримано 29.04.2021

УДК 796.81.052.242

ТОГОБИЦЬКИЙ І. Е.,

курсант 2 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Яреценко О. А.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,

доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-2475-7572>

ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕХНІКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ (СИЛИ) МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Стаття присвячена актуальним питанням розвитку та удосконалення навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) майбутніх офіцерів Національної поліції України. В результаті емпіричного дослідження розроблено та апробовано методику формування навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) майбутніх офіцерів-правоохоронців на початковому етапі навчання із використанням технічних засобів навчання.

Ключові слова: поліцейські, проекційне відеозображення, початковий етап, заходи фізичного впливу, курсанти, спаринг-партнер, спеціальна фізична підготовка, техніко-тактична підготовка.

Постановка проблеми. Соціально-економічні та політичні реформи, які відбуваються в Україні суттєво впливають на правоохоронні структури нашої незалежної держави. Службово-оперативна діяльність поліцейських передбачає силове затримання правопорушників. У зазначених обставинах від вірного та ефективного застосування заходів фізичного впливу (сили) залежить життя правоохоронців, що підкреслює актуальність обраного напрямку наукової розвідки.

Наявний стан розвитку науки та техніки, вимагає від поліцейських високої професійної підготовленості, особливо у напрямі застосування ними заходів фізичного впливу (сили). На сьогодні вважається неможливим здобути перемогу під час сутички із правопорушником (злочинцем) без достатнього рівня розвитку техніко-тактичної підготовленості зі службово-прикладного рукопашного бою. Це підтверджується тим фактом, що процес техніко-тактичної підготовленості у службово-прикладних видах одноборств є достатньо тривалим та складним.

У свою чергу, техніко-тактична підготовка є однією із найважливіших складових під час формування прикладних навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) у майбутніх офіцерів-правоохоронців в системі їх професійної освіти. Разом з тим, проблема розробки засобів та методів, які спрямовані на скорочення часу, який виділяється фахівцями фізичної та спеціальної фізичної підготовки закладів освіти зі специфічними умовами навчання, які готують кадри для Національної поліції України (НПУ) на техніко-тактичну підготовку, на сьогодні є недостатньо вивченою, що потребує додаткових наукових досліджень та підкреслює актуальність роботи.

До цього часу, питання розвитку та удосконалення навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) на початковому етапі навчання майбутніх офіцерів-правоохоронців в системі їх професійної освіти на основі використання технічних засобів навчання не були предметом спеціального наукового дослідження. У наукових працях висвітлювалися лише окремі аспекти цієї проблематики, хоча необхідність її глибокого розроблення обумовлюється практичними запитами та потребами закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, які готують кадри для НПУ.

Зазначене вище, підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження та визначає необхідність вирішення відповідного наукового завдання, яке полягає у розробленні сучасної методики формування навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) майбутніми офіцерами правоохоронцями на початковому етапі навчання із використанням технічних засобів навчання.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2020-2021 р.р.).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування навичок службово-прикладного рукопашного бою (заходів фізичного впливу, сили) представниками інституцій сектору безпеки і оборони України (СБОУ) присвячені роботи учених: Іванова О.Л. [1], Хацаюка О.В., Оленченка В.В., Корольова А.І., Кравченко О.В. [2] та інших провідних учених (Антоненка С.А., Гіблі Д.Ф., Максимчука Б.А., Пристинського О.В.). Наукові праці вище зазначених фахівців дозволили нам визначити ефективний техніко-тактичний арсенал досліджуваного одноборства, який доцільно впровадити у систему тактичної та спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів-правоохоронців.

Під час подальшого моніторингу науково-методичної літератури у напрямі формування техніко-тактичного арсеналу спортсменів-одноборців на початковому етапі навчання нашу увагу привернули наукові праці відомих тренерів-дослідників: Арзютова Г.М. [3], Бакулева С.С., Назаренка М.В. [4] та інших фахівців (Аліханова І.І., Бурцева Г.А., Гаськова А.М., Зезюліна Ф.М., Пархомовича Г.П., Туманяна Г.С., Харлампієва А.А., Чумакова Є.М.). У відповідності до результатів системного аналізу ключових складових предмету та об'єкту дослідження, нами були розроблені та внесені відповідні корективи у програми фізичної та тактичної підготовки майбутніх офіцерів Харківського національного університету внутрішніх

справ (ХНУВС), що сприяло підвищенню їх професійної майстерності.

Тематиці використання технічних засобів навчання під час формування навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) в системі спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів-правоохоронців присвячені наукові праці: Хацаюка О.В. [5], Ананченка К.В. [6] та інших фахівців. Напрацювання зазначених науковців, дозволило нам сформулювати мету дослідження та розробити методику формування навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) майбутніми офіцерами ХНУВС на початковому етапі навчання із використанням проекційного відеозображення спаринг-партнера.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є – розроблення та апробація методики формування навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) майбутніми офіцерами-правоохоронцями на початковому етапі навчання із використанням проекційного відеозображення спаринг-партнера (на прикладі курсантів ХНУВС).

Виклад основного матеріалу. Для досягнення мети та завдань дослідження організовано педагогічний експеримент, який проведено упродовж 2 етапів (2020-2021 р.р.). В педагогічному експерименті прийняли участь курсанти ХНУВС (n=68 осіб, середній вік досліджуваних 18,2 роки).

На першому етапі педагогічного експерименту нами проведено моніторинг науково-методичної та спеціальної літератури (Інтернет-джерел) у напрямках формування: навичок службово-прикладного рукопашного бою (заходів фізичного впливу) представниками інституцій СБОУ; техніко-тактичного арсеналу спортсменів-однборців на початковому етапі навчання. Крім цього, було здійснено аналіз науково-методичної літератури у напрямі використання технічних засобів навчання під час розвитку та удосконалення техніки застосування заходів фізичного впливу (сили) в системі тактичної та спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів-правоохоронців.

Відповідно до отриманих результатів нами розроблена методика формування навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) майбутніми офіцерами-правоохоронцями на початковому етапі навчання із використанням проекційного відеозображення спаринг-партнера. Надалі, проведено відбір кандидатів з числа курсантів ХНУВС, які бажають прийняти участь в педагогічному експерименті. Під час відбору нами були використані тестові завдання, які визначають рівень розвитку основних фізичних якостей курсантів ХНУВС (човниковий біг 10x10 м, підтягування на перекладині з ривками, біг на 1 км), а також було визначено базовий рівень володіння службово-прикладним рукопашним боєм у відповідності до вимог керівних документів [7-9].

На початку другого етапу, відповідно до результатів контрольного тестування, досліджуваних курсантів було розподілено на контрольну групу (Кг, n=34 осіб) та експериментальну групу (Ег, n=34 осіб). Слід зауважити, що курсанти ХНУВС (Кг та Ег) за рівнем розвитку техніко-тактичної підготовленості у напрямі застосування заходів фізичного впливу (сили) достовірно не відрізнялися ($P \geq 0,05$).

В подальшому, у динаміці другого етапу було здійснено апробацію розробленої нами методики формування навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) майбутніми офіцерами-правоохоронцями (курсантами ХНУВС) на початковому етапі навчання із використанням проекційного відеозображення спаринг-партнера.

Досліджувані Кг під час практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки використовували традиційну методику розвитку та удосконалення техніки та тактики службово-прикладного рукопашного бою, яка передбачена відповідними нормативно-правовими документами [7-9]. У свою чергу, досліджувані Ег додатково використовували розроблену нами методику формування навичок застосування заходів фізичного впливу (сили), яка передбачає акцентоване використання під час практичних занять зі спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів (початковий етап навчання) проекційного відеозображення спаринг-партнера.

На відпрацювання навчальних питань під час практичного тренування із використанням запропонованої нами методики відводилося 18-20 хв. спершу курсантами Ег відпрацьовувалися одиночні захисні дії: блоки підставкою передпліччя, захист від ударів руками проти атакуючих

дій проекційного відеозображення спаринг-партнера (супротивника). Розучування захисних дій від ударів проекційного зображення спаринг-партнера здійснювалося в праву та ліву сторони. Поступово навчальні завдання ускладнювалися. Таким чином, у досліджуваних Ег формувалася ефективна техніка захисту від атакуючих дій руками та ногами супротивника.

Надалі досліджуваними Ег відпрацьовувалися техніко-тактичні дії захисту та контратакуючих дій руками і ногами. Таким чином, під час даного етапу, досліджувані курсанти Ег формували навички захисту та контратакуючих дій у відповідності до індивідуального рівня техніко-тактичної (фізичної) підготовленості. У подальшому, відповідно до плану дослідження, відпрацьовувалися навчальні питання, які передбачають проведення курсантами Ег віртуальних сутичок із використанням проекційного відеозображення. Віртуальні сутички проводилися із урахуванням часу (2 хв.), по ходу удосконалення тактики ведення поєдинку курсантами Ег, час було збільшено до 3-5 хв. Кількість раундів віртуального поєдинку також поступово збільшувалася від 1 до 3 (перерва між раундами сягала 50-60 сек.). Заклучний блок другого етапу педагогічного експерименту характеризувався переходом досліджуваних курсантів Ег до справжніх спарингів із партнером під час форм фізичної підготовки. Курсантами Ег відпрацьовувалися удари в парах, захисні та контратакуючі комбінації.

Варто зауважити, що під час педагогічного експерименту проводився вхідний та вихідний контроль, який дозволив визначити ступінь впливу занять із використанням проекційного відеозображення спаринг-партнера на показники техніко-тактичної підготовленості досліджуваних курсантів Ег. З метою визначення достовірності та ступеня впливу на техніко-тактичну підготовленість курсантів Ег запропонованої нами методики в системі їх фізичної підготовки, було використано t-критерій Стюдента. Порівняльний аналіз результатів (рис.1) у відповідності до апробації запропонованої нами методики, свідчить про достовірність відмінностей між середньо груповими показниками досліджуваних курсантів Кг та Ег ($P \leq 0,05$).

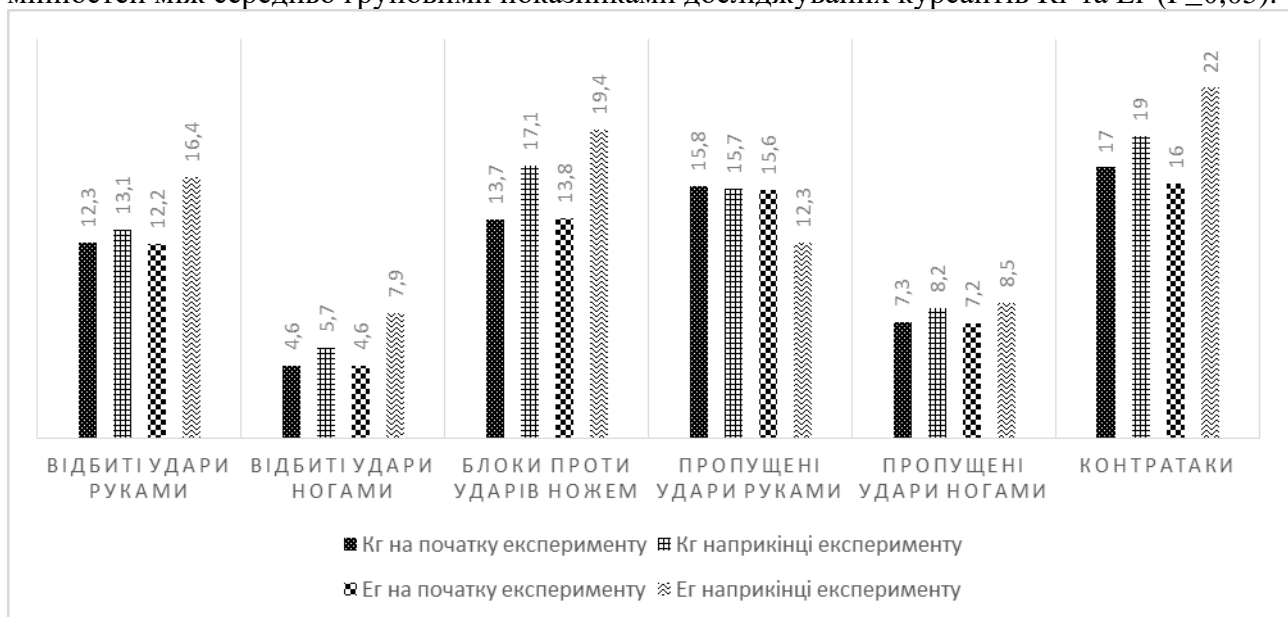

Рис. 1. Результати тестування техніко-тактичної підготовленості курсантів Кг (n=34 чол.) та Ег (n=34 чол.) у напрямі застосування заходів фізичного впливу (сили) на початку та наприкінці педагогічного експерименту

Відповідно до результатів педагогічного експерименту встановлено, що використання проекційного відеозображення спаринг-партнера, дозволило нам підвищити техніко-тактичну підготовленість курсантів Ег у напрямі застосування ними заходів фізичного впливу (сили) у різних умовах службово-оперативної діяльності.

Висновки і пропозиції. Таким чином, в результаті педагогічного експерименту розроблено та апробовано методику формування навичок застосування заходів фізичного впливу (сили) майбутніми офіцерами-правоохоронцями на початковому етапі навчання із використанням сучасних технічних засобів навчання. Отримані статистично достовірні данні відмінностей за

результатами контрольного тестування рівня розвитку рукопашної підготовки між курсантами Кг та Ег відображає ступінь більш високої професійної підготовленості у досліджуваних Ег, що свідчить про ефективність запропонованої нами методики. Результати дослідження впровадженні у практику спеціальної фізичної підготовки курсантів ХНУВС.

Список бібліографічних посилань

1. Іванов О. Л. Методика навчання рукопашного бою в системі фізичної підготовки майбутніх офіцерів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Хмельницький, 2013. 16 с.
2. Хацаюк О. В., Оленченко В. В., Корольов А. І., Кравченко О. В. Формування військово-прикладних навичок рукопашного бою у майбутніх офіцерів Національної гвардії України. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 17, т. 2. С. 215–226.
3. Арзютов Г. М. Зміст і послідовність навчання базової техніки дзюдо. *Фізична культура і спорт*. 2010. № 6. С. 11–15.
4. Бакулев С. Е., Назаренко М. В. Теория и методика обучения кикбоксингу : учеб. пособие. СПб. : С.-Петербург. гос. ун-т физ. культуры им. П. Ф. Лесгафта, 2005. 141 с.
5. Хацаюк О. В. Удосконалення техніки рукопашного бою правоохоронців МВС України із використанням сучасних технічних засобів навчання (шифр «Модель-РБ») : звіт наук. дослід. роб. Харків : АВВ МВС України, 2008. 135 с.
6. Ананченко К. В., Хацаюк О. В. Новий методичний підхід для оцінки відеоматеріалу, що використовується при підготовці дзюдоїстів. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2016. № 4 (54). С. 11–16.
7. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 03.04.2021).
8. Про затвердження Змін до Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 21.01.2020 № 51 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0326-20> (дата звернення: 03.04.2021).
9. Моргунов О. А., Забора А. В., Соколов В. В. Робоча програма навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» вибіркового компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 081. Право (Поліцейські) : роб. прог. навч. дисц. Харків : ХНУВС, 2020. 24 с.

Отримано 05.04.2021

УДК 151.745

ТРЕНЬ Т. О.,

курсант 2 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Зеленський Є. С.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Робота присвячена розгляду питань професійної освіти поліцейських. Аналізується вітчизняна система закладів вищої освіти, що готують поліцейських та умови їх роботи в умовах карантинних обмежень. Акцентується увага на специфічних умовах навчання в закладах, що здійснюють підготовку майбутніх співробітників Національної поліції України.

Ключові слова: *освіта, підготовка поліцейських, заклад вищої освіти, специфічні умови навчання, Національна поліція.*

Сьогодні, в час бурхливих змін та розбудови української держави, висока професійна підготовка правоохоронців має надзвичайно важливе значення. Це пов'язано з тим, що жодні суспільні зміни не є можливими без забезпечення державою громадського порядку й законності. Саме тому зараз дуже актуальним є питання професійної підготовки поліцейських.

У науковій літературі під професійною підготовкою розуміють сукупність спеціальних знань, вмінь, навичок, якостей, трудового досвіду та норм поведінки, які забезпечують можливість успішної роботи в певній професії [1, с.80]. Підготовка поліцейських має бути такою, яка відповідатиме вимогам посад органів та буде достатньою для успішного виконання оперативно-службових завдань.

Під підготовкою поліцейських у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання треба розуміти здобуття особами перемінного складу в державних навчальних закладах, підпорядкованих МВС, освітніх ступенів молодшого бакалавра, бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста). Таке навчання полягає у одержанні знань в обсязі, що відповідає вимогам державного та галузевого стандартів вищої освіти, а також розвиток у них умінь та навичок, необхідних для якісного виконання покладених на поліцію завдань.

Доречно буде зазначити, що чинне законодавство відносить до закладів вищої освіти (далі – ЗВО) навчальні заклади державної форми власності, які здійснюють на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах начальницького складу з метою задоволення потреб МВС України. На сьогодні в системі МВС із специфічними умовами функціонування таких типів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання: університети, академії, інститути.

Правники схилиються до думки, що під специфічними умовами навчання на практиці треба розуміти посилені вимоги фізичної підготовки курсантів, дещо більший акцент на вивчення дисциплін кримінального блоку (кримінальне право та процес, криміналістика та кримінологія), проживання у гуртожитках казарменого типу, носіння спеціальної форми та доступ до низки внутрішніх документів МВС та Національної поліції України, які регламентують порядок проведення негласних слідчих дій [2].

Треба відмітити, що заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання на відміну від багатьох інших цивільних вишів не просто забезпечують процес теоретичного навчання фахівців, а щоденно здійснюють наполегливу роботу з практичної підготовки майбутніх поліцейських, які в майбутньому представлятимуть обличчя системи МВС України та забезпечуватимуть ефективну роботу всіх її органів, підрозділів та установ [3].

Принагідно зазначити, що серед вчених наразі панує думка щодо недоцільності існування моделі відомчої освіти в МВС України. Висловлюючись щодо цього, фахівці акцентують увагу на значних фінансових витратах на утримання мережі навчальних закладів, що належать до сфери управління МВС України. Однак не можна не відзначити тривалий період існування таких навчальних закладів та високоєфективну підготовку фахівців у галузі права.

Підготовка у закладах вищої освіти МВС України повинна давати не лише знання і вміння, а й формувати здатність до саморозвитку, вміння адаптуватися до нових соціальних, інформаційних, технічних та технологічних вимог, кваліфікованого здобуття нових знань шляхом самоосвіти – тобто повинна ґрунтуватися на засадах випереджальної освіти. Така підготовка дозволить сформувати професійні інтереси майбутніх правоохоронців, належно зорієнтувати, дати чітке уявлення про переваги і труднощі, пов'язані зі службою в поліції [2]. Навчання в закладах зі специфічними умовами навчання має також давати курсантам можливість для творчої реалізації, аби правоохоронці були всебічно розвиненими особистостями.

Не можна оминати увагою той факт, що у зв'язку з епідеміологічною ситуацією в країні та карантинними обмеженнями такі навчальні заклади періодично переходять на дистанційну форму навчання. Метою такого формату освіти є надання освітніх послуг шляхом застосування у навчанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Якщо філолог чи психолог може навчатися дистанційно та майже в повному обсязі опановувати передбачену освітнім рівнем

програму, то підготовка поліцейського передбачає практичне відпрацювання умінь та навичок, необхідних у службовій діяльності. Тому схилиємося до думки, що дистанційне навчання є варіативною формою навчання, однак повністю замінити очну освіту не в змозі.

Хочемо зазначити, що правова основа діяльності Національної поліції є важливою складовою успішного реформування правоохоронних органів. Виходячи з цього, необхідним на даний момент є чітке визначення статусу поліцейських ЗВО та їхнього місця у системі вищої освіти України.

Підсумовуючи вищезазначене, слід сказати, що сьогодні Україна робить сміливі кроки на шляху до втілення європейських стандартів у нашій країні, тому важливою є ефективна організація освітнього процесу в закладах вищої освіти, які здійснюють професійну підготовку поліцейських та нормативно-правове визначення статусу ЗВО МВС.

Список бібліографічних посилань

1. Педагогическая энциклопедия : в 6 т. / под ред. И. А. Каирова, Ф. Н. Петрова. М. : Сов. энцикл., 1966. Т. 3. 684 с.
2. Романюк В. В. Вплив специфічних умов навчання у ВНЗ МВС України на здійснення підготовки поліцейських // Підготовка охоронців правопорядку в Харкові (1917–2017 рр.) : зб. наук. ст. і тез доп. на наук.-практ. конф. до 100-річчя підготовки охоронців правопорядку в Харкові (м. Харків, 25 листоп. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 242–243.
3. Поштарук Д. О. Вдосконалення чинного положення про вищі навчальні заклади МВС. *Форум права*. 2013. № 2. С. 463–468. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_2_72.pdf (дата звернення: 01.04.2021).

Отримано 05.04.2021

УДК 378:796.011.3

ТУПОТІНА Д. А.,

*курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;*

Науковий керівник:

Никифорова О. А.,

*доцент кафедри криміналістики і домедичної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ НАВИЧКАМ НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ

В даний час рівень надання першої допомоги потерпілим, наприклад у дорожньо-транспортних пригодах співробітниками поліції досить низький. Так, зробивши заходи з надання першої допомоги потерпілим у дорожньо-транспортних пригодах, співробітники поліції могли б істотно вплинути на розвиток ранніх ускладнень травми і знизити терміни тимчасової втрати працездатності, летальність і інвалідність від дорожньо-транспортного травматизму, оскільки час початку надання першої допомоги є одним з ключових факторів у врятуванні життя і здоров'я постраждалих при травмах.

Ключові слова: перша медична допомога, травма, постраждалий, екстремальна ситуація, тактика, підготовка.

Таким чином, однією з основних причин високої смертності є неефективна організація роботи з надання першої допомоги постраждалим.

Пов'язано це з цілою низкою чинників:

1) співробітники правоохоронних органів пізніше прибувають на місце події, ніж учасники подій;

2) відповідно до проведених досліджень, вони відчують невпевненість в наявності необхідного обсягу знань і психологічно не готові до виконання заходів першої допомоги;

3) побоювання співробітників поліції юридичних наслідків неправильного надання першої допомоги і ненавмисного нанесення шкоди в ході надання першої допомоги потерпілому. [1]

Концепція системи першої допомоги складається з важливих елементів: система навчання першої допомоги, оснащення учасників, а також нормативна база і організація надання першої допомоги, які за умови тільки відповідності один одному можуть працювати ефективно.

Очевидно, що підвищення результативності надання першої допомоги постраждалим на місці події можливо тільки при одночасному впливі на ключові елементи проблеми: нормативну базу, оснащення і навчання.

Заняття з надання першої допомоги при підготовці співробітника поліції необхідні. При цьому важливим є сформований навик, що з'являється при неодноразовому повторенні дій, а сам процес навчання, як відомо, складається з декількох стадій.

Перша стадія – отримання інформації. Для кращого сприйняття інформації необхідно використовувати всі канали її отримання: візуальний (слайди, навчальні фільми, плакати); вербальний (розповідь викладача на лекціях, відповіді на практичних заняттях), тактильний (той, якого навчають виконує маніпуляції на практичних заняттях). Лекція є однією з важливих форм навчання. Саме тут слухачі отримують основну інформацію від викладача про сутності розглянутих питань, про конкретні приклади з практики застосування прийомів першої допомоги. .

Якщо інформація засвоєна, то вона переходить в другу стадію – знання. Але для надання першої допомоги тільки одного знання недостатньо. Навчається повинен вміти виконувати найпростіші дії: проводити серцево-легеневу реанімацію, зупиняти кровотечу, накладати шини. Уміння – це третя стадія знання. В екстремальній ситуації з психо-емоційним напруженням вміння може бути також недостатньо, необхідний навик, тобто повторена багаторазова дія.

Таким чином, основним завданням підготовки співробітників поліції є навчання практичним навичкам. Найчастіше причиною загибелі постраждалих є невідкладні стани, такі як сильна кровотеча, зупинка серця або дихання, зниження артеріального тиску. [2] З подібними ситуаціями можна впоратися, виконавши заходи, спрямовані на попередження розвитку важких ускладнень. Для адекватного проведення подібних заходів необхідно, щоб надає допомогу володів мінімальним набором практичних навичок і алгоритмів дій, що дозволяють оперативно реагувати на зміну стану потерпілого. На прикладі навчального закладу ДДУВС, на практичних заняттях курсанти будують у вигляді проблемних та ігрових занять з імітацією самих різних видів нещасних випадків і травм для багаторазового повторення певного алгоритму дій. Практичні навички відпрацьовують на сучасних «табелях» виробів і засобах, які перебувають в аптечках, також з використанням імітаторів травм, тренажерів-манекенів, бо навчання повинно стати рішенням ситуаційних завдань в режимі реального часу в умовах, що імітують невідкладні стани.

Основна мета подібних занять – відпрацювати тактику і навички правильної поведінки, виконання прийомів першої допомоги, способів швидкого збору інформації про потерпілого. Все це дозволить запобігти розвитку тяжкості стану, пом'якшення наслідків травми і запобігання таких ускладнень, як больовий шок, крововтрата, різке зниження артеріального тиску, вторинне зміщення кісткових уламків при переміщенні тіла. Також необхідно навчити мобілізувати всі сили, швидко приймати раціональні рішення в скрутних умовах екстреної ситуації (темрява, дощ, холод, відсутність необхідних коштів порятунку). Саме це забезпечить можливість потерпілому дочекатися моменту надання йому кваліфікованої або спеціалізованої медичної допомоги.

Найпозитивніший момент полягає в тому, що мотивацією до навчання не завжди є тільки необхідність, а й бажання освоїти сучасні знання з використанням нових освітніх технологій.

У зв'язку з цим доцільно вишукати можливість для поліпшення умов самостійного навчального праці при підготовці до занять з першої допомоги. Оптимальний обладнаний навчальний

клас, де представлені всі засоби отримання інформації (навчальні посібники, довідкова література, комп'ютерні програми, присвячені питанням будови людського тіла, анатомії і фізіології, методам надання першої допомоги та інші), також оснащений манекенами-тренажерами, імітаторами травм і засобами першої допомоги, що входять в табельні аптечки. Причому всевозрастающий інтерес слухачів довів ефективність навчання з використанням манекенів і симуляторів, що в результаті сприяє підвищенню якості надання першої допомоги співробітниками поліції.

Таким чином, при підготовці співробітника поліції необхідний багатогранний метод навчання надання першої допомоги, який створює передумови для успішного професійного самовдосконалення і формує спеціальні навички, необхідні в практичній діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Христов О., Денисенко Є. Окремі аспекти визначення обов'язків поліцейського щодо надання невідкладної, зокрема домедичної й медичної, допомоги. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 6. С. 140–143.

2. Перцов В. І., Івахненко Д. С., Міренков К. В., Муляр В. Ф. Перша ланка підготовки фахівців із надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях. *Запорожский медицинский журнал*. 2010. Т. 12, № 3. С. 148–150.

Отримано 16.04.2021

УДК 351.754(477)

УРБАН В. А.,

курсант 2 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Селюков В. С.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування

факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6690-6484>

ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Формування засад забезпечення дорожнього руху як фундамент формування правового інституту забезпечення дорожнього руху в Україні.

Ключові слова: забезпечення безпеки дорожнього руху, принципи, засади, сфера забезпечення дорожнього руху.

Однією з головних проблем, що прийшли у сучасний світ з приходом автомобільного транспорту на дороги загального користування - стала проблема забезпечення безпеки дорожнього руху. Актуальність даної проблеми полягає, насамперед, у потребі визначення структури самого забезпечення безпеки дорожнього руху, його засад та принципів. Визначивши основні принципи й засади, ми зможемо у повній мірі отримати потрібний вектор розвитку та реформування системи забезпечення безпеки дорожнього руху.

Аналізуючи досвід міжнародних правових товариств, підґрунтям забезпечення безпеки дорожнього руху потрібно вважати створені законодавчим органом нормативно-правові акти, що регулюють сферу забезпечення безпеки дорожнього руху.

Правові засади діяльності суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху варто поділити на:

а) внутрішню документацію;

б) загальнодержавну документацію.

Внутрішня документація у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху – це джерела внутрішньої інформації, засади діяльності суб'єкта забезпечення безпеки дорожнього руху (накази, статuti, розпорядження, рішення, та інші).

Загальнодержавна документація у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху – це загальноприйняті законодавчим шляхом в суспільстві засади, що спрямовані на поліпшення економічної, соціальної, правоохоронної сфери забезпечення безпеки дорожнього руху (закони, конституція, міжнародно-правові договори).

Засади забезпечення безпеки дорожнього руху безпосередньо впливають на створення принципів забезпечення безпеки дорожнього руху. Щоб чітко сформулювати усі основоположні принципи забезпечення безпеки дорожнього руху, потрібно надати тлумачення самому терміну «принцип забезпечення безпеки дорожнього руху».

Принцип забезпечення безпеки дорожнього руху – це основоположне начало, що поширюється на суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху, його головне призначення, яке спрямоване безпосередньо на захист життя за здоров'я учасників дорожнього руху, навколишнього середовища та самого автомобільного транспорту.

До принципів забезпечення безпеки дорожнього руху відносяться:

- принцип пропорційного розподілення обов'язків (усі суб'єкти забезпечення безпеки дорожнього руху наділені особливими обов'язками відповідно до сфери їх діяльності та у межах визначених законом);
- принцип добросовісності виконання обов'язків (кожен суб'єкт забезпечення безпеки дорожнього руху повинен сумлінно та чесно здійснювати свої юридичні обов'язки та права);
- принцип достатнього забезпечення (усі дороги що використовуються для загального користування повинні відповідати існуючим стандартам та оснащені достатнім дорожнім обладнанням);
- принцип відповідальності суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху (у разі порушення суб'єктами забезпечення безпеки дорожнього руху правил внутрішньо-відомчого та державного законодавства – притягнення їх до юридичної відповідальності);
- принцип автономії (полягає у невтручанні одних суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху в діяльність інших, їхня самостійність у вирішенні питань пов'язаних із забезпеченням безпеки дорожнього руху);
- принцип законності (кожен суб'єкт забезпечення безпеки дорожнього руху повинен діяти згідно із чинним законодавством, виконувати вимоги нормативно-правових актів що регулюють сферу забезпечення безпеки дорожнього руху);
- принцип децентралізації (полягає у тому, що кожен суб'єкт забезпечення безпеки дорожнього руху, незалежно від своєї сфери діяльності, виконує свої завдання за територіально-децентралізованим способом);
- принцип верховенства права (діяльність суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху спрямована на захист прав і свобод суспільства, людина є найвищою цінністю для діяльності уповноважених суб'єктів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху);
- принцип прозорості та відкритості (передбачає відкритість суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху, уповноважені суб'єкти забезпечують вільний доступ до публічної інформації, надають щоквартальні та щорічні звіти щодо діяльності у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху);
- принцип співпраці (полягає у взаємодії суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху задля виконання спільної мети, вирішення спільних запитань у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху);
- принцип безперервності (полягає у безперервній участі суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху у функціонуванні сфери забезпечення безпеки дорожнього руху).

Вище зазначені принципи створюють міцний фундамент для функціонування системи забезпечення безпеки дорожнього руху, зокрема уповноважених суб'єктів влади: Національної поліції України, Державного агентства автомобільних доріг України та інших. У ХХІ столітті велику увагу слід приділити проблемам пов'язаних із забезпеченням безпеки дорожнього руху. Вирішення цих проблем суттєво впливає на зниження дорожньо-транспортних пригод та ймовірності людських жертв на дорогах загального користування.

Отримано 13.04.2021

УДК 355.233.2:796

УСТЮЩЕВА К. В.,

слухач I курсу магістратури ФПФОДР

Одеського державного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Коломіць Ю. М.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Одеського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-8355-2358>

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ І СТУДЕНТІВ ЗВО ЗІ СПЕЦІФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

У статті розглядаються основні напрями удосконалення фізичної підготовки курсантів, які в майбутньому стануть правоохоронцями та шляхи їх реалізації із урахуванням забезпечення практичної спрямованості навчання у вищих навчальних закладах МВС України на прикладі Одеського національного університету внутрішніх справ.

Ключові слова: фізична підготовка, курсанти, Національна поліція, практична спрямованість, професія, правоохоронці, освітній процес, службова підготовка, офіцер.

Виклад основного матеріалу. У кожній країні існує своя унікальна система підготовки фахівців для підрозділів поліції, формування якої відбувалось історично під впливом багатьох чинників. Необхідно зазначити, що головне місце в Міністерстві внутрішніх справ посідає саме Національна поліція України, яка відіграє провідну роль у загальнодержавній системі забезпечення охорони прав людини, зміцнення порядку і законності, захисту суспільства та держави загалом. Національна поліція України – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1].

Підготовка майбутнього поліцейського – це цілеспрямований та складний процес, який вимагає всебічного та ретельного підходу. Спеціальна фізична підготовка посідає одне із провідних місць у низці завдань, щодо досконалого оволодіння професією поліцейського. Встановлено, що високі особисті якості, які характеризують морально- психологічний портрет фахівця, психофізіологічні якості, що визначають стійкість організму до стресу і матеріалізують професійні знання, навички й уміння в параметри надійності, а також динамічне здоров'я і професійне довголіття, найбільш ефективно формуються засобами фізичної підготовки [2].

В умовах ускладненої криміногенної ситуації питання щодо забезпечення особистої безпеки поліцейських є одним з найважливіших напрямів діяльності Національної поліції України. Проте, незважаючи на те, що зазначеній проблемі приділяється неабияка увага, деякі поліцейські продовжують отримувати травми, поранення, гинути від рук злочинців. Так, у сутичках з правопорушниками щорічно гинуть декілька поліцейських. При цьому найчастіше жертвами стають люди, які прослужили в органах поліції не один рік і мають певний досвід роботи та постійно вдосконалювали навички особистої безпеки на заняттях в системі службової підготовки. Однією з причин загибелі поліцейських є не їх недостатня професійна підготовка, а те, що занадто велика кількість поліцейських під час виконання службових обов'язків керуються своїм власним досвідом, а не тим, чому їх навчали. З роками вони починають втрачати обережність.[2]

На думку ряду фахівців, тільки в інтеграційній єдності всіх видів професійної підготовки з фізичною підготовкою можна розв'язати глобальні проблеми особистого і людського чинників. Спеціальна фізична підготовка, як основний предмет бойової підготовки, повинна займати значне місце у системі професійного навчання курсантів [3]. Прискорення науково-

технічного прогресу нині вимагає від фізичної підготовки курсантів вирішення принаймні трьох проблем людського чинника: - швидкого освоєння обраної професії на рівні, який відповідає ступеню розвитку конкретної галузі знань; - професійної надійності, що передбачає хороші знання, навички й уміння в екстремальних умовах діяльності; - збереження і подовження професійного довголіття. Відомо, що ефективність системи фізичної підготовки поліцейських залежить від багатьох факторів: рівня фізичної підготовленості молодого поповнення; стану матеріально-технічної бази; місця фізичної підготовки в системі навчання; фінансів, що виділяються на її організацію та проведення; професійності керівників занять; рівня мотивації курсантів до занять спеціальною фізичною підготовкою і спортом та ефектності проведення. Для будь-якого виду людської діяльності ця обставина має принципово важливе значення, а для операторської – особливо, що зумовлено, як зазначалося вище, надзвичайно високими вимогами до стійкості сенсорних, моторних процесів, емоційної сфери, функціональної готовності організму і психологічної стійкості особи.

Сучасний стан викладання навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» характеризується наявністю певних протиріч із боку безпосередньої організації, планування й змісту навчального процесу [4]. З одного боку, керівництво МВС і навчальних закладів постійно акцентує увагу на недостатньому рівні фізичної підготовленості та навичок володіння табельною вогнепальною зброєю курсантів і молодих офіцерів, з іншого – цей розділ підготовки правоохоронців часто носить формальний характер. Пріоритети в навчальному процесі віддаються юридичним і гуманітарним дисциплінам, а практична підготовка має залишковий, поверхневий характер. Робота зі зброєю та спеціальними засобами потребує особливих навичок, сконцентрованості й уваги, для відпрацювання яких необхідний достатньо великий обсяг навчального часу [4]. Такі заняття повинні проводитися регулярно та систематично. Реалізація поставлених завдань досягається на заняттях за допомогою цільового відпрацювання окремих вправ із фізичної та вогневої підготовки, під час навчально-тренувальних зборів, виїзних тренувань у тирах і на полігонах, занять у спортивних секціях, у процесі змагань зі службово-прикладних та інших видів спорту [2]. Аналіз сучасного практичного досвіду професійної діяльності поліцейських різних практичних підрозділів під час виконання ними своїх службових обов'язків та несення служби з охорони публічного порядку показує, що ефективному розв'язанню поставлених перед ними завдань сприяє впевнене володіння комплексом навичок загальноспортивної й спеціальної фізичної підготовки. Оволодіння такими навичками в необхідному обсязі можливе лише за умови наявності постійних тренувань під час навчання у вищому навчальному закладі та їх подальшому вдосконаленні в процесі подальшої служби [5]. Наявна система навчання як із вогневої, так і зі спеціальної фізичної підготовки, направлена більше на ознайомлення з певним обсягом розрізненого навчального матеріалу, ніж на відпрацювання й удосконалення стійких рухових навичок. Такі напрями навчання обумовлені також і відсутністю належної спортивної бази й матеріального забезпечення навчального процесу.

Професія поліцейського входить в п'ятірку професій, пов'язаних з найбільшим ризиком для життя. Це обумовлено не тільки специфікою роботи, але і відсутністю належної уваги до дотримання елементарних заходів особистої безпеки. Багатьох трагічних випадків можна було б уникнути, якби правоохоронці були менш самовпевнені і діяли відповідно до настанов, виконання яких вимагає трохи більше часу, але забезпечує особисту безпеку алгоритмами поведінки. У критичній ситуації поліцейський буде діяти за звичним для нього алгоритмом. Тактично доцільні дії можуть бути напрацьовані лише в ході систематичних тренувань, що включають в себе, в першу чергу, практичне відпрацювання алгоритму дій і розвиток стійкого в екстремальних ситуаціях мислення. У ході навчання поліцейський повинен засвоїти елементарні, характерні для більшості типових та екстремальних ситуацій правила обережності. Дотримання цих нескладних рекомендацій загального характеру зводить нанівець можливі несподіванки, формує пильність та навички безпечної поведінки в різних ситуаціях.[6]

Отже, зазначимо, що насамперед вагомим та суттєвим чинником ефективності функціонування системи спеціальної фізичної підготовки у навчально-виховному процесі курсантів виступає сукупність зв'язків загальнонаукової, теоретичної, професійної та практичної підготовки

стосовно тієї спеціальності задля якої вона здійснюється [4]. Також, тут повинні враховуватись методи, засоби та форми навчання, оцінка відповідності кінцевих результатів функціонування системи фізичної підготовки курсантів, встановленим освітнім і кваліфікаційним вимогам до випускників, що спрямовуватиме процес підготовки майбутніх поліцейських на виконання службових функцій і типових завдань фахової діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 15.04.2021).
2. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2018. 524 с.
3. Науково-практичний коментар розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України «Про національну поліцію» : наук.-практ. комент. / за заг. ред. Т. П. Мінки. Харків : Право, 2016. 178 с.
4. Євтушов Ф. М. Вдосконалення процесу формування професійно-прикладних рухових навичок курсантів I курсу вищих навчальних закладів МВС України. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Шевченка*. 2012. Вип. 102, т. 2. С. 166–168.
5. Актуальні проблеми фізичного виховання студентів в сучасних умовах : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ, 2013. С. 129–133.
6. Компанієць Ю. А. Аналіз стану системи фізичної підготовки майбутніх правоохоронців та перспективні напрямки її вдосконалення. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2012. № 9. С. 48–52.
7. Фізична підготовка викладацького складу вищих навчальних закладів МВС України : навч.-метод. посіб. / С. І. Жевага, К. В. Пронтенко, С. М. Безпалый та ін. Житомир : ЖВІ НАУ, 2013. 232 с.

Отримано 20.04.2021

УДК 342.9(477)

ЧИРВА В. С.,

курсант 2 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Корнієнко В. В.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри поліцейської діяльності та

публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОТИДІЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

У роботі зроблено аналіз чинного законодавства, ціллю якого є протидія домашньому насильству, розглядається науково-практична проблематика у цій сфері відносин, в тому числі й у сучасних умовах, котрі вимагають додержання карантинних вимог.

Ключові слова: домашнє насильство, кривдник, запобігання та протидія домашньому насильству.

Проблематика насилля у родинах постійно була присутня у всі століття, але до 2019 року в Україні юридично вважалася адміністративним правопорушенням. Іншими словами, заподіяння тілесних ушкоджень, психологічне насилля та сексуальні домагання винним загрожували лише накладення штрафу або виконання громадських робіт. Закон України «Про запобігання

та протидію домашньому насильству» був прийнятий у 2017 р., але набрав чинності лише 11.01.2019 та передбачає кримінальну відповідальність за домашнє насильство.

Згідно з нормами вищезазначеного закону, домашнє насильство являє собою дію чи бездіяльність фізичного, сексуального, психологічного чи економічного насильства, вчинене в сім'ї, за місцем проживання, між родичами, між колишніми або нинішніми подружжям, між іншими особами, які проживають чи проживали разом однією сім'єю, але не перебувають у сімейних стосунках або у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає або проживала особа, яка вчинила, в одному місці з потерпілою особою, а також погрози вчинити такі дії.

Насилля не обмежується лише вищезазначеними видами шкоди потерпілій особі. Також можна додати, що це також залякування, страждання, примус та позбавлення волі [1].

Дії домашнього насильства кваліфікуються за Кодексом про адміністративні правопорушення або Кримінальним кодексом. Наприклад, якщо є переслідування, погрози, образи тощо, такі дії будуть кваліфіковані ст. 173 2 КУпАП та буде складений відповідний протокол про адміністративне правопорушення [2]. Цей протокол може скласти патрульний, який прибув за викликом щодо факту домашнього насильства, дільничний офіцер поліції, викликаний сусідами чи іншими особами, та інспектор відповідного підрозділу ювенальної превенції, якщо жертва конфлікту неповнолітня особа або якщо така особа вчинила правопорушення.

Стаття 126-1 Кримінального кодексу України визначає домашнє насильство, як насильство відносно чоловіка або колишньої дружини або інших пов'язаних осіб (сімейні стосунки або, пов'язані спільним побутом), що призводить до фізичної або психологічної болі, хвороби, інвалідності, емоційної залежності або погіршення умов життя [3].

Якщо поглянути на статистику, то можна побачити, що з початку 2020 року працівники поліції притягли до адміністративної відповідальності тридцять чотири тисячі осіб за вчинення домашнього насильства. Слід наголосити, що органи досудового розслідування скерували до органів правосуддя більше чотирьохсот семидесяти кримінальних проваджень за порушення норм права, які передбачають санкції за домашнє насильство та винесли понад одинадцять тисяч термінових заборонних приписів.

З початку березня до Національної поліції надійшло приблизно вісімнадцять тисяч скарг від громадян, які попередньо кваліфікувались як домашнє насильство. За день надходило більше півтори тисячі повідомлень. Якщо взяти період від 12 березня до 7 квітня, то до НПУ надійшло приблизно сорок дві тисячі повідомлень на гарячу лінію «102».

Таким чином, проблема домашнього насильства під час карантину значно зросла. Однак кожного року нормативна база наповнюється новими нормативними актами, які посилюють вплив на правопорушників та дозволяють потерпілим звертатися до органів та підрозділів Національної поліції для отримання захисту від правопорушників та покарання кривдників.

Список бібліографічних посилань

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 18.04.2021).

2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8074-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 18.04.2021).

3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 18.04.2021).

Отримано 19.04.2021

УДК 351.74

ШЕВЦОВА А. С.,

студентка факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

Науковий керівник:

Панова І. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

завідувач кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЗАСОБИ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗВО МВС УКРАЇНИ

Розкрито зміст правового виховання та засобів як структурного елементу.

*Визначено ефективність використання засобів правового виховання
здобувачів вищої освіти ЗВО МВС України.*

Ключові слова: *правове виховання, здобувачі вищої освіти, засоби правового виховання,
правова поведінка.*

Нині, формування правової свідомості у здобувачів вищої освіти ЗВО МВС є однією із форм реалізації сучасної правової політики. Від рівня правової культури майбутнього представника правоохоронних органів України залежить ефективність здійснення ним своїх посадових обов'язків.

Слід зауважити, щодо визначення дефініції правового виховання існує безліч поглядів науковців. В. В. Головченко, який розглядає правове виховання, як систему формування правової свідомості, зазначаючи, що правове виховання – це педагогічна і соціально-правова допомога людині у розвитку її правової культури, розумінні ролі права у суспільстві, формуванні навичок правомірної поведінки [1, с.234]. В.В. Стреляєва вважає, що сутність і соціальна роль правового виховання, правотворчості і правозастосування глибше пізнається у контексті правової політики як феномена. Відтак кожний із форм реалізації правової політики властивий свій інструментарій. Таким чином правова політика у формі правового виховання буде реалізовуватися за допомогою правової просвіти, правової пропаганди і підготовки професійних юридичних кадрів [5, с. 18]. О.Ф. Скакун розглядає правове виховання як цілеспрямований, постійний вплив на людину з метою формування правової культури і прагнення до активної правомірної поведінки [4].

Функції правового виховання здобувачів вищої освіти можна визначити як напрямки для полегшення впливу на їх поведінку, з метою розвитку правової свідомості. До таких функцій належать: пізнавальна, регулятивна, охоронна, ідеологічно-виховна, практико-прикладна, прогностично-евристична, комунікативна, профілактична [2, с. 34].

Щодо визначення поняття засобу правового виховання, то можна говорити про організовану методичну систему, яка об'єднує предмети, технічні можливості, а також різні шляхи передачі змісту правових норм, інформації, тобто все те, що використовується для реалізації та досягнення правовиховної мети [6, с. 426].

Аби розглянути, яким чином можливе використання засобів правового виховання здобувачів вищої освіти, слід зазначити, що процес правового виховання здобувачів вищої освіти складається із таких елементів, як:

- суб'єкти – державні органи, організації, установи, начальники, командири, вихователі, інші учасники правовиховного процесу, в тому числі самі курсанти;
- об'єкти – свідомість, воля та поведінка курсантів;
- зміст, мету, завдання, принципи і функції правового виховання;
- сукупність правовиховних заходів;
- засоби, форми та методи правового виховання;

- ефективність правовиховного процесу, результати, контроль;
- умови, взаємодію, організацію тощо.

Система правового виховання – сукупність основних частин (елементів) правовиховного процесу, що забезпечує його визначений порядок і організацію [4].

Складовою правового виховання, перш за все, є правове навчання здобувачів вищої освіти в дусі поваги до законодавства України та охоронюваних ним прав та свобод людини. Тому для досягнення мети правового виховання майбутніх працівників правоохоронних органів, важливим визначення заходів та засобів правового виховання.

Найбільш ефективними засобами для правового виховання здобувачів вищої освіти ЗВО МВС є:

- нормативно-правові акти, акти застосування норм права;
- засоби масової інформації, що мають правову спрямованість;
- наукова і навчальна література.

Здійснення впливу на правову поведінку здобувачів вищої освіти шляхом застосування в процесі правового виховання визначених засобів є доцільним для формування правової поведінки.

Наприклад, нормативно-правові акти, акти застосування норм права, як засіб правового виховання є базовим для розвитку правової свідомості та поведінки, знання чинного законодавства дає змогу не лише розуміти зміст нормативно-правових актів, а й формувати повагу до закону.

Слід відмітити, що засоби масової інформації, що мають правову спрямованість також мають вплив на здобувачів вищої освіти, з їх допомогою можна дізнатися про стан злочинності в державі; діяльність працівників органів внутрішніх справ щодо профілактики вчиненню правопорушень; правову хроніку.

Наукова та навчальна література у процесі правового виховання є інструментом пізнання нової інформації, які видаються не лише у вигляді підручників та довідкової літератури, а й у вигляді періодичних збірників наукових праць викладачів та й самих здобувачів вищої освіти.

Досліджуючи питання правового виховання не можна не згадати про самовиховання особи. Процес правового самовиховання А. Олійник розглядає, як цілеспрямовану, повсякденну, систематичну діяльність людини з оволодіння правовими знаннями, формування позитивних правових мотивів і настанов, навичок правомірної поведінки, що полягає у самостійних зусиллях, спрямованих на вироблення звички до активної правомірної поведінки [3, с. 987]. Тому важливо аби застосування перелічених засобів було поєднано із правовим самовихованням, що гарантує формування особи із активною правовою позицією.

Отже, систематичне використання засобів правового виховання здобувачів вищої освіти ЗВО МВС України та їх раціональне поєднання є запорукою формування правової поведінки та культури майбутніх правоохоронців.

Список бібліографічних посилань

1. Головченко В. В. Право в житті людини (статті). Київ : Оріон, 2005. 336 с.
2. Легуша С. М., Супрун М. О. Правове виховання курсантів вищих навчальних закладів МВС України: сутність, функції та механізм : монографія. Київ : Київ. юрид. ін-т, 2005. 265 с.
3. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. Київ : Ін Юре, 2003. 1232 с.
4. Скакун О. Ф. Теория государства и права. Харьков : Консум, 2000. 520 с.
5. Стреляева В. В. Правовое воспитание в условиях становления правового государства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. М., 2006. 183 с.
6. Теорія держави і права. Академічний курс : підручник / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко ; О. В. Зайчук, А. П. Заєць, О. Л. Копиленко та ін. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 685 с.

Отримано 12.04.2021

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Збірник наукових праць

Відповідальні за випуск: *Ковальов І. М., Ларіонова І. Т.*
Коригування списків бібліографічних посилань: *С. С. Тарасова*
Комп'ютерне верстання: *К. О. Сологуб*

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 37,8. Обл.-вид. арк. 26,9.
Тираж 12 пр. Зам. № 2021-16

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Л. Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.